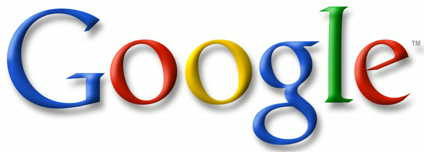
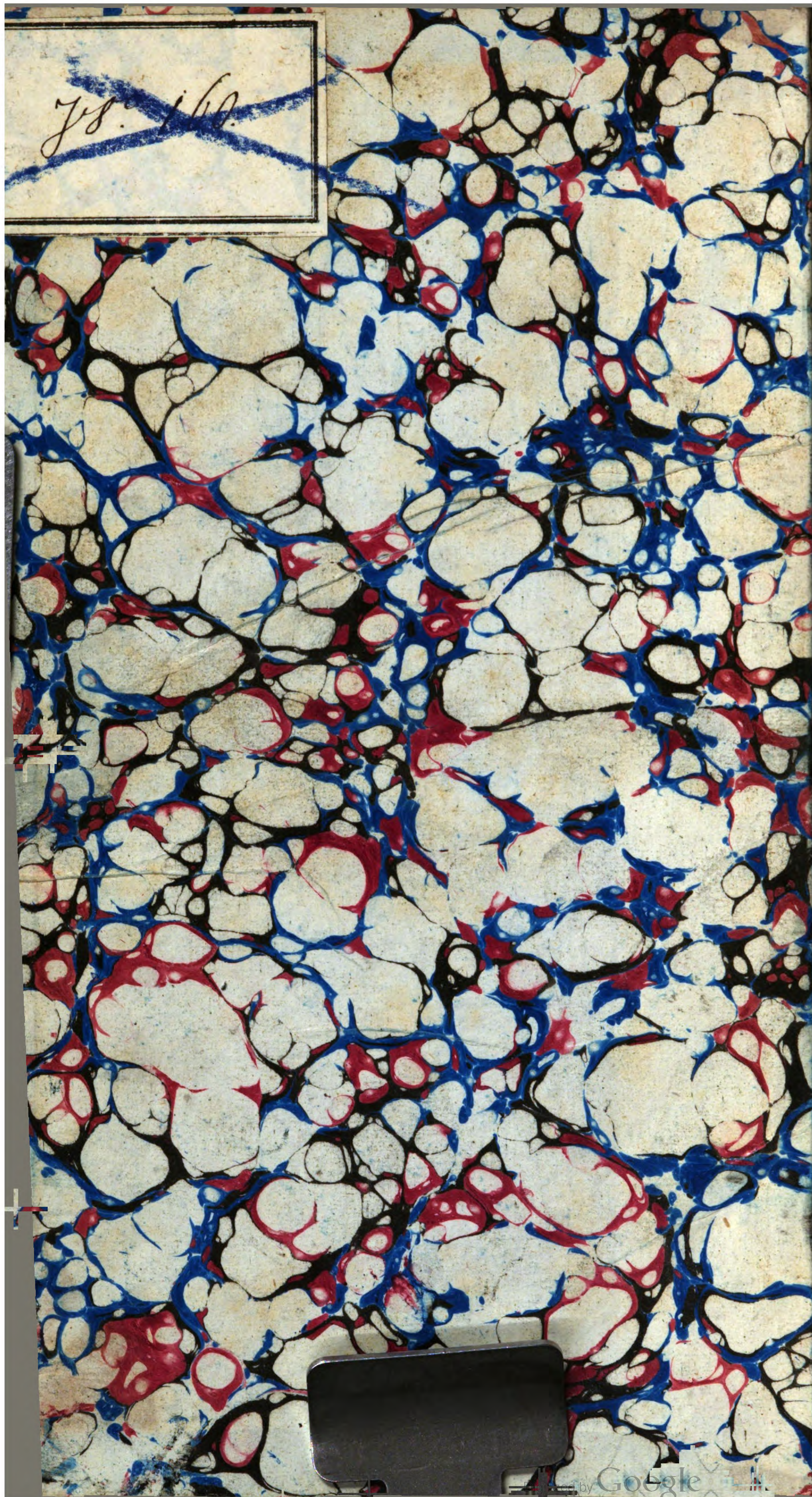
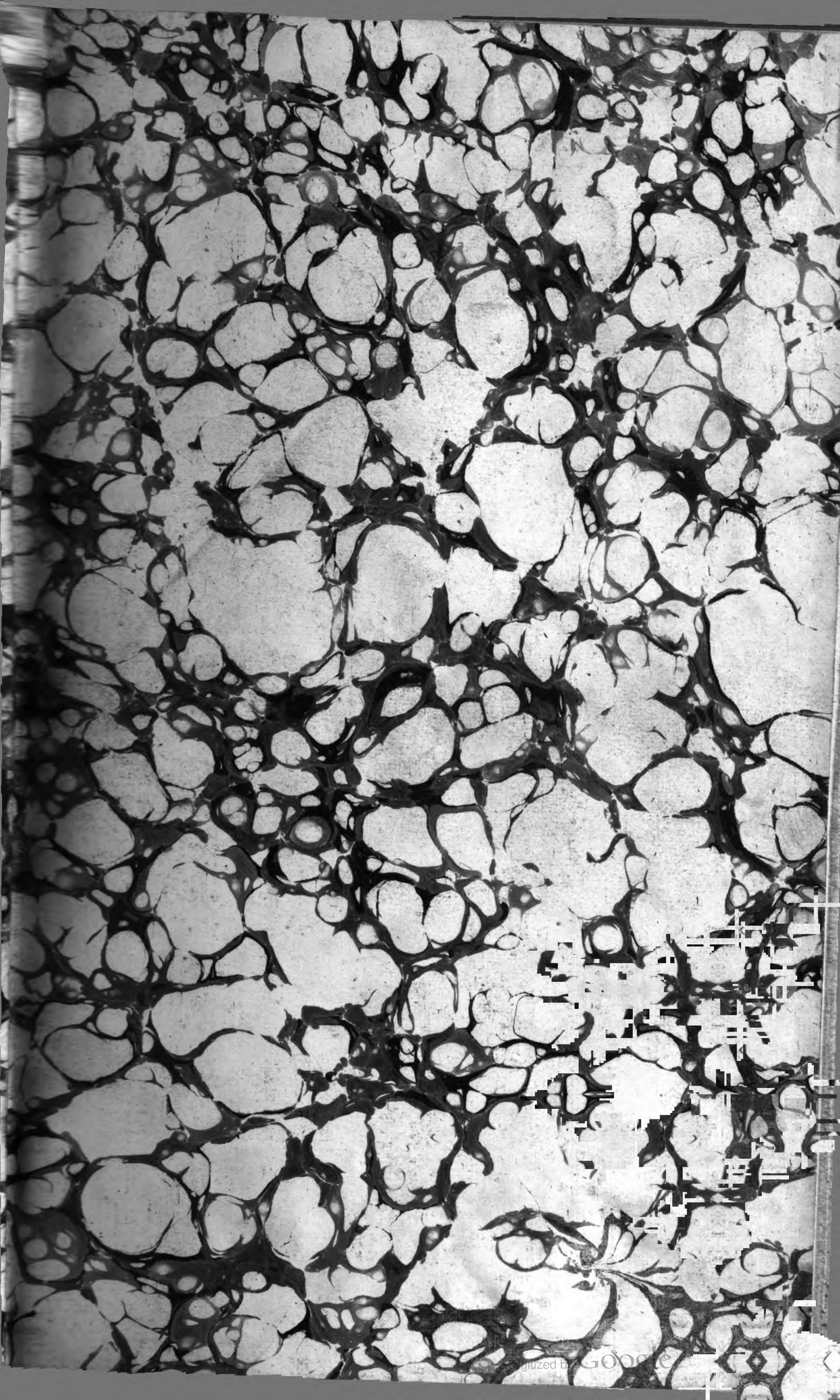

ANNALER

FOR

NORDISK OLDKYNDIGHED OG HISTORIE,

UDGIVNE

AF

DET KONGELIGE

NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

1848.

KJÖBENHAVN.

TRYKT HOS J. D. QVIST, BOG- OG NODETRYKKER.

TRÓJUMANNA SAGA OK BRETA SÖGUR, EFTER HAUKSBÓK, MED DANSK OVERSÆTTELSE AF JON SIGURDSSON.

I Planen for nærværende ANNALER nævnes blandt de Afdelinger, hvortil deres vigtigste Formaal kunne henföres, ogsaa Bearbeidelser af oldnordisk Digtning eller Prosa, som i Omfang ere passende for Tidsskriftet og ellers ikke kunne ventes at blive udgivne i de af Selskabet besörgede Skrifter. Man havde længe paatænkt en særskilt Udgave af de vigtigste Fornaldar Sögur Suðrlanda og Ridder-Sagaer, hvilken vistnok i flere Henseender kunde være önskelig. De senere Begivenheder synes imidlertid at udskyde dette Önskes Opnaaelse til Fremtiden, da det maa ansees mest magtpaaliggende at anvende de Midler, som til særskilte Öiemed kunne blive disponible, paa Udgivelsen af det fra Dr. theol. Sveinbjörn Egilssons Haand allerede færdige „Lexicon poëticum antiquæ linguæ Septentrionalis". Da man imidlertid af flere af hine Sagaer har forskjellige Recensioner, tildeels særdeles mærkelige, antages det at ville blive Velyndere af denne Gren af Middelalderens Literatur, saavel her i Norden som i Udlandene, velkomment, at man efterhaanden her meddeler enkelte Pröver af disse, ledsagede med Undersögelser, der navnligen skulle have til Formaal at paavise Originalerne og deres Forhold til disse og til de andre i forskjellige Sprog bevarede Bearbeidelser.

For nærværende Udgave af Trójumanna saga og Breta sögur er lagt til Grund Hauksbók (AMagn. Nr. 544, 4, = *H*).

Hèr hefr Trójumanna sögu.

1. Á dögum Jósue, er höfðíngi var á Jórsalalandi yfir Gyðínga lýð, eftir Móises[1], at tilskipan sjálfs guðs, var sá maðr upp fœddr í ey þeirri í Jórsala hafi er Krít heitir, er Satúrnus var kallaðr en vèr köllum Frey; hann var ekki ríkr maðr hinn fyrra lut æfi sinnar, en þó var hann vitr maðr ok ráðugr; bróðir hans hèt Títan[2], hann átti marga sunu. Satúrnus sá, hversu mikit skilði sœmðina þeirra manna, er fè höfðu ok hinna, er ekki eða lítið áttu; hann leitar nú með vizku feárins, hyggr at háttum manna ok undirstendr þat, at engi maðr í því landi kunni at blása gullmálm; ok af því at hann vissi, at með Gyðíngum voru þeir menn, er þesshàttar[3] íþrótt kunnu, ok hversdaglega smíðuðu gull til tjaldbúðar[4] drottins: þá ferr hann leynilega til þeirra ok nemr af þeim þá íþrótt, ok síðan ferr hann heim ok verðr skjótt stórauðigr; verðr hann nú af þessu ágætr[5] ok fær virðíng mikla, hann lætr nú borgir gera á landinu ok fær nú dýrlègt kvânfáng, ok því trúðu heiðnir menn, at hann ætti engan föður, því at hann var lángt um (fram) alla sína ættmenn at virðíngu[6]. Hann átti iij sunu: Júpíter ok Neptúnum ok Plútu; Júpíter unni hann mest[7] þeirra. Satúrnus var nú vorðinn svâ auðigr, ok svâ vóx sœmð hans mikit, at þeir tóku hann til konúngs; var hann vinsæll ok örr. Hann lèt gullpenníng gánga um eyna, ok er svâ skjótt vóx sœmð hans, þá kölluðu heiðnir menn þat gullheim er hann rèð fyri; c borga var í ríki hans í eynni, ok hafði hann ok hans menn allar gera látið; þeir kölluðu hann upphaf ok guð þess lands; þat lof fèllst honum í eyru ok trúði hann því er þeir sögðu, ok hugðist

---

[1]) *I Skindbogen skrevet* M°yises. — [2]) *Rettelse; Skindbogen H har* Ritan. — [3]) *H har hyppigst* þers, *for* þess. — [4]) *H skriver* tjallb., *efter nogles endnu ikke usædvanlige Udtale.* — [5]) *H har* ágiætr *og saaledes hyppigst* i *mellem* g *eller* k *og* ǫ *eller* œ. — [6]) ð *synes at staae over Linien.* — [7]) merst, *her og ellers hyppig, H.*

Her begynder Trojamændenes Saga.

1. Paa den Tid, da Josva var Hövding i Jorsalsland over Jödefolket, efter Moses, ifölge Guds egen Anordning, opvoxede en Mand paa den Ö i Jorsalshav, som hedder Kreta, ved Navn Saturnus, men som vi kalde Freyr; han var ingen rig Mand i sin yngre Alder, men dog var han en dybsindig og raadsnild Mand. Hans Broder hed Titan og havde mange Sönner. Saturnus mærkede, hvormeget större Anseelse de nöde, der vare bemidlede, i Forhold til dem der lidet eller intet eiede; han söger nu med Klogskab at erhverve Midler, iagttager Forholdene i Egnen, og skjönner, at ingen Mand der i Landet forstod at behandle Guldmalm; og da han vidste, at der iblandt Jöderne vare Mænd, som forstode denne Kunst, og daglig forarbeidede Guld til Herrens Tabernakkel, reiser han hemmelig til dem og lærer af dem denne Kunst, hvorpaa han reiser hjem og samler snart store Rigdomme; herved bliver han snart berömt og erhverver en stor Anseelse; han lader nu opföre Borge der i Landet og slutter et hæderligt Giftermaal, og det var Hedningernes Tro, at han havde ingen Fader, fordi han i Anseelse overgik alle sine Slægtninge. Han havde tre Sönner: Jupiter, Neptunus og Plutu; blandt disse elskede han Jupiter höiest. Saturnus var nu bleven saa rig, og hans Anseelse saa stor, at man valgte ham til Konge; han var vennehuld og gavmild; han satte Guldmynt i Gang paa Öen, og da hans Anseelse saa hastig voxede, kaldte Hedningerne det Land, hvorover han herskede Guldhjem (Guldlandet). Et Hundrede Borge vare i hans Rige paa Öen, alle opförte af ham og hans Mænd. Man kaldte ham Landets Ophav og dets Gud; denne Smiger syntes han om og troede hvad man sagde, og ansaae sig selv for mægtigere end alle Konger; det gik saavidt, at han troede at skulle komme til at beherske hele Verden. Helvede havde han ogsaa hört omtale og

hann nú vera mátkari öllum konúngum, ok svâ kom, at hann hugðist ráða mundu öllum heimi; heyrt hafði hann ok getið helvítis, ok eignaði hann sèr þat, ok svâ himin; mikit unni hann sunum sínum, ok er hann var orðinn svâ frægr, þá beiddust synir hans ríkis af honum, ok svâ gerir hann, at hann gefr Júpíter himin ok mælti: svâ sem sumir kalla himna þrenníng, þá gef ek þèr nú með ríkinu, at þú skalt ráða fyri eldíngum ok senda til úvina þinna, ok lát fara iij saman jamnan, svâ at þat megi allir sjá merkíng þrenníngar ríkis þíns. Neptúnum set ek guð yfir þessum heimi at ráða, ok þar með veldis-gjöf krók þríángaðan, skaltu þar með alla hluti til þín draga, til marks þrenníngar þinnar. Plútu skal vera höfðíngi yfir helvíti, og fyrir sakir þess ríkis gef ek þèr varðhund, er Cerberus[1] heitir ok á iij höfuð til þrenníngarmarks. Þessu trúðu heiðnir menn, at svâ væri sköput veröldin, ok þeir mundu ráða þessum heimum. Júpíter þótti fólkit ofsast, ok ríki föður síns ofmikit, ok öfundaði hann þat, ok berr fè undir höfðíngja, at þeir rèði konúng af ríkinu; þeir þiggja fèit ok veita atgöngu með Júpíter, ok gerir hann ij kosti föður sínum, hvârt hann vill gefa upp ríkit eða berjast. Júpíter hefir áðr mikit undir sik lagt af ríkinu. Satúrnus segir ofsjálfráða sunu sína verit hafa, ok ofmikit lèn þeim gefit, stökkr hann undan híngat í Ítalíam; hann kendi mönnum þar fyrst[2] akrverk. Júpíter tók þá allt ríkit, hann gerðist hermaðr mikill, hann tekr af gullpenníng en lætr gánga silfrpenníng[3]; hann fèkk konu þeirrar er Júnu hèt, ok er hann nú konúngr yfir öllu ríkinu; þat öfundaðu synir Títans, er eigi þóttust til minna komnir; þeir fá sèr mikinn afla ok herja á ríkit ok gera mörg illvirki; konúngr samnar her í móti ok fundust þeir undir ey einni; Júpíter bað

[1]) *Rettelse*; Cebervs, *H.* — [2]) *H skriver* fyst. — [3]) Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso, | sub Jove mundus erat: subiit argentea proles, | auro deterior . . . Ovid Metamorph. I, 113

tilegnede sig det, med samt Himlen. Sine Sönner elskede han meget, og da han var bleven saa berömt, bad hans Sönner ham om et Rige og det tilstaaer han dem, idet han giver Jupiter Himmelen med disse Ord: ligesom nogle benævne Himmelen Trehed, saaledes giver jeg dig nu med Riget (Magt til) at herske over Lynilden og sende den mod dine Fjender, og du skal stedse lade tre Tordenskrald fölges ad, for at alle kunne see Betydningen af dit Riges Trehed. Neptunus sætter jeg som Gud til at beherske denne Verden, og som Magtsymbol giver jeg ham en tregrenet Fork, dermed skal du drage alle Ting til dig til Tegn paa din Trehed. Plutu skal være Hövding over Helvede (Underverdenen); og paa Grund af denne Magt giver jeg dig en Vagthund ved Navn Cerberus, paa hvilken sidde tre Hoveder som Trehedstegn. Det var Hedningernes Tro, at Universet var skabt saaledes og at de (tre Brödre) beherskede disse Verdener. Jupiter syntes at Folket blev uregjerligt, og at Faderens Rige var for stort til ham, derover blev han misundelig og bestak Hövdingerne, for at de skulde jage Kongen fra Regjeringen, de modtoge Bestikkelsen og forenede sig med Jupiter til Angreb, men denne tilböd Faderen et Valg imellem enten at opgive Riget eller at kæmpe. Jupiter havde forud underkastet sig en stor Deel af Riget. Saturnus yttrede, at hans Sönner havde erholdt altfor stor Selvstændighed og at han havde overladt dem altfor store Lehn; han flygtede derpaa nærmere herhen til Italia, hvor han först lærte Indbyggerne Agerdyrkning. Jupiter tog nu det hele Rige og förte vidtlöftige Krige; han afskaffede Guldmynt og satte Sölvmynt i Omlöb; han ægtede en Kone som hed Juno, og beherskede nu det hele Rige. Dette vakte Misundelse hos Titans Sönner, der ansaae sig selv for ikke mindre berettigede; de samle en stor Magt, angribe Riget og gjöre meget ondt. Kongen samler en Hær imod dem og de mödes ved en Ö. Jupiter gav sine

sína menn handtaka þá en drepa eigi, ok síðan berjast þeir ok lýkr svå, at synir Títans flýðu, en litlu síðarr komu þeir aftr með miklum styrk ok herja ok brenna; þeir fá svå mikinn styrk, at þeir gera sèr eina sterka borg ok herja þaðan, ok er Júpíter fregn þetta, ferr hann á hendr þeim; ok einn dag, er synir Títans voru riðnir með her sinn út af borginni, þá sjá þeir hvar ferr herr Júpíters, þeir snúa þegar til borgarinnar ok verja hana, en Júpíter sækir at, ok lèttir eigi fyrr en þeir gefa sik[1] upp; hann lætr þá handtaka ok setja í fjallit Etnum, ok lèt þá þar svelta til heljar. Hèr eftir verðr allt fólk hrætt við hann, ok því trúðu heiðnir menn, at hann sendi þá til helvítis, því at jarðeldr er í fjalli því; hann lætr gera sèr skip mikit ok skera griðúngs höfuð á framstafni, þat hafði hann í allar herfarar; því trúðu heiðnir menn, at hann færi í griðúngs líki yfir stór höf, enda hafði hann ok fjölkýngi til at hann mátti griðúngr sýnast; hann átti sun er Merkúríus hèt, hans móðir hèt Maja[2], hon var frilla hans; Merkúríus var mikill íþróttamaðr ok vitr.

2. Maðr hèt Ínakus[3], hann (var) maðr ríkr í Girklandi, hann átti dóttur vena er Íó hèt; hon var kvenna fríðust. Júpíter vill sjá þessa konu ok ferr heiman, ok er Ínakus spyrr til ferðar Júpíters, gengr hann móti honum með blíðskap; Ínakus sendir menn eftir fólki, en um morgininn eftir sèr Júpíter Íó, ok sèr at hon er allra kvenna venst; þá mælti Júpíter hinn ríki: Ínakus! segir hann, oft hafa miklar sögur gengit frá dóttur þinni, ok eigi er þar ofmikit frá sagt, ok spurt munntu hafa frá mínu ríki ok mætti, ok vil ek at þú giftir mèr dóttur þína, báðum okkr til sæmðar. Hann svarar: spurt höfu vèr til ríkis yðars, ok þat, at èr eiguð konu, ok verðr ekki mín dóttir yður. Júpíter segir: kemr þèr eigi þat

[1]) sig, *H.* — [2]) Máiá, *H.* — [3]) Ianakvs, *her*; *H*, *men med Punkt under det förste a. Jvnf. Ovids Metamorph., I, 568 sqq.*

Folk Ordre til at fange dem uden at dræbe dem; derpaa kæmpe de, og Enden blev at Titans Sönner toge Flugten, men kort efter kom de igjen med en betydelig Styrke, og hærgede og brændte; de fik saa megen Magt at de opförte en stærk Borg og hærgede derfra, og da Jupiter hörte dette, drog han imod dem; og en Dag, da Titans Sönner vare dragne ud af Borgen med deres Hær, da saae de, hvor Jupiters Hær rykkede frem, hvorpaa de öieblikkelig vendte tilbage til Borgen og forsvarede den, men Jupiter begyndte et Angreb og fortsatte det, indtil de overgave sig, hvorpaa han lod dem fængsle og nedsætte i Bjerget Etnum og der sulte tildöde. Efter dette bleve alle rædde for ham, og Hedningerne troede at han havde sendt dem til Helvede, fordi der er Jordild i dette Bjerg. Han lod bygge et stort Skib med et udskaaret Tyrehoved i Forstavnen, dette Skib brugte han i alle Ledingsfærd. Hedningerne troede at han drog over store Have i Tyreskikkelse, og virkelig var han saa troldkyndig, at han kunde antage Tyreskikkelse. Han havde en Sön, der hed Merkurius, hvis Moder hed Maja og var hans Frille; Merkurius besad store krigerske Færdigheder og megen Forstand.

2. En Mand hed Inakus, han var en rig Mand (og boede) i Grækenland; han havde en smuk Datter ved Navn Io, en Kvinde af overordentlig Skjönhed. Jupiter fik Lyst til at see hende og reiser derhen, og saasnart Inakus hörer om Jupiters Reise, gaaer han ham imöde med Artighed. Inakus skikkede Bud efter Folk, men den næste Morgen faaer Jupiter Öie paa Io og seer at hun er den skjönneste Kvinde. Da sagde Jupiter den mægtige: Inakus, siger han, overordentlig meget smukt har man berettet om din Datter, og deri er intet overdrevent; du har vel ogsaa hört om mit Rige og min Magt, og önsker jeg at du vil gifte mig din Datter, til Hæder for os begge. Han svarede: vel har jeg hört om eders Rige og tillige at I allerede har

í hug, at ek mun hafa vald til at fá han
Hann svarar: þat er nú sem verðr, o
full með her, ok er nú engi kostr at
Ferr (hann) við svâ búit heim, en[1] litlu
einsaman við lítið skip ok kemr í ríki
með stafkörlum ok finnr þræla nokkura
þá tíðinda ok hvârt konúngr sè í landi
frægst. Þeir segja konúng sitja í góð
er hèr tíðara at tala en um Krítar-Þór,
hann fór. Hann segir: ek hefi nokk
gefa yðr, ef þèr komit henni[2] í skóg
heimskir ok tóku við silfrinu, ok kom
en Júpíter greip hana, ok hafði hana
þetta verðr varr Ínakus, ok þikkir ei
sœkja. En er þau koma heim í Krít,
Júnu, konu Júpíter, líkar þetta illa, ok
líki ok mælti svâ fyri, at hon skyldi ei
en hon kvemi þar er á fèlli í vij
Júna[3] sendir til fluguna Ónestío at bí
þrell gætti[4] hennar, er hafði c augna
vöktu þau um netr. Hon mátti aldri
en Þórr sendi til Merkúríum harpslaga
hann svæfði[5] þrælinn ok drap hann s
at Sif[6], kona Þórs, er Íó skyldi lèttari
höndum fram um knè sèr, ok spent
galdra, ok þá var allt senn, at drepinn v
spratt höndin af knènu, ok þá varð ho
ok er hann lá í vöggu, þá vökkti[7] Si
sveininum, en hann rètti í móti hendr, o
til bana, ok er hann vex upp, gerist ha

---

[1]) *rettet;* er, *H.* — [2]) *neml.* konúngs d
af Samtalen at være udfaldet. — [3]) Jvnv,
— [5]) svæpði, *uden Tvivl efter Udtale,*
svæbði, *H.* — [6]) *d. e. Juno;* Þórr: *Jupiter.*

en Kone, hvorfor min Datter heller ikke vil blive eders. Jupiter sagde: falder det dig ikke ind at tænke paa, at jeg monne have Magt til at faae hende imod din Villie. Han svarer: det faaer at gaae som det kan, men nu er hele Borgen fuld af Krigere, og nu er der ingen Mulighed for at tage hende. Jupiter vender nu tilbage med uforrettet Sag, men kort efter gaaer han alene afsted paa et mindre Skib og kommer ind i Inakus's Rige. Han gaaer som en vandrende Tigger og træffer sammen med nogle Trælle i en Skov og spörger efter Nyheder, om Kongen er i Landet og hvad der især tales om. De svare, at Kongen sidder i god Fred og Ro, men neppe tales der hyppigere om andet end om Thor fra Kreta, hvorledes han blev til Nar. Han sagde: jeg har noget Sölv, og dette giver jeg eder, hvis I lokke Kongedatteren ud i Skoven; men de vare dumme og toge imod Sölvet og lokkede hende ud i Skoven; Jupiter tog hende da og förte hende bort med sig; dette faaer Inakus at vide og synes det just ikke let at söge efter. Ved Ankomsten til Kreta var Io frugtsommelig, men Juna, Jupiters Hustru, var misfornöiet derover og forvandlede Io til en Kvieskikkelse, idet hun udtalte, at hun skulde ikke föde, förend hun kom til det Sted, hvor en Flod falder i syv Arme i Söen. Juna sendte Fluen Onestio til at stikke hende, men Trællen Argus skulde bevogte hende; han havde hundrede Öine, hvoraf de 60 sade i Nakken, og disse vaagede om Natten. Io kunde ikke forlöses, förend Thor (Jupiter) sendte sin Harpespiller Merkurius til at dysse ham i Sövn; han fik Trællen til at sove og slog ham med det samme ihjel. Det berettes om Sif (Juno), Thors Hustru, at i det Öieblik som Io skulde föde, sad hun og spændte Hænderne om Knæet og sang Hexesange, men i eet Nu blev Trællen dræbt og hendes Haand slap af Knæet, og i samme Öieblik blev Io forlöst med Herkules. Medens han laae i Vugge, fremkaldte Sif Slanger til at angribe Barnet,

3. Líkaon[1] hèt maðr illr ok auðigr í Krít, i
kölluðu hann mannætu ok tröll. Júpíter sœkir hann
ok leynist, ok vill vita, hvårt hann er sönnu sagðr,
fyrsta kveld sèr hann at þar var manna slátr í kat
nú grunar bóndann, hverr gestrinn man vera ok
svíkja hann; ok er Júpíter finnr þat, leitar hann
ok litlu síðarr sendir Júpíter menn til hans, ok drepr
en tekr upp fèit; því trúðu heiðnir menn at har
. . . . gi[3].

4. Konúngr[4] hèt Agenor á Girklandi, ríkr o
mennr, hann átti ij börn, Kaðmus hèt son hans, en
dóttir, allra kvenna fríðust; Kaðmus (bróðir) henna
spekíngr mikill, hann fann stafrof Girkja; hon var ok
kunni margar listir; konúngr unni henni mikit. Han
hversu Ínakus hafði farit, ok örveittir sèr ekki slíks
setti sun sinn at varðveita ... a[5]. Júpíter spyrr þ
ferr yfir hafit út í einn leynivåg, en þat sögðu
menn at hann svæmi um hafit, er hann fór opt svå
hann kemr þaðan skamt í frá sem konúngsdóttir v
einn morgin er konúngsdóttir gekk or borginni,
sjófarströnd, hvar lá gríðúngr einn[6], ok svå fagr
hár þótti henni or gulli, hon gengr at ok klap
granar hans ok kyssir hann, ok þikkir hann fa
fylgiskonur hennar rœða um at þetta er mikil
Nú sprettr griðúngr upp, ok þrífr hana[8] ok
skips, ok ferr heim í ríki sitt. Konúnginum

---

[1]) *jvnf. Ovid. Metamorph. I, 163-239.* — [2]) *rett*
H. — [3]) *her er Skindbogen beskadiget og derfor*
Meningen er utvivlsomt at „han er bleven forvandlet ti
„In villos abeunt vestes, in crura lacerti, | fit lupus . .
a. St. 236. — [4]) Convngr, *H.* — [5]) *over Linien, men*
maaskee hana *eller* conona. — [6]) *sammenl. Ovid. Meta*
846-875, III, 1-7. — [7]) hann fefr, *tilf. H., men ude*
Skrivefeil, som urigtig Gjentagelse af hann fagr. — [8]) ha

men han strakte Hænderne imod og krammede Slangerne tilddöde, og da han voxte op, blev han den största Kæmpe.

3. Likaon hed en Mand i Kreta, ond og rig; mange kaldte ham Trold og Menneskeæder; Jupiter hjemsögte ham hemmelig, for at erfare om Beskyldningen var sand, og den förste Aften seer han Kjödet af slagtede Mennesker i en Kjedel; nu fik Husbonden Anelse om, hvem Gjæsten monne være, og vil forraade ham; men da Jupiter mærker dette, söger han at komme bort; kort efter sender han Folk derhen, og lader Manden dræbe og lægge Beslag paa alt hans Gods. Hedningerne troede at han er bleven (forvandlet til Ulv).

4. I Grækenland var der en Konge ved Navn Agenor, der herskede over et mægtigt og vidtstrakt Rige; han havde to Börn, en Sön ved Navn Kadmus, og en Datter, Europa, af den sjeldneste Skjönhed. Kadmus, hendes Broder, var en meget dybsindig Mand, han opfandt Grækernes Alphabet; hun selv var forstandig og besad mange Færdigheder; Kongen elskede hende höit. Han faaer at höre, hvorledes det gik Inakus og finder det ikke usandsynligt, at lignende Tilfælde kunde indtræffe hos ham selv; han satte derfor sin Sön til at bevogte Datteren. Jupiter faaer dette at höre og drager over Havet til en skjult Havn, men Kretenserne sagde at han svömmede over Havet, fordi han gjorde saa ofte hurtige Reiser. Han kom til et Sted kort fra hvor Kongedatteren opholdt sig, og en Morgen da Kongedatteren gik ud af Borgen, saae hun ved Stranden, hvor der laa en Tyr, saa smuk at hun syntes hvert af dens Haar som af spundet Guld; hun gaaer til den og klapper den ved Mundvigene, og kysser den og syntes den var saa smuk, men hendes Terner talte om at dette Dyr var en udmærket Sjeldenhed; med eet springer Tyren op og tager hende og förer hende til Skibet og reiser hjem til sit Rige. Kongen, hendes Fader, var meget misfornöiet

hennar, líkar þetta illa, ok segir syni sínum, at hann man ekki ríki eignast, nema hann nái aftr dóttur hans, eða ella komi hann aldri aftr; hann ferr brott með liði ok kemr í Krít, ok ferr á fund Júpíter; þeir finnast ok sættast at því at Júpíter gekk at eiga systur hans, ok kvezt mundu gefa honum þriðjúng heims ok koma honum í ríki sitt. Son þeirra Júpíter ok Evrópa var Apolló sólar guð, hann var mjök fjölkunnigr ok gerði mörg skrípi ok undr. Þórr fregn þat, ok vill eigi at aðrir dirfist at því, hann sendir menn til hans, ok gerir at honum eldíng, ok verðr þat hans bani.

5. Salómon[1] hèt sá konúngr, er jafnaðist við Júpíter; hann hafði látið gera mikla höll ok dýrlega, ok mikla brú til, með miklum vèlum, ok or stórir ríngar; hann var því vanr, ef úvinir hans kvæmu, at gera eldíngar at þeim. Júpíter sœkir þángat, ok vill eigi þetta sitja, ok ferr at Salómon konúngi með her, ok fleygir til hans eldíngum iij at sögu heiðinna manna, ok þar af þá dó hann ok mikill luti fólks hans, ok sýndist Þór honum þat maklig skript.

Frá Edelon.

6. Maðr hèt Edelon ok dóttir hans Alkonía[2]. Júpíter spyrr þetta, ok vill ná henni, ok leitar sèr ráðs; hann kemr á laun, ok er hon sat í skemmu sinni, verða þau undr, at rignir gulldropum í knè henni; hon gengr út ok sèr mikla skúr, hvar ofan rigndi, ok gengr þar eftir, ok í þessu grípr Júpíter hana ok leiðir til skips, en faðir hennar biðr eigi leita hennar, ok þikkist vita, hverr hana man hafa

---

[1]) *sandsynligviis skal her menes Salmoneus i Elis, der, ifölge Sagnet, efterlignede Jupiters Torden.* — [2]) *H tilföier her et ulæseligt Ord, som synes at skulle være et Tilnavn, efter Trækkene synes det at ligne* apnon *eller* aplion *eller* apiton, *men skal sandsynligviis være* ampitrion (Amphitryon). *I dette Afsnit ere iövrigt Sagnene om Danae og Alkmene blandede sammen, ligesom i det foregaaende Sagnene om Io og Alkmene; muligen er den sidstes Navn her blevet til Alkonia* (kona Amphitryon).

med dette, og siger til sin Sön, at han faaer ikke Riget, med mindre han henter Datteren igjen, i modsat Fald skal han aldrig vende tilbage. Han gaaer da bort med en Hær, og kommer til Kreta og besöger Jupiter, og ved deres Möde slutte de Forlig paa de Vilkaar, at Jupiter tog hans Söster til ægte, og lovede at skjenke ham en tredie Deel af Jorden og bringe ham tilbage til hans Rige. Solguden Apollo var Sön af Jupiter og Europa, han var meget troldkyndig, og frembragte mange overnaturlige Uhyrer og besynderlige Syner. Dette fik Thor at höre, men da han önskede ikke at nogen, undtagen ham selv, skulde fordriste sig til sligt, sendte han Mænd til ham, og kylede en Lynstraale paa ham, og det blev hans Bane.

5. Salomon hed den Konge, som blev Jupiters Lige; han havde ladet bygge en stor og prægtig Hal og dertil en stor Bro, med meget kunstige Indretninger og befæstet med stærke Kjæder; naar Fjender angreb ham, pleiede han at sende Lynild imod dem. Derhen drog Jupiter, og vilde ikke taale sligt; han gaaer imod Kong Salomon med en Hær, og kaster imod ham tre Tordenkiler, efter Hedningernes Beretning, og deraf döde baade han selv og en stor Deel af hans Tropper; dette syntes Thor (Jupiter) var ham en passende Tugtelse.

Om Edelon.

6. En Mand, ved Navn Edelon, havde en Datter, der hed Alkonia. Jupiter fik Underretning herom og önskede at bemægtige sig hende; han pönser paa Raad, og kommer hemmelig til Stedet; og engang da hun sad i sit Jomfrubuur, indtraf det Særsyn, at Guldregn dryppede hende i Skjödet; hun gaaer udenfor og seer en stor Byge, som straalede ned paa Jorden; hun gik efter den, og i det samme griber Jupiter hende og förer hende til Skibet; men hendes Fader forböd at söge efter hende, og gjættede strax, hvem der monne have taget hende. Da Jupiter var ankommen

brott numit, ok er Júpíter kemr til skipa með hana, lætr hann verða saman ij nætr ok engan dag í millim.

7. Peleus hèt konúngr í Pelapónense í Girklandi, ágætr ok ríkr; bróðir hans hèt Eson, ok bar ekki tignarnafn; sun hans hèt Jason, hann var mikill maðr ok sterkr, vápndjarfr ok vígkœnn; hann var svá vinsæll, at honum vildu náliga allir þjóna í ríkinu, hann var miklu örvari af fè en nokkurr annarr í þann tíma; þat óttaðist Peleus konúngr at skjótt mundi Jason hafa undan honum ríkit, ok gerði þat ráð, at senda hann í þá nokkura ferð, er engi hafði aftr komit, sá er farit hafði; hann sendir síðan orð Jason, at hann komi á hans fund, ok er honum komu brèf konúngs, fór hann þegar á fund hans; konúngr fagnaði (honum)[1] . . . . er hann hafði þar verit um ríð, þá gengu þeir frændr í málstofu; þá mælti konúngr: úlíkr ertu orðinn, frændi, flestum mönnum öðrum í heimi þessum, þeim er vèr heyrum sögur af, ok þyrfti nú at þú lètir skamt þrekvirkja millim, meðan þú ert í þvílíkum blóma aldrs ok virðíngar, ok mætti þaðan af vaxa þín tign ok várt ríki, en sú þikkir nú framaferð mest at fara í Asíam, í þann stað sem Kolkos heitir, at sœkja þángat reyfi þat er gullspuni einn er, ok hefir þeim þó ekki vel farizt, er eftir hafa sótt, venti ek at þeir munu úráðlega hafa at farit. Jason gerði sik fúsan þessar farar, því at honum fèll vel í eyru lofsorð konúngs, heitr konúngr honum stórsœmðum, ef hann kemr aftr, þikkir Jason ok fýsilegt at koma í hina ágætustu staði veraldarinnar, ok játtar ferðinni; konúngr sendir eftir smið þeim er Argus hèt, er hagastr var í ríkinu, ok víða er í bókum getið, at hann skyldi skip gera ok vanda sem mest[2]; ok er þat veglega skip var fram sett, var þat kallat Argo; þessir[3]

---

[1]) *H er paa dette Sted beskadiget, og nogle Ord derfor ulæselige.* — [2]) merst, *H.* — [3]) þersir, *saaledes som oftest skrevet i H.*

til Skibene med hende, lod han to Nætter blive til een, uden nogen Dag imellem.

7. I Pelaponense i Grækenland herskede en Konge, ved Navn Peleus; han var berömt og mægtig; hans Broder, ved Navn Eson, levede uden nogen ydre Værdighed. Eson havde en Sön ved Navn Jason, en stor og stærk Mand, modig og kyndig Kriger, og saa vennesæl at snart alle der i Riget vilde tjene ham; han var meget gavmildere end nogen anden samtidig. Kong Peleus frygtede for, at Jason vilde snart fraliste ham Kronen, og fandt derfor paa at sende ham derhen, hvorfra ingen var vendt tilbage; han skikker derfor Bud til Jason, at han skal komme til ham, og saasnart denne faaer Kongens Brev, reiser han derhen; Kongen modtog ham med Glæde . . . . Efter nogen Tids Ophold hos Kongen, gik begge Frænderne i Talestuen; Kongen sagde: Frænde! du er allerede hævet over Sammenligningen med de fleste i denne Verden, forsaavidt vort Kjendskab strækker sig, det vilde derfor nu være nödvendigt at du lader rask den ene Bedrift følge paa den anden, saalænge du er i din Alders og Hæders Blomstertid, derved kunde din Berömmelse og vor Magt yderligere tiltage; men det er, efter alles Mening, det berömmeligste Foretagende at drage til Asien, til den Stad der hedder Kolkos, for at hente derfra et Uldskind, der er af lutter spundet Guld; thi vel er det ikke gaaet synderlig heldigt for dem, der have sögt derefter, men jeg antager at de har gaaet uforsigtig tilværks. Jason yttrede, at han var meget villig til denne Reise, thi han syntes godt om Kongens Roes; da denne tillige lovede ham store Hædersbevisninger, hvis han kom tilbage, og Jason glædede sig til at komme til Verdens berömteste Steder, lovede han at reise. Kongen skikkede da efter en Smed, ved Navn Argus, den kunstfærdigste Mand i Riget, der omtales i mange Böger, at han skulde bygge et Skib med saamegen Kunst som

menn rèðust til ferðar með Jason: hinn mikli Erkúles, sun Þórs; Kastor ok Pollox af Sparta, brœðr Eline, er venst var allra kvenna í Girklandi, hana átti Menelaus, ok Klitemestre, [er átti[1] Agamemnon; með honum fór ok Nestor hinn spaki or Píló, ok Telamon af Salómína ok Peleus[2] af Figía[3]; eigi eru fleiri menn nefndir. Ok er þeir voru búnir, lètu þeir í haf, ok komu síðan við þat land er Frigía heitir; fyri því ríki rèð þá Lamedon, hans sun var Príamus, en dóttir Hesíóna; kona Príamí hèt Hekúba, þeirra synir voru þeir, hinn ágæti Ektor ok hinn fagri Alexandr, er Paris hèt öðru nafni, Deiphebus, Helenus ok Tróilus; dœtr þeirra þær Kasandra ok Pólixena ok Tróan; átti Príamus ok laungetna sunu. Príamus rèð þa fyri Tyrklandi einu, meðan Lamedon lifði. Hekúbu dreymði, þá er hon var úraust, at ein*n* logbrandr liði fram af munni hennar, þar fyri þótti henni öll Trójuborg brenna; hon var rædd mjök og sagði Príamó draumin*n*, en spekíngar rèðu svå, at hon mundi fœða einn sun, þann er fyri hans sakir mundi niðr vera brotin öll Trójuborg. Ok er Príamus konúngr heyrir þessa luti, biðr hann sveininn út bera; ok er hann var fœd*d*r, var hann kallaðr Alexandr; ok er móðirin sá, hversu fagrt þat barn var, vildi hon eigi láta út bera, ok fèkk hann til fóstrs á laun, ok var hann þá kallaðr Paris; en er hann vóx upp, elskaði hann mjök Freyju, en síðan, er hann vissi um ætt sína ok hann[4] gerði brullaup sitt til Thetidem[5], þá bauð hann þángat öllum guðum; hon[6] tók upp eitt gullepli, á því var þat

[1]) *fra [saal. ifölge Gisning; H har urigt.* ok. — [2]) *noget tvivlsomt, da Navnet ogsaa kan læses* Feleus, *men uden Tvivl er dette Navn det samme, som Apollonius nævner næst efter Telamon, nemlig Peleus fra Phthia:* Πηλευς δὲ Φθίῃ ἐνὶ δώματα ναῖε λιασθείς, *Apollon. Rhod. Argonaut., I, 94.* — [3]) *her skulde vel læses* Fþia, *men denne Form er maaskee med Villie gjort tilgængeligere for Læserne ved at forandre den til* Figia; *nedenfor,*

muligt; og da dette skjönne Skib var sat ud, blev det kaldet Argo. Disse Mænd sluttede sig til Jason, for at reise med ham: den store Herkules, Sön af Thor (Jupiter); Kastor og Pollux af Sparta, Brödre til Elina, den skjönneste af alle Kvinder i Grækenland, gift med Menelaos, og til Klitemestre, der var gift med Agamemnon; ligeledes reiste med ham den vise Nestor fra Pilus, og Telamon fra Salomina og Peleus af Figia; andre nævnes ikke. Efter at de vare rustede, sejlede de bort, og kom til det Land, som hedder Frigia; i dette Rige herskede dengang Lamedon; hans Sön hed Priamus og Datteren Hesiona, Priamus var gift med Hekuba; deres Sönner vare den berömte Hektor og den skjönne Alexander, eller med andet Navn Paris, Deiphebus, Helenus og Troilus; deres Döttre Casandra, Polixena og Troan; Priamus havde ogsaa Slegfredsönner. Saalænge Lamedon levede, herskede Priamus over Tyrkland alene. — Hekuba drömte engang, da hun var frugtsommelig, at en gloende Brand gik frem af hendes Mund, hvorved hele Staden Troja gik op i Luer; hun blev meget forskrækket og fortalte Kong Priamus denne Dröm, men de vise Mænd forklarede den saaledes, at hun skulde föde en Sön, for hvis Skyld hele Troja vilde blive ödelagt. Da Kong Priamus hörer slige Ting, befaler han at Barnet skal ombringes; ved Födselen blev Barnet kaldt Alexander; men da Moderen saae det velskabte Barn, vilde hun ikke lade det ombringe, men lod det hemmelig opföde. Drengen blev da kaldet Paris, og da han voxede op, dyrkede han ivrig Freya, og senere, efter at han vidste sin Herkomst, og han holdt Bryllup med Thetis, indböd han dertil alle

---

henimod Slutningen af dette Capitel, kaldes den Picia. — [4]) *her er* Paris *tydelig sammenblandet med Æakiden* Peleus, *maaskee derved at noget af Sætningen er udfaldet.* — [5]) *saal. rettet;* Thecidem, *H.* — [6]) *som bekjendt beretter det græske Sagn, at Eris, Tvedragtens Gudinde, kastede Æblet.*

ritað, at sú skyldi eignast er fegri væri, ok var því kastað millim þeirra[1] Freyju ok Sif ok Gefjon; þær gánga fyri Júpíter, at hann dœmi um, hver þeirra fríðust er, en hann vildi eigi dœma, því at hann ugði reiði þeirrar, er hann dœmði eigi vensta; hann bað at þær færi í skóginn Ídem til hirðis þess er Alexandr hèt, ok á nokkorum degi, er hann gætti feárins, kom til hans griðúngr einn[2] mikill, er hann hafði eigi fyrr sèt, ok barðist við einn af hans griðúngum, ok varð sá sigraðr er Alexandr átti, þá setti Þórr kórónu af dýrlegum blómum yfir höfuð hans; ok annan dag kom griðúngr, ok fór sem hin*n* fyrra dag; ok hinn þriðja dag kom hinn sami griðúngr, ok mátti sá min*na* fyrst, er Alexandr átt*i*, ok þá batt hann brodd ein*n* mikinn í enni honum, ok mátti sá þá ekki við, er til var komin*n*, ok undi þá Alexandr vel við, ok því setti hann kórónu á höfuð honum, ok tignaði hann þá svå fyri sigr sinn.

8. Þessi atburðr var sagðr Príamó, ok hèr eftir gekk hann við frændsemi Alexandrs[3], ok er hann var í ætt komin*n*, tók hann virðíng sem aðrir brœðr hans; hann var allra manna kurteisastr. Ok ein*n* dag, er hann fór á Ídus skóg, þar sem hann hafði hjörð haldit, sýndist honum í svefni sem Satúrnus leiddi at honum konur iij: Sif ok Freyju

---

[1]) Friggjar ok, *t. H, men med Prikker under Navnet* Friggjar, *til Tegn paa at det bör udgaae. Da* Sif *i det foregaaende træder istedenfor Juno (Here), og* Freyja *i det fölgende svarer til Venus (Aphrodite), bliver* Gefjon *her Minerva (Athene); i det fölgende Capitel træder* Frigg *istedenfor* Gefjon; *i den af Unger meddelte angelsaxiske Homilie kaldes derimod Venus „paa Dansk" Frigg. (Ann. for nord. Oldkyndighed, 1846, S. 79). Formodentlig er dette kun en Vaklen i Betegnelsen hos Forfatterne. Gefions Navn træder ellers oftere i nordiske Skrifter istedenfor Diana (Artemis), og saaledes kaldes navnlig i Sagaen af den hellige Johannes Evangelista Artemis-Templet i Ephesus:* hof Gefjonar, *d. e. Gefions Tempel.* — [2]) *i Skb. skrevet* . I . — [3]) *forkortet,* Alex., *H.*

Guderne; hun tog frem et Guldæble, hvorpaa der stod skrevet at det skulde tilhöre den skjönneste, og det blev kastet ind imellem Freya, Sif og Gefion. De gik til Jupiter, for at han skulde dömme om, hvem der var smukkest, men han vilde ikke dömme, fordi han anede dens Vrede, som han kom til at erklære mindre smuk; han bad dem derfor at gaae i Skoven Idem til en Hyrde ved Navn Alexander. Og en Dag da denne vogtede Kvæget, kom der en stor Tyr, som han ikke havde seet för, og kæmpede med een af hans Tyre, og Alexanders Tyr blev overvunden. Da satte Thor en Krands af herlige Blomster paa dens Hoved; den anden Dag kom Tyren, og Udfaldet blev som den förste Dag; den tredie Dag kom endnu den samme Tyr, og Alexanders Tyr viste sig i Begyndelsen som den svagere; han fæstede da en stor Pig paa Tyrens Pande, hvorpaa den fremmede ikke kunde holde Stand; da blev Alexander fornöjet, og satte en Krone paa dens Hoved, til Ære for den vundne Sejer.

8. Denne Tildragelse blev berettet for Priamus, hvorpaa han erklærede Alexander for sin Sön, og saasnart han var optaget i Familien, indtog han den samme Hædersplads som hans andre Brödre; han var den fineste Mand i Omgang. En Dag drog han ud i Idus-Skoven, der hvor han havde holdt sin Hjord; der bares det ham for i en Dröm, at Saturnus förte tre Kvinder frem for ham: Sif, Freya og Frigg, og bad ham sige, hvem af disse der var skjönnest; han drömte, at Freya böjede sig over ham og bad ham sige at hun var skjönnest, men hun lovede til Gjengjæld at drage Omsorg for, at skaffe ham den Kone fra Grækenland, som var den skjönneste; derpaa gik Sif til ham og bad, at han skulde dömme hende smukkest, hun skulde skjenke ham igjen stor jordisk Magt og Hæder; og da han endnu ikke dömte, gik Frigg til ham, og tilböd ham stor Viisdom og Sejer i Kampe (hun var Kamp-

ok Frigg, ok bað hann segja, hver þeirra venust veri; honum þótti Freyja lúta at sèr, ok bað hann þat segja, at hon væri venst, en hon kvezt mundu launa honum, at vera þess ráðandi at fá honum þá konu af Girklandi er venst væri; þá gekk at honum Sif ok bað at hann skyldi hana vensta dœma, en hon kvezt mundu gefa honum mikit veraldar-ríki ok tign, ok er hann dœmir eigi, þá gengr Frigg at honum, ok býðr honum mikla speki ok sigr í orrostum (hon var orrostu guð), ef hann segði hana fegrsta, ok dœmir hann eigi; nú kemr Freyja at honum ok mælti: minnstu nú, hverju þú hefir mèr heitið; hon beraði líkam sinn, þá dœmir hann hana fegrsta; því var Sif síðan í fjandskap við Trójumenn.

9. En er þeir Erkúles ok Jason voru þar við land komnir, þá sendi Lamedon konúngr menn til þeirra, ok bað þá brottu verða, ella mundi hann þá með her fœra brott, ok er þeim komu þessi boð, sè þeir eigi annan kost líkara en fara brott, lèttu þeir ok eigi sinni ferð fyrr en þeir komu í Kolkos, þar rèð þá fyri konúngr sá, er Medíus hèt, en Medía hèt dóttir hans; hon var kvenna venst ok vitrust, ok Medíus konúngr býðr nú þeim Jason til veizlu, ok eru þeir í Kolkos um ríð. Nú berr Jason upp eyrindi sín fyri konúng, ok segir at hann er sendr eftir reyfinu, því er uppi hángir í Týs hofi ok margir hafa eftir farit. Konúngr mælti: þú ert dýrlegr maðr ok skalt vel með oss kominn, en ek vil segja þèr hvat á liggr, ef þetta reyfi er brott haft, at lokit er þess konúngs ríki er hèr ræðr fyri, ok vita skulu þèr þær þrautir, er til eru, áðr en nást mun: Argus heitir þræll, er vakir yfir hofinu, hann hefir c augna, ok sefr þá sumum er hann vakir sumum, ok skal hann svæfa ok drepa síðan; dreki er sá í hofinu, er þú munt heyrt hafa getið, ok er allra dreka grimmastr, hann hefir mörg augu ok mikit eitr; hann skal ok drepa; yxn eru þar ij or eiri blásnir, ok svâ grimmir

gudinde), hvis han erklærede hende for den skjönneste; men endnu afsiger han ikke Dommen; nu kom Freya til ham og sagde: husk nu paa hvad du har lovet mig, derpaa blottede hun sit Legeme, og han erklærede hende da for den skjönneste; derfor var Sif stedse siden fjendtligsindet mod Trojanerne.

9. Da Herkules og Jason vare ankomne der til Landet, skikkede Kong Lamedon Bud til dem, og bad dem drage bort, ellers vilde han drive dem bort med Vaabenmagt; og da de modtoge dette Budskab, saae de intet andet for end drage bort, hvorpaa de fortsatte Toget, indtil de kom til Kolkos; der herskede en Konge ved Navn Medius, men hans Datter hed Media, hun var den skjönneste og forstandigste Kvinde. Kong Medeus indbyder nu Jason og hans Fölge til Gjestebud, og de opholde sig i Kolkos en tidlang. Derpaa kommer Jason frem med sit Ærende for Kongen, og siger, at han er sendt efter Uldskindet, som hænger oppe i Tyrs Tempel og mange have sögt efter. Kongen svarede: du er en herlig Mand, og skal være velkommen her hos os, men jeg vil sige dig, hvad Vægt der ligger paa, hvis Uldskindet bliver fört bort, at nemlig den herværende Konges Regjering er i saa Fald tilende; du skal ligeledes faae at vide de Vanskeligheder, som ere ivejen, förend Skindet kan erobres: Argus hedder en Træl, som vaager over Templet, han har hundrede Öjne og sover med nogle, idet han vaager med andre; denne skal först dysses i Sövn og derpaa dræbes; en Drage er der i Templet, som du vel har hört omtale, den mest glubende blandt alle Drager, med mange Öjne og megen Gift; denne skal man da ogsaa dræbe; der ere to Oxer, stöbte af Erts, og saa grumme og forfærdelige at Ilden spruder af deres Næser og Munde; du skal dernæst nedbryde Templet og plöje derover med Oxerne, og derpaa skal du tage Dragens Kindtænder og saae deri; der vil da skyde Mænd op, tre Gange tolv, saa store

ok ógurlegir, at eldr flýgr af nösum þeirra ok munni, ok eftir þat skaltu niðr brjóta hofit ok erja þar yfir með exnunum, ok taka síðan jaxlana or drekanum ok sá þar í eftir; síðan munu þar menn upp renna, iij sinnum xij, ok vilja allir drekans hefna, þeir eru svá stórir ok sterkir sem risar, ok við þá verðr at berjast, ok sá er þessu kemr á leið mun aldri týna lofi sínu, meðan veröldin stendr.

10. Nú er Jason heyrir þetta, fær honum mikillar áhyggju, hversu hann skal fram koma þessi þraut, ok nú leiðir konúngr hann at sjá allar þrautirnar, ok þikkir honum því meira um vert, er hann veit gerr; ok er Jason nú stórlega úglaðr. Medía konúngs-dóttir sèr þetta, at Jason er úkátr; henni lízt vel á hann ok þikkir mikill skaði, ef svá dýrlegr maðr skal fyrifarast; hon kunni mikit af fjölkýngi föður síns; þá mælti hon til systur sinnar: mjök harma ek þat, mín kæra systir! ef þessi hinn dýrlegi maðr skal týnast, ok eigi má ek þat vita, ef ek má honum bót ráða; far þú nú ok seg honum at ek vil finna hann, ok heldr vil ek allar þrautir á mik leggja, en þessi dreki fyrifari honum. Nú ferr mærin til hallar, þar er Jason svaf, ok mælti: herra, sofi þèr? hann mælti: hver ertu, júngfrú? hon svarar: ek em systir hinnar ríku Medee, konúngs-dóttur, ok hon sendi mik til yðar, hon harmar með þèr þína hugsótt, ok rís upp ok gakk með mèr; hon ferr til skógar fyri honum skamt frá borginni, ok þar var fyri hin ágæta Medee, ok er hon sèr Jasonem, stendr hon upp ok kvaddi hann; hann fagnar henni vel; þau talast við marga luti, ok finnr Jason skjótt, hversu vitr hon er, ok rennr honum skjótt hugr til hennar, ok veitir nú hvárt öðru fœgileg faðmlög ok blíða kossa, ok eigi gánga þau þaðan brott, fyrr en Jason hefir framit vilja sinn við hana allan; þá segir Medía, at hann skal vera kátr ok óttalaus, ok heitr honum því, at hann skal fram koma sínu eyrindi. Nú gengr Jason heim glaðr, ok er

og stærke som Jætter, der alle ville hævne Dragen, og med dem skal man kæmpe; men den som fuldförer alt dette, vil rigtignok aldrig tabe sin Berömmelse, saalænge Verden staaer.

10. Da Jason hörer dette, bliver han meget tankefuld, hvorledes han skal fuldföre dette vanskelige Hverv, og nu förer Kongen ham hen, for at see alt hvad der skulde udföres, men jo nærmere han bliver bekjendt dermed, desto mere stiger hans Forbauselse, og en stor Bekymring opstaaer hos ham. Dette mærker Kongedatteren Medea, at Jason er bekymret; hun fandt ham smuk og syntes det var en stor Skade, hvis en saa herlig Mand skulde omkomme; hun kunde meget af Faderens Trolddom; hun talte da til sin Söster: det er mig en stor Sorg, min kjære Söster, hvis denne herlige Mand skulde omkomme, og det kan jeg ikke taale at være vidende om, hvis jeg formaaer at hjelpe ham; gaa du nu og sig ham at jeg vil tale med ham, og heller vil jeg underkaste mig alt, end at denne Drage skal forvolde ham Döden. Den unge Mö gik nu til den Hal, hvor Jason sov, og sagde: Herre! sover I? han svarede: hvem er du, Jomfru? Hun sagde: jeg er Söster til den herlige Medea, Kongens Datter, og hun sender mig til eder, hun tager Deel i din Bekymring, og staa nu op og fölg med mig! — Hun gik foran til en Skov, kort fra Slottet, hvor de fandt den fortræffelige Medea, og da hun saae Jason, reiste hun sig og hilsede paa ham; han modtog hende med Glæde. De samtalede om mange Ting, og da Jason mærkede, hvor forstandig hun var, blev han snart indtaget i hende; de overgave sig da til glade Omfavnelser og söde Kys, og ikke gik de fra Stedet, för end Jason havde erholdt hendes fulde Gunst. Media sagde da, at han skulde være glad og uden Frygt, og lovede ham at han skulde faa sit Ærende frem. Nu gik Jason hjem og var glad; og da den Tid nærmede sig, at den nævnte Heltegjerning skulde fuldföres, kom der en

sá tími kemr, er fram skal koma þetta þrekvirki, ok á einni nótt koma sendimenn konúngsdóttur til Jasons, ok nú gánga þau brott ij ok til hofsins, ok þá svæfir hon drekann ok þrælinn, en Jason reiðir upp sverðit ok drepr þrælinn, þar eftir leggr hann til drekans undir bæxlit, sem hon kendi honum, ok þá vaknaði[1] við sá hinn grimmi dreki, ok blès ógurlegu eitri, en með fulltíngi konúngsdóttur skaðaði hann þat ekki; nú blístrar konúngsdóttir at öxnunum, ok gengr at þeim ok leggr ok á, ok knýtir við vagn, ok ekr út yfir hofit öllum feárlut, ok svå þessu hinu ágæta reyfi, er allt var sem gull; nú kveykir hon galdra, svå at hon fellir ofan hofit, nú knytja[2] þau saman yxnina, ok erja yfir hofit, ok taka tenn drekans[3] ok sá í jörðina eftir, ok þar renna upp margir menn ok sterklegir með våpnum, ok þá býðr Jasoni mikinn ótta; þá mælti konúngsdóttir: hræzt eigi, herra, sjálfir skulu þeir sæfast, ok með hennar kunnáttu berjast þeir sjálfir ok drepast niðr. Þá ferr Jason heim með þessum sigri, ok vekr upp menn sína, ok segir þeim þessi tiðindi; en Media fór til hallar föður síns, ok hefir með sèr allt sitt gull, ok hin ágætustu klæði sín, ok ferr nú til skips Jasons. Jason ok hans menn laupa nú um borgina með ópi ok eggjan, og drepa allt þat sem fyri varð, ok svå lyka[4] þeir við, at þar fellr Medíus konúngr ok mestr luti hers hans, ok dvelst Jason þar um vetrinn, en konúngsdóttir var með barni, ok fæddi hon ij sunu. Ok er vår kom, fór Jason heim til Girklands með mikilli sœmð; ok eitt kveld komu þeir við ey eina ok lágu þar um nóttina; þeir Jason sváfu í landtjaldi, ok Medíe konúngsdóttir; hon vaknaði eigi fyrr, en þeir voru allir[5] brottu; hon gengr á eyna, ok sèr at þeir sigla þá öllum skipum undan eynni; hon kallar þá með miklum gráti ok mælti: veit ek at Jason man eigi þessu ráðit

[1]) *skrives i H* vacknaði. [2]) *saaledes H.* [3]) dreckans, *H.* [4]) *saal. H.* [5]) alld', *ur., H.*

Nat Sendebud fra Kongedatteren til Jason, og derpaa gik de to deres Vej til Templet; hun dyssede da Dragen og Trællen i Sövn, men Jason svang Sværdet og dræbte Trællen, derpaa gjennemborede han Dragen under dens ene Vinge, efter hendes Anvisning; derved vaagnede da den glubske Drage, og spyede forfærdelig Gift, men ved Kongedatterens Hjelp forvoldte det Jason ingen Skade. Kongedatteren flöiter nu til Oxerne og gaaer til dem, lægger Aaget paa dem og spænder dem for en Vogn og förer ud af Templet den hele Skat og dermed det fortræffelige Uldskind, der var helt som Guld; derpaa tænder hun sin Trolddom an og lader Templet styrte ned; derefter knytte de Oxerne sammen og overplöje Templets Grund, tage derpaa Dragens Tænder og saae dem i Jorden, og der skyde da op mange kraftige bevæbnede Mænd, og Jason gysede af Frygt. Da sagde Kongedatteren: frygt ikke, Herre, de skulle selv nedlægge hverandre, og ved hendes Kunst kæmpede de selv indbyrdes og dræbte hverandre. Efter denne Sejer gik Jason hjem, vækkede sine Ledsagere og fortalte dem disse Begivenheder, men Media gik til sin Faders Slot, tog alle sine Guldskatte med og sine prægtigste Klæder, og drog til Jasons Skib. Jason og hans Ledsagere löb nu igjennem Borgen med Skrig og Kampraab, og dræbte alt hvad de traf paa, indtil Udfaldet blev, at Kong Medius faldt og störste Delen af hans Hær. Jason blev der Vinteren over, men Kongens Datter var frugtsommelig og födte to Sönner, og ved Foraarets Begyndelse reiste Jason hjem til Grækenland med stor Berömmelse. En Aften lagde de til en Ö, og laa der om Natten; Jason og hans Ledsagere laa da i et Telt, tilligemed Kongedatteren Media, men hun vaagnede ikke, för end de vare alle borte; hun gik da op paa Öen og saa dem sejle med alle Skibene bort derfra; da raabte hun med heftig Graad og sagde: det veed jeg, at Jason, som vandt

hafa, sá er mesta frægð vann í Kolkos; hon taldi upp margan sinn harm[1], en Jason vildi eigi at síðr brott sigla, því at hann átti aðra konu heima, ok vel ættaða, kemr hann nú heim í land, ok var hverr maðr honum feginn nema Peleus konúngr; varð Jason af þessi ferð mjök frægr; var hann til konúngs tekinn eftir Peleus.

11. En er Erkúles var aftr kominn, þá undi hann stórilla við sina för ok úvirðíng þá, er Lamedon konúngr hafði honum veitt; hann fór heiman til þeirrar eyjar er Spartam heitir, at finna Kastórem ok Pollúcem[2]; þá hafði Lamedon konúngr landflæmða; þaðan fara þeir allir saman til Salómínam, at finna Thelamon, ok fara þeir þaðan allir til Pícíam[3], at finna Peleum, ok fór hann með þeim í Pílum, þar er Nestor hinn spaki rèð fyri, ok fór hann með þeim, ok hafði hann v skip stór ok valdi þar til hina beztu menn; sigldu þeir þaðan í haf ok komu við Frigíaland um nótt; ok er þeir urðu landfastir, fór Erkúles frá skipum, ok með honum Peleus ok Thelamon ok helmíngr liðs þeirra. Lamedon konúngr var í borg þeirri er Ilíum hèt, en síðan Trója, hon var þá hvárki sterk at veggjum nè mannfjölða; hann reið út af[4] borginni ok til skipanna, ok tókst þar bardagi, ok eigi lángr áðr honum kom hersaga or borginni; vendi konúngr þá aftr ok vill veita þeim; sneri Erkúles þá í móti honum ok varð þar harðr bardagi, ok lauk svâ, at Erkúles drap Lamedon konúng ok mestan[5] luta liðs hans; þeir tóku þar Hesíónem, dóttur Lamedons[6] konúngs, ok allt þat er fèmætt var, fara þeir síðan með sigri aftr til Girklands, ok unðu þá vel við sína ferð.

---

1) *her begynder Membran-Brudstykket* 573 *A*, 4 (= *B*) *i en længere Tiltale eller maaskee en Skrivelse fra Medea til Jason, saaledes:* er þú vart með föður mínum, *o. s. v. og snart efter:* bæði hefir þú misgert við Frigg ok Freyu, við sólarguð ok hinu helgu Pallas.... 2) Svâ segir í fornum bókum, at þeir hafi eina móður átt báðir, ok hèti hon Heda (*r.* Leda), en Þórr var faðir

den störste Berömmelse i Kolkos, har ikke befalet sligt; hun opregnede derpaa mange Modgangs-Tilfælde, men Jason vilde ligefuldt sejle bort, thi han havde en anden Hustru hjemme af god Herkomst, og da han kom hjem, glædede enhver sig over hans Ankomst med Undtagelse af Kong Peléus. Jason blev meget berömt af dette Tog, og blev valgt til Konge efter Peleus.

11. Da Erkules var kommen tilbage, var han meget misfornöjet over sin Reise og over den Vanære han havde lidt af Kong Lamedon; han drog hjemmefra til den Ö, der hedder Sparta, til Castor og Pollux, hvilke Kong Lamedon havde fordrevet. Derfra droge de allesammen til Salomina, til Telamon, og derfra igjen til Picia, til Peleus; han tog med dem til Pilus, hvor den vise Nestor herskede og denne drog ogsaa med, og havde fem store Skibe med udvalgte Folk. Derpaa sejlede de bort og kom til Frigia ved Nattetid og saasnart de havde lagt til Land, gik Erkules fra Skibene, tilligemed Peleus og Telamon og Halvdelen af deres Hær. Kong Lamedon boede i en Borg, som dengang hed Ilium, men senere Troja, den var til den Tid ikke stærk, hverken med Hensyn til Befæstning eller Besætning; han red ud af Borgen og til Skibene, det kom der til Slag, men det stod kun kort, förend han fik Efterretning om at Borgen var angreben; Kongen vendte da tilbage til Undsætning, men Erkules kom imod ham, og der blev en haard Kamp, der fik det Udfald at Erkules dræbte Kong Lamedon og den störste Del af hans Hær; de toge der Hesione, Kong Lamedons Datter, og alt hvad der var af Værdi, derpaa droge de som Sejerherrer tilbage til Grækenland og vare nu vel tilfreds med Reisen; Telamon fik Hesione, og drog med hende hjem til Salomina; i Slaget

---

Pollocis en Thedatos (*r.* Tyndareus) faðir Castoris, *tilf. B.* [3]) *saal. her H, skal være* Phthia, *B synes at læse* ticiam *eller* niciam. [4]) *Rettelse;* at, *H.* [5]) merstan, *H.* [6]) Lamed', *forkortet, H.*

Thelamon fèkk Hesiónem, ok fóru þau heim í Salómína; þar fèllu frillusynir Lamedons, er svå hètu: Hipsifílus ok Voltúntes ok Amphíter.

Frá Erkúles.

12. Eftir þessa atburði fór Erkúles or landi, at leita sèr frægðar; hann drap með höndum sèr einn mikinn leo; Hercúlesteus[1] heyrði mikla frægð fara af Erkúles, ok girntist at sjá hann, ok er þeir fundust, drap Erkúles hann. Hjá einni keldu var einn ormr með mörgum höfðum, ok ef eitt var af honum höggvit, þá komu ij í staðinn; þann drap Erkúles; hann tók ok gulleplin[2]; hann fór ok í Spanía ok drap hinn ógurlega Gereons, ok var þat verk allfrægt; þaðan fór hann í vestrálfu heimsins, ok er svå sagt at hann kæmi til heimsenda, ok gerði þar mikla stólpa til marks víðförli sinnar; síðan sigldi hann aftr um Norvasund[3] ok í Ítalía. Kakus, sun Evander, hèt mikill kappi, er Erkúles drap; þaðan ferr hann út á Indíaland, ok drepr þar þau dýr er Centaures heita, en tamði sum; hann drap ok þar þá fugla, er ágætastir hafa verit, er Arpíne[4] hètu; eftir þat ferr hann utan, ok svå sögðu heiðnir menn, at hann brygðist í villigaltar líki, ok þorðu engir honum áverka at veita; því trúðu þeir ok, at hann bæri himin, ok því kölluðu þeir hann þángat numinn, ok því kölluðu þeir Erkúles stjörnu; hon stendr millim ij vagna[5].

13. Erkúles hafði átt þá konu, er Deianíra hèt, systir Melíagrí; hann hafði hana látið eina, en tekit sèr eina bónda dóttur til konu; Deianíra sendir Erkúles eitt brèf með þessum orðum: Margt kemr nú við, Erkúles, um ráð þitt, þat er fyri skömmu mundi eigi líklegt þikkja; þú hefir nú fengit eina bóndadóttur, þá er ekki kann at gera, utan rífa ull í sundr, [ok svå segist at þú greiðir stundum með henni, en ef þú

[1]) *saal. ogsaa B; maaskee forvansket af* Eurystheus. [2]) hann sá ok mikinn leon, ok hafði naut í munni, hann drap leon en tók af honum nautið; Erkúles drap ok ógurligan orm með digri kylfu,

faldt Lamedons Slegfredsönner: Hipsifilus, Voltuntes og Amphiter.

Om Erkules.

12. Efter disse Begivenheder drog Erkules af Landet for at söge Berömmelse; han dræbte en stor Löve med bare Hænder; Hereulesteus hörte megen Ry af Erkules og önskede at see ham, men da de traf sammen, slog Erkules ham ihjel. Ved en Sump var der en Slange med mange Hoveder, og naar eet blev hugget af, kom to isteden; denne Slange dræbte Erkules; han tog ligeledes Guldæblerne; han drog fremdeles til Spanien og dræbte den forfærdelige Gereon, hvilken Bedrift blev meget berömt; derfra drog han til den vestlige Verden, og det berettes at han er kommet til Verdens Ende og har opreist der store Stötter til Tegn paa, hvor vidt han er reist; derpaa sejlede han tilbage igjennem Norvasund og til Italien. Cacus hed en stor Kæmpe, Sön af Evander, ham tog Erkules af Dage. Derefter drog han ud til Indien, og dræbte der de Dyr, som hedde Centaurer, men nogle tæmmede han; der dræbte han ogsaa de mest berygtede af alle Fugle, der kaldtes Arpine. Derpaa drog han tilbage igjen, og Hedningerne berettede at han kunde paatage sig Skikkelsen af en Vildgalt, hvorfor ingen vovede at forsöge paa at bibringe ham et Saar; de troede ligeledes at han skulde bære Himmelen, derfor berettede de at han var kommen derhen, og gav en Stjerne, der staaer imellem de to Vogne paa Himmelen, Navnet Erkules.

13. Erkules havde været gift med en Kone ved Navn Deianira, Söster til Meleager, men forladt hende og taget en Bondedatter til ægte. Deianira sendte Erkules et Brev, saalydende: Din Færd, Erkules, begynder i mange Hen-

---

tilf. B. [3]) *B har* nautna sund, *forvansket af* naurua sund. [4]) *d. e.* Harpyjerne. [5]) *her tilföjer B noget om Centaurernes* (centuriomenn) *og Lapithernes* (Lamphidis) *Kamp.*

greiðir eigi vel fyri henni[1], þá lystr hon þik[2] með snældu-hala sínum; ok eigi *er* þessi hinn sami Erkúles ok sá, er drekan*n* drap í garði Atlanus[3] risa, ok tók þaðan gullepli ij; mèr er ok sagt, at þú drekkir vín um netr ok daga, ok etir hœns[4] ok páfugla, ok eigi hefðir þú yfir komit Erides hinn frækna, ef þú hefðir þá svá gert, ok eigi mundi Orpeus trúa at þú mundir slíkr verða, þá er þú vart í niðrgáng með honum, ok þú tókt Cerberum, ok drótt hann all*t* upp í ljós veraldar, ok lagðir á hann iij fjötra; eigi vartu þá í balldikinn, ok eigi battu þá gull á háls þèr[5]. En eigi þarf ek um þik at annast; mín forlög munu mik taka sem frændr mína: faðir minn lagði sik sverði; brœðr mínir vágust; systr mínar druknuðu; nú sendi ek þèr einn kyrtil, roðin*n* með mínu blóði; — ok eigi vartu þá í blautum purpura, er þú drapt Gorgonium, skrimsl[6] þat er framan var leó, en í miðju geit, en flug-dreki aftr, ok þess minnir mik, at þú værir heldr í varg-stakki[7] þá er þú drapt Gereónem konúng í Spanía, ok rètt ein*n* öllum Spán[8]; — nú sen*d* híngat sun okkarn, at hann veili mèr náhjargir, en ek sendi þèr í móti þetta klæði blóðugt. Hon brá þá sverði ok lagði í gegnum sik, ok lèt hon þar líf sitt.

Er Trója[9] var efld annan tíma.

14. Nú er þar til at taka, at þá er Lamedon konúngr var drepin*n* ok synir hans, ok dóttir hans hertekin, en

---

[1]) *fra* [þat er mèr ok sagt, at þú sèrt að með henni at greiða, ef flókar eru í, en ef þú gerir eigi duganda, *B.* [2]) þig *H.* [3]) *d. e.* Atlantis. [4]) pipruð, *t. B.* [5]) sem spekingar, þá er þeir sitja í drykkjustofum, *t. B.* [6]) *saal. B;* skrimls, *feil-skr., H.* [7]) uástakki, *B.* [8]) ok var þat meira vert en þetta, er þú sitr yfir ull-laupi konu þinnar ok vinnlar ull, ef hon kembir til klæða ykkr sem húspreyja, *t. B.* [9]) *Oldbogen har paa dette og flere Steder* Tróió *i Nominativ, paa andre derimod formes Navnet* Trója, Trójo.

seender at blive forskjellig fra hvad man for kort siden ansaa for sandsynligt; du har faaet en Bondedatter, som ikke forstaaer sig paa andet end at rive Uld, og der siges at du undertiden reder Ulden med hende, men hvis du reder ikke godt, da slaaer hun dig med Halen af sin Haandteen; dette er ikke den samme Erkules som den, der slog Dragen ihjel i Jætten Atlanus Gaard og borttog derfra de to Guldæbler. Det er mig og sagt, at du drikker Viin Nætter og Dage, og spiser Höns og Paafugle, men visselig havde du ikke overvundet den tappre Erides, hvis du dengang havde baaret dig saaledes ad; heller ikke havde Orpeus troet at du skulde blive saaledes, dengang du steg ned med ham og tog Hunden Cerberus og drog den heelt op i Verdens Lys og paalagde den tre Lænker; dengang var du ikke klædt i Gyldenstykke, ei heller spændte du da Guld om din Hals. Men jeg behöver ikke at henvende min Omsorg til dig; min Skjæbne vil tage sig af mig paa samme Maade som af mine Frænder: min Fader gjennemborede sig selv med sit eget Sværd; mine Brödre dræbte hinanden indbyrdes; mine Söstre druknede; nu sender jeg dig en Kjortel, farvet i mit Blod. — Du var da heller ikke klædt i det blöde Purpur, dengang du dræbte Uhyret Gorgonius, der var en Löve fortil, Ged midt over og en Drage bagtil; det forekommer mig ligeledes, at du snarere var klædt i Ulvevams, dengang du dræbte Gereon, Konge i Spanien, og du herskede ene over hele Spanien. Send du nu vor Sön herhen, for at yde mig den sidste Tjeneste, men jeg sender dig til Gjengjeld dette blodige Klæde. Derpaa drog hun et Sværd og gjennemborede sig selv og kom saaledes af Dage.

Trojas Gjenopbyggelse.

14. Nu vende vi os derhen, at dengang Kong Lamedon blev dræbt og hans Sönner, og hans Datter bortrövet, men Borgen nedbrudt og Godset bortslæbt, var Priamus

brotin borgin ok rænt fènu, var Príamus ekki ner; ok er hann frá þessi tíðindi, brá[1] honum við mjök; hann fór þá til Ilíam með allt sitt góz; hann lèt þegar til borgar efna, myklu sterkari en fyrr hafði hon verit, en eigi varð hon fyrr allger, svå sem þeir vildu, fyrr en Neptúnus ok Apolló sólarguð gerðu hana; þángat voru veitt stór vötn með miklum broðum[2]; þar voru þá gervir kastalar stórir ok turnar; eigi voru ok borgarliðin aftr[3] læst auðveldri at sœkja en veggirnir liðlausir; kastali var yfir hverju borgarliði; hann lèt gera hof mikit í borginni ok hælga Þór, ok er þetta var allt gert, þá sendi hann Antenor[4] til Girklands eftir Hesíónem, systur sinni; hann fór, þegar honum gaf byr, ok fann Peleí, ok sagðist vera sendr af Príamus konúngi at leita um sættir við þá Girki, ok tjáði hversu stórt honum var at bœta, er þeir höfðu drepit föður hans ok brœðr, en brotið borg hans ok rænt fènu, ok drepit fjölda fólks, en tekit systur hans at herfángi, er hann tregar mest[5], ok bað at hann skyldi eiga lut í at Hesíónem veri heim send. Peleas tók honum erfiðlega, ok kallaðist þeim minna illt gert hafa en þeir voru verðir, ok bað hann brott fara þaðan; hann hèlt þá brott til Bóecíam, ok lendi við Salamínam, ok fór á fund Telamon[6], ok beiddi at hann sendi heim Hesíónem til Príamus bróður síns. Telamon[7] segir: ekki er þessa við mik at leita, ek hefi ekki gert Príamó, ek drap ekki föður hans, og eigi tók ek systur hans, en þau laun, er ek fèkk þar fyri mína framkvæmð, varir mik at ek láta eigi þrautarlaust, ok bað hann Antenor brott fara sem skjótast. Hann fór þegar

---

[1]) *Her ophörer det förste Brudstykke af B, der omfatter to Blade.* [2]) *saal. H, hvilket her antages at være* = brvðum, brunnum; *muligen kunde det være Skrivefeil for* brogðum = brögðum. [3]) appr, *feilskr., H.* [4]) *saal. rettet efter Sammenhængen i det fölgende;* orð, *her, H.* [5]) merst, *H.* [6]) *rettet; H har her* Telamus. [7]) *rettet for* Telamus, *som H har.*

ikke nærværende, men da han fik disse Efterretninger, blev han meget bevæget; han drog da til Ilium med hele sit Gods. Han lod strax anlægge en Borg, meget stærkere end den forrige, men den blev dog ikke fuldfört, saaledes som de önskede det, förend Neptunus og Solguden Apollo fuldförte den. Store Vande bleve förte derind og betydelige Brönde anlagte; der bleve opförte store Kasteller og Taarne; Portene vare heller ikke lettere at angribe, naar de vare lukkede, end selve Murene der hvor ingen Porte var; over enhver Port var et Kastel. Han lod opföre et stort Tempel i Borgen, og indvie det til Thor; og da alt dette var udfört, sendte han Antenor til Grækenland for at hente hans Söster Hesione. Han tog afsted med den förste gunstige Vind, og kom til Peleus, og sagde at han var sendt af Kong Priamus for at söge Forlig med Grækerne; han udviklede derpaa, hvor meget der var at kræve Erstatning for, da de havde dræbt hans Fader og Brödre, og nedbrudt hans Borg og rövet Godset, og dræbt en Mængde Folk, men bortfört hans Söster som Bytte, hvilket han især tager sig nær; han bad derfor at Peleus vilde bidrage til at Hesione blev sendt tilbage. Peleus tog temmelig tvært imod ham, og sagde, at han havde tilföjet dem mindre ondt, end de havde fortjent, og bad ham drage bort derfra. Han tog da bort til Böotia, landede ved Salamina, kom til Telamon og bad ham sende Hesione hjem til hendes Broder Priamus. Telamon svarede: den Sag vedkommer ikke mig, jeg har ikke gjort Priamus noget, hverken dræbt hans Fader eller taget hans Söster, men den Belönning, som jeg der fik for min Bedrift, troer jeg knap jeg giver bort uden Vanskelighed; hvorpaa han bad Antenor gaae bort det snareste. Han drog ogsaa strax bort og standsede ikke, förend han kom hjem til Priamus, hvem han berettede om hele sin Reise og sagde,

brott, ok lètti eigi fyrr en hann kom heim til Príamó ok sagði honum alla sína ferð, ok sagðist fundit hafa alla þá menn, er honum áttu sakir at bœta, ok sagði fyri sakbœtr koma spott ok heitan.

15. Eftir þat sendi Príamus eftir sunum sínum ok vinum, ok segir þeim at hann ætlar at gera her til Girklands: ok skulu synir mínir vera höfðíngjar, fyri því at þeir eru reyndir at mikilli kappsemð[1] ok frœkuleik. Ektor[2] stóð upp ok mælti; hann var elztr ok ágæztr: gjarna vildim vèr fara, ef til sœmðar mætti verða, en þat efar mik um, at eigi verði várr lutr því betri, sem vèr eigumst fleira við, en ekki kvíði ek mèr, því at lifa man ek þann aldr, sem mèr er hugaðr. Þá mælti Alexandr: þat er mín tillaga, at vèr látim þá reyna um stund at bera skarðan lut fyri oss, ok vil ek bjóðast til at vera höfðíngi þessar ferðar, ok kemr mèr mjök á úvart, ef ek fer eyrendlausu. Eftir þat sagði Alexandr draum sinn, þann er hann hafði dreymt í Íða skógi: venti ek at hann mun nú ræsa; man ek þángat sœkja heldr ynði en aldrtila, man þat ok allt eftir gánga er goðin hafa fyri sagt, er ok sá engi feigri er ferr, en hinn er heima sitr. Þetta mál studdi Deiphobus, sun Príamus, ok eggja mjök ferðarinnar; þá stóð upp Elenus, sun Príamus, ok mælti: annan veg segir mèr hugr um þessa ferð en brœðrum mínum, ætla ek þat hinn bezta kost várn, at eyrindlausa verði, ok er þat þó eigi hæðíngarlaust, en nerr er þat minni ætlan at vèr munim fara ok hafa eyrinði at sinni, þat er vèr viljum, en fyri þat munu vèr láta fè várt ok frændr ok sjálfa oss á lesti. Þá stóð upp Tróilus, hinn ýngsti sun Príamus, en engi var honum sterkari utan Ektor, ok fýsti mjök ferðarinnar. Konúngr lætr nú þíng stefna, ok segir at hann ætlar her út at bjóða ok herja til Girklands, ok Alexandr, sun hans, skal þar höfðíngi

---

[1]) *i Skb. skrevet* capsemð. [2]) *skrives stundum* Ector, Ecktor.

at han havde fundet alle dem, der skyldte ham Erstatning, men faaet Spot og Trudsler istedenfor Böder.

15. Priamus sendte derpaa Bud efter sine Sönner og Venner, og sagde dem at han agtede at sende en Hær til Grækenland: og skulle mine Sönner være Anförere (sagde han), fordi de ere Mænd af prövet Manddom og Tapperhed. Ektor, der var den ældste og fortrinligste, stod op og sagde: gjerne vilde vi reise, hvis det kunde före til Hæder, men jeg befrygter netop, at vor Andeel ikke vil blive bedre i samme Forhold, som vi faa mere med hinanden at gjöre; for mig selv frygter jeg ikke, jeg vil ufeilbarlig opnaae den Alder, som er mig bestemt. Da sagde Alexander: jeg raader til at lade dem for en Stund pröve at være overflöjede af os, og jeg tilbyder mig at være Anförer for dette Tog; det er mig saare uventet, hvis jeg ikke udretter noget. Derpaa berettede Alexander den Dröm, han havde haft i Ida-Skov: der, som jeg haaber, nu vil begynde at gaa i Opfyldelse; jeg venter snarere at hente Lyst end Livsfare, thi alt vil opfyldes, hvad Guderne have forudsagt; ingen er derfor Döden nærmere som reiser, end den som sidder hjemme. Dette Raad understöttede Deiphobus, Priamus Sön, og dreve begge ivrig paa Toget; da reiste sig Elenus, Sön af Priamus og sagde: min Tanke spaaer mig anderledes om dette Tog end mine Brödre, jeg anseer det for at være vor störste Lykke, hvis Togets Hensigt forfeiledes, skjöndt det falder noget i det latterlige; men jeg formoder snarere at Toget vil gaa for sig og at dets nærmeste Udfald vil blive efter Önske, men at vi til Gjengjeld ville tabe vort Gods og Frænder, og tilsidst selv gaa tilgrunde. Da reiste sig Troilus, den yngste af Priamus Sönner, — men ingen var stærkere end han, undtagen Ektor — og opmuntrede ivrig til Toget. Kongen lader nu stævne *til Tinge*, og siger at han agter at paabyde Leding, og hærge til Grækenland, samt at hans Sön Alexander skal

fyri vera; hann tjár sakir þær, er hann átti við Grikki[1], ok svâ svör þau er Antenor fèkk, er hann var þángat sendr, bað hann nú til leggja hvern þat er líkast þætti, en kvazt ekki trúa illspám Helenus. Sá maðr svarar máli hans, er Pandus hèt, sun Eyforbíus, frændi Príamus: hèr megu þèr þann sjá, er illa ætlar verða munu förna, því at svâ sagði minn faðir mèr, ef Alexandr næmi konu af Girklandi, at þar af mundu vèr fá údæmi ok aldrtila, ok kallaði hann ner sínu skapi vera at lifa í atferðarleysi en deyja hæðilega í forsjóleysi ok heimsku með ofkappi. Konúngr kallaði honum koma til slíkra orða ræðslu ok hugleysi; fýsti þá allt fólk þessar ferðar. Kasandra, dóttir Príamus konúngs, kunni stórilla þessi ætlan, ok kvað þar mundu við gefna Trúju, ok líf föður síns ok brœðra, ok drjúgum allra manna virðíng, ok flestra manna feárlutr; engi gaumr var þá gefinn hennar spám; var þá búinn herinn, ok var Alexandr höfðíngi ferðarinnar, ok leystu þeir flotann ok bað Príamus goðin beina ferð þeirra; ok er þeir komu ner eyju þeirri er Ceream[2] hèt ok Menelaus rèð fyri, þá mœttu þeir Menelaus, er hann ætlaði at fara til Pílum á fund Nestóris, ok spurði Menelaus, hvert Alexandr skyldi, en hann lèzt fara at skemta sèr. Menelaus bauð honum til sín, ok sagði drotníngina heima vera at fagna þeim, ok bað hann þar hafa hvat er hann vildi; þeir Alexandr tóku Ceream, en í þeirri eyju var mikil hofs hœlgi, ok stóð hofit ner sjó[3]; ok er Elena, kona Menelaus, frá, at þessi hinn ágæti konúngs sun var þar við land kominn, þá fór hon til hofsins at vegsama goðin; henni var ok

---

[1]) *saal.* G'cki *her H.* [2]) *Navnet er sandsynligviis fordreiet; i de senere Recensioner angives Öen at have været Cytherea (Cythera), hvor et berömt Venustempel fandtes, hvilket stemmer med Dares Phrygius.* [3]) *Her begynder det andet Brudstykke af B (S. 5).*

være Anförer for Toget; han udviklede de Anker han havde imod Grækerne, og de Svar som Antenor fik, da han blev sendt derhen; nu bad han enhver yttre, hvad der forekom ham gavnligst, men selv erklærede han at han ikke troede Helenus Uheldspaadomme. Hans Tale blev besvaret af en Mand, ved Navn Pandus, Sön af Euforbius, en Frænde af Priamus, der sagde: her kunne I see den Mand, der troer at Toget vil blive ulykkeligt, thi saaledes sagde min Fader til mig, at hvis Alexander rövede en Kvinde fra Grækenland, vilde vi deraf faa Ulykker og Undergang, og han erklærede, at han foretrak at leve i Uvirksomhed, heller end at dö med Skjendsel, ved Mangel paa Omsigt og ved Dumhed, parret med Dumdristighed. Kongen yttrede at slige Ord vare hos ham fremkomne af Frygt og Modlöshed; alle tilskyndede da til dette Tog. Kasandra, Kong Priamus Datter, var meget misfornöjet med denne Plan, og sagde, at det vilde koste Troja, og hendes Faders og Brödres Liv, samt fremdeles de allerflestes Velfærd og de flestes Gods; hendes Spaadomme bleve dengang ikke ændsede. Derpaa blev Hæren udrustet og Alexander var Anförer for Toget; de lettede da med Flaaden og Priamus bad Guderne begunstige deres Reise; men da de kom i Nærheden af den Ö, som hed Cerea, hvor Menelaus herskede, da mödte de Menelaus, der var paa Vejen til Pilus, for at besöge Nestor, og spurgte da Menelaus, hvorhen Alexander agtede sig, men han sagde, at han var paa en Lystreise. Menelaus indböd ham da til sig, sagde at Dronningen var hjemme for at modtage dem, og bad ham indrette sig der ganske efter Önske. Alexander landede da ved Cerea, men paa denne Ö var en stor Tempel-Helligdom, og Templet stod nær ved Söen. Og da Elena, Menelaus Hustru, spurgte at denne udmærkede Kongesön var ankommen der til Landet, da drog hun til Templet for at hædre Guderne; men tillige var hun noget nysgjerrig efter at see dette udenlandske Folk,

nokkur forvitni á at sjá þetta hit útlenzka fólk, er mikil frægð fór af; hon var fríðust kvenna í allri ver unni; henni var ok sagt, at Alexandr mundi hana h sœkja, ef eigi yrði áðr þeirra fundr.

16. Nú var sagt Alexandr, at Elena var komin hofsins, þá ferr hann þángat með dýrlegum fórnum, ok l hvárutveggja þeirra vel á annat, er þau sázt, ok t þau tal sín í millim; Alexandr kastar gullepli í knè El en þessi orð voru rituð á eplinu: ek sver þess við go at ek skal Alexandr giftast, ok vera hans drottníng hè af; hon roðnaði við, er hon kvað þetta upp allt san því at þat þorði engi at rjúfa, er í hofinu var heitið; þóttist vera svikin, ok kallaði þat ekki eiga at haldast maðr mælti úvitandi ok úviljandi, en Alexandr kallaði þ orðit at vilja ok tilstilli goðanna, er ekki dugði í mót gera, ok sagði hana fyri þeirra reiði verða mundu, ef ryfi við þau heilug sœri, hann gekk þá brott or hofinu til skipa, en um nóttina gengu þeir til hofsins ok brott Elenu, ok nokkorar konur með henni ok báru á s En er borgarmenn urðu varir við brotttöku hennar, herklæddust þeir ok vildu sœkja eftir henni, ok t þar bardagi, ok lýkr svå at landsmenn fèllu ok flýðu, Alexandr hafði sigr, ok fóru brott við svå búit ok l eigi fyrr sinni ferð, en þeir komu heim í Tróju, ok Príamus konúngr við þeim feginsamlega, ok þikkir árnazt hafa, ok kvezt ætla at Girkir muni nú eigi una við sinn lut, en þeir hafa áðr unað: ok vettir at þeir sendi nú heim Hesíónem, systur mína. Elena fyrst lánga ríð úkát, en tók um síðir at gleðjast umtölur Príamus, ok var þá ger samför þeirra Alexa ok tókust þar brátt ástir miklar. Kasandra, er Tróan öðru nafni, varð stygg við, er hon fann Elenu, ok s at af hennar þángatkvâmu mundi þeim leiða allan úfag

der var saa berömt; men hun var den skjönneste Kvinde i hele Verden; hende blev og sagt, at Alexander vilde besöge hende, hvis de ikke mödtes forinden.

16. Nu bliver det berettet til Alexander, at Elena var ankommen til Templet; han drager da derhen med dyrebare Ofringer, og saasnart de saaes, syntes de godt om hinanden, og begyndte at tales ved; Alexander kastede et Guldæble i Elenas Skjöd, hvorpaa disse Ord vare skrevne: jeg sværger ved Guderne, at jeg skal ægte Alexander og være hans Dronning fra nu af. Hun rödmede, da hun fremsagde alt dette, thi ingen vovede at bryde de i Templet aflagte Löfter. Hun ansaa sig for bedragen, og erklærede, at man ikke var bunden til at holde det, som man udtalte uden Vidende og Villie, men Alexander svarede, at dette var skeet efter Gudernes Villie og Foranstaltning, hvilken man forgjeves sögte at modsætte sig, og hvis hun bröd hellige Eder, sagde han, af lagte til Guderne, vilde hun möde deres Vrede. Han gik derfor bort fra Templet og til Skibene, men om Natten gik de til Templet igjen og borttoge Elena og nogle Fruentimmer med hende og förte dem ud paa Skibene. Men da Borgerne fik at vide, at hun var borttrövet, grebe de til Vaaben og vilde före hende tilbage med Magt; det kom da til Slag, men med det Udfald at Indbyggerne faldt og flygtede, men Alexander seirede og drog derpaa bort, og standsede ikke förend hjemme i Troja. Kong Priamus modtog dem med Glæde og syntes at Toget var lykkedes godt; han mente, at Grækerne vilde nu ikke være bedre fornöjede paa deres Side end de (Trojanerne) havde været för: og nu haaber jeg (sagde han) at de vil sende min Söster Hesione hjem igjen. Elena var i Begyndelsen længe bedrövet, men omsider begyndte hun at blive gladere ved Priamus's Overtalelser; hun blev da gift med Alexander, og de fattede snart varm Kjærlighed til hinanden. Kasandra, der ogsaa hed Troan, blev heftig, da hun traf sammen med Elena, og

Príamus varð reiðr við spár hennar, ok bað hana byrgja eina í húsi, ok svà var gert.

Herferð til Trója.

17. Nú er at segja, hvat tíðinda varð í Girklandi, er Menelaus *frètti*[1] brottöku Elenu ok manna-dráp þau, er þar höfðu orðit at hans herbergjum[2]; þá sendu þeir Nestor orð Agamemnon konúngi, bróður Menelaus, ok er hann kom þar, þá huggaði hann bróður sinn ok lýsti því, at hann mundi gera her til Tróju, ok bjóða þeir þegar út leiðángri af öllu Girklandi[3]. En er herinn var saman kominn, þá tóku þeir ráð at gánga til frèttar við goðin, í þann stað er Delpus hèt; [þat goð, er þar var blótað, var kallat Apolló; þar mátti ekki ljúga[4]; til þeirrar ferðar rèðust þeir: hinn ágæti Akilles ok Patroklus, ok er þeir komu þar, gengu þeim svà frèttir, at Girkir mundu sigr hafa, ok Trója mundi á tíunda ári unnin verða. En í öðrum stað sendi Príamus konúngr Kalkas, sun Nestoris[5], í Delpus til frèttar, en þau svör komu í móti, at hann skyldi gánga í lið Girkja, ef hann vildi halda virðíng sinni, ok því rèzt[6] hann í lið með Akille, ok fóru þeir síðan heim aftr til hersins; en Príamó komu engi orð um frèttina, hversu farið hefði. En er Girkir[7] voru búnir

---

1) *udfaldet i H.* 2) en hann varð við ófæltilega, *t. B.* 3) *B indskyder her Sagnet om hvorledes Akilles vilde unddrage sig Toget, ved at forklæde sig som Fruentimmer:* en hann vildi eigi fara, ok þá var ríkr danzleikr sleginn ok komu þángat allar hinu kurteisuztu konur, ok slógu danz, ok nú leitar konúngr (*neml.* Agam.) sèr ráðs ok sendi menn um öll stræti: ok seg at ófriðr var kominn nær því sem leikrinn var sleginn. Nú bregðr fólkit við skjótt ok hleypr sèr hverr þeirra er at danzinum var, nema einn Akilles, hann þrífr upp einn staur ok hleypr þángat í mót sem honum var hersins von; en hann hafði áðr konu búnat ok kastaði hann honum skjótt, ok nú ferr Akilles á fund Agam. konúngs. *Dertil föjes Sagnet om Castor og Pollux, at de sögte efter Helena, men mödte en stærk Storm,* ok hafa menn þat fyrir

sagde, at fra hendes Ankomst vilde al deres Ulykke hidröre. Priamus blev vred over hendes Spaadomme, og befalede at lukke hende alene inde i et Hus, hvilket man ogsaa gjorde.

Toget til Troja.

17. Nu staaer der for at berette, hvad der tildrog sig i Grækenland, efter at Menelaus fik at höre Elenas Borttagelse og det Mandedrab, som var begaaet i hans Hjem; han og Nestor sendte da Bud efter Kong Agamemnon, Menelaus's Broder, og da han kom der, tröstede han sin Broder og erklærede, at han vilde sende en Hær til Troja; de böd derpaa Leding ud af hele Grækenland, og da Hæren var samlet, besluttede de at forespörge sig hos Guderne paa det Sted der hed Delpos; den Gud, som der blev dyrket, var kaldet Apollo; der kunde ikke lyves. Denne Reise overtog den fortræffelige Akilles og Patroklus; og da de kom der, blev Gudens Svar saalunde, at Grækerne monne seire og Troja blive overvunden i det tiende Aar. Men paa den anden Side sendte Kong Priamus Kalkas, Nestors Sön, til Delpus, for at hente Orakelsvar, men Svaret faldt saaledes ud, at han skulde gaae over i Grækernes Hær, hvis han vilde beholde sin Anseelse, og derfor forenede han sig med Akilles, hvorpaa de vendte igjen tilbage til Hæren, men Priamus fik ingen Efterretning om Oraklets Svar. Da nu Grækerne vare rustede i den Havn, som

---

satt, at guðin hafi numit þá á himna upp, er þeir voru af þeirra ætt, ok hafi orðit at þeim stjörnum er vèr köllum tvíbura, at því er frá höfðu sagt fornir menn. *Derefter opregnes Anförernes Navne og Skibenes Antal, omtrent som hos Dares Phrygius.*
[4]) *fra* [ok til hofs þess er Apollíni var eignat; þar voru (var) inni sólargoð þeirra, þat er ekki mátti ljúga, *B.* [5]) *saal. baade H og B, men er dog sandsynligviis feilskrevet for* Thestoris, *jfr. Dares cap. xv. B föjer til:* er tekið hafði spáleik af fuglheillum, svâ at honum komu öngir hlutir á úvart. [6]) reðs, *H.* [7]) Gerker, *her, H.*

í höfn þeirri, er í Athenis heitir, höfðu þeir iij skip hins xj tigar hins xij hundraðs[1]; þeir lètu í haf, ok tóku þar land, er Tenedon hèt, ok ræntu þar fè ok drápu menn. Agamemnon var konúngr yfir her Girkja, en þessir voru ágætastir menn með honum: Menelaus, bróðir hans, Akilles ok Patroklus, fóstbróðir hans; Palamídes, Díómedes, Ajax, Telepus; Úlixes ok Nestor voru spekíngar mestir í her þeirra. En er Girkir voru við land komnir, sendi Agamemnon Díómedem ok Úlixem á fund Príamus, ok beiddi at Elenu skyldi lausa láta, en leita síðan sáttum saman at koma, en Príamus neitti því þverlega[2].

18. Kríseus[3] hèt sá maðr, er þjónaði því goði, er Delpus hèt; Agamemnon konúngr tók dóttur hans, ok at úvilja hennar; Kríseus undi[4] henni svå mikit, at hann mátti ekki af henni sjá, ok því hèt hann á goðit[5], at þat skyldi senda aftr

---

[1]) *d. e.* 11 × 120 + 103 = 1423, *hvis man regner efter de saakaldte store Hundreder, men* 1203, *hvis man regner efter den sædvanlige Maade; i Homers Skibscatalog er Antallet opgivet til* 1186, *og hermed vilde Tallet stemme, hvis man antog at* iij *var urigtig læst og skrevet for* vj *og* xj *for* ix. *I B anföres Skibenes Antal paa samme Maade som her, hos Dares opgives derimod Antallet til* 1078 + 30, *som Palamedes senere tilförte. B knytter hertil en charakteristisk Beskrivelse af de vigtigste Personer baade paa Grækernes og Trojanernes Side, hvilket öjensynlig stammer fra Dares (cap. XII-XIII).* [2]) *B indskyder her en kort Beretning om Akilles' Tog til Mösien (Dares cap. XVI).* [3]) *noget tilsvarende hertil findes ikke hos Dares, derimod er Homers Beretning bekjendt og Dictys Cretensis berörer dette Sagn.* [4]) *saal. H;* unni, *den sædvanlige Form, B.* [5]) þá harmaði hann sig sárligha ok bjó sik með þeim búníngi er hann átti beztan ok batt helgum blóðdúkum um höfuð sèr ok gekk svå til hofsins, ok sýndi hverrar þjónostu hann var, *B, som i det Hele behandler dette Afsnit med större Udförlighed, i Lighed med Homers Beretning: Criseus gaaer til Grækernes Leir og bönfalder Agamemnon om at give ham Datteren tilbage, Mirmidonerne understötte hans Bön, men forgjæves; Criseus gaaer da fortvivlet* til mustariss Delphi ok er

hedder Athen, havde de tre Skibe paa den ellevte Tier af det tolvte Hundrede. De sejlede ud paa Havet og lagde til Land ved den Ö som hedder Tenedon, rövede der Gods og dræbte Folk. Agamemnon var Konge over Grækernes Hær, men fölgende vare de ypperste Mænd med ham: Menelaus, hans Broder, Akilles og hans Fostbroder Patroklus, Palamides, Diomedes, Ajax, Telepus; Ulixes og Nestor vare de viseste Mænd i deres Hær. Men da Grækerne vare ankomne til Landet, sendte Agamemnon Diomedes og Ulixes til Priamus, og bad at Elena maatte blive lösladt, hvorpaa man skulde söge at mægle Forlig, men Priamus afslog dette bestemt.

18. Criseus hed den Mand der tjente Guden Delpus; hans Datter borttog Kong Agamemnon, og det imod hendes Villie; Criseus elskede hende saa meget, at han ikke kunde afsee hende, og derfor bad han Guden at han vilde sende

---

hann kemr í mustarið, fyrir stallinn, grætr hann sárliga, sker nú með nöglum andlit á sèr svå sem aurvite maðr. *Han anraaber Guden og* Delpus heyrir nú bæn skálds síns *og sender Pest i Grækernes Hær, som varer ni Dage. Den tiende Dag sammenkalder Akilles alle Grækernes Hövdinger og spörger Kalkas om Aarsagen til Pesten; han erklærer sig, efter at Akilles har lovet ham sin Beskyttelse. Agamemnon nödes da ved Grækernes almindelige Trudsler til at sende Kriseida tilbage med Foræringer, hvorved Pesten blev aflettet. Men snart efter sender Agamemnon efter Akilles' Kone Briseida og bortförer hende til Hævn. Akilles gaaer öjeblikkelig til Agamemnon og fordrer truende Briseida tilbage, men Agamemnon hugger ind paa ham og vilde have dræbt ham, hvis ikke Gudinden Pallas havde fört ham bort. Akilles paakalder sin guddommelige Moder og strax* fyrirlætr hon sínar bygðir ok flýgr yfir herbúðir Mirmídonesmanna ok þaðan flýgr hon skínandi upp í gegnum veðrin ok sækir upp yfir gullig himintúnglin, ok er hon kemr fyrir himna kondng, fèll hon öll til fóta honum. *Jupiter lover Akilles en himmelsk Ophöjelse og Gudinden* flýgr aftr. *Sif og Jupiter skjendes i Anledning af af hans Löfte. Den fölgende Nat kalder Jupiter Drömguden Somnus, og sender ham til Agamemnon og befaler ham at kalde*

dóttur hans, ok því kom drepsótt í lið Girkja ok yfir allar þeirra herbúðir, ok varð svâ mikit mannfall af þessu drepi, at iij mílur voru þat á alla vega, er eldar einir voru, þeir er menn brendu líkami dauðra manna, sem þá var siðr; þeir gengu þá til fréttar við goðin, ok urðu þeir þá vísir; var hon þá heim send, ok varð Kríseus faðir hennar því stórfeginn. En er þeir komu aftr, er sendir voru, til Príamus, ok sögðu sín erindi, þá lèt Agamemnon konúngr blása um allan herinn, at herklæðast skyldi ok sœkja til borgarinnar, svâ sem sólin var upp komin, ok sóttu þeir nú til borgarinnar Tróju; ok þenna morgin sá Príamus, at svâ var í heiðskíru, sem regnbogi[1] veri at sjá yfir allri borginni, ok því þóttust þeir vita at Girkir mundu á ferð komnir, ok því lèt hann út blása öllum herinum af Tróju í móti Girkjum[2]. Próteselus[3] sótti harðast fram á hendr Trójumönnum, ok fóru Trójumenn á hæl, ok fèll þar mart af þeim; þá rèðst[4] Ektor í móti honum ok felldi hann, ok kom þá flótti í þat lið, er honum hafði fylgt, en Ektor hvarf þá aftr til borgarinnar, en bardaginn hèlzt eftir; þá kom Akilles til með sína sveit, ok kom þá flótti í Trójumanna lið, ok rak hann flóttann allt at borginni, ok sleit þá nótt bardagann.

19. Eftir um morgininn kom Agamemnon konúngr með allan herinn, ok setti herbúðir sínar á völlunum hjá borginni, ok lèt gera virki um ok grafa díki um; sá þeir þá at Trója var svâ sterk, at engi von var at hon mundi unnin verða, meðan fólk væri til at verja hana, en þegar annan dag eftir gekk Ektor út af borginni með fylktu liði, en Agamemnon konúngr í móti með

Hæren til Kamp. Agamemnon forkynder sin Dröm, og opmuntrer til Kamp, men en af Grækernes Hövdinge, ved Navn Thersites, allra manna ljótastr ok allra manna slægstr, *staaer op og taler imod; Ulixes sætter ham tilrette og* lystr hann með sprota sínum, ok hann var af fílsbeini. *Det var nær kommet til Kamp, men Nestor taler alle tilrette. Agamemnon foreslaaer, om de skulde*

ham hans Datter igjen; derfor kom der Pest i Grækernes Hær og over deres hele Leir, og en saadan Mandedöd kom der af denne Pest, at i tre Miles Omkreds var der lutter Baal, hvor man brændte de Dödes Legemer efter Datidens Skik. Derpaa henvendte de sig til Guderne med Forespörgsel, og da fik de Grunden at vide, hvorpaa hun blev sendt hjem, hendes Fader Criseus til stor Glæde. Men da de, der vare sendte til Priamus, kom igjen tilbage og berettede om Udfaldet af deres Sendelse, lod Kong Agamemnon blæse til Kamprustning over hele Hæren, og rykke frem imod Borgen strax ved Solens Opgang, og nu rykkede de frem til Borgen Troja. Denne Morgen saae Priamus ved en klar Himmel, som om der var en Regnbue over hele Borgen, og derfor ansaae de det for vist at Grækerne maatte være underveis, han lod da blæse til at hele Hæren skulde drage ud af Troja imod Grækerne. Protesilaus gik raskest frem imod Trojanerne, og disse vege tilbage og mange af dem faldt. Da gik Ektor imod ham og fældede ham, hvorved de Tropper som fulgte ham kom paa Flugt, men Ektor vendte da tilbage til Borgen; desuagtet vedblev Kampen, indtil Akilles kom med sine Tropper, hvorved Trojamændenes Hær kom paa Flugt, men Akilles drev de Flygtende heelt hen til Borgen, og Natten gjorde Ende paa Kampen.

19. Næste Morgen kom Kong Agamemnon med hele Hæren, og opslog sin Leir paa Sletterne ved Byen og lod den omgive med Fæstningsværker og Grave; de saae da, at Troja var saa stærk, at der ikke var noget Haab om at den kunde blive overvunden, saalænge der var Mandskab til Værn. Strax den anden Dag drog Ektor ud af Borgen

---

angribe Troja om Dagen eller om Natten, og Palamedes raader til at gaae aabent til Værks.

[1] Á þessi tíð sendi hinn hæsti guð Saturnus regnbogha til Príamus konúngs yfir Tróeoborg, *B.* [2]) ok vörðu þeim landgöngu, *B.* [3]) *d. e.* Prothesilaos. [4]) reðs, *H.*

Girkja her, ok varð þar hin harðasta orrosta; kom þá brátt mikit mannfall; Hektor gekk fram rösklega ok drap menn á báðar hendr; þá rèðst [1] í móti honum Menon, ok áttu þeir víg saman ok fèll Menon; nú vill Ektor fletta hann, ok í því kom at Menesteus ok sótti fast Ektor, ok særði [2] hann á fœti; en er Ektor hafði sár fengit, þá var hann myklu ákafari, ok hjó bæði [3] stórt ok hart, ok hefði hann þá öllum Girkjum fyri komit, ef eigi gengi þá í mót honum Ajax, ok börðust þeir lengi, ok kom hvárgi sári á annan, ok er þeir höfðu barzt um ríð, kendust þeir við at þeir voru frændr ok systrasynir, ok lèt Ektor þá stöðva lið sitt, ok gáfust þeir frændr gjöfum ok mæltu til vináttu [4]. Eftir þat beiddu Girkir griða um ij vetr, en Trójumenn hètu því, ok voru þá grið sett ok vel haldin; voru þeir þá grafnir, er drepnir voru [5].

20. Í þann tíma vandaði Palamedes mjök um við Agamemnon, er hann skyldi konúngr vera yfir öllum Girkja her, ok kallaði hann enga forsjó fyri slíku stríði kunna at hafa [6], ok mæltu þat margir, at því talaði hann slíkt, at hann vildi konúngr vera, en mönnum var ekki um þat umskipti, og var allt sem áðr. En er ij vetr voru liðnir, kom þeirra orrostutími, ok lèt Agamemnon konúngr þá út blása öllum her Girkja, ok með honum Akilles ok Díómedes ok Menelaus, en fyri Trójumanna liði var Ektor ok Eneas ok Tróilus, ok varð þá hin ákafasta orrosta ok mikit mannfall. Ektor felldi þessa höfðíngja: Bóetem ok Archílokum ok Prótenórem, ok sleit nótt bardaganum. Agamem-

---

[1]) reðs, *H.* [2]) *rettet;* rærði, *H.* [3]) bœði, *her, H.* [4]) *I Iliadens 7de Bog berettes om Tvekampen mellem Hektor og Ajax Telamonios.* [5]) ok margskonar leikar voru þar leiknir með kveðskap ok saungum, sem siðr er til tiginna manna, *t. B.* [6]) segir hann illa kunna liði at stýra, fylkia eigi vel ok illa fyri merkjum ráða, kunna lítið tilstilli viðbúnings til bardagha, að öllu ófræknan ok ekki ætlunarmann, *B.*

med Hæren i Slagorden, ligeledes Agamemnon imod med Grækernes Hær, og der blev den haardeste Kamp og snart faldt der en Mængde Folk. Hektor gik rask frem og fældede Fjenderne til begge Sider; Menon gik da imod ham og kæmpede til han faldt. Ektor vilde nu afföre ham hans Rustning, men idet samme kom Menesteus til og angreb Ektor med Heftighed og saarede ham paa Foden; men da Ektor havde faaet et Saar, blev han endnu meget heftigere og huggede baade stort og haardt, og da havde han ödelagt alle Grækerne, hvis ikke Ajax var gaaet imod ham; de kæmpede længe, saaledes at ingen af dem fik den anden saaret, og da de havde kæmpet en Tid, kjendtes de ved at de vare Frænder og Söstersönner, hvorpaa Ektor lod sin Hær standse, og de to Frænder skjenkede hinanden Gaver og aftalte at være Venner. Derpaa bade Grækerne om Vaabenstilstand paa to Vintre, og det lovede Trojanerne, der blev derfor erklæret Stilstand og den blev trolig holdt; de Dræbte bleve da begravne.

20. I denne Tid havde Palamedes meget at udsætte paa Agamemnon, som den der skulde herske over hele Grækernes Hær; han sagde, at Agamemnon var ikke istand til at have Bestyrelsen af en saadan Krig. Mange yttrede, at han talte sligt, fordi han vilde være Konge, men man holdt ikke af det Bytte, og derfor blev alt som för. Men da de to Vintre vare forbi, kom deres Kamptid, og lod Kong Agamemnon da blæse ud til Kamp hele Græker-Hæren; med ham var Akilles og Diomedes og Menelaus, men Trojamændenes Hær anförte Ektor og Eneas og Troilus; der blev da den voldsomste Kamp og meget Mandefald. Ektor fældede Hövdingerne Boetes og Archilocus og Protenor, indtil Natten gjorde Ende paa Kampen. Denne Nat havde Kong Agamemnon et Möde og æggede Hæren til tappert Angreb, han bad dem især forfölge Ektor, og udviklede

non konúngr hafði þíng á þeirri nótt, ok eggjaði herinn frœknlegrar framgaungu, ok bað menn mest sœkja Ektor, ok sagði hvers honum var at hefna; kvað honum þá þikkja öll borgin unnin, ef hann er drepinn. Menelaus lèt fara orð um, at hann vildi berjast við Alexandr í einvígi; kvað þat: úsannlegt, at svâ margr maðr gyldi saka þeirra, er vit eigumst við; en er Alexandr frá þessi orð, þá vildi hann gjarna at þeir fyndist, en Elena latti hann þess, ok kvað þat ekki hans fœri: ok mun þik allt við hann skorta, utan hug. Annan dag eftir stýrðu þeir Akilles ok Díómedes Girkja her til móts við Trójumenn, en í mót þeim Ektor ok Eneas, ok tókst þá mikil orrosta ok mikit mannfall; Ektor felldi í þeirri atlögu vij hertoga af Girkja liði, en Eneas ij; Akilles felldi iiij hertoga af Trójumönnum, en Díómedes ij[1]; brá Agamemnon konúngr þá orrostu, ok undi við illa, er hann sá slíkar úfarar sinna manna[2], en Trójumenn unðu vel við. En annan dag eftir gengu Girkir allir af herbúðum sínum, eggjaði Agamemnon konúngr þá sína menn í ákafa á Ektor ok Trójumenn; en þeim í móti Trójumenn, ok var sú orrosta svâ hörð ok grimmleg at henni lètti eigi LXXX daga í samt; gengu menn þar fram rösklega hvârirtveggju, ok lífði hverr sèr ok sínum fèlaga sem mátti, en á hvern dag fèllu margar þúsundir manna, ok var eigi tóm til at grafa; þá sá Agamemnon konúngr, at eigi mátti svâ lengr vera, ok sendi hann þá Úlixem ok Díómedem til Príamus konúngs með sættarboðum, ok var þá friðr settr um iij vetr, ok skyldu þá hvârir auka sinn viðrbúnað, sem vildu; hèldu þeir ok svâ vel grið sín, at engi var öðrum hættr, þó at föðurbana sinn fyndi, ok áttust þeir jamnan mart við, þegar friðar tímar voru; bjuggust nú ok við hvârirtveggju, sem bezt máttu.

---

[1]) *B anförer Navnene efter Dares, men med Fordreielser.*
[2]) ok þótti þá þeirra hlutr við brenna, *t. B.*

hvad man havde at hævne paa ham; han yttrede, at han ansaae hele Borgen for overvunden, hvis Ektor blev dræbt. Menelaus lod falde Ord om, at han vilde gaae i Tvekamp med Alexander: thi det er urimeligt, sagde han, at saa mange skal undgjelde for de Sager, der ere os imellem; men da Alexander hörte disse Ord, önskede han gjerne at de kunde træffes, Elena derimod raadte ham derfra og sagde at det var ikke noget for ham: du vil, sagde hun, i alle Henseender staae tilbage for ham, undtagen i Mod. Dagen efter anförte Akilles og Diomedes Grækernes Hær imod Trojanerne, men Ektor og Eneas paa den anden Side; der blev da en haard Kamp og mange faldt; i denne Kamp fældede Ektor syv Anförere af Grækernes Hær, men Eneas to; Akilles fældede fire Anförere af Trojanerne, men Diomedes to. Kong Agamemnon lod da Kampen höre op, og var meget misfornöiet, da han saae slige Uheld ramme sine Tropper, men Trojanerne vare vel tilfredse. Den næste Dag rykkede alle Grækerne ud af deres Leir, og Kong Agamemnon æggede sine heftig imod Ektor og Trojanerne; Trojamændene rykkede imod, og denne Kamp blev saa haard og grusom, at den sagtnedes ikke i samfulde 80 Dage; der gik begge Parter rask frem i Kamp, og hver værgede for sig og sin Kammerat efter Evne, men daglig faldt der mange Tusinder, uden at der var Tid til at begrave dem. Da saae Kong Agamemnon, at sligt kunde ikke længere vedblive saaledes, hvorfor han sendte Ulixes og Diomedes til Kong Priamus med Fredsbud, og blev der da sluttet Stilstand paa tre Vintre, saaledes at hver af Parterne maatte foröge sine Rustninger efter Önske; de holdt da ogsaa den sluttede Fred saa trolig, at ingen var en anden farlig, om han end forefandt sin Faders Banemand, og jevnlig havde de megen Omgang med hverandre, naar Fredstiden var; nu rustede sig ogsaa begge Parter efter yderste Evne.

21. Ok er iij vetr voru liðnir, kom orrostutími, ok hèldu þeir út her or Tróju Ektor ok Tróilus, ok Eneas ok Mennon, en á mót stýrði Girkja her Agamemnon ok Menelaus, ok Akilles ok Díómedes ok tekst þá hinn harðasti bardagi, ok þá felldi Ektor þegar í öndverðri orrostu Philippum [1] ok Antippum [2] ok Meríonem, en Akilles felldi Lícaonem ok Eyforbum, ok fèll þá fjöldi manna af hvárutveggju liði, ok börðust þá í sífellu xxx daga; þá voru enn grið sett um vj mánuðr [3]; eftir þat var harðr bardagi ok mannskæðr xij daga, ok fèllu þá margir kappar af hvárumtveggjum; þá beiddi Príamus griða, ok voru þá grið sett xxx daga, lík at grafa ok sár manna at binda. En er orrostu-tíð kemr, þá á Príamus konúngr þíng, ok setr Ektor hertoga yfir öllum her Trójumanna, því at Príamus konúngr var þá gamall; lætr Ektor þá lúka upp öllum liðum á Tróju, ok bað nú alla menn gánga út af borginni, ok svá var gert; þeir fylktu öllum sínum her. Svá er sagt, at engi riddari í heiðninni hafi ágætari verit, at öllu því er karlmaðr skal til röskleiks hafa, en Ektor [4]; með honum var Paris Alexandr, hann hefir fegrstr manna verit skapaðr í veröldina, annar en Afsalon, sun Davíðs konúngs [5]; ok nú stóðu þessar fylkíngar Tróju-

---

[1]) *saal. H og B;* Phidippum *staaer hos Dares.* [2]) *Dares har* Antiphum. [3]) *saal. her H.* [4]) þá gekk fram hertuginn sjálfr Ecktor, sá er kallaðr er af öllum hinum spökustum mönnum ok hinum vitruztum mönnum, er bækurnar hafa gert, ok með öllum sannindum hins sanna, að Ecktor hafi verið af öllum manndómlighum hlutum oc ríkdómligum, þeim er sá þurfti með sèr að hafa, er hvartveggi skyldi vera: stýrandi hersins at viti með stillíngu, oc sua með hreystinni oc sterkleiknum til framgaungu orostunnar; hans höfuð var ið ógurligzta óvinum en ið þekkiligzta oc ið tíguligzta vinum; þat huldi hinn sterkazti hjálmr, allr gullbúinn, en brjóstið ok herðarnar ok allan búkinn huldi hin sterkazta ok hin fegursta brynja. Með hægri hendi bar hann ið sæmiligzta oc ið hvassazta oc ið þýngzta spjót; á inni vinstri hliðinni skein hinn fegrsti ok enn sterkasti skjölldr er kominn veri í þann mycla her: á vinstri síðunni hegg (hèkk)

21. Og da tre Vintre vare tilende, kom Krigstimen paany; de förte da Hæren ud af Troja: Ektor og Troilus, Eneas og Mennon, men Grækernes Hær anförtes af Agamemnon og Menelaus, Akilles og Diomedes, og opstod der da den heftigste Kamp; Ektor fældede strax i Begyndelsen af Kampen Philippus og Antippus og Merion, men Akilles fældede Licaon og Eyforbus; der faldt da og en Mængde paa begge Sider, og Kampen varede uafbrudt i tredive Dage; derpaa blev der sluttet Stilstand paa sex Maaneder. Nu stod der en haard og farlig Kamp i tolv Dage, hvori mange Helte faldt paa begge Sider; da bad Priamus om Stilstand, der blev sluttet paa tredive Dage, for at begrave Lig og forbinde de Saarede. Men da Kampens Time kom, stevnede Kong Priamus til Tinge og satte Ektor til Hærförer over Trojamændenes hele Armee, thi Kong Priamus var dengang gammel. Ektor lod da aabne alle Trojas Porte, og befalede alle at drage ud, hvilket man og gjorde; de stillede deres hele Hær i Slagorden. Man siger, at ingen Ridder i Hedenold har været mere udmærket end Ektor i alt hvad der ansaaes for at udmærke en tapper Mand; med ham var Paris Alexander, han har været den skjönneste Mand, som er skabt til denne Verden, foruden Absalon, Kong Davids Sön. Nu stod da Trojanernes og Grækernes Hære

---

ið snarpazta sverð; fótleggina, þá er sterkaztir voru komnir í herinn, huldu brynhosur þer, er Ecktore voru sæmiligar, ok svâ þóttiz skáldit mest megha lofa þessar brynhosur, er þær voru beztar af öllum er hann vildi bera, *B.* [5]) *B opregner her flere af de trojanske Helte, deriblandt* Eneas, er var son sjálfrar Freyu; hann átti dóttur Príamí konúngs, Kressíam, — þar var ok Sarpedon hinn ágiæti, son Þórs, ok Kóreb hinn kynstóri. Ok þessir er hèr voru nefndir voru svâ sterkir ok myclir afburðar menn, að frelsað hefði þeir Tróeo borg, oc með skjótum atburðum hefði þeir sigrað alla Grikkja höfðíngja, ef eigi neitaði atkvæði guðanna ok auðna sigrsins, svâ segir skáldið Hómerus.

manna ok Girkja á einum velli, ok búnir at berj
Alexandr Menelaus standa gegnt sèr í fylkíngu n
legu andliti ok ógurlegum vâpnum; þá brást ha
manna sinna, svâ sem hann rædd*d*ist, svâ s
maðr sèr vâveiflega [2]; þetta sá Ektor ok mælti
eilífa úfrægð, er þú skalt nokkut ræðast, eða
móti úvinum þínum í orrostu, ok eigi rædd*d*ist
gánga í brúðhvílu konu hans, þá er hann var
hví flýr þú nú eða ræðist all hans eða l
hans [3]? nú máttu hèr sjá margan góðan dre
sínu blóði fyri þínar sakir; rèttara væri nú a
einn fram á vígvöllin*n* ok hann í móti þèr, ok
með ykkr, en sá ykkarr, er læzt, veri yfirkomi
er þá lifir eftir, hafi heimulega ást Elenu, sv
banni þat Girkir nè Trójumenn; þessu játta
þetta eyrindi flytr nú Ektor, ok játta þessu alli
ok festa nú þetta báðir konúngar með svar
gánga þeir fram á vígvöll, Menelaus ok Pari
hvârtveggi öðrum í gegn djarflega; Alexandr
í mót Menelaus, ok kom á hann miðjan,
verit hans bani, ef eigi hefði sjöfallig [6] bry
honum; þeir sœkjast grim*m*lega [7]; Menelaus h
reiði í hjálm Alexandrs, svâ mikit högg, at s
sundr í ij, ok er Girkir sjá Menelaus vâpnlausan
hann ráðin*n* til bana, ok hörmuðu þat stórmj
Menelaus hefði mist sverðs síns, þá va
urugr [9]; hann ljóp at Alexandr, ok þreif í h

[1]) þá brá hann sèr frá, ok, *B.* [2]) hög
t. B, hvilket netop er Homers Billede. (Iliad. 3
hverfr þú nú ímót hvössum vâpnum Grikkja,
goðin orrustu tíð ok snörpum ridderum, meðan þú
t. B. [4]) *saal. rettet;* er, *H.* [5]) *Tvekampen*
Menelaus berettes i Iliadens 3die Bog. [6]) *H*
[7]) nú knýaz þeir að víginu með kalli oc eggjan,

saaledes opstillede paa Sletten, beredte til Kamp; da saae Alexander Menelaus staaende lige overfor i Rækkerne med bistert Aasyn og frygtelige Vaaben; han sprang da ind imellem sine Folk, ligesom om han blev bange, paa samme Maade som den der pludselig seer et Syn; dette saae Ektor og sagde: hör hvilken evig Skjændsel, at du skal yttre nogen Frygt, eller vende Ryggen mod dine Fjender i Kamp; för var du ikke bange for at gaae i Brudeseng til hans Hustru, da han var langt borte, hvorfor flyer du nu eller frygter hans Styrke eller hans skarpe Vaaben? Du seer nu her mangen gjæv Kriger udgyde sit Blod for din Skyld, da det dog vilde være rigtigere at du alene gik frem paa Kamppladsen og han imod dig, og I to kæmpede til det yderste, og den af eder som döde burde være den Overvundne, men den Overlevende nyde Elenas hemmelige Elskov, uden nogen Hinder enten af Grækere eller Trojaner; dette samtykkede Alexander; Ektor forebragte nu denne Sag, og alle Hövdinger gave deres Samtykke, hvorpaa begge Konger stadfæstede det med svorne Eder. Menelaus og Paris gik nu ud paa Kamppladsen, og löb dristig imod hinanden; Alexander kastede et Spyd imod Menelaus, der traf ham midt forpaa og vilde have været hans Bane, hvis ikke hans syvdobbelte Pandser havde beskyttet ham; de kæmpede heftigen; Menelaus hug med stor Heftighed i Alexanders Hjelm, et Hug saa stærkt at Sværdet sprang i to Stykker, og da Grækerne saae Menelaus vaabenlös, syntes de ham hjemfalden til Döden og bedrövedes saare

---

at tekr hjálmr hjálminn ok fótr fótinn oc gnotrar sverðit hvârt yfir annat — þeir sækjaz nú grimligha . . . . . svâ sem hinir sterkuztu griðúngar, þá er þeir stángaz grimligaz oc brjóta upp jörðina með fótum ok hrinda blæstrinum hátt ákafligha með grenjanda ym raddarinnar, *B.* [8]) *H synes at have* þotte *eller* þottv. [9]) *H skriver* vrvgr, *det er* = öruggr. [10]) þann hinn gullbúna knapp, er stóð or hjálminum, *B.*

fast, at Alexandr fèll allr til jarðar; Menelaus dregr þá Alexandr, ok heldr í hjálminn, til Girkja hers, allt þar til er hjálmböndin gengu sundr; þá varð Alexandr laus, ok ljóp hann þá til sinna manna, ok þat er heiðinna manna trúa, at Freyja tæki Alexandr ok beri hann í borgina til Elenu [1]. Nú leitar Menelaus ok Agamemnon konúngr Alexandrs, ok finnst hann eigi; þeir biðja nú Trójumenn halda sáttmál sitt ok svardaga, at fara inn í borg sína, en fá Elenu í hönd Menelaus [2]; en hinn sterki Pandarus [3] skaut þá til Menelaus, ok varð þat mikit sár ok banvænlegt [4], var hann borinn til herbúða sinna [5]; við þetta varð Agamemnon konúngr mjök reiðr, ok tókst nú orrosta hin ákafasta ok hin sterkasta, er menn hafi sögur af; fèllu þar svå mörg hundruð [6] manna, at útal var, ok flóðu allir vellir í blóði; þeir berjast nú þann dag allan til kvelds, ok falla margir höfðíngjar af hvårumtveggjum [7].

22. Annan dag fara hvårratveggju höfðíngjar allir til bardaga utan Akilles, hann var í herbúðum ok lèk strengleik [8] fyri goðum þeirra, ok vildi svå blíðka hugi þeirra til sigrs við Girki, ok varð þann dag hinn harðasti bardagi, ok skilja um kveldit; en um nóttina eiga Trójumenn þíng í

---

[1]) *B beretter dette udförligere og har en Samtale mellem Paris og Helena, efter at Freya havde lagt ham* í dýrlega brúðhvílu, er hon hafði tjaldat. [2]) ok er þessir höfþíngjar voru saman komnir að keppaz um þessa atburði, hafði Satúrnus þíng á himnum uppi, oc gengu þá fram goðin til knjå honum, ok bað hverr fyrir sínum ástmanni ok kiærum vin, *t. B.* [3]) *H skyder her ind* ok; *muligen er noget udfaldet.* [4]) banvanlegt, *H.* [5]) *H skyder her ind:* ok varð, *uden Tvivl ved Skrivefeil* — ok þá kom til einn úngr læknir, er hèt Polidarius (*Homer nævner* Machaon); hann græðir hann með pectoris-grösum; hann var hinn bezti læknir í öllum her Grikkja ok hafði numit alla lækníng af feðr sínum, *t. B.* [6]) *H skriver* cc. [7]) *B har en vidtlöftig Beskrivelse af dette Slag, hvorved Iliadens 5 og 6 Bog synes tildeels at ligge til Grund; der berettes blandt andet om Kampen mellem Eneas og*

meget; men skjöndt Menelaus havde mistet sit Sværd, var dog hans Mod usvækket, han sprang ind paa Alexander og greb fat i Hjelmen, saa fast, at Alexander faldt heelt til Jorden; derpaa trak Menelaus Alexander ved Hjelmen til Grækernes Hær, indtil Hjelmbaandene gik istykker; da blev Alexander fri og löb til sine Mænd, og det er Hedningernes Tro, at Freya havde taget Alexander og fört ham hen i Borgen til Elena. Menelaus og Kong Agamemnon söge nu efter Alexander, uden at finde ham; de forlange nu at Trojanerne skulde holde deres eget besvorne Fredsforslag, at gaae til deres Borg og give Elena tilbage til Menelaus; men den stærke Pandarus skjöd da til Menelaus og bibragte ham et stort og dödeligt Saar, hvorpaa han blev bragt til Leiren; herover blev Kong Agamemnon meget opbragt, og nu blev der den heftigste og stærkeste Kamp, som man har Beretninger om; der faldt da saa mange hundrede Folk, at det var utalligt, og Sletterne flöde overalt i Blod; de kæmpede nu den hele Dag indtil Aften, og mange Hövdinger faldt paa begge Sider.

22. Den anden Dag droge alle Hövdingerne fra begge Sider til Slaget, med Undtagelse af Akilles, han var i Leiren og spillede Strengeleg for Guderne, og vilde saaledes stemme deres Sind til Sejr for Grækerne; denne Dag blev der den haardeste Strid og om Aftenen skiltes de ad. Om Natten holdt Trojamændene Ting i deres Borg, og blev der besluttet at sende Bud til Grækerne og tilbyde dem: at Elena skulde

---

Diomedes, hvor Freya skjulte sin Sön Æneas með þoku myrkri, *men Diomedes hug* á hönd Freyu ok varð þat mikit sár. *Mödet mellem Diomedes og Glaukus beskrives kortelig. Hekuba offrer til Guderne efter Hektors Önske,* ok þeir er við voru staddir eta oc drekka blótmatinn eftir siðvenju. *Derefter berettes Hectors og Andromaches Samtale. Hele denne Skildring, som har mange charakteristiske Udtryk og Vendinger, optager S. 25-32 i B.*

*) við hörpu, *t. B.*

borginni, ok er þat ráðit at senda menn [1] til Girkja, ok bjóða þeim at Elena sè send til Menelaus, bónda síns, ok allt þat herfáng er Alexandr flytti [2] af Girklandi, [*en*da fari *Girkir* þá brott *or* Frigía landi [3]. En er Girkir heyra þessi boð, þá neitar Menelaus því þverlega, ok kvezt nú aldri skulu af lètta, fyrr en öll Trója [4] veri niðr brotin; ok er Ektor heyrir sögð hans eyrindis lok [5]...... Eftir um dagin*n* gera Girkir stór bál, ok brenna valin*n* eftir siðvenju; ok er sá dagr var liðin*n*, ok annarr kom, þá hófu þeir bardaga af nýju. Svå er sagt, at Ektor gengr svå í gegnum her Girkja, at allt flýr undan honum, hvar sem hann ferr; hann hefir allar hendr blóðgar upp til axlar; flýðu þá Girkir til herbúða sinna; þeir senda þá orð Akilles, at hann komi til liðs við þá ok hjálpi þeim, en Akilles neitar því þverlega, fyri þá sök at Agamemnon konúngr hefir tekið af honum Bríseidam [6] ok varðveit*t*; hann býðr þá at fá hana aftr úspillta Akilles, ok svå mikit fè sem sjálfr hann vill, en hann segir [7], at hvårki teygir hann til liðveizlu við Girki gull eða silfr ok eigi ást til Briseidam. Ok annan dag taka þeir en*n* hvårirtveggju til bardaga; Hektor gekk þá en*n* hart fram með sína menn, svå at nú flýr en*n* allr Girkja herr undan, ok sœkir til herbúða sinna; Trójumenn sœkja fast eftir, ok drepa þá hundruðum [8] ok kasta þeim í díkin. Eftir þat flýja Girkir á

---

[1]) *eller* mann, *H.* [2]) *saaledes H, maaskee efter det angelsaxiske* ƿ, *istedenfor* flvtti. [3]) *fra* [*H i Margen, saaledes at de udhævede Ord ikke kunne læses.* [4]) Troio, *H.* [5]) *her maa noget være udfaldet i H, skjöndt denne ikke efterlader nogen Lacun.* — þá er hin bjarta sólin hafði fægðan allan heiminn með sínum geislum, þá kallar saman himna konúngr alla höfðíngja guðanna, ok ávítar þá mjög, ef þeir vilja nokkuð keppa miðil sín um þá Grikki oc Tróeo menn, annan vegh en hans atkvæði var til, oc eftir þat ferr hann sjálfr ofan af himnum um þver loftin, allt ofan til jarðarinnar, ok setr stól sinn á þeim völlum er Discordes heita, ok þaðan sier hvar standa fylkíngar Grickja oc Tróeo manna, prýddar með skínand-

blive sendt til hendes Mand Menelaus, tilligemed alt det Bytte som Alexander maatte have fört fra Grækenland, men paa den anden Side skulde Grækerne drage bort fra Frigialand. Men da Grækerne hörte disse Tilbud, nægtede Menelaus bestemt at antage dem, og sagde, at han vilde nu aldrig höre op, förend hele Troja var nedbrudt. Og da Ektor hörer Beretningen om Sendelsens Udfald . . . . . . Dagen efter antændte Grækerne store Baal, og brændte de Faldnes Lig efter Sædvane, og da den Dag var omme og en anden oprunden, begyndte de Kampen paa ny. Der berettes, at Ektor gik saaledes igjennem Grækernes Hær, at alt flygtede for ham, hvor han gik frem; begge hans Arme vare blodige heelt op til Axlerne; da flygtede Grækerne til deres Leir; de sendte da Bud til Akilles, at komme dem til Undsætning og Hjelp, men Akilles nægtede det haardnakket, fordi at Kong Agamemnon havde taget Briseida fra ham og sat hende i Forvaring; han tilböd da at give hende ukrænket tilbage til Akilles, med saameget Gods som denne selv vilde fordre, men Akilles svarede, at hverken Guld eller Sölv, eller Kjærlighed til Briseida, lokker ham til at understötte Grækerne. Den fölgende Dag begyndte atter Kampen fra begge Sider; Hektor gik da end saa rask frem med sine Folk, at Grækernes hele Hær vender igjen paa Flugt og

---

um vâpnum oc gullighum skjölldum. þá tekr hann einar gullskálir oc vegr alldrlögh Grickja en í annari skál alldrlögh Tróeo manna oc þýngði hann þá skálina er jargtegnir Gricki, ok lætr þeirra alldrlogh vera síðari oc skapar hann nú eftir því sem síðar mun fram koma, B *(jevnf. Iliadens 8de Bog)*. [6]) *B holder sig i hele denne Fortælling temmelig nær til Iliadens Orden, og beretter strax efter Sendelsen til Akilles om Diomedes's og Ulyses's natlige Speiden, Dolons og Resus Drab m. m., jevnf. Iliadens 10de Bog. I Beretningen om Slaget den fölgende Dag, som svarer til Iliadens 11te Bog, afbrydes B ved en Lacun af tabte Blade (efter S. 36).* [7]) *saal. rettet;* sekir, *H.* [8]) *i H skrevet* cc.

skip sín, en sumir laupa á kaf; nú ákafast Ektor af nýju; þá kastar Ajax Thelamónius, sun Hesíónem, dóttur Príamus, steini [1] til Ektor, ok var þat svå mikit högg, at hann fèll ner í úvit, ok er hann vitkaðist, var hann allra ákafastr ok drepr þá fólk á tvær [2] hendr; þá drap Ajax í þeirri svipan v hertoga af Trójumönnum, ok falla [3] Trójumenn nú þykt, ok svå lýkr þeim bardaga at Agamemnon konúngr flýr á skip ok herr hans.

23. Ein*n* höfðíngi Girkja, sá er Patroklus hèt, fóstbróðir Akilles ok hinn mesti ástvinr, hann hafði þenna dag haft herklæði hins frœkna Akilles, ok er hann sèr úfarar Girkja, ok at þeirri úfœru var komit, at Trójumenn mundu brenna skip þeirra, þá œðist hann ok sœkir upp á ströndina; hann sœkir ákaflega at Trójumönnum, ok af því at hann var mikill kappi, þá hræd*d*ust Trójumenn, ok hugðu þar mundu vera hinn ágæta Akilles ok flýja þeir nú. Ok er þetta sjá Girkir, sœkja þeir á land ok reka Trójumenn. Patroklus drepr úgrynni manns, hann drepr ok þann höfðíngja er Sarpedon hèt; ok er Ektor sèr flótta [4] Trójumanna, leypr hann [5] um herin*n* ok mælti, svå sem ávítandi: þú, hinn mikli Akilles! hví sœkir þú ústerkar fylkíngar Trójumanna? snú móti mèr ok reyn hversu sterk mín hœgri hönd er! Ok er Patroklus heyrir orð hans, þá snýr hann móti ok berjast *þeir*, ok lýkr svå at Patroklus fellr, en hinn mikli Ektor fletti hann våpnum; ok er Ajax sèr þat, leypr hann at ok tekr líkit; þessum atburð fagna Tyrkir en Girkir harma, ok er

---

[1]) *Dette Steenkast af Ajax berettes i Iliadens 14de Bog. — B omtaler Kampen mellem Ajax og Hektor vidtlöftigere og som det synes med Hensyn til Iliadens 6te Bog, idet Hektor og Ajax skilles ad efter at have givet hinanden Foræringer:* tekr Ektor sverðit Sigrvegarann, þat var gullbúit, ok gefr honum, en Ajax tekr af sier bellti þat er hann hafði gyrt at sier harneskjuna, þat var gert af gulli ok skrifat margskonar söghum

trækker hen til Leiren; Trojanerne forfölge dem heftig og dræbe dem i hundredeviis og kaste dem i Gravene; derpaa flygtede Grækerne til deres Skibe, men nogle sprang i Söen; Ektor blev da endnu ivrigere end för; da kastede Ajax Telamonius, Sön af Hesione, Kong Priamus Datter, en Steen til Ektor, hvoraf Stödet blev saa heftigt, at han nær faldt i Afmagt, men da han kom til sig selv igjen, var han allerivrigst og dræbte da Folk til begge Sider. I denne Vending fældede Ajax fem Anförere blandt Trojamændene, og nu faldt Trojanerne tæt, men Enden paa Kampen blev den, at Kong Agamemnon og hans Hær flygtede ud paa Skibene.

23. En af Grækernes Hövdinger, ved Navn Patroklus, Akilles's Fostbroder og hans kjæreste Ven, havde denne Dag brugt den tappre Akilles's Rustning, og da han saae Grækernes Uheld, og at den Ulykke var at befrygte, at Trojanerne skulde opbrænde deres Skibe, da blev han som rasende og stormer frem op paa Stranden; han gaaer heftig ind paa Trojanerne, og da han var en tapper Helt, bleve Trojanerne bange og tænkte at det var den fortræffelige Akilles, og toge Flugten; og da Grækerne saae dette, rykkede de frem, op paa Landet, og dreve Trojanerne tilbage. Patroklus dræbte en uhyre Mængde, og deriblandt den Hövding der hed Sarpedon; men da Ektor saae Trojanernes Flugt, löb han igjennem Hæren og sagde som irettesættende: du tappre Akilles! hvorfor angriber du Trojanernes svage Rækker? vend dig imod mig, og pröv hvor stærk min höire Arm er! — Og da Patroklus hörer hans Ord, vender han imod, og de kæmpe indtil Patroklus falder, hvorpaa den tappre Ektor trak Rustningen af ham; da Ajax saae dette, löb han til og tog Liget; over denne

---

oc stórtiðendum; þat bellti gefr Ajax Ektor at skilnaði. *Efter B's Orden staaer denne Episode noget tidligere.* [2]) *H skriver* ij. [3]) *H indskyder her et* nv *ved Skrivefeil, rettet strax i det fölgende.* [4]) *H har* flotto, *ved Skrivefeil.* [5]) hann leypr, *H.*

Akilles heyrði fall Patroklus, þá lagðist hann á jörð, ok bar mold í höfuð sèr, ok reif af sèr klæði sín, ok kysti líkit ok mælti: þú hinn mikli ok hinn máttugi Ektor, er vegr ok prýði er alls Frigíalands! svâ sem nú erttu glaðr af sigrinum ok lofaðr af öllum Tyrkjum, þá skalttu skjótt fá þess nekkíng! Hann þrífr nú vâpn sín ok leypr nú fram í herinn miðjan; honum mœtir þegar enn frœkni Eneas; Akilles særir hann mörgum sárum ok stórum, ok ef Eneas hefði eigi undan snúit, þá hefði eigi tróversk ætt upp hafizt, ok eigi sjálfir keisararnir sínar ættir átt til hans at telja. Akilles ferr nú sem leó í sauða dyn um her Tyrkja, ok nú kemr af nýju ræzla á Tyrki, ok flýja nú margir til borgarinnar, ok láta gæta sín hina styrkju steinveggi, ok veita þaðan vörn; en Akilles ok Girkir sœkja at.

24. Svâ segir meistari Dares[1], at Andromaka[2], kona Hektoris, at þá er hon vaknaði þessa nótt, at hon sagði drauma sína, ok kvað þá vera forspâ fyri bana Ektors, ef hann gætti sín eigi þann dag, er þá var kominn, en sagði, ef hann fengi gætt sín þann dag, at þá mundi hann lángan aldr lifa; en Ektor kvazt ekki hirða um kvein hennar, ok kvað bana sinn vera jamljósan þann dag sem annan; þá fór Andromaka til Príamus konúngs, ok sagði honum drauma sína ok svör Ektoris, ok þegar fór Príamus konúngr ok allir hinir stœrstu höfðíngjar, ok báðu Ektor gæta sín einn dag, ef spádómrinn sagði at þá man duga mörg ár, ok fyri bœn þeirra veitir hann þat, ok fèkk vâpn sín Elenus bróður sínum, ok skyldu þeir vera höfðíngjar Trójumanna Alexandr[3] ok Elenus, Tróilus, Eneas ok Menon, en Ektor[4] var eftir með föður sínum. En við þessa dvöl voru Girkir komnir, ok skipuðu öllum sínum fylkíngum ok biðu svâ Trójumanna; gánga Trójumenn þá út af borginni,

[1]) *jevnf.* Dares Phrygius *cap. XXIV.* [2]) *saal. rettet efter det fölgende;* Andronia (*efter* Androma), *her, H.* [3]) *her begynder B paa ny (S. 37).* [4]) Eckor, *her urigt. H.*

Tildragelse frydedes Tyrkerne (Trojanerne), men Grækerne sörgede, og da Akilles hörte Patroklus's Fald, lagde han sig ned paa Jorden og öste Muld over sit Hoved og sönderrev sine Klæder og kyssede Liget og sagde: du tappre og vældige Ektor, hele Frigialandets Hæder og Pryd! hvor glad du nu end er af Sejren, og berömt af alle Tyrker, skal du dog snart lide Afbræk i din Hæder! Han griber derpaa sine Vaaben og löber midt ind i Hæren, og strax möder ham den tappre Eneas; Akilles gav ham mange og svære Saar, og hvis Eneas ikke havde trukket sig tilbage, vilde ikke den trojanske Slægt have hævet sig, og selve Keiserne ikke kunnet före til ham deres Slægter. Akilles farer nu som en Löve i en Faareflok igjennem Tyrkernes Hær, og nu kommer Skræk over Trojanerne paany, og mange flygte til Borgen og lade de stærke Steenmure værge for sig, og forsvare sig derfra; men Akilles og Grækerne gjorde Angreb.

24. Mester Dares beretter, at da Andromacha, Hektors Hustru, vaagnede denne Nat, fortalte hun sine Drömme, og sagde, at de spaaede Ektors Död, hvis han ikke vogtede sig den Dag som da var begyndt, men hvis han kunde vogte sig den Dag, sagde hun, vilde han leve længe; men Ektor sagde, at han ikke ændsede hendes Jamren, og at Döden var ham lige vis den Dag som andre Dage. Andromacha gik da til Kong Priamus, og berettede ham sine Drömme og Ektors Svar, og strax gik Kong Priamus og alle de störste Hövdinger til, og bad Ektor tage sig ivare den ene Dag, siden Spaadommen meldte at der da var vunden Sikkerhed for mange Aar, og for deres Bönners Skyld gjorde han det og gav sine Vaaben til sin Broder Elenus; Trojanernes Anförere skulde da være Alexander og Elenus, Troilus, Eneas og Menon, men Ektor blev tilbage hos sin Fader. Under dette Ophold vare Grækerne ankomne og ordnede alle sine Geledder og ventede saaledes paa Troja-

ok verðr þá enn snörp orrosta, ok brátt þikkjast Girkir finna at Ektor var eigi sjálfr í herklæðum sínum, ok gánga nú fram hálfu djarflegar, ok fella þeir Akilles ok Ajax ok Díómedes marga hertoga af[1] Tyrkjum, en sumir flýja, ok œpa Girkir þá mikit sigróp, ok er Ektor heyrir ópit mikillar orrostu, ok sèr at Tyrkir flýja, en sumir eru drepnir, þá herklæðist hann skjótt, ok týr þá engum manni at letja hann; leypr hann þá út af borginni ok til orrostu, ok kallar ógurlega ok eggjar Tyrki, ok biðr þá aftr snúa ok verja sik[2]; ok er allir kenna hann, þá snúa allar fylkíngar Tyrkja aftr djarflega móti Girkjum, en sjálfr hertogi Ektor var allra framast ok hjó til beggja handa, ok í fyrstu framgaungu drap hann þann hertoga er Ídóneus[3] hèt, ok þegar eftir ij aðra; hann drap útal Girkja á litilli ríð, ok berst[4] nú allr herinn í ákafa, bæði Girkir ok Tyrkir. Nú sèr Akilles, hvat Ektor gerir, ok vildi gjarna ná honum, en fylkínguna[5] reiddi ymsa vega, ok náðust þeir eigi svá skjótt; þá drap Ektor ágætan höfðíngja, er Volúcrontem[6] hèt, ok í þessu mœtast þeir Akilles ok sparir hvârgi stór högg við annan, ok hefst þar hit ágætasta einvígi, er getið er í fornum sögum at verit hafi, ok [sýnist nú hvârtveggi þeirra úlíklegr[7] til at verða sigraðr, ok svâ títt höggva þeir ok leggja, at varla mátti grein sjá; nú vilja hvârirtveggju, Girkir ok Tyrkir, at fulltíngja sínum kappa, ok falla nú menn af hvârumtveggjum; ok[8] er þeir höfðu lengi barzt, þá fær Akilles sár af spjóti Ektoris í lærit, ok[9] því veik Akilles þá fyrst undan ok lèt binda sár sitt. Ektor

---

[1]) at, *H.* [2]) sig, *ofterc i H.* [3]) Idones, *B; Dares har* Idomeneus. [4]) *saal. her H.* [5]) fylking̅, *H.* [6]) Voluentem, *B; i Dares anföres ikke dette Træk.* [7]) vlikkegr, *feilskr. i H; fra* [svâ segir Húmerus, at þat mátti úlíclegt þickja ath annar hvarr yrði sigraðr þessa hinnu myclu kappa, *B.* [8]) svâ segir Dares, at þá, *t. B.* — Hector Achillis femur sauciat, *Dares cap. XXIV.* [9]) þess getr Húmerus, at þat var svâ mikið sár, ath Akilles veik undan þegar, *B.*

mændene. Trojanerne drage nu ud af Borgen, og der begynder paa ny en haard Kamp, og snart syntes Grækerne at mærke at Ektor havde ikke selv sin Rustning paa, de gik derfor dobbelt saa dristig frem og Akilles, Ajax og Diomedes fældede mange af Tyrkernes Anförere, men andre flygtede. Grækerne oplöftede et stærkt Sejersraab, og da Ektor hörer det heftige Kampskrig og seer Tyrkerne flygte, og at nogle ere dræbte, tager han skyndsomt Rustning paa, uden at noget Menneske kunde holde ham tilbage; han löber da ud af Borgen og til Slaget, raabte forfærdelig, æggede Tyrkerne og bad dem vende om og værge for sig, og da alle kjende ham, vende Tyrkernes Flokke dristigen om imod Grækerne, men selve Anföreren Ektor var i Spidsen for alle og hug om sig til begge Sider; i det förste Angreb dræbte han en Anförer ved Navn Idoneus, og snart efter to andre; utallig mange Grækere nedsablede han i en kort Vending, og nu kæmper hele Hæren ivrigen, saavel Græker som Tyrker. Nu saae Akilles Ektors Færd og vilde gjerne naae ham, men da Rækkerne svævede til forskjellige Sider, kunde de ikke saa hurtigt naae hinanden. Ektor dræbte da en fortrinlig Anförer, ved Navn Volukrontem, og i samme Öjeblik möder han Akilles; ingen af dem sparer da hinanden store Hug, og der begynder den mest udmærkede Tvekamp, som Oldsagnene have at berette; hver af dem for sig syntes at være uovervindelig, og saa tæt falde deres Hug og Stik, at det næppe var til at skjelne. Begge Parter, baade Græker og Tyrker, vilde da understötte deres Kæmper, og nu falder der Folk fra begge Sider; men endelig, efter at de havde kæmpet længe, blev Akilles saaret af Ektors Spyd i Laaret, og derfor drog Akilles sig tilbage for det förste og lod sit Saar forbinde. Nu har Ektor bestaaet Tvekamp med Grækernes mest udmærkede Helt, og faaet ham til at vige, men skjöndt alle Tyrker berömme ham, skaaner han sig ligefuldt ikke selv, og hugger

hefir nú framit einvígi við hinn ágætasta kappa Girkja, ok hefir hann undan veitt, en þó at allir Tyrkir lofi hann, þá lifir hann sèr eigi at heldr, ok höggr hann nú á ij hendr ok drepr marga höfðíngja fyri Girkjum, ok verðr hann nú ákaflega móðr. En er Akilles hefir bundit sár sitt, ferr hann aftr í orrostu, ok sèr at Ektor hefir drepit fjölða manns; þá leypr Akilles at Ektor, [en Ektor var þá stórlega móðr [1], ok nú bregðr svå fyri augun, sem þar standi hjá honum Deiphobus, bróðir hans, ok veitti [2] Ektor sèr af honum liðveizlu [3], en þessi sjón var sem nokkurskonar dauða tákn, ok gánga þeir þá enn saman ok berjast með ákafri sókn, ok nú finnr Ektor at mœðin hefir tapað fyri honum aflinu, ok litr nú á lið sèr, vætti nú liðveizlu Deiphobus bróður síns, ok sèr hann nú hvergi; ok í því leggr Akilles sverðinu í kverkina, ok var þat banasár Ektoris. En þó at allir menn í heiminum, þeir er hann sá eða sögur heyrðu af honum, hugðu, at hann mundi aldri af einum manni unninn verða í einvígi, þá dró nú til hvårtveggja: þat fyrst, at hann barðist við þann kappa er ágætastr var í her Girkja, ok þat annat [4], at hann var svå móðr, at hann hafði eigi fullt afl sitt at verja sik [5]; þat hit iij, er hann hafði eigi sín hin ágætu våpn, þat hit iiij, er nógt var, þó at ekki væri hinna, at hann mátti eigi komast yfir stundina dauðadœgrs síns. [Nú máttu Tyrkir þar sjá sín aldrlög [6], ok eydda hjálp ok vörn Trójuborgar; þetta grètu Tyrkir, en Girkir fögnuðu; þá mælti Ektor: þú Akilles hefir vegit mikinn sigr, ok ger nú drengilega ok gef lík mitt frændum *mínum* [7], ok þar í móti mantu þiggja

---

[1]) *fra* [ok svå segir Húmerus, at Ektor var þá ok svå vannfigha þrotinn, ath öflin sýkjaz af mæðinne oc augun vóru þá sua mjogh þreytt, at eigi fieck hann þá skilið hvat hann sá, móðr ath varla gat hann reitt sverðit nè borit skjöldinn, *B.* [2]) *saal. som det synes H*, = vætti, vænti. [3]) ok svå segir Húmerus, ath

nu til begge Sider og dræber mange af Grækernes Hövdinger, men bliver nu ogsaa overmaade træt. Men da Akilles havde forbundet sit Saar, vender han tilbage til Kampen og seer at Ektor har nedsablet en stor Mængde Folk; da löb Akilles henimod ham, men Ektor var da særdeles træt, og i samme Öjeblik bares det ham for Öjnene som om Deiphobus, hans Broder, stod der hos ham, og af ham ventede Ektor Undsætning; men dette Syn var som etslags Dödsvarsel; og nu gaae de igjen hinanden imöde og kæmpe med Heftighed, og mærker Ektor nu at Trætheden har formindsket hans Kraft, og seer til Siden og venter Undsætning fra sin Broder Deiphobus, men saae ham ingensteds; og i det samme faaer han et Stik i Halsen af Akilles's Sværd, og det var Ektors Banesaar. Endskjöndt saaledes alle Mænd i Verden, som enten saae ham eller hörte om ham, troede, at han aldrig vilde blive overvunden af een Mand i Tvekamp, fremkaldtes dog dette ved flere Aarsager: först det, at han kæmpede med den ypperste Helt i Grækernes Hær; for det andet, at han var saa mödig at han ikke havde sine fulde Kræfter til Forsvar; for det tredje, at han ikke havde sine fortræffelige Vaaben; for det fjerde, hvilket var tilstrækkeligt i og for sig, at han kunde ikke overskride Dödsdagens Stund. Der kunde nu Tyrkerne see deres visse Undergang, og Trojas Hjelp og Værn ödelagt. Herover sörgede Tyrkerne, men Grækerne glædede sig; da sagde Ektor: nu har du, Akilles, vundet en stor Sejer, viis dig nu derfor ædelmodig og giv mit Legeme tilbage til mine Frænder, derimod vil du modtage prægtige Gaver i Guld og Sölv. Da svarede den fortræffelige Akilles: saa langt er det fra, at jeg skjenker dit Legeme

---

Pallas berðiz þá mót Ektor, *B.* [4]) annan, *feilskr.*, *H.* [5]) sig, *H.* [6]) olldr log, *H; fra* [svâ segir Húmerus, at þá er frendr ok vinir Ektors sjá þessi tíðendi af hám borgarveggjum, þá var sem þeir sæi sigrinn sinn ok aldr lög, *B.* [7]) *udfaldet i H.*

góðar gjafar í gulli ok silfri; þá svarar hinn ágæti Akilles: því síðr skal ek gefa líkam þinn frændum þínum, at meiri von er at ek rífa þinn líkama allan í sœgi í sundr, ellà skulu hræfuglar rífa hræ þín; ok eftir þessi hin grimmlegu orð andast Ektor, ok tala allar fornar bœkr á eina lund, at hann hefir verit ágætastr maðr af sjálfum sèr; [en eftir fall hans[1] flýja allir Trójumenn í borgina, ok byrgðu hana sterklega[2]; þá lèt Akilles taka lík Ektoris, ok binda við kerru hests[3] síns, ok draga iij sinnum um borgina.

25. Nú gráta Trójumenn dauða Ektoris, ok þat eigi síðr, er þeir sá fyri auðn borgarinnar, ok sjálfa sik[4] þrotna vera at vega sigr á Girkjum, ok dauða sjálfra þeirra er þá lifðu; Akilles lèt veglega jarða Patroklus, en síðan lèt hann draga lík Ektoris umhverfis leiðit, ok sýndi svâ öllum Girkjum, hversu hann hafði hefnt hans, en svâ mikill grátr var nú í Tróju, at saman bar hljóð grátanna[5] um alla borgina[6], en Príamus var svâ ákafr, at hann leit eigi aftr til hinna dýrlegu suna sinna, ok eigi hræðist hann dauðann, heldr gekk hann vâpnlaus í herbúðir Girkja, ok eigi hræðist hann hinn grimma Akilles. En er þetta sjá Girkja höfðíngjar, þá[7] .... er þeir sjá hann, ok er hann kom fyri Girkja höfðíngja, þá fèll hann allr til jarðar, ok rètti hendr sínar til himins, ok mælti: heyr þú, Akilles, styrkr allra Girkja ok úvinr[8] vârs ríkis! þik[9] einn ræðist afl ok styrkr tróverskra manna, ok mín elli má við kannast at engi man vera þèr grimmari, en þó bið ek þik, at þú miskunnir harmi mínum, ok tak gull ok gersimar í móti líki Ektoris, sunar míns; en ef þú vilt eigi mýkja reiði þína fyri bœn

1) *fra* [ok svâ segir Dares, at þegar Ektor var fallinn, *B.* 2) ok sva segir Hómerus, at eigi hafi Akilles þá enn sadda reiði sína ok grimma hugi, hann lèt þá taka lík Ekt., *B.* 3) hersts, *H.* 4) sig, *H.* 5) harmsaungva, *B.* 6) ok svâ segir Húmerus, at þat var mikill (vattr þess), hverr Ektor hafði verið, er allr Frigíalands lýðr syrgir hann dauðan, *t. B.* 7) *her synes noget at være udfaldet, skjöndt*

til dine Frænder, at jeg snarere agter at rive dit hele Legeme i smaa Stykker, eller ogsaa skulle Rovfuglene sönderslide dit Aadsel; efter disse grusomme Ord opgavEktor Aanden, og alle gamleBöger berette eenstemmig, at han med Hensyn til personlige Egenskaber har været den mest udmærkede Mand; men efter hans Fald flygtede alle Trojamændene ind i Borgen og tilsluttede den paa det stærkeste. Da lod Akilles tage Ektors döde Legeme og binde til sin Vogn, og trække tre Gange omkring Borgen.

25. Nu begræd Trojamændene Ektors Död, og ikke mindre at de forudsaae Borgens Ödelæggelse og sin egen Afmagt at sejre over Grækerne, samt Döden for dem selv, som endnu vare i Live. Akilles lod Patroklus hæderligen begrave, men derpaa lod han Ektors Legeme trække omkring Gravhöjen, og viste saaledes alle Grækere, hvorledes han havde taget Hævn for ham. Nu var Sorgen saa heftig i Troja, at Graaden hörtes overalt igjennem hele Borgen, men Priamus var saa ivrig, at han saae ikke tilbage til sine herlige Sönner, og frygtede ikke Döden, men gik vaabenlös i Grækernes Lejr, uden at frygte den grusomme Akilles. Da Grækernes Hövdinger saae dette, ... da de saae ham, og da han kom til Grækernes Ypperste, kastede han sig heelt ned paa Jorden, hævede sine Hænder til Himlen og sagde: hör du, Akilles, alle Grækeres Styrke og vort Riges Fjende! dig alene frygter trojanske Mænds Kraft og Styrke, og min Alderdom maa erkjende, at ingen monne overgaae dig i Grusomhed, men dog beder jeg dig, at du viser Medynk med min Sorg og tager imod Guld og Kostbarheder for min Sön Ektors Lig; men hvis du ikke vil formilde din

---

ingen Lacun findes i H. En er Grickir sá þetta, undraz þeir allir hugreoki þessa hins gamla konúngs, þvíat hann kom vâ veiflega fyrir Grickja höfðíngja; þá setti hann knè sín til jarðar, en hendr til himintúngla, ok mælti, *B.* [8]) vvinir, *i Flertallet, H, men som det synes imod hvad Sammenhængen fordrer.* [9]) þig, *H.*

mína, ok eigi fyri fègjafar, þá herð þína hœgri hönd ok lát mik fylgja hinum ágæta Ektori syni mínum til helvíta; ok eftir þessar harmtölur náði hann líki sunar síns, ok var þat jarðat með allri sœmd at þeirra[1].

26. Ok er þetta var tíðinda, kallaði Palamedes til þess annan tíma, at vera konúngr yfir Girkju*m*, ok sótti alla höfðíngja at þessu, en talði, at Agamemnon kynni enga herstjórn. Agamemnon hafði þá þíng við Girki, ok bað þá fyri sjá um konúngs tekju, ok sagði sèr enga meingerð í, þó at annars væri freistað, ok var þá Palamedes til konúngs tekin*n*. Akilles líkaði illa konúnga skiptið, ok kvað eigi vel vegna mundu. Tókst nú orrosta af nýju[2]; var Deiphobus fyri Trójumönnum; var þá orrosta mjök marga daga, ok fèllu þá margir höfðíngjar ok fleiri af Príamó, ok beiddu þá Tyrkir griða, ok voru þá grið sett um ij vetr; þá sendi Palamedes Agamemnon eftir vistum til Misceam[3]; elfðu þá hvárir af nýju sín vígi; ok ártíð[4] Ektoris þá sá Akilles Pólixenam, dóttur Príamí, ok unni hann þegar í hjarta sitt[5] henni, svå at hann gáði enkis, ok eigi reis hann or rekkju; en aðra nótt sendi hann mann til Hekúbu, at biðja Pólixenam til handa sèr, ok bað hann því heita með, at hann mundi heim fara, ok kvað þar eftir mundu gera margir höfðingjar. Hekúba flutti þetta mál við Príamus, en Príamus kvazt gefa[6] mundu Akilles dóttur sína, ef friðr tœkist, ok hyrfi allir Girkir brott, en kvazt ekki gefa mundu honum í úfriði; en er Akilles frá þetta, þá talði hann þat fyri Girkjum, at þeir skyldi heim fara, ok hversu mikit hlauzt af ein*n*i konu, ok

---

[1]) sið, *t. B.* [2]) En er griða tíð var liðin, leiddi Palamedes út Grikkja her, *B, der igjen afbrydes her ved en Lacun af flere Blade.* — [3]) *d. e.* Mœsia, *ifölge Dares cap.* xxvj. — [4]) Postquam dies anni venit, quo Hector sepultus est, *Dares cap.* xxvij. — [5]) *saal. H.* — [6]) *i H skrevet* g'æfa.

Vrede for mine Bönners Skyld, og heller ikke ved Foræringer, da hærd du din höire Haand og lad mig fölge min fortræffelige Sön Ektor til Underverdenen; efter disse Jammerklager erholdt han sin Söns Lig, og det blev jordet hos hans Slægt med alle Hædersbevisninger.

26. Ved denne Tid fordrede Palamedes anden Gang at være Konge over Grækerne, og henvendte sig i saa Henseende til alle Anförerne, idet han paastod at Agamemnon havde ingen Feltherrekundskaber. Agamemnon stævnede da Grækerne til Tinge og overlod til dem, om de vilde vælge en anden til Konge, idet han erklærede, at han fandt sig ikke det ringeste fornærmet, skjöndt en anden blev prövet; Palamedes blev da valgt til Konge. Akilles var misfornöjet med Kongeskiftet, og spaaede det et uheldigt Udfald. Nu begyndte Kampen paa ny, og var Deiphobus Trojamændenes Anförer; Kampen varede da i mange Dage, og mange Anförere faldt, men flere paa Priamus Side; derpaa bade Tyrkerne om Fred, og blev der da sluttet Stilstand paa to Vintre. Palamedes sendte da Agamemnon til Miscea (Mœsien) for at hente Proviant; begge Parter forstærkede deres Forskandsninger. Paa Aarsfesten i Anledning af Ektors Dödsdag saae Akilles Polixena, Priami Datter, og fattede strax en heftig Kjærlighed til hende i sit Hjerte, saa at han ændsede intet og stod ikke op af Sengen; den fölgende Nat sendte han en Mand til Hecuba, at frie til Polixena paa hans Vegne, tillige skulde han love, at han vilde vende hjem, og det samme, sagde han, vilde mange af Hövdingerne gjöre. Hecuba bragte dette Anliggende for Priamus, men han yttrede, at han vilde give Akilles sin Datter, hvis Freden blev sluttet og alle Grækere droge bort, men under Krigen vilde han ikke gifte hende med ham. Men da Akilles hörte dette, sögte han at overtale Grækerne til at drage hjem, og udviklede for dem, hvormeget eet Fruentimmer havde forvoldt, og hvormange Tusinder Mennesker der vare faldne,

hversu margar þúsundir manna fallit höfðu; en þó varð þat ekki, at þeir vildi brott. En er griða stund var liðin, þá leiddi Palamedes Girki til orrostu, en Deiphobus Tyrkja her til móts; Akilles fór ekki til bardaga; þeir sóttust þá mest er stjórnarmenn voru hersins, ok lauk svå, at Deiphobus fèll fyri Palamedem, ok þá fèllu af hvårumtveggjum margar þúsundir; þá drap Palamedes annan höfðíngja[1], er Sarpedon hèt, ok í því skaut Alexandr í óst Palamedes, ok fèll hann, ok sóttu þá Trójumenn hart fram, en Girkir flýðu til herbúða, en Trójumenn sóttu at þeim í herbúðirnar ok brendu mörg skip þeir*ra*, ok sleit þá nótt bardagan*n*.

27. Í þenna tíma var heim komin*n* Agamemnon, ok var þat nú ráð allra Girkja at taka hann til konúngs, ok var nú svå gert; ok annan dag heldr Agamemnon konúngr öllum her til bardaga, en Tróilus gekk þá fast á hendr þeim Girkjum ok felldi fyri þeim marga höfðíngja[2], ok var þá orrosta vij daga, ok fèll Girkjum þúngt, ok voru þá grið sett um ij mánuðr[3]; þá sendi Agamemnon Úlixem ok Nestórem til Akilles, at telja um fyri honum, hversu auvirðlegt var slíkum kappa at gánga eigi í orrostu, ok verða svå at sköm*m*; en er þeir töluðu þetta fyri honum, neitti hann at gánga í orrostu, en talði þat fyri þeim, hver heimska þeim [var í[4] at berjast einart fyri sakir ein*n*ar konu. En er Agamemnon heyrði svör hans, þá spurði hann ráðs Girki, hvårt nokkut skyldi sin*n*a orðum Akilles; en Menelaus segir[5], ok bað eigi orrostu bregða, þó at Akilles vildi eigi ner koma, sagði þá engan jamstyrkan eftir sem Ektor var; en Úlixes fýsti sætta, ok kvað Tróilus eigi ústyrkra en Ektor, ok kvað úsýnt, hvårir sigrast munu; Kalkas spámaðr latti sætta, ok kvað þá

---

[1]) höfðing, *H, sandsynligviis ved Skrivefeil.* — [2]) höfðing, *ur., H.* — [3]) *saal. her H.* — [4]) *kan ogsaa læses* vari = væri, *men dette skrives enten* væri *eller* veri. — [5]) *i H staaer kun* s.

men dog bestemte de sig ikke til at drage bort. Da nu Stilstandstiden var tilende, förte Palamedes Grækerne til Slag, men Deiphobus anförte Tyrkernes Hær imod; Akilles tog ikke Deel i Kampen. Dengang udviklede Kampen sig mest imellem Anförerne for Hæren, og Udfaldet blev, at Deiphobus faldt for Palamedes; mange Tusinder faldt desuden paa begge Sider. Da fældede Palamedes en anden Hövding, som hed Sarpedon, i det samme skjöd Alexander Palamedes i Struben, saa at han faldt; Trojamændene gik da rask frem, men Grækerne flygtede til Lejren, Trojanerne angreb dem der, og opbrændte mange af deres Skibe, indtil Natten gjorde Ende paa Kampen.

27. I denne Tid var Agamemnon kommen hjem, og alle Grækere bleve nu enige om at vælge ham til Konge, hvilket de ogsaa gjorde. Den næste Dag förer Kong Agamemnon hele Hæren til Slag, men Troilus gjorde da et skarpt Angreb paa Grækerne og fældede mange af deres Hövdinger; Slaget stod da syv Dage og var temmelig besværligt for Grækerne, hvorpaa en Stilstand blev sluttet paa to Maaneder. Agamemnon sendte da Ulixes og Nestor til Akilles, for at udvikle for ham, hvor nedværdigende det var for en slig Kæmpe, ikke at deeltage i Kampen, og saaledes at blive til Skjendsel; men da de udviklede dette for ham, nægtede han at gaae i Kampen, og forestillede dem, hvilken Dumhed de begik i at kæmpe uafladelig for eet Fruentimmers Skyld. Da nu Agamemnon hörte hans Svar, spurgte han Grækerne til Raads, om man skulde tage noget Hensyn til Akilles's Raad; men Menelaus svarede, og bad dem ikke opgive Kampen, skjöndt Akilles ikke vilde deeltage deri, idet han yttrede, at nu var der ingen slig Kæmpe tilbage som Ektor; men Ulixes raadede til Fred, og sagde at Troilus stod ikke tilbage for Ektor, og at Sejren var usikker. Spaamanden Kalkas raadede fra at slutte Forlig, og sagde at de vilde sejre, omendskjöndt

sigrast munu, þó at þá gángi Trójumönnum betr. En er orrostutíð kom, þá stýrðu Girkja liði Agamemnon ok Menelaus, Ajax ok Díómedes, ok tókst þá harðr bardagi, ok særði Tróilus Menelaus ok kom Girkjum á flótta, ok sleit þá nótt bardagann. Eftir annan dag börðust þeir, ok særði þá Tróilus Agamemnon ok Díómedem, ok þá felldi hann fjölda af Girkjum, ok var þá hörð orrosta nokkura daga. Þá voru enn grið sett um vj mánuði; þá fór Agamemnon ok Nestor til fundar við Akilles, ok báðu hann fara til orrostu með þeim, en hann neitti því ok fýsti þá sætta, en hèt at fara skyldu riddarar hans. En er orrostutíð kom, þá tókst þar harðr bardagi; Tróilus gekk fast á hendr Girkjum, ok öngum meirr en riddurum Akilles, er Mirmídóne voru kallaðir, ok flœðu þá Girkir; en Ajax einn var sá er Tróilus fèkk ekki fáng á. Eftir þat var barizt marga daga, ok varð mikit mannfall, ok vazt[1] meirr á lut Girkja, ok beiddi þá Agamemnon griða um xxx daga; ok er sú tíð var liðin, þá tókst mikit mannfall, þvíat Tróilus var þá allra ákafastr, ok sótti mest[2] á menn Akilles, þar til er þeir flýðu; ok er Akilles sá úför sinna manna, þá ljóp hann upp ok þreif vâpn sín, ok fór til bardaga með mikilli eggjan; þá var særðr hestr[3] til bana undir Tróilus. Þá ljóp Akilles í mót Tróilus, þeir höggvast til í ákafa, ok lýkr svâ at Tróilus fellr, en Akilles verðr sárr mjök. Þá kom at Menon, ok særði Akilles, ok tók af honum lík Tróilus; þeir Menon ok Akilles sóttust marga daga, ok varð Menon sárr til úlífis, ok lèzt[4] af því; Trójumenn flýðu þá allir í borgina, ok lètu hana geyma sín.

28. Hekúba fylldist upp fjandskapar við Akilles af drápi ij suna hennar, Ektor ok Tróilus; hon hugsaði þá

---

[1]) *H skriver* vaz. — [2]) merst, *H.* — [3]) *H skriver her, ligesom flere Steder*, herstr, *i gen.* herstz. — [4]) letz, *H.*

Trojanerne dengang havde Overhaanden. Men da Kampens Tid kom, anförte Agamemnon og Menelaus, Ajax og Diomedes Grækernes Hær, og der blev en haard Kamp, hvori Troilus saarede Menelaus og jagede Grækerne paa Flugt, indtil Natten gjorde Ende paa Kampen. Den fölgende Dag kæmpede de, og saarede da Troilus Agamemnon og Diomedes og fældede en Mængde Grækere, hvorpaa der stod en haard Kamp i nogle Dage. Derefter blev der endnu sluttet Stilstand paa sex Maaneder. Da gik Agamemnon og Nestor til Akilles, og bad at han skulde gaae i Kampen med dem, men han nægtede det og raadede dem til at slutte Fred, dog lovede han at hans Ryttere skulde deeltage i Kampen. Men da Kamptimen kom, blev der en haard Dyst; Troilus gik rask ind paa Grækerne, og især paa Akilles's Ryttere, som kaldtes Mirmidoner, hvorpaa Grækerne flygtede; Ajax var den eneste, som Troilus ikke fik Tag i. Derefter blev der kæmpet i mange Dage, og en Mængde faldt, især paa Grækernes Side; Agamemnon bad da om en Vaabenstilstand paa tredive Dage; og da den Tid var forbi, blev der et stort Blodbad, thi Troilus var da allervoldsomst og angreb især Akilles's Folk, indtil de flygtede; da nu Akilles saae sine Mænds Uheld, sprang han op, greb sine Vaaben og gik til Kampen under heftige Kampraab. Da blev Troilus's Hest saaret tildöde. Akilles löb da imod Troilus, og de vexlede voldsomt Hug med hinanden, indtil Enden blev, at Troilus faldt, men Akilles var haardt saaret. Da kom Menon til og saarede Akilles og fratog ham Troilus's Lig. Menon og Akilles kæmpede imod hinanden mange Dage, hvorved Menon erholdt et Ulivs-Saar og döde deraf. Trojanerne flygtede da alle ind i Borgen og overgave sig til dens Beskyttelse.

28. Hecuba fattede et dödeligt Had til Akilles paa Grund af hendes to Sönner, Ektors og Troilus's Drab, hvorfor hun tænkte paa at overliste ham i Forening med hendes Sön Alexander;

at svíkja hann, ok Alexandr, sun hennar; hon sendi þá orð leynilega Akilles, at hann kvæmi á þeirri sömu nótt til sólargoðs hofs, er stóð utan borgina, ef honum væri jamikill hugr á at eiga Pólixenam, sem hann hafði áðr látið, ok þá mundu þau þetta mál semja með sèr ok gera frið sin í millim; Akilles sótti þenna fund. Alexandr var í hofinu með mörgum mönnum vel vâpnuðum, ok leyndist þar; ok at ákveðinni stundu gengu þeir Akilles ok Antelokus, sun Nestoris hins spaka, í hofit hlífarlausir, ok höfðu sverð í höndum, ok þegar veitti Alexandr þeim atgöngu ok hans menn, en þeir Akilles vöfðu möttlum um vinstri hönd sèr, ok höfðu þat fyri hlífar, en vâgu með sverðum, ok felldu þeir Akilles marga menn, en þó urðu þeir ofrliði bornir, ok fèllu þeir Antilokus þar báðir, ok bar Alexandr banorð af Akilles, ok bað hann líki hans út kasta fyri dýr ok fugla, en Elenus, bróðir hans, vill þat eigi, ok var hann því fenginn Girkjum, ok lèt Agamemnon konúngr búa veglega gröft hans. Þá voru send orð eptir Neoptúleno[1], er Pirrus hèt öðru nafni, syni Akilles, at hann kæmi[2] ok hefndi föður sins. En er griða tími var liðinn, tókst þá enn bardagi af nýju, ok var Ajax í öndverðri fylkíng hlífarlaus, ok vann mörgum manni skaða; Alexandr særði hann með skoti í síðu, en er Ajax fèkk sárit, sótti hann Alexandr í ákafa, ok lètti eigi fyrr en hann felldi hann. Ajax var ok sárr borinn til herbúða, ok dó hann þá er örin var tekin or sárinu; Alexandr var ok dauðr borinn í borgina, ok lèt Príamus grafa hann virðulega; flýðu þá ok allar fylkíngar Trójumanna í borg, ok luku hana aftr; Elena sýtt alla æfi sina síðan dauða hans. Annan dag gekk Agamemnon konúngr með Girkja her allt at borginni, ok eggjaði þá útgöngu til orrostu,

---

[1]) *d. e.* Neoptolemos. — [2]) kiæmi, *H.* —

hun sendte da hemmelig Bud til Akilles, at han den samme Nat skulde komme til Solgudens Tempel, der stod udenfor Borgen, hvis han saa ivrigt önskede at ægte Polixena, som han havde ladet forhen; de kunde da afgjöre denne Sag i Mindelighed og stifte Fred med hinanden. Akilles kom til dette Möde, men Alexander var skjult i Templet med mange stærkt bevæbnede Folk, og til den bestemte Tidspunkt, da Akilles og Antilochus, Sön af den vise Nestor, gik i Templet uden Rustning, med Sværd i Haand, gjorde Alexander og hans Ledsagere öjeblikkelig Angreb paa dem, men Akilles og hans Staldbroder svöbte deres Kaaber om den venstre Haand og dækkede sig dermed, men kæmpede med Sværdene, og fældede mange Folk, men tilsidst bleve de dog overmandede og faldt der begge, saaledes at Alexander bibragte Akilles hans Banesaar, hvorpaa han befalede at kaste Legemet ud til Rov for Dyr og Fugle; dette vilde dog ikke hans Broder Elenus, hvorfor Liget blev overgivet til Grækerne, og Kong Agamemnon lod hans Jordefærd prægtigen besörge. Da blev der sendt Bud efter Akilles's Sön Neoptulemus, der ogsaa hed Pirrus, at han skulde komme og hævne sin Fader. Men da Stilstanden var forbi, begyndte Kampen paa ny; Ajax var da i Spidsen for Hæren, uden Dækvaaben, og anrettede megen Skade; Alexander tilföjede ham et Skudsaar i Siden, men da Ajax blev saaret, gjorde han et stærkt Angreb paa Alexander, og vedblev dermed indtil han fældede ham. Ajax blev ogsaa bragt saaret til Lejren, og döde, da Pilen blev trukket ud af Saaret. Alexander blev baaren död ind i Borgen, og Priamus lod ham hæderlig begrave; da flygtede og hele Trojamændenes Hær ind i Borgen og lukkede Portene. Elena sörgede over Alexanders Död derefter saalænge hun levede. Den næstfölgende Dag rykkede Kong Agamemnon med Grækernes Hær frem heelt hen til Borgen og udfor-

en engi maðr gekk út, ok bjoggust þeir þá enn við í borginni eftir föngum.

Svikin Trója [1].

29. Í þann tíma kom kona sú til móts [2] við Príamó, er Pentisílena [3] hèt, með miklu liði, hon vâ sem karlar; mart var kvenna með henni, ok voru kallaðar Amazóne; ok er hon kom, þá gekk Príamus út af borginni, ok var þá enn barzt [4] nokkura daga, ok gekk þá Girkjum þúngt ok komu þeir oft á flótta, ok fengu Trójumenn þá nokkurar herbúðir, ok brent nokkur skip. Í þann tíma kom Neoftúlemus til liðs við Girki, ok tók vâpn Akilles föður síns með miklum harmi, ok er hann kom, þá var harðr bardagi nokkura daga, ok varð þá enn mikit mannfall. Þá sóttust þau í ákafa Pirrus ok Pentisílena, ok drap hann hana, en hann varð sár á hendi; flýðu þá Trójumenn ok komust með nauð í borgina, en Girkir settust þá um borgina ok lètu þá eigi ná út at gánga. Þá áttu höfðíngjar þíng í borginni, ok bað Príamus þá til leggja, hvern þat er líkast þætti, því at svâ má eigi lengi standa; þá mælti Antenor: stór skörð eru orðin á vârum fulltíngsmönnum, Hektor fallinn ok aðrir vârir kappar, þeir er nú eru engir þvílíkir eftir, en í þeirra liði eru drjúgum allir eftir enir sterkustu, en vèr nú inní byrgðir, ok [5] ner enskis sjálfráða; sýnist oss þat nú ráð, er Alexandr er fallinn, at Elena sè fengin í vald Girkja, ok mætti svâ friðr verða; þá stóð upp Amphímakus, úngr sun Príamus, fullr kapps; hann ámælti Antenor ok öllum þeim er sætta fýstu, ok kvað þeim hugleysi til gánga, ok lèzt hvârtveggi góðr þikkja sigr ok bani, ok bað menn út gánga ok berjast til þrautar; þá stóð upp Eneas ok fýsti sætta; ok er hverr höfðíngi hafði mælt þat er vildi, þá stóð upp

---

[1]) Troio, *her*, *H.* — [2]) móz, *H.* — [3]) *d.* e. Penthesilea. — [4]) barz, *H.* — [5]) ver, *t. H, men som det synes mindre rigtig.*

drede dem til Kamp, men der kom ingen ud, derimod föjede de Forsvarsanstalter i Borgen selv efter Evne.

Troja forraadt.

29. Ved denne Tid kom der til Priamus en Kvinde ved Navn Pentisilena, med talrige Hjelpetropper; hun kæmpede som Mænd. Med hende var en Hob andre Kvinder, som kaldtes Amazoner. Da hun kom, rykkede Priamus ud af Borgen, og blev der da endnu kæmpet i nogle Dage, saaledes at Kampen faldt svær for Grækerne og de kom ofte paa Flugt, men Trojanerne toge nogle Lejr-Telte og opbrændte nogle Skibe. I denne Tid kom Neoptolemus til Grækernes Undsætning, og tog sin Fader Akilles's Vaaben med harmfuldt Sind; ved hans Ankomst blev der en haard Kamp i nogle Dage og meget Mandefald. Da kæmpede Pirrus og Pentisilena voldsomt med hinanden, hvorved han fældede hende, men fik et Saar paa Haanden; da flygtede Trojamændene og slap med Nöd ind i Borgen, men Grækerne belejrede dem og lode dem ikke komme ud. Hövdingerne i Borgen holdt da en Forsamling, hvor Priamus bad enhver yttre, hvad ham syntes raadeligst: thi saaledes kan det ikke blive længe (sagde han). Da sagde Antenor: store Skaar have vore Hjelpere lidt, idet Hektor er falden og andre vore Kæmper, hvis Lige vi nu ikke mere have, men i Fjendens Hær derimod ere snart alle de tappreste endnu ilive; dertil ere vi indelukkede og have snart ingen frivillig Udvej; det synes os derfor raadeligt, da Alexander er falden, at Elena bliver overgiven i Grækernes Vold, paa det at Freden derved kunde komme istand. Da reiste sig Amphimachus, en ung Sön af Priamus, fuld af Iver; han dadlede Antenor og alle dem, der önskede Forlig, og sagde at deres Feighed var Grunden dertil, men Sejer eller Död var efter hans Mening to gode Betingelser, hvorfor han opmuntrede til at rykke ud og kæmpe til sidste Mand. Da stod Eneas frem og raadede til Forlig; og efter at enhver af Hövdingerne

Príamus ok talar af miklum harmi, ok ámælti mjök Antenor ok Eneam, ok öllum þeim er sætta fýstu, ok þótti Antenor skamt mál í munni verða, svå mjök sem hann fýsti ferðar[1] til Girklands, ok var í för með Alexandr ok sótti Elenu, ok fýsti í öllu rána ok hernaðar, en nú vill hann biðja friðar fjandr våra, þá er vèr eigum allt illt at launa; lauk hann svå sínu máli, at hann kvazt[2] aldri skyldu sættast, meðan hans líf væri, ok bað þá alla vera búna út at gánga af borginni, ok lèt þá svå lúka skyldu þeirri orrostu, at hann hefði sigr eða fèlli ella í fullum veg sínum; eftir þat sleit þíngi.

30. Príamus konúngr heimti sun sinn Amp*h*ímakum á tal, ok kvað sèr grun mikin*n* á vera um þá menn, er mest[3] fýstu sætta, at þeir mundu svíkja hann, ef eigi tækist friðr eftir þeirra vild, ok annan dag kvezt hann munu stefna þeim öllum í höll sína til snæðíngs ok umráða, en Amp*h*ímakus skyldi þá koma með her ok taka þá. Ok á enum sama degi höfðu þeir launfund með sèr, Antenor ok Pólídamas, Delon[4] ok Eneas, ok aðrir höfðíngjar; þá inti Antenor til þess fyrst[5], hverja þrályndi konúngr sýndi í því, er hann vildi enskis manns[6] ráði hlýða, ok vildi heldr deyja sjálfr með öllu liði sínu en sættast við Girki, en hann er skapmikil*l* ok stór*r*áðr: ok kemr mèr þat í hug, at hann muni ætla at vèla oss, þvíat *hann* trúir oss nú eigi til fulls; nú sèð èr ráð fyri oss, hvårt yðr sýnist at bíða þess[7] hvat þar kemr upp, en eigi varir mik at lengi muni þurfa; eða vili þèr leita annarra orráða, þeirra at vèr verðim eigi seinni; þetta leizt öðrum höfðíngjum svå, þóttust þeir þá sjá hvern enda hafa mundi, ef þá skyldi engum ráðum at

[1]) færðar, *H.* — [2]) *H har kun* q., *der kan læses baade* kvað *og* kvaz. — [3]) merst, *H.* — [4]) Dolon, *ifölge Dares, der ogsaa nævner Ucalegon og Amphidamas, cap. XXXIX* — [5]) fyst, *som ellers hyppigst, H, efter Udtale.* — [6]) manz, *H.* — [7]) þers, *H.*

havde sagt, hvad han syntes, reiste Priamus sig og talte med stor Harme og dadlede stærkt Antenor og Eneas, og alle dem der raadede til Fred; han yttrede, at Antenors Taler havde en stakket Mening, idet denne, der med den störste Iver tilraadede Toget til Grækenland, ledsagede Alexander, da han hentede Helena, og tilskyndede paa alle Maader til Ran og Hærværk, nu vil udbede sig Fred af vore Fjender, hvilke vi skylde alt ondt; han sluttede sin Tale saaledes, at han erklærede aldrig at ville slutte Fred, saalænge han var ilive, hvorfor han bad alle være beredte til at drage ud af Borgen, og sagde, at Enden paa dette Slag skulde blive, enten at han fik Sejer eller faldt i sin fulde Hæder; derpaa blev Mödet hævet.

30. Kong Priamus kaldte sin Sön Amphimachus til Samtale, og yttrede stor Mistanke om, at de Mænd, der ivrigst raadede til Fred, monne ville forraade ham, hvis Freden ikke blev sluttet efter deres Önske; han vilde derfor, sagde han, indbyde dem alle til Maaltid og Raadslagning den næste Dag i sin Hal, og skulde da Amphimachus komme der med en bevæbnet Flok og bemægtige sig dem. Den samme Dag havde Antenor og Polidamas, Delon og Eneas og andre Hövdinger en hemmelig Sammenkomst; Antenor yttrede da först, hvilken Stivsindethed Kongen viste deri, at han ikke vilde rette sig efter nogen Mands Raad, og vilde heller dö selv tilligemed sin hele Hær, end slutte Forlig med Grækerne; han er (yttrede han fremdeles) heftig og voldsom i Sind, og det falder mig i Tanke, at han har isinde at besnære os, thi han har nu ikke fuld Tiltro til os; see eder nu for, hvad der er raadeligt for os, om det synes eder raadeligt at oppebie hvad der vil indtræffe, hvilket jeg troer ikke vil behöves længe; eller I ville söge en anden Udvei, den nemlig, at vi ikke blive de sidste. Heri vare de andre Hövdinger enige, thi de mente at kunne forudsee, hvilket Udfaldet vilde blive, hvis man

fara, sem Príamus hafði heitazt, öðrum en gánga út af borginni ok berjast, ok láta vinna mann meðan mætti. Þeir tóku þá fastmælum sín í millim, at engi skyldi annars ráð brjóta eða ber gera, ok þegar sendu þeir Pólídamantem á fund Agamemnons konúngs leynilega, ok segja honum hvar komit var, at þeir þóttust þá lífi sínu eiga at forða, ok þeir mundu þá búnir vera kaup við hann at eiga, ok gefa þá upp borgina, þeim til friðar ok þeirra varnaði; ok er hann kom á fund Agamemnons konúngs, sagði hann honum sín eyrindi; þá kallaði konúngr saman höfðíngja sína ok spurði, hvern trúnað á hans orð skyldi leggja, ok var þat ráð tekit, at senda mann með Pólídamante, þann er Sínon hèt, at finna Eneam ok Antenor, ok skynja hvårt honum þætti þetta flærðalaust; ok er hann kom í borgina, ok hitti þá Antenor ok Eneam, þá reyndi hann allt af þeim satt ok ráðit, er fyri þá var upp borit, ok festu þeir þá með sèr af nýju þessa ætlan; þeir gerðu jartegnir með sèr, hvern tíma borgarinnar skyldi vitja um nóttina, ok hvert lið upp skyldi lúka. Sínon hvarf þá aftr til Girkja, ok sagði Agamemnon konúngi sín eyrindislok, at þat var allt særum bundit, er þeir höfðu við mælzt, ok á hinni sömu nótt komu Girkir til borgarinnar, ok luku þeir Antenor þá upp borgliði ok leiddu þeir þá allan herinn í borgina, ok báru síðan ljós fyri Girkjum, til þess er þeir komu á úvart í höll Príamus konúngs, ok var þá þar fyri mestr [1] luti þeirra manna er borgina vildu verja. En er Girkir komu í höllina, þá neyttu þeir handa, ok var engi ákafari en Neoftúlemus Pirrus; hann hjó fyrst Príamus konúng fyri Þórs stalla, en þá hvern at öðrum, ok mundu þat flestir ætla, at hann væri eigi mennskr [2] maðr, er hann ljóp alblóðugr um höllina, ok hjó á ij hendr mikilli breiðexi, ok gengu

[1]) merstr, *H.* — [2]) menzkr, *H.*

indskrænkede sig til de Raad, som Priamus havde truet med, at rykke ud af Borgen og kæmpe, og lade enhver slaaes som han kunde. De sluttede da en fast Aftale, saaledes, at ingen af dem skulde tilintetgjöre eller aabenbare de andres Raad, og i samme Stund sendte de Polidamas hemmelig til Kong Agamemnon, for at berette ham Tingenes Tilstand, at de ansaae deres Liv for at svæve i Fare, og at de vare beredte til at slutte Kjöb med ham og opgive Borgen, imod at erholde Fred for dem selv og hvad deres var. Da han nu kom til Kong Agamemnon, gav han ham sit Hverv tilkjende; Kongen sammenkaldte da sine Hövdinger og spurgte hvilken Tiltro man vel burde skjenke hans Ord; i hvilken Anledning det blev besluttet, at sende en Mand ved Navn Sinon, med Polidamas, til Eneas og Antenor, for at skjönne om dette forekom ham oprigtig meent. Da han nu kom i Borgen og traf sammen med Antenor og Eneas, erfarede han, at alt hvad der var opgivet var fra deres Side sikkert og afgjort, hvorpaa de paany fastsatte denne Plan imellem sig; de aftalte ogsaa indbyrdes Tegn, med Hensyn til hvilken Tid om Natten man skulde begive sig til Borgen og hvilken Port der skulde blive oplukket. Sinon vendte da tilbage til Grækerne, og berettede Udfaldet af sin Sendelse for Kong Agamemnon, at nemlig alt hvad de havde aftalt nu var stadfæstet med Eder. Den samme Nat kom Grækerne til Borgen, og strax aabnede Antenor og hans Staldbrödre Porten og förte hele Hæren ind i Borgen; derpaa droge de med Lys foran Grækerne, indtil de uventet kom ind i Kong Priamus's Slot, hvor störste Delen var samlet af de Mænd, som vilde værge Borgen med Vaaben. Da Grækerne kom ind i Slottet, brugte de deres Arme, men ingen var mere ivrig end Neoptolemus Pirrus, han hug först Kong Priamus ned for Thors Alter, og derpaa den ene efter den anden, saa at de fleste monne tænke at han

Girkir alvâpnaðir um alla borgina um nóttina, ok drápu menn, hvar sem þeir komu, ok ræntu fè. Hekúba drottning bað Eneam fela Pólixenam fyri þeirra fjandmönnum, en hann fèkk hana Ankíse [1], ok fal hann hana um stund; en þær Kasandra ok Andrómaka fálust í Friggjar [2] hofi.

31. En er ljóst var af [3] degi þá höfðu Girkir þíng; þá mælti Agamemnon konúngr, ok þakkaði fyrst goðunum sigr þann er þeir höfðu fengit, ok þar út í frá höfðíngjum, ok röskum riddurum ok allri alþýðu, er þenna flokk hafa fylldan, oss til sœmðar, en sjálfum sèr til frægðar; en þat er skylt, at ek gera yðr allt þat gott er ek má; vil ek af yðr ráð hafa, hversu griðum skal halda við þá menn, er borgina hafa upp gefit. Allir fýstu at þeir skyldu grið hafa, er í særum voru bundnir; voru þeim þá öllum grið gefin, ok náðu þeir þá allir sínu gózi [4]. Antenor bað þá griða þeim Elenus syskinum, ok Kasandre, ok var þeim grið gefin; þá voru ok grið gefin Hekúbe [5] ok Andrómake ok Kasandre; þeir skiptu öllu herfángi með sèr at jamnaði. Þá var Trója öll brend ok brotin; vildi Agamemnon þá aftr venda með sínu liði til Girklands, ok máttu þeir eigi brott komast fyri andviðri; þeir blótuðu þá helvítis goð [6] til byrjar. Neoptúlemus fór at leita Pólixenam, ok fann hana eigi; fleiri menn fóru at leita hennar ok fundu hana eigi; hann kærði fyri Agamemnon, at honum þótti líflát föður hans hafa lotizt af henni, ok bað hann menn til fá at leita hennar, ok svâ gerði hann, ok fannst hon þó eigi. Þá bað Agamemnon Antenor leita Pólixenam, til þess er hon fyndist, eða ella mundi uppbrugðit friði við þá. Antenor sagði Enee, ok treystist [7] hann þá eigi ok hans

---

1) *saal. rettet overeensstemmende med Dares, cap. xli.* Anhice, *H.* — 2) in æde Minervae, *Dares cap. xli.* — 3) a, *H.* — 4) *i H skrevet* goðs. — 5) Hœcube, *her, H.* — 6) Calchas ex augurio respondit, inferis non esse satisfactum, *Dares cap. XLIII.* — 7) streystiz, *H.*

ikke var noget menneskeligt Væsen, som han sprang omkring i Hallen, blodig overalt, og hug om sig til begge Sider med en stor Bredöxe; Grækerne droge om Natten igjennem hele Borgen fuldbevæbnede, og hvor de kom hen nedsablede de Folk og rövede Gods. Dronning Hekuba bad Eneas skjule Polixena for deres Fjender, han betroede hende til Anchises, der skjulte hende for en Tid, men Kasandra og Andromache skjulte sig i Friggs Tempel.

31. Da det nu blev lys Dag, holdt Grækerne en Forsamling, der holdt Kong Agamemnon en Tale og takkede först Guderne for den Sejr som der var vunden, dernæst ogsaa Hövdingerne og de tappre Riddere og den menige Hær: alle som have fyldt vore Rækker, til Ære for os og sig selv til Hæder, men det er min Pligt at vise eder alt det Gode som jeg formaaer, hvorfor jeg önsker eders Raad, med Hensyn til hvorledes man skal skjenke de Mænd Fred, som have opgivet Borgen. Alle raadede til at tilstaae dem Fred, der vare bundne ved aflagt Ed, hvorpaa alle disse erholdt Fred for dem og deres hele Gods. Antenor bad da om Fred for Söskendene Elenus og Kasandra, hvilket ogsaa blev dem tilstaaet, samt ligeledes Hekuba og Andromache. De delte hele Byttet lige imellem sig. Derpaa blev hele Troja brændt og nedbrudt, hvorpaa Agamemnon vilde vende tilbage til Grækenland med sin Hær, men kunde ikke komme bort for Modvind; de offrede da til Underverdenens Guder for gunstig Vind. Neoptolemus sögte omkring efter Polixena uden at finde hende; flere gik ogsaa og sögte hende forgjeves; han besværede sig da for Agamemnon over, at hans Faders Drab var foraarsaget ved hende, og forlangte af ham at beordre nogen til at opsöge hende; det gjorde han ogsaa, men uden at hun blev funden. Agamemnon forlangte da at Antenor skulde söge efter Polixena, indtil hun kunde findes, da den dem tilstaaede Fred ellers vilde

menn fyri at standa, ok fanst hon [1] þá, ok var hon leid*d* fy*r*i Agamemnon, en hann fèkk hana í vald Neoptúlemó [2] Pirró, en hann fór með hana til leiðis Akilles, föður síns, ok hjó þar af henni höfuð. Agamemnon [3] varð reiðr Enee, er hann hafði forðat Pólixene, ok kvað hann fyri þat skyldu flýja óðal sitt, ok bjó hann þá þegar ferð sína or landi; hann hafði þá skip þau er Alexandr hafði haft til Girklands, ok fylgði honum brott þaðan iij [4] þúsundir ok cccc vígra manna, en með Antenor voru eftir ij þúsundir ok v hundruð manna. Hèr eftir fór Agamemnon konúngr brott frá Tróju alfari, með öllu því liði er eftir var; tók þá Menelaus við Elenu konu sinni harðla dapri, ok fóru þau öll saman aftr til Girklands, en þau fóru öll saman: Helenus ok Hekúba, Kasandra ok Andrómaka í Ceronensem [5], með þúsund manna ok cc.

32. Svâ segir meistari Dares [6], at Girkir sæti um Tróju x vetr ok vj mánuði ok xij daga. Af Girkjum fèllu DCCC þúsunda ok átta tigir þúsunda, ok vj þúsundir, en af Trójumönnum fèllu, áðr en borg væri unnin, DC þúsunda, ok vij tigir þúsunda, ok vj þúsundir, en þat veit engi töl á, hvat Girkir drápu um nóttina, þá er þeir unnu borgina.

En [7] þessi þrekvirki vann hverr höfðingja: Ektor felldi Prótesílaum, Patroklum, Meríonem, Arkesílaum, Oleópenónem [8], Dónum [9], Pólixenem, Philippum [10], Antippum, Diómeneum, Pólamónem, Epistrópum, Askeðíum [11], þessir voru allir hertogar; en Eneas felldi Amphímakum ok

[1]) e' (eigi), *med en Prik under, t. H.* — [2]) Neoptvleno, *her, H.* — [3]) *her begynder igjen B, pag. 41.* — [4]) VI, B; *Tallet i H kommer overeens med Dares, cap.* XLIV. — [5]) *uden Tvivl forvansket af* Kerronesum, *som Dares har; B har ikke denne Periode.* — [6]) er sögu þessa hefir setta eftir því sem hon er rituð, *B.* — [7]) *Dette Afsnit ansees af Udgiverne for et senere Tillæg i Dares Text.* — [8]) Deipenor, *Dares.* — [9]) Dorium, *Dares.* — [10]) *hos Dares staaer* Phidippum, Zantippum. — [11]) *hos Dares staaer* Schedium.

blive opsagt; dette berettede Antenor til Eneas, og da han og hans Folk nu ikke vovede at gjöre yderligere Modstand, blev Polixena funden og fört frem for Agamemnon, der overgav hende til Neoptolemus Pirrus, men denne förte hende til sin Fader Akilles's Grav og afhuggede der hendes Hoved. Agamemnon blev vred paa Eneas, fordi han havde skjult Polixena, og erklærede, at han for den Skyld skulde forlade sit Odelshjem, hvorfor han ogsaa strax beredte sig til at drage ud af Landet; han havde de samme Skibe, som Alexander havde haft paa Toget til Grækenland, hans Fölge bestod af tre Tusinde og fire Hundrede vaabenföre Mænd, men hos Antenor bleve tilbage to Tusinde og fem Hundrede Mand. Derefter drog Kong Agamemnon bort fra Troja for bestandig, tilligemed den overblevne Rest af Hæren, Menelaus tog da imod sin Hustru Elena, der var meget nedslaaet, og vendte de allesammen tilbage til Grækenland, men Helenus og Hekuba, Kasandra og Andromache droge sammen til Kerronesus, med et Tusinde og to Hundrede Mand.

32. Mester Dares beretter, at Grækernes Beleiring af Troja varede ti Vintre (Aar), sex Maaneder og tolv Dage. Af Grækerne faldt otte Hundrede sex og firesindstyve Tusinde, men af Trojanerne faldt, förend Borgen blev erobret, sex Hundrede sex og halvfjerdesindstyve Tusinde, derimod veed ingen deres Antal som Grækerne nedsablede den Nat, da de erobrede Borgen.

Men fölgende Heltegjerninger udförte hver af Hövdingerne: Ektor fældede Protesilaus, Patroklus, Merion, Archesilaus, Oleopenon, Donus, Polixenes, Philippus, Antippus, Diomeneus, Polamon, Epistropus, Askedius, hvilke alle vare Anförere; Eneas fældede Amphimachus og Nereus; Alexander fældede Palamedes, Akilles, Antilochus og Ajax, ligesom denne igjen Alexander. Derpaa skulle nu berettes Grækerhövdingernes Heltegjerninger:

Nereum; en Alexandr felldi Palamedem, Akillem, Antilokum, Ajax, en Ajax Alexandrum. Þá skal nú segja frá þrekvirkjum Girkja höfðíngja: Akilles felldi Euphemum[1], Hippótum, Phíleum[2], Asteríum, Líkaonem, Euphorbum[3], Hektor, Tróilum, Mennónem; en Díómedes felldi Zantippum, Nestem, Prótenórem; Palamedes felldi Deiphobum, Sarpedónem; Neoptúlemus Pirrus felldi Pentisileam, Príamum, Pólixenam.

Hèr fellr nú niðr sú saga er Dares[4] hefir sagt, ok þikkir sú saga sannlegust, enda var hann þar við ok vissi gjörla: en þeir aðrir, er þessa sögu hafa sagt, voru komnir frá Enea, ok bera þeir meirr af honum vèlar, eða þau ráð er honum sómðu illa við sína tengðamenn[5], ok þikkir þat flestum vitrum mönnum útrúlegt; en þat vita menn, at sú ætt er göfgust í heiminum, er frá honum eru komnir ok Cresve[6], dóttur Príami konúngs, sem eru keisararnir, er höfuðsmenn eru allrar veraldarinnar.

33. Nú er þat saga Rúmverja[7], at eftir er Pirrus hafði drepit Pentisíleam, ok Tyrkir voru flýðir í borgina, ok vildu eigi út gánga fyri nokkurri eggjan Girkja, þá átti Agamemnon konúngr þíng, ok sagði mönnum, at honum þótti borg torsóttleg, ok honum virðist svâ, at hon mundi aldri unnin verða svikalaust, ok þeir hefði þá at eins sigrazt, er Trójumenn höfðu eigi hlíf af borginni, ok kvað þat ráð sýnast, at menn fœri heim til Girklands, ok kallaði þó Príamum konúng muna mundu, at Girkir hefði komit til Tróju. Ok er hann lètti at tala, voru þeir margir er brott vildu, en hinir, er þar höfðu látið frændr eða fóstbrœðr, vildu heldr þar líf láta en brott fara. Þá mælti Úlixes, hann hafði áðr lengi þagat, svâ at engi maðr fèkk orð af honum mörg dœgr: úráðlegt sýnist mèr

---

[1]) Euphenium, *D.* — [2]) Plebeum, *D.* — [3]) Evphrobum, *H;* Euphorbium, *D.* — [4]) Bares, *her, H.* — [5]) *i H skrevet* tegndamenn. — [6]) *d. e.* Creusa. — [7]) *i det fölgende findes mange Træk overeensstemmende med Virgils Æneide, 2den Bog.*

Akilles fældede Euphemus, Hippotus, Phileus, Asterius, Likaon, Euphorbus, Hektor, Troilus, Mennon; Diomedes fældede Zantippus, Nestes, Prothenor; Palamedes nedlagde Deiphobus, Sarpedon; Neoptolemos Pirrus nedlagde Penthesilea, Priamus og Polixena.

Nu ophörer her den Saga som Dares har berettet, hvilken Saga man anseer for den troværdigste, ligesom han ogsaa var der nærværende og vidste nöje (hvad der foregik). Men de andre, som have berettet denne Saga, havde deres Herkomst fra Eneas, og disse frikjende ham mere for Forræderi, eller saadanne Raad mod hans Slægtninge, som ikke sömmede sig for ham; dette holde dog de fleste lærde Mænd for utroligt, men det er bekjendt, at den fornemste Slægt i Verden stammer fra ham og Kresva (Kreusa), Priamus's Datter, nemlig Keiserne, der ere Hövidsmænd for den hele Verden.

33. Romernes Beretning er nu saaledes, at efter at Pirrus havde dræbt Pentisilea, og Tyrkerne vare flygtede i Borgen og vilde ikke drage ud trods alle Grækernes Udfordringer, da holdt Kong Agamemnon en Forsamling, og sagde at ham syntes Borgen vanskelig at overvinde, og at det forekom ham at den aldrig vilde blive vunden uden Forræderi, samt at Sejren kun var opnaaet, saavidt som Trojamændene ikke vare beskyttede ved Borgen; han ansaae det derfor for raadeligt at man drog hjem til Grækenland, idet han bemærkede, at Kong Priamus vilde ligefuldt huske at Grækerne havde besögt Troja. Da han sluttede sin Tale, var der mange som vilde bort, men andre, som havde mistet der Frænder eller Fostbrödre, vilde heller lade Livet der end drage bort derfra. Da talte Ulixes, som för havde længe været taus, saa at ingen fik Ord af ham i mange Dage: det forekommer mig Uraad, sagde han, nu at drage bort, nu, da den Stund nærmer sig, da Guderne have lovet Sejren; strax vilde alle fölge

nú frá at venda, því at nú er komit at þeirri stundu er goðin hafa fyri heitið sigrinum; ok þegar vildu allir hans ráði hlíta. Hann lèt þá til smíðar taka, ok gera [1] hest svå mikinn at fádemi voru í; hann var svå gerr, at í honum mátti vera fjölði manna með herklæðum; undir honum voru mörg hvel ok stór, ok mátti hann leiða með mannfjölða hvert er vildi. Ok er hann var gerr, þá liðu nokkurir dagar áðr en Agamemnon átti þíng við Girki, ok svå ner borginni at Trójumenn máttu heyra hvat þeir töluðu. Agamemnon konúngr lýsti þá brottferð sinni, ok þakkar mönnum liðveizlu ok framgaungu [2]; gaf þá síðan leyfi hverjum manni til síns fóstrlands at fara; slitu þeir við þat þínginu. Tóku þeir þá upp allar herbúðir sínar, ok lögðu brott hina sömu nótt ok lögðu skipin undir eina litla ey, er þar lá skamt í frá, hon var há ok sæbrött, ok mátti eigi skipin sjá af borginni; en hestrin*n* stóð eftir ner borginni, ok var Úlixes í hestinum, ok fjölði riddara með våpnum.

34. En fám dögum síðarr sá Trójumenn, hvar maðr ljóp frá sjónum til borgar; hann var klæðfár [3], ok voru bundnar hendr hans á bak aftr; hann hafði band fyri augum, ok signað þá nokkut frá augunum. Sá maðr felmti mjök, ok ljóp æ sem horfði. Borgarmenn tóku hann höndum, ok spurðu hvat manna hann væri: ek sver þess við Palladem, segir hann, at ek skal eigi ljúga þat sem ek segi yðr: í fy*r*stu *em* ek girzkr maðr, sem þèr meguð sjá, ok heiti ek Sínon; ek em frændi Úlixen hins spaka; en ekki ætla ek hèr til griða er þèr eruð; þeir spurðu, hví hann fór svå, ok hvat hann hafði til saka gert? Hvat mun [mèr tjóa at [4] segja yðr? ek flýða banan*n*, en ek venti mèr skamt munu til hans; þeir svöruðu, at með því mundi honum venst líf at kaupa, at segja þeim þat er þeir vildu

[1]) *I B indskydes, at Ulixes först har ladet gjöre et Billede af Pallas* (eftir goði því er Pallas heitir), *derpaa ere store*

hans Raad. Han lod da begynde paa at forfærdige en Hest, af en uhört Störrelse; Hesten var saaledes bygget, at en Mængde bevæbnede Folk kunde være deri; mange og store Hjul vare under Hesten, og mange Mennesker kunde med forenede Kræfter före den hvorhen de vilde. Da den nu var forfærdiget, hengik nogle Dage indtil Agamemnon sammenkaldte Grækerne til en Forsamling og det saa nær Borgen at Trojanerne kunde höre deres Tale. Kong Agamemnon bebudede da sin Bortreise og takker alle for deres Understöttelse og Bedrift, hvorpaa han gav enhver Lov til at drage til sit Fosterland; derpaa hævede de Mödet, toge op deres hele Leir og droge bort den samme Nat, og lagde Skibene under en lille Ö, som laa kort derfra; den var höj og steil, saa at Skibene ej kunde sees fra Borgen. Men Hesten stod tilbage, nær ved Borgen, og i Hesten var Ulixes og en Mængde bevæbnede Riddere.

34. Faa Dage senere saae Trojanerne, hvor en Mand löb fra Söen op til Borgen, han havde faa Klæder og hans Hænder vare bundne paa Ryggen, fremdeles havde han Bind for Öinene, der var gledet lidt fra. Manden yttrede stærk Frygt og löb lige efter Næsen. Trojanerne toge ham tilfange og spurgte hvad han var for en Mand. Det sværger jeg ved Pallas, sagde han, at jeg skal ikke lyve hvad jeg beretter eder: for det förste er jeg en Græker, som I kunne see, og hedder Sinon, en Frænde af den vise Ulixes; iövrigt venter jeg ingen Fred fra eders Side. De spurgte hvorfor han gik saaledes og hvad han havde forbrudt. Hvad hjelper det mig at berette eder sligt (svarede han): jeg flygtede for Döden, men har dog vel kort til den. De bemærkede, at han vilde lettest kunne tilkjöbe sig Livet ved at fortælle dem hvad de vilde vide. Det

---

Offringer (blót) *foretagne, og derefter fattede han Planen til Stadens Erobring, og lod byggc Hesten.* — [2]) fram ggvr, *H.* — [3]) skikkjulauss, *B.* — [4]) *fra* [ek mèr í ploegja, þótt ek, *B.* —

vita; þat var fyrst, segir Sínon: at konúngr skipti verði með liði voru, en mèr líkaði þat illa, ok mælti ek ímóti, en Úlixes er skapmikill ok lángrækr, sem nú hefi *ek* raun á; hann lèt þá fyrst sem okkr hefði ekki á skilið, en þó fann ek opt síðan at hann stýrði mèr meirr til mannháska en til virðíngar, ok er vèr vorum til brottferðar búnir ok gerði andviðri, ok kvað þá Kalkas þat upp, er Úlixes rèð reyndar, at blóta skyldi helvítis goð til burjar; þá kvað Úlixes þat upp, at ekki mundi þegit utan mannblót, ok skyldi luta mann til blóts ok skyldi þan*n* höggva til dýrðar goðinu; ok er svá var gert, þá kom min*n* lutr upp af ráðum Úlixes, ok lèt hann sem honum likaði þat illa, ok þó kallaðist hann eigi vilja brjóta lögin, þó at sjálfs hans líf lægi við; var ek þá til lands leid*d*r, ok til höggs búin*n*, svá sem nú megu þèr sjá, en mèr var sem mælt er, at hverr á sèr vin með úvinum [2], at maðr hjó af mèr þat band er á mèr var haldit, ok er hèr nú sumt[3] bandit, sem þèr sèð, en ek ljóp þá þángat sem ek horfða, ok skriðnaði þá bandit frá augum mèr, ok þorðu þeir eigi eftir at sœkja, þá er ek snera híngat; nú sýnist mèr sœmilegra at þèr takit mik af lífi heldr en vinir eða náfrændr, en þó er nú lítill frami at drepa mik bundin*n* ok ein*n*, ok er hèr ok engra hefnda eftir von, því at þeim man fagnaðr þikkja, er þeir spyrja mitt líflát. Þá komu þar allir hinir mestu spekíngar, ok þótti öllum þat ráðlegt, at hann væri til bana dœmdr, ok sögðu vera mundu svik; þá svarar Príamus konúngr: ek em nú gamall, ok man skamt eftir minna lífdaga, ok sýnist mèr ekki frægðarverk at drepa hann; en hafi *hann* fyri þat verit brott rekin*n*, at þeir hugðu hann vera várn vin, vil ek honum grið gefa. Maðr-*inn* þakkar honum lífgjöfina; þá mælti Príamus: forvitni er mèr á, hví þeir brendu eigi hestin*n*, slíka gersimi;

[1]) *Rettelse*, kō (kom), *H.* — [2]) *Rettelse, der ogsaa stemmer med B;* vinum, *H.* — [3]) *utydeligt i H, men synes dog at burde læses saal.*

första var, siger Sinon, at Kongen fordelte Vagterne blandt vore Tropper, men jeg var misfornöjet dermed og yttrede mig imod, men Ulixes er opfarende og hadsk, som jeg nu har erfaret, han lod i Begyndelsen som om vi i ingen Henseende havde været uenige, men dog mærkede jeg siden ofte at han brugte mig i saadanne Tilfælde, som snarere maatte blive til Livsfare end til Ære for mig, og da vi vare beredte til Bortreisen, og der blæste Modvind og Kalkas erklærede — i Grunden efter Ulixes Raad — at man burde offre til Helvedes (Underverdenens) Guder for at faa Medbör: da fandt Ulixes paa, at Guderne kun monne ville modtage Menneskeoffer, og at man skulde vælge en Mand til Offer ved Lodkastning, og halshugge den samme til Gudens Ære. Da nu dette blev foretaget, kom min Lod frem efter Ulixes Raad, hvilket han lod som han var misfornöjet med, skjöndt han (sagde at han) ikke vilde bryde Lovene, selv om hans eget Liv svævede i Fare. Jeg blev da fört til Land og forberedt til Henrettelsen, saaledes som I kunne see, men det gik mig som Ordsproget lyder, at hver har sig en Ven imellem Uvenner, idet en hug af mig det Baand, hvormed jeg blev fastholdt, og som her er et Stykke af, som I seer; men jeg löb da ligeud og da gled Bindet mig fra Öinene, men de vovede ikke at forfölge mig, da jeg vendte mig herhen; nu finder jeg det mere i sin Orden, at I beröver mig Livet heller end mine Venner eller Nærpaarörende, skjöndt det dog er en ringe Ære at dræbe mig saaledes bunden og alene; her er heller ingen Hevn at befrygte, thi de ville glæde sig, naar de höre min Död. Da kom der alle de viseste Mænd, og ansaae alle det for raadeligt at han blev dömt til döde, idet de bemærkede at her monne stikke Forræderi under. Da svarede Kong Priamus: jeg er nu gammel og har kun kort Tid tilbage at leve i; men jeg synes ikke det er nogen berömmelig Gjerning at dræbe ham, tvertimod, hvis

þeir þorðu eigi, herra, fyri goðunum, ok ef hestrinn kemst í borgina, þá man hon aldri verða unnin. Konúngr spurði: hví þeir hefði þenna hest gert? Úlixes blótaði til goðanna, ok vísuðu goðin svâ til, at hestinn skyldi gera með slíkum hætti sem nú er hann, ok honum man sigrinn fylgja hvert sem hann ferr; þeir ætla ok híngat í annat sinn til hestsins [1], ok koma honum í brott [2] annathvârt með fjölkýngi eða smíðvèlum. Ok er Sínon hafði þetta sagt, söfnuðust saman höfðíngjar, ok sýndist, ef þessi saga væri sönn, at þeim mundi hœfa at verða fyrri at bragði, ok koma hestinum í borgina, ok hafa sigrinn undir sjálfum sèr; þá svarar einn blótbiskup, at þar af mundi þeim standa öll úgifta, ef hann kvæmi í borgina, en almúgrinn geystist at, ok vilja koma hestinum í borgina, ok bera nú á festar, ok undit með vindásum at borginni, ok varð þá kallit svâ mikit, at engi heyrði hvat annarr sagði; þá gekk [blótbiskup til hofs [3], ok vildi forvitnast tíðindi; þá hröktust ormar [4] ij undan stöllunum ok drápu sunu hans; honum þóttu þat ill tíðindi, og sagði þar hit meira mundu eftir fara; fór hann þá með miklu kalli, at þeir leiði eigi hestinn í borgina, ok herr manns væri í hestinum, en þeir æptu í móti ok kváðu þat engu gegna, ok fóru sínu fram; ok er þeir komu at borgliði með hestinn, þá mátti honum eigi koma í borgina, nema brotið væri um liðið, ok var þat gert, ok eigi aftr bœtt; þeir lètu hestinn þar staðar nema sem [hæð mest var í borginni, ok bæði var sýnt þángat ok þaðan, ok gleymðu þar yfir, ok þótti [5] vel um

---

[1]) herstins, *H.* — [2]) *saaledes efter Gjetning, overeensstemmende med B, som har fölgende:* þeir ætluðu higat í annat sinn, ef hestrinn bíðr þeirra, oc hafa með sèr; *H har her* bḡ *som maatte læses* borg *eller* borgina, *men dette synes ikke at kunne rimes med Sammenhængen.* — [3]) *fra* [höfþíngi blótmanna Trójumanna til blóz á nýa leik, *B.* — [4]) drekar, *B.* — [5]) *fra* [hann hrósaði sèr mest, ok þóttuz nú hafa, *B.*

han er blevet jaget bort paa Grund af at de ansaae ham for vor Ven, vil jeg skjenke ham Fred. Manden takker ham for at han skjenkede ham Livet. Da sagde Priamus: jeg er nysgjerrig efter at vide, hvorfor de ikke brændte Hesten, slig en udmærket Sjeldenhed. Det vovede de ikke, Herre, for Guderne, (svarede Sinon), og hvis Hesten kommer ind i Borgen, vil denne aldrig blive overvunden. Kongen spurgte hvorfor de havde forfærdiget denne Hest. Ulixes offrede til Guderne (svarede han), og disse antydede at man skulde bygge Hesten, paa den Maade som den nu er gjort, og med den vil Sejren fölge hvorsomhelst den drager hen; de have ogsaa foresat sig at komme her en anden Gang til Hesten og bringe den bort, enten med Hexeri eller med Kunstgreb. Da nu Sinon havde sagt dette, samledes Hövdingerne og syntes, hvis denne Beretning var sand, at det vilde være mere passende for dem at blive de förste og bringe Hesten ind i Borgen og saaledes have Sejren i egne Hænder. Da svarede en Offerbiskop (höj Offerpræst) at al Ulykke monne komme over dem, hvis Hesten kom ind i Borgen, men Folket stimlede til og vilde skaffe Hesten ind; de anbragte Touge omkring den og halede den med Vinder til Borgen, og da blev deres Raaben saa voldsom at ingen hörte hvad den anden sagde. Da gik Offerbiskoppen til Templet og vilde skaffe sig Underretning, men idet samme kom to Slanger frem under Alterne og dræbte hans Sönner. Dette tyktes ham et ondt Forvarsel og sagde, at saaledes monne det ogsaa gaa i det större, hvorpaa han gik hen og raabte höit, at de ikke skulde före Hesten ind i Borgen, og at der var en heel Hær i Hesten, men de skraalede imod ham og sagde at deri var intet sandt og bleve ved deres Forehavende, og da de kom til Borgeledet med Hesten, kunde den ikke komme ind i Borgen uden at Muren blev nedbrudt omkring Ledet, hvilket da ogsaa blev gjort og ikke igjen istandsat. De

stillt, ok fóru at sofa um kveldit mjök víndrukknir, ok óttuðust þá ekki at sèr; en þeir er í hestinum voru gerðu vita, sem þeir höfðu áðr ráð til gert sín í millim. Girkir höfðu þegar allan her sinn á landi, ok gengu með fylktu liði at því borgliði er opit var, ok þeir höfðu sjálfir brotið fyri hestinum. En er allr Girkja herr var kominn í borgina, ok þeir Úlixes or gengnir hestinum, þá kvóðu lúðrar við um allan herinn, taka þeir nú ok brenna húsin, en drepa mennina, ok við þat vaknar Eneas, er hann sá loga um alla borg. Hann tekr þegar vâpn sín, ok vill þángat sem konúngr var; þá sèr *hann* atsókn ógurlega á sjálfu Ilíum, er dýrlegast var í borginni, *ok* öll dýrð borgarinnar hneig til; hann sèr hvar Pirrus ferr, ok sœkir Ilíum, hann hefir breiða exi, ok svâ sagði Eneas at hann væri líkari fjandanum en manni: hann leypr búk af búk, ok höggr á ij hendr; hann er allr blóðugr; hann kemr at þeim stalla er Þór var hœlgaðr [1], ok drepr allt þat er hans hin ógurlega ex nemr. Hann drap Pólídamantem [2], sun Príamus, ok þegar eptir Príamus fyri stalla Þórs; ok er Eneas sá hann fallinn, þá vildi hann gjarnara þar deyja en brott at komast, en þó minntist hann þeirrar spásögu, at hann skyldi til Ítalíalands fara, ok frá honum mundu hinir ríkustu menn koma [3], þeir er engir mundu vera slíkir í heiminum, ok því fór hann í brott með föður sinn ok sun. En er borgin var unnin[1], þá fóru Girkir í brott, en

---

[1]) þar lá þá fyrir stallinum sjálfr Príamus konúngr, ok bað til guðanna, ok allt þar umhverfis voru hinar ágiæztu konur, ok svâ segir Egidius *(r. uden Tv.* Virgilius, *see navnl. Æneid. 2, 515-16)* at þar veri hellzt til at jafna sem hinar fegrstu dúfur sæti þar. Neoptólemus drepr, *o. s. v., B.* — [2]) *Virgil kalder denne Sön* Polites. — [3]) þá er Þórr hèt því Freyju, systur sinni, *B, og strax efter:* höfðu Grikkir svâ markað skiolldu sína, at skrifuð var á Sif, en á skiolldum Trójomanna var mörkuð Freya; *derpaa berettes om Æneas, at han flygtede ud af Borgen,* ok er hann

stillede Hesten der hvor Grunden var höjest i Borgen, saaledes at man kunde see derhen og derfra, derefter holdt de sig lystige der omkring, da de syntes at alt nu var bragt i en god Orden, hvorpaa de gik til at sove om Aftenen, stærkt berusede af Vin og i den störste Tryghed. Men de, der vare i Hesten, tændte et Blus efter deres forud trufne Aftale; Grækerne havde da snart deres hele Hær iland og gik i opstillede Rækker til det Borgeled, der var aabent og som de (Trojanerne) selv havde nedbrudt for Hesten. Da nu hele Grækernes Hær var kommen ind i Borgen, og Ulixes og hans Staldbrödre gaaede ud af Hesten, klang Lurerne over den hele Hær, og nu begyndte de at brænde Husene og nedsable Indbyggerne. Eneas vaagnede, da han saae Luen over hele Borgen, han griber sine Vaaben og vil derhen, hvor Kongen var; han saae da at der foretages et frygteligt Angreb paa selve Ilium, der var det ypperligste Sted i hele Borgen, hvorfra den havde sin hele Glands; han saae Pirrus ile fremad og angribe Ilium, bevæbnet med en bred Öxe, og det bemærkede Eneas at han lignede snarere Fanden end et Menneske, thi han sprang paa de döde Kroppe, fra den ene til den anden, og hug til begge Sider, blodig over hele Legemet; han kom til det Alter som var helliget Thor og hug alt ned hvad der berörtes af hans den rædsomme Öxe; han dræbte Polidamas, Priamus Sön, og strax efter Priamus for Thors Alter, og da Eneas saae at han var der falden, önskede han heller at dö der end at undkomme, idet han dog erindrede den Spaadom, at han skulde komme til Italia-land, og fra ham skulde nedstamme de mægtigste Mænd, hvis Lige ikke monne findes i Verden; derfor drog han bort med sin Fader og Sön. Men da Borgen var vunden,

---

kemr at borghliðinu, sèr hann at Neftúnus ok Apolló sólargoð ok Sif brutu niðr borgveggina, *o. s. v. (jevnf. Æneid. 2, 610 sqq).*

at þeim gerði svå mikinn hafstorm, at flestir misfórust, svå sem segir í Theódoló [1], ok engra þeirra varð síðan mikil uppreist [2]. Nú kemr hèr saman sagan, ok sú er Dares hefir sagt, ok þikkir öllum þat sannlegast [3].

35. En er orrostu var lokit, ok hverr brott farinn til síns heimilis, þá fèkk Neoptúlemus Pirrus Andrómake, er átt hafði Ektor, ok fóru þau siðan í Effírum [4], ok fór Elenus þángat með þeim. Pirrus var mikill újafnaðarmaðr í flestu, ok þá er þau Andrómaka höfðu eigi lengi saman verit, þá vildi hann hana eina láta, en vildi þá fá Ermíónem [5], dóttur Menelaus ok Elenu hinnar fögru, ok sagði Menelaus hana hafa sèr fastnaða, þá er þeir sátu um Tróju, ok lèzt hana sœkja skyldu, en Elenus latti þess mjök, ok kvezt [6] eigi þikkja hennar frændr hinir nánustu miklir gæfumenn, ok þótti venna at nokkut illt mundi af hljótast, ef þessu væri fram haldit, ok nú kom þessi ætlan fyri Órestem, sun Agamemnons konúngs, ok varð hann reiðr mjök, ok sagði sèr Hermíonem vera fastnaða af Tindaró, fóstra [8] hennar, ok kvazt annathvårt þessum ráðum skyldu renna eða láta líf sitt. Ok nú sitr Órestes um Pirrum jamnan, ok þat varð um síðir, at hann gat lostið hann með öru, ok var hann þó lifandi heim fœrðr, ok þá gaf hann Helenus Andrómakam, ok allt ríkit með í Epíró, ok eftir þat dó hann, en þau tóku ríkit og gerðu þar borg mikla í líkíng eftir

[1]) í chordulo, *B.* — [2]) *B indskyder fölgende Episode, og anförer Virgilius som Kilde:* **Svå segir Virgilius, at Helena fagnar vel bónda sínum Menelaó oc hon aumkaði sik mjög er þau höfðu svå leingi skilið: segir nú, at hon var sæl vorðin hans fundar, hon býðr honum þá at sofa at sínu herbergi, kvazt hon hafa nauðig tekin verið. Menelaus fagnar henni vel; hon veitti honum dýrliga veizlu ok leiddi hann drukkinn til sinnar hvílu, en Alexander son hennar stóð undir tjaldi í því rúmi er hann svaf í; hann gekk at honum ok vakti hann, síðan lagði hann í gegnum hann með sverði ok veitti honum svå skaða. Nú koma menn hlaupandi á fund Agamemnons konúngs með þessum tíðendum; Agamemnon konúngr**

droge Grækerne bort, og fik paa Havet en saa stærk Storm, at de fleste gik under, som der berettes i Theodolo og ingen af dem kom derefter til synderlig Lykke. Her træffer nu denne Beretning igjen sammen med den som Dares har efterladt, hvilken af alle ansees for den sandsynligste.

35. Men da nu Krigen var tilende og enhver dragen bort til sit Hjem, da fik Neoptolemus Pirrus Andromache, og de droge siden til Effirum (Epirus), og ledsagedes derhen af Elenus. Pirrus var i de fleste Henseender meget lidenskabelig, og da han havde levet sammen med Andromache i en ikke lang Tid, vilde han forlade hende og ægte Hermione, en Datter af Menelaus og den skjönne Elena, som han sagde var ham trolovet af Menelaus den Tid de beleirede Troja; han erklærede at ville hente hende, men Elenus raadede ham stærkt derfra og sagde, at han ansaae ikke hendes nærmeste Frænder for at have synderlig Lykke med sig, tvertimod forekom det ham sandsynligt, at det vilde have slemme Fölger, hvis det kom til Udförelse. Denne Plan blev bragt for Orestes, Kong Agamemnons Sön, han blev meget vred, sagde at Hermione var lovet ham af hendes Fosterfader Tindarus, og erklærede, at enten skulde han tilintetgjöre dette Parti eller miste Livet. Derefter lurede Orestes uophörlig paa Pirrus, og omsider fik han ham skudt med en Piil, dog saaledes at han kunde föres levende hjem; han skjenkede da Helenus Andromache og det hele Rige i Epirus og derefter döde han, men disse overtoge Riget og opförte der en stor Borg efter Trojas Forbillede; der bleve da Andro-

---

harmar þetta mjögh, eggjar nú liðit at drepa Alexandr, en hann varðiz vel ok drengiliga ok komz í brott í útlönd. — [3]) en þótt sumir segi gjörr en sumir, þá er þat skemtan ok gaman, ok má þat oft annar vita er öðrum er eigi í kunnleika, *t. B.* — [4]) *d. e.* Epírum, *som H har nedenfor;* Effesum *ur. B.* — [5]) *H skriver her* Ermœnem; Ermodenem, *B.* — [6]) qvez, *H.* — [7]) afa, *B.*

Tróju[1]; þar fœddust upp synir Andrómake ok Hektóris, miklir ok sterkir ok líklegir til höfðíngja.

36. En eftir Trójumanna orrostu urðu drjúgum allir ættmenn Príamus konúngs landflæmðir, ok bygðu í ymsum stöðum, en mart fór svâ ráðlaust, at síðan fèkk aldri ynði meðan þat lifði. En Antenor var þar eftir, sem fyrr var sagt, í borginni Tróju, þá er Girkir fóru í brott, ok ræstu þeir síðan ok ruddu borgina, ok bygðu þar eftir um stund, at leyfi Agamemnons konúngs, ok varð þó lítil eflíng borgarinnar, en landit var þó svâ ársælt, þegar þar var friðr, at þeim var enkis fátt er þar bygðu. En er synir Ektóris voru vaxnir, ok þeir spurðu hvat títt var í Tróju, er þeim þótti sitt fóstrland, at þar sátu[2] þá úskyldir menn þeim: nú beiddu þeir at Elenus skyldi fá þeim lið ok skip, ok fara sjálfr með þeim til Tróju, ok ryddi brott þeim mönnum er þar bygðu, en unni undir þá, ok setti þá þar niðr; en Elenus lèt þat eftir þeim, ok fóru þeir með her til Tróju. Ok er borgarmenn sá, at Elenus var þar kominn ok synir Ektóris, ok þeir mundu oddi ok eggju borgina sœkja heldr en frá hverfa, þá sá þeir engi sín efni til mótstöðu, ok gáfu þeir þá alltsaman upp, sik[3] ok borgina, í þeirra vald, en Elenus setti þá þar niðr bróðursunu sína, ok efldi þá til ríkis, ok voru þeir þar um alla sína æfi, ok þar bygði þeirra áttbogi[4] síðan, en brott fór öll sveit ok ætt Antenore, ok bygði þar ekki þaðan frá; en Elenus fór aftr[5] í Epírum, ok sat at því ríki meðan hans líf var. Ok er nú yfir farit þá sögu er ágætust hefir verit í veröldunni í heiðni, at allra manna virðíngu, þeirra er vitrir eru, ok flestar frásagnir eru kunnar, en hèr eftir hefr[6] sögu frá Enea, ok þeim er Bretland bygðu.

---

[1]) ok svâ fiellu vötn ok giættu sem hinnar fyrri Trójuborgar, *t. B.* — [2]) sattv, *H.* — [3]) sig, *H.* — [4]) at bogi, *H.* — [5]) aptr, *her, H.* — [6]) hef' (hefir), *H.*

maches og Hektors Sönner opfostrede, de vare store og stærke, og tegnede godt til at blive Hövdinger.

36. Efter Krigen for Troja maatte for det meste alle Kong Priamus's Slægtninge römme Landet, de nedsatte sig da paa forskjellige Steder, men mange droge bort uden Plan, og fandt aldrig et Sted, hvor de kunde være tilfreds, saa længe de levede. Antenor blev tilbage i Troja, som för bemærket, dengang Grækerne droge bort; de rensede da Borgen og ryddede den og boede der en tidlang med Kong Agamemnons Tilladelse, dog blev Borgens Tilvæxt kun ringe, uagtet Landet var saa frugtbart, naar der var Fred, at Indbyggerne intet savnede. Men da Ektors Sönner vare voxne, og de fik at vide Tilstanden i Troja, som de ansaae for deres Fosterland, at den nemlig holdtes besat af andre, som ikke hörte til deres Familie, da bade de Elenus om Tropper og Skibe, og at han skulde selv drage med dem til Troja, rydde de daværende Indbyggere af Vejen, og erobre Borgen til dem og nedsætte dem der. Elenus föjede dem heri, hvorpaa de droge med en Hær til Troja, og da Borgens Indvaanere saae at Elenus var ankommen der og Ektors Sönner, og at de agtede at angribe Borgen med Od og Eg heller end at drage bort igjen, da indsaae de at de havde ingen Kræfter til Modstand og overgave derfor det hele, baade sig selv og Borgen, i deres Magt. Elenus nedsatte da der sine Brodersönner og bestyrkede dem i deres Magt; de bleve der ogsaa hele deres Levetid og der boede deres hele Slægtrække siden, men alle Antenors Tilhængere og Slægt drog bort og boede der ikke fra den Tid af; men Elenus drog tilbage til Epirus, og forestod dette Rige saalænge han levede, og nu have vi fuldfört den Saga, som har været den ypperste i Verden i Hedenold, efter alle lærde Mænds Anskuelse, hvem de fleste Fortællinger ere bekjendte, men herefter begynder en Saga om Eneas og dem som bebyggede Bretland.

HÈR HEFR BRETA SÖGUR [1].

1. Nú er at segja af Enea enum milda[2], at [hann rakst lengi í hafi, þá er hann fór af Tróju, ok kom hann um síðir *við*[3] Sikiley; þar voru þá fyrir miklir höfðíngjar ok vinir Trójumanna, Erikneus ok Acestes; þeir tóku með myklum fagnaði við Enea, ok var hann þar um vetrin*n*[4]; en er vår kom, býst[5] hann brott ok lætr í haf, ok fengu þá en*n* svå mikin storm at sum skipin sukku niðr; en um síðir bar þá *at* landi; þeir höfðu þá nokkur dægr verið matlausir. Eneas sèr þá hjört ein*n*, ok skaut hann, ok var hann matbúinn. Þeir sjá þar mikit land ok fagrt, ok margar borgir; þeir fengu góða höfn; þeir sjá þar ner sèr ena mestu höfuðborg, en á hennar veggjum var skrifat fall Trójumanna: þar sá Eneas hvar Tróilus var drepin*n*, með þeim hætti skrifat sem vöndr væri snúin*n* í hár honum[6]; þessi sýn ángraði hann mjök. Fyri þessi borg rèð en ríkasta drottníng, sú er Dídó hèt, ok er hon veit þarkvomu Enea, gengr hon sjálf móti honum, ok býðr honum til sín, ok þat þiggr hann. Hon lèt gleðja hann með allskyns leik ok skemtan, en hann var jamnan úglaðr; ok er drottníng fann þat, mælti hon: þú en*n* mildi Eneas, guðin gefi þèr glatt hjarta ok mikin*n* veg, svå sem þú ert til borin*n*, ok alla þá sæmð sem vèr höfum vald yfir skal yðr heimul vera, ok yðrum mönnum! Eneas svarar: frú! ek má eigi glaðr vera fyri þeim harmi er nú er endrnýjaðr, því at

---

1) *saal. H med röde Bogstaver; den förste Side er opfrisket med sort Blæk i senere Tid (i 17de Aarhundrede).* — 2) *Eneas's Tilnavn* hinn mildi *skal udentvivl svare til* pius *hos Virgil.* — 3) *fra* [eftir bardaga Grikkja ok Tróeo manna lætr hann í haf skipi sínu, ok gaf honum illa byri, höfðu þeir mikit uås, en að lyktum bar þá at einu litlu landi; þar hafði fyrrum verið son Príamí konúngs, sá er Polýdaríus (Polydorus, *ifölge Virgil*) hèt; Eneas gekk (á land) því at hann þysti mjög, hann fann einn brunn, ok eigi at heldr vildi hann or þeim brunni drekka; þar komz hann við mjög;

HER BEGYNDE BRITTERNES SAGAER.

1. Nu er der at berette om Eneas den milde, at han drev længe omkring paa Havet, efter at han var dragen fra Troja, indtil han omsider kom til Sicilien, hvor han forefandt store Hövdinger og Venner af Trojanerne: Erikneus og Acestes. De modtoge Eneas med stor Glæde, og han opholdt sig der om Vinteren; men da Foraaret kom, gjorde han sig færdig til Bortreise og sejlede ud; de fik da paa ny en saa stærk Storm, at nogle af Skibene sank, men omsider dreve de til Land, efter at de nogle Dage havde været uden Madforraad. Eneas saae da en Hjort og skjöd den, hvorpaa den blev anrettet; de saae der et stort og skjönt Land, og mange Borge, de forefandt ogsaa en god Havn; der i Nærheden saae de den största Hovedstad, paa hvis Mure var forestillet Trojamændenes Fald: der saae Eneas Troilus's Drab, saaledes forestillet at en Vaand blev snoet ham i Haaret; dette Syn bedrövede ham meget. For denne Stad raadede den mægtigste Dronning, ved Navn Dido, og da hun fik at vide Eneas's Ankomst, gik hun selv imod ham og indböd ham til sig, hvilket han modtog. Hun lod more ham med alslags Leg og Lystighed, men han var stedse bedrövet; og da Dronningen mærkede dette, sagde hun: du milde Eneas, Guderne skjenke dig et muntert Sind og en stor Ære, som du er baaren til, og al den Hæder, som staaer i vor Magt, skal være tilrede for eders Mænd. Eneas svarede: Frue, jeg kan ikke være glad, thi Sorgen fornyes derved, at for mine Öjne staaer paa eders Stadsmure afmalet mine Slægt-

---

förunautar hans spurðu, hví hann vildi eigi drekka? Eneas sa.... mun Príamus konúngr mikit að vita, at (þar) var myrðr son hans, ok sama úgleði .... Eptir þat sigldu þeir í haf ok komu við, *B*, *jevnfr.* Æneid. 3, 25–68. — [4]) þar lèt Eneas sèr vapn gera, með gulligum búnaði, (hinn m)ikla Júlíanum í fjallinu Ethnico, *t. B.* — [5]) byðs, *H.* — [6]) ok greidduz í sundr lokkar hans ... leykr, *t. B.*

fyri mínum augum er á yðrum borgarveggjum skrifaðr skaði minna ættmanna. Drottníng bað hann segja sèr frá þeim stórtíðindum er þar urðu, ok svå gerir hann. Drottníng lèt þá gera veizlu mikla ok lèt þar færa fram allskonar leika. Ekki fannst Eneas um þat; ok er drottníng fann þat, þá bað hon hann at prýða veizlu hennar með sínum leikum. Hann gerir sem drottníng bað, ok leikr nú allan strengleik með mikilli list, framarr en nokkur*r* maðr hefði þar fyrr heyrt[1]. Drottníng virðir hann umfram alla menn, ok leggr á hann mikla ást, því at hon unni honum[2] umfram alla menn[3], ok svå kemr at hann fær hennar, ok unir hann[4] nú vel sínu ráði, ok var hann þar nokkura vetr. Ok ein*n* tíma dreymði Eneas, at Freyja kœmi at honum, ok mælti: far til Ítalíalands, ok tak þar þá miklu sœmð er guðin hafa þèr þar fyri hugsað! ok eftir þat býr hann skip sín leynilega, því at hann vissi at hann kœmist eigi brott, ef drottníng yrði vör við, ok fór burt með leynð; en er hon verðr vör, at hann er brottu, þá sendir hon til fundar við Eneas, ok mælir til hans:

Herra Enea sendir Dídó Kartagóborgar drottníng kveðju goðanna ok sína elsku! þessi hæsta[5] borg heimsins, er þik gerði ríkan[6], er mjök þurfandi þinnar fyrisjónar, bjóðum vèr til slíkarrar sœmðar, sem þú hafðir með oss[7]; máttu vel muna þá er þú komt til vár, ok þínir menn máttu eigi hjálp af þèr fá, en ek fagnaða þèr með allri dýrð, lèt ek aka þèr í höll mína með allri sœmð, ok setta ek þik í mitt hásæti, ok mínir menn stóðu upp ok þjónuðu þèr ok þínum mönnum; gull ok silfr ok allskyns gersimar

---

[1]) með mikilli dáð ok atgervi, myclu betr en ne einn maðr hefði heyrt betr fram flutt af guðligum krafti, sem ætt hans stóð til, *B.* — [2]) honum unni, *H.* — [3]) einn dagh, er gott var veðr, fór drotníng á hnotskóg, ok Eneas fór á skóginn með sínu liði; en er á daginn leið gerði að þeim mykla uætu ok funduz Eneas ok Dídó drotníng í einum hellis-skúta, ok voru þar um skúrina, en þaðan af geriz myclu meiri ást með þeim en áðr, *t. B; jevnf.*

ningers Undergang. Dronningen bad ham berette for sig de store Begivenheder som der vare foregaaede, og det gjorde han. Dronningen foranstaltede da et stort Gilde, og lod der anstille alleslags Lege; Eneas syntes ikke stort derom, og da Dronningen mærkede det, bad hun ham pryde hendes Gjestebud med hans egne Lege. Han gjorde efter Dronningens Önske og legede nu alleslags Strengeleg med en större Kunst end nogen Mand havde hört der för. Dronningen hædrede ham fremfor alle Mænd og fattede stor Kjærlighed til ham fremfor alle andre, og tilsidst ægtede han hende og var nu vel fornöjet og blev der nogle Aar. Engang drömte Eneas at Freya kom til ham og sagde: gaa til Italien og tag der imod den store Ære, som Guderne have tiltænkt dig der! han rustede da hemmelig sine Skibe, thi han vidste at han ikke vilde kunne komme bort, hvis Dronningen mærkede det, hvorpaa han tog hemmelig afsted; men da hun fik Efterretning om at han var borte, sendte hun et Sendebud til ham og tiltalte ham saaledes:

Dido, Dronning i Kartago, sender Herr Eneas Gudernes Hilsen og sin Kjærlighed! denne Verdens ypperste Borg, som gjorde dig mægtig, er meget trængende til din Forsorg; vi indbyde dig til den samme Ære, som du nöd iblandt os; du kan vel erindre den Tid, da du kom til os, og dine Mænd ikke kunde erholde af dig nogen Hjælp, men jeg modtog dig med al Herlighed, lod dig age ind i min Hal med den störste Hæder og satte dig paa mit Höjsæde, og mine Mænd stode op og tjente dig og dine Mænd. Guld og Sölv og alleslags Kostbarheder skjenkede jeg dine Mænd, men dig selv hele Riget, ja jeg skjenkede

Æneid. 4, 130-170. — [4]) *rettet;* hon, *H, maaskee ved en Feillæsning af den der har skrevet over den gamle Skrift.* — [5]) hersta, *H.* — [6]) Þetta brèf sendir Dídó drotníng Enea, af Tattara *(forv. af* kartagó?*)* borg, þeirri borg er þig gerði auðgan, *B.* — [7]) ors, *H.*

gaf ek þínum mönnum, en sjálfum þèr allt ríkit; ok *þat* veitta ek þèr er mèr var nánast, er ek var sjálf; en þú særðir[1] þik við guð þín ok svå við vår guð, at þú skyldir min*n* vera hvar sem þú værir; nú hefir þú svikit mik ok svå guðin eð sama; nú ský́t ek öllu mínu máli til þeirra, at þau hefni mín á þèr; gef gaum at, at eigi [.. iz ...[2] þessi þín gerð, at þú fyrifarir bæði mèr, ok þeim þínum syni er *með* mèr leynist, af þinni hèrvist, þegar ek veit at þú villt eigi til vårs ríkis koma þá skaltu ráðinn vita minn bana, ok svå barnsins þess er ek fer með; ger svå vel, ef þú villt eigi mik finna meðan ek lifi, þá ger nú fyri menzku sakir ok lát hylja leg mitt, ok lát drekka erfi mitt, því at þat þikki mèr nú miklu máli skipta. Vale.

En er hon spurði, at víst var at hann vildi eigi til hennar koma, þá fyrifór hon sèr sjálf[3], ok þess þóttist hefna Han*n*íbal konúngr á Rúmverjum, þá er hann [van*n* Róm, ok svå marga höfðíngja drap hann í einni steinhöll at hann lèt sèr leir bleyta með blóði Rúmverja, ok gerði þar af borgarlím; hann sendi ok heim til Kartagóborgar LXXX vandlaupa, fulla með fingrgullum þeirra Rúmverja, er hann hafði yfirun*n*ið í því stríði[4].

Frá Eneas ok Latínu.

2. Konúngr rèð fyri Ítalía, sá er Latínus *hèt*, dóttir hans hèt Latína, hon fan*n* fyrst latínustafrof, ok af hen*n*ar nafni heita allir Latínumenn, þeir er þá túngu kunnu, var þat ok höfuðtúnga Rúmverja, meðan ríki þeirra stóð, ok eigi at eins þeirra, heldr ok jamvel alls heims; drottníng hans blótaði Sif. Latínus sat þar er nú heitir Rimína; ok ein*n* tíma sý́ndist drottníng Sif í svefni, ok mælti: búizt við Eneas, at eigi gángi hann hèr yfir þetta ríki, þar sem *hann* er rekinn af sinni fóstrjörðu ok af öðrum

[1]) *med dette Ord begynder den oprindelige Skrift i H.* — [2]) *fra* [*to Ord som ikke med Sikkerhed kunne læses.* — [3]) siolf, *H.* — [4]) *fra* [drap flesta Rómveria ok liet leir bleyta í

dig hvad der var mig nærmest, nemlig mig selv, men du svor ved dine Guder og ved vore Guder, at du skulde være min, hvorsomhelst du opholdt dig. Nu har du bedraget mig og Guderne ligeledes; nu henstiller jeg min hele Sag til dem, at de skulle hevne mig paa dig; giv Agt, at ikke denne din Handling (faaer det Udfald) at du giver Döden baade mig og din Sön, den som jeg bærer i Lön efter dit Ophold her. Naar jeg faaer at vide at du ikke vil komme til vort Rige, skal du vide at min Död er besluttet og ligeledes Fosterets, som jeg bærer; viis den Godhed, hvis du ikke vil see mig, medens jeg lever, at du for Menneskelighedens Skyld lader mit Hvilested tildække, og mit Gravöl drikke, thi dette er mig nu meget magtpaaliggende. Lev vel!

Men da hun hörte for vist, at han ikke vilde komme til hende, ombragte hun sig selv, og senere foregav Kong Hannibal, at han tog Hevn over Romerne herfor, da han overvandt Rom, og dræbte saa mange Hövdinger i en Stenhal, at han lod ælte Leer i Romernes Blod og gjorde Borgelim (Cement) deraf; han sendte ogsaa til Kartago firsindstyve Kurve fulde af de Romeres Fingerringe, som han havde overvundet i denne Krig.

Om Eneas og Latina.

2. En Konge ved Navn Latinus herskede over Italien, hans Datter hed Latina; hun opfandt först det latinske Alphabet og efter hendes Navn kaldes de alle Latinamænd (latinske Mænd), som kunne dette Sprog; det var ligeledes Romernes Hovedsprog, saalænge deres Rige bestod, og ikke alene deres, men endogsaa hele Verdens; Dronningen dyrkede Sif. Latinus havde sit Hovedsæde der som nu hedder Rimina. Engang aabenbarede Sif sig i Drömme for Dronningen og sagde: Tager eder iagt for Eneas, at han ikke overrumpler dette Rige, da han nu er

---

blóði þeirra, ok gera þar af steinhallir; svâ hefndi hann Dídó drottningar, *B.*

þjóðum[1]. Nú ferr Eneas þar til er hann kemr til Ítalíalands, ok tók þar land sem nú fellr Tífr[2] í sjó. Þá var honum vitrað at hann skyldi hafa frið við Evandrum konúng: hann ríkir þar er þú skalt setja borg, sú verðr höfuðborg alls Ítalíalands, því at þú skalt eiga allt Ítalíaríki, ok at þú trúar þessu þá gef ek þèr þetta teikn: svâ sem þú ferr veg þinn, þá mantu finna undir einu trè, því er Úlex heitir, hvíta gylti með xxx grísum alhvítum[3], ok í þeim stað skaltu borg reisa, ok skaltu kalla Albansborg. Þetta ferr allt fram eftir því sem nú var sagt, ok Eneas reisir borg í þessum stað sem honum var fyri sagt, á þann máta sem Kartagóborg var, er Dídó drottníng hafði gera látið; hon var sterkari en nokkur önnur í Ítalía, hon var ok skipuð með miklum köppum[4]. Eneas var frægr víða um lönd, ok um alla þá menn þótti mikils vert, er af Trója voru komnir.

Af Túrnó.

3. Damíus[5] hèt konúngr, er rèð fyri Túskanía[6]; Túrnus hèt sun hans, enn mesti kappi í Ítalía; hann fregn at Eneas hefir orð sent Latínó[7] konúngi at biðja Latínu dóttur hans, þeirrar er Túrnus hefir fyrr beðit, ok verðr við þetta mjök reiðr; en konúngr segir at hann vill eigi gifta dóttur sína útlenzkum manni, þeim er flýð hafði af sínum fóstrjörðum, heldr vildi hann gifta *hana* Túrnó, enum fremsta kappa, ok þar innlenzkum, af enum beztum konúnga ættum kominn, ok kvezt vilja at hann yrði yfirmaðr þess ríkis, heldr en útlendr maðr, þvíat sá verðr

---

[1]) Sif sá fyri forlög Tróeo manna, ok sendi mey sína inn til Ítalía, at segja drottníngu Lavini konúngs, at hann byggiz við þeim Enea, svâ at eigi gengi þeir yfir land þeirra, er rekníngar voru annara manna, kvað þeim þat vera eilíft brigzli. Drottníng blótaði þá mjök Sif, ok þótti mönnum þessi atburðr allmerkiligr, er guþin sjólf höfðu henni vitraz, *B.* — [2]) *i H skrevet som* tipr. — [3]) *jevnf. Æneid. 3, 390; 8, 43.* — [4]) Nú lèt Eneas

fordreven fra sit Fosterland og af andre Folkeslag. Nu fortsætter Eneas sit Tog, indtil han kommer til Italialand, og lagdé til der hvor Tiberen nu falder i Söen; da fik han en Aabenbaring om, at han skulde holde Fred med Kong Evander: han regjerer der hvor du skal opföre en Borg, der skal blive hele Italiens Hovedstad, thi du skal besidde det hele Italia-Rige, og for at du skal tro dette, giver jeg dig dette Tegn: naar du gaaer din Vej, vil du under et Træ, som hedder Ulex, finde en hvid So med tredive snee-hvide Grise, og paa det Sted skal du opreise en Borg, og den skal du kalde Albansborg. Dette gaaer nu alt saaledes som nu blev sagt, og Eneas opreiser en Borg paa dette Sted, som det blev ham forelagt, efter det samme Mönster som Borgen Kartago var, hvilken Dronning Dido havde ladet opföre. Denne Borg var stærkere end nogen anden i Italien, og tillige besat med stærke Kæmper. Eneas var vidtberömt i Landene, og alle de Mænd som vare komne fra Troja stode i en höj Anseelse.

Om Turnus.

3. En Konge, ved Navn Damius, raadede for Tuskania; hans Sön hed Turnus, den störste Kæmpe i Italien; han hörte, at Eneas havde skikket Sendebud til Kong Latinus for at bejle til hans Datter Latina, som Turnus för havde friet til; derover blev han meget vred; men Kongen sagde, at han vilde ikke gifte sin Datter med en udenlandsk Mand, som havde flygtet fra sit Fosterland, men vilde heller gifte hende med Turnus, den ypperste Kæmpe og der indfödt, kommen af de bedste Kongeslægter; han yttrede tillige, at han önskede at denne skulde være Rigets Behersker, heller end en Udlænding: thi den som ægter hende (sagde han) bliver dette Lands Overhoved; tilsidst sluttede

gera borg mikla er Kartagó hèt, ok um styrka steinveggi ok mikinn kastala, *B.* — [5]) Dullunius, *B.* — [6]) Þar sem nú stendr Rómaborg, *B.* — [7]) Latinio *eller* Lavinio, *her*, *H.*

yfirmaðr þessa lands, er hana á; lauk hann svå sínu máli, at hann bað alla sína menn þjóna Túrnó, ok játtaði honum dóttur sína [1]. Hèr eftir samnar Túrnus miklu liði, en þessir voru kappar með honum: Mesapor ok Númanus, mágr Túrní, Rapúrías konúngr, Sesrapnus [2] ok margir aðrir höfðíngjar. En í borginni með Eneas voru þessir höfðíngjar: Bissa, Pandacus, Silvanus, Menesteus, Serestas, Túpídus, fóstri Askaníus [3]; ok er Eneas fregn þetta, þá á hann tal við sína menn [4] ok segir þeim þessi tíðindi; hann segir at hann vill fara á fund Evandri konúngs ok Pallas sunar hans, ok fá styrk af þeim, en hann setti Askaníum, sun sinn, höfðíngja yfir borgina: ok gefit aldri upp borgina fyrr en ek kem aftr. Síðan ferr hann brott af borginni til þeirra feðga, ok tóku þeir veglega við honum [5]; hann segir þeim sín erindi; þeir heita honum sinni liðveizlu. Pallas var enn iiij. maðr mestr ok sterkastr í landinu.

Fall Pallas konúngssunar.

4. Latínus [6] konúngr ok Túrnus samna liði, er þeir spyrja at Eneas er brott, ok fara til borgar Eneas ok setjast um hana, ok sjá hversu torsóttleg hon er. Túrnus talar þá fyri fólkinu, ok mælti: yðr er kunnigt, hver skylda oss rekr til at rinda þessum mönnum af oss [7], er sezt hafa í vårt ríki; vítu þèr ok þeirra skaplyndi, at eigi lètta þeir hèr heldr en annarsstaðar, fyrr en þeir hafa hèr slíkt sem þeir vilja; hafa þeir nú rekizt nálega um allan heim, því at engi vildi þola þeim yfirgáng, sem raun varð á, þá er Girkir ráku þá brott. Eneas hefir ok beðit þeirrar konu, sem mèr var áðr heitin; hann biðr menn

[1]) skyldi Túrnus vera hlífskjöldr fyrir konúngi, en allir menn hans skyldir at veita Túrnó lið, *B.* — [2]) *Navnene anföres ikke i B; i Æneiden gjenkjende vi disse Navne i Messapus, Numanus, Rapo (?).* — [3]) *I Æneiden træffe vi Navnene: Bitias, Pandarus, Mnestheus, Serestus, Butes.* — [4]) þá stefnir

han sin Tale med, at han bad alle sine Mænd tjene Turnus og lovede ham sin Datter. Herefter samler Turnus en stor Hær, og disse Kæmper vare med ham: Mesapor og Numanus, Turnus's Svoger, Kong Rapurias, Sesrapnus og mange andre Hövdinger. Men i Borgen med Eneas vare disse Hövdinger: Bissa, Pandakus, Silvanus, Menesteus, Serestas og Tupidus, Askanius's Plejefader. Da nu Eneas hörer dette, holder han et Möde med sine Mænd og beretter disse Begivenheder for dem; han siger, at han vil gaa til Kong Evander og hans Sön Pallas og faa Undsætning fra dem, men han satte sin Sön Askanius til Hövding over Borgen: og overgiver i intet Tilfælde Borgen, (befalede han), til jeg kommer tilbage. Derpaa tager han bort fra Borgen til Evander og hans Sön, der tog ærefuldt imod ham, og da han sagde dem sit Ærende, lovede de ham deres Hjelp. Pallas var den fjerde störste og stærkeste Mand i Landet.

Kongesönnen Pallas's Fald.

4. Kong Latinus og Turnus samlede Tropper, saasnart de hörte at Eneas var bortreist, og droge til hans Borg og belejrede den; de saae da snart, hvor vanskelig den var at angribe. Turnus talte da for Tropperne og sagde: Det er eder bekjendt, hvilken Pligt der driver os til at kaste ud fra os disse Mænd, der voldelig have sat sig fast i vort Rige; deres Sindelag er ligeledes eder alle bekjendt, at de ville ligesaa lidt her som andensteds ophöre, för end de have opnaaet hvad de önske her paa Stedet; de have nu flakket igjennem næsten hele Verden, fordi ingen vilde taale deres Overgreb, hvilket ogsaa viste sig dengang Grækerne dreve dem bort. Eneas har ligeledes friet til den Kvinde, som var lovet mig forhen. Han bad sine Mænd först begynde med at brænde Eneas's

hann húsþing, *B.* — [5]) *Her er eet Blad tabt i B.* — [6]) Lavinus, *her*, *H.* — [7]) ors, *H.*

sína fara fyrst til ok brenna skip Eneas, þau er stóðu undir borginni. Þeir Túrnus sækja at borginni með öllum brögðum, en þeir vörðust skörulega, ok er þeir höfðu lengi sótt borgina, þá gerðu borgarmenn ráð sitt; þeir voru ij menn í borginni er fyrisjástir voru ok mestir kappar í liði Eneas, hèt annar Nísus en annar Erúleus [1]; þeir veljast til at ríða út af borginni, ok segja Enea þenna úfrið. Þeir herklæðast nú, ok fara leynilega út af borginni, ok er þeir komu í herinn, voru margir verðir druknir ok sofnaðir; þá brigðr Nísus sverði, ok höggr á tvær hendr [2], ok svå eð sama gerir Erúleus ok drepa nú mikinn fjölda riddara, ok svámu [3] svå út af herinum; ok svå margan mann höfðu þeir drepit, at þeir vissu eigi sjálfir tölu á, ok svå voru þeir móðir, at nálega máttu þeir eigi gánga, ok þessum sigri er við brugðit víða í bókum, er þeir fengu þá [4]. En er þeir komu út af herinum, ok morna tók ok ljóst var orðit, ok morgunsólin skein á hjálma þeirra [5], sá þeir mikinn her ríða í móti sèr; þar var sá höfðíngi fyri er Volcens [6] hèt, hann ætlaði til liðs við Túrnus, hann sèr þessa ij riddara, ok kennir á våpnum þeirra at þeir *eru* af Trójumönnum. Nísus sækir nú undan ok til skógs, en Erúleus var þúngfærr, ok komast þeir millim hans ok skógsins, ok sækja nú at honum alla vega, en hann verst sterklega, ok af því at ekki má við marginum, þá drepa þeir hann; ok er Nísus sèr þetta, þá ljóp hann or skóginum ok höggr á tvær

---

[1]) *saal. H nedenfor, men her* Ervz; *Navnet er hos Virgil* Euryalus. — [2]) *her begynder B igjen (573 A, S. 53).* — [3]) *efter Gjetning; H har* svanv *med fulde Bogstaver, hvilket let kan være opstaaet af* svāv; komuz út, *B.* — [4]) Serasmus hertogi vakti í liði Túrní, ok hvelfdi katli á höfuð sèr ok þorði eigi at sýna sik [*Rhoetum vigilantem — sed magnum metuens se post cratera tegebat, Æn. 9, 345*]. Nísus drap þessa höfðíngja: Mespum ok Kaín, er hvíldi í virðuligri kerru og hafði

Skibe, som stode under Borgen. Turnus og hans Tropper angrebe Borgen med alleslags Midler, men Besidderne værgede tappert for sig, og efterat Angrebet havde varet længe, aftalte disse deres Forholdsregler; der vare i Borgen to Mænd, som vare de raadsnildeste og störste Kæmper i Eneas's Hær: den ene hed Nisus, den anden Eruleus (Euryalus); disse fik det Hverv, at ride ud af Borgen og berette Eneas om den paakomne Ufred. De ruste sig og drage hemmelig ud af Borgen, og da de kom til Hæren, vare mange Vagter drukne ok sov; Nisus drager da sit Sværd og hugger om sig til begge Sider, og det samme gjör Eruleus; de dræbte der et stort Antal Riddere og sloge sig saaledes ud igjennem Hæren, efter at de havde ombragt en saa stor Mængde, at de vidste ikke selv Antallet deraf, og vare saa mödige, at de kunde næppe gaae; denne Sejer, som de dengang vandt, er berömt i mange Böger. Men da de kom ud af Hæren ved Morgengry, og det var lyst, og Morgensolen skinnede paa deres Hjelme, saae de en stor Hær ride imod dem, hvis Anförer hed Volcens og agtede at komme Turnus til Hjelp; han saae disse to Riddere og kjendte paa deres Vaaben at de vare Trojaner. Nisus undslap dem og reddede sig ind i Skoven, men Eruleus var ikke let til Beens, saa de kom imellem Skoven og ham og angrebe ham nu paa alle Sider, men han værgede sig drabelig, indtil de fik ham nedlagt, thi mange Hunde ere Harens Död; da nu Nisus saae dette, löb han ud af Skoven og hug til begge Sider, saa at intet

---

mikit lið um sik, Serasmum, Sastrímum; slikt gerði ok Ekúleus (Euryalus), hann var skrautgjarn maðr, hann tók hjálm fríðan af þeim riddara, er hèt Valvens, hans móðir var ein gyðja. — Nisus hafði varat Ekúleum við at taka nè eitt herfáng; Ecúleus drap einn hertoga ok tók af honum dýrligt belti, þat var skrifat ágiætum sögum, *B.* — [5]) þann fagra hjálm er Ekúleus hafði tekit *B.* — [6]) Volcens, *if. Virgil, Æneid. 9, 370-445.*

hendr svâ at ekki festir við [1]; hann ryðr sèr götu fram at höfðíngja þeirra Volcent [2], ok lagði hann með sverði í gegnum, ok allar eru hans hendr blóðgar upp at öxl. Nú sœkir svâ mœðin í líkam hans af sókn ok sárum, at hann má eigi standa; kemr hann nú þar at, sem fèlagi hans var fallinn, ok legst á hann ofan ok mælti: minn góði vin Erúleus, í einum stað skulu vit dauða þola! ok var þar saxaðr. Síðan tóku þeir höfuð þeirra ok báru á stöngum fyri Túrni, ok segja honum þessi tíðindi, ok verðr hann við þat harðla glaðr; hann lætr nú blása öllum herinum til borgarinnar, ok höfðu höfuðin fyri merki; þeir gánga nú at svâ sterklega, at Túrnus getr brotið borgarvegginn, ok svâ var hann óðr at hann bíðr eigi sinna manna [3], ok ljóp inn í borgina, ok drap þegar ij höfðíngja, [en iij greip hann ok snarar hann í sundr [4]. Einn höfðíngi í borginni hèt Cúspídus; hann kastaði at Túrnó skriðljósi [5]; við þat varð hann svâ reiðr, at hann höggr á tvær hendr. Bissa hertogi rèðst [6] fyrst í móti honum, ok höggr í skjöld Túrní ok hallast eftir, en er Túrnus sèr at af honum berr skjöldinn, þá leggr hann kesjunni [7] í smáþarmana, ok þegar eftir Pelagíus [8] fèlaga hans lagði hann í gögnum með sverði. Þetta sèr Menesteus [9], ok ángrast mjök ok mælti: eilíf skömm er at þola, at einn maðr gángi svâ fram; þá lupu móti honum ij kappar, Serestus [10] ok Menenus, ok drap Túrnus þá báða. Nú finna borgarmenn at lítið lið var komit í borgina, þeir

---

[1]) Nísus drap þar margan mann, ok var mikill valköstr fyrir fótum honum; því næst snaraði hann fram í flokk sinna úvina, sem vísundr meðal smádýra, *t. B.* — [2]) Volvent, *her, H;* valltens, *B.* — [3]) ok með öllu megni voru þá valslöngur að bornar, *t. B.* — [4]) fra [ok þann hinn þriðja er hann snaraði í sundr, *B; Stedet, som her sigtes til, synes at være Æneid. 9, 561:* — simul adripit ipsum pendentem, et magna muri cum parte revellit. — [5]) er elldr var í, ok sótti svâ fast fram sem leó í

standsede ham; han rydder sig en Vej frem til deres Anförer Volcens og gjennemborer ham med sit Sværd, men hans Arme vare blodige heelt op til Axlerne. Trætheden angreb nu saaledes hans Legeme, baade af Saar og Anstrengelse, at han kunde ikke staa, og da han nu kommer til det Sted, hvor hans Staldbroder var falden, lægger han sig ovenpaa ham og sagde: min gode Ven Eruleus, paa eet Sted skulle vi begge modtage Döden, og derpaa blev han sönderhugget. Derefter toge de deres Hoveder og bare dem paa Stager frem for Turnus og berettede ham det forefaldne, hvorved han blev saare glad; han lod nu blæse hele Hæren til Angreb imod Borgen, saaledes at de brugte Hovederne som Faner, og nu gjorde de saa heftigt Angreb, at Turnus fik brudt Borgmuren, og saa rasende var han at han ventede ikke paa sine Folk, men löb ind i Borgen og dræbte öjeblikkelig to Hövdinger, men den tredie tog han fat og vred ham sönder. En Hövding i Borgen hed Cuspidus, han kastede en Lygte imod Turnus, hvorved denne blev saa vred, at han hug om sig til begge Sider. Hertug Bissa var den förste som gik imod ham, og gav ham et Slag i Skjoldet, hvorved han selv kom til at böje sig forover, men da Turnus saae at Skjoldet gled ud fra ham, gav han ham et Stik igjennem Smaatarmene med sit Spyd, og strax efter gjennemborede han med Sværdet hans Staldbroder Pelagius. Dette saae Menesteus og sagde med stor Bedrövelse: evig Skjendsel er det, at taale at een Mand gaaer saaledes frem; da löb to Kæmper, Serestus og Menenus imod Turnus, men han dræbte dem begge. Nu mærkede Borgens Forsvarere at kun en ringe Hær var kommen ind i Borgen, de lukke

---

lamba flocki, *t. B.* — [6]) reðs, *H.* — [7]) kiesivnni, *H.* — [8]) Cuspidum, *B.* — [9]) *saal. ovenfor;* Merstus, *her, H,* Mesteus, *B.* — [10]) *saal. B;* Seresteus, *her, H.*

byrgja þá aftr öll lið borgarinnar, ok sækja þá at honum alla vega, en hann varðist svå, at þeir komu engu sári á hann, ok er náttaði þá varð honum sem öðrum mönnum at þreyttust [1] öflin af mœðinni [2]; þá hopaði hann undan at árbakkanum, ok var hann þá svå móðr, at hann steyptist út á ána, ok þar var undir einn bátr, ok kom hann þar niðr í, ok fór hann í myrkrinu ofan eftir ánni, ok kafaði út undir múrinn, ok kom svå til sinna manna, ok þegar eggjar hann þá at sækja at borginni, ok segir at hon er jamgóð ok unnin. Þá mælti einn riddari Túrní: þèr heimskir menn ok úfróðir! gefit borg yðra ok sjálfa yðr í vald Túrní, þvíat þèr vitið at þèr eruð meirr vanir sællífi ok skemtan, leik ok drykkju ok kvenna hálsföngum en stríði ok bardögum, hafi þèr ok heyrt, at ekki fólk er harðara en Saxar, ok því heita þeir sem steinn, ok því eru þèr mjök heimskir, ef þèr vilit berjast við oss. Þá svarar enn úngi Askaníus, sun Enea [3], ok mælti: eigi er þat satt, góðr maðr, at vårir landsmenn kunni eigi nokkut við stríð, en litlar menjar máttu hèr sjá, at enn sè nokkut eftir Trójumanna; hann skaut til hans með spjóti [4], ok ígegnum hann, ok fèll hann dauðr niðr; hefst nú orrosta af nýju. Nú kemr Eneas í þessu, ok Tarton [5] konúngr, Alresíus ok Mesencíus með miklum her [6]; þar var ok

---

1) þreytvz, *H;* þreytaz öfl Turni af mæði, *B.* — 2) þá er þat sagt, at guþin töluðuz við á himnum: geck Sif fyri þór ok fiell til fóta honum ok bað at hann giæfi neokura hjálp þersum manni, at eigi stigi úvinir þann mann, er sva er fullhugaðr ok fyri öngu gengr. Ek gef þèr leyfi til, sagði hann, at hjálpa honum með þínum mætti, en þó mun hann sínum fèlögum fylgia. Hon fór þá á fund Turni, en hann var þá sva móðr, at hann lá á einum árbacka ok fiell þar á út; Sif tók hann ok flutti til mnaía sinna ok vurðu honum allir fegnir, *B.* — 3) en svå var fi ðjafna hans fegrð ok bjartleik hiá öðrum mönnum, sem hið haanl tlíztvsbein veri skorið í surtarbrand, *t. B.* — 4) kesju, *B.*

derfor alle Borgens Porte, og angribe ham fra alle Sider, men han værgede saaledes for sig at de fik ham intetsteds saaret, men ved Nattens Frembrud gik det ham som andre, at Kræfterne bleve matte af Træthed; han trak sig da tilbage til Flodbredden, og var da saa mödig at han kastede sig ud i Floden, men paa det Sted var der en Baad, hvori han faldt ned, derpaa gik han i Mörket ned ad Floden og dykkede ned under Muren og kom saaledes til sine Folk; han opmuntrer dem da til öjeblikkelig at angribe Borgen, idet han siger at den er saa godt som vunden. Da sagde en af Turnus's Riddere: I dumme og uvidende Mænd! giver eders Borg og eder selv i Turnus's Magt, thi I vide at I ere mere vante til Vellevnet og Lystighed, Leg og Drik og Kvinders Kjærtegn, end til Krig og Kampe, I have vel og hört, at intet Folk er tapprere end Saxerne, og derfor have de samme Navn som Stenen, I ere derfor meget dumme, hvis I ville kæmpe imod os. Da svarer den unge Askanius Eneas's Sön, og sagde: det er ikke sandt, min gode Mand, at vore Landsmænd ikke skulde forstaae sig noget paa Krig, og her skal du see et ringe Tegn paa at endnu er nogen Rest af Trojamænd tilbage; han kastede da et Spyd efter ham og gjennemborede ham, saa at han faldt död ned, og nu begynder Slaget paany. I dette samme Öjeblik kom Eneas og Kong Tarton, Alresius og Mesencius med en betydelig Hær; der var ogsaa Pallas, Kong Evanders Sön. Dette

— [5]) *hos Virgil findes Navnet* Tarcho, *Æneid. 10, 290.* — [6]) Alresteus hafði v skip, Mesoencius hafði fjölda skipa ok margt riddara lið; en er þeir höfðu tíþindi af landi, þá lagði Eneas að með sva mikilli reiði að hann geymdi eigi fyrr að, en hann sigldi á sker skipunum ok lamdi þat mjök ferð hans; komz hann þó á land þá er bardaginn var sem harðaztr við borgina. Þá er sva sagt, at Frigg bað Apollinem at stýra sólinni þann dagh, tók þá sólin ecki að gánga, *B.*

Pallas, sun Evandri[1] konúngs. Þessi er önnur frægjust orrosta en Trójumanna. Allir ræddust[2] Pallas ok hans it ógurlega afl; ekki hafði hann fyrr í her komit; hvárki stenzt við honum lífar nè hestar; hann ferr kallandi um herinn, ok spyrr eftir Túrnó, ok er Túrnus sèr hversu mikinn skaða hann gerir, ok hversu ógurlegr hann er[3], ok ríðr nú móti honum. Ok er Pallas sèr þat, skýtr hann til hans með spjóti; þat kom undir hönd Túrní, ok í gegnum þrefalda brynjuna, ok rennir fyri utan rifin, ok þar í gegnum. Ok er Túrnus fèkk þetta sár, þá skýtr hann til Pallas því spjóti, er skaptið var eigi mjórra en hinn digrasti áss; [þat kom á Pallas miðjan, ok lèt hann þar líf sitt; þá skilr nótt bardagann[4]. Eneas lèt jarða lík Pallas með miklum veg, ok lèt smyrja með jurtum, svá at eigi mátti fúna[5]. En á dögum Sigurðar konúngs Jórsalafara ok þess keisara dögum er Heinrekr hèt[6], annarr með því nafni, þá var grafinn grundvöllr í Róm til herbergja nokkurra; þá fundu þeir þenna hans líkama úfúinn í steinþrónni; hann hafði eitt holsár á miðjum líkama, þat var iiij fóta á lengd ok lœfðar[7]; hans háleikr sigraði Rúmaborgar múra[8]; loganda ljósker stóð at höfði honum, þat er hvárki mátti slokna fyri afli vatns nè vinds[9],

[1]) *saal. B;* Avandri, *her, H.* — [2]) rœðvz, *H.* — [3]) Þat er sva til jafnað, sem þá er leó hleypr af háfialli, ef hann sèr að yxn ero í grindum eða annar fènaðr, að hann vill þat allt til bana færa með mikilli grimd, *t. B.* — [4]) *fra* [ok sva ógurliga fló þat hart ok snart, að eingi maðr mátti auga á festa, ok sva fast nísti hann, að Pallas fiell til jarðar ok liet þar lífit, ok þá kom at Turnus ok tók af honum þat ið dýrliga bellti, er allt var sögum skrifað, ok er sva sagt, að sá dagr var bæði hinn fysti ok hinn síðasti er sá hinn mykli kappi Pallas var í bardaga; var þá fyst gefinn upp bardaginn til hvílldar hvarumtveggjum, *B.* — *I H er det fölgende overskrevet indtil Ordene* Eneas mönnum *i næstfölgende Kapitel.* — [5]) *Istedenfor denne Sætning har B:* Þá lèt Eneas taka alla þá menn, sem fallið höfðu fyri vapnum

Slag er det mest berömte efter Trojamændenes Kamp. Alle frygtede Pallas og hans rædsomme Styrke; han havde ikke för været i et Slag, men hverken Dækvaaben eller Heste kunde modstaae ham. Han gik raabende gjennem Hæren og spörger efter Turnus, og da Turnus seer, hvor stor Skade han anretter og hvor forfærdelig han er, rider han imod ham. Da Pallas seer dette, kaster han et Spyd til Turnus og traf ham under Armen, hvor det gik igjennem det tredobbelte Pandser, streifede Ribbenene udvendig og gik der igjennem. Da Turnus fik dette Saar, skjöd han til Pallas et Spyd, hvis Skaft ikke var smallere end den tykkeste Bom, det gjennemborede Pallas og dræbte ham; Natten gjorde nu Ende paa Kampen. Eneas lod jorde Pallas's Lig med stor Hæder og lod det indbalsamere med Urter, saa at det ikke kunde raadne; men paa den Tid da Kong Sigurd Jorsalafar levede og Keiser Henrik, den anden af dette Navn, blev der i Rom gravet en Grundvold til nogle Bygninger, man fandt da dette hans Legeme uskadt i Steenkisten; han havde midt paa Legemet et Stiksaar, som var fire Fod og en Haandsbred i Længden; hans Höjde overgik Roms Mure; ved Hovedet stod en tændt Lampe, hvis Lys hverken kunde slukkes ved Vand eller Vind, ligesaa lidt

---

Palle ok let aka með honum til borgar Evander, honum til dýrþar ok ágiætiss; Eneas siálfr fór með líkinu ok allir hinu ágiæztu kappar; ok er Evander sá lík sonar síns, liet hann kalla saman allar hinu ágiætuztu konur, að þær skyldu leika með miklum fagnaði af hans frægð. Pallas var lagðr í steinþró ok sett ker á bríóst honum, fullt af balsamo; upp or kerinu voru ij eirpípur í nasir líkinu, ok náði búkrinn eigi at fúna. — [6]) *Forfatteren har her en betydelig Anachronisme, da Sigurd Jorsalafar blev födt 66 Aar efter Kejser Henrik den andens Död. — B har her kun:* ok mörgum hundruðum vetra síðar, er til var leitað, fanz hann ófúinn. — [7]) *saal. H overskrevet.* — [8]) hann var eigi lægri en borgarveggrinn, *B.* — [9]) vaz — vinz, *H.*

eigi mátti þat ok bráðna nè eyðast, en at gerri einni boru með stáli undir logann, þá sloknaði þetta ljós um þá boru er nú var frá sagt, af loftinu innan leiddu, ok millim komandi vindinum logans ok lampans [1]. Þetta var skrifat á steinþrónni at fótum honum: hèr liggr Pallas með sið sínum, sun Evander [2] konúngs, ok hætti, sá sem drap spjót Túrni riddara; hann mun finnast á dögum Heinreks keisara annars með því nafni [3].

Fall Túrnus ens ágæta.

5. Nú er orrostutíð kemr, þá kemr nú til liðs með Túrnó enn ágæti Mesencíus [4] ok sun hans Lásus; þeir berjast nú ógurlega; Túrnus drap margan mann; Eneas drap iij höfðíngja; þá kemr móti honum enn kurteisi Lásus [5], ok er þeir höfðu barizt um ríð, mælti Eneas: Lásus, líf œsku þinni ok þreyt eigi við mik! Hann er æ því ákafari, ok um síðir fèll hann fyrir Enea; þat harmaði Eneas stórlega ok svå allr herinn; var þá settr friðr með þeim um stund. En er orrostutími kom, þá skipa þeir fylkíngar, ok gánga nú lúðrar um allan herinn. Túrnus sœkir svå hart fram, at allt flýr undan honum þar sem hann ferr, ok marga kappa drap hann; slíkt eð sama gerir Eneas [6]; hann mœtir enum mikla Mesencíó, ok berjast þeir lengi, ok lýkr svå at Mesencíus fèll [7].

---

[1]) *denne Sætning udel. B.* — [2]) Avander, *her, H.* — [3]) þetta var ritað á legsteini hans: sun Evandri Pallas drap marga riddera Turni ok særði sjálfan hann, *B.* — [4]) Mensencius, *her, H; B giver ham Tilnavnet* hinn snarpi (asper — contemptor divom Mezentius, *Virg.*). — [5]) Lassus, *her og strax nedenfor H, B.* — [6]) þar sem hann reið, *t. B.* — [7]) þá gerðiz mikil deilld með guðunum, þvíat hvert bað fyri sínum áttmanni: sagði Freya til konúngs þeirra Þórs, at hon vill hiálpa Enee, segir at hon hefir lagt sig í hættu fyri hans líf ok feingit mikið sár fyri hans sakar, bað hon honum sigrs en Sif bað Turno sigrs. Þórr svaraði: van er ek við kominn at dæma um þetta mál, en ef þú, Sif, fær hjálpað Turno þá njóti þið þess. Í þann púngt endrnýaðiz bardaginn ok varð

som det kunde smelte eller forödes, men efter at man havde med en Staalspids boret et Hul under Blusset, da gik Lyset ud ved at Luften förtes ind igjennem bemeldte Hul, saa at Lufttrækket kom imellem Blusset og Lampen. Paa Steenkisten ved Födderne var skrevet fölgende: her hviler Pallas, Sön af Kong Evander, efter sin Sæd og Skik; han som blev dræbt af Ridder Turnus's Spyd; han vil blive funden i Kejser Henrik den andens Dage.

Den fortræffelige Turnus's Fald.

5. Da nu Kamptimen nærmer sig, kommer den fortræffelige Mesencius og hans Sön Lausus med Hjælpetropper til Turnus. De kæmpede da drabelig og Turnus nedsablede en stor Mængde. Eneas nedlagde tre Hövdinger; da mödte ham den ridderlige Lausus, og efter at de havde kæmpet en Stund, sagde Eneas: skaan din Ungdom, Lausus, og kæmp ikke med mig! men han blev mere og mere hidsig og tilsidst faldt han for Eneas, hvilket forvoldte baade Eneas og hele Hæren en stor Sorg. Derpaa blev der sluttet Stilstand mellem dem for en Tid; men da Kamptimen kom, stillede de Hæren op paa begge Sider og Lurerne gjenlöd over den hele Armee. Turnus gik saa haardt paa, at hvor han kom frem, flygtede alt for ham, og han nedlagde mange Kæmper; det samme gjorde og Eneas, han mödte den store Mesencius og kæmpede længe med

---

hinn ákafazti, sneri þá mannfalli á hendr Turno ok týniz miðg lið hans. Í því bili kom Sif í herinn ok brá á sik ásjánu Enee ok gengr í bardagann fyri Turnum, hann æddiz þá fast ok sótti þann fastaz er hann hafði mestan hug á, ok varð feginn ef þeir næði at hittaz. Þá sótti Eneas fram, en Turnus fór heldr undan, ok sva sem Eneas sækir eftir ferr hon undan ok teygir hann fram á einn hamar brattan; þá hlióp hon þar fyrir ofan, varð þar undir skip, bar þat þegar straumr frá landi. Þá fann Turnus hvar komið var ok undi illa við, fór hann brott ok fyrilèt ríkit nockura stund, *B, jevnf. Æneid. 10, 606-688.*

Nú er enn harðasti bardagi, ok fellr nú hundruðum fólkit, svå at engi kunni at telja, ok nú[1] snýst[2] mannfallið á Túrnónem, [*en er*[3] hann sèr þetta, vill hann finna sjálfan Enea, ok í því brestr flótti á hans mönnum, ok varð hann þá nauðigr undan at halda ok var hann fyri utan ríkit um ríð; Eneas leggr nú undir sik þetta ríki. Mörg tíðindi ok stór urðu þar meðan Túrnus var burtu[4], af viðrskiftum þeirra Eneas ok Latíní[5] konúngs, ok fèkk Eneas jamnan enn betra lut. Konúngr sendi þá orð Nestor enum spaka, at hann skyldi gánga móti Enea, ok bauð honum þar til mikit góz[6]; ok er þessi boð kómu til Nestor þá mælti hann: ek sá þá handaferð Eneas í Tróju at ek kem[7] ekki til stríðs móti honum; er ok fám mönnum kunnigra, hvelíkir Trójumenn voru, en mèr, ok kem ek ekki þar. Nú verða þau tíðindi at Túrnus kemr aftr í landit með miklum her, ok fara þeir mágar Latínus[8] ok Túrnus móti Enea með úvígjan her. Hann samnar ok liði í móti, ok tekst[9] með þeim en snarpasta orrosta, ok gengr betr Eneas mönnum. Nú sèr[10] Túrnus at Eneas man sigr fá, ef svå ferr fram, veit hann ok, ef hann gefr upp vápn sín, þá er Eneas svå mildr at hann heldr lífi sínu, ok þat sama ætlar ok Eneas; ok er *hann* sèr Túrnus, ok þat eð dýrlega belti er hann hafði tekit af Pallas, þá brigðr honum svå mjök við at reiðin hitnar; leypr nú hvårr at öðrum, ok berjast svå sterklega, at engi þenna veg Girklands hafs hafði annat[11] slíkt sèð; mátti þar sjá mörg högg ok stór, en svå lukr at Túrnus fellr. En eftir þenna bardaga fær Eneas Latínu, er Túrnus hafði átt, dóttur Latíni[12] konúngs, ok

---

[1]) *rettet;* vm, *H.* — [2]) snvz, *H.* — [3]) *fra* [*udfaldet i H.* — [4]) bvrttv, *H.* — [5]) Lavvini, *her, H;* Lavinii, *B.* — [6]) goðs, *H.* — [7]) kēi (kemi), *overskrevet i H, men sandsynligviis urigtigen.* — [8]) Lavvinus, *H.* — [9]) ok er þeir funduz, ok fylkíngar mættuz, þá gengu lúðrar um allan herinn ok vöktu nýa hugi til orrostu; tóku menn þá at berjaz ok varð, *B, som her har Lacun*

ham, indtil Mesencius faldt. Nu blev der den haardeste Dyst og Folk faldt i hundredeviis, i utallig Mængde, men Tabet blev större paa Turnus's Side, og da han mærker dette, önsker han at möde Eneas selv, men i det samme begynde hans Mænd at flygte, hvorved han blev nödt til at trække sig tilbage og opholdt sig derpaa en tidlang udenfor Riget, men Eneas underkastede sig dette Rige. Medens Turnus var borte, udviklede sig der mange og store Begivenheder af Forholdene mellem Eneas og Kong Latinus, men Eneas havde stedse Overhaand. Kongen sendte da Bud til den vise Nestor, at han skulde komme til Hjælp imod Eneas og tilböd ham derfor store Fordele, men da dette Budskab kom til Nestor, svarede han: jeg saae en slig Krigerfærd af Eneas i Troja, at jeg kommer ikke til Kamp imod ham; faa kjende ogsaa bedre end jeg, hvad Trojamændene due til, og derhen kommer jeg ikke. Nu begav det sig, at Turnus kom tilbage til Landet med en stor Hær, og begge Svogrene, Latinus og Turnus, drage imod Eneas med en umaadelig Styrke; han samlede ogsaa Hær imod dem, og der blev det heftigste Slag, hvori Sejren hældede til Eneas's Side. Turnus saae da, at Eneas vilde blive den Sejrende, hvis det skulde blive saaledes ved, han vidste ligeledes, at hvis han vilde strække Vaaben, var Eneas saa mild, at han kunde vente at beholde Livet; det samme var ogsaa Eneas's Tanke, men da han saae Turnus og det herlige Belte, som han havde taget af Pallas, blev han saa voldsomt bevæget, at Vreden blussede op. Nu löb de imod hinanden, og kæmpede saa drabelig, at ingen paa denne Side af det græske Hav havde seet noget lignende; der kunde man see mange og store Hug, men Enden blev den, at Turnus faldt. Efter dette Slag fik Eneas Latina til ægte, Datter af Kong

---

af eet Blad. — [10]) *her begynder igjen den oprindelige Skrift i H.* — [11]) anað, *H.* — [12]) Lavvini, *H.*

tók hann síðan undir sik allt þeirra ríki, ok rèð því til dauðadags [1], en eldíng sló hann til bana.

Af sunum Enea ok af Brútus.

6 [2]. Eftir Eneam tók ríki Askaníus, sun hans; hann lèt auka Albansborg við Tífr [3], þat er nú í Rúmaborg. Eneas rèð iij vetr Ítalía, en Askaníus sun hans xxx ok vij vetr; hann átti sun er hèt Silvíus; hann kvångaðist úngr, ok fèkk konu þeirrar er Lavinía [4] hèt [5]. En er Silvíus vissi at kona hans var eigi einsaman, þá sendi hann [6] eftir vísindamönnum [7], ok spurði með hvårt hon fœri heldr, sun eða dóttur; en þeir sögðu, at hon mundi sun fœða, þann er mikill ævimaðr mundi vera, ok mart illt gera, bæði drepa föður sin*n* ok móður, en þó mundi hann lengi lifa ok ágætr verða. Þetta gekk allt eftir, þvíat móðir hans dó, þá er hon fœddi [8] hann; hann var kallaðr Brútus; hann fœd*d*ist upp með föður sínum, til þess er hann var xv vetra, ok nam allskyns atgjörvi; ok ein*n* tíma er hann fór á dýraveiðar með föður sínum, þá sá hann hjört ein*n*, ok skaut at honum, ok er at var leitað, þá stóð örin í gegnim Silvíum föður hans; ok er menn urðu þessa varir, þá ráku þeir hann brott af Ítalía; fór hann til frænda sinna fyrst, þeirra *er* komnir voru af Trójn, ok þá voru þjáðir í Girklandi, ok gerðist hann formaðr þeirra, ok leysti þá alla út; gerðist hann brátt ríkr höfðíngi ok stórráðr. Hann var manna örvastr; dreif nú til hans svå mikit lið, at hann hafði ner vij þúsundrað manna, utan börn ok konur. Sá maðr var í Girklandi er Assiríus [9] hèt, hann var girzkr at föðurkyni en Trójumanna at móðurætt; þessi maðr styrkir Brútó at fè ok fjölmenni, ok ruddu þeir þá merkr, ok gerðu sèr þar kastala ok urugg vígi. En er þeir þóttust

---

[1]) davðadax, *H.* — [2]) *Herfra kommer Fortællingen til at stemme med Geoffroy af Monmouths Historia Britonum.* — [3]) Tipr, *her, H.* — [4]) Lavvina, *H.* — [5]) (Silvius) furtivæ Veneri indulgens, quandam Laviniæ neptem uxorem duxit, eamque fecit prægnantem,

Latinus, som för var gift med Turnus, underkastede sig derpaa hele deres Rige, og herskede derover til sin Död, men Lynild slog ham tildöde.

Om Eneas's Sönner og om Brutus.

6. Efter Eneas overtog hans Sön Askanius Regjeringen; han lod forstörre Albansborg ved Tiberen; det er nu Staden Rom. Eneas herskede tre Aar over Italien, men hans Sön Askanius syv og tredive Aar; han havde en Sön ved Navn Silvius; denne blev gift i en ung Alder med en vis Lavina. Da Silvius vidste at hans Kone var frugtsommelig, skikkede han Bud efter Viismænd og spurgte om hun gik med en Sön eller en Datter, men de svarede, at hun monne föde en Sön, som vilde blive en stor Voldsmand og gjöre meget ondt: dræbe baade Fader og Moder, men dog leve længe og vinde Berömmelse. Dette gik alt i Opfyldelse, thi Moderen döde, da hun födte ham; han blev kaldt Brutus, og blev opfostret hos sin Fader, indtil han var femten Aar; han lærte alleslags Færdigheder. Og engang, da han gik paa Jagt med sin Fader, saae han en Hjort og skjöd efter den, men da man sögte efter, stod Pilen igjennem hans Fader Silvius. Da man erfarede dette, blev han jaget bort af Italien; han drog da först til sine Frænder, som stammede fra Troja og vare dengang i Trældom i Grækenland; han blev deres Formand og udlöste dem alle, og blev snart en vældig Hövding, der lagde store Planer. Han var den gavmildeste Mand, og nu strömmede til ham en saa stor Mængde Folk, at han havde henved syv Tusinde Mand foruden Börn og Kvinder. I Grækenland var en Mand, ved Navn Assirius, en Græker paa fædrene Side men paa mödrene Side af trojansk Slægt; denne Mand understöttede Brutus med Penge og Folk, hvorpaa de ryddede Marker og opförte der Kasteller og

Geoffr. — [6]) *Geoffr. tilegner dette* Askanius. — [7]) magis, *Geoffr.* — [8]) fœði, *H.* — [9]) Assaracus, *Geoffr.*

uruggir vera, þá sendu þeir brèf til Girkja konúngs með þessum orðum:

Pandrasó [1] Girkja konúngi sendir Brútus, útlægðr höfðíngi Trójumanna ættar, [kveðju sína [2]. Undarlega geri þèr, er þèr skapið svå harðan rètt þeim mönnum, er af Trójumanna ætt eru, at þeir skulu verða at byggja eyðimerkr, ok lifa þar við grasarœtr ok dýrahold, en þèr sitið í allskyns sællífi ok hafit hvetvetna þat er hugr girnist; látið nú verða enda um síðir á þeirra vesöld! Gerið nú annathvårt, at *þèr* takið þá í sætt, ella bœtið þeim þær stóru sakir, er þèr hafit við þá gert, þriðja [3], at þèr gefit þeim frelsi at fara brott, ok leggist þá fyri slíkt sem má. En er konúngr hafði lesið brèfit, þá varð hann reiðr mjök, ok samnar her saman, ok ferr at þeim. Brútus verðr varr við þetta, ok ferr út af kastalanum með vj þúsundrað manna, ok á skóg þann er konúngr skyldi um fara, ok kemr at honum um nótt á úvart, ok drepr fjölða fólks, flýr nú konúngr ok hans menn yfir á þá er Kallon [4] hèt, ok týndist þar í fjölði fólks, en sumt var drepit, en sumt flýði híngað ok þíngat. Í því liði var bróðir konúngs, sá er Antígónus [5] hèt, hann snýr móti með sínum mönnum, ok varð þar hörð orrosta, ok eigi löng áðr mestr luti hans manna var drepinn, en hann sjálfr handtekinn ok settr í járn, ok sá maðr með honum er Anakletus hèt. Brútus hefir sett eftir þúsundrat manna at geyma kastalann. At konúngi dreif nú mikill herr, ok hugði hann Brútum [6] vera kominn í kastalann, ok settist hann nú þar um ok sótti með allskyns vígvèlum, en hinir vörðust vel ok drengilega, ok báru út á þá vellanda bik ok glóanda grjót. En er Brútus frá þessi tíðindi, þá lèt hann leiða fyri sik Anakletum; hann brigðr sverði ok mælti: þau tíðindi hefir ek spurt af konúngi ok vårum mönnum, at annathvårt

---

1) *saal. H selv senere, men her* Pandarato. — 2) *fra* [*udfaldet i H.* — 3) iij, *H.* — 4) Callon, *H;* Akalon, *Geoffr.* — 5) *saal. Geoffr. og H selv senere, men her* Antegon. — 6) Brvmvm, *her, H.*

stærke Fæstninger, og da de ansaae sig for sikkre, sendte de et Brev til Grækernes Konge saa lydende:

Brutus, landflygtig Hövding af Trojamændenes Slægt, sender Pandrasus, Grækernes Konge, sin Hilsen. Besynderlig er eders Færd, at I tilstaaer de Mænd, som ere af Trojamændenes Slægt, en saa ringe Ret, at de nödes til at bygge i Örkener og leve der af Græsrödder og Dyrekjöd, men I sidde i alleslags Vellyst og have alt hvad eders Hu staaer til; lad nu tilsidst blive en Ende paa deres Elendighed! gjör nu en af Delene, enten forliger eder med dem, eller tilstaaer dem Böder for den store Uret, I have tilföjet dem, eller for det tredie, giver dem Frihed til at drage bort, og lad saa deres Skjæbne blive som den kan. Men da Kongen havde læst Brevet, blev han meget vred og samler en Hær og drager imod dem. Brutus faaer Nys herom og drager ud af Kastellet med sex Tusinde Mand, til den Skov som Kongen skulde drage igjennem, overfaldt ham uforvarendes om Natten og dræbte mange af hans Folk; Kongen flygtede med Resten af Hæren over den Flod som hed Kallon, deri druknede mange, nogle bleve nedsablede, og andre flygtede hid og did. I denne Hær var Kongens Broder, ved Navn Antigonus, han satte sig til Modværge med sine Folk, og der blev en haard Kamp, som ikke varede længe förend störste Delen af Tropperne var dræbt og han selv taget tilfange og sluttet i Lænker, og en Mand ved Navn Anakletus tilligemed ham. Brutus havde ladet et Tusinde Mand tilbage til Værn for Kastellet. Nu samledes en stor Hær om Kongen, og da man formodede at Brutus var kommen ind i Kastellet, beleirede han dette og anvendte allehaande krigerske Kunstgreb, men Besætningen værgede tappert for sig og styrtede udover Beleirerne kogende Beg og gloende Stene. Men da Brutus hörte disse Tidender, lod han Anakletus före frem for sig; han trak sit Sværd og sagde: ifölge de Efterretninger jeg har faaet om Kongen

skaltu þèr líf kaupa eða deyja í stað. Anakletus svarar: hví man ek mèr eigi líf kaupa ok mínum kumpánum, ef kostr er á. Brútus mælti: þú skalt koma mèr í herbúðir Pandrasí konúngs, ok mínum her, en ek man setja ráð til. Anakletus *svarar*: eigi vinn ek þat til lífs, at ráða konúngi banaráð. Brútus leggr ráð til; Anakletus fer*r* ok hitti varðmenn konúngs, ok er þeir kendu hann, þá spurðu þeir hvar Antígónus konúngsbróðir var, en hann sagði at hann hefði komit þeim báðum or myrkvastofu, ok kvezt eigi koma af honum fjötrunum, ok sagði hann þar vera í skóginum skamt frá þeim; fóru þeir þá með honum í skógin*n*, ok var þar fyri Brútus, ok voru sumir drepnir en sumir handteknir.

7. Brútus ferr þá með *her* sin*n* til herbúða konúngs, ok verða þeir eigi fyrr varir við, en þeir heyra lúðr Brútus, urðu þeir felmsfullir, er þeir vöknuðu[1] víndrukknir, ok fengu engir ner vopnin, ok var drepin*n* mestr lutr hers konúngs, en hann var sjálfr handtekin*n*, ok leid*d*r fyri Brútus. Þá mælti Brútus til konúngs: ij kostir eru þèr gerfir, sá annarr, at þú ert hèr drepin*n* í stað, ella gift mèr Imnógen[2] dóttur þína, ok lofa þeim öllum brott or ríkinu með mèr sem af Trójumanna ætt eru komnir, ok fá oss[3] skip ok alla luti aðra, þá er vèr þurfum at hafa. Konúngr svarar: sè ek nú, at guðin eru mèr mjök reið orðin[4], er bróðir minn skyldi fyrst vera handtekin*n*, ok síðan sjálfr ek; hefir ek ok látið mestan þor*ra* liðs míns, þá [em ek nú varla slíkr til ráðagerðar sem fyrr, þá er ek sat með heið*ri* í mínu ríki[5]; nú þó at eigi lægi líf mitt við, þá gerist þú Brútus svá ágætr maðr ok ráðugr,

[1]) vöcknuðu, *H.* — [2]) *i H og B skrives Navnet stedse* Innogen *eller* Imnogen; *Geoffr. har* Ignoge, *i accus.* Ignogen. — [3]) ors, *H.* — [4]) *her begynder B igjen (S. 55).* — [5]) *fra* [eru nú trautt ein ráð fyri höndum, sem þá er ek sat í ríki mínu ok fullum veg, *B.*

og vore Mænd, skal du enten kjöbe Livet eller döe paa Stedet. Anakletus svarede: hvorfor skulde jeg ikke kjöbe Livet for mig og mine Staldbrödre, hvis dertil gives Leilighed. Brutus sagde: du skal skaffe mig og min Hær ind i Kong Pandrasus's Lejr, men jeg skal lægge Planen dertil. Anakletus svarede: det gjör jeg ikke for mit Liv, at lægge Baneraad op mod Kongen. Nu kom Brutus frem med Planen, hvorpaa Anakletus gik og traf de kongelige Vagtposter, og da disse kjendte ham, spurgte de hvor Kongens Broder Antigonus var; Anakletus svarede, at han havde frelst dem begge ud af Fængsel, men kunde ikke faae Lænkerne af ham: iövrigt (sagde han) var han der i Skoven kort fra dem; de ledsagede ham da ind i Skoven, hvor Brutus var, og bleve da nogle af dem dræbte men de övrige fængslede.

7. Derpaa drog Brutus med sin Hær til Kongens Lejr, hvor man ikke mærkede noget förend man hörte Lureklangen fra Brutus's Armee; de vare berusede af Vin og bleve forskrækkede, idet de vaagnede af Rusen, saa at kun faa fik deres Vaaben; störste Delen af Kongens Hær blev saaledes nedhugget, men han selv fangen og förtes frem for Brutus. Brutus sagde da til Kongen: her ere to Betingelser givne, enten at du bliver dræbt her paa Stedet, eller at du giver mig din Datter Imnogen til ægte, og tilstaaer alle dem, som nedstamme fra Trojamændenes Slægt, Tilladelse til at drage ud af Riget tilligemed mig; fremdeles skal du overlade os Skibe og alt andet, hvad vi behöve. Kongen svarede: nu seer jeg, at Guderne ere blevne meget opbragte imod mig, at for det förste min Broder skal være fængslet og derpaa jeg selv; da jeg tillige har tabt störste Delen af min Hær, kan jeg næppe være istand til at fatte saadanne Beslutninger som för, da jeg sad med Hæder i mit Rige; og selv om ikke mit Liv stod paa Spil, da tegner du, Brutus, til at blive en saa udmærket Mand, og saa raad-

ok sigrsæll, at ek veit varla þann mann í heiminum, at lítilræði sè í við þik at tengjast; nú man ek þat til ráðs taka, at gánga glaðlega at þessum kostum; er þat ok mín ætlan, at Brútus nafn man lengi uppi vera í veröldinni, ok hans kynsmanna; má ok vera at vår viðrskipti verði í sögur sett; nú sýnist mèr þat virðíngar-venast, at efla þik með öllu því er vèr megúm, ok ráða þessum ráðum, ventir mik at margir göfgir menn eigi sína ætt að telja[1] til þín, [man ek þó enn manni firr vera[2] í þeirri ættartölu; vil ek nú at þú kjósir hvårt þú villt hafa *með* Imnógen dóttur minni í heimanfylgju þriðjúng alls míns ríkis, [eða villtu at ek búa yðr brott eftir yðrum vilja[3]; ek man ok vera í gislíng með yðr, þar til er þat er allt fram komit sem ek hefir yðr heitið. Hèr eftir sættust þeir Brútus með þessu, ok er nú Imnógen gift Brútó. En eftir þat býst Brútus til brottferðar; konúngr fèkk honum iiij skip ok xx, ok ccc skipa, ok þat allt annat sem hann hafði játtað honum; en er byr gaf, siglir Brútus brott; Imnógen fèll svå ner brottferðin, at hon vissi nálegå ekki til manna, ok huggaði Brútus[4] hana. Þeir voru úti vj dœgr, áðr þeir tóku ey þá er Líogocía[5] heitir, hon hafði verið fjölbygð, en þá var hon mjök svå auð, sakir víkínga. Brútus lèt kanna eyna, ok funnu þéir engan annan en fjölða dýra á skógunum, ok tóku þeir mörg. Þar hitta þeir eitt hof fornt ok mikit, ok var þar í líkneski Gefjunar[6] ok [Satúrnus ok Júpíter[7]; þeir sögðu Brútó, ok báðu hann á land gánga. Hann gekk upp síðan við xij mann, með honum var sá vísindamaðr er Geron[8] hèt, hann var annarr göfgastr maðr

---

[1]) *saal. B; udfaldet i H.* — [2]) *fra* [en ek man þá einum manni framar vera, *B.* — [3]) *fra* [ella vil ek hann efla til brottferðar öllu liði sínu; mun ek þá gefa honum gnógt gull ok silfr ok aðrar gersimar, skip með reiðíngi, vín, hveiti, viðsmjör, með öðrum vistum, þeim er þar þarf að fylgi, *B.* — [4]) *saal. efter Geoffr.* (Quam Brutus blanditiis mitigans *o. s. v.*); *udfaldet i H.*

snild og sejerrig, at jeg kjender næppe nogen Mand i Verden, som kunde siges at nedlade sig ved at træde i Svogerskab med dig; jeg vil derfor beslutte mig til at modtage denne Betingelse med Glæde, ligesom jeg ogsaa troer at Brutus's og hans Slægts Navn vil længe holde sig i Verden; muligen blive ogsaa de Tildragelser, som have fundet Sted imellem os, optegnede i Sagaer; jeg finder det altsaa mest ærefuldt, at styrke dig i alt hvad vi formaae, og at fuldbyrde denne Plan; jeg venter, at mange ypperlige Mænd ville före sin Slægt til dig, og bliver jeg da kun eet Led fjernere i denne Stamtavle. Jeg önsker nu at du vil vælge, om du vil have en tredie Deel af mit Rige som Medgift med min Datter Imnogen, eller du vil at jeg skal berede eders Bortreise efter eders Önske; jeg vil ogsaa blive hos eder som Gidsel, indtil alt er fuldfört hvad jeg har lovet eder. Paa denne Betingelse sluttede de Fred, og Imnogen blev gift med Brutus; derefter beredte denne sig til Bortreise; Kongen gav ham trehundrede og fire og tyve Skibe samt alt andet hvad han havde lovet ham, og med gunstig Vind sejlede Brutus bort. Imnogen tog sig Bortreisen saa nær, at hun tabte næsten Bevidstheden, men Brutus tröstede hende. De holdt Söen i sex Dögn, indtil de kom til en Ö ved Navn Liogocia, der forhen havde været tæt befolket, men var nu næsten öde formedelst Vikinger. Brutus lod Öen undersöge, men de fandt intet andet end i Skovene en Mængde Dyr, hvoraf de fangede flere. De fandt et gammelt og stort Gudetempel, med Billeder af Gefjon, Saturnus og Jupiter; dette berettede de til Brutus og bade ham gaa i Land. Han gik da op selv tolvte, og med ham en Viismand, ved Navn Geron, næst ham den ypperste Mand

— [5]) Leogecia, *Geoffr.* — [6]) Giefivnar, *H.* — [7]) *fra* [Þórs ok Óðins, *B;* templum Dianæ, *Geoffr.* — [8]) *saal. H, B;* Gerion, *Geoffr.*

með honum; þeir höfðu bundit tignardreglum um enni sèr, ok er þeir komu í hofit, þá gerðu þeir elda iij, einn fyri Óðni, annan fyri Þór, iij fyri Gefjon[1]; síðan gekk Brútus fyri stalla Gefjonar, ok hafði ker í hendi ok í vín ok blóð hvítrar hjartkollu, ok mælti: þú ert veizt[2] himins tíðindi ok setníng allrar veraldar, ok kant helvítis deili! seg mèr mín forlög, ok hvar ek skal byggja at yðru ráði, ok hvar ek skal þik, guðleg meyja, láta dýrka at eilífu. Svâ mælti hann ix sinnum ok gekk iiij sinnum um stallann, ok hellti af kerinu í eldinn. Síðan var breitt niðr hjartkollu skinnit fyri stallann, ok lagðist Brútus þar á ok sofnaði[3]; hann þóttist þá sjá Gefjon hjá sèr, ok mælti: í vestrhálfu heimsins við Gallía ríki liggr ein ey út í hafit, úbygð, þar bygðu fyrr meirr risar, þar hœfir þèr at byggja ok þínu liði[4] at eilífu, [ok þitt kyn man hafa vald[5] yfir öllum heimi. En er hann vaknaði, þá sagði hann sínum mönnum draum sinn, en þeir urðu fegnir ok fóru til skipa, ok sigldu[6], þegar byr gaf, til Afríka; þaðan sigldu þeir til Hova Philíastea[7], ok þaðan til grafar Salmacum[8]; þaðan fóru þeir til Mauritaneam, ok þaðan til stólpa Erkúles; þaðan fara þeir til hafs þess er Tírennum[9] heitir, þar fundu þeir iiij þúsundruð Trójumanna, þeirra er flýð höfðu með Antenori; höfðíngi þeirra var Koríneus, hann var hógværr hversdagliga, en hinn djarfasti til vâpna, ok svâ sterkr, at hann hafði kastað risa einum sem barni. Ok er þeir Brútus fundust[10], bundu þeir sinn vinskap saman ok fóru síðan þar til er þeir komu í Aqvítanía; þar rèð

---

[1]) Jovi.... Mercurio, nec non et Dianæ tres focos statuerunt, *Geoffr.* — [2]) veitz, *H.* — [3]) *B har kun:* síþan gekk Brútus til frèttar viþ Gefjon um örlög sín, ok sofnaði hann þar í hofinu. *H fölger her temmelig ordret Geoffroys Beretning.* — [4]) kyni, *B.* — [5]) *fra* [ok mun sú jörð vera yðr fyri Tróeo, ok í þínu kyni man sá fæðaz er ríki man hafa, *B.* — [6]) sigldu þeir mánuð, áðr þeir komu vestr í Affríkam; þar hittu þeir á illvirkja ok víkinga, áttu

i Toget; de bandt Offerbaand om deres Pander, og da de kom til Templet, tændte de tre Baal: eet foran Odin (Saturnus), det andet foran Thor (Jupiter), det tredie foran Gefjon; derpaa gik Brutus fremfor Gefjons Alter, han holdt i Haanden et Kar med Vin, blandet med Blodet af en hvid Hind, og sagde: du, som veed hvad der foregaaer i Himmelen og kjender hele Verdens Indretning, som du heller ikke er fremmed for Underverdenens Tilstande! sig mig min Skjæbne og hvor jeg skal bygge efter eders Beslutning, og hvor jeg skal lade dig tilbede i Evighed, du guddommelige Mö! — Saaledes talte han nigange, gik firegange omkring Alteret og hældede af Karret ned i Ilden; derpaa blev Hindens Skind bredt ud foran Alteret, og Brutus lagde sig der paa og sov ind; han drömte at Gefjon stod hos ham og sagde: i den vestlige Verden, nær Galliens Rige ligger en Ö ude i Havet, den er ubeboet, men forhen boede der Jætter; der bör du at bygge og dit Folk i Evighed, og din Slægt vil komme til at have Magt over hele Verden. Da han vaagnede, fortalte han Drömmen til sine Mænd, men de bleve glade og vendte tilbage til Skibene og sejlede, da Vinden blev gunstig, til Afrika; derfra sejlede de til Hova Philiastea og derfra igjen til Graven Salmacum, derfra droge de til Mauritania, derfra til Erkules's Stötter, derfra til det Hav som kaldes Tirennum; der forefandt de fire Tusinde Trojamænd, af dem som vare flygtede med Antenor; deres Hövding var Korineus, en godmodig Mand i daglig Omgang men den djærveste i Kamp og saa stærk, at han havde kastet en Jætte som et Barn. Da Brutus og han mödtes, sluttede de

við þá marga bardaga ok höfðu jafnan sigr; þar sá þeir mörg skrímsl, bæði á sjó ok landi; eftir þat hittu þeir á mikit lið Tróeomanna, ok var sá höfðingi fyri þeim er Korineus hèt, *o. s. v.*, *B.* — 7) venerunt ad aras Philenorum, *Geoffr.* — 8) ad locum Salinarum, *Geoffr.* — 9) Tyrrhenum æquor, *Geoffr.* — 10) ok, *t. H.*

fyri sá konúngr er Gofaríus[1] hèt. Koríneus[2] var farinn frá skipum með ccc manna, at veiða dýr; konúngsmenn fundu þá ok sögðu, at konúngr lofaði engum manni at veiða þar dýr. Koríneus[3] var þar þá kominn, ok mælti: svå munu vèr gera sem áðr höfu vèr ætlað, hvat sem hann segir. Sá er fyri var konúngsmönnum[4] bendir upp boga, ok ætlar at skjóta Korineus; hann þrífr þann, ok brýtr bogann ok rífr af honum hendrnar, ok slítr hann allan sundr í stykki. En er hans kumpánar sjá þat, þá flýja þeir ok sögðu konúngi; hann varð reiðr mjök, ok samnar miklu liði. Þetta fregn Brútus, ok gengr á land með sínu liði í mót konúngi, ok tekst þar harðr bardagi ok mikit mannfall. Koríneus gengr í gegnim fylkíngar konúngs ok höggr á tvær hendr, ok í þessu slást[5] konúngs menn á flótta, en hann leypr eftir þeim[6] með brugðit sverð, ok œpti á þá ok mælti: snúið aptr, veslíngar[7]! ok verðit eigi allir at skömmum, er þèr flýið þúsundrað fyri mèr einum. Í þessu sneri móti honum kappi sá er Svardus[8] hèt, með DC[9] riddara, ok er hann sèr Koríneus, höggr hann til hans, en Koríneus brá við skildinum ok höggr hann sundr í miðju[10]; kom þá Brútus til með c riddara, ok drepa þeir þá drjúgum hvert þat barn er eigi flýði, ok áttu þeir at rósa fögrum sigri ok miklu herfángi.

Af Brútó ok Koríneus.

8. Í þenna tíma rèðu xij konúngar fyri Gallía, ok sœkir Gofaríus[11] konúngr á þeirra traust, ok hètu þeir at koma honum aftr í ríki sitt ok reka hina brott; þeir

---

[1]) *saal. B, svarende til Geoffroys* Goffarius; Griofarius, *H.* — [2]) Formeus, *her, H.* — [3]) Corneus, *her og nogle andre Steder, H.* — [4]) en er hann hafði þetta mælt, gekk fram einn af konúngs mönnum, sá er Himbereus (*Geoffr.* Imbertus) hèt, *B.* — [5]) slaz, *H.* — [6]) en Koríneus sótti óðfluga eftir, *B.* — [7]) skauðmennin, *B.* — [8]) *saal. H, B*; Subardus, *Geoffr.* — [9]) v hundr., *B*; cum trecentis militibus, *Geoffr.* — [10]) hjó á móti í hjálm

Venskab, og derpaa droge de videre, indtil de kom til Akvitanien; der herskede en Konge, ved Navn Gofarius. Korineus var draget fra Skibene med tre Hundrede Mand paa Jagt; de traf paa Kongens Mænd, der sagde at Kongen tillod ingen at jage Dyr der. Korineus var da ankommen, og sagde: vi agte at gjöre hvad vi have foresat os, hvad han end siger. Anföreren for Kongens Mænd spændte Buen og vilde skyde Korineus; men denne greb ham, knækkede Buen, sled Hænderne af ham og rev ham i Stykker. Da hans Staldbrödre saae dette, flygtede de og fortalte Kongen hvad der var skeet; han blev meget vred og samlede en stor Hær. Dette fik Brutus at vide, gik op med sine Folk og rykkede imod Kongen, og der blev en haard Kamp og meget Mandefald. Korineus gjennembröd den kongelige Armees Rækker og hug om sig til begge Sider, og i det samme vendte de kongelige paa Flugt, men han löb efter dem, svang Sværdet og raabte til dem: vender om, Uslinge! og gjör eder ikke alle til Skjendsel ved at flygte saaledes et Tusinde for mig alene. Nu vendte imod ham en Kæmpe ved Navn Svardus, med sex Hundrede Riddere, og da han saae Korineus, hug han ind paa ham, men Korineus parerede med Skjoldet og hug ham midt over; i det samme kom Brutus til med eet Hundrede Riddere, de nedsablede da enhver som ikke tog Flugten og kunde nu prise en herlig Sejer og stort Bytte.

Om Brutus og Korineus.

8. Paa denne Tid herskede tolv Konger over Gallien; Kong Gofarius söger Hjelp hos dem og de lovede at indsætte ham igjen i hans Rige og drive de Fremmede

---

Svardi ok klauf hann í herðar niðr, svå at ser hvarr hlutrinn fell til jarðar, *B*, *hvilket stemmer i Indholdet med Geoffr.* — [11]) **Gríofarius, *H*.**

Brútus ok Koríneus lögðu nálega allt Eqvítaníam undir sik, brendu borgir ok drápu menn en ræntu fè; þeir komu í þann stað er nú stendr Túronsborg [1], ok Brútus lèt hana fyrst gera [2], ok bjoggust þar um, þvíat þeir veittu brátt hers á hendr sèr. Þeir xij konúngar rèðust í her með Gofarío [3] konúngi, ok fóru dag ok nótt, þar til er þeir [mœttust, ok fylktu hvârirtveggju sínu liði [4], ok tekst þar en snarpasta orrosta, ok í fyrsta rykk fellr af [5] Gofaríus [6] ij þúsundruð manna; slær þá ræzlu á fólkit, ok flýr hann þá ok hans menn. Í því komu konúngar með sínar fylkíngar, ok hrukku þeir þá allir við; þá var svâ mikill liðsmunr, at Gallí voru iiij um einn; urðu Trójumenn þá ofrliði bornir, ok fóru á hæl, ok náðu þó herbúðum sínum, ok settust þeir nú um herbúðirnar, ok hugsa nú at pína þar Trójumenn til bana. Þessa nótt ferr Koríneus á skóginn leynilega, með iij þúsundruð manna. En er morgin kom, þá reið Brútus út or herbúðum sínum með fylktu liði, en Gallí rèðust í móti ok tókst þar hörð orrosta ok mikit mannfall af hvârumtveggjum. Sá var kappi mestr með Brútó er Túrnus [7] hèt, annarr en Koríneus; hann var systrsun Brútus; hann gekk harðast fram allra manna; hann drap með sinni hendi DC manna, ok þá fèll hann af sárum ok mœði. En er bardaginn var sem harðastr, þá kemr Koríneus í opna skjöldu konúngum með sitt lið, ok snýr þá skjótt mannfallinu á landherinn; sló þá á þá ópi, ok sögðu úgrynni hers vera komit á bak sèr; slær þá felmt á fólkit, ok

---

[1]) civitas Turonorum, *Geoffr.* — [2]) ut Homerus testatur, *lægger Geoffr. til.* — [3]) Giofrio, *her, H.* — [4]) fra [komu ner herbúðum Brútí; en er Gofarius sá herbúðir þeirra, þá tók hann at yglaz ólmliga ok mælti því næst með grimligri raust: hrygg ero vorðin vor forlög, er útlendar skræfur skulu sett hafa sínar herbúðir í mínu ríki; vapniz nú þegar, góðir dreingir, ok göngum að þeim með fylktu liði ok tökum (þá) sva sem sauði í kví. Þeir

bort. Brutus og Korineus underkastede sig næsten hele Akvitanien, brændte Borge, dræbte Folk og rövede Gods. De kom til det Sted, hvor nu staaer Turonsborg (Tours), hvilken Brutus först lod opföre, der forskandsede de sig, thi de ventede snart en Hær imod sig. De tolv Konger forenede deres Hær med Kong Gofarius, og droge frem baade Nat og Dag, indtil de mödte Brutus; begge stillede da deres Hær i Slagorden og der blev den haardeste Kamp, saa at i förste Angreb faldt to Tusinde Mand af Gofarius's Tropper; da kom der Skræk over dem, og han og hans Mænd tage Flugten. I det samme kom Kongerne med deres Armeer, hvormed alle hine forenede sig til at holde Stand, og var der da en saa stor Forskjel i Styrke, at fire Galler vare imod een; Trojamændene vare saaledes overvældede og trak sig tilbage, men naaede dog deres Lejr, som derpaa blev belejret af Modstanderne, i den Tanke, der at pine Trojamændene tildöde. Denne Nat drog Korineus hemmelig ud i Skoven med tre Tusinde Mand; men om Morgenen red Brutus ud af Lejren med Hæren i Slagorden; Gallerne gik mod dem og der blev en haard Kamp og meget Mandefald paa begge Sider. Den störste Kæmpe i Brutus's Hær, næst efter Korineus, hed Turnus, han var Söstersön af Brutus; han gik tapprest frem af alle og nedsablede med egen Haand sex Hundrede Mand, til han faldt af Saar og Træthed. Men da Slaget stod paa det höjeste, faldt Korineus Kongerne i Flanken med sin Trop, hvorved Tabet snart vendte sig paa de Indfödtes Side; der blev da först almindeligt Raab, at en umaadelig Hær var kommen dem i Ryggen, derpaa kom

gengu að með xij fylkíngum; Brútus fór í mót með fylktu liði, *B; dette findes ogsaa hos Geoffr.* — [5]) konúngum, *tilf. H, sandsynl. ved Skrivefejl.* — [6]) Griofarius, *H.* — [7]) *saal. H, B;* Turonus, *Geoffr., hvilket ogsaa svarer bedre til Benævnelsen* Turonsborg.

flýðu síðan allir, en Trójumenn fylgðu þeim ok drápu þá þúsundruðum, ok fóru síðan aftr til herbúða með sigri. En þó at Brútus hefði fengit sigr mikinn ok stórt herfáng, þá þótti honum þat lítils vert, sakir missu Túrní frænda síns; hann jarðaði hann þar, ok tók borgin nafn af honum, ok heitir æ síðan Túronsborg. Brútus [mælti: mikit mannlát höfu vèr hèr fengit á vårum mönnum, er oss ok seint til leiðrèttu, þvíat landherinn kemr margr [1] við hvern dag, nú er þat mitt ráð, at leita brott með slíku herfángi sem nú höfu vèr, [ok vitja [2] vårra forlaga, ok þeirra landkosta sem guðin hafa oss til vísað. Þetta samþyktu allir, fóru þeir síðan til skipa sinna með úgrynni fjár, ok sigldu til þeirrar eyjar er þeim var til vísað. Þeir lendu þar sem heitir Nesíó [3]; sú ey var þá kallað Albíó [4]; þar var nálega engi bygð, nema risar nokkurir. Þeir þóttust ekki land sèð hafa fegra eða byggilegra: þar var hver á full með fiskum ok allskyns gæzku. Brútus lætr nú ryðja landit, ok húsa, en risar flýðu undan í fjöll ok hella. Þá var snúit nafni Brútó, ok var kallaðr Britó, ok af hans nafni var landit síðan kallat Brittanía. Koríneus [5] fór norðarr meirr í landit, ok bygði þar sem nú er kallat Kornbretaland; [þar voru flestir risar [6]. Einn þeirra risanna var mestr ok sterkastr, sá hèt Góemagog [7]; hann var xv [8] álna hár; þat höfðu menn sèð, at hann reif stór trè upp með rótum sem lítinn kvist [9]. En er Brútus gerði hátíð guðum sínum [10], þá kom þessi risi þar, ok með honum aðrir xx, ok

[1]) *i H skrevet* marg', *ligesom* margir; *fra* [tiáði þat fyri sínu liði, að hann . . . . . þúngt fallið hafa, en sýndiz úvænt til leiðrèttu, við sva mikið ma . . . . ., en landherinn kom við, *B.* — [2]) *fra* [á vit, *B.* — [3]) in Totonesio littore, *Geoffr.* — [4]) Albion, *Geoffr.* — [5]) Cornelius, *her og hyppigst i det følgende H.* — [6]) *fra* [hann tók at bríótaz miök ímóti risum, þvíat þeir voru þángað flestir á landit, *B.* — [7]) *saal. H, B;*

en almindelig Skræk over dem, saa at alle flygtede, men Trojamændene forfulgte dem, nedsablede dem i tusindviis og droge tilbage til Lejren med Sejer. Men uagtet Brutus havde vundet en stor Sejr og et rigt Bytte, satte han kun en ringe Priis derpaa, formedelst Tabet af sin Frænde Turnus; han jordede ham der, og Borgen fik Navn efter ham, og kaldes siden stedse Turonsborg. Brutus sagde: vi have her lidt stort Tab paa vore Folk, som vi kun seent ville kunne oprette, da de Indfödtes Hær voxer stærkt med hver Dag, det er derfor mit Raad at vi drage bort med det Bytte vi nu have, og söge vor Skjebne og det Land som Guderne have anviist os. Heri samtykkede alle og droge derpaa til Skibene med umaadelige Rigdomme; de sejlede til den Ö, hvortil de vare henviste og landede paa det Sted som hedder Nesio; Öen kaldtes dengang Albion; den var næsten ubeboet, kun fandtes der enkelte Jætter; det forekom dem at de aldrig havde seet et skjönnere eller mere indbydende Land: hver Flod var fuld med Fisk og alslags Herlighed. Brutus lod Landet rydde og Huse opföre, men Jætterne flygtede bort til Fjelde og Klippehuler. Da blev Brutus's Navn forandret og kaldt Brito, og efter hans Navn blev Landet siden kaldt Brittania. Korineus drog længere nord i Landet og byggede der som nu kaldes Korn-Bretland; der vare de fleste Jætter. En af de störste og stærkeste Jætter hed Goemagog; han var femten Alen höj; det havde man seet, at han rev store Træer op med Roden, som en lille Kvist; men da Brutus höjtideligholdt en Fest til sine Guders Ære, kom

---

Goëmagot, *Geoffr.* — [8]) *saal. H;* xij, *B, hvilket ogsaa stemmer med Geoffroys:* duodecim cubitorum. — [9]) að hann hafði gengið að einni eik ok knykt upp með rótum, ok að öllu var hann því verri við að eiga sem hann var meiri ok styrkari en aðrir risar, *B.* — [10]) Þat er sagt, að Britó liet gera veizlu mykla ok hellt goða helgi, *B.*

drápu marga menn fyri Brútó. Hann samnar þá liði í móti þeim, ok voru drepnir xx, en Góemagog var handtekinn ok varðveittr þar til er Koríneus kæmi, þvíat Brútus vildi sjá fángtöku þeirra, *Koríneus* ok risans [1]. En er Koríneus kom, þá varð hann glaðr er hann skyldi reyna sik; [takast þeir nú, ok sviptast sterklega; risin*n* tók hann svâ fast, at iij rifin gengu í sundr í Koríneus [2], þá varð Koríneus reiðr [3], ok færist í alla auka afls [4] síns, ok hefir hann síðan risan*n* upp á bríngu [5] sèr, ok [leypr síðan með honum [6] á sjófargnípur nokkurar, ok kastaði honum þar ofan fyrir, ok brotnaði hvert bein í honum [7]; sá staðr [er kallaðr en*n* [8] í dag Risafall [9]. Britó lèt borg gera í líkíng eftir Tróju; hon var sett við á eina, þar sem vellir slèttir voru ner, ok skamt var til sjófar; hann lèt þá borg kalla Tróju ena nýju, hon hefir fengit fleiri nöfn, af atburðum þeim er síðarr komu til: hon var lengi kallað Trínóvantum [10], eftir þat Kaerlúð [11], en nú heitir hon Lundúnaborg. Í þenna tíma var Helí kennimaðr á Jórsalalandi, ok var hann [12] tekin*n* af Philistæi mönnum. Þá voru synir Ektoris í Tróju, en Silvíus, sunarsun Eneas, í Ítalía, móðurbróðir Brútus. Britó átti iij syni [13] með Imnógen konu sinni: hèt enn elzti Lókrínus, en annarr Albanaktus, iij Kambran [14]; en er þeir voru vaxnir, þá tók Brútus sótt; hann skipti þá

---

[1]) Brittó sagði sèr forvitni á at sjá fáng þeirra, Koríneus o risans, *B.* — [2]) *fra* [bjó hann sik til fángs ok lagði af ser vap þe tókuz þeir til; vurðu faung þeirra nokkuð sterklig að siá, þe blesu hátt ok stundu hart; risinn tók Koríneum sva fast, brotnuðu ij rif í hans hægri síðu en j í hinni vinstri, *B*; *sidste stemmer med Geoffr.* — [3]) Korineo rann miök í skap, hann var sva fast tekinn, *B.* — [4]) apils, *ved Skrivefejl*, *H.* [5]) auxl, *B*; imposuit illum humeris suis, *Geoffr.* — [6]) *saal.* *H* (h — [7]) *fra* [rann með hann fram á sjóvarhamra nokkura ok k aði honum þar af fram; risinn kom víða við bergið, er hann

denne Jætte der, og andre tyve med ham, og dræbte mange af Brutus's Folk; han samlede da en Hær imod dem, og de tyve bleve fældede, men Goemagog blev fængslet og sat i Forvaring indtil Korineus's Ankomst, fordi Brutus önskede at see ham brydes med Jætten. Da nu Korineus kom, blev han glad ved at han nu skulde pröve sine Kræfter; nu toge de fat og svang drabelig hinanden; Jætten tog saa fast, at han knuste tre Ribbeen paa Korineus; da blev Korineus vred, og samlede sin hele Styrke, han hæver da Jætten op paa Brystet, löber med ham ud paa en Klippe ved Söen og kaster ham ned af samme, saa at hvert hans Been blev knust. Det Sted kaldes endnu i Dag Jættefaldet. Brito lod en Borg opföre efter Trojas Mönster; den blev bygget ved en Flod, hvor flade Sletter vare i Nærheden og i kort Afstand fra Söen; denne Borg lod han kalde Ny-Troja, men den har skiftet Navne flere Gange efter senere forefaldne Begivenheder: den kaldtes længe Trinovantum, derefter Kaerlud, men nu hedder den London. Paa denne Tid var Heli Ypperstepræst i Jorsalsland, og blev han fanget af Philistæerne. Da herskede Hektors Sönner i Troja, men Silvius, Eneas's Sönnesön og Moderbroder til Brutus, i Italien. Brito havde tre Sönner med sin Kone Imnogen: den ældste hed Lokrinus, den anden Albanaktus, den tredje Kambran; men da de vare voxne, faldt Brutus i en Sygdom; han deelte da

---

ofan, ok var í mörgum hlutum er hann kom niðr á sjó, *B.* — [8]) er, *feilagt.*, *H.* — [9]) *fra* [var kallaðr siþan Risa hlaup, ok vita menn enn glöggt hvar sá staðr er, sem Korineus kastaði risanum fyri bjargit, *B. Hos Geoffr. hedder Stedsnavnet* Lamgoëmagot, id est saltus (= hlaup) Goëmagot. — [10]) *saal. B og Geoffr.;* Enonantum, *H.* — [11]) *saal. Geoffr;* Kaerlut, *B;* Careluð, *her, H.* — [12]) *saal. H, men feilagtig;* arca testamenti capta erat a Philistæis, *Geoffr.* — [13]) *saal. her med fulde Bogstaver H.* — [14]) *saal. overalt H;* Camber, *B, Geoffr.*

ríki með sunum sínum; þat skipti hèldu þeir síðan. Brútus [1] andaðist af þessi sótt; þá hafði hann verið í Bretlandi iiij vetr ok xx; synir hans gjörðu veglegan hans gröft, í þeirri borg er hann hafði sjálfr gera látið; hann var mjök harmaðr af sínum mönnum ok allri alþýðu.

Af Breta konúngum.

9. Lókrínus tók þat ríki eftir föður sinn sem honum var skipat, ok var sá lutr ríkis af hans nafni Lóegría [2] *kallaðr*. Kambran tók þann lut, er liggr við á þá er hèt [3] Sabrín eða Gualía, en eftir hans daga var hon kölluð Kambra [4]; en Albanaktus tók þat ríki, er þá hèt af hans nafni Albaníam; þat heitir nú Skotland. Konúngr rèð fyri Húnalandi, sá er Húmber [5] hèt, hann var [harðr ok illgjarn [6]; hann ferr með her á hendr Albanaktó [7] ok býðr honum til bardaga, ok fèll Albanaktus í þeirri orrostu, en þat fólk er undan komst sótti á fund Lókríní, ok sögðu honum þessi tíðindi; hann ferr til móts við Kambran bróður sinn ok samna þeir liði; þeir mættust við á þá er Humbra heitir nú, ok tókst þar hörð orrosta ok mikit mannfall. Bretar sóttu fram sterklega, svâ at Húnir lètu fyri; þeim var hvergi kostr at flýja, utan á ána út, ok var hon bæði djúp ok ströng. Húmber konúngr ljóp út á ána, ok hans menn, ok týndust þar, ok er landit er hjá liggr af því kallað Norðhumbraland; tóku þeir bræðr þar þá mikit herfáng. Lókrínus tók þar iij meyjar, ok var ein venst allra, sú hèt Estrildis: svâ var hon hörundljós sem [8] snjór eða fílsbein [9]. Lókrínus felldi svâ mikinn ástarhug til hennar, at hann vildi þá þegar fá hennar, ef hann treystist, en hann hafði áðr fest Gvendelœnem [10] dóttur Koríneus [11]

---

[1]) Britus, *her, H.* — [2]) *saal. B og Geoffr.;* loegara, *H.* — [3]) hæt, *H.* — [4]) Cambria, *Geoffr.* — [5]) *saal. Geoffr.; i H skrevet som* Hvmbvs; Ymber, *H.* — [6]) *fra* [herskár ok harðfeingr, ágjarn ok illráðr, *B.* — [7]) Albanasto, *her, H.* — [8]) nýfallinn, *t. B.* — [9]) eða gras þat er lilium heitir, *t. B, overeenstemmende med*

Riget mellem sine Sönner, og den Deling overholdt de siden. Brutus döde af denne Sygdom, efter at han havde været i Bretland fire og tyve Aar. Hans Sönner lod ham hæderligen begrave i den Borg, som han selv havde ladet opföre; hans Mænd og hele Folket sörgede meget ved hans Bortgang.

Om Britternes Konger.

9. Lokrinus overtog efter sin Fader den Part af Riget, som var ham tildeelt, og som efter hans Navn blev kaldet Loegria. Kambran fik den Deel, som ligger ved en Flod, der i den Tid hed Sabrin eller Gualia, men efter ham Kambria; men Albanaktus tog det Rige, som dengang hed efter hans Navn Albania; nu hedder det Skotland. En Konge, ved Navn Humber, raadede over Hunaland, han var haard og ond; han drog med en Hær imod Albanaktus og udfordrede ham til Slag, i dette Slag faldt Albanaktus, men alle de som undkom sögte til Lokrinus, og berettede ham det forefaldne; han drog til sin Broder Kambran og begge samlede en Hær; de mödtes ved den Flod som nu hedder Humber, og der blev en haard Kamp og meget Mandefald. Britterne rykkede tappert frem, saa at Hunnerne vege tilbage, men den eneste Vej til Flugt var ud i Floden, der baade var dyb og strid. Kong Humber sprang ud i Floden og hans Hær, og druknede der; derfor er det omliggende Land kaldet Nordhumberland. Brödrene toge der et rigt Bytte; Lokrinus tog der tre Möer, blandt hvilke en var den skjönneste af alle, hun hed Estrildis; hendes Hudfarve var saa hvid som Snee eller Elfenbeen; til hende fattede Lokrinus saa heftig Kjærlighed, at han vilde öjeblikkelig have taget hende til ægte, hvis han havde vovet det, men han havde

---

Geoffr., der ogsaa lader Estrildis være Datter af en Konge i Germania, *som* Humber *havde rövet der.* — [10]) Guendelionem, *her, H.* — [11]) Corneli, *H.*

konúngs, er fyrr var frá sagt, af Kornbretalandi, ok vildi þá þessa eiga heldr. En er Koríneus[1] frá þetta, þá varð hann mjök reiðr, ok fór þegar á fund Lókríní, ok gekk inn í höll hans með[2] brugðnu sverði, ok mælti: mikla skömm ætlar þú, Lókrínus, at gera til mín, ef þú ræðr, ok lítt minnist þú þeirra luta, hversu oft ek hefir fyri þínum föður blóðgar hendr[3] borit, ok mörgum fögrum sigri honum í hendr komit, ok margan risa hefir ek fellt honum fyri fœtr, þar sem þú ætlar[4] at slíta festum við dóttur mína, ok mjök em ek gamall ok örvasi, ef þèr dugir þat, ok ætlaði þá at vaða at honum; menn stóðu þá millim þeirra, ok varð sættum á komit, með þeim hætti, at Lókrínus skyldi fá Gvendelœnam, sem fyrr var ætlað, ok fèkk hann hennar, en eigi gleymði hann ást Estrildis, heldr en áðr, ok lèt hana varðveita leynilega í Lundúnum um vij ár, svå at þat var á fárra manna viti; hann kom til hennar oft ok leynilega[5], en kona hans Gvendelœna grunaði, ok spurði hvar hann væri, þá er engi maðr varð varr við hann; en hann kvezt þá blóta guð sín á laun, ok kvað þá eina at fullu fá gott af þeim er svå gerðu. Hon lèt sèr þat vel líka. Svå er sagt, at Astrilldes fœddi mey eina, svå fagra at allir undruðu hennar fegrð, þeir er sjá náðu; henni var nafn gefit, ok kölluð Habren[6], ok var hon leynilega upp fœdd, at engan grunaði nú heldr en áðr, hvað títt var. Litlu síðarr fœðir Gvendelœna sun, þann er Lókrínus[7] átti, ok var hann kallaðr Maddan[8]; hann fór til móðurföður síns Koríneus[9], [ok vóx þar upp[10]. Koríneus lifði eigi lengi síðan[11]; hann var mjök

---

[1]) Cornelius, *H.* — [2]) ygldu áliti ok, *t. H.* — [3]) blóðga rönd, *B.* — [4]) attlar, *B.* — [5]) ok rènaði ekki við þat þeirra ást ok dælleikar, *t. B.* — [6]) Sabren, *Geoffr.* — [7]) Loricus, *her, H.* — [8]) *saal. nedenf. H, Geoffr.;* Madann, *her, H.* — [9]) Cornelio, *her, H, og strax nedenfor* Cornelius. — [10]) *fra* [hann fœddi hann uirþu

forhen fæstet sig Guendelœna, Datter af den för omtalte Kong Korineus af Korn-Bretland, men nu foretrak han at ægte den anden. Men da Korineus fik Underretning herom, blev han meget vred, drog strax afsted til Lokrinus, gik ind i hans Hal med draget Sværd og sagde: stor Skjendsel agter du, Lokrinus, at före over mig, hvis du faaer din Villie frem, og kun slet mindes du, hvor ofte jeg har baaret blodige Hænder for din Fader, og bragt ham mangen herlig Sejr, og nedlagt mangen Jætte for hans Födder, men du agter at slaa op med min Datter, og storligen gammel og affældig maatte jeg være, hvis du skulde kunne faae sligt frem. Han vilde da fare ind paa ham, men man lagde sig derimellem, og fik et Forlig bragt istand paa de Betingelser, at Lokrinus skulde ægte Guendelœna, som för var bestemt; han ægtede hende ogsaa, men ikke glemte han desuagtet sin Kjærlighed til Estrildis, og lod han hende forvare i London i syv Aar, saa hemmelig at kun faa Mænd havde nogen Kundskab derom; han besögte hende ofte hemmelig, men da hans Hustru Guendelœna fik Mistanke herom og spurgte hvor han var til de Tider, naar ingen mærkede det mindste til ham, svarede han, at han dyrkede sine Guder i Lön, og kun de, sagde han, som handle saaledes, nyde tilfulde godt af dem; dette Svar lod hun til at være tilfreds med. Det berettes, at Estrildis födte en Pige, saa skjön, at alle som fik hende at see beundrede hendes Deilighed; hun blev kaldt Habren og opfostret lönlig, saa at ingen anede nu mere end för den sande Sammenhæng. Kort efter föder Guendelœna en Sön med Lokrinus, som blev kaldet Maddan; han blev sendt til sin Moderfader Korineus, og opvoxede der. Korineus levede ikke længe derefter; han blev meget savnet

---

liga upp ok kendi honum íþróttir, *B.* — [11]) ok var vandliga búið um gröft hans ok druckit erfi hans að fornum sið, *t. B.* —

harmdauðr, ok þótti hans mönnum sem þeir mundu hans eigi iðgjöld fá. En er Lókrínus frá andlát Koríneus[1], þá fyrilèt hann Gvendelœnem konu sína, en gerði þá brullaup til Estrildis[2] með allri sœmð[3], ok setti hana drottníngu alls síns ríkis. Gvendelœna ferr þá til Kornbretalands ok sezt í sína föðurleifð, ok unir illa sínum lut, ok hugsar þat jamnan hversu hon mætti hefna sinnar svívirðíngar. Hon lèt nú herja á ríki Lókríní, ok lèt brenna landit, ræna fè en drepa[4] menn, ok er Lókrínus spyrr þat, þá samnar hann liði at sèr ok ætlaði at friða ríki sitt ok sættast við Gvendelœnem. Ok er henni kom njósn af þessu, þá samnaði hon her at sèr ok sagði sínum mönnum at hon vildi engar sættir taka, utan hon sjálf[5] kvezt annaðhvárt falla skyldu eða vinna undir sun sin*n* bœði ríkin; þau mœttust þar sem heitir Strúann[6], ok varð þar en harðasta orrosta, ok er litla ríð var barizt[7], þá var Lókrínus skotin*n* öru í gegnim til bana; hann hafði þá konúngr verið x ár. En er konúngr var fallin*n*, þá gáfust menn upp, ok lagði hon þá allt ríkit undir þau mœðgin, ok hafði hon ríkis *stjórn* alla, meðan Maddan var úngr. Hon var grim*m*lynd ok stórráð[8]; hon lèt taka þær mœðgur, Estrildi ok Habren dóttur hen*n*ar, [*ok drekkja*[9] í á þeirri er þá hèt Sabrína, en nú heitir Habren[10] af nafni meyjarinnar.

Af Maddan.

10. Nú er Gvendelœna hafði ráðit ríki xv ár, þá fèkk hon Maddan syni sínum föðurleifð sína, en hon rèð Kornbretalandi allt til dauðadags[11]. Í þann tíma var Samúel spámaðr á Gyðíngalandi, ok allt þar til hafði lifat Silvíus, sun Eneas ok bróðir Askan*í*us; [í þann tíma var ok

---

[1]) Cornelius, *B.* — [2]) Astrilldes, *B.* — [3]) ok bauð til þeirrar veizlu öllum sínum vinum ok fulltrúum, *t. B.* — [4]) dreda, *Skrivefeil*, *B.* — [5]) siolf, *H.* — [6]) *saal. H;* juxta Sturam fluvium, *Geoffr.;* við á þá er heitir Skorá, *B.* — [7]) barðs, *B.* — [8]) hon var bæði rík ok ráðgjörn, *B.* — [9]) *udfyldt efter B og Geoffr.* —

og hans Folk mente aldrig at faa hans Lige. Men da Lokrinus hörte at Korineus var död, forlod han sin Hustru Guendeloena og höjtideligholdt sit Bryllup med Estrildis med al Ære, og satte hende til Dronning over sit hele Rige. Da drog Guendeloena til Kornbretland og overtog sin Fædrenearv; hun var meget utilfreds med det Skete, og pönsede idelig paa hvorledes hun kunde hævne den Skjendsel som var hende overgaaet. Hun lod nu en Hær angribe Lokrinus's Rige, brænde Landet, röve Gods og dræbe Folket, og da Lokrinus fik dette at vide, samlede han Tropper og agtede at frede Riget og forlige sig med Guendeloena. Da hun fik Nys herom, samlede hun en Hær om sig, og erklærede for sine Mænd at hun vilde ikke modtage nogen Fredstilbud, men enten falde selv eller vinde begge Rigerne til sin Sön. De mödtes der som nu hedder Struann og blev der den heftigste Kamp, men efter at den havde varet en liden Stund, blev Lokrinus gjennemskudt med en Piil til döde; han havde da været Konge i ti Aar. Men da Kongen var falden, overgav Hæren sig, og hun underlagde sig og sin Sön hele Riget, og besörgede Regjeringen selv medens Maddan var ung. Hun var grusom og voldsom i sin Færd. Hun lod fængsle Estrildis og hendes Datter Habren, og drukne dem i en Flod, som dengang hed Sabrina, men nu kaldes Habren efter Möens Navn.

Om Maddan.

10. Da nu Guendeloena havde regjeret femten Aar, overlod hun sin Sön Maddan hans Fædrenerige, men hun herskede over Kornbretland til sin Dödsdag. Paa denne Tid var Propheten Samuel i Jödeland, og indtil dette Tidspunkt levede Silvius, Eneas's Sön og Broder til Askanius;

[10]) jubet — præcipitari in fluvium, qui nunc Sabrina dicitur *(af Navnet* Sabren), *Geoffr.*, *men strax efter hedder det:* usque in hunc diem appellatum est flumen Britannica lingua Sabren, quod per corruptionem nominis alia lingua Sabrina vocatur. — [11]) — dax, *H.*

Hómerus skáld [1]. Maddan var hógværr ok vinsæll, ok er af honum engi saga ger; hann fèkk konu, ok átti með henni ij syni: hèt annarr Mempricíus [2] en annar Malim [3]; þeir voru þá fulltíða er faðir þeirra Maddan andaðist [4]. En er hann var allr, þá vildi hvårr þeirra hafa allt ríkit, en *h*vårgi vildi unna jafnaðar öðrum. Menn geymðu þeirra svå um nokkura stund, at þeir náðu eigi at berjast, ok hvårgi mátti annan svíkja. Mempricíus sendir þá orð Malim bróður sínum, at þeir skyldu finnast ok semja sætt sína ok frændsemi, sagði þat úskaplegt, at þeir veri lægri sínum undirmönnum. Þetta líkar Malim vel, ok finnast þeir brœðr, ok gánga á einmæli ij saman með samþykt annarra manna. Þar ner voru á laun menn Mempricíus, ok með hans ráðum lupu þeir fram, ok drápu Malim, en eftir hans dauða tekr Mempricíus undir sik allt ríkit, ok ferr með her yfir allt ríkit, ok drepr velflesta ena tignustu menn ok göfgustu innanlands, því at honum þótti þeir lengi móti hafa staðit því úráði, er hann hafði þá látið fram koma; vissi hann ok, at þeim mundi sízt [5] á úvart koma allar hans illgerðir; eyddi hann ok nálega allri sinni ætt; því at hann vissi gjörst sjálfr, at eigi mundi lángt líða áðr en hverr mundi annarra hans frændi [6] þikkja betr til fallin*n* ríki at hafa þar ok konúngsnafn at bera en hann; gaf hann þar í staðin*n* stórar eignir ok tignarnöfn þeim mönnum, er áðr voru lítils verðir en sèr lètu [allt þat sóma er hann vildi [7]; hann var kvångaðr betr en [honum sómði, því at hon var vel at sèr í alla staði [8]; sun áttu

---

[1]) *fra* [þá var ok í þann tíma Hómerus kallaðr ágiætaztr að skálldskap ok málfimi, *B.* — [2]) *saal. efter Geoffr.;* Memprius *og* Mempricius, *B;* Inpricius *(efter* mpricius) *allevegne H.* — [3]) *saal. Geoffr.;* Malin, *B;* Malunn *og* Malmin, *H.* — [4]) ok var hann leiddr eftir fornum sið, *t. B.* — [5]) sitz, *H.* — [6]) *saal. H;* áðr en hverr hans frændi mundi, *B.* — [7]) *fra* [flest sóma í óráðvendi

da blomstrede ligeledes Digteren Homerus. Maddan var sagtmodig og vennesæl, og af ham gaaer ingen Saga; han giftede sig og havde i sit Ægteskab to Sönner: den ene hed Mempricius, den anden Malim; de vare fuldvoxne dengang deres Fader Maddan döde; men saasnart han var falden fra, vilde de hver for sig have det hele Rige, men ingen af dem vilde unde den anden lige Deling. Man holdt i nogen Tid saa opmærksomt Öie med dem, at de kunde ikke komme til at slaaes eller at besvige hinanden. Mempricius sendte da Bud til sin Broder Malim, at de skulde mödes og slutte Forlig og Frændskab med hinanden, thi han fandt det unaturligt, at de skulde staa lavere end deres Undersaatter. Dette fandt Malims Bifald, hvorpaa Brödrene mödtes og gik to alene afsides til en Samtale, med andre Mænds Samtykke; men der i Nærheden stode hemmelig nogle af Mempricius's Folk, og ifölge hans Anslag sprang de frem og dræbte Malim, men efter hans Död tager Mempricius hele Riget under sig, drager med en Hær over det hele Rige, og tog de allerfleste af de ypperste og fornemste indenlandske Mænd af Dage, fordi han gav dem Skyld for at have længe modstaaet den Udaad, som han dengang havde ladet fuldbyrde; ligeledes vidste han, at de vilde være mindre uforberedte mod hans Ondskab end andre. Han udryddede ligeledes næsten sin hele Slægt, thi han vidste selv bedst, at den Tidspunkt vilde snart indtræffe, da enhver anden af hans Frænder vilde ansees for bedre skikket end han til at bestyre Riget og bære Kongenavn der i Landet. Derimod forærede han Godser og Værdigheder bort til de Mænd, som forhen vare lidet ansete, men som gjorde sig en Ære af alt hvad der stemmede med hans Villie. Han var bedre gift end han var værd, thi hans Hustru var i alle Henseender udmærket;

ok stjórnleysi, *B.* — *) *fra* [hann var verðr; átti hann ættstóra konu ok í alla staði sæmiliga góðum höfðingja, *B.*

þau, þann er Ebraucus [1] hèt, hann var manna mestr ok sterkastr á sínum aldri, ok úlíkr föður sínum í skaplyndi, ok fór hann meirr fram heilum ráðum móður sinnar en firnum föður síns[2]; hann var vinsæll af alþýðu[3]. En er Ebraucus var úngr, þá lèt Mempricíus eina [4] konu sína, ok varð hann síðan allr at undrum[5]; tók hann þá at þýðast[6] karla, ok framði við þá lostasemi; samþyktu þeir þat þá með honum, er þá voru hans menn, því at þeir þóttust í þeirri samþykt launa honum miklar virðíngar ok stórar gjafir. En er hann hafði xx vetr konúngr kallaðr verið, þá fór *hann* einn dag á dýraveiðar[7] með hirð sinni ok verðr hann þeim fráskila, ok varð staddr einsaman, þá kemr hann í dal einn, þar dreif at honum vargaskreið[8] mikil, ok rèðu þegar á hann ok rifu hann allan sundr, ok var þat makligt at sá dœi illa ok skammliga, er illu lífi hafði lifat[9], hófst hans ríki með glœpum ok fór fram með skemð ok endir með svívirðíng. Í þenna tíma var Saul konúngr yfir Gyðínga lýð[10].

11. Ebraucus sun hans tók ríki eftir hann, ok skipaði hann fyrst ríki [þar innbornum mönnum, ok hóf ok sœmði alla sína frændr[11]; en er hann hafði ríkit skipat eftir sínum vilja, þá minntist hann *h*versu enir fyrri frændr hans höfðu herjað í Gallía, ok látið þar sína ástvini ok náfrændr, ok komizt sjálfir nauðulega undan, ok þóttist hann skyldr þessa at hefna: fór hann síðan með her í Gallía ok átti þar margar orrostur, [ok vann þar mikinn sigr, ok fèkk mikit herfáng[12], ok fór með því heim með

---

1) *saal. efter Geoffr.;* Ebravtus, Ebavtus', Evbracus, Evbratus, Ebraicvs, *H;* Ebrutus, *B.* — 2) hann hèt Ebraicvs, *t. overflödigen H.* — 3) vinsæll var hann í uppfæðíngu af alþýðu ok ecki marglátr, *B.* — 4) *rettet efter B;* eigna, *H;* — relicta uxore sua, *Geoffr.* — 5) undri ok klækium, *B.* — 6) þyþaz, *H.* — 7) *saal. B;* dyraveðr, *H.* — 8) varga sveit, *B.* — 9) sá dó herfiligum dauþa ok skamsamliga lifði, *B.* — 10) Eyuristeinn hafði rík

de havde en Sön ved Navn Ebraucus, der udmærkede sig ved Væxt og Styrke i Forhold til sin Alder, ligesom han ogsaa havde et heelt forskjelligt Gemyt fra Faderen, og fulgte mere sin Moders hulde Raad end Faderens Skjendigheder; han var og yndet af Folket. Men imedens Ebraucus endnu var ung, forlod Mempricius sin Hustru, og blev derefter til et reent Vidunder: han begyndte da at lægge sig efter Mandfolk og bedrev Utugt med dem, og hertil overgave sig med ham saadanne, som dengang vare hans Mænd, fordi de mente sig derved at belönne ham store Hædersbeviisninger og rige Gaver. Men efter at han havde baaret Kongenavn i tyve Aar, gik han en Dag paa Jagt med sit Hof; han blev skilt fra sit Fölge og var alene; han kom da i en Dal, der flokkedes om ham en stor Hob Ulve, som angreb ham öjeblikkelig og sönderrev ham, hvilket ogsaa var passende, at den som havde fört et ondt Levnet fik en ond og skjendselfuld Död, thi hans Regjering begyndte med Forbrydelser, vedblev med Fordærvelse og endte med Skjendsel. Paa denne Tid var Saul Konge over Jödefolket.

11. Sönnen Ebraucus overtog Riget efter sin Fader, han ansatte först indenlandske Mænd i de höjere Stillinger, og ophöjede alle sine Slægtninge til Hædersposter, men da han havde ordnet Regjeringen efter sin Villie, mindedes han hvorledes hans ældre Frænder havde hærget Gallien og mistet deres nærmeste Frænder og kjæreste Venner sammesteds, men vare selv kun med nöd og næppe undslupne, hvilket han ansaae det for sin Pligt at hævne. Han drog derpaa med en Hær til Gallien, og holdt der mange Slag, vandt store Sejre og fik rigt Bytte, hvor-

í Macedonia, *t. B, istedenfor:* Eurystheus (regnabat) in Lacedæmonia, *Geoffr.* — 11) *fra* [sitt ættbornum einum, *B.* — 12) *fra* [vann borgir, braut kastala en felldi fiölda ríkissmanna; hann tók mikit herfáng í gulli ok silfri, *B.*

fögrum sigri ok nógu fè. En er hann hafði eigi lengi heima verit, þá lèt hann gera borg eina mikla, ok kallaði eftir sínu nafni Ebraucum[1], sú er nú kallað Jork, ok er þar nú annarr erkistóll[2]. Margar borgir sterkar lèt hann reisa aðrar; hann lèt gera á Skotlandi vígi þat, er hann kallaði Meyjakastala[3], þá var í Jórsalalandi Davíð konúngr, en Silvíus Latínus á Ítalía, ok [Gað, Nathan ok Asaph spámenn[4]. Ebraucus átti xx konur, ok með þeim xx syni ok xx[5] dœtr, þessir eru[6] nefndir synir hans: Brútus gronskjold[7], Margaðuð, Silvíus[8], Regin, Múrvið[9], Blaðuð, Gnyl[10], Dandan[11], Elldað, Asarat, Búach[12], en eigi eru nefndir fleiri; en dœtr hans: Glorigin[13], Imnógen, Dúdas[14], Gvenlíam[15], Ragav[16], Staðað, Gladíað[17], Agaes[18], Stadiael[19], Galaes[20], hon var allra meyja fegrst, þeirra er í Bretlandi voru. Ebraucus sendi dœtr sínar allar suðr um fjall í Ítalía til Silvíus Albam[21], er þar ríkti, ok bað hann gifta þær þar. Silvíus gipti þær þar göfgum mönnum af Trójumanna ætt, þeim sem þar áttu ríki ok góz[22]. Hann sendi sunu sína til Saxlands, at vinna þat, ok setti Assarakum hertoga yfir þeim brœðrum, ok fóru þeir með styrk

---

[1]) Ebraicum, *H*; Ebrutam, *B*; vocavit Kaerebrauc, hoc est urbem Ebrauci, *Geoffr.* — [2]) ok annar náligha ágiætaztr staðr á Einglandi, *B.* — [3]) *saal. rettet, med Hensyn til B's Læsemaade, som har:* Meya kastali er kallaðr, *Navnet svarer nemlig uden-tvivl til hvad Geoffr. kalder* castellum puellarum (oppidum montis Agned, quod nunc cast. puell. dicitur); meyde clavstr, *H.* — [4]) *fra* [*rettet overeensstemmende med Geoffr.* (Gad, Nathan et Asaph prophetabant in Israel) *af Hs Læsemaade:* gat Nathan Osaphat spám, *uagtet denne giver en Mening, naar man oplöser det sidste Ord til* spámann, *istedenfor dets sædvanligste Betydning* spámenn. *B udelader denne Sætning.* — [5]) triginta, *Geoffr.* — [6]) synir hans *t. H.* — [7]) *saal. H, svarende til Geoffroys* Viride-scutum (Grœnskjöldr); Gráskialldr, *B.* — [8]) Sisiluius, *B;* Sisillius, *Geoffr.* — [9]) Moravid, *Geoffr.* — [10]) *saal. H;* Garl, *B;* Gaul, *Geoffr.* — [11]) *saal. H, B;* Darden, *G.* — [12]) Assateak, Siuel,

paa han drog hjem med en herlig Sejer og overflödige Rigdomme. Da han nu en kort Tid havde været hjemme, lod han bygge en stor Borg og kaldte den efter sit Navn Ebraucum; den kaldes nu Jork, og der er nu det andet Erkebispesæde. Mange andre stærke Borge lod han oprejse; han lod og bygge i Skotland den Fæstning, som han kaldte Mö-Kastellet. Paa den Tid var David Konge i Jorsalsland, men Silvius Latinus i Italien; Gad, Nathan og Asaph vare Propheter. Ebraucus havde tyve Hustruer og med dem tyve Sönner og tyve Döttre; hans Sönners Navne angives som fölger: Brutus Grönskjold, Margadud, Silvius, Regin, Murvid, Bladud, Gnyl, Dandan, Eldad, Asarat (Assarakus), Buach; flere nævnes ikke. Hans Döttre vare: Glorigin, Imnogen, Dudas, Gvenliam, Ragav, Stadad, Gladiad, Agaes, Stadiael, Galaes, der var den skjönneste Mö i hele Bretland. Ebraucus sendte alle sine Döttre syd over Fjeldet (Alperne) til Italien, til Silvius Alba, som regjerede der, og bad ham gifte dem alle bort der i Landet. Silvius giftede dem med fornemme Mænd af Trojamændenes Slægt, saadanne som baade vare i Besiddelse af Rige og Gods. Sine Sönner sendte Ebraucus til Saxland for at erobre dette Land, og gjorde Assarakus til

B; Assarach, Buel, *Geoffr., der fremdeles indskyder:* Lagon, Bodloan, Kincar, Spaden, Iuor, Gangu, Hector, Kerin, Rud. — [13]) Gloegin, *B;* Gloigni, *G.* — [14]) Ignogni, Oudas, *G.* — [15]) *saal. G.;* Guenban, *H, B.* — [16]) Ragan, *G;* Ragug, *B.* — [17]) Stadud, Gladiud, *G.* — [18]) Angaes, *G.* — [19]) Stadial, *G.* — [20]) *tilf. efter G. og B, som læser* Galaek; *efter Hs Læsemaade maatte det fölgende henföres til* Stadial, *men dette stemmer hverken med Geoffr. eller med B. Iövrigt indskyder G Navnene* Gaudid, Angarad, Guendoloe, Tangustel, Gorgon, Medlan, Methahel, Ourar, Malure, Kambreda, Gael, Ecub, Nest, Cheun, Ebren, Blagan, Aballac, Edra, Anaor, Egron. — [21]) *saal. rettet overeensstemmende med Geoffr.* (ad Silvium Albam, qui post Silvium Latinum regnabat); sunar Albani, *H;* föður Albani, *B.* — [22]) goðs, *H.*

Silvíus Alba [1] til Saxlands ok gátu þat allt undir sik lagt, ok rèðu því ríki síðan; Brútus var heima með feðr sínum. En er Ebraucus hafði ríkt um ix ár ok xx, þá andaðist hann, ok [bjó Brútus grœnskjold vegliga gröft hans, ok tók ríki eftir hann, ok er engi saga frá honum ger [2].

12. Brútus átti sun, er Leil hèt, er ríki tók eftir hann; sá lèt gera borg í norðanverðu Britanía, er þá var kallað af hans nafni Kaerleil. Í þann tíma rèð Salómon vísi [3] fyri Jórsalalandi, ok þá kom Sabba [4] drottní*n*g til hans, ok þá var reist templum domini [5]. Leil rèð ríki v ár ok xx [6]. Sun hans tók ríki eftir hann, sá er Lúð húdibras [7] hèt [8], hann lèt gera stórar borgir: Kantaraborg ok Gvi*n*toníam, ok kastala þan*n* er hann kallaði Baladyrr, en þá er kastala veggir voru laðnir, heyrðu menn aran*n* tala, en ekki kom þat þar eftir at nokkut hefði at þýða [9]; hann lèt gera borg þá er hann kallaði Badó; hann ríkti ix ár ok xxx. Þá var Elías spámaðr á Gyðíngalandi, ok bað hann þess guð at eigi skyldi regna, ok veitti guð honum þat at eigi regnði um

---

1) *saal. efter Geoffr.;* Silvini albrvsi, *H;* Siluijal batti, *H.* — 2) *fra* [*rettet med Hensyn til det foranstaaende samt efter H og Geoffr.; B læser her:* bioggv þeir Brvtvs ok Gronskioll vegliga groft hans; þeir tókv ríki eftir hann ok er engi saga frá þeim ger; *derimod siges udtrykkelig i Geoffr.* Brutus, cognomento Viridi-scutum, *og i H:* Brútus lèt vel búa gröft hans at fornum sið. — 3) hinn spaki, *B.* — 4) in spaka drottn. af Austrueg, *B.* — 5) þat musteri, er fyst var gert í heiminum almáttkum guði til lofs ok dýrðar, *B.* — 6) þá Leil tók at elldaz, gerðiz af honum lítil stiórn oc gengu menn miök siálfráði, en þat hlýddi illa er þeir rèðu meira er minna voru verðir ok uerr uilldu; gerðuz þá um hríð bardagar innanlandz, þeirra siálfra í milli, en konúngr siálfr fieck náligha ecki að gert, fiell hann þá frá er svâ var komið, þá hafði hann ríki ráðit hálfan þriðja tug uetra; hann var uinsæll uið sitt fólk meðan hann lifði, en þótti trautt slíkr

Hærförer over alle Brödrene; de droge da til Saxland, og fik Hjelp fra Silvius Alba til dette Tog, det lykkedes dem ogsaa at underkaste sig hele Landet, og de herskede derpaa over samme. Brutus var hjemme hos sin Fader; men da Ebraucus havde regjeret ni og tyve Aar, döde han og hans Begravelse blev hæderligen besörget af Brutus Grönskjold; denne overtog ogsaa Regjeringen efter ham, men om ham gaaer der ingen Saga.

12. Brutus havde en Sön, ved Navn Leil, som arvede Riget efter ham; han lod bygge en Borg i det nordlige Britannia, som dengang kaldtes efter hans Navn Kaerleil; paa denne Tid regjerede den vise Salomon over Jorsalsland, og blev besögt af Dronning Sabba, da blev og opbygget templum domini; Leil regjerede i fem og tyve Aar. — Efter ham kom til Regjeringen hans Sön, ved Navn Lud Hudibras, han lod opföre store Borge, Kanterborg og Gvintonia, og et Kastel som han kaldte Baladyr; dengang Kastellets Vægge bleve opförte, hörte man Örnen tale, uden at dog noget af Betydenhed fulgte efter; han lod ogsaa bygge en Borg, som han kaldte Bado; han regjerede i ni og tredive Aar. Dengang var Propheten Elias i Jödeland, og bad Gud om at der ikke maatte regne, og Gud opfyldte hans Bön, saa at det regnede

---

kappi, sem hinir fyrri frændr hans, þó var hann miök harmdauþi, því at svâ var þar sem uíða, at gott þickir siálfrædit, *B ogsaa efter Geoffr.* — [7]) Ludindibra, *B; Geoffr. har kun* Hudibras. — [8]) hann var miog oþru uisu í hátt en faðir hans, hann var mikill skaurungr, atferslumaðr ok stiórnsamr, sem þá þurfti, þuíat miog uar gengin sèr ríkisstiórnin. Þat gerði hann fyst, er hann tók ríki, at hann friðaþi innan lands ok sætti þá er áðr voru rángsáttir en rak þá or landi er hann fieck eigi sætta; var þá friðr góðr ok samþykki allra manna í milli, *B.* — [9]) en því er þetta sagt, at þat þótti undr er fuglinn mælti, *t. B.*

hálft iiij ár. Hans sun hèt Bláduð[1], er ríki tók eftír hann, ok var hann mjök fjölkunnigr, ok námu menn þat mjök af honum þar í landi. En er hann hafði xx vetr konúngr verit, þá lèt hann gera sèr fjaðrham, ok vildi hann fljúga ok sjá yfir ríki sitt, ok þótti sèr þá síðr nokkurr lutr á úvart [2] mega koma. En er hann skyldi fljúga í haminum, þá bilaði hamrinn ok fèll hann ofan yfir Lundúnum, ok kom niðr á þat mesta hof er í var landinu, ok slitnaði allr sundr í stykki [3]. Sun hans tók konúngdóm eftir hann, sá er Leir hèt, hann var ríkr ok hermaðr mikill enn fyrra lut æfi sinnar; hann vann undir sik Kornbretaland ok Skotland; ekki var hann vitr maðr kallaðr. Hann átti iij dœtr, hèt en [4] elzta Gorónilla [5], en önnur Ragau [6], en hin ýngsta Gordeilla [7], hon var þeirra vænust ok vitrust [8], konúngr unni henni ok mest um lánga stund, en er hann tók at eldast, þá vildi hann prófa, hvelíka ást hann átti hverri þeirra at launa; lèt hann þá kalla til sín ena elztu dóttur sína, Gorónillam, ok mælti: svå em ek nú gamall, at ek man brátt mitt líf enda, ok mitt ríki man koma yðr í hönd, dætrum mínum; ok vil ek nú vita hvat þú ant mèr. Hon svarar: þess má ek sverja, at ek ann þèr meira en lífi mínu! Konúngr mælti: mikils á ek þat at virða, at *þú* elskar meirr elli mína en œsku þína, skal ek ok þèr þat svå launa at þú ok þinn bóndi skulu hafa þriðjúng alls míns ríkis. Þvínest lèt hann kalla til sín Ragau,

---

[1]) hann var umbrotamaðr mikill, vitr ok ráðugr, hann uar hugkuæmr um margt þat er öðrum kom eigi í hug; hann liet gera borg þá er kolluð var Badi *(jevnf. ovenf. under Hudibras)*, þar liet hann gera úti laug ok fiell þar á heitr lækr, sá er ueittr var til lángt í jörðu, þaðan í frá sem skógar voru ok merkr stórar; þar voru elldar stórir í sífellu, er heittu þat grjót, er lækirnir runnu á, *t. B. — Geoffr. omtaler ogsaa* calida balnea *i Byen* Kaerbadum, quæ nunc Badus nuncupatur, *indrettede af* Bladud *men ikke af* Hudibras. — [2]) *rettet;* vart, *H.* — [3]) ok uar þat makligt, at

ikke i halvfjerde Aar. Hans Sön hed Bladud, som overtog Riget efter ham; han var meget troldkyndig, og den Kundskab blev meget udbredt fra ham der i Landet; men efter at han havde været Konge i tyve Aar, lod han sig gjöre en Fjederham og vilde flyve, i den Hensigt at see over sit Rige, idet han mente at derved vilde vanskelig nogen Ting blive ham ubekjendt; men da han skulde flyve i Hammen, gik denne i Stykker og han faldt ned over London og traf i Faldet paa det störste Tempel i Landet og blev knust i Stykker. Hans Sön, ved Navn Leir, blev Konge efter ham; han var en mægtig Konge og en stor Kriger i sine yngre Dage; han underkastede sig Kornbretland og Skotland; en viis Mand ansaaes han ikke for at være. Han havde tre Döttre, hvoraf den ældste hed Goronilla, den anden Ragau, den yngste Gordeilla, den skjönneste og forstandigste af dem alle og og mest elsket af Faderen. Saaledes varede det længe; men da Faderen blev ældre, vilde han pröve hvor stor Kjærlighed han skyldte enhver af dem; han lod da kalde til sig sin ældste Datter Goronilla og sagde: jeg er nu saa gammel at jeg snart vil ende mit Liv, og mit Rige vil komme i eders Hænder, mine Döttre, men jeg vil nu vide hvor höjt du elsker mig. Hun svarer: det kan jeg sværge, at jeg elsker dig höjere end mit Liv. Kongen sagde: det er en stor Paaskjönnelse værd fra min Side, at du elsker höjere min Alderdom end din Ungdom, og skal jeg belönne dig saaledes, at du og din Mand skulle have en tredje Deel af mit hele Rige. Derpaa lod han

sá dæi herfiligum dauþa er fystr konúngr hafði tekit upp fiölkýngi að fremia, *t. B.* — [4]) ein, *H.* — [5]) *saal. H nedenfor, B*; Gordonilla, *her, H*; Gonorilla, *Geoffr.* — [6]) *saal. H nedenfor, B*; Ragay, *her, H*; Regau, *G.* — [7]) *saal. H et andet Sted og B allevegne*; Cordeilla, *Geoffr.*; Gordoella, *oftest, H.* — [8]) *rettet*; venazt ok vitrast, *H*; hon uar þeirra yngz en bæði fegurst ok uitrvz, *B.*

ok spurði hvat hon ynni honum? Hon svarar: eigi kann ek at greina öðruvíss ást við þik, en ek an*n* þèr meira en öllu öðr*u* í heiminum. Konúngr svarar: hvat má þessi ást líkt[1] verða, ok skal hèr mikit gott í móti koma; skal ek gefa þèr annan þriðjúng ríkis míns, ok þann mann er þú kýs þèr sjólf. Síðan lèt hann kalla til *sín* Gordeillu[2], ok spurði hana slíks ens sama: en hon svarar: hvat má dóttir unna föður sínum meira en svâ sem samir, ok svâ vil ek þèr unna sem bezt samir at góð dóttir unni góðum föður; ok svâ mikit gott sem ek má, þat vil ek þèr unna. Hann svarar reiðulega: þú spottar elli mína, ok eigi þarf mik at kalla einvaldskonúng yfir Englandi, ef ek skal eigi gera ástar mun með yðr systrum, ok þú skalt ekki [vera mín dóttir hèðan frá[3], ok ekki fè skal ek þèr gefa, ok enga virðíng skaltu hèr hafa, en systr þínar skulu hèr hafa virðíng ok ríki. Hon mælti: þat man mèr fyri beztu, sem þú vilt vera láta. Hann gifti dœtr sínar enar ellri jörlum ij, ok lèt fylgja þeim heiman hálft ríki sitt meðan hann lifði, en þeir skyldu eiga allt eftir hans[4] dag. Annar*r* þeirra sat á Bretlandi en annarr á Skotlandi. Aganippus[5] hèt konúngr í Franz, vitr maðr ok vinsæll; hann spurði at Leir konúngr hafði gift dœtr sínar enar ellri, en sú var úgift en ýngsta, er allir kölluðu beztan kost í vera; sendi hann þá menn til Englands, at biðja Gordeillam til handa sèr, ok báru þeir upp erindi sín fyri Leir konúng. Konúngr svarar: þó at Aganippus sè víðlendr ok ríkr, þá er hann þó eigi vitr[6] nè fréttin*n*, er hann veit eigi at ek hefir gift dœtr mínar í góða kosti, en þessi, er nú er eftir, er úvitr ok metnaðarfull, ok ek veit eigi hvârt er

[1]) lígt, *H.* — [2]) Gordoello, *H.* — [3]) *fra* [*rettet overeensstemmende med B; i H er skrevet:* v[r] min dott[r] hèðan f[ra]. — [4]) *rettet*; hann, *H.* — [5]) *saal. H nedenfor, og B samt Geoffr.*; Aganippius, *her, H.* — [6]) alldjúpsettr, *B.*

Ragau kalde til sig, og spurgte hvor höjt hun elskede ham; hun svarede: jeg kan ikke udtale min Kjærlighed til dig anderledes, end at jeg elsker dig mere end alt andet i Verden. Kongen sagde: hvad kan ligne en slig Kjærlighed, og den skal belönnes med store Goder, jeg vil skjenke dig den anden tredje Deel af mit Rige og den Mand som du selv vælger dig. Derpaa lod han kalde Gordeilla til sig, og spurgte hende om det samme, men hun svarede: hvorledes kan en Datter elske sin Fader mere end som det sömmer sig, og saaledes vil jeg elske dig som det sömmer sig at en god Datter elsker en god Fader, og saa meget godt, som jeg formaaer, vil jeg yde dig. Han siger da med Vrede: du spotter min Alderdom, og jeg fortjener ikke at kaldes Eenevoldskonge over England, hvis jeg ikke viser Forskjel i Kjærlighed til eder Söstre: du skal ikke herefter være min Datter, jeg skjenker dig slet intet og ingen Hæder skal her vises dig, men dine Söstre skulle nyde her baade Hæder og Magt. Hun svarede: hvad du vil at skal skee vil blive mig til det bedste. Han giftede sine ældre Döttre med to Jarler, og gav dem det halve Rige som Medgift, saalænge han levede, men efter hans Död skulde de komme i Besiddelse af det hele; den ene Jarl boede i Bretland, den anden i Skotland. Aganippus hed en Konge i Frankrig, en klog og vennesæl Mand; han hörte, at Kong Leir havde bortgiftet sine ældre Döttre, men den yngste, som af alle ansaaes for den bedste, var endnu ugift; han sendte da Gesandter til England, for at anholde paa hans Vegne om Gordeillas Haand, og disse forebragte Kong Leir sine Ærender. Kongen svarede: skjöndt Aganippus er en stor og mægtig Hersker, er han dog ikke synderlig klog eller godt underrettet, siden han ikke veed at jeg har giftet mine Döttre godt, men denne, som nu er tilbage, er dum og fuld af Hovmod, og jeg veed endog ikke om hun er

hon er mín dóttir eða eigi; man ek henni ok ekki góz heiman gefa; þykki mèr konúngi yðrum þetta ráð ekki svå sœmilegt sem tign hans byrjar [1], en því betr þikki mèr er við [2] erum fyr skilð. Sendimenn fóru aftr ok sögðu sín erindislok, ok þat með, at þeir kölluðust enga júngfrú sèð hafa fríðari eða prófat vitrari [3] ok mátti henni eigi þat valda, at henni væri til virðíngar haldit. Konúngr svarar: eigi em ek úríkari en Leir, þó at hann gefi ekki heiman með dóttur sinni, ok skal mèr ekki þat fyri góðu ráði standa. Hann sendi nú þegar menn á fund Leirs konúngs með gulli ok gersimum, ok bað þá fœra til sín dóttur konúngs, ef hon vildi með þeim fara. En er þeir koma til Englands, bera þeir fram sín erindi, þá þótti Leir konúngi mikit, at hennar forlög skyldu svå há verða, en þó kunni hann eigi móti því mæla sem áðr hafði hann játtað, ok var þat ráð gert at hon fór heim til Franz með sendimönnum, ok lèt konúngr gera brullaup virðulegt til hennar ok þótti hon vera en vitrasta drottníng ok en virðulegsta [4], ok voru samfarar þeirra góðar, ok undu þau vel sínu [5] ráði.

Af Leir konúngi í Englandi.

13. Nú er þar til máls at taka, at Leir konúngr í Englandi tekr mjök at eldast, þá hafa mágar hans stefnu sín í milli, ok fóru síðan á konúngs fund ok mæltu: liðnar munu nú þær stundir er þèr er at landráðum sœmð, því at nú er farin stjórn ríkis þíns, ok vill nú engi sinna því er þèr segit, sakir elli, vilju við nú hafa okkarn skildaga [6], at við [7] skyldum taka ríki eftir þinn dag; ertu nú dauðr í virðíngu; höfu við nú ok allt yðart ríki undir okkr tekið. Varð þá konúngr nauðigr at láta

---

[1]) ecki er þetta ráð konúngi fellt, ef hann ueit huat títt er, *B.* — [2]) mið, *H.* — [3]) vitraði, *ur.*, *H.* — [4]) virðvlexta, *H.* — [5]) sina, *ur. H.* — [6]) máldaga, *B.* — [7]) mið, *H.*

min Datter eller ej; jeg agter heller ikke at tilstaae hende nogen Medgift; jeg kan saaledes ikke ansee dette Giftermaal for at være saa hæderligt for eders Konge, som det anstaaer hans Höjhed, men saa meget gladere bliver jeg, som jeg bliver snarere af med hende. Gesandterne rejste tilbage og berettede Udfaldet af deres Sendelse, samt tillige, at de ikke havde seet nogen Jomfru skjönnere eller talt med nogen forstandigere, og dog havde hun sandelig ikke vundet det ved, at hun blev holdt i Anseelse. Kongen svarede: jeg er ikke fattigere end Leir, om han end ikke giver sin Datter nogen Medgift; og skal dette ikke afholde mig fra at slutte et godt Parti. Han sendte da strax Gesandter til Kong Leir med Guld og Kostbarheder, og bad dem bringe Kongens Datter med tilbage, hvis hun vilde reise med dem. Men da de kom til England, kom de frem med deres Hverv; Kong Leir blev forbauset over at Skjebnen skulde stille hende saa höjt, men kunde dog ikke have noget imod det, som han för havde givet sit Samtykke til, hvorfor det blev besluttet at hun fulgte hjem til Frankerig med Gesandterne; Kongen holdt Bryllup med hende med stor Hæder, og hun blev anseet for den klogeste og herligste Dronning, deres Samliv var godt og begge vare vel tilfredse med deres Stilling.

Om Kong Leir i England.

13. Nu er der at berette, at Kong Leir i England begynder stærkt at ældes; hans Svigersönner havde da et Möde imellem sig, og gik derpaa til Kongen og sagde: den Tid synes nu at være forbi, hvori du med Ære kan före Rigets Bestyrelse, thi Regjeringen over dit Rige er nu i Forfald, og ingen vil ændse hvad du siger, paa Grund af (din) Alderdom; vi fordre nu Opfyldelsen af den med os indgaaede Overeenskomst, at vi skulde modtage Riget efter din Död; nu er du död med Hensyn til din kongelige Hæder, ligesom vi ogsaa have underlagt os hele dit

ríki sitt ok konúngdóm, ok fór hann síðan heim til Skotlands með Maglavio [1] jarli, er átti Gorónillam dóttur hans, ok tók hon feginsamlega við honum at yfirsýn [2]. Hann hafði með sèr XL riddara, en er hann hafði þar verit ij vetr, þá mælti drottníng við jarlinn: hvat skal föður mínum svâ mikit fólk, afgömlum, þikki mèr ráð at þú sendir brott einn ok einn sèr þinna erinda, ok lát engan aftr koma til hans. Jarlinn lèt svâ gera sem hon gaf ráð til. En er hálfnaðir voru riddarar Leirs, þá varð hann reiðr ok fór brott þaðan með XX riddara, ok fór hann þá til Henímus [3], annars mágs síns, á Kornbretaland, ok tóku þau við honum virðulega í fyrstu, en eigi [hafði hann þar lengi verið áðr en þau settu ráð til at skilnaðr varð millim konúngs riddara ok [4] jarlsins, ok settu konúngsmenn undan, þar til er eigi urðu fleiri eftir en V; konúngr varð þá reiðr ok fór aftr til Skotlands, ok hugði at dóttir hans mundi eigi vilja láta sœmð hans mínka or því sem þá var er hann fór þaðan. En þat var varla sem hann hugði, því at hon vildi eigi með [5] honum taka, utan hann hefði einn svein með sèr, ok þó þá hann þat. Hon tók þá at [ásaka hann um ellivofr ok úvirðíng, ok kallaði hann ættarskömm [6]. Konúngr varð þá ryggr mjök ok hugsaði sitt mál, ok mæltist við einsaman: mikla skömm mælir dóttir mín til síns föður, svâ gott sem hon á honum at launa [7], en ofmikit hefir hon til síns máls, at ek em nú mjök örvasi [8] orðinn, þar sem ek hefi lagt undir mik annarra konúnga ríki, ok bar ek œgishjálm yfir mörgum þjóðum; [9] minnumst ek nú, er ek spurða dœtr mínar

---

[1]) Maglauno, *Geoffr.* — [2]) at ávarpi, *B.* — [3]) Erineus, *B*; Hernuinum, *Geoffr.* — [4]) *fra* [var allt misseri liðit, þá setti Ragau dóttir hans að á skylldi skilia riddara hans ok riddara, *B*; non præteriit annus, quin inter eorum familias discordia orta fuerit, *Geoffr.* — [5]) *saal. H, jevnf.* Heiðarvíga saga *cap.* 35, 39. — [6]) *fra* [annsaka hann um elliuömm sín ok þá úvirðíng er til hans

Rige. Kongen maatte nu altsaa nödig overgive sit Rige og sin Kongeværdighed, hvorpaa han drog hjem til Skotland, med Jarlen Maglav, som var gift med hans Datter Goronilla, og hun tog imod ham tilsyneladende med Glæde. Han havde med sig fyrretyve Riddere, men efterat han havde været der to Vintre, sagde Dronningen til Jarlen: hvad skal min Fader med saa mange Folk, udlevet som han er? det forekommer mig rigtigt, at du sender een efter een bort i dine Ærinder, og lad ingen vende tilbage til ham. Jarlen lod gjöre efter hendes Raad. Men da Halvdelen af Leirs Riddere var borte, blev han vred, og drog bort derfra med tyve Riddere og til Kornbretland, til sin anden Svigersön Henimus; der blev han i Begyndelsen ærefuldt modtaget, men hans Ophold havde kun varet kort, da der opstod Uenighed imellem Kongens og Jarlens Riddere, saa at Kongens Mænd droge efterhaanden bort, til der ikke bleve flere end fem tilbage. Da blev Kongen vred og vendte tilbage til Skotland, idet han tænkte, at hans Datter ikke monne lade hans Hæder blive mindre end den var ved hans Bortreise derfra. Men det blev næppe saaledes som han tænkte, thi hun vilde ikke modtage ham med et större Fölge end en eneste Svend, og dette fandt han sig i endda. Hun begyndte da at bebreide ham Alderdoms-Vrövl og Usselhed og kaldte ham Familie-Skjendsel. Kongen blev da meget bedrövet og overtænkte sin Stilling, og talte med sig selv saaledes: höjst skammelig tiltaler min Datter sin Fader, uagtet alt det gode hun har ham at takke for, men altfor stor Sandhed er der i hendes Ord, at jeg er nu bleven höjst affældig, istedenfor at jeg för har underkastet mig andre Kongers Riger og været en Skræk for mange Folkeslag; nu mindes jeg dengang jeg

fèll, kuað hann uera ið mesta úræsin ok ættarskömm sinna frenda, *B.* — [7]) svâ sem hon átti mèr mikit upp at giallda, *B.* — [8]) at auuirði, *B.* — [9]) *Herfra er et stort Stykke (næst. 5 S.) overskr. i H.*

hversu mikit hver þeirra unni mèr, má ek þat nú sjá, at þessum ij mínum dœtrum hefir allt annat í hug verit en þær hafa talað; hafa þær hæðilega spottað af mèr mitt ríki, má ek nú sanna eð fornkveðna orð, at eftir koma úsvinnum ráð i huga; þat er nú at minnast hvat Gordeilla mælti, þóat mèr gætist eigi þá at, má at mèr hafi rángsýni gefit um þetta, sem um þat er ek hefir nú reynt; hon sagðist mèr svå unna sem bezt semði, ok hon mundi mèr því meira gott vilja sem hon ætti meira kosti, man nú þess vitja verða, þó at úverðugt sè; meiri gæfumaðr er hon nú en systr hennar, má ok at þar verði fleirum gagn at. Fór konúngr þá suðr um sjó til Franz, ok hafði vond klæði [1] ok einn svein, ok *ló* [2] nálega hverr maðr at honum ok spottaði hann, þar sem hann kom; hann sendi þá sveininn til dóttur sinnar ok segja henni hvat títt var um hans ferð, ok hann þorði eigi með höfðíngjum láta sjá sik. En er hon spurði þat, þá varð hon mjök rygg ok bað leyna konúng [3]; sendi hon þá móti honum LX riddara, ok alla þá luti er hann þurfti at hafa, ok er svå var komit, sagði hon konúngi at föður hennar var þángat von á fárra nátta fresti; konúngr sjálfr reið þá út móti honum með allri hirð sinni, ok tók með honum af allri virðíng ok setti hann í hásæti, ok sœmði hann í öllu sem framast mátti hann. Leir konúngr sagði honum þá alla úvirðíng, er mágar hans höfðu gert honum, ok hann var því or ríki stokkinn. Aganipp*us* konúngr stefnir þá þíng fjölmenn*t* ok mælti: þèr hafit mèr vel verit lýðnir ok eftirlátir, síðan ek tók hèr við ríkisstjórn, er hèr nú kominn Leir konúngr mágr minn, ok er stokkin*n* or sínu ríki, en vèr erum allir

---

[1]) hafði eigi svå klæði að hann ueri úhneistr, *B.* — [2]) *tilf. efter B; udfaldet i H.* — [3]) bað leyna hans uesolld; fieck hon þegar menn til að fylgia honum til borgarinnar; hon liet gera honum laugar ok hressa hann, en er hann hafði þar verið hálfan mánuð, þá sendi hon föður sínum xl riddara, vel búna, ok liet

spurgte mine Döttre, hvor höjt enhver af dem elskede mig, og maa det nu staa klart for mig, at disse mine to Döttre have tænkt ganske andet end hvad de have udtalt, og skjendigen have de narret mit Rige fra mig; jeg maa nu sande det gamle Ordsprog, at bagefter bitter den Dumme paa Raad: det er at mindes hvad Gordeilla sagde, skjöndt jeg dengang ikke syntes derom, men muligen har jeg opfattet det urigtig, ligesom hvad jeg hidtil har erfaret; hun sagde, at hun elskede mig som det bedst sömmede sig, og hun monne ville yde mig desmere godt, jo mere hun formaaede; nu faaer man at henvende sig dertil, skjöndt det er ufortjent, men en större Lykke nyder hun nu end hendes Söstre, og muligen ville flere höste Nytte deraf. Kongen drog da syd over Havet til Frankerig og havde usle Klæder og kun een Fölgesvend, saa at næsten enhver Mand lo ad ham og spottede ham, hvor han kom. Han sendte da Fölgesvenden til sin Datter, at underrette hende om hans Reises Beskaffenhed og at han ikke vovede at lade sig see blandt Hövdinger; men da hun fik dette at vide, blev hun meget bedrövet og bad skjule dette for Kongen; hun sendte da imod ham tredsindstyve Riddere, tillige med alt hvad han behövede, og da dette var besörget, sagde hun Kongen at man ventede hendes Fader derhen om faa Dage. Kongen red da selv ud imod ham med sit hele Hof og modtog ham med al Ære, satte ham i Höjsædet og hædrede ham i alle Henseender i den mest udmærkede Grad. Kong Leir sagde ham da om al den Vanære, som hans Svigersönner havde tilföjet ham, og at han desaarsag var flygtet ud af Riget. Kong Aganippus stævnede da til en talrig Forsamling og sagde: I have været mig meget lydige og föjelige, siden jeg overtog Regjeringen her i Landet, men nu er min Svigerfader,

fera honum uirðuligan konúngs skrúða með agiætligum uapnum ok allri hæverskligri harneskiu, *B.*

skyldir, sakir drottníngar, at sœma hann; nú vil ek biðja, at þèr takit hann til konúngs yfir yðr, ok þjónið honum sem mèr, en ek vil afla mèr annars ríkis, þar sem auðit má verða, því at ek vil eigi leiða yðr í þann háska at berjast öðrum mönnum til ríkis. Þá svöruðu landsmenn: engan konúng vilju vèr annan hafa en þik, en berjast vilju vèr með þèr þar sem þú villt. Konúngr bauð þá her[1] út um allt sitt ríki, ok fór með þann her til Englands, ok vann þat allt undir Leir konúng, ok felldi báða jarlana, ok fór síðan aftr í ríki sitt. Leir konúngr ríkti þá yfir öllu Bretlandi með slíkri virðíng sem fyrr hafði hann mesta haft; hann lifði síðan iij vetr ok andaðist í fullum veg sínum; þá hafði hann konúngr verit LX vetra[2]; hans leiðsla var veglega ger, ok erfi hans var svå ríkulegt at stóð yfir ij[3] mánaði. Aganippus konúngr lifði ok litla stund síðan er hann hafði unnið Bretland, ok var hann hverjum manni mjök harmdauði. Sun hans tók ríki eftir hann, en Gordeilla fór síðan til Bretlands, ok lagði undir sik allt Bretland, ok rèð fyri því ríki v ár; hon var vinsæl við landsfólk; ok er svå var komit, þá risu upp móti henni ij systra synir hennar, hèt annar Marganus en annar Enedagus[4]; þeir höfðu tekit jarldóma eftir feðr sína, en þóttust á henni eiga sinna harma at reka; safna nú hvårirtveggju liði, [ok er þeir mættust, verðr bardagi, ok lauk svå[5] at Gordeilla varð handtekin ok sett í myrkva-[stofu; mintist hon þá á harma sína ok hversu mjök[6] var þröngt hennar virðíngu, [ok af þeim harmi[6] þá lagði hon á sèr saxi, ok lauk svå hennar æfi.

---

[1]) almenníngi, *B.* — [2]) xl vetra; hann var leiddr í borg þeirri, er hann hafði siálfr gera látið, *B.* — [3]) xii, *B.* — [4]) Conedagus, *B;* Cunedagius, *G.* — [5]) *fra* [*saal. tildeels efter Gjetning; i H har Skriften været meget mat, og Overskriverens Læsning derfor usikker; i det overskrevne staaer:* mættvst oc borðvst . . . . . sva lykr, *men i den antydede Plads læser man*

Kong Leir, ankommen hertil, som Flygtning fra sit Rige, og vi ere alle pligtige til for Dronningens Skyld at hædre ham; jeg vil derfor bede om, at I tager ham til Konge over eder, og tjener ham som mig, men jeg vil forskaffe mig et andet Rige, hvor Skjebnen tilsteder det, fordi jeg vil ikke före eder i den Fare at kæmpe for at vinde et Rige til andre. Da svarede Indbyggerne: ingen anden Konge ville vi have end dig, men vi ville kæmpe med dig hvor du vil. Da samlede Kongen en Hær over sit hele Rige og drog dermed til England, og erobrede det hele Land til Kong Leir, og fældede begge Jarlerne, hvorpaa han vendte tilbage til sit Rige. Kong Leir herskede da over hele Bretland, med saa stor Hæder som för i hans höjeste Velmagts Dage; han levede derefter tre Vintre, og döde i sin fulde Hæder, efter at han havde været Konge i tredsindstyve Aar; hans Begravelse blev hæderligen besörget og hans Gravöl var saa prægtigt at det varede to Maaneder. Kong Aganippus levede ligeledes en kort Tid, efter at han havde vundet Bretland, og blev meget savnet af alle; hans Sön fulgte ham i Regjeringen, men Gordeilla drog derefter til Bretland og underkastede sig hele Landet og herskede derover i fem Aar, meget afholdt af Folket; men ved den Tid gjorde hendes to Söstersönner Opstand imod hende; den ene hed Marganus, den anden Enedagus, de havde arvet Jarldömmer efter deres Fædre, men ansaae hende for deres farligste Fjende. Nu samle de en Hær fra begge Sider, og da de mödtes, kom det til Slag, hvis Udfald blev at Gordeilla blev tagen tilfange og sat i mörkt Fængsel; hun mindedes da sin Modgang og hvor meget hendes hæderfulde Stilling var nedtrykt, og af Sorg herover gjennemborede hun sig selv med et Sax (kort Sværd) og endte saaledes sit Liv.

efter den oprindelige Skrift: . . rŏr bardagi ok la . ., *hvorefter Sætningen er dannet.* — [6]) *fra* [*ikke overskrevet i H.*

14. Þeir brœðr skiptu þá ríki með sèr: laut Marganus norðr frá Humru, en Enedagus e*nn* syðra hlut. Þeir ríktu báðir ij vetr; þá dró Marganus lið saman ok herjaði á ríki bróður síns; en er Enedagus frá þat, fór hann í móti með her, ok tókst þar harðr bardagi, ok endist með því, at Marganus flýði ok var fánginn í flóttanum ok drepi*nn* við þa*nn* stað er nú heitir Margan, en áðr hèt Kambaría; tekr nú Enedagus allt ríkit undir sik, ok rèð iij vetr ok xxx, ok var hann mjök harmaðr af sínum mönnum. Í þenna tíma voru þessir spámenn á Gyðíngalandi: Ysaias ok Ózee. Þá var Rúmaborg reist á xi kal. maíí mánaðar af ij brœðrum, Remó ok Rómúló. Sun Enedagó tók ríki eftir hann, sá hèt Rimvalló[1]; á hans dögum rigndi iij daga blóði, ok kom þar eftir ma*nn*dauðr mikill. Eftir hann tók ríki sun hans, er hèt Gargústíus, þá hans sun Sisillíus, þá Rígú, þá Kirmacus, sun Sisillí, þá Gosbódaga[2], þá synir hans Ferex[3] ok Pórex. Þeir deildu brátt um ríkit, ok stökk Ferex or landi til Franz, ok efldist þaðan at liði, ok fór síðan aftr til Bretlands, ok varð með þeim brœðrum mikill bardagi ok fèll í þeim *bardaga* Ferex ok mestr luti liðs hans. Móðir þeirra hèt Vedó[4], ok varð hon mjök rygg, er hon spurði fall Ferex[5], því at hon unni honum yfir alla menn fram; hon fór þegar í stað at finna Pórex[6] sun sinn, ok var hann þá í svefni; [hon gekk í þat herbergi er konúngr[7] svaf í; hon vísti út öðrum mönnum; þá bauð hon þjónustumeyjum sínum at leggja konúng með þeim handsöxum er hon fèkk þeim, ok svâ gerðu þær, at þær drápu hann þar[8]. Eftir þetta eð illa verk varð

---

1) Rivallo, *B, G.* — 2) *Rækken er hos Geoffr. saaledes:* Gurgustius (Gorgustius, *B*), Sisillius (Siluius *B*), Lago (Jago *B*), Kinmarcus (Kimmarus, *B*), Gorbogudo (Gordodago *B*). — 3) *efter Geoffr., som har* Ferrex; Feruen og Feruk, *B;* Ferevxen, *H.* — 4) Widen, *G*; Euallo, *B.* — 5) Porex, *urigt. H.* — 6) Ferevxen, *H.* — 7) *saal. rettet;* þr (þeir) *overskrevet*

14. Brödrene delte da Riget imellem sig, saaledes at Marganus fik den nordlige Deel, fra Humberen, men Enedagus den sydlige Deel. De regjerede begge tilsammen to Aar, da samlede Marganus Tropper og faldt med en Hær ind i sin Broders Rige; men da Enedagus fik Efterretning herom, drog han imod ham med sin Armee, og der blev en haard Kamp, som endte saaledes at Marganus tog Flugten og blev opsnappet blandt de flygtende og dræbt ved det Sted som nu hedder Margan men forhen hed Kambaria. Nu tager Enedagus hele Riget under sig, og herskede derover i tre og tredive Aar, og blev ved sin Bortgang meget savnet af sine Mænd. Paa denne Tid vare Ysajas og Ozee Propheter i Jödeland, og den 21de Dag i April Maaned blev Rom grundlagt af to Brödre, Remus og Romulus. Enedags Sön fik Riget efter ham, han hed Rimvallo, i hans Tid regnede Blod i tre Dage, og derpaa fulgte en stor Folkedöd. Efter ham kom til Regjeringen hans Sön Gargustius, derpaa dennes Sön Sisillius, derefter Rigu, efter ham Kirmakus, Sön af Sisillius, efter ham Gosbodaga, efter ham hans Sönner Ferex og Porex. De kom snart i Uenighed om Magten, og Ferex flygtede ud af Landet til Frankrig, samlede der en Armee og vendte derpaa tilbage til Bretland; det kom da til et stort Slag imellem Brödrene og der faldt Ferex og den störste Deel af hans Hær. Deres Moder hed Vedo, hun blev meget bedrövet, da hun hörte Ferex's Fald, thi hun elskede ham fremfor alle andre, hun reiste öjeblikkelig til sin Sön Porex, og traf ham sovende; hun gik ind i det Kammer, hvor Kongen sov, og viste alle andre ud, derpaa befalede hun sine Terner at gjennembore Kongen med Haandsaxe, som hun leverede dem, og dette udförte de og dræbte ham der

---

i H. — [8]) *fra* [sagðiz hon eiga uið hann skyllt eyrenndi, þat er hon uilldi flytia að fám mönnum nœruerandum, kuað þó mundu brátt bert uerða. Gekk hon þá inn í suefnhúsið ok am-

mikill úfriðr í landinu um v konúnga ævi, ok fór ríkit lítt at skilum, þar til er sá maðr hófst upp er Dúnvallus[1] hèt, hann var sun Lóthenis[2] konúngs af Kornbretalandi[3], hann var djarfr maðr ok framgjarn. Þá voru v konúngar yfir Bretlandi: hèt einn Piner[4], þann drap hann fyrst; þar nest risu móti honum Ródacíus konúngr af Kambaría, ok Stacíus konúngr af Albanía, [ok er þeir fundust, varð þar harðr bardagi ok mikit mannfall af hvårumtveggjum, en svå lauk at báðir konúngar fèllu ok mestr luti liðs þeirra[5], ok lagði *Dúnvallus* undir sik síðan allt þeirra ríki. Hann lèt fyrstr þeirra lands konúnga gera sèr kórónu af gulli[6]; hann setti lög þau, er kölluð eru Malmútíní[7] ok hèldust þau þar lengi síðan, [at engi maðr skyldi svå illt gert hafa, ef hann kvæmi til hans þann dag er hann bar kórónu, at hann skyldi eigi grið hafa[8]. Hann lèt ok víða ryðja landit til bía ok akra; hann eyddi öllum ránsmönnum ok hernaði; hann ríkti XL ára ok andaðist í Lundúnum, ok var jarðaðr í höfuðhofi því er hann hafði sett til [laga-tjórnar í landinu[9].

Af Brenníus ok Belínus.

15. Synir Dúnvallus tóku ríki eftir hann, hèt annarr Belínus en annarr Brenníus; þeir urðu brátt eigi samhuga

---

bátt hennar með henne; en er þær komu að huílu konúngs, laugðu þær hann með sauxum, er þær höfðu undir skickium ok uegu hann ok skáru allan í sundr í siga, *B.*

1) *saal. G* (Dunwallo Molmutius) *og H selv nedenfor, men her* Dvnnovallvs; Dunyallo Molmocius, *B.* — 2) Clotenis, *G;* Gloteniss, *B.* — 3) Chornbr., *overskr.*, *H.* — 4) Pinekus, *B;* Ymner, *G.* — 5) *fra* [þeir höfðu mikinn her ok eyddu borgir ok kastala huar sem þeir fóru. Duniuallo konúngr rieð mót þeim, hann hafði xx þúsundir (cum triginta milibus, *Geoffr.*) hermanna vel búnar; en er þeir funduz, sló þegar í harðan bardaga ok mikit mannfall; var lengi sigrinn úsýnn huarir fá mundu. Þá heimti Dunuallo til sín v hundrat (sexcentos, *G*) manna, þeirra er voru úngir ok dreingiligir, bauð þá skrýðaz herklæðum ok uapnum þeirra

paa Stedet. Efter denne Udaad var megen Ufred der i Landet i fem Kongers Tid, og Regjeringen kom i stor Uorden, indtil en Mand kom op, ved Navn Dunvallus, en Sön af Kong Lothenis af Kornbretland, en dristig og ærgjerrig Mand. Da regjerede fem Konger over Bretland: een hed Piner, denne dræbte han först; dernæst reiste sig imod ham Kong Rodacius af Kambaria og Kong Stacius af Albania, og da de mödtes, blev der en haard Kamp og meget Mandefald paa begge Sider, men Enden blev, at begge Kongerne faldt tilligemed största Delen af deres Hær, hvorpaa Dunvallus underkastede sig deres hele Rige. Han var den förste blandt dette Lands Konger, som lod sig gjöre en Krone af Guld; han udgav de Love som kaldes de Malmutinske, som vedligeholdt sig der længe efter: at hvor meget ondt end en Mand havde begaaet, skulde han dog have Fred, hvis han kom til ham den Dag han bar Kronen. Han lod ligeledes paa mange Steder rydde Landet til Byer og Agre; han afskaffede ogsaa alt Röveri og Hærværk. Han regjerede i fyrretyve Aar og döde i London, og blev begravet i det Hovedtempel, som han havde opfört i Anledning af Lovenes Ordning der i Landet.

Om Brennius og Belinus.

15. Dunvallus's Sönner toge Riget i Besiddelse efter ham; den ene af dem hed Belinus, den anden Brennius.

---

er dauþir uoru, ok sua gerði hann siolfr, ueitte síðan atgongu harða, ok hiuggu á tuær hendr; hugðu þeir þá, er ímóte voru, að hinir dauþu berðiz eigi siðr en hinir er lifðu; ok í þessi atlogu fiellu þeir báðir konúngarnir Raudcus ok Staterius, ok fiöldi liðs þeirra, en þeir sem eftir lifðu flýðu sumir en sumir gengu til handa; tók hann þá herklæði sín ok fór aftr til liðs síns, ok átte sigri að hrósa, *B, stemmende temmelig nöje med Geoffr.* — [6]) ok bar hann merkitíðir allar, þær hann uirði mest, *B.* — [7]) leges Molmutinæ, *Geoffr.*; Mamertini lög, *B.* — [8]) *fra* [hann setti ok

ok vildi hvårtveggi heita yfirkonúngr [1], en þó sættust þeir með því, at Belínus skyldi heita yfirkonúngr, af því at hann var ellri, ok hafa en*n* syðra lut ríkis, en Bren*n*ir [2] en*n* nerðra, ok stóð svå þeirra sætt um v ár. Þat voru lög með Trójumönnum, at sá skyldi œðri heita er ellri var; töldu menn þat þá fyri Brenni, at hann skyldi fara til Noregs [3], ok biðja dóttur Helsíngs [4] konúngs ok fá þaðan fullan styrk móti bróður sínum. Síðan fór hann til Hörðalands, ok bað dóttur konúngs ok fèkk hennar, ok var þar um vetrin*n*; en er Belínus spurði þetta, ok hann var ekki eftir þessu ráði spurðr, þá ferr hann með her til Norðhumbralands, ok leggr þat allt undir sik. Þetta spyrr Brennir ok samnar úvígjum her saman. En er Guðríkr [5] Danakonúngr spyrr til hans ferðar, samnaði *hann* her saman, því at hann fyrimundi honum kvånfángs þess er hann hafði fengit; tókst hèr harðr bardagi. Danir sóttu mest þat skip, er drottníngin var á, ok þat gátu þeir unnit, ok fengit hana; ok þegar lögðu þeir brott ok sigldu í haf; þá rak veðr til Norðhumrulands með viij skipum [6]. Bren*n*ir sigldi eftir ok kom at Skotlandi, ok spurði hvat hervirki bróðir hans hafði gört á hans ríki, ok svå at kona hans ok Danakonúngr var á hans valdi, sendi hann þá menn til bróð*ur* síns, ok bað hann gefa aftr ríki sitt ok konu, ella [mundi *hann* herja í ríkinu ok þyrma öngu [7]. Belir [8] varð reiðr við þessi orð, ok samnaði liði ok fór

---

hofa riett, þann er eingi maðr skyldi sva illt gert hafa er hann skylldi eigi frið hafa ef þeir kiæmiz á hofa garð; að þeim hætte voru síþan sett kirkiu grið, eftir því sem þau åtte að hallda um allan heim, *B.* — [9]) *fra* [lagastyrktar, *B;* templum Concordiæ — quod ipse ad confirmationem legum construxerat, *Geoffr.*

[1]) þvíat þeir uoru menn metnaðargiarnir en höfðu með marga umspillendr, *B.* — [2]) *saal. H her og flere Steder med en mere nordisk Form for* Brennius, *ligesom* Belir *for* Belinus. — [3]) Norex, *H.* — [4]) Elsingii, *Geoffr.*; Elfricij, *B*; *i H overskrevet og kan efter Trækkene læses*

De holdt snart op at være enige og hver for sig vilde hedde Overkonge, men dog forligtes de paa den Betingelse, at Belinus skulde hedde Overkonge, fordi han var ældre, og have Rigets sydligere Deel, men Brennius den nordligere; saaledes kom deres Fordrag til at staae i fem Aar. Det var en Lov hos Trojamændene, at den som var ældst skulde hedde den ypperste; man raadede da Brennius til at drage til Norge og frie til Kong Helsings Datter, og hente sig derfra tilstrækkelig Styrke mod Broderen. Han drog da til Hördeland, friede til Kongens Datter og fik hende og blev der om Vinteren; men da Belinus fik dette at vide, og at han ikke blev spurgt til Raads i denne Sag, drager han med en Hær til Nordhumberland og underkaster sig det heelt og holdent; dette faaer Brennius at vide og samler en umaadelig Hær. Men da Dankongen Gudrek hörer om hans Tog, samler han en Hær, fordi han misundte ham hans Giftermaal; der blev en haard Kamp. Danerne angrebe heftigst det Skib, som Dronningen var paa, og det fik de erobret saa at de naaede hende, hvorpaa de öjeblikkelig drejede af og sejlede bort; de bleve ved en Storm drevne til Nordhumberland med otte Skibe. Brennius sejlede efter dem og kom til Skotland, han fik da Efterretning om det Hærværk, som hans Broder havde paafört hans Rige, samt tillige at hans Kone og Dankongen var i Broderens Magt, han sendte da Mænd til sin Broder, og bad ham tilbagegive Riget og hans Hustru, ellers vilde han hærge Riget og ikke skaane nogetsomhelst. Belinus

---

Afognius *eller* Chrognius. — [5]) Guðleikr, *B, hvilket ganske svarer til Geoffroys* Guichthlacus. — [6]) rak hann með iij skip nauðgan til Norðymbralands; þar var Beli fyri ok spurði allt huersu farið hafði, lèt hann þegar handtaka Guðleik konúng ok allt lið hans, en tók í sína geymslu konuna, *B.* — [7]) *fra* [kuaz hann mundo taka upp uopn þeirra beggja, brenna ok bæla huetuetna, þyrma huarki honum ne öðru, *B.* — [8]) *saal. H.*

mót Brenni með úvígjan her; þeir hittust við skóg þann er Kalateríus heitir, tekst þar harðr bardagi [1], ok börðust þann allan dag, en at kveldi flýðu Norðmenn til skipa, ok drap Beler af þeim xv hundruð [2] manna. Brennir komst á skip ok flýði til Saxlands [3], en Belir tekr undir sik allt ríkit af nýju, hann gerir sætt við Guðrík Danakonúng þá, at hann sór Beli [4] konúngi trúnaðareiða, ok hann skyldi af honum halda ríki í Danmörk; kona Brennis skyldi ok honum fylgja, enda skyldi hann lúka Bela [5] skatt á hverju ári, ok gaf þar gisla til. Belir lèt gera vegu ok [6] brúar um allt Bretland [7], ok setti þau lög, at á þeim götum skyldi hverr við annan frið hafa, hvat sem hann hafði gert, ok heldst þat enn í dag; þorði þá engi maðr honum móti at mæla.

16. Nú er at segja af Brenni, at hann [herjar í Franz, ok fèkk þar þó engan styrk [8]; hann fór þá á fund jarls þess er Segínus heitir; hann rèð fyri Búrgunía [9]; hann tók við honum með allri virðíng, ok bauð honum með sèr at vera svå lengi sem hann vildi; hann dvaldist þar um stundir; virði jarlinn hann því meira sem hann var lengr með honum [10], ok um síðir gifti jarlinn honum dóttur sína, með þeim kaupmála, at hann skyldi taka allt ríki eftir jarlinn,

---

1) ok heiftúðigr, þó at skeift kiæmi uið; var fyst skothríð hin harðazta en síðan hauggorusta, *B.* — 2) þúsundruð, *B, som ogsaa stemmer med Geoffr.*; ok eigi voru fleiri menn úsárir en x hundrut, *B, ligeledes efter Geoffr.* — 3) Fraklands, *B*; Gallicana litora, *Geoffr.* — 4) Bel', *H.* — 5) *saal. her H.* — 6) í, *H.* — 7) bæði um þuert ok endilángt ok allra höfuðborga í milli; hann setti svå ríkuligan konúngs friðinn, að á þ. göt., *B.* — 8) *fra* [hafðiz uið á Fraclandi ok frette að Belínus sat í friði ok kyrrleik; hann uar brott rekinn or ríki, margs anduane, þess er hann þóttiz eiga að hafa; hugsaði hann sitt ráð, huat hann mætte að hafaz, kominn þar einskipa með litlu liði ok fiárhlut, þótte eigi anðuelligt að sækia sitt með lítinn afla; hann fór á fund þeirra

blev vred over disse Ord og samlede en Hær, og drog imod Brennius med en umaadelig Styrke. De mödtes ved en Skov, som hedder Kalaterius, der blev en haard Kamp og de sloges den hele Dag, men om Aftenen flygtede Nordmændene til Skibene, og Belinus nedhuggede af dem femten Hundrede Mand. Brennius reddede sig ud paa Skibene og flygtede til Saxland, men Belinus underkastede sig hele Riget paa ny; han indgik et saadant Fordrag med Dankongen Gudrek, at denne aflagde Hyldingsed til Kong Belinus at han skulde holde Danmarks Rige som et Lehn af ham, Brennius's Hustru skulde tilhöre Dankongen, men derimod skulde han betale Belinus en aarlig Skat, hvorpaa han stillede Gisler. Belinus lod anlægge Veje og Broer over hele Bretland, og udgav den Lov, at paa disse Veje skulde alle have Fred indbyrdes, hvad man end havde forbrudt, og dette bestaaer endnu i Dag; nu vovede ingen Mand at gjöre ham Modstand.

16. Nu er at berette om Brennius, at han hærger i Frankerig uden dog der at vinde nogen Styrke; han drog da til en Jarl som hed Seginus, der herskede i Burgunia, denne modtog ham med al Hæder og indböd ham til Ophold der saa længe han vilde. Han dvælede der nogen Tid, og Jarlens Agtelse for ham tiltog i samme Grad som han var der længe hos ham; tilsidst gav Jarlen ham sin Datter til ægte paa de Vilkaar, at han skulde arve hele Riget efter ham, hvis han ikke efterlod sig nogen Sön,

---

sem þar voru fyrir, ok bar upp fyri þá sín uandræði, ok beidde að þeir mundi nokkurt lið honum ueita, en þeir gengu undan uið hann, ok þóttiz hann þeim helldr eiga að launa háð ok spott en uirðíng eða liðueizlu, ok iók honum í því hugar ángr, *B.* — [9]) þeim hluta landz er Allobrogia hèt, *B*, *overeensstemmende med Geoffr.*

[10]) hann var snarpr í sóknum ok grimmr í bardögum, en hægr ok kyrr í friði, hann uar manna fríðaztr ok geruiligaztr, mikill uexti ok ramr að afli, ueiðinn ok uakrlyndr í öllu, *B.*

ef hann ætti engan sun eftir; en ef jarlinn ætti sun, þá skyldi hann styrkja hann til síns ríkis í Bretlandi. Allir höfðíngjar í landinu bundu þetta með fastmælum. Jarlinn lifði eitt ár síðan, ok tók þá Brennir undir sik allt ríkit. Jarlinn hafði verit [fastr maðr[1], en Brennir var svâ örr at hann gaf á tvær hendr, hverjum er þiggja vildi; gerðist hann þá vinsæll, svâ at þá vildi hverr sitja ok standa í landinu sem hann vildi. Hann minntist þá hvelíka vináttu[2] hann átti bróður sínum at gjalda; býðr hann þá her út ok ferr til Bretlands, ok er Belir spyrr þat, samnar hann her, ok fór móti honum. Móðir þeirra lifði þá enn, er Tónoma[3] hèt, hon fór millim þeirra ok vildi sætta þá, en er hon gat þat eigi gjört, þá fór hon fram millim hersins, ok gengr at [Brenni, ok[4] leggr báðar sínar hendr um háls honum, ok berar brjóst sín bæði ok sýndi honum, ok mælti grátandi: minnstu þess, sun minn, at þessi brjóst draktu í þinni bernsku, ok fyri[5] þessu brjósti bar ek þik, þá er skaparinn lèt þik at manni verða[6], en nú særir þú þetta brjóst [með nýjum[7] harmi; minnst á, sun minn, hvat ek þolða fyri þik, læg reiði þína við bróður þinn fyri mína bæn, ok þó at þú yrðir fyri honum landflótta, þá er þèr þat nú skemdarlaust, því at þú ert nú eigi minni maðr en hann, nè úvíðlendari; nú er hitt betr, at virða svâ, sem þú hafir þetta af honum lotið, at þú ert nú orðinn mikill konúngr úr litlum smásvéini; en ef þú vilt hvârki gæta bróðrligrar ástar nè[8] móðurligrar gleði, þá man hamíngjan frá þèr hverfa, ok fylgja þeim er hana vill elska[9]. En er Brennir[10] hafði heyrt þetta, þá mínkaðist

---

1) *fra* [auðmaðr mikill ok fastr af fè, *B.* — 2) hverjar heiftir, *B.* — 3) Gonouena, *B*; Conwenna, *Geoffr.* — 4) *fra* [Brennir, *H overskr.* — 5) af, *B.* — 6) úmakliga þrongðir þú þá þessi iðr, er nú særir þú með nýum harmi, *B.* — 7) *fra* [*efter den oprindelige Skrift i H; Overskriveren har læst urigtig* á m̄ ein. — 8) *rettet*; ok, *H.* — 9) ok þeim er þat nita, að guþin

men hvis Jarlen fik en Sön, da vilde han understötte ham til at gjenvinde hans Rige i Bretland; alle Hövdinger i Landet forpligtede sig i denne Henseende paa det stærkeste. Jarlen levede derefter eet Aar, hvorpaa Brennius tog det hele Rige i Besiddelse. Jarlen havde været en paaholden Mand, men Brennius var saa rundhaandet, at han uddelte Gaver med begge Hænder, til hvem som vilde modtage dem; han blev da vennesæl, saa at enhver i Landet vilde i alle Henseender rette sig efter hans Önske. Nu mindedes han, hvilke Venskabstegn han havde at gjengjelde sin Broder; han samler da en Hær og drager til Bretland, og da Belinus faaer dette at vide, samler han ogsaa Tropper og rykker imod ham. Deres Moder var da endnu i Live, hendes Navn var Tonoma, hun gik imellem dem og sögte at faae dem forligte, men da hun ikke fik det udrettet, gik hun frem midt ind i Hæren og til Brennius, tog ham med begge Hænder om Halsen, blottede begge sine Bryster og viste ham dem og sagde grædende: mindes det, min Sön, at disse Bryster diede du i din Barndom og for dette Bryst bar jeg dig, dengang Skaberen lod dig dannes til Menneske, men nu saarer du dette Bryst med en ny Sorg; erindre dig, min Sön, hvad jeg taalte for dig, formindsk din Vrede mod din Broder for min Böns Skyld, og skjöndt du maatte flygte af Landet for ham, er du nu skadeslös derfor, da du nu hverken staaer tilbage for ham i Henseende til Magt eller dit Riges Omfang. Det er smukkere at opfatte Forholdet saaledes, som om du havde erhvervet dette ved ham, at du er bleven en stor Konge af en lille Svend; men hvis du hverken vil tage Hensyn til broderlig Kjærlighed eller moderlig Glæde, da vil Lykken vende dig Ryggen og fölge den som selv viser at han elsker den. Men da Brennius havde hört dette, sagtnedes hans Vrede,

láta þeim uel gánga er eigi girnaz iafnan annara, um þat fram sem rètt er, *t. B.* — 10) Brenevs, *hcr H.*

reiði hans [1], ok vildi hann hugga hana, ok lagði af sèr vâpnin, ok gekk með blíðu anliti at bróður sínum, ok er Belir sá þat, þá lagði hann af sèr sín vâpn, ok mintist þá hvârr við annan, ok festu þá frændsemi sína at fullu, sem vera átti. Síðan fóru þeir báðir saman til Vallands, ok þaðan til Franz, ok herjuðu þar, ok öll þau ríki, er fyri norðan fjöll eru, lögðu þeir undir sik, ok settu þar sína menn yfir. Eftir þat fóru þeir suðr um fjöllin, allt til Rómaborgar. Þá voru ij consules yfir Róm ok Ítalía [2], hèt annarr Gabíus [3] en annarr Porsenna [4]; ok er Rúmverir vissu afla þeirra svâ mikinn brœðra, þá gáfust þeir í vald þeirra ok luku þeim skatta, ok fengu þeim gisla til trúnaðar, at svâ skyldu þeir gera jamnan. Síðan fóru þeir norðr um fjall til Saxlands, ok sömnuðu Saxar her saman í móti, ok börðust þeir, ok fengu þeir brœðr jamnan sigr. En er Rúmverjar spurðu þat, þá rufu þeir sættir við þá brœðr ok rèðust til liðs með Söxum. En er þeir brœðr spurðu þat, þá gerðu þeir þat ráð, at Brennir skyldi fara með her sinn til Rúmaborgar, en Belir skyldi vera eftir á Saxlandi. En er Rúmverir urðu þessa varir, ætluðu þeir at gera sát fyri Brenni, er hann hyrfi aftr. Belir varð varr við þetta, ok fór um nótt með her sinn í dal þann, er leið Rúmverja lá um. En er dagr var, sá Rúmverir fyri sèr fjölda manna með björtum vâpnum, ok sló þá ótta á þá, ok hugðu at Brennir mundi þar kominn; voru þeir þá ekki viðbúnir bráðum bardaga. Belir veitti þeim harða atsókn, ok [fèllu margir Rúmverir [5], en allir flýðu þeir er lífit þágu; tók þá at nátta ok skildi svâ með þeim. Belir fór þá á fund Brennis, ok fóru þeir báðir til Rúmaborgar ok settust um hana; þeir lètu reisa gálga fyri

[1]) hann, *ur. H.* — [2]) en er þeir sóttu til Rómaborgar, voru þar fyrir þeir forsjámenn, er consules voru kallaðir, *B.* — [3]) *saal. B, G;* Sabius, *overskr.*, *H.* — [4]) Persentus, *B.* — [5]) *fra* [fèll lið Rómverja sem storð, *B.*

han vilde tröste hende, lagde Vaabnene fra sig og gik med blidt Ansigt til sin Broder, og da Belinus saae dette, lagde ogsaa han Vaabnene fra sig, og de kyssede hinanden og sluttede et fuldkomment Broderforhold imellem sig, som de burde; derpaa droge de begge tilsammen til Valland, og derfra til Frankerig og hærgede der, og alle de Riger, som ere nordenfor Fjældene (Alperne), erobrede de og satte deres Mænd derover. Derefter droge de syd over Fjældene, heelt til Rom. Dengang vare der to Consuler over Italien, den ene hed Gabius, den anden Porsenna, og da Romerne fik at vide, hvor stor Brödrenes Styrke var, overgave de sig til dem og betalte dem Skatter og stillede Gidsler som Troskabspant, at de skulde stedse opfylde denne Pligt. Derefter droge de nord over Fjeldet til Saxland, Saxerne samlede en Hær imod og det kom til Slag imellem dem, men Brödrene vandt stedse Sejer. Da Romerne fik dette at vide, bröde de det med Brödrene indgaaede Fordrag og gave sig til at understötte Saxerne; men saasnart Brödrene hörte det, besluttede de, at Brennius skulde drage med sin Hær til Rom, men Belinus blive tilbage i Saxland. Da nu Romerne erfarede dette, forsögte de at stille et Baghold i Vejen for Brennius, naar han skulde drage tilbage. Belinus fik Nys herom, og drog om Natten med sin Hær til den Dal, hvorigjennem Romernes Vej faldt; og ved Dagens Frembrud saae Romerne for sig en betydelig Hær med skinnende Vaaben, derover bleve de forskrækkede og tænkte at Brennius var ankommen, men vare endnu ikke belavede paa Slaget. Belinus angreb dem heftigt, og mange Romere faldt, men alle flygtede, som beholdt Livet; da faldt Natten over og saaledes skiltes de ad. Belinus forenede sig da med Brennius, hvorpaa begge droge til Rom og beleirede den; de lode opreise en Galge udenfor Portene, og lode Gidslerne före derhen. Indbyggerne opgave alligevel ikke Forsvaret, og lode

borgliðum ok lètu leiða þángat gislana. Ekki gáfu borgarmenn upp vörnina at heldr [1]; lètu þeir brœðr þá hengja xx enna ríkustu manna syni, er voru í gislíngu. Við þessa sýn brá þeim svå, at þeir voru búnir at gefast upp, ok í því kom lið þat er flúð hafði fyri Beli [2], ok rèðu þeir þá út or borginni til orrostu við þá brœðr, ok lauk svå at Rúmverjar flýðu undan ok fengu mikinn mannskaða hvårirtveggju. Þar fèllu báðir höfðíngjar Rúmverja, Porsenna ok Gabíus [3]. Tóku þeir brœðr þá enn borgina í sitt vald ok settu sína menn yfir. Þeir áttu margar orrostur í Ítalía, áðr þeir gæti þat unnið, ok gerðist Brennir þar höfðíngi yfir; er ekki hèr lengra sagt af honum [4]. En Belir sneri heim til Bretlands með her sinn, ok settist þar at ríki; hann lèt þar gera margar borgir ok kastala, hann lèt gera einn háfan turn yfir því liði í Lundúnum er út veit á ána Tems, ok gylltan knapp á ofanverðu, með miklum hagleik; en er hann andaðist, þá var líkami hans brendr ok látin askan í eitt gullker, ok sett upp á knappinn þann er á var turninum, því at hann bar hæst ok yfir alla borgina.

Af Gyrgvi konúngi.

17. Sun Belis hèt Gyrgvir [5], hann tók ríki eftir föður sinn; hann var manna hógværastr ok vitrastr. Menn voru honum fyrst mjök úlýðnir í [landinu ok [6] reistu móti honum bardaga, en þó at hann veri daglega hógværr, þá var þat eigi minna furða, er hann tók til, hversu grimmr ok våpndjarfr hann var þá, ok fèkk hann jamnan sigr, ok lögðust með því bardagar innanlands. Danakonúngr hèlt sköttum þeim fyri honum, er hann hafði goldit feðr hans, bauð hann þá her út ok fór til Danmerkr, ok varð þar harðr bardagi,

---

[1]) helldr uörðu þeir því harðfeingeligarr með skotum ok ualslongum, *t. B.* — [2]) Bel', *H.* — [3]) Galltvs, *her, H.* — [4]) en þó ero mörg þrekuirke hans ritoð í öðrum bókum, *t. B.* — [5]) Gurgiunt

Brödrene da hænge tyve af de rigeste Mænds Sönner, som vare deres Gidsler. Dette Syn virkede saaledes paa Romerne, at de vare belavede paa at overgive sig, men i det samme ankom de Tropper, som havde flygtet for Belinus, og droge de da ud af Borgen til Kamp imod Brödrene, der endtes saaledes, at Romerne toge Flugten og begge Parter lede et stort Tab. Der faldt begge Romernes Hövdinger, Porsenna og Gabius. Brödrene fik da endnu Borgen i deres Magt, og stillede den under deres Mænds Bestyrelse. De leverede mange Slag i Italien, förend de fik det erobret, men derpaa blev Brennius Hövding derover, og bliver her ikke videre berettet om ham; men Belinus vendte hjem til Bretland med sin Hær, og overtog Regjeringen: han lod der bygge mange Borge og Kasteller, samt et höjt Taarn over den Port i London, som vender ud til Floden Tems, med en forgyldt Knap ovenpaa, forarbeidet med stor Kunst; men da han döde, blev hans Legeme brændt og Asken lagt i et Guldkar, der blev stillet ovenpaa den Knap, som var paa Taarnet, thi den raged höjest op over hele Borgen.

Om Kong Gyrgver.

17. Belinus's Sön hed Gyrgver, der overtog Regjeringen efter sin Fader, og var den sagtmodigste og viseste Mand. I Begyndelsen mödte han en stor Opsætsighed i Landet, der endog blev til en aabenbar Kamp imod ham; men saa sagtmodig som han var i daglig Omgang, saa forbausende var hans Strænghed og Tapperhed i Kamp, naar han blev dreven dertil; han blev ogsaa stedse den sejrende, og saaledes sagtnedes de indenlandske Stridigheder. Dankongen forholdt ham de Skatter, som han havde erlagt til hans Fader; han böd derfor Leding ud og drog til Danmark, og der blev en haard Kamp, hvori Dan-

---

Brabtruc, *Geoffr.*; **Gurguit Barbaruch**, *B.* — [6]) *fra* [lŏm *overskrevet i H, men sikkert feilagtig.*

ok fèll þar Danakonúngr, en hann lagði land allt undir sik. En er hann fór heim, kom hann til Orkneyja, ok var þar fyri sá maðr er Partholómis[1] hèt, með xxx skipa, hann hafði flýð af Spanía ok rekizt ix mánuði í hafi[2], ok bað hann konúng veita sèr nokkurar hjálpir, en hann vísaði þeim at byggja þat land er nú heitir Írland. Síðan fóru þeir þángat ok bygðu þar, ok þeirra afspríngi síðan; ok litlu síðarr andaðist Gyrgvir konúngr ok var hann mjök harmaðr. Eftir hann tók ríki sun hans, er Gvitilínus *hèt*; honum unni allt landsfólk; kona hans hèt Marcía, hon var spænsk at ætt. Konúngr lifði litla stund ok varð sóttdauðr. Eftir hann tók ríki Kananus sun hans, vij vetra; drottníng rèð fyri ríki, meðan hann var í barndómi; hon setti lög í landinu, þau er kölluð eru Marcíane[3], ok voru þau síðan þar lengi vel haldin. Eftir Kananus tók ríki sun hans, er Sisillíus[4] hèt, en eftir hann bróðir hans, ok er sá eigi nefndr, en eftir hann Mordídus[5], frillusun Kananí. En er hann hafði eigi lengi ríkt, kom einn herkonúngr af Norðhumrulandi ok herjaði, ok er Mordídus frá þat, þá varð hann reiðr mjök; hann fór með her sinn í móti honum; verðr þar harðr bardagi, ok eigi lángr áðr Mordídus hafði sigr, en svá var hann reiðr-orðinn at hann vildi engum manni láta grið gefa; lèt hann þá leiða til sín þá er fángnir voru, ok hjó sjálfr höfuð af öllum, þar til er hann var svá móðr at hann mátti varla gánga, þá bað

---

[1]) Partholoim, *Geoffr.*; Uorthomis *og* Vartholomis, *B.* — [2]) konúngr spurði hversu af stæði um ferð hans: Vartholomis bað konúng friðar, sagðiz hafa uorðit þángað sæhafa en áðr landflótti af Spánlandi, ok rekiz um haf innan eigi skemr en xviij mánaði, *B.* — [3]) *B tilegner Gvitelinus disse Love:* hann uilldi þó láta eftir sig lifa nockurar ágiætar minniar sinnar spectar: hann setti þau lög í landi, er kölluð uoru Marciane lög ok uoru þau myklu diúpari ok spakligri en þau er áðr uoru; þau lög uoru þar síðan leingi halldin ok uíða í öðrum löndum, sömdu margir menn sín

kongen faldt og han underkastede sig det hele Rige. Paa Hjemreisen kom han til Örkenöerne, der forefandt han en Mand ved Navn Partholomis med tredive Skibe, denne var flygtet fra Spanien og havde drevet ni Maaneder omkring paa Havet; han bad Kongen om nogen Understöttelse, men denne anviste dem til Bebyggelse det Land som nu hedder Irland; de droge da derhen og byggede der og deres Afkom efter dem, men kort efter döde Kong Gyrgver og blev dybt savnet. Efter ham kom til Regjeringen hans Sön Gvitilinus; han var yndet af hele Folket; hans Kone hed Marcia, af spansk Herkomst; Kongen levede kun kort og döde paa Sotteseng. Efter ham kom hans Sön Kananus, syv Aar gammel, til Regjeringen; Dronningen bestyrede Riget, medens han var i Barndom, og gav de Love for Landet, som kaldes de Marcianske, som siden bleve i lang Tid ved Magt. Efter Kananus kom til Regjeringen hans Sön Sisillius, efter denne igjen hans Broder, hvis Navn ikke anföres, og derefter Mordidus, en Slegfredsön af Kananus. Efter at han havde regjeret en kort Tid, kom der en Hærkonge fra Nordhumberland og hærgede Landet, og da Mordidus fik Underretning derom, blev han meget vred. Han drog imod ham med sin Hær og det kom til et haardt Slag, der kun varede kort, indtil Mordidus blev den sejrende, men han var da bleven saa opbragt, at han ikke vilde tilstaae nogen eneste Mand Fred, men lod före alle de fangne frem for sig, og hug selv Hovedet af dem alle, til han var bleven saa træt, at han næppe kunde gaa, da befalede han, med Hensyn til dem som stode tilbage,

---

lög þar eftir. — [4]) *Navnenes Orden er anderledes hos Geoffr., der er* Sisillius *Sön af* Guitilinus; Sisillius's *Sön* Kimarus; *hans Eftermand Broderen* Danius; *dennes Frillesön* Morvidus; *B derimod udelader* Danius, *og har* Ganarus *istedenfor* Kimarus, *men* Moruidus *som Slegfredsön af* Ganarus. — [5]) *saal. H allevegne, de övr.* Moruidus.

hann síðan þá sem eftir voru, at búð skyldi flá af þeim kvikum ok brenna síðan í eldi. En er menn spurðu þetta, þá þorði engi maðr á hans ríki at stríða síðan. Á hans dögum í ríkinu var undarlegr atburðr, at upp or sjó kom eitt mikit dýr, ok svâ ólmt, at þat reif ok sleit allt þat er fyri því varð, ok eyddi landit allt þar sem þat fór. Konúngr fór móti því ok skaut á þat mörg skot, ok beit ekki á; en er hann sá þat, þá gekk hann nær ok ætlaði at höggva þat; ok er hann kom at dýrinu, þá svalg þat hann sem [einn litinn fisk[1], ok lauk svâ hans æfi. Hann átti eftir sik v syni; sá var elztr er Gorlómanus[2] hèt, ok var sá til konúngs tekinn[3]; hann var blótmaðr mikill. Þá var svâ mikit ár í Bretlandi, at engi munði annað slíkt; hann var ok allra manna vinsælastr, ok ekki varð þat á hans dögum er hans farsælð hinðraði, ok andaðist hann í fullum veg sínum, ok var heygðr í Lunðúnum.

18. Eftir hann tók ríki Argalló[4], bróðir hans, ok var hann vândr[5] ok illgjarn, því at hann fordjarfaði [allt ríkisfólk á landinu[6] en hóf þá til ríkis, er enkis voru verðir, ok svâ kom hans úvinsæld, at hann varð at flýja landit, en þeir [tóku til konúngs bróður hans, er[7] Ellidúrus hèt, ok gerðist hann skjótt vinsæll. Argalló fór til vina sinna, at biðja sèr styrks, en honum vildi engi lið veita. Síðan fór hann aftr í Bretland, ok lagðist út á skóg þann, er Kalíterius heitir, með tíunda mann, ok einn tíma er Ellidúrus fór í þann sama skóg á dýra veiði, þá fann hann þar Galló, bróður sinn, ok mintist við hann ok [hafði hann heim með sèr, svâ at þat vissi engi utan hans skósveinn, ok var hann varðveittr í sjálfs hans herbergi[8].

---

1) *fra* [silúng, *B;* pisciculum, *Geoffr.* — 2) Gorbonianus, *B, Geoffr.* — 3) hann var háttsamr ok hirðprúðr, örr ok ástsæll, ríkr ok rèttlátr, stjórnsamr ok stiltr vel, *t. B.* — 4) Arthgallo, *Geoffr.* — 5) *her er et Stykke i H uden Overskrivning, med Undtagelse af de anmærkede Steder.* — 6) *fra* [*overskrevet i H.*

at man skulde flaa Huden af dem levende og derpaa brænde dem paa Baal. Men da dette blev bekjendt, vovede ingen derefter at paaföre hans Rige Krig. I hans Regjeringstid skete den forunderlige Begivenhed, at et stort Dyr kom op af Söen, saa rasende at det rev og sled alt hvad der stillede sig imod det, og lagde Landet öde overalt hvor det kom frem. Kongen gik imod det, og skjöd mange Skud paa det, men uden Virkning; da han saae dette, gik han nærmere og vilde hugge det, men da han kom hen til Dyret, slugte det ham som en lille Fisk, og dermed var hans Liv tilende. Han efterlod sig fem Sönner, den ældste hed Gorlomanus, der blev tagen til Konge; han var en ivrig Offrer til Guderne. I hans Tid var der i Bretland saa udmærket gode Aar, at ingen kunde erindre noget lignende; han var fremdeles den vennesæleste Mand, og i hans Tid indtraf ikke det ringeste som forstyrrede hans Lykke, saa at han döde i sin fulde Hæder og blev höjlagt i London.

18. Efter ham modtog hans Broder Argallo Regjeringen, han var slet og ondskabsfuld, thi han ödelagde alle Landets Rigmænd, og hævede til Magt dem som ingen Fortjenester havde, og saa forhadt blev han tilsidst, at han nödtes til at flygte ud af Landet, men hans Broder, ved Navn Ellidurus, blev valgt til Konge; denne blev snart afholdt. Da drog Argallo til sine Venner for at bede om Hjelp, men ingen vilde understötte ham. Derpaa vendte han tilbage til Bretland og gav sig, selv tiende, som Stimand ud i en Skov som hedder Kaliterius, og engang, da Ellidurus var paa Jagt i denne samme Skov, fandt han der sin Broder Argallo og omfavnede ham og förte ham hjem med sig, uden at nogen vidste derom,

— [7]) *fra* [*overskrevet i H.* — [8]) *fra* [leiddi hann heim til geruibúrs síns, ok liet hann þar uera sua at aðrir menn uissu ecki til, *B.*; in thalamo suo occuluit, *Geoffr.*

Konúngr tók sótt, ok lèt þá gera orð öllum höfðingjum í landinu, ok er *þeir* voru til hans komnir, þá lèt konúngr kalla til sín einn í senn[1]. Konúngr *lèt* egar grípa hvern sem kom, ok mælti: úmakliga geri ek með yðr, en ek vil yðr kunnigt gera, at bróðir minn er hèr kominn[2], sá er landflæmðr varð fyri mèr, ok af því at ek veit at vàrr skilnaðr man skjótt verða, þá vil ek þetta ríki gefa aftr Argalló; vili þèr eigi þetta játta mèr, þá skal ek láta [hálshöggva alla yðr. Ok þó at þeim þætti hvárgi góðr, þá játtu þeir öllu því er[3] konúngr beiddist, [ok var þetta með eiðum bundit; fara þeir síðan til Jorkar[4], ok tók konúngr[5] kórónu[6] af höfði sèr ok setti [á höfuð Argalló bróður sínum, en Ellidúrus[7] sat þá svå sem einn jústis[8]. Argallus tók þá [allan annan hátt um ríkisstjórn[9], en fyrr hafði hann haft; [gerðist hann[10] þá maðr vinsæll, hann ríkti x ár, ok [andaðist í borg þeirri er[11] Leira[12] [heitir. Þá tóku[13] Bretar til konúngs annan tíma Ellidúrus[14]; hann hafði [enn sama hátt sem fyrr um ríkisstjórn; ij brœðr hans[15] risu í móti honum, hèt annar Vígeníus en annar Perídúrus, þeir komu at konúnginum á úvart ok gripu hann, því at hann veitti [engra svika af þeim, ok settu hann í stein í Lundúnum, en þeir skiptu ríki með sèr[16] ok rèðu vij [vetr, síðan andaðust þeir báðir[17]. Eftir þat tóku[18] Bretar Ellidúrus or steininum í Lundúnum, ok [var hann þá eð iij sinn til konúngs tekinn[19], ok rèð hann

¹) þuí at hann liez í höfði kenna, ef nockurr gnýrr eða háreysti ueri, *t. B, stemmende med Geoffr.* — ²) margs anduani, *t. B.* — ³) *fra* [*overskrevet i H.* — ⁴) *saal. oprindel. H, men overskr.* Jorkv. — ⁵) *saal. efter Gjetning; i H overskrevet* þr (þar). — ⁶) *fra* [*overskrevet i H.* — ⁷) Ellididvs *urigtigt overskr. H.* — ⁸) *fra* [*overskrevet i H; til denne sidste Sætn.* (en Ellid. — — justis) *findes intet tilsvarende i Geoffr., hvorfor* justis *er oversat overeensst. med Stedet i* Hist. Eccl. Island. I, 503². *Ordet* steinn *i det fölgende, som vel ialmindelighed betyder en Bygning af Steen, men som oftest bruges om Klostre, er her oversat ved „Taarn" ifölge Geoffr., som deels benævner det* „turris" *deels* „carcer". —

med Undtagelse af hans Skosvend, hvorpaa Argallo blev forvaret i Kongens eget Kammer. Kongen faldt i en Sygdom, han lod da skikke Bud til alle Hövdinger i Landet, og da de kom til ham, lod han kalde for sig een ad Gangen. Kongen lod strax gribe enhver, som han kom og sagde: ufortjent handler jeg med eder, men jeg vil underrette eder om at min Broder, som maatte flygte for mig ud af Landet, er kommen her, og da jeg veed at vi komme snart til at skilles ad, vil jeg skjenke Argallo dette Rige tilbage; hvis I nu ikke ville tilstaae mig dette, skal jeg lade eder alle halshugge. Skjöndt ingen af Delene huede dem godt, tilstode de dog alt hvad Kongen önskede, og blev dette stadfæstet med Eder; derpaa droge de til Jork og Kongen tog Kronen af sit Hoved og satte den paa sin Broder Argallo, men Ellidurus tog Sæde som en Overdommer. Argallo antog da en ganske anden Skik, end han havde haft för, med Hensyn til Regjeringen; han blev da en vennesæl Mand og regjerede ti Aar og döde i den Borg som hedder Leira. Da toge Britterne Ellidurus til Konge anden Gang; han fulgte den samme Regjeringsmaade som för. Hans to Brödre gjorde Oprör imod ham, den ene hed Vigenius, den anden Peridurus; de overfaldt Kongen uforberedt, grebe ham, thi han anede ingen Svig fra den Kant, og satte ham i et Taarn i London, men de deelte Riget imellem sig og herskede syv Aar; derpaa döde de begge. Britterne toge da Ellidurus ud af Taarnet i London, og blev han da valgt til Konge tredje Gang; han forestod siden Riget hele sin Livstid

---

9) *fra [overskr. i H.* — 10 *fra [overskrevet i H :* gerþa hánn, *udentvivl urigtigen.* — 11) *fra [overskrevet i H.* ÷ 12) Kaerleir, *Geoffr.*; Kaerlek, *B.* — 13) *fra [overskrevet i H.* — 14) Ellidur *eller* Ellirur *her H overskrevet.* — 15) *fra [overskrevet i H.* — 16) *fra [overskrevet i H;* Vigenius hafði ríki suðr frá Humru, en Peridurus enn nerðra hlut, *t. B.* — 17) Þá tók Vigenius sótt ok andaþiz, en Peridurus tók allt ríki ok stýrði uel ok stilliliga,

því ríki[1] alla æfi síðan með veg[2] ok vinsæld, ok andað [elligamall með góðum orðstír, ok var hann barnlaus. fór [síðan[3] ríkit lítt at skilum, þvíat[4] þá voru ým konúngar, ok er engi saga frá þeim ger: var fyrst Ma nus, þá Ermíanus, þá Tedívallus, þá Nore[5], Katell Forrex, Kervi[6], þá Fúlgencíus[7], þá Eltúrus, Klendak þá Kanotus, þá Gúrgicíus, þá Maríanus, þá Kaftem þá Rillus, þá Beredabel, þá Dolvar, þá Helíus, hann ættstórr maðr, hann ríkti XL ára, hann átti iij syni e hèt einn Luðr, annarr Kasíbellánus[9], iij Neníus[10].] tók konúngdóm eftir föður sinn, því at hann var e hann lèt gera nýja veggi um Lundúnaborg, ok jók bæði með kastalum ok turnum; hann var þarfligr ríl ok enn vaskasti til vâpna; hann rèð litla stund ríki var jarðaðr í Lundúnum; hann átti eftir ij syni hèt annarr Andrógeus[11] en annarr Tenvancíus. bellánus tók ríki eptir hann, en er bróðursynir hans nokkut vaxnir, þá setti hann Andrógeum yfir Lun en Tenvantíum yfir Kornbretaland.

Af Júlíó Cesare.

19. Í þenna tíma fór Júlíus Gajus Cesar nor fjall, ok lagði undir sik allt Gallía; honum var sa ein ey lá þaðan skamt, er sú þjóð bygði er kon frá Eneas sem sjálfir Rúmverjar, ok þat, at s mundi mjök vera ættlera, ok kunna ekki at berj

svâ at menn þóttuz náliga hafa iðgiolld Eliduri; þó eigi leingi konúngr, *B*, *stemmende med Geoffr.* — *overskrevet i H.* — [10]) *her er et Blad tabt i B.*

[1]) *forandret efter Gjetning, hvortil Trækkene i give Anledning;* v̄ (um) *er overskrevet.* — [2]) *fra* [o *i H.* — [3]) *fra* [*overskrevet i H.* — [4]) *herfra er overskrevet i H.* — [5]) *de tre sidste Navne ere* E Idvallo, Runno, *hos Geoffr.* — [6]) Porrex, Cherin, [7]) Fulgenius, *Geoffr.*; *H* Sulgencivs, *den fölgende vidtlöftigere hos Geoffroy:* Eldadus, Andragius, Urian Cledancus, Cletonus, Gurgintius, Merianus, Bleduno, Ca

med Hæder, meget elsket af Folket, og döde i höj Alderdom med et godt Eftermæle, uden at efterlade Börn. Derefter blev Riget meget uordentlig regjeret, da der vare flere forskjellige Konger, og gaaer der af dem ingen Saga. Först var Marganus, derpaa Ermianus, derefter Tedivallus, derpaa Nore, Katellus, Forrex, Kervi, derpaa Fulgencius, derefter Elturus, Klendacus, derpaa Canotus, derpaa Gurgicius, derpaa Marianus, derefter Caftenus, derefter Rillus, derpaa Beredabel, efter ham Dolvar, efter ham Helius, der var af en fornem Slægt, han regjerede i fyrretyve Aar og efterlod tre Sönner, hvoraf en hed Lud, den anden hed Casibellanus, den tredje Nenius. Lud modtog Regjeringen efter sin Fader, thi han var den ældste; han lod opföre nye Mure omkring London, og befæstede den baade med Kasteller og Taarne; han var nyttig for Riget og den tappreste i Kamp; en kort Tid forestod han Riget og blev begravet i London; han efterlod to unge Sönner, en ved Navn Androgeus, og en anden som hed Tenvancius. Kasibellanus fik Riget efter ham, og da hans Brodersönner vare opvoxede, satte han Androgeus over London og Tenvancius over Kornbretland.

Om Julius Cesar.

19. Paa denne Tid drog Julius Gajus Cesar nord over Fjeldet (Alperne), og underkastede sig hele Gallien. Det blev sagt ham at en Ö laa kort derfra, som var bebygget af et Folk, der stammede fra Eneas, ligesom selve Romerne, samt tillige at dette Folk monne være meget vanslægtet og ikke forstaae at kæmpe, hvorfor

---

Sisillius, Blegabred, Arthmail, Eldol, Redion, Rederchius, Samuilpenissel, Pir, Capoir, Gligueillus, Heli. — [8]) *dette Navn er uden Tvivl sammensmeltet af* Cap, Oenus *hos Geoffroy.* — [9]) *saaledes H i det Fölgende, men her* Casibellus; Cassibellaunus, *Geoffroy; hos Cæsar hedder Navnet* Cassivellaunus. — [10]) *saaledes H i det fölgende;* Nennius, *Geoffr.;* Venius, *her, H.* — [11]) *saaledes H i det fölgende, samt Geoffr.;* Androgenvs, *her, H.*

þat land mundi laust fyri liggja. Júlíus sendi Kasíbellánó eitt brèf með þessum orðum, at þeir gjaldi Rúmverjum skatt, ok játti sik undir þeirra lýðni, því at þat var þann tíma er þeir unnu yfir alla veröldina. Kasíbellánus lèt senda annað brèf í móti, ok mælti svâ: Undarleg er ágirni yðar, Rúmverja, er þèr krefit af oss skatta, þar sem vèr höfum ruðt merkr ok úbygðir oss til atvinnu; væri yðr betra að binda við oss frið ok vináttu, ok styrkja vort ríki með yðrum mikla styrk; en þó at vèr hafim at vâru ríki nauðulega[1] komizt, þá eru vèr nú úvitandi alls úfrelsis, ok þó at guðin sjálf[2] vili oss þrælka, þá skulu vèr með öllu megni móti standa; hverfit frá þessi ætlan, þvíat vèr[3] skulum með vilja goðanna móti rísa. En er Cesar hafði lesit þetta brèf, varð hann mjök reiðr, ok fær sèr nú skip, ok fór með her sínum til Bretlands, ok leggr upp í ána Tems. Kasíbellánus hafði mikinn viðbúnað bæði á sjó ok á landi; þar var þá með honum Trídúósus Danakonúngr, Óvendagus Írakonúngr ok Bricteus Skotakonúngr[4]; þar var ok sá höfðingi er Belígus hèt, hann gaf þat ráð út at renna á her Julíí riðlum en fylkja ekki, ok svâ gerðu þeir, ok komu þá á þá úvara; sneri þá mannfalli í her Julíí. En er þeir höfðu lengi barizt, þá mœttust þeir Júlíus ok Nenius, bróðir Kasíbellánus, ok höggr Júlíus í hjálm Nenius ok festi sverðit; Nenius skaut skildinum neðan undir sverðit, ok varð Júlíó þat laust af því. Nenius[5] grípr sverðit en kastar brott sínu sverði[6], ok höggr á tvær hendr ok drepr margan mann; þá kemr móti honum sá höfðingi er Labíenus hèt, ok hjó Nenius *hann*[7] banahögg; ok í þessu brestr flótti á Rúmverjum, [ok flýðu þeir til

[1]) *saal. rettet, i H er* mz *overskrevet, saa at der kun sees* vðvlega. — [2]) *rettet;* sie *er overskrevet, saaat kun* f *i Enden af Ordet er synligt. Slutningen af tre Linier i H har været ulæselig for Overskriveren.* — [3]) *herfra er et Stykke med den oprindelige Skrift.* — [4]) *Geoffr. nævner:* reges subditi . . . .

Landet vilde være let at tage. Julius sendte et Brev til Kasibellanus, af det Indhold, at de skulde betale Romerne Skat og underkaste sig deres Magt, det var nemlig den Tid, da de overvandt hele Verden. Kasibellanus skikkede et andet Brev som Svar, og sagde: Besynderlig er eders Gjerrighed, Romere, at I kræve Skatter af os, da vi have ryddet Marker og Örkener til vort Underhold; bedre var det for eder, at stifte Fred og Venskab med os, og understötte vort Rige med eders store Magt; men ere vi end med Vanskelighed komne i Besiddelse af vort Rige, kjende vi nu aldeles ikke til Ufrihed, og om end Guderne selv vilde gjöre os til Trælle, skulle vi af alle vore Kræfter gjöre Modstand; lader denne Plan fåre, thi vi skulle med Gudernes Villie reise os imod. Men da Cesar havde læst dette Brev, blev han meget vred og samlede Skibe og drog med Hæren over til Bretland og lagde op i Floden Tems. Kasibellanus rustede sig ivrig, baade til Söes og til Lands; der var hos ham Dankongen Triduosus, Irekongen Ovendagus og Skottekongen Bricteus, ligeledes var der en Hövding ved Navn Beligus, han foreslog at gjöre pludselige Angreb paa Julius's Hær flokkeviis, uden regelmæssig Hær-Opstilling, saaledes gjorde de ogsaa og angreb Julius uforberedt, hvorved Tabet blev större paa hans Side. Men da de havde kæmpet længe, mödte Julius og Nenius, Broder til Kasibellanus, hinanden; Julius hug i Nenius's Hjelm, saaledes at hans Sværd fæstede sig. Nenius slog med Skjoldet neden under Sværdet, hvorved det slap Julius af Haanden. Nenius greb Sværdet men kastede sit eget, og hug om sig til begge Sider og nedhuggede en stor Mængde; da kom imod ham en Hövding ved Navn Labienus og hug Nenius ham Banehug, og i det

---

Cridious rex Albaniæ, et Guerthaeth Venedociæ, atque Britael Demetiæ. — [5]) Nenevs, ***her, H.*** **— [6])** ***her begynder B igjen.*** **—**
[7]) ***tilf. efter B; udfaldet i H.***

skipa, ok fóru aftr til Saxlands [1]. Neníus var sárr orðinn i [höfði [2] af sverði Júlíí, ok sló í þat sár verk, ok dó hann [3] [fám nóttum síðarr, því at sverðit var eitrhert [4]. Kasíbellanus harmaði mjök anlát bróður síns. Júlíus unni [5] stórilla sínum lut, ok dró her saman annan tíma af Gallía ok Saxlandi, [ok ætlar til Brettlands [6]. Þetta spyrr Kasíbellánus, hann hefir [7] þá mikinn viðrbúnað í Bretlandi, at bœta kastala ok búa vâpn ok verndir; hann setti ok höfðíngja at geyma hverrar hafnar á Bretlandi. Hann lèt ok stika [8] ána Tems með blý ok járni, ok hafði þar virki ok viðrbúnað. En er ij ár voru liðin, þá kom Júlíus til Bretlands með úvígjan her, ok er hann lagði í ána Tems, þá rendu skipin á stikin, því at þau voru í kafi, ok gengu þegar inn í gegnum, ok fórst þar mikill *luti* Rúmverjahers; mikill komst ok á land með Júlíó, ok réðu þegar til bardaga við Breta ok gerðu á þeim mikinn mannskaða; en af því at iij voru Bretar um einn rúmverskan, þá máttu þeir eigi við ofrefli, ok kom Gajus Júlíus á flótta til skipa sinna, ok fór til Vallands, ok dvalðist þar um ríð [9].

20. Kasíbellánus gerði blót mikit eftir þenna sigr, ok bauð til sín öllum höfðíngjum, er í hans ríki voru, til Lundúna. Þar voru drepin XL þúsundraða nauta, ok

---

1) Uallands, *B; fra* [*overskrevet i H.* — 2) *rettet; overskrevet er* hafþi. — 3) *fra* [*overskrevet i H.* — 4) *fra* [hálfum mánaði síðarr, hann var leiddr í Lundúnum ok lagið suerð í gröf hjá honum, þat er hann hafði tekið af Julio, *B, temmelig nær efter Geoffr.* — 5) *saal. H;* undi, *B.* — 6) efldiz hann þá að liði ok öllum herbúnaði, ok allt þat fólk, sem hann hafði undir brotið áðr með hörðum hernaði ok ágirndar grimleik, lokkaði hann þá til liðs sèr með blíðum linleik ok fagurligum fyriheitum, gaf hann höfðíngjum gull ok gersemar, en herteknum frelsi ok fóstrland, ok sá er þeim hafði fyrr uerið grimr sem ið óarga dýr sýndi sik þá öllum linan ok hógueran sem hindar kálb (nunc mitis agnus, humili balans voce, *Geoffr.*) ok allt þaðan af uarð

samme grebe Romerne Flugten og undkom til Skibene og droge til Saxland. Nenius var saaret i Hovedet af Julius's Sværd, og til dette Saar slog sig en saa heftig Smerte, at han döde efter faa Nætter, thi Sværdet var hærdet i Gift; Kasibellanus sörgede meget over sin Broders Död. Julius var meget utilfreds med sit Forehavendes Udfald, samlede anden Gang en Hær af Gallien og Saxland, og agtede sig til Bretland. Dette hörer Kasibellanus, og foretog store Rustninger i Bretland, idet han lod sætte Fæstningerne i bedre Stand, forarbeide Vaaben og ruste alt til Forsvar. Han ansatte en Hövding til at forsvare hver Havn i Bretland; han lod ogsaa ramme Pæle i Floden Tems, beslagne med Bly og Jern, og lod Stedet befæste og indrette til Forsvar. Men efter to Aars Forlöb kom Julius til Bretland med en umaadelig Hær, og da han lagde op i Floden Tems, stödte Skibene paa Pælene, der vare under Vandet, og bleve pludselig gjennemborede, saa at en stor Deel af Romerhæren omkom der; dog kom ogsaa en stor Deel i Land med Julius, og indlod sig i Slag med Britterne og tilföjede dem et betydeligt Tab, men eftersom der vare tre Britter imod een Romer, kunde disse ikke modstaa Overmagten, og vendte derfor Gajus Julius paa Flugt til sine Skibe og drog til Valland og opholdt sig der en tidlang.

20. Kasibellanus anstillede en stor Offerfest efter denne Sejer, og indböd til London alle de Hövdinger som vare i hans Rige; der bleve slagtede fyrretyve tusinde Oxer

---

hann sva uinsæll að allir uilldu honum fylgia sem sínum föðqr eða bróður, B, *omtrent stemmende med Geoffroy.* — [7]) *fra* [*overskrevet.* — [8]) stik gera í, *B.* — [9]) hann settiz í turn einn ok hèllt sig þar, þvíat hann trúði ecki uel Vaulum, óttaðiz hann að þeir sem áttu margt hart yfir að giallda mundu þá þess minnaz, er hann uar þar kominn fáliðr, *B.*

xxx þúsundraða skógardýra. Smásveinar ij lèku í konúngshöllinni, hèt annarr Hirelgis [1], hann var systursun Kasíbellánus, annarr hèt Eneli [2], hann var systursun Andrógeus, ok varð hann úfrœknari [3] ok verðr reiðr ok grípr sverð, ok höggr höfuð af konúngs frænda, ok ljóp síðan á náðir Andrógeus [4] frænda síns. En er [5] Kasíbellánus frá þetta, þá varð hann reiðr, ok bað Andrógeum fá sèr sveininn, en Andrógeus bauð konúngi sættir, en konúngr neittaði því. Andrógeus rýmði þá undan, þvíat hann þóttist eigi mega halda móti konúngi; lèt konúngr þá brenna allar hans eignir, ok tók sumar undir sik. Andrógeus sendi þá brèf til Cesaris, ok segir honum allan þenna atburð: ok ef þèr vilið gera minn vilja, þá má ek svå skipa at þèr eignizt allt Bretland af mínum ráðum [6]; nú virð meira yfirbót til ágæts sigrs en liðna mína mótistöðu; er þat veraldar háttr ok vili goðanna, at þeir verða oft vinir er áðr hafa móti staðizt, ok hefir þat oft skjótan sigr gefit. Geymið nú meirr hyggjandi en heipt.

En er Júlíus hafði þetta brèf lesit, þá þótti honum vant at trúa Bretum heldr en fyrr, enda þótti honum vant at hafna þessu boði; tók hann þá gisla af Andrógeum [7], því at hann sendi honum dóttur sína, er Segirna [8] hèt, ok með henni xl riddara. Síðan bauð Júlíus her út eð iij sinn; en er Kasíbellánus varð þess varr, þá fór hann móti honum. Hann hafði sett Júlíus herbúðir sínar við þá borg er Dúrúbernía heitir, svå sem Andrógeus hafði ráð fyri gert; þar var skógr skamt í frá, ok í þeim skógi var Andrógeus ok með *honum* v þúsundrað manna. Kasíbellánus sœkir at herbúðum Júlíus með sinn her, ok tekst þar

---

[1]) Hireglas, *B*; Hirelglas, *Geoffr.* — [2]) Celinus, *B*; Evelinus, *Geoffr.* — [3]) úleiksi, *B.* — [4]) Androgius, *her og nogle andre Steder*, *H.* — [5]) kr, konúngr, *t. H.* — [6]) með mínum tænaði, *B.* — [7]) *herfra er et stort Stykke overskrevet i H.* — [8]) Scævam filium suum, *Geoffr.*; sendi þeim dóttur sína ok xxx höfðíngia, alla sèr skyllda, í gislíng, *B.*

og tredive tusinde Skovdyr. To Ynglinge legede i Kongehallen, den ene hed Hirelgis, en Söstersön af Kasibellanus, den anden Eneli, Söstersön af Androgeus; denne sidste blev overvunden i Legen, og blev vred og greb et Sværd og hug Hovedet af Kongens Frænde, hvorpaa han sögte Beskyttelse hos sin Frænde Androgeus. Men da Kasibellanus erfarede dette, blev han vred, og bad Androgeus udlevere Ynglingen; Androgeus tilböd Kongen Forlig, men Kongen afslog det. Androgeus undveg da som Flygtning, thi han troede sig ikke istand til at holde Stand mod Kongen; denne lod da alle hans Ejendomme brænde og tog nogle af dem under sig. Da skikkede Androgeus et Brev til Cesar, og berettede ham denne Tildragelse: og hvis I vil gjöre min Villie (sagde han), skal jeg ordne Sagen saaledes, at I komme i Besiddelse af hele Bretland ved mine Raad; tag nu mere Hensyn til min Hengivenhed, der vil lede til en udmærket Sejer, end til min foregaaende Modstand, thi det er Verdens Gang og Gudernes Villie, og de, som ere hinandens Modstandere, blive ofte Venner, og denne Forandring har tidt skjenket hurtig Sejer. Agt nu mere paa Fornuftens end paa Hadets Stemme.

Men da Julius havde læst dette Brev, ansaae han det for farligt at stole paa Britterne mere end för, men lige saa misligt forekom det ham at forkaste dette Tilbud; han tog da Gidsler af Androgeus, idet denne sendte ham sin Datter, ved Navn Segirna, og med hende fyrretyve Riddere. Derpaa samlede Julius tredje Gang en Hær; men da Kasibellanus fik Nys herom, drog han ham imöde. Julius havde opslaaet sin Leir ved den Borg som hedder Durubernia, saaledes som Androgeus havde raadet ham; der var i kort Afstand en Skov, og i denne Skov var Androgeus og fem tusinde Mand med ham. Kasibellanus angriber Julius's Leir med sin Armee, og der opstaaer en haard Kamp og mange falde paa begge Sider; men da

harðr bardagi, ok fellr mart fólk af hvårumtveggjum [1]; ok er þessi bardagi var sem ákafastr, þá kom Andrógeus með sínu fólki, ok veita Bretum stór bakföll, ok snýr nú öllu mannfalli á Breta. Ok er Kasíbellánus sá þat, þá flýði hann undan í eitt fjall með sínum mönnum; þar vantaði eigi nógt grjót, ok var vígi gott. Júlíus ok Andrógeus settust um fjallit, ok ætluðu at sitja þeim þar mat; en er Kasíbellánus sá sik yfirstiginn, þá sendi hann mann til Andrógeus, at hann skyldi koma sætt í millim hans ok Cesaris, ok bauð honum fulla sœmð sína at hafa eftir sínum vilja. En er þessi orð komu Andrógeó, þá gekk hann fyri Cesarem [2] ok mælti: illa [3] er þeim höfðíngja fallit, er hann er í úfriði sem eitt lamb, en í friði grimmr sem ljón ok slœgr sem vargr. Kasíbellánus er nú yfirkominn, ok veitið honum nú miskun, ok látið hann hafa ríki sitt með skattgjaldi; megu þèr ok muna, hvat ek hefir yðr veitt, því at þèr hefðit aldri þetta ríki unnit, ef ek hefða eigi ráð til gefit, ok eigi fái þèr því haldit, ef ek stend í móti, ok veitið mèr fyrstu bœn er ek bið yðr. Júlíus sá, at Andrógeus var reiðr, ok gerði sætt við Kasíbellánus, með því móti at Kasíbellánus lauk síðan Rúmverjum skatt á hverju ári, ok varð Kasíbellánus síðan enn mesti vin Rúmverja.

21. Gajus sat um vetrinn á Bretlandi, þá hafði hann x vetr strítt fyri norðan fjöll, ok fór hann síðan um sumarit eftir til Rómaborgar, ok með honum Andrógeus, ok eftir þat varð strið þeirra máganna Pompejus magnus, ok varð Julíus Gajus Cesar siðan einvaldsherra yfir öllum heimi, svå sem segir í Rómverja sögum. En Kasíbellánus

---

[1]) fiell lið huaratueggiu sua ótt sem lauf af uiði, *B.* — [2]) ok kysti á kne honum, *t. B.* — [3]) *B lader* Androgeus *holde denne Tale til* Kasibellans *Afsendinge, og gjör den endnu udförligere; blandt andet siger Androgeus:* Satt er þat

Slaget var heftigst, kom Androgeus med sin Trop og gjorde et stærkt Angreb i Ryggen paa Britterne, hvorved hele Tabet blev paa deres Side. Da nu Kasibellanus saae det, flygtede han bort og besatte et Bjerg med sine Folk; der var ingen Mangel paa Stene og Stillingen let at forsvare. Julius og Androgeus begyndte at belejre Fjeldet, og agtede at afskjære dem al Tilförsel. Men da Kasibellanus saae, at han var overvunden, sendte han en Mand til Androgeus, med det Önske at han skulde stifte Forlig imellem ham og Cesar, idet han tilböd ham den Hæders-Stilling, som han kunde önske. Da dette Budskab kom til Androgeus, gik han frem for Cesar og sagde: en slet Hövding er den, der i Feide er som et Lam, men i Fredstid grum som en Löve og lumsk som en Ulv. Kasibellanus er nu overvunden, viis ham nu derfor Naade og lad ham beholde sit Rige som skattepligtig. I maa erindre hvilke Tjenester jeg har ydet eder, thi aldrig vilde I have overvundet dette Rige, hvis jeg ikke havde givet Raad dertil, og ikke ville I kunne holde det, hvis jeg staaer imod; skjenker mig derfor den förste Bön som jeg beder eder om. Julius saae, at Androgeus var vred, og stiftede Fred med Kasibellanus paa de Betingelser; at denne betalte derefter aarlig Skat til Romerne, og blev Kasibellanus derefter Romernes störste Ven.

21. Gajus blev Vinteren over i Bretland; han havde da i ti Aar kæmpet nordenfjelds, men Sommeren efter drog han til Rom og med ham Androgeus, derefter opstod Krig imellem ham og hans Svoger Pompejus magnus, og blev Julius Gajus Cesar derefter Enevoldsherre over hele Verden, som der berettes i Romer-Sagaerne. Men

---

er mælt (er): að af geingi uerðr huerr gaufugr, þuíat iafnan á höfðingi meira sigrs uon undir fylgdarmönnum en sèr. *Denne Afvigelse stemmer ogsaa med Geoffroy.*

lifði litla stund [1] síðan; hann andaðist í Jork. Þá tók Tenvancíus bróðir hans ríki eftir hann [2], en eftir hann Bellínus [3] sun hans, ok var hann með Augustus keisara, hann var í svå miklum kærleikum við keisarann, at hann gaf honum upp allan skatt, meðan hann lifði; ok á hans dögum lèt vårr herra Jesús Kristr berast í þenna heim. Hann ríkti x ár; hann átti eftir sik ij syni, hèt annarr Gviðir [4] en annarr Arfiragus. En eftir Bellínus tók Gviðir ríki; hann hèlt sköttum fyri Rúmverjum; þá var Claudíus keisari. Hann fór með her til Bretlands ok [tók land við Humru, ok settist þar um borgina [5]. En er Gviðir frá þat, samnar hann her saman ok finnast þeir, ok gánga Bretar þegar í gegnim fylkíng Rómverja, ok brast þá flótti í keisarans liði. Lelíus hèt einn voldugr maðr með keisara; hann tók bretzkan búníng; hann kunni ok þeirra túngu [6]; hann lèt sem hann sœki til móts við konúng til liðs, ok er hann kom þar sem konúngr var, þá leggr hann gegnim hann með sverði, ok snerist síðan til sinna manna. En er hann [náði eigi skipunum [7], þá flýði hann í einn skóg. Arvíragus bróðir konúngs [8] sá þetta, þá flettir hann bróður sinn ok klæðir sik með hans våpnum, [ok ferr nú í her Rúmverja á skóginn, því at þeir hugðu at keisarinn hefði þángat flýð, ok í þessari sókn drap Arvíragus Lelíum [9]. Síðan ferr hann í borg þá, er Filistría [10] heitir; keisarinn hèlt þángat öllum sínum her,

---

1) vij uetr, *B.* — 2) ríki *gjentager her H.* — 3) Kambelínus, *B;* Kymbelínus, *Geoffr.* — 4) Guidus, *B;* Guiderius, *Geoffr.* — 5) *fra* [sá höfðíngi með honum er hèt Lesius Hamo (Levis hamo, *Geoffr.);* þeir tóku land við borg þá er hèt Porcestria, settuz þegar um borgina ok gerðu borgarmönnum ij kosti: að gefaz upp eða suellta í hel, *B, stemmende omtrent med Geoffr.* — 6) þvíat hann hafði numið að gislum Breta í Rómaborg, *B.* — 7) *fra* [*ikke overskrevet i H.* — 8) *rettet; i H er overskrevet* hs (hans). — 9) *fra* [ok eggjaði fast sitt lið, varð þá enn

Kasibellanus levede derefter en kort Tid og döde i Jork; hans Broder Tenuancius fik Riget efter ham, og derefter hans Sön Bellinus; denne levede ved Keiser Augusts Hof, og stod i saa stor Yndest hos Keiseren, at han eftergav ham den hele Skat, saalænge han levede; i hans Tid lod vor Herre Jesus Kristus sig föde til denne Verden. Han regjerede ti Aar og efterlod sig to Sönner, den ene ved Navn Guider, den anden Arfiragus. Efter Bellinus kom Guider til Regjeringen; han indeholdt Skatterne for Romerne; dengang var Claudius Keiser, og drog med en Hær til Bretland, og lagde til Land ved Humberfloden og begyndte at beleire Borgen. Men da Guider hörte dette, samlede han en Hær og de mödes, og strax gjennembröde Britterne de romerske Rækker, saa at Keiserens Armee kom paa Flugt. Lelius hed en mægtig Mand hos Keiseren, han tog brittisk Rustning paa, ligesom han ogsaa kunde Sproget, og lod som han rykkede frem til Kongen til hans Undsætning, men da han kom der hvor Kongen var, gjennemborede han ham med et Sværd og vendte derpaa tilbage til sine Mænd; men da han ikke naaede til Skibene, flygtede han ind i en Skov. Arviragus, Kongens Broder, saae dette, han trak af Broderen dennes Rustning og iförte sig selv hans Vaaben, og drager ud i Skoven imod Romernes Hær, fordi man troede at Keiseren var flygtet derhen; i dette Angreb dræbte han Lelius, og drog derpaa til en Borg som hedder Filistria. Derhen gik da Keiseren med sin hele Hær, og beleirede Borgen med alle

mannfall mikið, skundaþi Claudius [til skipa en Hamo til skógar]. Aruiragus sótti þá á skóginn eftir Hamone, þar til er hann fieck kuíað hann á einni síðuar strondu (quod nunc . . . . Hamtonia nuncupatur, *Geoffr.*), ok liet hann þar líf sitt; þar var síðan kölluð Hamons höfn (portus Hamonis, *Geoffr*), *B.* — [10]) Porcestrium, *B;* quæ tunc Kaerperis, nunc autem Portcestria vocatur, *Geoffroy.*

ok settust um borgina með öllum sínum her ok vèlum; en er Arvíragus sá, hversu nauðulega hann var kominn, þá lýkr hann upp borgina ok býðst [1] til bardaga. Ok er keisarinn sá þat, þá sendi hann menn á hans fund, at bjóða honum sætt, þá sem fyrr höfðu þeir gort Júlíus ok Kasíbellánus, ok þar með mundi keisarinn gifta honum dóttur sína með miklu fè. Ok er vinir hvârratveggju gengu í millim, þá tókst þessi þeirra sætt, ok þar með full vinátta; ok í þessi ferð vann keisarinn undir sik Orkneyjar [2], með ráðum Arvíragus, ok fór síðan heim til Rúmaborgar, ok sendi menn til Bretlands með dóttur sína, er Gepissa [3] hèt, ok fèkk konúngr hennar, ok þar sem brúðlaup þeirra var, lèt hann gera eina borg til minnis [4]. Í þenna tíma setti enn helgi Pètr postuli biskupstól sinn í Anthíochía, ok á hans dögum fór hann til Rúmaborgar ok setti þar sinn pávastól, ok þá sendi hann Marchum guðspjallamann til Egiptalands, at boða þar trú. En er Arvíragus hafði fengit dóttur keisarans, þá nigu til hans allir þeir konúngar er þar voru, ok leiddist honum þrælkan Rúmverja, ok hèlt sköttum fyri þeim. Keisarinn sendi þá Vespasíanum at heimta þenna skatt [5], annaðhvârt með [góðu eða illu [6]; en er hann kom til Bretlands, þá settist hann um þá borg er Exónía heitir, ok litlu síðar kom þar Arvíragus konúngr með sinn her, ok tókst þar harðr bardagi, ok var fjöldi sárr ok svâ drepit, ok stóð til nætr; en um morguninn eftir gat drottníng sætta þá, ok hvarf Vespasíanus aftr til Róma, ok undi vel við sína ferð. Arvíragus gerðist þá friðsamr ok vinsæll í sínu ríki [7], ok varð ellidauðr; hann var

---

[1]) *saal. H, muligen* = býst; bióz (bjóst), *B.* — [2]) ok Suðreyjar, *t. B*; Orcades et provinciales insulas, *Geoffr.* — [3]) Geuisse, *B*; Genuissa, *Geoffr.* — [4]) þat uar at landamæri, þar er mættiz Kambría ok Lógría; sú borg uar kölluð Glucester, *t. B*; Kaerglou i. e. Gloucestria nuncupata, *Geoffr.* — [5]) at heimta

sine Stridskræfter og med alle Kunster; men da Arviragus saae, i hvilken Nöd han var stedt, aabnede han Borgen og tilböd Fjenden et Slag. Da Keiseren saae dette, sendte han Gesandter til ham for at byde ham Fred, paa samme Betingelser som Julius og Kasibellanus havde bestemt i sin Tid, og derhos vilde Keiseren give ham sin Datter til ægte med meget Gods. Da nu begges Venner gik imellem dem, blev denne Fred sluttet og et fuldkomment Venskab tillige, og paa dette samme Tog underkastede Keiseren sig Örkenöerne ved Hjelp af Arviragus's Raad, hvorefter han drog hjem til Rom og sendte Gesandter til Bretland med sin Datter, der hed Gepissa; hende ægtede Kongen, og paa det Sted, hvor deres Bryllup blev holdt, lod han opföre en Borg til Erindring. — Paa denne Tid satte den hellige Apostel Peter sin Bispestol i Antiochia, og i hans (Arviragus) Tid drog han til Rom og satte der sit Pavesæde, og da sendte han Evangelisten Markus til Egypten, for at forkynde den kristne Tro. Men da Arviragus havde faaet Keiserens Datter, sluttede alle de derværende Konger sig til ham; han blev da kjed af Romernes Trældomsaag og holdt deres Skatter tilbage. Keiseren sendte da Vespasianus, for at fordre denne Skat, enten med det Gode eller Onde, men da han kom til Bretland, kom han til at beleire den Borg som hedder Exonia; kort efter kom der Kong Arviragus med sin Hær, og der blev en haard Kamp, hvor en Mængde blev saaret og dræbt; denne Kamp varede indtil Natten faldt paa, men om Morgenen derpaa fik Dronningen dem forligte, hvorpaa Vespasianus vendte tilbage til Rom, vel tilfreds med sit Tog. Arviragus blev da fredsæl og yndet i sit Rige, og

---

rèttan máldaga af Aruirago, *B.* — [6]) fra [sætt ok friði eða yfirboði ok uansætt, *B.* — [7]) ok hafði eingi konúngr lánga æfi uerit slíkr merkismaðr sem hann, fyri allra hluta sakir, þeirra er heiðinn konúng mátti fríða, *B.*

jarðaðr í borg þeirri [er Claudíócestus [1] heitir, sem hans brullaup var gert. Sun hans hèt Maríus, er ríki tók eftir hann; sá konúngr gekk á ríki hans af Peitu [2] er Roðric [3] hèt, hann hafði mikinn her [4] ok varð þar hörð orrosta ok löng, áðr Roðric fellr. Þar lèt Maríus gera háfan steinstólpa [5] til sigrmarks, hann stendr í því hèraði er Vestmaría heitir. Hann gaf sínum [6] mönnum eitt nes af landinu, ok lèt þá ryðja ok byggja; þat heitir nú Katanes. Mikla úvirðíng lögðu Bretar á þessa þjóð, ok vildu eigi gifta þángat dœtr sínar [7], en *þó* varð þar brátt mikill fjöldi stórættraða manna, ok er mikil saga frá þeim, þó at eigi sè [hon hèr rituð [8]. Hann hèlt vingan við Rúmverja [9] meðan hann lifði, ok andaðist við góðan orðstír. Sun hans tók ríki eftir hann, er Cóilus hèt, hann hafði fœzt upp í Róm, ok var enn mesti vin þeirra alla æfi.

Af Lúcíus.

22. Lúcíus hèt sun hans, er ríki tók eftir hann; en er hann hafði eigi lengi konúngr verið, þá spurði hann at nokkurir menn í Rúmaborg höfðu annan sið en almúgrinn, ok þeir menn gáfu mönnum líf ok heilsu, ok sögðu þá mega [gera sèr eilífan fagnað með góðum verkum [10]. Síðan sendi hann brèf til Eleutheríus papa, ok bað hann senda sèr lærða menn at koma kristni á hans land. Papa varð þessum orðum mjök feginn, ok sendi þángat ágæta kennimenn Faganum ok Divíanum, ok boðuðu þeir guðs nafn

[1]) *fra* [*ikke overskrevet i H;* Glucestria, *B.* — [2]) rex Pictorum, *Geoffr.* — [3]) Rodric *overskrevet i H.* — [4]) de Scythia cum magna classe veniens, *Geoffr.* — [5]) steinturn, *B.* — [6]) *saal. H; ifölge Geoffr. og B menes her de som bleve tilbage af Rodriks Folk, hvilke alle gik over til Marius.* — [7]) nè leita þángað ráðs sonum sínum, ok vurðu þeir að teingjaz við Íra, *t. B.* — [8]) *fra* [*overskrevet i H:* hèr skrift, *men med tydelige Tegn til Forvanskning; den her optagne Læsemaade er efter Gjetning, som stötter sig paa de synlige Træk af den oprindelige Skrift;*

döde i höj Alder, og blev jordet i den Borg som hedder Claudiocester, hvor hans Bryllup havde staaet. Hans Sön hed Marius, der fik Regjeringen efter ham; en Konge af Peita, ved Navn Rodrik, angreb hans Rige med en talrig Hær, og der blev en heftig og lang Kamp, indtil Rodrik faldt. Marius lod opreise der en höj Steensöjle som Sejerstegn; den staaer i det Herred, som hedder Vestmaria. Han overlod sine Mænd et Næs af Landet, som han lod dem rydde og bebygge; det hedder nu Katanes. Dette Folk blev i höj Grad foragtet af Britterne, saa at de vilde ikke gifte deres Döttre derhen, men desuagtet samlede der sig snart en stor Mængde Mænd af fornem Slægt, om hvilke der gaaer en betydelig Saga, skjöndt den ikke skrives her. Han bevarede Venskab med Romerne, saalænge han levede, og efterlod sig et hæderligt Minde. Efter ham kom til Regjeringen hans Sön, ved Navn Coilus, han var opdraget i Rom og holdt det nöjeste Venskab med Romerne, saalænge han levede.

Om Lucius.

22. Hans Sön hed Lucius, som fik Riget efter ham; men da han havde regjeret en kort Tid, fik han Underretning om at nogle Mænd i Rom havde andre Skikke end Mængden, og at disse Mænd skjenkede Folk Liv og Sundhed, og sagde at man kunde erhverve sig evig Salighed ved gode Gjerninger. Han skikkede da et Brev til Pave Eleutherius og bad ham sende lærde Mænd over, for at udbrede den kristne Lære i hans Land. Paven blev meget glad ved dette Budskab og sendte derhen udmærkede Lærere, Faganus og Divianus, der forkyndte Guds Navn over hele Bretland under Kongens Beskyttelse, döbte

---

þótt eigi fylgi þessi frásögn, *B.* — [9]) ok gallt þeim alla skatta liettliga, *t. B.* — [10]) *fra* [sèr fyrirbúa ueizlu þá hèr í heimi, er annars heims skyldi nióta mega. Þetta fleck honum mikillar áhyggju, *B.*

um allt Bretland í konúngs trausti, skírðu menn, en sneru hofum í kirkjur. Þar voru áðr viij hof ok xx, ok iij höfuðhof umfram, voru þeir yfirmenn allra manna í landinu er þau[1] varðveittu. Hann[2] sneri allri þessi villu í kristni, ok lèt vera svå marga biskupa í landinu sem áðr voru blótguðar, voru iij erkibiskupar, einn í Lundúnum, annarr í Cantarabyrgi, iij í Jork, ok gaf hann til ágætar eignir[3]; fóru þeir Faganus jamnan millim Rúmaborgar ok Bretlands, [ok sneru mörgum manni til[4] rèttrar trúar með sínum kenníngum. Konúngr andaðist í borg þeirri er Claudíócester[5] heitir, ok er þar jarðaðr í þeirri höfuðkirkju er hann lèt sjálfr gera. Þá var liðit frá burð vårs herra Jesú Kristí c vetra ok hálfr setti tugr vetra; hann átti engan sun eftir sik. En er Rúmverir spurðu þat, sendu þeir til Bretlands höfðíngja þann er Severus hèt, at vinna landit undir þá, sem fyrr hafði verit; en jarl sá reis móti honum er Fúlgencíus hèt; en af því at Rúmverir höfðu afla mikinn, þá fór Fúlgencíus suðr um sjó, ok efldist þaðan at liði, ok kom síðan aftr til Bretlands á úvart, ok settist þegar um borgina Jork. En er Severus frá þat, ferr hann með her móti honum, ok tókst þar harðr bardagi, ok fèll Severus í þeim bardaga, en Fúlgencíus varð sárr til úlífis. Severus átti eftir sik ij syni, hèt annarr Geta, ok var móðir hans rúmversk, en annarr Bassíanus, ok var hans móðir bretzk[6], ok vildu hvårir efla sinn frænda til ríkis, þar til er með þeim varð harðr bardagi, ok fèll Geta, en Bassíanus tók konúngdóm ok allt ríkit.

23. Í þenna tíma vóx upp á Bretlandi úngr maðr ok ættstórr ok ágætr er Carásíus hèt[7], ok er hann þóttist

---

[1]) *rettet;* þeim, *overskr., H.* — [2]) *saal. efter Sammenhængen i det fölgende;* þeir *overskr. i H.* — [3]) *saal. ifölge Trækkene af den oprindelige Skrift i H,* eigr *overskrevet;* ok gaf konúngr þeim ǫllum iarðir ok aðra góða hluti, *B.* — [4]) *fra [ikke overskrevet i H.* — [5]) clavdyocest', *overskr. H.* — [6]) *skrives* bretz. — [7]) *saal. H senere, men her* Cassius; Kassus, *B;* Carausius, *Geoffr.*

Folk og forandrede Afgudstempler til Kirker; der vare forhen otte og tyve Templer og desuden tre Hovedtempler, hvis Forstandere vare Overhoveder for alle Landets Indbyggere. Al denne Vildfarelse forandrede Kong Lucius til Kristendom, og ansatte lige saa mange Biskopper i Landet, som der forhen vare mange Tempelforstandere, foruden tre Erkebiskopper, een i London, den anden i Kanterburg, den tredje i Jork; til disse Bispestole skjenkede han fortrinlige Godser. Faganus og hans Medlærere reiste jevnlig imellem Rom og Bretland og omvendte mange med deres Lære til den rette Tro. Kongen döde i den By, som hedder Claudiocester og er begravet der i den Hovedkirke, som han selv lod bygge. Da var hengaaet et Hundrede fem og halvtredsindstyve Vintre fra vor Herres Jesu Kristi Födsel. Kong Lucius efterlod sig ingen Sön. Da Romerne fik Efterretning om hans Död, sendte de til Bretland den Hövding som hed Severus, for at vinde Landet under deres Magt, ligesom för; men imod ham reiste sig en Jarl, ved Navn Fulgentius. Da nu Romerne havde en stor Krigsstyrke, drog Fulgentius syd over Havet og samlede sig der en Hær, hvorpaa han siden vendte tilbage til Bretland, og da man ikke var forberedt paa Modstand, begyndte han at beleire Staden Jork; men da Severus hörte dette, drog han imod ham og der blev en haard Kamp, hvori Severus faldt, men Fulgentius blev dödelig saaret. Severus efterlod sig to Sönner: den ene hed Geta, hvis Moder var en Romerinde, den anden Bassianus, som havde en brittisk Moder; da nu begge Folk vilde understötte hver sin Slægtning til at erholde Magten, blev der tilsidst en haard Kamp, hvori Geta faldt og Bassianus overtog Kongedömmet og hele Riget.

23. I denne Tid opvoxede der i Bretland en ung Mand af hæderlig Slægt og udmærkede Egenskaber, ved Navn Karasius; da det forekom ham, at han ikke der op-

þar önga virðíng fá, þá fór hann til móts við Rúmverja, bauðst þeim til landvarnar ok heimta skatt af Bretum, ok þetta starf fá þeir honum með sínum brèfum; ferr hann með her sinn til Bretlands ok herjar þar, ok [þá er[1] þetta spyrr Bassíanus, þá ferr hann móti honum, ok tekst þar harðr bardagi, ok fèll þar Bassíanus[2]. En er Rúmverjar spyrja þetta, þá verða þeir reiðir Carásíó, ok senda síðan þann mann er Allectus hèt; ok er hann kom til Bretlands, fór Carásíus[3] móti honum, ok varð þar enn mesti bardagi; fèll þar Carásíus. Tók Allectus þá allt ríki undir sik, ok gerði hann landsmönnum mikit harðrètti, en þeir kunnu því illa, ok tóku sèr konúng annan, sá hèt Clepídótus[4], ok efldu hann móti Allectó. Þá var formaðr fyri Rúmverjum Gallíus, hann náði Lundúnaborg. En er Clepídótus frá þat, þá samnaði hann at sèr úvígjum her, taka nú ok brjóta borgina; gafst þá Gallíus ok ætlaði undan at komast. Ok er þeir komu út af borginni þá gengu at þeim þjóðir þær er Venódótí heita, ok drápu alla Rúmverja á einum degi[5]. Lagði þá Clepídótus allt Bretland undir sik, ok rèð x ár; á hans dögum hóf Díóklecíanus keisari úfrið um allan heim kristnum mönnum; tók þá mjök at eyðast öll kristni á Bretlandi, því at þá kom enn af Róm sá höfðíngi, er Maximíanus hèt, ok var hann til þess sendr at brjóta kirkjur ok brenna hof, drap hann suma kristna menn en útlægði suma. Þessa helga menn píndi hann í Alkíalnúaborg[6], Albanus, Júlíus ok Aaron. Albanus tók þann mann í sitt vald er Amprólabus[7] hèt, ok er kvalarar[8] vildu taka hann, þá skipti Albanus klæðum

---

[1]) *fra* [*rettet;* þægr *overskrevet i H.* — [2]) *rettet;* Cassianus, *H.* — [3]) Karicius, *her H, overskrevet.* — [4]) Asklepiodotus, *B, Geoffr.* — [5]) skamt frá fossi þeim er síðan tók nafn af þeirra lífláti, *t. B.* — [6]) *saal. overskrevet i H, men sikkert forvansket; Geoffroy har:* urbis Legionum cives *og kalder* Albanus Verulamius; urbs Legionum *gjengives ellers ved* Kantarabyrgi, *og saaledes har B paa*

naaede nogen Hædersposter, drog han til Romerne, tilböd sig dem til Landeværnsmand og til at kræve Skatter af Britterne; dette Hverv overdroge de ham ved deres Breve, hvorpaa han förte sin Hær over til Bretland og hærgede der, og da Bassianus faaer Efterretning herom, gaaer han ham imöde og det kommer til en haard Kamp, hvori Bassianus faldt. Da Romerne fik Efterretning herom, bleve de opbragte paa Karasius og sendte en Mand ved Navn Alektus; og da denne kom til Bretland, gik Karasius imod ham og det kom til det heftigste Slag, hvori Karasius faldt. Alektus tog da hele Riget under sig og behandlede Indbyggerne med stor Haardhed, hvorover de bleve meget misfornöjede, toge sig en anden Konge, ved Navn Klepidotus, og understöttede ham imod Alektus. Gallius hed dengang Romernes Anförer, han naaede London, men da Klepidotus hörte det, samlede han en umaadelig Hær, hvorpaa de angrebe Borgen og begyndte at nedbryde den. Gallius overgav sig da og tænkte at undkomme, men da de kom ud af Borgen, bleve de overfaldne af de Folk som hedde Venodoti, der nedhuggede alle Romerne paa een Dag. Klepidotus underkastede sig derpaa hele Bretland og herskede derover i ti Aar. I hans Dage begyndte Keiser Diokletianus en Fejde imod de Kristne over hele Verden; i Bretland begyndte da Kristendommen meget at forfalde, thi der kom fra Rom endnu en Hövding, ved Navn Maximianus, som var sendt for at nedbryde Kirkerne og brænde Templerne; han lod de Kristne deels dræbe, deels forjage af Landet, og i Borgen Alkialnua piinte han de hellige Mænd Albanus, Julius og Aaron; Albanus tog en Mand ved Navn Amprolabus under sin Beskyttelse, og da Bödlerne vilde tage denne, byttede Albanus Klæder med ham og

dette Sted: þeir voru af Kantarabyrgi. — [7]) Amphilialus, *B*; Amphibalus, *Geoffr.* — [8]) *saal. B, og de oprindelige Skrifttræk i H bestyrke denne Læsemaade*; hinir *overskrevet.*

við hann ok [gekk síðan glaðr til písla *fyri* guðs sakir[1]. Í þenna tíma reis upp hertogi sá af Lincolni, er Cóel hèt, hann barðist við Clepídótó ok felldi hann, en Cóel tók konúngdóm yfir Bretlandi; ok er Rúmverjar spurðu þat, sendu þeir sunnan öldúng[2] þann er Constantínus[3] hèt, hann var vitr maðr ok vinsæll, hann hafði unnit allt Spanía undir Rúmverja. Cóel sendi honum sættar boð ok bauð honum skatt, eftir því sem fyrr var, ok tókst þessi sætt. Cóel andaðist litlu síðar, tók þá Constantínus konúngdóm, ok fèkk hann Elínu, dóttur Cóels, hon var allra kvenna fríðust ok vitrust, [hon var einberni[4] Cóels. [Þau áttu sun þann er[5] Constantínus hèt, ok gerðist brátt mikill atgerfimaðr. Constantínus ríkti x vetr, hann[6] andaðist í Jork, ok er þar grafinn.

Af Maxencíus.

24. Eftir Constantínus tók ríki Constantínus, sun hans, hann var vitr maðr ok stjórnsamr, rèttlátr ok stilltr vel; grimmr var hann við sína úvini, hann refsti mjök rán ok stulði. Þá stríði uppá ríki hans sá maðr rúmverskr, er Maxencíus hèt, ok va*n*n mikit illt á Bretum, bæði í stulð ok í ránum, ok rak Constantínus hann hæðilega brott. Rúmverjar, frændr hans, töluðu oft fyri honum, at hann skyldi fara með her si*n*n til Rómaborgar ok vinna aftr þá ánauð er Rúmverjar höfðu lagt á Breta[7], ok af þeirra

---

[1]) *fra* [gaf sik upp sjálfan í dauþa, at hann mætti æ lifa, *B.* — [2]) höfðingja, *B*; senatorem, *Geoffr.* — [3]) *saal. overalt H*; Constancius, *Geoffr.*, *B.* — [4]) *fra* [*ikke overskrevet i H.* — [5]) *fra* [*ikke overskrevet i H.* — [6]) *herfra er henved 1½ Side ikke overskr. i H.* — [7]) þá lifðu enn margir þeir menn er sunnan höfðu komið með Constancío; þeir gengu fyrir Constantínum ok mæltu sva: hue leingi ætlar þú að kuelias í útlegð þessi ok láta oss anduani gánga eigna varra ok frenda. Þú ert af varri ætt, ok máttu oss aftr giallda er vèr höfum mist, hvat sitr þú hèr? nú er af höndum rekinn Maximus konúngr ok friðat allt Bretland; hverja fremd

gik derpaa med Glæde til Pinebænken for Guds Skyld. Paa denne Tid gjorde en Hertug af Lincoln, ved Navn Koel, Opstand og kæmpede med Klepidotus og fældede ham, men Koel tog Kongedömmet over Bretland; da Romerne fik Efterretning herom, sendte de söndenfra en Raadsherre (Senator) ved Navn Constantinus, en klog og vennesæl Mand, der havde vundet hele Spanien under Romerne. Koel sendte ham Tilbud om Forlig og tilböd ham at yde Skat paa samme Maade som forhen, og saaledes kom et Fordrag istand. Kort efter döde Koel, og Kronen tilfaldt Constantinus; han ægtede Elina, Datter af Koel, den skjönneste og forstandigste blandt alle Kvinder og Koels eneste Barn. De havde en Sön ved Navn Constantinus, som tidlig blev en udmærket Helt. Constantinus regjerede ti Aar, og döde i Jork og er der begravet.

Om Maxentius.

24. Efter Constantinus kom hans Sön Constantinus til Regjeringen, han var en klog Mand og en kraftig Regent, retfærdig og maadeholden; mod sine Fjender var han grusom og straffede Rov og Tyverier med Strænghed. En romersk Mand ved Navn Maxentius angreb hans Rige med Fjendtligheder, og tilföjede Britterne meget ondt, baade i Tyverier og Röverier, men Constantinus jagede ham bort med Skjendsel. Romerne, hans Frænder, talte ofte for ham, at han skulde drage med sin Hær til Rom og afkaste det Trældoms-Aag, som Romerne havde paalagt Britterne; efter deres Opmuntring böd Kongen en Hær ud af hele Britannien

eða farsæld má hèr fá göfugr maðr? hèr er eigi riddara styrkr, hèr (er) lítil gnótt gullz eða silfrs, ger svâ vel, far til Rómaborgar með her þinn ok sæk hana með þínu sverði, vinn svâ aftr undir þig óðal þitt ok giallt oss svâ aftr konur vârar ok sonu, ok stórar eignir, er vèr lietu að baki oss, þá er vèr fylgdum föður þínum til þessa lands, þuí at þú ert skylldr að bæta oss þat er vèr mistum fyri hans sakir, *B.*

áeggjan býðr konúngr her út um allt Brittanía, ok ferr suðr um fjöll ok leggr undir sik [allt Ítalía ok Róm [1], ok litlu síðarr varð hann keisari yfir öllum heimi[2]. Með honum voru þá föðurbrœðr Elenu drottníngar, móður hans, er hètu Tósolíum [3] ok Trahan ok Maríum, ok gerði hann alla þá Rúmaborgar öldúnga. Eftir þetta herjaði Octavíus hertogi á Bretland, ok vann þat undir sik, ok gerðist konúngr yfir. En er keisarinn Constantínus spurði þat, þá sendi hann Trahen frænda sinn til Bretlands at vinna þat aftr. En er Trahen kom til Bretlands, þá settist hann um borg þá er Postestría[4] heitir, ok er Octavíus frá þessi tíðindi fór hann móti Trahen ok tókst þar hörð orrosta, ok hafði Octavíus sigr, en Trahen flýði til skipa sinna, ok sigldi hann til Skotlands ok herjaði þar ok brennir; ok er Octavíus spurði þat, ferr hann til Skotlands með her sinn; þeir fundust þar sem heitir Vestmar [5], ok börðust þar annat sinn, hafði Trahen þá sigr en Octavíus flýði. Trahen sótti þá eftir hvar sem hinn fór undan, þar til er hann flýði or ríkinu. Trahen lagði undir sik Bretland ok gerðist konúngr yfir. Octavíus flýði til Noregs, til Gimbertum [6] konúngs, er þar ríkti. Trahen varð ágjarn við landsmenn; en er hann fór um dag um völlu nokkura hjá Lundúnum, þá ljóp þar fram c manna með vâpnum, ok drápu konúng. Eftir þat gerðu landsmenn orð Octavíó, fór hann þá til Bretlands ok tók hann þar þá konúngdóm annat sinn. Hann rak alla Rúmverja brott af Brettlandi, ok frelsti landit af þeirra sköttum. Octavíus [7] átti dóttur, en engan sun; hennar fèkk sá maðr er Maximíanus hèt, hann var sun Leoncíi [8], föðurbróður Elenu drottníngar; hann tók ríki eftir hann. Kanoníus [9], systursun Octavíí, hófst til ríkis

---

1) *fra* [borgina ok allt Romaniam, *B.* — 2) yfir öllum konúngum, *B.* — 3) Leolinum, *Geoffr.*: Goelinum, *B.* — 4) Pascetra, *B*; Kaerperis, *Geoffr.* — 5) Uestmaraland, *B*; Westmarialanda, *Geoffr.* — 6) Gunbertum, *B*; ut a rege Gomberto auxilium àcquireret,

og drog syd over Fjeldene (Alperne) og underkastede sig hele Italien og Rom, og kort efter blev han Keiser over Verden. Da vare hos ham Dronning Elenas, hans Moders Farbrödre, ved Navn Tosolius, Trahan og Marius, hvilke han gjorde alle til Raadsherrer i Rom. Derefter hærgede Hertug Octavius Bretland og erobrede det og opkastede sig til Konge derover; men da Keiser Constantinus hörte det, sendte han sin Frænde Trahen til Bretland, for at erobre det tilbage; da Trahen nu kom til Bretland, begyndte han at beleire den Borg som hedder Postestria, men saasnart Octavius fik Efterretning derom, rykkede han imod Trahen, og det kom til et heftigt Slag, hvori Octavius fik Sejer, men Trahen flygtede til Skibene og seilede til Skotland og hærgede og brændte der. Da Octavius hörte det, drog han med sin Hær til Skotland; de traf sammen paa et Sted som hedder Vestmar og sloges der anden Gang; der sejrede Trahen, men Octavius flygtede, hvorpaa Trahen forfulgte ham, hvor han sögte at undvige, indtil han flygtede ud af Riget. Trahen underkastede sig da hele Bretland og opkastede sig til Konge derover, men Octavius flygtede til Norge, til Kong Gimbertus som regjerede der. Trahen blev ilde lidt af Folket, og en Dag, da han drog over nogle Sletter i Nærheden af London, sprang der frem et hundrede bevæbnede Mænd og dræbte Kongen. Derefter sendte Indbyggerne Bud til Octavius, hvorpaa denne drog til Bretland og modtog anden Gang Kongedömmet, han drev alle Romere ud af Bretland og befriede Landet for deres Skattepaalæg. Octavius havde en Datter men ingen Sön, hun blev gift med en Mand, ved Navn Maximianus, Sön af Leoncius, en Faderbroder til Dronning Elena; denne Mand fik Riget efter ham. Kanonius, Söstersön af

---

Geoffr. — [7]) Octovianus, *her*, *H.* — [8]) Leonini, *Geoffr.* — [9]) Cananivs, *her*, *H*; Conanus, *B*, *Geoffr.*

móti honum, ok áttu þeir margar orrostur, [ok sættust um síðir ok urðu góðir vinir[1]. Maximíanus fór síðan suðr um sjó, ok vann allt Valland; hann drap Gracíanum keisara, ok rak brott Valentínum bróður hans af Róm, [ok einum vetri síðarr[2] var Maximíanus drepinn í borg þeirri er Aqvíla[3] heitir[4]. Hann hafði haft mestan luta fólks með sèr af Bretlandi, svâ at þar var mjök auðn eftir. Þá fóru ij jarlar til Bretlands af Peitu, hèt annarr Gnajus[5] en annarr Melga; þá báða drap sá maðr er Gracíanus hèt, hann hafði lengi fylgt Maximíanó, ok var þá til konúngs tekinn yfir Bretland, ok bað honum hverr maðr ills, ok síðan drápu þeir hann sjálfir. Þá rèð Kanoníus fyri Armonica[6] þessa stund. Díonótus rèð þá Bretlandi, hann átti eina fríða dóttur er Úrsúla hèt, hennar bað Kanóníus, [ok var honum játtað hon; fór hon síðan suðr um sjó í Saxland með xj þúsundrað meyja, ok er þær komu í Kolni[7], þá var þar fyri [Attila, konúngr Húnalands, með her mikinn, ok vildu þröngva þeim til samvistu við þá; en af því at þær voru kristnar, þá vildu þær eigi samþykkjast við heiðna menn. Þá lèt Attila[8] konúngr hálshöggva þær allar, ok[9] eru þær kallaðar Kolnismeyjar. Eftir þetta lá Bretland lengi síðan undir hernaði víkínga ok ránsmanna; höfðu Bretar þá ekki traust af Rúmverjum. Í þenna tíma fór Gvitilínus erkibiskup af Lundúnum til [Aldroenus Armorica konúngs[10], ok bað hann hjálpræða um landsins

---

[1]) *fra* [en þó sættuz þeir vm (síðir) sua að Konanus skyldi hafa Breta ríki en Maximianus gerðiz hinn mesti hermaðr, hann drap hertoga þann er Vmbalius het ok reð fyri ríki því er Armonica het, ok gaf hann Konano mági sínum þat ríki, *B.* — [2]) *fra* [*skrevet to Gange i H.* — [3]) Aquilegia, *B.* — [4]) af vinum Graciani, *t. B, overeensstemmende med Geoffr.* — [5]) Guanius, *Geoffr., der kalder disse to Anförere* duces Pictorum et Hunnorum. — [6]) *d. e.* Armorica, *iflge Geoffr.* — [7]) *fra* [hon villdi eigi gánga með heiðnum manne, fieck hon ser þa meya lið mikið ok fór suðr

Octavius, hævede sig som Modkonge imod ham og holdt de mange Slag, indtil de omsider stiftede Forlig med hinanden og bleve gode Venner. Derefter drog Maximianus syd over Havet og vandt hele Valland, dræbte Keiser Gracianus og forjog hans Broder Valentinus af Rom, men eet Aar efter blev Maximianus dræbt i den Borg som hedder Aquila; han havde fört med sig Flerheden af Folket ud af Bretland, saa at Landet blev for en stor Deel lagt öde. Da droge to Jarler fra Peita til Bretland, hvoraf den ene hed Gnajus, den anden Melga; begge disse bleve dræbte af en vis Gracianus, som længe havde været hos Maximianus og blev da valgt til Konge over Bretland, men hver Mand önskede ham alt ondt og derpaa sloge de ham selv ihjel. Paa denne Tid herskede Kanonius over Armonica (Armorica), men Dionotus over Bretland; denne havde en skjön Datter, ved Navn Ursula; til hende friede Kanonius og fik hendes Jaord; derpaa drog hun syd over Havet til Saxland med elleve Tusinde Jomfruer, og da de kom til Köln, mödte de Attila, Konge over Huneland, med en stor Armee, man vilde da nöde dem til at indgaae Ægteskab med Attilas Krigere, men da de vare Kristne, vilde de ikke samtykke i Hedningers Villie. Kong Attila lod dem da alle halshugge og kaldes de de kölnske Jomfruer. Efter dette Tidspunkt var Bretland i lang Tid underkastet Hærgen af Vikinger og Rövere, uden at Britterne fik nogen Understöttelse fra Romernes Side. Paa denne Tid drog Guitilinus Erkebiskop af London til Aldroenus, Konge i Armorica, og anholdt om hans Hjelp i Landets trængende Stilling;

---

til Róms með xj þúsund meya; en er hon kom sunnan til Kolni, *B.* — [8]) Attala, *her*, *H.* — [9]) *fra* [herr Graciani keisara, en höfðíngjar hersins voru Gnaius Húna konúngr ok Melga; þeir lietv höggva Vrsulam ok allan meya flock hennar, þvíat þær villdu eigi samþyckia þeim til savrlífiss, *B.* — [10]) *saal. fra* [*rettet med Hensyn til B og Geoffroy;* Armonica Armenia konúnga, *H.*

náuðsynjar, ok sendi hann heim með honum bróður sinn, er Constantínus hèt, til Bretlands; ok þegar þeir komu þar, þá dreif til hans allt landsfólk, ok tóku Constantínus til konúngs, ok rak hann brott allt il*l*þýðisfólk af Bretlandi, ok hafði hann síðan góðan frið meðan hann lifði; hann átti rúmverska konu ok með henni iij syni, hèt ein*n* Constans[1], annarr Aurelíus, iij Pendragon. Constans[2] gekk í klaustr ok varð múnkr. En er Constantínus hafði x ár konúngr verið, þá kom til hans um dag ein*n* skozkr maðr, ok kvezt eiga skylt erindi við konúng, ok er þeir komu ij í eitt hús, leggr sá maðr konúng með knífi ok leypr síðan út ok forðar sèr, en konúngs menn tóku lík konúngs ok grófu þat með miklum harmi[3].

---

[1]) *saal.*, *Geoffr. og H selv senere;* Constancius *her*, *H.* — [2]) *rettet;* Constancius *her H.* — [3]) Omfanget af nærværende Bind tillader ikke Optagelsen af hele Sagaen i Sammenhæng, hvorfor Resten, tillige med en literær-historisk Skizze om Trojumannasaga og Bretasögur, maa henskydes til næste Bind. For imidlertid at give Læseren et kort Begreb om det tilbagestaaende af „Breta sögur" skulle vi bemærke, at der strax i det fölgende skeer Overgang til en ny Række Begivenheder, i det Jarlen Vortigernus optræder först som en Tilhænger og Yndling af Constans, derpaa som Ophavsmand til dennes Mord og tilsidst som en Usurpator af den kongelige Magt, hvorved Constans's Brödre Aurelius og Pendragon blive nödte til at flygte af Landet. Til Sagaen om Vortigernus höre to Episoder, den ene om Hengist og Hors og deres Ankomst til Bretland, den anden om Spaamanden Merlin, hvortil knytte sig og indskydes i Sagaen to Digte, der hvert for sig kaldes Merlínus spá og omhandler den berömte Spaamands Forudsigelser; Begge Digtene ere, efter Oldskrifternes Vidnesbyrd, forfattede af Gunnlaugr Leifsson, Munk i Benedictiner-Klosteret paa þingeyrum († 1218), en i sin Tid lærd og anseet Mand og Forfatter til flere Sagaer, skrevne deels paa Islandsk (Olafs saga Tryggvasonar, Ambrosius saga) deels paa Latin (vita Jonæ episcopi Holensis). Disse Digte ere en fri Oversættelse af Geoffroys 7de Bog, men saaledes, at Oversætteren deels udelader meget, deels indskyder Vers, deels

Kongen sendte med ham til Bretland sin Broder ved Navn Constantinus, og saasnart de kom derhen, strömmede hele Folket til og valgte Constantinus til Konge; denne forjagede alle Ildgjerningsmænd af Bretland, og sad derefter i god Fred og Ro, saalænge han levede; han var gift med en Romerinde og havde med hende tre Sönner, hvoraf den förste hed Constans, den anden Aurelius, den tredje Pendragon. Constans gik i et Kloster og blev Munk. Men da Constantinus havde været Konge i ti Aar, kom en Dag en skotsk Mand til ham, og erklærede at have et paatrængende Ærende til Kongen, men da de to vare komne ind i et Kammer, gjennemborede denne Mand Kongen med en Kniv og löb derpaa ud og reddede sig med Flugten, men Kongens Mænd toge hans Lig og begrove det med en stor Sorg.

---

forandrer Ordenen i sin Original. Sproget minder paa flere Steder om de ældste Digte, og der findes Udtryksmaader, som ellers kun forekomme i Eddadigtene. Mærkelig er den Angivelse, som findes i *B*, at Digtet Merlínus spá er i manges Hukommelse („ok kunna margir menn þat kvæði") hvorfor det synes, som Forfatteren eller Afskriveren af dette Haandskrift netop ikke har skjöttet om at afskrive Digtet. Vort Haandskrift *(H)* er saaledes det eneste, som har opbevaret dette mærkelige Digt. Efter Digtets Slutning fortsættes igjen Sagaen om Vortigernus og hans Drab ved Constantins Sönner Aurelius og Pendragon. Den Sidstnævntes Historie optager derpaa en större Afdeling, men især behandles Sagaen om hans Sön, den berömte Kong Artus, med en större Udförlighed, svarende til Geoffroys niende, tiende og tildeels ellevte Bog. I det fölgende optager Sagaen om Caduallo (Kaðall) den vigtigste Plads, som i Geoffroys tolvte Bog, og med Caduals Sön Cadwallader sluttes den egentlige Saga, idet dertil knyttes en kort Kongerække indtil Aðalsteinn, et Tillæg, hvortil intet tilsvarende findes i Geoffroy, men maa være tilföjet af Bearbeideren.

UNDERSÖGELSER ANGAAENDE DANMARKS ETHNOGRAPHISKE FORHOLD I DE ÆLDSTE TIDER OG OM EENSARTETHEDEN I DANMARKS BEFOLKNING;

AF P. A. MUNCH.

Professor Krieger viiste mig for nogle Uger siden den Ære, at spörge mig, hvorvidt jeg maatte föle mig opfordret til at levere et Indlæg med i Bestræbelserne for at opklare Danmarks Forhold til Tydskland. I Förstningen troede jeg det umuligt for en Nordmand at kunne præstere noget, der i disse Materier, som mest dreje sig om Dagens Politik og specielt danske, og egentlig kun for danske Lærde tilgængelige diplomatiske Forholde i ældre og nyere Tider, kunde være af nogen Nytte eller Interesse. Men ved at iagttage den doctrinære Tendens i den nyere tydske saakaldte Eenhedsstræben, og den i og for sig upraktiske og latterlige, men under nærværende Omstændigheder lige fuldt farlige Anmasselse, hvormed man i Tydskland söger at gjöre philosophiske Chimærer og vidtsvævende historiske Hypotheser gjeldende i den splinternye Erobringspolitik, antog jeg det ikke for ganske overflödigt, at sætte Doctrin mod Doctrin, og meddele en fordomsfri Undersögelse af de ældre Forhold, paa hvilke Tydskerne, ligesom Ludvig XIV forhen, troe at kunne grunde Reunionspaastande, og hvis Opklarelse, ikke mindre vigtig for den norske, end for den danske Historie, derfor og har været Gjenstand for norske Historieforskers Studium. Det vil af den her fölgende Undersögelse maaskee fremgaa, at den Tydskhed, af hvis antagne Tilstedeværelse i enkelte danske Lande de tydske Doctrinære gjöre saameget Væsen, aldrig var stærkere tilstede ved Eideren end ved Danaholmen i den Tid, da kunstige Lehnsforhold endnu ikke kjendtes i Danmark; at der om Tydskhed hos Folket selv ej kan være

Tale uden for halvandet Aartusend tilbage, og at den fuldkommen eensartede Befolkning allerede for over tusende Aar siden havde antaget fuldstændig nordisk Charakter, der var trængt saaledes til Bunds, at alle andre foregivne tydske Elementer kun ere at ansee som en senere Incrustation. Det vil maaskee og fremgaae, at ligesom Danmarks Nordiskhed er kommen fra Nord og bedst sikkres ved aldeles at vende Blikket mod Nord, saaledes er den sande Germanisme i sin rette Kraft kun tilbage i de nordiske Institutioner, og at de Utopister, der nu kalde sig Befordrene af den germaniske Idee, saa langt fra at gavne denne ved at erobre et Land fra Nordiskheden, tvertimod skade den ved at tilintetgjöre de urgermaniske Elementer, der, beskyttede af Nordiskheden, i samme Land have kunnet bevare sig i deres Friskhed, at de endelig, saa langt fra at önske Nordens Gaaen op i Tydskland, heller skulde önske Tydsklands Gaaen op i Norden.

---

1. Da man i den sidste Tid har skjenket Danmarks ældre ethnographiske Forholde en mere end sædvanlig Opmærksomhed, ikke saameget i *historisk*, som fornemmelig i *politisk* Henseende, eftersom Tydskerne aabenbart udhæve Sönderjyllands ældste Beboelse ved angliske og med Angliske nærbeslægtede Folkeslag som en vægtig Grund til dets saakaldte *Gjenforening* med Tydskland, vil det ikke være afvejen, her at tage dem i noget nærmere Betragtning, saamegetmere som det ej kan negtes, at der i den Maade, paa hvilken de hidtil have været behandlede, har hersket en vis Usikkerhed og Mangel paa Præcision, hvortil Grunden maa söges i den Omstændighed, at det sammenlignende Studium saavel af de germaniske Sprog, som af de germaniske Oldsager först i den allerseneste Tid har antaget den rette Methode og vundet den fornödne Fasthed. Det maa være indlysende for enhver, at ved

Undersögelser af den Natur som nærværende, hvor de skriftlige historiske Optegnelser ere faa eller höjst utilfredsstillende, og desuden fra sildigere Tider end den Periode, de omhandle, maae Sprogforholdene ved Siden af de forefundne Oldsager og Oldmonumenter afgive den vigtigste og sikkreste Oplysning.

Uagtet jeg her nærmest betragter Sagen fra den lingvistiske Side, og derfor retter Hovedundersögelsen paa Sprogforholdene, vil jeg dog naturligviis ikke kunne lade de Vink, som Oldsager og optegnede Oldsagn afgive, ubenyttede. Men Sprogforholdene blive dog altid Hovedsagen, og naar disse nöjagtigen skulle undersöges, maae heller ikke de ubetydeligste grammatiske Hensyn oversees, og det gjelder derfor især at vinde et sikkert Grundlag i denne Henseende, hvorpaa det övrige kan bygges. Om det saaledes end stundom kunde synes, at vi hænge i Smaating, vil det dog ved nærmere Betragtning vise sig, at disse Smaating kunne være afgjörende i mangt et Tvivlstilfælde, og derfor i og for sig ere særdeles vigtige Momenter.

2. Det er en afgjort Sag, at Nordboernes og Tydskernes Sprog, sammenlignede med de romaniske og slaviske, staae i et langt engere Forhold til hinanden indbyrdes, end til noget af de sidstnævnte Hovedsprog eller deres Mundarter; at de, baade i deres Bygning og Ordforraad, fremvise saamange Overeensstemmelser, at deres Nedstammen fra eet og samme oprindelige Stamsprog er utvivlsom. Dette Stamme- eller Ur-Sprog have Sprogforskerne givet forskjellige Navne. Jacob Grimm og Rask, der begge ere at betragte som det methodiske sammenlignende Sprogstudiums egentlige Stiftere, have som Fællesnavn eller som Navn for Urstammen brugt Benævnelsen, hiin „Tydsk", denne „Gotisk". Benævnelsen „Tydsk" har forsaavidt noget for sig, som den er dannet af det for alle Grene og Underafdelinger fælles Rodord þiud, der betyder „Folk"

(gotisk *þiuda*, oldhöit. *diut*, angels. *þeód*, oldn. *þjóð*), saaat endog det deraf afledte Ord „tyde" (oldn. *þýða*, nyere höjtydsk „deuten"), der oprindelig kun betegner „at gjöre almindelig for Folket", ital. *volgarizzare*, er gaaet over til, oftest at tilkjendegive en Oversættelse eller Forklaring paa Modersmaalet. Men da man desuagtet aldrig i oldnordiske Skrifter finder Ordet „tydsk" (*þýðiskr*, *þýðverskr*), uden i den Betydning, hvori vi nu tage det, er det klart, at det ikke kan have været nogen Benævnelse af vore Forfædres Folkesprog, og den bliver saaledes som Fællesbenævnelse vildledende. Rasks Benævnelse „Gotisk" er endnu mindre rigtig, fordi den, hvad der af det Fölgende tydeligt vil fremgaa, kun er en Special-Benævnelse for en enkelt Green af den tydske eller *ikkenordiske* Hovedstamme [1]. Da det saaledes maa ansees for en Umulighed, inden de beslægtede Sprogs egne Enemærker at finde et passende Fællesnavn, medens vi derimod see, at de gamle Grækere og Romere, for hvem den ubetydelige Forskjel, der i de fjerne Aarhundreder omkring Christi Födsel fandt Sted mellem Nordisk og Tydsk, vistnok var og maatte være umærkelig, kaldte baade Tydske (som f. Ex. *Cherusci*, *Chatti*) og Nordboer (f. Ex. *Suiones*) med det fælles Navn *Germani*, og da det tillige har Skik og Brug for sig, ved Opstillingen af ethnographisk-lingvistiske Hoveklasser at laane Benævnelsen paa disse fra de gamle saakaldte klassiske Skribenter (f. Ex. *Sarmater*, *Skyther*, *Britanner*, *Kelter* o. s. v.): bliver det ogsaa her bekvemmest og tydeligst, at laane hiin romerske Benævnelse *Germaner*, og saaledes bruge Navnet *Germaner* og *Germanisk* for Overbegrebet, eller for det Fælles, den Urstamme, af hvilken siden de to

[1]) Rask var derfor nöd til at give denne Greens eneste efterladte Sproglevninger det aldeles vilkaarlige og mod det i disse Levninger forekommende, altsaa ene rigtigst „*Gutþiuða*" (d. e. Goterfolket) stridende Navn „*Mæsogotisk*".

Hovedstammer med bestemte Nuancer have udviklet sig. Idetmindste vindes derved den Fordeel, at ingen Tvetydighed, der ellers vilde være uundgaaelig forbunden med Benævnelsen „Tydsk" eller „Gotisk", kan opstaa.

Germanerne — i den af os her opstillede ethnographiske Betydning — deelte sig i flere Grene og Underafdelinger af disse, og der opstod flere germaniske Sprog eller Mundarter, der igjennem en stor Deel af Middelalderen brugtes som sideordnede Skriftsprog, og derfor nu kunne studeres efter de i dem forfattede Skrifter, medens de i den nyere Tid have smeltet sammen til nogle faa Skriftsprog, og i den större Mangfoldighed kun leve som Almuedialecter. Alle disse forskjellige ældre og yngre germaniske Sprog lade sig dog henföre til fire bestemte Hovedgrene, nemlig den *Nedertydske*, den *Overtydske*, den *Gotiske* [1] og den *Nordiske*. Til den nedertydske Green höre det Angelsaxiske, det Oldsaxiske og det Frisiske, tildeels vel og det Frankiske; den repræsenteres nu ved det Plattydske, det Hollandske og det Engelske. Til den overtydske Green hörte det ældre svabiske, bayerske o. s. v., men Sproglevninger fra Oldtiden vise os dog kun — ubetydelige Modificationer fraregnede — et eneste fælles Oldhöjtydsk Sprog, der nu repræsenteres af det nyere Höjtydske, som er blevet Skriftsprog, og endmere af de svabiske, bayerske österrigske og schweitziske Folkedialecter. Den gotiske Green fremviser kun skriftlige Levninger af det öst- og vestgotiske Sprog, saaledes som det taltes mellem det 4de og 7de Aarhundrede e. Chr., det er nu forlængst uddöet. Ogsaa den gotiske Green deelte sig vistnok i flere Mund-

[1]) Den *gotiske* Green burde man maaskee rettest have kaldt den östtydske, thi egentlig udgjöre *Goterne* selv kun et enkelt, skjönt stort og vidtudbredt, Folk af denne. Naar man desuagtet har foretrukket Benævnelsen „Gotisk", da er det fordi man af denne Hovedstammes Dialecter kun kjender den *gotiske*.

arter, som vandalsk, burgundisk, o. fl, men man kjender dem ikke, og rimeligviis have de i hiin fjerne Tid, paa hvilken Gotersproget först begyndte at nedskrives og faae en Literatur, endnu ikke naaet en saadan Grad af Forskjellighed fra Hovedgrenen, og fra hverandre indbyrdes, at de i den Forstand, som f. Ex. Angelsaxisk og Oldsaxisk, kunne kaldes egne Sprog. Den nordiske Green deelte sig vel ogsaa tidligst i to eller tre Mundarter, Oldsvensk og Gotisk-Dansk samt Oldnorsk, men disse Mundarter vare saa lige, at de ene og alene kunne betragtes som Mundarter i egentlig Forstand. De repræsenteres nu, som bekjendt, ved de tre Skriftsprog, Dansk, Svensk, og Islandsk, hvilket sidste egentlig kun er en ubetydelig Modification af det oldnorske, og ved Folkedialecterne.

De ovennævnte ældre germaniske Skriftsprog ligne hverandre indbyrdes meget mere, end det nyere Danske eller Svenske ligner det nyere Tydske, og vi see deri et Beviis paa, hvad der og ligger i Sagens Natur, at jo tidligere det Standpunkt er, paa hvilket vi sammenligne de til den fælles Urstamme hörende Sprog, desto nærmere staae de denne, og fölgelig hinanden indbyrdes, saaat Ligheden endnu flere Aarhundreder tilbage, f. Ex. ved Christi Födsels Tider, maa have været endnu större, maaskee endog i den Grad, at Hovedgrenene da ikke stode i fjernere Forhold til hverandre, end nuomstunder eet Sprogs enkelte Dialecter. Det viser sig imidlertid, saa langt op i Tiden, som paalidelige Sproglevninger gaae, at den nordiske Green har visse Egenheder, som ej findes hos nogen af de tre andre, og at disse igjen have visse fælles Egenheder, der ej findes hos den nordiske. Dette ej alene berettiger, men endog nödsager os til at opstille den nordiske Green som en egen Hovedstamme, eller rettere repræsenterende en egen Hovedstamme for sig, og de tre andre Grene som udsprungne af en anden fælles Hovedstamme, medens

begge Hovedstammer dog ligefuldt ere udsprungne af en fælles Rod- eller Ur-Stamme. Vi kunne saaledes sige at det *Germaniske* deler sig i to Hovedafdelinger, *Nordisk* og *Tydsk*, og dette igjen i de tre Underafdelinger eller Grene, *Gotisk*, *Overtydsk* og *Nedertydsk.* Vilde man bruge en strengere ethnographisk Betegnelse, kunde man kalde begge Hovedafdelinger eller Stammer den *nordgermaniske* og den *sydgermaniske.* De charakteristiske Egenheder ved Nordgermanisken, der aabenbare sig endog i de allerældste nordiske Sprogmonumenter, vi kjende, er, med Hensyn til Lydsystemet, en i den störste Detail gjennemfört Elisions- og Assimilations-Tendens, f. Ex. Udeladelse af *n* i Infinitiverne, Assimilation af *h* og flere andre Consonanter efter en Vocal, f. Ex. *rétt* f. *reht*, *fé* f. *feh* o. s. v.; med Hensyn til de grammatiske Former, Tilværelsen af en særegen reflexiv eller reciprok (i de nyere Sprog passivisk) Form i Verberne, Benyttelsen af demonstrativt Pronomen som simpel bestemt Artikel paa den Maade, at det heftes i Enden af Substantiver, f. Ex. *konungrinn,* Kongen, medens *hinn konungr*, uden mellemkommende Adjectiv, vilde betyde „den, hiin, Konge", altsaa med sterkere Paapegen. Egenheder ved Sydgermanisken er derimod en större Vedhængen ved de ikke eliderede eller assimilerede Former, f. Ex. Infinitiverne paa *-an;* Brugen af demonstr. som bestemt Artikel med og uden Adjectiv, og endelig den hyppige Anvendelse af Præfixet *ga-* eller *ge-*, hvoraf der i Nordgermanisken kun findes yderst faa og ligesom forsvindende Spor.

Den Sammenligning mellem de germaniske Sprog indbyrdes, der i den senere Tid har været foretagen med saa stor Nöjagtighed og Grundighed, har ogsaa af den Grund afgivet en tiltrækkende Beskjeftigelse for Sproggranskerne, at man neppe kan fremvise et System af beslægtede og dog indbyrdes afvigende Sprog, hvor Afvigelserne selv ere

saa ufravigeligt conseqvente og frembyde en saa bestemt Analogi. Af de blotte Afvigelsesconseqvenser kan man i de fleste Tilfælde med en over al Tvivl ophöjet Sikkerhed slutte sig til det Oprindelige, og restituere Former, som ere tabte eller forvanskede. Men naar man först veed, hvad der er det Oprindelige, saa kan man deraf igjen drage bestemte Slutninger med Hensyn til Sprogenes respective Ælde. Herved er dog at bemærke, at Sprogenes Ælde, i den Betydning, hvori vi her tage Ordet, nemlig Rigdom paa Former, der endnu ere oprindelige, eller kun lidet afvigende fra det oprindelige, paa en vis Maade maa staae i omvendt Forhold til Nationernes eller Folkestammernes Ælde. Naar vi nemlig paa een og samme Tid finde to beslægtede, af en fælles Rod udsprungne, Folkestammer med hver sin Dialect, af hvilke den ene röber större Ælde, det vil sige nærmer sig det oprindelige mere, end den anden, saa slutte vi heraf ligefrem, at den Folkestamme, der taler den mest antike Dialect, senest har skilt sig fra Urstammen og saaledes er den yngste, medens den, hvis Dialect allerede har haft Tid til at antage conseqvente Afvigelser, maa have lösrevet sig tidligere, og i samme Forhold tidligere, som Afvigelserne ere större og mere gjennemförte. Sammenligne vi paa denne Maade de ældre germaniske Sprog, vi endnu kjende, med hverandre indbyrdes, saa finde vi, at det Gotiske, hvis Sproglevninger maae antages at hidröre fra Tidsrummet mellem 400 og 700, fremviser de ældste og reneste, mindst afslebne, Former, medens det Oldhöjtydske (med Sproglevninger mellem 700 og 1100) og det af de nedertydske Sprog som vi bedst kjende, nemlig det Angelsaxiske (ligeledes med Sproglevninger mellem 700, maaskee för, og 1100)', begge saaledes med Levninger kun lidet yngre end det Gotiske, allerede fremstille mange Afvigelser; fornemmelig det Angelsaxiske. Slutningen ligger derfor nær, at de gotiske Folk

maa have skilt sig noget senere fra Urstammen. Dette bestyrkes ogsaa deraf, at de beviisligen stedse have indtaget östligere Egne, end Nedertydskerne, og i Retningen fra Öst mod Vest er dog Germanernes, som de övrige Folkestammers, Vandring skeet. Det Nordgermaniske eller Nordiske er igjen det af de germaniske Sprog, der maaskee næst Gotisken frembyder de antikeste Former, og det endnu paa en Tid (c. 1200), da ej alene Gotisk, men endog Angelsaxisk og Oldhöjtydsk, ej længer existerede, ja tildeels endog i vor Tid saaledes som det lever paa Island og i Norges Fjeldegne. Heraf slutte vi derfor med Bestemthed, ej alene at den nordgermaniske Hovedafdeling eller Hovedgreen er et meget *yngre* Skud af Urstammen, end Sydgermanisken, men og et *umiddelbart* Skud af Urstammen. Hvad der gjelder om Sproget, maa ogsaa gjelde om Folket. Det samme Forhold röber sig tillige deri, at Nordgermanerne have opbevaret saamange af de fælles germaniske Religionsmythen i deres oprindelige Reenhed, medens de hos Sydgermanerne endog i den förste Tid, vi hos disse opdage dem, synes at have tabt sig i en fjern Dunkelhed. Men da der skulle Aarhundreder til, inden conseqvente Sprog-Afvigelser efter visse Analogier kunne danne sig, maa man allerede af denne Grund sætte Nordgermanernes Indvandring i deres nuværende Hjem flere Aarhundreder senere end Sydgermanernes [1].

---

1) Naar jeg her bruger Benævnelsen „Nordgermaner" og „Sydgermaner", udtrykker jeg derved kun i Almindelighed begge Hovedafdelingers geographiske Forhold til hinanden, uden bestemt at holde mig til visse strengt begrændsede Territorier. Hovedsagen er her kun at antyde det fra de fjerneste Tider stedse stedfindende Forhold, at Nordboerne boede i Nord for Tydskerne. Saalænge begge Hovedgrene endnu befandt sig i et mere svævende Folkevandringsforhold, maatte det ligge i Sagens Natur, at Grændserne mellem dem selv indbyrdes, og mellem dem og andre Folkestammer,

3. De Folkevandringer, der til forskjellige Tider have gaaet over Europa og forandret Nationernes indbyrdes For-

---

ligeledes vare svævende. Vi kunne saaledes her ikke benævne Folkene og Sprogene efter Landene, men omvendt. Det er derfor en Fejl, der har givet Anledning til uoplöselige Forviklinger, naar flere, især danske, Sprogforskere, paa Grund af den historiske, uimodsigelige, Kjendsgjerning, at de danske Lande i en fjern Fortid kaldtes *Gotland* og beboedes af *Goter*, have villet slutte, at Goterne hörte til den nordgermaniske Hovedstamme, ja have endog brugt Navnet „*Goter*" som eenstydigt med Nordgermaner, eller, ligesom Rask, anvende Benævnelsen „*Gotisk*" til at charakterisere den hele Stamme. Om end ikke den store Mængde af öst- og vest-gotiske Navne, Folkevandringsskribenterne meddele, tydeligen viiste, at de tilhöre samme Sprog, som det, hvori Vulfila's Bibeloversættelse er skreven, da de kun af dette, men af dette særdeles let, lade sig forklare, (f. Ex. *Airmanareiks*, udtalt *Ermanariks*, *Vamba*, *Tótila*, *Amalasvinþa*, *Þiudareiks*, *Liuba*, *Tulga*, *Fraujila*, udtalt *Frojila*, *Alareiks*, udt. *Alariks*, *Hildafuns*, oldn. *Hildifúss*, spansk *Ildefonso*, *Aþalafuns*, spansk *Alonzo*, i Middelalderens Latin *Adelphonsus*), saa see vi dog til Overflod af det senest i Milano fundne Kalenderfragment, at Folket, som talte Vulfila's Sprog og brugte hans Alfabet, kaldte sig *Gutþiuða* d. e. Goterfolket, hvorimod der ingensteds findes skrevet eller omtalt, at Goterne enten i Norden eller Syden talte Nordisk, altsaa et ikke-gotisk Sprog. Ligesaalidt som man derfor kan tale om nordiske *Saxer*, ligesaalidt kan man tale om *nordiske Goter*, uden naar man tager dette Udtryk i en langt anden Forstand, og dermed betegner Goter, der beboede Lande, som senere tilhörte Nordgermaner; men dette er at forlade den ethnographiske Sprogbrug, og derfor yderst forvildende. Man har vistnok Exempler paa, at et senere indvandret Folk har faaet eller optaget Navn efter det, som tidligere beboede Landet, f. Ex. naar de nuværende Englændere kalde sig *Briter* efter de keltiske Briter, eller rettere efter deres Land Britannien, og naar Navnet *Böhmere* idetmindste i Sprogbrugen udenfor Böhmen er gaaet i Arv fra de keltiske Bojer til Germaner, og derfra til Slaver; ligeledes, naar Russerne, efterat have tabt den nordgermaniske, og antaget den slaviske Nationalitet, have bibeholdt det nordiske Navn „Russer";

hold, ere, som ovenfor nævnt, i deres Hovedretning stedse komne östenfra, og idetmindste Stödet til dem alle eller

---

paa denne Maade kunne ogsaa Nordgermanere, der fulgte efter Goter i Besiddelsen af eet og samme Land, i Tidens Löb arve Navnet *Goter*, hvilket ogsaa virkelig, idetmindste for en Deel, er Tilfældet med Beboerne af Öen *Gotland* eller *Gulland*, men dette bliver da igjen noget andet, som ligger udenfor den Periode, i hvilken hine omtale „nordiske Goter", og udenfor den Betydning, de lægge i dette Udtryk; et saadant Forhold forudsætter desuden altid, at det Folk, hvilket Navnet egentligen og oprindeligen tilkommer, *först* maa have boet i Landet og givet dette sit Navn. Naar nordiske Folk aflöste de virkelige Goter i Lande, der nu regnes til de nordiske, og om overhoved Navnet *Goter* udenfor Gulland kan betegne Nordboer, indvandrede i forhenværende gotiske Lande, bliver en Undersögelse for sig, men om end et saadant Resultat viser sig af denne Undersögelse, bör det ikke have nogen Indflydelse paa Benævnelsens lingvistiske og ethnographiske Betydning og Anvendelse, ligesaa lidt som det nu falder nogen ind at regne den engelske Nation til den *keltiske* Stamme, fordi Folket kalder sig *Briter*. „Gotisk" og „Goter" kan saaledes i ethnographisk Henseende ene og alene betegne den Green af den *tydske* eller *sydgermaniske* Hovedafdeling, som vi ovenfor opförte sideordnet med Overtydsk og Nedertydsk. Hvad der i sproglig Henseende er *gotisk*, er derfor og med det samme *tydsk*, og kan *ikke* være *nordisk*. — Jeg har allerede ved denne Bemærkning, som jeg troer, imödegaaet J. J. A. Worsaaes Yttringer i „Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie" f. 1847 S. 383, at jeg skulde tillægge ham „saa urimelige Meninger, som den, at Danerne först skulde være indvandrede til Danmark henimod det 8de eller 9de Aarhundrede"; og mine Tanker om Danernes Indvandring ville i det Fölgende nærmere erfares. Hr. Worsaaes Hypothese om Broncealderens Varighed i Norden vil jeg ligeledes for det förste lade staa ved sit Værd; men naar han siger, at jeg, „overeensstemmende med den af Keyser fremsatte Hypothes, at de Goter, som beboede det sydlige Skandinavien för Svearnes og Nordmændenes Indvandring, vare *tydske* Stammer, altsaa ogsaa maa have ladet ham (W.) henföre Broncealderens Mindesmærker til et fra de skandinaviske

de fleste kommet dybt inde fra Mellemasien. Deres Afvigelser fra den östvestlige Retning i Europa have deels

---

Stammer forskjelligt gotisk eller tydskgotisk Folk, uagtet han netop i „Danmarks Oldtid" med udhævet Tryk har sagt, at Indbyggerne i Broncealderen ingenlunde vare et fra Goterne forskjelligt, ældre Folk, men snarere den förste gotiske eller *gammeldanske* Stamme", saa svarer jeg fremdeles, at Goter, netop fordi de ere Goter, ikke ere nordiske, at Goternes Tydskhed ikke er en Hypothes, men et Factum, hvorom man overbeviser sig ved den nys omtalte Sammenligning mellem Vulfila, Kalendariet og de gotiske Navne; og at saaledes Indbyggerne i Broncealderen, forsaavidt de virkelig „ingenlunde vare et fra Goterne forskjelligt, ældre Folk," *netop* derfor maatte være et *tydsk* eller *sydgermanisk* Folk. Jeg fordrer kun Præcision i Udtrykket, og erklærer det derfor for en Selvmodsigelse og Urimelighed, at forudsætte Mulighed af *nordiske Goter* og *tydske Goter* paa een Gang, naar man ikke ved det förste forstaar et senere Blandingsfolk, hvilket Benævnelsen kun uegentligt tilkommer. Det vil forresten i det fölgende sees, at Hr. W. og jeg, Spörgsmaalet om Broncealderens Varighed fraregnet, ikke ere saa uenige, som det ved förste Öjekast synes, og at jeg navnligen er kommen til det Resultat, baade at der omtrent ved Aar 700 foregik en Folkeomveltning i Danmark, og at Landets Beboere nærmest för denne Tidspunkt paa en vis Maade baade kunde kaldes Goter og Nordiske, uagtet den overveiende Deel af Befolkningen dog var gotisk. Men forstaar W. ved „Gotisk" eller „Gammeldansk" et aldeles ublandet nordisk Folk, da bör han lade Benævnelsen „Gotisk" fare. Overalt — jeg tör vel nu sige det frit ud, og det maa siges frit ud, for at man kan have en reen Fod at staa paa — er vel den nærmeste og egentlige Grund til at danske Sprogforskere saa heftigen og inderligen holde fast ved den urigtige Benævnelse *Gotisk* som Overbegreb for den nordiske Stamme, deels den, at de nödig ville erkjende Goternes Tydskhed, fordi Goterne vitterligt vare det östlige Danmarks ældste Beboere, deels at en vis, idetmindste til de nuværende Forholde ikke passende Nationalforfængelighed bringer dem til, vistnok før det meste instinctmessigt, og uden at de selv have gjort sig det ret klart, indtil det yderste at værge sig mod den Tanke eller Erkjendelse, at den nordiske,

været grundede i denne Verdensdeels særegne geographiske Forhold, deels og i Conflicter mellem de vandrende Folke-

---

fölgelig og den danske, Befolkning skulde være kommen til Danmark *fra* de nordiske Lande, og ikke omvendt. Men at de Danske mere skulde være en selvstændig Green af Skandinaverne, fordi de vare komne söndenfra, end fordi de vare komne nordenfra, og da rimeligviis i Spidsen for de övrige Nordgermaner, eller hvorfor det overhoved fornuftigviis kan være nogen krænkende Erkjendelse for de Danske, at deres Forfædre ere komne nordenfra, er vanskeligt at indsee. Vi paastaa desuden slet ikke saa bestemt, at Danerne endelig skulle være komne over Norge eller Svithjod (og det synes dog især at være dette, man krymper sig ved at erkjende); de kunne ligesaa gjerne, ja maaskee snarere være komne tilsös ligetil Gautland og Skaane; kun det paastaae vi, at de ej ere komne over Tydskland, og at det just er et af Hovedmomenterne ved Nordiskheden, at den er *nordisk* ogsaa i sin Retning, nemlig virkende fra Nord mod Syd. Dette synes ogsaa Engelstoft med sit sjeldne historiske Instinct at have fölt, naar han (i Fortalen til Werlauffs og Outzens Priisskrifter om det danske Sprog i Slesvig S. II) saa smukt og adæqvat udtrykker sig: „det skandinaviske Tungemaal, udsprungen af fælles (at han har tilföjer „gotisk" er kun fordi paa den Tid ingen tvivlede om denne Benævnelses Rigtighed, saaat den var den ene courante) Moderstamme med det germaniske (her menes tydske), men *ikke et Sideskud* af dette, tog Besiddelse af Europas nordvestligste Strækninger, medens den ikke mindre kraftfulde Systergren udbredte sig paa *sydligere Vei* ind i Hjertet af samme Verdensdeel, dragende sig hen mod Östersöens og Nordsöens Bredder. I disse Egne *mödtes* de nu atter, begge udfoldende sig i frodig Vext, begge fortrængende ethvert ældre Herredömme. Men idet deres *Toppe* slyngede sig i hinanden, for ligesom at danne en fælles, vidtomfattende Krone, opstod imellem dem en systerlig Veddestrid om, til hvis Enemærker visse Grændsedistricter skulde höre." Dog den Tid er vel nu forbi, eller lakker mod Enden, at et nordisk Folk skal ansee det for hæderligere, at være kommet fra Tydskland, end fra Norden. Kun ved Erkjendelsen af den fælles nordiske Indvandring afkastes den sidste Planke af Broen for Tydskheden, og kun ved Tilsidesættelse af smaalig Nationalforfængelighed kan den nordiske Idee bestaae.

stammer selv indbyrdes. I mange Aarhundreder fremböd Strækningen mellem Karpatherne og Östersöen neppe andet end en af Moradser opfyldt, paa de fleste Steder uigjennemtrængelig Urskov. De Folkeströmme, der holdt sig nærmere det sorte Hav, maatte saaledes finde det beleiligst, at dreje af mod Venstre, og söge opad Donaudalen og videre mod Vest og Nordvest, langs Rhin og paa Vest-Tydsklands og Frankriges Sletter; denne Vej synes de to keltiske Hovedafdelinger, först Gallerne, og sidenefter Kimrerne, at have taget. De, der fulgte en noget nordligere Retning, maatte have lettest for at komme frem ved at fölge de Flodlöb paa den östeuropæiske Slette, der gaae til Östersöen, hvor de havde Valget med at fölge dennes Sydkyst, eller gaae nordenom den. At Tydskerne fulgte dens Sydkyst, vise de sparsomme Efterretninger hos græske og romerske Skribenter ved indbyrdes Sammenligning[1]; og at de nordenfra trykkede paa de söndenfor og sydvestenfor boende keltiske Folk, vise de bekjendte keltiske Vandringer mod Syd og Sydost ligefra Seleukos's Tider indtil det kimbriske Tog. Hvad de nordgermaniske Folk angaar, da har man, fornemmelig ledet af de Hypotheser om Odins og Asernes Vandringer, nordiske Skribenter i Middelalderen opstillede for at give de religiöse Myther en historisk og med Christendommen fordragelig Betydning, antaget at ogsaa disse kom söndenfra eller sydöstenfra[2]. Men da de isaafald, som indtagende de yderste Egne mod Nordvesten, maatte være ankomne i Spidsen for, og tidligere end

[1]) See herom, saavelsom om de ældre ethnographiske Forhold i Norden för Folkevandringernes Tid, Keysers Afhandling „om Nordmændenes Herkomst og Folkeslægtskab"; Samlinger til det norske Folks og Sprogs Historie, 6te Bind, hvor denne Materie er udtömmende behandlet. Plinius's, Tacitus's, Ptolemæos's Beretninger tilligemed Pytheas's, de allerældste, findes her anförte og sammenlignede S. 329-403. — [2]) See herom Keyser *l. c.* S. 272-288.

Tydskerne, hvilket de historiske Efterretninger paa de stemteste modsige, og da det tillige med Hensyn til N og Sveriges Bebyggelse kan godtgjöres, at Indvandr har fundet Sted i nordsydlig og östvestlig Retning, omvendt; saa flyder heraf, hvad der endog ved at be begge Hovedafdelinger i deres nuværende Forhold ti anden maa erkjendes at ligge i Sagens Natur, at germanerne ikke paa nogen Maade kunne have udbre i Norden söndenfra, begyndende med Jylland og de d Öer og sluttende med Nordlandene i Norge, men ere indkomne nord- eller nordöstfra, og altsaa have nordenom, eller tversover Östersöen, medens derimod germanerne have draget söndenom denne, og efterha trængt længere frem mod Nord over Jylland, de d Öer og Skaane, indtil begge Folkeströmme mödtes, Sammenstöd opstod, der deels maatte bevirke Forja og deraf fölgende nye Folkevandringer, deels — hva ved saa nær beslægtede Folk let kunde skee — Sar smeltninger, tildeels vel og virkelige Undertvinge Men hvorledes man nu end overhoved forklarer sig germanernes Ankomst til Norden, er det en be Kjendsgjerning, at der, saalænge de have boet i de no Lande, *ikke har boet nogetsomhelst tydskt eller g maniskt Folk nordenfor dem, men kun söndenfor*,

---

[1]) See herom fremdeles Keysers Afhandling, og, en a om Nordens, især Norges, Bebyggelse, optagen i Annaler for n Oldkyndighed og Historie 1846, hvor denne Materie findes stændigen udviklet. Hvad Norges Bebyggelse angaar, er klarest og lettest at godtgjöre indtil Evidens. Men maa de ansees som afgjort, at Norges nordligste Deel er befolket för den sydlige, saa er allerede heri den hele Folkeströms l given. Thi Colonisterne drage ikke op fra Danmark forbi d lige Norge heelt til Nordland for at nedsætte sig der, og söge sydefter.

derimod Nordgermanerne selv i hele den urolige Tid, som gik forud for faste Rigers Oprettelse i Norden, altid søgte at trænge længer og længer ned mod Syden.

De paa denne Maade opstaaende Conflicter mellem Nord- og Sydgermaner ved deres Sammenstöd i modsatte Retninger i den tidligere, urolige Folkevandringstid maae vi ved Behandlingen af nærværende Materie skjenke en fortrinlig Opmærksomhed. En charakteristisk Omstændighed maa her dog aldrig tabes af Sigte: det nöje Slægtskabsbaand mellem begge de sammenstödende Stammer og den *ringe Grad af Nationalforskjellighed,* der maa have fundet Sted mellem dem. Vi have allerede ovenfor omtalt, hvor langt ringere Forskjel der f. Ex. ved Christi Födsels Tider maa have været mellem Nordisk og Tydsk, end nu, hvor Forskjellen dog i det Hele taget er saa ringe, og hvad der kan siges om Sproget, passer ogsaa i det Hele taget paa Nationaliteten. Det kan neppe betvivles, at Nord- og Syd-Germaner ved Sammenstödet i Folkevandringstiden indbyrdes med Lethed kunde forstaae hinanden, og at enkelte Dele af den ene Stamme under fredelige Forhold uden Vanskelighed kunde smelte over i den anden, ja nödvendigviis maatte det, naar den var bleven afreven fra sin egen, og forenet med en talrigere Deel af den anden. Begge de germaniske Stammers Hovedretning gik dog endnu fremdeles sydefter, indtil den endelig skaffede sig fuldstændig Luft ved den store Vandring i det 5te Aarhundrede. Sydgermanernes Trængen op mod Norden kan blot sammenlignes med den ubetydelige Sidearm, eller Vig, som en Ström danner, naar den under sit Löb træffer en Aabning eller Indbugtning paa Siden; Hovedretningen fortsættes desuagtet uforstyrret. Conflicterne mellem Nord- og Sydgermaner i Folkevandringstiden maae derfor kun ansees som Bisag i Sammenligning med den voldsomme Stormlöben paa de romaniske

Folks Enemærker. Först da Folkene i Europa efter Folkevandringstiden havde faaet deres endelige Plads og blivende slaaet sig ned, og saaledes Strömningen var ophört og Aflöbsvejene spærrede, först da kunde og maatte Conflicten mellem saa beslægtede Nationer, som Nordgermaner og Sydgermaner, eller mellem deres enkelte Underafdelinger, blive mere bestemte og tillige mere alvorlige, og vore nordiske Forfædre, som endnu ikke havde tilbagelagt den urolige Periode, maatte, paa de fleste Kanter omgivne af fastboende og mere cultiverede Nationer, der, jo större Culturforskjellen var, destomindre hos de nordlige Barbarer kunde gjenkjende sin egen Nationalitet, og indtil det yderste sögte at hindre deres Fremtrængen, skaffe sig Luft i de bekjendte ödelæggende Vikingstog.

4. Af den nordiske Folkestamme nævnes, som bekjendt, i ældre Tider fire Hovedfolk, *Nordmænd*, *Svear* eller Svenske, *Gauter* eller Gøter, og *Daner* eller Danske, medens dog de ældste Sprogpröver, som vi af Runestenene i de tre nordiske Riger lære at kjende, vise en saadan Overeensstemmelse i Sprog, at man snarere kan kalde det Identitet, saaat Distinction i hine Tider, hvis de forskjellige Benævnelser ikke have sin Grund i blot tilfældige territoriale Adskillelser, kun maa have bestaaet i ubetydelige Dialectforskjelligheder i Udtalen. Rimeligviis ere heller ikke alle fire Navne lige gamle og lige oprindelige, hvilket af det fölgende nærmere vil fremgaa. De tydske Folkeslag, som omtales i den sydlige Deel af de nordiske Lande, höre deels til den gotiske, deels til den nedertydske Green. Det vilde være for vidtlöftigt, paa dette Sted at opregne alle de Folkeslag i disse Egne, som Tacitus og Ptolemæos omtale, især da det er umiskjendeligt, at flere af disse Navne kun betegne Underafdelinger af större, mere bekjendte, Folk. De nedertydske Folk, som vi her nærmest komme til at beskjeftige os med, ere *Friser*, *Saxer*, *Varner*,

Angler og Jyder, om hvilke sidstes Tydskhed eller idetmindste Nedertydskhed vi dog for det förste ei med Bestemthed ville erklære os. Goterne deelte sig, som bekjendt, idetmindste under Folkevandringstiden, i tre Hoveddelinger, *Östgoter, Vestgoter og Gepider,* hvilke sidste man ogsaa gjerne, for Analogiens Skyld, efter deres geographiske Stilling til de to förstnævnte Afdelinger kunde kalde Nordgoter. Til den gotiske eller östtydske Stamme i vidtlöftig Forstand har man og, vistnok med Rette, henfört *Vandaler, Burgunder, Rugier*[1] o. fl. Hermed er det ikke sagt, at alle disse Stammer beboede de nordiske Lande, men de berörte dog Östersöen, og stode i saa nær Forbindelse med Nordboerne, at de specielt maae omtales.

Det er af Vigtighed at komme til Vished om, hvorledes disse Folkebenævnelser udtaltes, og — forsaavidt Bogstavskrift kjendtes — skreves af vedkommende Nation selv og af de nærmestboende Nationer. Usikkerhed og Vaklen i Erkjendelsen af Navnenes rette Form have afstedkommet mange Vildfarelser. Streng Kritik maa her anvendes, thi fra den Tid af, at Christendommen indförtes, og med den latinsk Bogstavskrift og Studiet af de klassiske Sprog, ophörte efterhaanden den mere umiddelbare eller instinctmæssige germaniske Sprogsands; istedetfor at forhen det ene Folk, ved at nævne et i en anden Mundart forekommende Navn, stedse instinctmæssigt overförte dette i sit eget Idiom til den efter den conseqvente Sprog-Analogi tilsvarende Form, begyndte man nu at gjengive saadanne

[1]) Prokop (om den vandalske Krig I, c. 2) siger at Vandalerne og Gepiderne havde Sprog fælles med Öst- og Vest-Goterne. Rugierne vare ifölge Jornandes og Prokop (om den got. Krig, III, 2) nærbeslægtede med Goterne. Burgunderne boede för deres Udvandring lige ved Siden af de egentlige Goter, som deres vestlige Naboer.

Navne fra andre Mundarter uforandrede, eller saaledes som man i en Hast opfattede Lyden [1]. Derved maatte naturligviis megen Vilderede opstaa, endog i Kildeskrifterne, der nedtegnedes paa en Tid, da streng Retskrivning ansaaes som en Bisag; men Analogierne ere dog saa bestemte, at man somoftest ingen Vanskelighed har ved at udfinde det Rette. Og dette Rette kan i ethvert Tilfælde kun være eet. Mellem Navnforvexling og Identitet er der himmelvid Forskjel. Om endogsaa et Folk, hvis rette Navn var f. Ex. *Goter*, ved en Afskriverfejl eller et Anstöd mod Sprogreglerne kunde komme til at kaldes *Joter*, eller omvendt, saa er dette kun en Forvexling, men

[1]) F. Ex. naar det oldn. Navn *Ólafr*, der er en assimileret Form af det oprindelige *Anláfr* eller *Anleifr*, af Angelsaxerne skrives *Anlaf* indtil 991, men *Ólaf* ved 1028 (Chron. Sax., udg. af Ingram, S. 171 og 205); naar det oldn. *Hákon*, der upaatvivlelig er en assimileret Form for *Háð-kon*, oprindelig *Háð-kvin* (hvoraf og den i Danmark brugelige latinske Form *Haquinus*), ligeledes i Saxerkröniken ved 1030 skrives *Hácun*, i det gamle Beovulfdigt derimod *Hæðcyn*; og omvendt, naar Sagaskrivere kalde Kong *Älfréd* i England *Elfráðr*, medens de dog have den til *Älf* retteligen tilsvarende Form i *Alfrekr*, angels. *Älfríc*, ja endog i *Alfifa*, angels. *Älfgifu*, hvilket dog paa Oldn. rigtigere havde været *Alfgjöf*; endelig, naar det angelsax. *Ead-* rigtigen gjengives *Að-* i *Aðils*, urigtigen derimod *Jat* i *Jatvarðr*, *Jatmundr, Jatgeirr* (ɔ: *Eadgár*). Ottars og Ulfsteens Reiseberetninger, optegnede af K. Alfred, angive somoftest Navnene uden, eller med urigtig, Overgangsform, og maae derfor benyttes med megen Varsomhed, især da heller ikke den Codex, hvor de indeholdes, synes at være af de bedste. Formen *Meore* hos Ulfsteen burde f. Ex. paa Angels. lyde *Mére*, af det oldn. *Mœri*; *Eovland* (af *Eyland*), *Íglond* eller *Eálond*. De forskjellige Maader at gjengive Navne fra det ene germaniske Sprog til det andet fremtræde tydeligst i Reichenauer-Katalogen (Antiqvarisk Tidsskrift for 1843-1845, Side 67-75).

Goter og Joter ere derfor ikke de samme Folk, ligesaalidt som *Danmark* og *Dacien* er det samme Land, fordi begge Landes Navne af Middelalderens Skribenter forvexledes. Det er de tilsyneladende eller virkelige Forvexlinger, der have fundet Sted ved Anförelsen af *Goternes*, *Gøternes*, *Jydernes*, og de mythiske *Jetters* Navne, hvorved den störste Forvirring er afstedkommet, og det uagtet disse Navne indbyrdes ere aldeles forskjellige. Man maa her ikke gjöre Forvirringen större ved at blande dem aldeles sammen, men heller raade Bod derpaa ved at opstille de rette Former og skarpt at skjelne imellem dem. Og dertil hjelper os det sammenlignende Sprogstudium.

Navnet *Goter* skrives i de oldnordiske Sprog *Gotar* eller *Gutar*, gen. *Gotna* eller *Gutna*. Nominativformen i Sing. har altsaa været *Goti* eller *Guti*, gen. *Gota* eller *Guta*. Formen med *u* er den ældste; de ældste Runestene kjende af korte Vocaler, ligesom Goterne, kun *a*, *i*, *u*. Den tilsvarende gotiske Form er *Guta*, gen. *Gutins*, plur. *Gutans*, genit. *Gutanê*, og man finder, som ovenmeldt, at Goterne kaldte sit eget Folk *Gutþiuda*. Den angelsaxiske Form er *Gota*, gen. *Gotan*, plur. *Gotan*, gen. *Gotena*. Oldsaxisk maatte Navnet lyde *Goto*, plur. *Gotan*.

Gøternes Navn er paa Olddansk og Oldsvensk *Gøtar*, Oldnorsk *Gautar*, gen. *Gauta*, hvilket forudsætter nomin. sing. *Gøtr* eller *Gautr*, hvilket Ord i Digtersproget betegner „en Herre", og tillige er et af Odins Tilnavne. Den gotiske tilsvarende Form bliver *Gauts*, gen. *Gautis*, plur. *Gautôs*, gen. *Gautê*. I Angelsaxisk svarer altid *eá* til den oprindelige Diphthong *au* (hvorfor endnu i Engelsk t. Ex. det olddanske *drømr*, oldnorske *draumr* heder *dream*), derfor er Formen af hiint Navn i Angelsaxisk altid *Geát*, gen. *Geátes*, plur. *Geátas*, gen. *Geáta*. Ogsaa i Angelsaxisk forekommer Navnet *Geát* som et

Gudenavn, endog som en af Vodens eller Odins Forfædre[1], og der er vel neppe nogen Tvivl om, at den gotiske Heros og Fyrstestamfader *Gapt*, som Jornandes omtaler, heller ikke er nogen anden end *Gaut*[2]. Det kan forresten ikke negtes, at de tvende Navne *Goti* og *Gautr* staae i et nærmere Slægtskabsforhold til hinanden. De synes begge at være dannede af Verbet „gyde", gotisk *giutan*, præter. *gaut*, præt. part. *gutans;* oldn. *gjúta*, præt. *gaut*, præt. part. *gotinn;* angels. *geótan*, præt. *geát*, præt. part. *goten*. Begrebet at öse, gyde, forme, eller lade udströmme, synes i de germaniske Sprog at have været nærbeslægtet med Begr. „at skabe"; saaledes endnu i Tydsk *Schöpfung*, Skabelse, og *schöpfen*, at öse; i Oldnordisk *skapker*, Ösekar (ikke *skaptker)*, og *skapa*. *Gautr* kan saaledes have betegnet „Skaberen", „Herren", *Goti* derimod „den Skabte", Mennesket; heller ikke bruges i Oldn. *Gotnar* nogensinde om Guder, men kun om Mennesker. Stammestavelserne i begge Navne ere imidlertid meget lige, og Forvexlinger derfor neppe undgaaelige; saaledes har allerede Forfatteren af *Skálda* blandet dem sammen (Edda Snorra Sturlusonar, den arnamagn. Udgave, vol. I, S. 530), hvor han udleder „*Goti*", „efter hvem *Gotland* har

---

[1]) Chron. Saxon, udg. af Ingram, S. 95, hvor Ledene opad fra Odin regnes: *Vóden*, *Friðuvald*, *Freávine*, *Friðuvulf*, *Finn*, *Godvulf*, *Geát*. Denne *Geát* forbigaaes i de i Flatöbogen paa to Steder meddeelte Genealogier eller rettere Copier af Langfeðgatal, hvis överste Led igjen ligefrem ere copierede efter en angelsaxisk Original. I det rimeligviis af Hr. Hauk Erlendssön forfattede Langfeðgatal, der meddeles i Langebeks Scr. rer. Dan. T. I. S. 3, kaldes *Geát* kun *Eat*, i Snorra-Eddas Indledning, der igjen er formet efter Langfeðgatal, *Jat*. *G* foran *e* blev nemlig i Angels. udtalt som J. — [2]) Det gotiske ∩ (u) kan nemlig let forvexles med Π (p), og i ældre latinsk Skrift ligeledes ƿ (*v*) med p. Ogsaa Saxo skjelner mellem *Gøtenses*, S. 123, 51 og *Gotthi* eller *Gothi*.

Navn", af *Gautr,* Odins Tilnavn, „*þvíat Gautland eða Gotland var kallat af nafni Óðins*". I Oldsaxisk var en Forvexling endnu lettere, den var endnu i flere Casusformer aldeles uundgaaelig, naar ikke Accentuationen strengt overholdtes, og det skete kun sjelden. Medens nemlig Goterne kaldtes *Goton,* maatte Gauterne hedde *Gótós*[1]

Hvad Jyderne angaar, da kaldtes de i Oldn. *Jútar* eller *Jótar.* Denne Fleertalsform kan i Sing. baade have *Júti* og *Jútr,* men da den nuværende svensk-norske Form altid er *Júte,* den danske altid *Jyde,* aldrig *Jút* eller *Jyd,* kunne vi allerede deraf slutte at den förstnævnte Form er den rigtigste, om man end ikke i Chron. Sax. ved 449 havde det aldeles ubedragelige *Jútnacyn* (Jydeslægten), thi den oldnordiske Form *Jútr* vilde fordre *Jútacyn.* Den tilsvarende angelsaxiske Form er forresten noget usikker. Det oldnordiske *jú* eller *jó* staar nemlig deels istedetfor Diphthongen *iu* (f. Ex. *þjóð* f. *þiud,* gotisk *þiuda*), deels istedetfor *jiu,* da i Oldn. *j* bortkastes i Begyndelsen af et Ord foran en Vocal, f. Ex. *ungr* f. *jungr,* tydsk *jung, ár* f. *jár,* tydsk Jahr; saaledes og *jól* eller *júl,* f. *jiul.* Men i Angels. bortkastes aldrig et saadant *j;* det skrives derimod med *g,* og foran *a, o, u* med *ge* eller *gi,* for den blöde Udtales Skyld; saaledes *geong,* oldn. *ungr; geól,* oldn. *jól.* Hvis nu den oprindelige Form af Navnet *Júti* var *Jiuti,* hvilket i Oldn. ei kan sees, skulde det tilsvarende paa Angels. være *Geóta, Gióta*; er derimod den opr. kun *Juti,* bliver den tilsvarende angelsaxiske kun *Eóta,* eller efter en ikke sjelden orthographisk Afvigelse, *Jóta.* Man finder ogsaa i to latinske Kröniker, forfattede

[1]) I Svensk er, som bekjendt, Navnene *Gøter* og *Goter* ligefra Middelalderens Slutning saaledes sammenblandede, at man endnu den Dag idag kalder Ulfilas's gotiske Sprog *Götisk.* Nationalforfængelighed er Hovedaarsagen. Allerede Gustav I sögte, som bekjendt, at undertrykke Olaus Petri's Historie, fordi denne, ledet

i England, Navnet skrevet med *Gi*, nemlig hos Ethelwerd fra Slutningen af det 10de Aarhundrede, og William af Malmesbury, fra det 12te[1]; men netop denne Omstændighed, at de skreve paa Latin, kan i dette Stykke have bevirket nogen Unöjagtighed, især da, som strax vil sees, en Forvexling med *Geátas* ej har været ualmindelig. Man finder ogsaa paa et eneste Sted i det gamle Beovulf-Digt (v. 881) Formen *Geótena*[2] (genit. plur.) istedetfor *Eótena*, som ellers overalt forekommer (2137, 2169, 2275) og hiint Navn staar desuden, hvad man af Contexten kan see, aabenbart ved en Forvexling istedetfor *Geáta*, thi det er Geaterne, hvorom der her blot kan være Spörgsmaal. Hvad der aldeles afgjörende taler for Formen *Eótan*, altsaa oprindel. oldn. *Iutar* uden *J* eller *G*, er Frankernes Maade at skrive Stammen i Ordet, *Eut-*[3]; thi Frankerne gjengive altid *iu* med *eu*, f. Ex. *Theuderic* f. *Thiudaric*, *leud* f. *liud* o. fl.; ligesom Navnet (i Dativform) *Ýtum* i *Vidsíð*-Kvadet v. 52 neppe kan betegne andet end Jyderne. Den gotiske Form bliver altsaa *Iuta*, gen. *Iutins*, plur. *Iutans*, gen. *Iutanê*, ikke *Jiutą* o. s. v., den oldsaxiske *Iúto*, plur. *Iúton*, oldfrisisk *Iáta*. Beda skriver i sin Kirkehistorie Navnet *Jutæ*, *Jutarum* (ikke *Vitæ*, som oftere har været læst); men Kong Alfred over-

af et sundt Instinct, yttrede Tvivl om at Folkevandringens mægtige Goter vare svenske Gøter.

[1]) Ethelwerd, i Saviles Samling S. 833: Anglia vetus sita est inter Saxones et *Giotos*; Will. af Malmesbury, sammesteds S. 41: est autem regio illa Anglia vetus dicta, unde Angli venerunt in Britanniam, inter *Saxones et Giothos* constituta. — [2]) *Vén ic þät he (Grendel) ville, gif he vealdan mót, in þám gúð-sele Geótena leóde etan unforhte, sva-he oft dyde mägen Hreðmanna.* — [3]) Saaledes Venantius Fortunatus *ad Chilpericum regem* (ved Aar 580): *Quem Geta, Vasco tremunt, Danus, Euthio, Saxo, Britannus.*

sætter det paa dette Sted urigtigt *Geátas*, og begaar saaledes samme Fejltagelse i omvendt Fortand, som Afskriveren af Beovulfdigtet paa det ovenfor anmerkede Sted; paa et andet Sted (IV. 15) har han derimod noget rigtigere *Eótaland;* det rigtige vilde være *Eótenaland*[1]. Forvexlingen var forresten temmelig let; paa Alfreds Tid, da Vikingevæsenet havde naaet sit höjeste, hörte man rimeligviis langt mere om *Gauter* end om *Jyder*, og Udtalen af det angels. *á* maa desuden betydelig have nærmet sig *o*, da ellers neppe Ord som *stán*, *már*, *brád*, o. d. kunne være bleven til det nyengelske *stone*, *more*, *broad*. Alfreds Vaklen og Usikkerhed i Skrivemaaden sees bedst deraf, at han paa et andet Sted, nemlig i sit Referat af Ohteres og Vulfstans Reiseberetninger, kalder det samme Jylland, hvis Indbyggere han i Oversættelsen af Beda kalder *Geátas*, *Gotland*, uden dog senere at give Öen Gulland noget andet Navn. Denne Inconseqvens er saa stor, at man snarest skulde föle sig fristet til ej at give Kongen, men snarere Afskriveren Skylden. Og hvad man vel end kunde antage om Jydernes gotiske Oprindelse,

[1]) Beda: I, 15: *Advenerant autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id est Saxonibus, Anglis, Jutis; de Jutarum origine sunt Cantuarii et Vectuarii . . . . . et ea, quæ usque hodie in provincia occid. Saxonum Jutarum natio nominatur.* Älfred: *comon hi of þrim folcum þám strongestan Germanie, þät of Seaxum, and of Angle, and of Geátum. Of Geáta fruman sindon Cantvare and Vihtsätan* (her er Notitsen om Jydeslægten udeladt). *Chronicon Saxonicum*, der forresten i dette Stykke stemmer Ord til andet med Beda, hvoraf man vel kan slutte, at det enten er laant fra ham, eller af ham optaget efter et constant Sagn, har *Jótan: þá comon þá men of þrim mägđum Germanie, of Ealdseaxum, of Anglum, of Jótum; of Jótum comon Cantvare and Vihtvare . . . and þät cyn on Vestseaxum þe man nú gyt het Jútnacyn.* Ethelwerd (Savile S. 833) har ogsaa omtrent det samme, men altid *Giotæ*.

saa har denne dog intet med Navnet *Jutar* at bestille, og begge Navne blive saavel etymologisk som grammatisk at holde fra hinanden.

Navnet *Jötunn* er i sin Oprindelse og hele Form aldeles forskjelligt fra noget af de foregaaende, og kun den groveste grammatiske Ukyndighed kan, idetmindste i Oldnorsk, forvexle *Jötunn* med *Jóti*. *Jötunn* er nemlig den oldnorske, og derfor og blandt Islænderne brugelige Form af Ordet, hvor *u* i 2den Stavelse har forvoldt at *a* i 1ste omlyder til *ö;* men den ældste, oprindelige Form, der, hvis Ordet forekom paa Runestene, ogsaa maatte findes paa disse, er *Iatunn;* den er ligeledes kun med *J* istedetfor *I*, den oldsvenske og olddanske Form, thi i disse Mundarter bevirker *u* ingen Omlyd, derimod bliver *ja* ofte til *jä*, og *Jatunn* saaledes til *Jätun*, *Jäten*, *Jäte*, *Jette*. *Ia* eller *ja* er i de oldnordiske Mundarter hvad man kalder en Brydningsform af det oprindelige *I*; den danner Overgangen fra denne rene Vocal til *E*, og dette Forhold er nu saa aldeles oplyst og constateret, at det er hævet over enhver Tvivl; hvor et *ja* eller omlydt *jö* forekommer, er man aldeles vis paa, at der oprindelig har staaet *i*, og undertiden kan staae *e*[1]. Den allerældste nordiske Form for *jötunn* er saaledes *itunn*, og kommer upaatvivlelig af *eta*, der ogsaa oprindelig har hedet *ita*, gotisk *itan*, og stundom findes skrevet *jata*. Formodentlig har den heraf afledede

[1]) Det kan naturligviis her ikke være Stedet, vidtlöftigen at udvikle denne, nu noksom bekjendte, grammatiske Sandhed; jeg indskrænker mig til at henvise til Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie f. 1846, S. 229, 230, 231; til min gotiske Formlære, § 3, Anm. 1, og til at anföre Exempler som det gotiske og oprindelige *ik*, Oldsvensk og Olddansk *jak*, *jäk*, hvoraf Nysvensk *jag*, Nydansk *jeg;* Oldnorsk *ek;* Formerne *is*, *jas* paa Runestene, *es* i Codd. f. det senere *er;* *Nurviag* paa Jellingestenen istf. det i Codd. sædvanlige *Norveg* (Accusativ), oprindelig *Nurvig*.

Form *itunn*, *iatunn*, eller *jötunn*, der i Norsk ogsaa har haft Afledsendelsen *-ull*, *jötull*, en *Jutull*, skullet betegne et graadigt, fortærende Væsen [1]. Den tilsvarende gotiske Form bliver *ituns;* den angelsaxiske er *eoton* eller *eoten* (hvor *eo* er kort, og den sædvanlige, til det nordiske *ia* svarende Brydningsform af *i*), ogsaa *eten*, genit. *eotones*, *eotenes*, *eotnes*, plur. *eotonas*, *eotenas*, *eotnas;* man finder ogsaa Formen *(eten)* omsat *ent*, plur. *entas*. Den frisiske Form bliver *eten*, plur. *etnar*. Men ligesom i Oldnorsk den i Codd. sædvanlige Udeladelse af eget Mærke for *ö* og den deraf fölgende Skrivemaade *Jotnar* f. *Jötnar* let kan bevirke en Forvexling med *Jótar*, hvor ligeledes Accenten fordetmeste udelades, saaledes kan i Angelsaxisk, hvor Accentueringen endnu mindre overholdes, og hvor begge Navnes Former tilsyneladende endnu mere nærme sig hinanden, en Forvexling endnu lettere indtræffe, thi *Eóta* (Jyde), har i gen. plur. *Eótena*, *eoton* (Jette) ligesaa ofte *eotena* som *eotona*, og det er saaledes kun Accenten, der kan betegne Forskjellen [2].

---

[1]) Grimm, deutsche Mythologi S. 485-487, forklarer Ordet ogsaa aldeles paa samme Maade, og viser, at Angelsaxerne, foruden den regelrette Form *eoton*, *eoten*, ogsaa havde Formen *eten*, gammelengelsk *etin;* at man i ældre tydske Börneeventyr finder Ordet *Eteninne* i Betydningen *Jettekvinde*, og at man i Vestfalen paa Adelungs Tid skræmmede Börn med „*Etheninne*". Naar han derimod troer at kunne sætte Formen *jötunn* i Forbindelse med *Jót-* i *Jótar*, da grunder dette sig paa den urigtige Forestilling, at Ordets Form i Nom. er *Jótr*, ikke *Jóti*, og at *Jo* kan være opstaaet af *jö*. — [2]) Forvexlingen bliver endnu mere mulig, naar, som f. Ex. i Beovulfdigtet, det i de svage Maskulinformers Nom., Dat. og Acc. plur. bortkastede *n* (see Grimms deutsche Gramm., 2 Opl., 1. B., S. 817 fgg.) kommer frem, ligesom i de gotiske Dativer *vatnam*, *namnam*, og i de oldn. *gumnar* og *gotnar* af *gumi* og *goti*. Saaledes findes i Beovulfdigtet v. 2283, men kun paa dette ene Sted, *Eótenum* istedetfor *Eótum*. For bedre Oversigts Skyld op-

Saaledes er, som vi haabe, den bestemte Forskjel mellem alle fire Navne nöje udhævet, og Urigtigheden af

---

stille vi her de rette grammatiske Former i Gotisk, Angelsaxisk og Oldnordisk.

				Gotisk	Angelsax.	Oldnordisk	
1.	*Goter.*	Sing.	Nom.	Guta	Gota	Guti,	Goti
			Gen.	Gutins	Gotan	Guta,	Gota
		Plur.	Nom.	Gutans	Gotan	Gutar, Gutnar,	Gotar, Gotnar.
			Gen.	Gutanê	Gotena	Guta, Gutna,	Gota, Gotna.
			Dat.	Gutam (opr. Gutanam).	Gotum (Gotenum)	Gutum, Gutnum,	Gotum, Gotnum.
						(Oldnorsk)	(Olddansk, Oldsvensk)
2.	*Gøter.*	Sing.	Nom.	Gauts	Geát	Gautr	Gøtr
			Gen.	Gautis	Geátes	Gauts	Gøts
		Plur.	Nom.	Gautôs	Geátas	Gautar	Gøtar
			Gen.	Gautê.	Geáta	Gauta	Gøta
			Dat.	Gautam.	Geátum	Gautum	Gøtum.
3.	*Jyder.*	Sing.	Nom.	Juta	Eóta	Jóti,	Júti
			Gen.	Jutins	Eótan	Jóta,	Júta
		Plur.	Nom.	Jutans	Eótan	Jótar,	Jútar (-nar)
			Gen.	Jutanê	Eótena, Eótna	Jóta,	Júta (-na)
			Dat.	Jutam (Jutanam)	Eótum (Eótenum)	Jótum,	Jútum (-num.)
						(Oldnorsk)	og (Olddansk Svensk)
4.	*Jetter.*	Sing.	Nom.	Itun	Eoton, Eoten	Jötunn,	Jatunn,
			Gen.	Ituns,	Eotones, Eotenes	Jötuns	Jatuns
		Plur.	Nom.	Itunôs	Eotonas, Eotenas	Jötnar	Jatnar
			Gen.	Itunê	Eotona, Eotena	Jötna	Jatna
			Dat.	Itunam	Eotonum, Eotenum	Jötnum	Jatnum.

Det bör ikke lades uberört, at ligesom „Joter" og „Jetter" paa Grund af Navnlighed forvexles, saaledes blandes igjen Navnet *Gud*, *Goð*, *Guþ* med „*Gotar*", „*Gutar*", f. Ex. i det gamle Sidestykke til Indl. til Edda og Ynglingasaga, der meddeles i Formanna-Sögur xi, S. 412. Her heder det at Danmark tidligere kaldtes

deres Forvexling godtgjort, hvad enten den nu finder Sted i Oldskrifter paa Grund af den i ældre Tider manglende grammatisk-orthographiske Sikkerhed, eller i nyere Skrifter.

Saxerne kaldtes af de nordiske Folk *Saxar*, gen. *Saxa*, nom. sing. *Saxi;* af Angelsaxerne *Seaxan*, gen. *Seaxena*, *Seaxna*, sing. *Seaxa;* oldsaxisk *Sahson*, sing. *Sahso.* Friserne kaldtes af Nordboerne *Frisar*, nom. sing. *Frisi;* af Angelsaxerne *Fresan*, *Frysan* eller *Frisan*, gen. *-ena*, *-na;* sing. *Fresa*, *Frysa*, *Frisa.*

Anglerne kaldes af angelsaxiske Skribenter paa Latin *Angli*, paa deres eget Modersmaal dog oftest med Omlydsformen *Engle*, g. *Engla*, hvoraf Navnet *Englaland.* Singularformen maa have været *Angel* eller *Ongel*, hvorfor og Folket kaldtes *Angelcyn* eller *Ongelcyn.* Ogsaa i de oldnordiske Mundarter vedblev Omlyden, *Englar*, gen. *Engla.*

Danerne kaldtes af Angelsaxerne paa Latin *Dani*, men paa deres Modersmaal med Omlydsformen *Dene*, gen. *Dena* eller *Deniga.* Den oldn. Form er som bekjendt, *Danir*, gen. *Dana*, hvilket forudsætter den som Personsnavn forekommende Nominativform *Danr*, hvoraf Sammensætningen *Hálfdanr* eller *Hálfdan*, der paa Angelsaxisk har antaget den omlydte Form *Healfdene*, paa Oldhöjtydsk i Reichenauer-Nekrologen *Halbtene.* Navnet har intet med Verbet *þenian*, got. *þanjan*, oldn. *þenja*, nyhöjtydsk *dehnen*, at bestille; i de tre förstnævnte Sprog begynder Folkenavnet med *D*, Verbet med *þ*, altsaa med forskjellige Consonanter; i Oldhöjtydsk heder Folket *Tene*, Verbet *denjan.* Heller ikke kan det være umiddelbart beslægtet med det angelsaxiske *denu*, en Slette, Fordybning, da Vocalen *e* i dette Ord ej er et omlydt *a*, men oprindeligt *i.* Det gotiske Navn paa Danerne maa have været *Daneis*, udtalt

Goðlönd og Folket *Goðþjóð.* At *Goðlönd* er en uheldig Conjectur for *Gotlönd* (Gotlandene), og *Goðþjóð* for *Gotþjóð*, ligefrem det gotiske *Gutþiuda*, maa ansees for afgjort.

Danis, genit. *Danê*, nom. sing, *Dans*. Alt synes at vise, at Navnet indeholder en ældgammel Rod, som nu er tabt, og hvis Betydning ved Etymologiseren fra andre lignende Ord det vil være spildt Umage at efterspore. At der forresten er en etymologisk Sammenhæng mellem Navnene *Danr* og *Danpr*, der saa ofte forbindes, og de mange Flodnavne paa *Dan-*, som *Danaster* (Dnister), *Danapris* (Dnepr), og det tydske Gudindenavn *Tanfana*, maa indrömmes, men man kommer ikke derved Maalet stort nærmere. Af Sammensætningen „*bergdanir*" ɔ: Bjergboere, Bjergjetter [1], skulde man snarest formode at *Danir* oprindelig har betegnet „Indbyggere eller „Herrer", og altsaa er en Urbenævnelse, der har været brugt paa samme Maade som *Gautar*.

Svearne eller Svenskerne kaldtes paa Oldn. *Svéar* eller *Svíar*, paa Angels. *Sveón* (sammendraget af *Sveóan*). Disse Former forudsætte en Assimilation, saaledes at Vocalen oprindelig har været kort *i* med en efterfölgende, til Assimilation tilböjelig Consonant, f. Ex. *h*, *v*, *þ*, eller flere, f. Ex. *hv*. Ligesom f. Ex. *féar*, *fíar*, *fjár* staar istedetfor *fihar*, saaledes kunde *Svíar* staa f. *Svihar*. Det kan imidlertid ikke oversees, at Skálda (S. 530) udleder *Svíþjóð* af Odins Tilnavn *Sviðurr*, thi heraf synes man at maatte slutte, at den egentlige Rodstavelse i Ordet har været *Sviþ*, *Svið* eller *Sveð*, senere assimileret til *Svi* eller *Své*, og det stemmer, ej alene med den tilsvarende tydske Form: *Schveden*, men og med den hos Jornandes anförte gotiske Fleertalsform *Suethans*, der efter Vulfilas Orthographi vilde lyde *Sviþans*, og paa det nöjeste svarer til den Form, der efter det foranförte maatte være den oprindelige i Norden, *Sviþar*, *Sviðar*, nom. sing. *Sviþi*. Andre Varianter hos Jornandes have

[1]) Hýmiskviða 17: *brjótr bergdana* ɔ: Thor.

Subveans, Suuehans, der synes at skulle forestille *Svihans,* som ganske svarer til et oldnordisk Navn *Svihar*, og bedre harmonerer med det allerede hos Tacitus (Germania c. 45) forekommende *Suiones.* Da Assimilationen af *þ* i vort Oldsprog, og endmere i Angelsaxisk, er yderst sjelden [1], og det i det nyere tydske „Schweden" forekommende *d* nok kunde tænkes senere indskudt for Vellydens Skyld, og da endelig Sammendragningen *fihar* — *féar, fjár* frembyder en stærk Analogi, saa kan det ej negtes, at en Oldform som *Svihar* synes rimeligst, men Betydningen bliver i ethvert Tilfælde lige dunkel.

Af gotiske Stammer nævnes i vore ældre Sagaer *Reiðgotar* og *Eygotar*, hine Beboere af det faste Land, og som oftest henförte til Jylland, disse af Öerne. Mærkeligt er det, at det angelsaxiske Vidsíðkvad ogsaa kalder *Eormenríc* eller Jörmunrek, Östgoternes bekjendte Konge, *Hreðcyning*, og paa et andet Sted nævner *Hreð-gotan*, ɔ: Hredhgoterne [2]. Uagtet nu det angelsaxiske *Hreð* eller *Hréð* ikke svarer til det oldn. *reið*, saa var det dog ikke utænkeligt, at Benævnelsen *Reiðgotar* kunde opstaa ved en senere Misforstaaelse af hiint Ord. Imidlertid er det under alle Omstændigheder rimeligt, at Hréð — af *hréðe,* grum, kan have været et Epitheton paa krigerske Nationer i Almindelighed, og saaledes tillige paa Goterne. I Beovulfdigtet kaldes Danerne, de stridbare Daner *(Gár-Dene)* ogsaa *Hreðmen* eller *Hréðmen* (v. 884, s. o.).

---

[1]) Den lader sig paavise i Formen *hvárr* f. *hvaþarr*, gotisk *hvaþar,* angels. *hväðer,* og maaskee i et Par andre Ord, men det er ogsaa alt. — [2]) I v. 10 - 17: *he mid Ealhhilde, fælre freóð-uvebban, forman síðe, Hreðcyninges hám gesóhte, eástan of Ongle, Eormanríces, vráðes værlogan.* I v. 35, 36: *Ätla veóld Húnum, Eormanríc Gotum.* Og i v. 113-116: *Ic väs mid Hunum, and mid Hreðgotum, mid Sveóm and mid Geátum, and mid Súð-Denum.*

Det bliver derfor ingenlunde sikkert, at den Indskrænkning af *Reiðgotaland* til Fastlandet, modsat *Eygotaland*, som Sagaerne antyde, har sin fuldkomne Rigtighed, og idetmindste hersker der i det saakaldte Sögubrot nogen Forvirring i denne Henseende [1].

Til Navnet paa den tredie Hovedafdeling af Goterne, de saakaldte *Gepider*, kjender man kun den angelsaxiske tilsvarende Form *Gifðas* eller *Gefðas (Gifðan* eller *Gefðan)*, og er ikke engang sikker paa den rette gotiske Form, da latinske Skribenter have *Gipĕdes, Gepīdes, Gibides* o. d.; vi have paa et andet Sted sögt at godtgjöre, at den gotiske Form maa have været *Gibidôs* eller *Gibiþôs (Gibidans, Gibiþans)*, og behöve derfor ikke her at opholde os længer derved [2]. Burgunderne kaldtes paa Latin *Burgondiones*, paa Angelsaxisk *Burgendas*, paa Oldn. *Borgundir* [3]. Vandalerne kaldes hos latinske og græske Skribenter forskjelligt *Vandali, Vandili, Vindili* o. a. d., hvilket aabenbart viser, at Formen paa Gotisk har været *Vandals* eller *Vandils*, paa Oldn. *Vandill* (et i Sagaerne forekommende Navn), og omlydt *Vendill*, plur. *Vendlar;* paa Angels. *Vendel*, pl. *Vendle* [4]. Man maa neppe sammenblande det med

---

[1]) 1 Cap. 2 drager Ivar Vidfadme tilsös fra Svithjod til Reidgotland, og lægger paa Vejen ind til Sælund (Sjæland), fortsætter derpaa Reisen *sydefter* til Reidgotland; forsaavidt er alt i sin Orden. Men efter Kong Röreks Död flygter hans Hustru Aude fra Sælund over Eygotaland til Gardarike. Ogsaa i Cap. 2 af „Þáttr af Ragnars sonum" skjelnes der mellem Sælund, Reidgotaland, Eygotaland og Eyland. Rigtignok kommer der her meget an paa den rette Betydning af Navnet Sælund, hvorom siden. — [2]) Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie for 1847, Side 347-350. — [3]) I Vidsíðkvadet v. 38: *Burgendum* (underforstaaet *veóld*) *Gifica* ɔ: Gjuke. I Atlakviða V. 18 staar *vinir Borgunda.* — [4]) *Vindili* hos Plinius (IV, 14); *Vandilii* hos Tacitus (Germ. II); her læses dog ogsaa *Vandalii.* *Vandill* nævnes i Njáls Saga. *Vandils vé* nævnes i *Helgakviða Hundingsbana* II, v. 33. *Vendla leod*, Vendelfyrsten, omtales i Beovulfdigtet v. 694.

Paul Diaconus's *Winili*, Longobardernes Stamfædre, om hvilke han udtrykkeligen fortæller, at de overvandt Vandalerne, og som udentvivl er Vidsíðkvadets *Venle* eller *Venlas*, der nævnes i een Linje med, og saaledes vel ansaaes som Nabofolk til *Varnerne* eller *Varinerne*[1], om hvis Hjem Floden Warne og Navnet Warnemünde endnu minder, og hvis Naboer de netop efter Paul Diaconus's Angivelse meget godt kunde være.

5. Det er almindelig anerkjendt, at de Notitser om danske Konger fra Sigurd Ring indtil Sven Ulfssön, der meddeles i flere af vore gamle Sagaer, nemlig *Þáttr af Ragnars sonum*, Olaf Tryggvesöns Saga, Jomsvikingasaga, Knytlingasaga, og lejlighedsviis i flere norske Kongesagaer, ere paalideligere end dem, man finder hos Saxo og andre danske Historieskrivere, Annalister og Genealoger. Fejlen hos disse bestaar, især hvad den tidligere Deel af denne Periode angaar, i en ukritisk Indskydning af jydske og andre Smaakonger, ligesom overhoved paalidelige indenlandske Kilder maa have manglet dem[2]. Vel ere heller ikke Sagaernes Efterretninger uden Mangler, især fra Chronologiens Side, men de bære dog Præget af at være redigerede i bestemt Form (hvilket er næsten jevngodt med Nedskrivning) i en meget tidlig Periode, og rimeligviis efter de mange Skalders Udsagn, der besögte det danske Hof, og give Læseren et Indtryk af Paalidelighed i deres Heelhed, der aldeles savnes ved de danske

1) V. 117: *mid Venlum ic väs and mid Värnum.* Navnene *Varinsey*, *Varinsfjörðr*, *Varinsvík* i Helgakviderne have sikkert ogsaa Hensyn til Varnerne. *Winili* nævnes, som bekjendt, hos Paulus Diac. I. 9. — 2) See herom, foruden Müller, om Snorres og Saxos Kilder, især Petersen, Danmarks Historie i Hedenold, 2den Deel. Ikke engang Jomsvikingernes og Palnatokes Historie behandles anderledes hos Saxo, end som dunkle Oldsagn; om det store Slag i Hjörungavaag veed han kun daarlig Besked.

Kilder. Navnligen anbefaler Slægtregistret fra Sigurd Ring og Ragnar Lodbrok til Harald Gormssön sig som utvivlsomt rigtigt, og det har derfor og af de bedste og nyeste Historieforskere været anerkjendt som saadant. Om Begivenhederne i Danmark för Sigurd Ring indeholde nordiske Kilder, med Undtagelse af den temmelig vidtlöftige Fortælling om Ivar Vidfadme, Rörek Slöngvanbauge og Braavallaslaget, der meddeles i det bekjendte saakaldte „Sagabrudstykke" *(Sögubrot)* [1], og selv her i et halvmythisk Dæmringsskær, overmaade lidet. En Konge- eller Slægtrække meddeles vel i det saakaldte *Langfeðgatal*, der i den ældste Skikkelse, hvori vi kjende det (see Langebeks Scriptores I. S. 3) rimeligviis skriver sig fra den bekjendte Lærde Hauk Erlendssön, c. 1310, og som med nogle ubetydelige Afvigelser forekommer i den genealogiske Indledning, som Flatöbogen under Titelen „*Hversu Noregr bygðist*" forudskikker de norske Kongesagaer [2]; den her opstillede Kongerække ligger ogsaa umiskjendelig til Grund for den Synchronisme mellem Upsalakonger og Leidrekonger, som Snorre i sin Ynglingasaga antager og de Smaatræk af Leidrekongernes Historie, som han lejlighedsviis berörer. Saxo har derimod desto mere om hine ældre Begivenheder, det vil sige, han meddeler i de otte förste Böger af sit Verk en Mængde Oldsagn om hinanden, af hvilke ikke faa synes at være rene Æventyr, Mage til dem, der ere optagne i 3die Bind af Fornaldar Sögur Norðrlanda, men meget, ja maaskee det meste, umiskjendeligen har det Værd at være egte Folkesagn

---

[1]) Udgivet i Fornaldar Sögur Norðrlanda, 1ste Bind. — [2]) Særskilt aftrykt som Anhang til Rasks Udgave af Snorra-Edda og i Fornaldar Sögur Norðrlanda, 2det B. En kortere Indledning af lignende Indhold til den anden norske Fyrsteæt, Orknö-Jarlernes Historie, meddeles ligeledes i Flatøbogen under Titelen Fundinn Noregr, og er paa de anförte Steder aftrykt i Forbindelse med den större.

fra forskjellige Egne af Danmark, kun ukritisk omkastede mellem hinanden. Det fölger af sig selv, at mange af de Sagn, han meddeler, stemme enten ganske eller tildeels med flere af dem, som de norsk-islandske Kilder omtale, men meget findes ogsaa alene hos ham, og ikke paa noget andet Sted. Denne Forvirring, som hos ham hersker, idet han derhos, som f. Ex. med Dan og flere, udstykker en enkelt Personlighed til 2 eller 3, og optager angelsaxiske Sagn, f. Ex. om Vermund og Offa, foruden flere slige Mangler, nöder Historieforskerne ogsaa her til at benytte ham som Supplement til de norsk-islandske Kilder, der vel og paa sin Side vise sig ukritiske, da de ligeledes fordobble en enkelt Personlighed, men idetmindste have den Fordeel, ikke at indblande heterogene Sager.

Hvad de norsk-islandske Kilder, foruden Langfeðgatal, korteligen indeholde af hine ældre Beretninger, er Skaldas og Ynglingasagas Fortælling om Skjold, Skjoldungerne og Frodefreden, tilligemed det ældgamle Kvad, Grottesangen, som dertil slutter sig; Notitser om Dan den Storladne *(mikilláti)*, som forekomme i Fortalen til Snorre Sturlesöns Kongehistorie og i hans Ynglingasaga; Notitser, meddeelte i denne, om Frode frökne, og Antydninger i Langfeðgatal og Landnamsbogen om dennes Sön Ingjald og Starkads Forhold til dem begge; en kort Fortælling i Skálda om Rolf Krake og hans Strid med Uppsalakongen Adils; en vidtlöftigere Fortælling om det samme i den saakaldte Rolf Krakes Saga, hvor der og meddeles en Beretning om Brödrene Helge og Hroar; endelig den vidtlöftige Fortælling om Rörek Slöngvanbauge og Ivar Vildfadme i Sögubrot, hvilken Fortælling suppleres ved enkelte Notitser i Ynglingasaga, Cap. 43-45 [1].

---

[1]) At alle disse Beretninger i deres Heelhed have været ordnede i den nu tabte Skjoldungasaga, som citeres i Ynglingasaga, Cap. 33, og rimeligviis er bleven til paa samme Maade som denne,

Sammenligne vi de her omtalte Beretninger med dem, som angaa Kongerne i Danmark efter Sigurd Ring, finde vi en væsentlig Forskjel. De sidste ere, skjönt de endnu ved Sigurd Ring og Ragnar Lodbrok spille over i Oldsagnets Dunkelhed, dog allerede bestemt historiske. De i dem forekommende Helte ere ikke længer mythiske Figurer, der omgaaes med Guderne og tilligemed disse afgive hvad man kunde kalde Skaldernes poetiske Repertoire, den Cyclus af mythisk-heroiske Sagn, inden hvilken man ved Valget af poetiske Omskrivninger havde at holde sig; men de ere bestemte historiske Personligheder, hvis genealogiske Forbindelse med yngre, bekjendte Ætter er aldeles sikker, og om hvem der allerede anföres Skaldekvad med Omskrivninger fra hiint Repertoire, ligesom om de senere Konger. Heltene för Sigurd Ring og Ragnar Lodbrok afgive derimod saadant poetisk Stof, og stilles derved aldeles i Klasse med de gamle Eddadigtes og Niflungesagnenes Heroer; Myther ere fra först til sidst indvævede i Sagnene om dem; deres mythiske Fremtræden röber sig ogsaa i Vanskeligheden af at bestemme enhvers Tidsalder, da Saxo f. Ex. sætter Rolf meget langt oppe, de norsk-islandske Kilder derimod meget langt nede i Rækken; de ere saaledes udenfor nogen bestemt Chronologi. Fremdeles er — en temmelig rimelig Fölge af deres Gyldighed som Mythestof — idetmindste den særdeles vigtige Deel af dem, der omhandler den mythiske Stamfader Skjold og Frode med hans Guldrigdom og almindelige Fred, ikke udelukkende tilhörende Nordgermanerne; thi ogsaa Angelsaxerne opföre *Scyld* (ɔ: *Skjöldr*) i deres mythiske Fyrstegenealogier, og Navnet (*Schiltunc* ɔ: *Skjöldungr*) forekommer i det tydske Digt om Titurel og Percival; at Sagnet om Frode og hans Kvern og de Guld malende

og at idetmindste Sögubrot kan betragtes som en Deel af denne, synes utvivlsomt.

Terner Fenja og Menja i Hedendommen kjendtes endog i Sydtydskland, vise Navnene *Manegolt* (ɔ: Menjas Guld) og *Fanegolt* (ɔ: Fenjas Guld) i et Haandskrift fra det 12te Aarhundrede, som det synes, fra Bajern [1]; ligeledes anförer Saxo i Rækken af de dansk-mythiske Sagn ogsaa det oprindelig östgotiske Eddasagn om *Jörmunrek*, men localiseret og modificeret. Derimod tilhörer allerede Ragnar Lodbrok, hvor han i udenlandske (engelske) Kilder omtales, kun Nordgermaner eller Danske, endmere hans Sönner og disses Ætlinger. Endelig, hvad der er det vigtigste, henföres i nordiske Kilder alle hine ældre, mythiske Sagn, det om Dan undtaget — og det har desuden heelt igjennem en anden Charakter [2] — til en egen bestemt Æt, de saakaldte *Skjöldungar*, en egen bestemt Nationalhelligdom, *Hleiðr* eller paa Olddansk *Hlêþr*, og fordetmeste til den ældre Landskabsbenævnelse *Gotland*. Ikke at jo Navnet *Skjöldungr* hos de senere Skalde er gaaet over til at være simpelthen et Epitheton for Konger i Almindelighed, ligesom *Skilfingar*, *Ynglingar*, *Öðlingar* o. s. v.; og baade Skjöld og Stamfædrene til de övrige Fyrsteætter ere endog ligefrem nationaliserede i Norge af den höjst ukritiske Forfatter af „*Hversu Noregr bygðist*"; men ligesom „*Ynglingar*" aldeles bestemt maae oprindelig være at henföre til Uppsalakonger, saaledes vise de bedste Kilders overeensstemmende Vidnesbyrd, at *Skjöldr* og *Skjöldungar* oprindeligen ene have været henförte til danske Lande og Steder, deels *Hleiðr*, deels *Skaane*, og at de kun ved senere Skribenters Combination ere satte i Forbindelse med Navnet Danmörk, men egentlig nærmest henhöre til *Gotland*[3], aldeles modsat Sigurd Rings Efter-

[1]) See herom Grimms deutsche Mythologie, Side 341–343 og S. 498. — [2]) Sagnene om Dan, Danefolkets Eponymus, er ikke mythisk, men kun allegorisk-ethnographisk, hvorom senere. — [3]) Om de Steder hos angelsaxiske Forfattere, der henföre *Sceáf* og

kommere, der altid henföres til Danmark, og, naar de en sjelden Gang benævntes Skjoldungar, kun faae dette Navn

---

Sönnen *Scyld* til *Scandia,* skal siden tales. I Tillæget til Olaf den hell. Saga, Fornm. S. 5, 239, kaldes Skjold *Skánunga* goð. De bevisende Steder ere forresten: Fortalen til Snorra-Edda c. 11: [Oðinn] kom í þat land er þeir kölluðu Reiðgotaland . . . setti þar til landa son sinn er *Skjöldr* hét; hans son hét Friðleifr, þaðan er sú ætt komin er *Skjöldungar* heita, þat eru *Danakonungar,* ok þat heitir nú Jótland er þá var kallat *Reiðgotaland.* — Skálda S. 522: þessar eru ok konungaættir ágætar: frá Yngvari er Ynglingar eru frákomnir, frá *Skildi* í Danmörk, er *Skjöldungar* eru frákomnir. — Skálda, S. 374: *Skjöldr* hét sonr Óðins, er *Skjöldungar* eru frákomnir; hann hafði atsetu ok réð löndum þar sem nú er kölluð Danmörk, en þá var kallat *Gotland.* I Grottesangen V. 19: Munattu (Fróði) halda *Hleiðrar* stóli. Skálda, S. 392 fg. Konungr einn í Danmörk er nefndr *Hrólfr kraki . . . Hrólfr konungr at Hleiðru.* Skálda S. 530: í þann tíma var kallat alt meginland þat er hann átti *Reiðgotaland,* en eyjar allar *Eygotaland;* þat er nú kallat Danaveldi ok Svíaveldi. Ynglingasaga Cap. 5, hvor der staar at Gefjon egtede Skjold, og boede í *Hleiðru.* Yngl. s. Cap. 14. Þá var Frið-Fróði í *Hleiðru.* Yngl. s. Cap. 33, 34, hvor *Hleiðr* nævnes som Rolf Krakes Residens. Saxo (Stephanii Udg. S. 6) i förste Bog, om Skjold: „tanta indolis eius experimenta fuere, ut ab ipso ceteri Danorum reges communi quodam vocabulo *Skioldungi* nuncuparentur. I 2den Bog (S. 31). *Lethram* pergitur; quod oppidum a Rolvone (Rolf Kraki) constructum, eximiisque regni opibus illustratum, ceteris confinium provinciarum urbibus regiæ fundationis et sedis auctoritate præstabat. I Parafrasen af Bjarkemaal, S. 37: *Lethrá,* nequaquam sospes abibit. I 4de Bog (S. 59): defuncto Rørico, Vigletus regnum adeptus, Amlethi matrem omni petulantiæ genere fatigatam regiis opibus vacuefecerat, filium ejus fraudato *Lethrarum* rege, cui dignitatum jura dandi tollendique jus esset, Jutiæ regnum occupasse conquestus. Og Sven Aagesön: Rolf Kraki . . . occisus in *Lethra,* quæ tunc famosissima regis exstitit curia, nunc autem, Roskildensi vicina civitati, inter abjectissima ferme vix colitur oppida. Om Harald Hildetand, S. 138: *Lethram* occupat distract-

som et almindeligt Konge-Epitheton. Disse sættes heller ikke i Forbindelse med *Hleiðr*, men det forudsættes snarere at deres Residents — hvis de havde nogen fast — var paa et andet Sted i deres store Rige, thi det hedder udtrykkelig i Cap. 2 af *þáttr af Ragnars sonum*, at Ragnar selv, som ved sin Faders Död arvede „Sveavælde og Danavælde" laa, efterat hans Sönner vare blevne voxne, i Leding paa een Kant; hans ældste Sönner Erik og Agnar paa en anden; hans yngste, Ivar Beenlöse, Sigurd, Björn og Hvitserk, paa en tredie; at disse underkastede sig Sælund, Reidgotaland, Eygotaland og Eyland,

---

umque Daniæ regnum in pristinum corpus reformat. — Side 147: cineres . . perusti corporis urnæ contraditos *Lethram* perferri, ibique cum equo et armis regio more funerari præcepit. Og om Olaf Gøtriks S. S. 168. 1 Rolf Krakes Saga nævnes stedse *Hleiðargarðr* (skal være *Hleiðrargarðr*); der tillægges: þat er í Danmörku, og det heder, at han der opslog sit Hovedsæde. Ved disse Steder er det at mærke, at naar Navnet „Danmark" tilföjes, saa skeer dette tydeligt nok kun ved den senere Redacteur, og Tillægget er ikke hentet fra den oprindelige Kilde. Det findes ikke i Grottesangen, og synes ej at have været i noget af de Oldkvad, der ligge til Grund for Beretningerne. I Sögubrot nævnes det vel oftere, men dog saaledes, at det snarere synes at være en efter de senere Forhold af Nedskriveren laant Benævnelse, og i þáttr af Ragnars sonum, der tydeligt slutter sig til Sögubrot, nævnes Danmark mere som et Fællesnavn for Ragnars Monarchi (see især Cap. 3); hvorimod, som vi ovenfor have seet, i Cap. 2 de specielle Dele opregnes. — Paa den anden Side er at merke, at Navnet *Gotland* ikke omtales i Forbindelse med Rolf Krake. Navnet „Danmark" forekommer i den ældre Edda kun i de prosaiske, af Samleren forfattede Udfyldninger, og i Guðrúnarkviða II, (v. 13), der höre til de yngste blandt Eddadigtene, og neppe ere ældre end Gorm den Gamle. Det ældste Digt, hvor Navnet Danmark forekommer, er rimeligviis Brage gamles bekjendte Vers om Gefjon (den yngre Edda Cap. 1, og Yngl. Saga, Cap. 5); han levede i förste Halvdeel af det 9de Aarhundrede. I Krákumál nævnes det ej.

og satte sig fast i *Leidr* paa Sælund mod Faderens Villje; endelig at denne syntes ilde om, at hans Sönner havde sat sig fast i hans *Skatland.* Leidr var altsaa under Ragnar ikke længer Hovedsædet for et uafhængigt Rige, men kun i et Skatland under Ragnars Monarchi[1]. Udkaste vi i faa Omrids et historisk Totalbillede af de her sammenlignede Forhold, saa bliver det fölgende: I en Periode, hvori det nuværende Danmark ei bar dette Navn, men kun kaldtes *Gotland*, var et Sted, kaldet *Hleiðr*, beliggende i Landskabet *Sælund*, der udgjorde en Deel af samme Gotland, Hovedsædet for en mægtig og anseet Kongeæt, kaldet *Skjoldungerne*, hvis Bedrifter endnu ligge tilbage i en mythisk Tidsalder, og derfor, ligesom Vólsungernes og Gjukungernes, dog ikke i saa stor en Udstrækning, som disses, kom til at henhöre blandt det for Nord- og Syd-Germaner fælles mythologiske Materiale; en Æt, der ansaaes for en anden Green af Skjoldungestammen, og selv maaskee ansaae sig for den fornemste, herskede i Skaane; af denne Æt var Ivar Vildfadme, der og forsögte at underkaste sig Leidrekongernes Rige, og vandt Sverige m. m.[2]; hans Dattersön Harald Hildetand, Sön af Leidrekongen Rörek, erhvervede baade sin Faders og sin Morfaders Rige, men faldt siden i Braavallaslaget mod sin Halvbroders Sön *Sigurd Ring*, der var fra Gardarige eller Rusland. Fra denne Tid er der ei længer Tale om Skjoldungeætten, og snart efter ophörer Navnet Gotland om disse Lande, givende Plads for „Danmark". Sigurd og Sönnen Ragnar oprette et stort Monarchi, som kaldes *Daneriget* eller *Danaveldi*, uden dog at forjage de Smaakonger eller Landskabskonger, de forefandt[3]; dette

[1]) Sölvitsborg skal efter Traditionen allerede have været Harald Hildetands fornemste Residents. Kgl. danske Vidensk. Selskabs Skrifter, 6te Bind, S. 454. — [2]) Sögubrot, sammenholdt med Ynglingasaga, Cap. 44, 45. — [3]) Olaf Tryggvesons Saga, Cap. 61;

Rige indbefattede Sverige, Danmark, og forresten Nordsöens og Östersöens Kyster, især Kysterne af Kattegat, Skagerrak, Vigen, Agder, Vestfold og Oplandene i Norge, og et Stykke af Englands östlige Deel. Monarchiet deles mellem Ragnars Sönner, af hvilke Björn faar Svithjod og Gautland og grunder den gamle svenske Kongeæt; Sigurd Orm i Öie faar Skaane, Halland og Öerne tilligemed Vigen m. m. i Norge, og betragter dette som sin Ætte-Odel, hvortil hans Descendenter have Ret; Hvitserk faar Reidgotland (Jylland) og Venden m. m., Ivar de engelske Besiddelser, men begge Dele fortabes, som det synes, idet Smaakonger sætte sig i Besiddelse af Jylland, angelsaxiske Konger af det engelske Landskab; det samme fortælles udtrykkeligen om Vigen, (herved menes rimeligviis alle de norske Besiddelser) under Sigurds Sön Hardeknut, men dennes Sön Gorm den gamle gjör Ættens Fordringer paa Jylland gjeldende, og underkaster sig dette; hans Sön Harald Blaatand gjör Fordringerne gjeldende baade paa England og Norge, og erhverver idetmindste Lensretten over det sidste til en Tid; baade hans Sön Sven og hans Sönnesön Knut forny de samme Fordringer med endnu större Held, indtil Dynastiets Uddöen med Hardeknut II aldeles forandrer Forholdene.

Men der er endnu en Omstændighed, som afgiver et vigtigt Moment til den rette Opfattelse af disse, i Kildeskrifterne kun dunkelt antydede Forholde. Det er de sydligere Landes Oversvömmelse af nordiske Vikingeskarer i Masse, der först tog sin Begyndelse paa Ragnar Lodbroks Tid, eller mod Slutningen af det 8de Aarhundrede. Vel

---

her omtales mange Skatkonger og Jarler, fornemmelig Underkongerne i Jylland. Det heder rigtignok her, at Overkongerne indsatte dem, men Meningen kan dog neppe være anden, end at de nöjede sig med at gjöre de undertvungne Konger skatskyldige. Her forudsættes det og, at Sigurd Ring residerede i Sverige.

omtale de ældre norske og danske Kilder, især Saxo, Vikingetog, foretagne i mængdeviis under tidligere Konger, men enten maae disse Vikingetog blot have været foretagne indenlands, det vil sige i andre Fylker eller Provindser, og i det Hele taget været ubetydelige, deels have de — hvad der er det rimeligste — maaskee fornemmeligen indskrænket sig til Östersöen, nemlig Vendernes Kyster og Austrveg, det hos Saxo saa ofte omtalte Hellespont. Thi vist er det, at den troværdige angliske Skribent *Beda* († 735) intet veed at fortælle om Nordmænds eller Daners Anfald, og i Saxerkröniken, hvis Notitser, yngre end Christendommens Indförelse i Begyndelsen af det 7de Aarhundrede, maae antages i det Hele taget at være nedskrevne samtidigt med de Begivenheder, de omhandle, siges udtrykkeligt ved Aar 787, at i Kong Beorhtrics Dage (her menes rimeligviis i det angivne Aar) kom allerförst 3, Nordmænd fra Heredhaland tilhörende, Skibe til England, og at det var de förste *Danske Mænds* Skibe, som hjemsögte England[1]; men fra denne Tid af styrte Vikingerne

[1]) Det mærkelige Sted lyder saaledes: *Her nam Beorhtric cyning Offan dohtor Eadburhge. And on his dagum cvomon ærest 8 scipu Norðmanna of Hereðalande, and se geréfa þærtó rád, and hie volde drífan tó þäs cyninges túne, þý he nyste hvät hí væron, and hine mon ofslóh þá. þät væron þá ærestan scipu Deniscra monna þe Angelcynnes lond gesóhton.* — Det sees heraf, at Gerefen ikke engang vidste, hvad det var for Slags Folk. Forresten er det uvist, om der ved *Hereðaland* her skal forstaaes Hördeland i Norge, eller Hardesyssel i Jylland, der og kaldtes *Hörðaland* (Olaf Tryggv. Saga Cap. 63). — Heller ikke de irske Annaler omtale nordiske Vikinger för denne Periode; see Turner, history of the Anglosaxons I. B. S. 464. — Hvad der med Hensyn til vore Kilders Beretninger om tidligere nordiske Riger gjör mest Vanskelighed, er hvad der eenstemmigen fortælles om Ivar Vidfadmes engelske Rige; Ynglingasaga Cap. 45 (½ af England), Sögubrot, Cap. 4, og især Olaf Tryggvesöns Saga, Cap. 61,

sig skareviis over Landet, og, som man ved Sammenligning med vore Sagaer kan see, fornemmelig under Ragnars Sönner og Ætlinger. Naar man undtager det Sötog af den danske Konge Chochilaic til Attuarernes Land, mellem 515 og 520, som Gregorius af Tours omtaler, og hvortil vi senere komme tilbage, nævnes ikke af frankisk tydske Skribenter Daners eller Nordmænds Herjetog paa Frislands og Franklands Kyster — de eneste af det store Rige,

---

hvor Detaillen og Overeensstemmelsen med en Deel af de engelske Beretninger er for stor til uden videre at lade sig bortræsonnere. Det heder her, at i Mellemtiden mellem Ivar og Sigurd Ring havde engelske Konger bemægtiget sig Ivars Rige; paa Rings Tid herskede der en Ingjald, Broder af Vestsaxe-Kongen. Ring fældte Ingjald og hans Sön Ubbe i et Slag, og indsatte en Olaf, Kinriks Sön, til sin Skattekonge i Northumberland m. m. Dog siden blev Olaf forjaget af Ubbes Sön Eava, og flygtede til Sverige, til Sigurd Ring, som gjorde ham til Skattekonge i Jylland. De nævnte engelske Konger er umiskjendelig de samme, der paa flere Steder i Saxerkröniken nævnes som den bekjendte Kong Ecgbrihts Forfædre (f. Ex. S. 95); Ecgbrihts Fader var *Ealhmund*, og videre opad *Eafa* (Sag. Eava), *Eoppa* (Sag. Ubbi) — *Ingild* (Sag. Ingjaldr); Ingild var en Broder af Ine, Konge i Vestsex, og döde 718 (Chr. S. Side 63). Men det omtales ingensteds i engelske Kilder, at Ingild faldt i noget Slag, heller ikke at Ingild, Eoppa og Eafa vare Konger i Northumberland, her nævnes derimod *Ealdferþ* den vise, † 705, *Ósréd*, † 716, *Cenréd*, † 718, *Ósric*, † 729, *Ceolvulf* til 737, *Eadbryht* til 757, *Ósvulf* til 759. Derimod siges der (S. 78) at *Ealhmund*, Ecgbryhts Fader, var Konge i Kent ved Aar 785, at hans Fader döde tidligt, og at hans Systre sendtes for at opdrages, til Saxland (Turner I. S. 424). Skulde det altsaa være i det gamle jydske Landskab Kent, at Sigurd Ring havde Besiddelser, eller kunde det ikke være muligt, at baade Ingild, Eoppa og Eafa have været Underkonger, ikke i Kent eller Northumberland, men i det gamle Angeln, med hvilket de ligesaa vel kunne have vedligeholdt Forbindelsen, som med Saxland, hvor Eafas Döttre opdroges.

som berörte Havet paa Nordsiden — förend ved Begyndelsen af det 9de Aarhundrede. Men da er det ligeledes som om de rystedes ud af en Sæk. At dette Phænomen maa staa i en vis Forbindelse med Oprettelsen af det danske Sömonarchi og Leidrekongernes Ophör, er klart, om man end blot vil ansee det som en Krig mellem de to store germaniske Hovedriger, der nu havde dannet sig, det nordisk-danske, under Sigurd Rings Ætlinger, og det frankisk-tydske, under Karl den Store og hans Ætlinger. Men der ligger ganske vist noget mere til Grund derfor.

Stille vi i Korthed Contrasterne mellem Hleidrekonge-Perioden og det ragnarske eller ringske Dynasties Tid imod hinanden, saa have vi hist Skjoldunger — Leidr — Gotland — ubetydelig Vikingefærd — mythisk Fællesskab med Tydskland — Danenavnet sjelden fremtrædende; her en ny Kongestamme, ikke Skjoldunger i egentlig Forstand — Leidr ikke Hovedsæde, og halv forglemt — Navnet Gotland aldeles fortrængt af „Danmark" og „Danavælde" — Danenavnet strengt modsat ethvert tydsk Stammenavn — Vikingeskarer, der for en stor Deel förte Navnet *Daner*, i tallöse Sværme herjende Tydsklands, Englands og Frankriges Kyster, og endelig stiftende nye Riger. Imellem begge disse tvende saa yderst forskjellige Tilstande maa der nödvendigviis være et Vendepunkt, hvor umærkeligt og gradeviis de end kunne have gaaet over i hinanden, eller rettere, hvormeget end den nyere Tingenes Orden under den tidligere Periode kunde være forberedt. Og dette Vendepunkt er ligefrem givet i den Katastrophe, der sluttede i Skjoldungeættens lige nedstigende Linje og gav den nye Æt Magten. Det er det store germaniske Folke-Slag, *Braavalla-Slaget.*

6. Braavalla-Slaget kan man altsaa halv om halv sammenligne med den voldsomme Aabning af en Dæmning, thi efter dette styrte de nordiske Folkeströmme, mere i en

formelig Folkevandring, end i blotte Krigstog, ud over det övrige Europa, og stifte endog Colonier. Tiden, naar dette Slag forefaldt, angives ikke bestemt i Sagaerne eller hos Saxo, og man kan kun gjetningsviis og tilnærmelsesviis bestemme den. Hvis der virkelig skulde være noget sandt i de nys omtalte Conflicter mellem Kong Sigurd Ring og Kong Ecgbrihts Farfader, Oldefader, og Tipoldefader, da maatte Braavallaslaget have fundet Sted nys för 718, da Ingild angives at være död. Men antage vi Fortællingen i Olaf Tryggvesöns Saga for en Frugt af senere Tiders Combinationer og Conjecturer, da falder det vistnok bedre at sætte Braavallaslaget sildigere, dog kan det vel neppe blive sildigere end 750. For Hensigten med nærværende Undersögelse er forresten denne Tilnærmelse tilstrækkelig; vi kunne antage som vist, at Braavalla-Slaget, dette Vendepunkt i den nordiske Historie, forefaldt i förste Halvdeel af det 8de Aarhundrede. Det maatte, som et saadant Vendepunkt, blive vore Forfædre evig mindeværdigt; derfor opbevaredes gamle Kvad derom, og det er endog umiskjendeligt, at samme Kvad, der tillægges Starkad, ligge til Grunden for Saxos Beretning, som ligeledes for Beretningen i *Sögubrot*.

Efter de i Sögubrot og hos Saxo opbevarede Sagn, sammenholdte med de Vink, Kæmpefortegnelsen i Paraphraserne af Kvadet give, havde Sigurd Ring Folk fornemmelig fra Svithjod og Vester-Gautland, dernæst fra hele Norge, med Undtagelse af det saakaldte Alfheim, den sydligste Deel af Vigen; fremdeles fra Kvenland (Finland) og Gardarige. Harald havde derimod Folk fra Öster-Gautland og det egentlige Danmark, fra det nysnævnte Alfheim, fra Saxland og Frisland og fra de vendiske Lande söndenfor Östersöen; der tales ogsaa om Folk fra Austrrike og Könugaard (de sydöstlige Östersö Kyster og Kiev), men

dette maa dog vel ansees som en Overdrivelse[1]. Hvis nu, hvad der nys er bemærket, og hvad der i og for sig har störst Rimelighed for sig, Braavallaslaget er at betragte som det Hovedslag, der endte Skjoldungernes eller Leidrekongernes Herredömme og grundlagde Danaværldet under Sigurd Rings Dynasti[2], saa har man og i Fordelingen af de enkelte Folk eller mindre Folkeafdelinger under hver af de stridende Overkongers Banner Grændsen mellem de to stridende dynastiske eller nationale Interesser givet, ligesom og den nye Interesses Hovedretning antydes. Harald Hildetands Parti er det sydlige eller sydvestlige, Rings er det nordlige eller nordöstlige. Grændsen mellem dem er Glommen i Norge, Skovstrækningerne fra Eidaskog over Dalsland og til Venern; Götaelven; Skovstrækningerne mellem Vester-Gautland og Smaaland, Vetteren, Kolmorden og Braaviken. Den nordligste Egn, der staar paa Haralds Parti, er Öster-Gautland; den sydligste, der staar paa Sigurds Parti, er Vester Gautland. Harald tæller endnu Saxer og Friser i sin Hær, Sigurd derimod Folk fra Garderige, hvorfra han selv stammer[3]. Og Garderige eller

---

[1]) Sögubrot, cap. 7 og 8, Saxo, 8de Bog, S. 143-147. Jvfr. Petersen: Danmarks Hist. i Hedenold, I. B. S. 257 fgg., hvori det dog urigtigen anföres, at Vestergauterne vare paa Haralds Parti. — [2]) Thi at Aarsagen til et saa vældigt Slag ene skulde være tvende Kongers Kamplyst, er aabenbart en Urimelighed, og kun at ansee som en Udsmykning af Sagnet. Slaget han ikke engang have været en blot dynastisk Kamp; det maa have været nationale Interesser, som her udfegtede Striden. — [3]) Saxo gjör Ring (det er ikke uvigtigt at lægge Mærke til, at det blotte Navn Ring, ikke Sigurd Ring, bruges hyppigst i Sögubrot og þáttr af Ragnars sonum, og at Saxo ikke engang kjender noget Sigurd-Navn paa ham) til en Sön af Ingeld, der dör *„apud Svetiam"* med Haralds Syster (7 Bog S. 139). Tillægget til Hervararsaga gjör Sigurd Ring til en Sön af Randver, Konge i Danmark, og Aasa, en Datter af den norske Fylkeskonge Harald den gotröde, og Randver igjen til en Heel-

Rusland er paa denne Tid endnu intet slavisk Land, idetmindste ere Slaverne her ikke den herskende Stamme, men derimod *Russerne*, hvis nordiske Nationalitet lige indtil ned i det 11te Aarhundrede forlængst er godtgjort, ligesom det ved de nyeste Undersögelser er bragt udenfor al Tvivl, at Russerne (οἱ Ῥῶς) ikke ere indvandrede fra Sverige, allermindst fra Rodslagen, men ere en i de östlige Egne tilbagebleven Deel *(Roxolani)* af det nordgermaniske Folk [1]. Sigurds Herkomst fra Garderige og hans

---

broder af Harald Hildetand; som deres Forældre nævnes Kong Valdar i Danmark og Ivar Vidfadmes Datter Alfhild. Men Harald Hildetand sammenblandes her aabenbart med en Harald gamle, der ellers angives som Ivars Farfader, og Valdar kommer derfor paa et urigtigt Sted. Sögubrot fortæller derimod omstændeligen, hvorledes Aud, Ivars Datter, Harald Hildetands Moder, efter sin förste Mand Röreks Död egtede Kong Radbard i Garderige og havde med ham Sönnen Randver; Slægtregistrene i Flatöbogen sige korteligen det samme, og tillægge, at Randver var Sigurd Rings Sön. Afgjörende i dette Stykke er Eddadigtet Hyndluljóð, der i v. 27 siger at Harald Hildetand var en Sön af Rörek Slöngvanbauge og Aude djupauðga, Ivars Datter, men at Radbard var Randvers Fader. Da Genealogien ei fortsættes videre, synes Digtet endog at maatte antages samtidigt med Sigurd Ring.

[1]) See Kruse, om Russernes ældste Tilværelse i Rusland (Annaler for nord. Oldkynd. 1844-1845 S. 286-317). Keyser, den ovenciterede Afhandling, S. 405-428. — Det vil snart paa et andet Sted blive viist, hvor urigtigt, ja hartad latterligt det er, at udlede Russernes Navn og Herkomst fra det svenske Södistrict *Róslagen*, der i de ældre Love skrives *Róþslag* eller ligefrem *Róþr* (af *at róa)*, og kun betyder „Sö-Limiter", District, hvis Befolkning overtager Söværnet, ligesom Skibreder i Norge og Havnelag i Danmark. Navnet *Róþslag* synes ikke engang at være opstaaet, förend i den senere Deel af Middelalderen; Snorre kalder det i Olaf den Helliges Saga *Sjáland*, Sö-Landet. Endydermere höres *s*, der dog i Navnet Rus, Ros (Ῥῶς, *Ruotsi)* er væsentligt, ikke til Stammen i Ordet *róþr;* det er kun Genitivsmærke, og man finder ligesaaofte gen.

Understöttelse ved Folk fra Garderige bliver derfor saameget mere betydningsfuld.

7. Kan nu altsaa Braavallaslaget, eller, om man ej vil lægge saamegen Betydning i en enkelt Begivenhed, den store dynastiske og nationale Kamp, der udgik fra den svensknorske Halvö, og egentlig tog sin Begyndelse med Ivar Vidfadmes Strid mod Ynglingerne i Uppsal, men endte med Sigurd Rings Sejer over Harald Hildetand og Oprettelsen af et stort nordgermanisk Monarchi, der i flere Henseender frembyder Analogier med Pipins og Karls sydgermaniske Monarchi, ansees som den temmelig pludselige Overgang fra en ældre til en nyere Tingenes Orden, og holder man ligeledes fast ved den inderlige Sammenhæng mellem Navnene. Skjöldunger, Leidr, og Gotland, som i Oldsagnene antydes, i Forbindelse med den Omstændighed, at man nok finder Navnet *Daner*, men ikke Navnet *Danmark* med Sikkerhed brugt förend efter denne Tid, medens Benævnelsen „Reidgotland" o. s. v. for sidste Gang synes at være anvendt under Ragnar Lodbroks Sönner; saa fölger ligefrem heraf, at vi for Danmarks ældste Historie maae opstille to Perioder; *Skjoldunge-Perioden*, der og kan kaldes *Leidrekongernes* eller den *gotiske* Periode, för Braavallaslaget; *Danavælde-Perioden* eller den dansk-nordiske Periode, efter dette Slag. Den förste bliver tillige den mythisk-heroiske, den sidste den historiske Periode.

---

róðrar. Det græske Nominativ, οἱ Ῥως, vilde det være umuligt at gjengive med det oldsvenske Genitiv *róþs*. Snarere kunde man tænke sig Navnet opr. at have været *róþsi* (af *rœða* ɔ: rôðja, gotisk *ródjan*, tale), en gammel Participform som *játsi*, *heitsi* (lovende) og endnu „gængse" (gaaende); saaledes at Navnet „Talende" hos det raa Urfolk betegnede dette selv i Modsætning til Fremmede, der da bleve kaldte „Stumme". Saaledes *(Njemzi)* benævne Slaverne endnu Fremmede.

8. Den gotiske Periode forudsætter nödvendigviis en overvejende gotisk, altsaa sydgermanisk, Nationalitet i den sydlige Deel af de nuværende nordiske Lande. Hermed er det ingenlunde sagt, at den til alle Tider af dette lange Tidslöb var lige overvejende, eller at ikke nordisk Nationalitet mod Periodens Slutning allerede kan være bleven forherskende, kun endnu med Bibeholdelse af det ældre Navn og Dynasti, men kun, at engang i Perioden den gotiske Befolkning maa have været Hovedbefolkningen i Landet eller en Deel af dette. Det ligger ligefrem i Navnene „*Gotland* og *Gotþjóð (Gutþiuða)*"; det bestyrkes ogsaa af lingvistiske Data, der deels hentes fra ældgamle Steds-Navne, deels fra Indskrifter paa gamle Mindesmærker.

Af de gamle Stedsnavne, fra hvilke vi troe at kunne slutte til en gotisk Befolkning, ligge nogle saa langt op i Tiden, at de derved blive mindre bevisende, eftersom det naturligviis er klart, hvad vi allerede ovenfor have bemærket, at jo ældre det Standpunkt er, paa hvilket et Sprog befinder sig, desto mere maa det nærme sig det Ursprog, hvoraf det har dannet sig, og desto mere maa det ligne de andre Sprog, der ligeledes skylde samme Ursprog deres Oprindelse. Da nu det charakteristiske ved Gotisken netop er Rigdom paa Former, der lidet eller intet afvige fra Ursprogets, maae ogsaa de övrige germaniske Sprog, jo mere de nærme sig Ursproget, derved ogsaa nærme sig Gotisken og faae flere Former fælles med dette. Da imidlertid allerede Tacitus anförer den contraherede Form *Suiones*, skulde man rigtignok allerede deraf slutte at Assimilationstendensen, der for Nordgermanisken er saa charakteristisk, allerede da var herskende i dette, og at saaledes ikke-assimilerede Former paa Stedsnavne i Norden blive at antage for *gotiske*, eller idetmindste for *sydgermaniske*.

Af ældre Navne med gotisk Form maae vi först nævne det bekjendte *Scandinavia*, der allerförst omtales

af Mela (III, 6), forsaavidt man her ikke skal læse *Codanonia;* i alle Fald af Plinius (IV, 13), i Midten af 1ste Aarhundrede efter Christi Födsel. Den sidste Deel af Navnet, nemlig *avia*, har det fælles med et andet, hos Plinius paa samme Sted forekommende Navn, *Austeravia*, paa en Ö i Nærheden af den cimbriske Halvö. Ogsaa *Scandinavia* kaldes en Ö, og allerede heraf ledes man til den rimelige Slutning at Ordet *avia* betydet Ö. De nu existerende gotiske Sproglevninger indeholde ikke Ordet „Ö", men vi vide, at det oldn. *mey* (en Mö), egentlig omlydt og sammendraget af *maui*, paa Gotisk lyder *mavi*, accus. *mauja*; at det oldn. *hey* (Hö)., egentlig omlydt og sammendraget af *haui*, paa Gotisk lyder *havi;* deraf slutte vi ganske bestemt, at det oldn. *ey*, der egentlig er omlydt og sammendraget af *aui*, paa Gotisk maa have lydt *avi*, accus. *auja*; *Austaravi* eller *Austravi* med den latinske Endelse *-a*, eller i Accusativform *Austrauja*, skrevet paa sædvanlig Viis i latinske Haandskrifter (der baade for U og V bruge V, baade for I og J I) *Austravia*, bliver saaledes ligefrem vort „Österö", men det afgiver endnu intet Beviis for Navnets Gotiskhed, da det nok kunde tænkes, at ogsaa i Oldnordisk den uomlydte Form *au* eller *aui* endnu var brugelig, thi endnu i Ares Íslendingabók findes *Frauja* for *Freyja*, og *grau* eller *graui* for *grey*. Med „*Skandin*" er det derimod en anden Sag. Det kan ikke betvivles, og har heller ikke været betvivlet, at Skandinavia ɔ: Öen *Skandin*, er det samme Land, som Ptolemæos (II, 11) kalder *Skandia* og angiver som den störste og östligste af de fire *Skandiske Öer*, og som Jornandes kalder *Scandza* eller efter en anden Læsemaade *Scanzia*, begge Dele vistnok af Afskriveren forvanskede istedetfor *Skandja* (cap. 3, 4). *Skand-* er her aabenbart Stammen, og *Skandin* en Udvidelse, maaskee for at lette Sammensætningen med *avi*, ligesom Stavelsen

in findes indskudt i Ord som *þiudinassus* af *þiuða*, og i Verbal-Afledsendelsen *-inôn*, s. *skalkinôn* af *skalks*. Men ligesom i Gotisk, Angelsaxisk og Oldnordisk *standan* eller *standa* blot er en Udvidelse af det oprindelige *staðan*, *staða*, hvilket viser sig i præteritumsformen *stôþ*, og i det afledede Substantiv *staþs*, oldn. *staðr*, angels. *stede*, saaledes kan det samme være Tilfældet med Rodstammen *skand-*; og at det ikke alene kan, men og *maa* være Tilfældet dermed, viser den i det angelsaxiske ældgamle Beovulf-Digt v. 3370 forekommende Navn *Scedenig*, der aldeles svarer til et gotisk *Skadinavi*, med uudvidet Form; thi *íg*, *igg* eller *icg* ɔ: Ö, og *Scede* forholder sig til *Scad-*, *Skand-*, som *Stede* til *Stad-*, *Stand-*. *Sced- en- íg* bliver saaledes ganske *Skand- in- avi*. Men har Roden *skand-* ganske og aldeles Analogien af Roden *stand-*, da maa det i Oldnordisk ogsaa dele den Analogi dermed, at *-and* eller *-ad* kan sammendrages og assimileres til *-á*, ligesom *standa* meget tidligt, fornemmelig i Oldsvensk, sammendrages til *stá*, nu *staa*. *Skandin* maa saaledes, sammendraget, blive *Skán* (eller *Skæn*, med Omlyd), og *Skandin-avi* blive *Skán-ey*, d. e. Skaane [1]. Da man nu

[1]) Naar Navnet *Sconég* findes i Vulfstans Rejseberetning, brugt til at betegne Skaane, saa er dette kun et Beviis mere paa, hvad der allerede ovenfor er omtalt, at Oversætteren ligefrem sögte at gjengive Lyden af Navnet, uden etymologisk at localisere det. Men anderledes forholder det sig med det idetmindste 150 Aar ældre Beovulf-Digt. — *Skán* betyder ellers paa Oldn. Skorpe, og har vel oprindelig betegnet „Rand", samt været beslægtet med „Skandse". Med det gotiske *skaidan*, skille, angels. *scádan*, *sceadan*, nyhöjtydsk *scheiden*, hvormed og det oldn. *skeið* er beslægtet, har det, idetmindste i grammatisk og etymologisk Henseende, intet at skaffe. Derimod er det höjst rimeligt, at vi træffe det samme *Skand-* i de jydske Stedsnavne *Skanderup*, gl. *Skandþorp*, som Werlauff antager (kgl. danske Vid. Selsk. hist. og philos. Afhandlinger (5te Deel, s. 266), og uudvidet, som *skad-*, i

neppe kan antage, at Oldnordisken, naar den brugte den sammendragne Form *Svíar (Suiones)*, ikke ogsaa skulde bruge den sammendragne Form *Skán* f. *Skandin*, bliver Navnet *Skandinavi* bestemt at henföre til det gotiske Sprog. Til noget af de andre tydske Sprog kan man heller ikke henföre det, thi i Angelsaxisk lyder det, som nys bemærket, *Scedenicg*, og i Mundarter, der mere nærme sig Höjtydsken, *Scatenauge* eller *Schatenawe* (det förste hos anon. Langob. i Ritters Fortale til Codex Theodos.) det sidste, eller latiniseret *Schatanavia*, i Fredegar. Hist. Franc. epit. c. 65); og vi see heraf, at ogsaa de Höjtydsken sig nærmende Mundarter, ligesom Angelsaxisken foretrak den uudvidede Form.

Et andet, med Hensyn til Sproget endnu mere oplysende Navn, forsaavidt som det netop tilhörer Skjoldunge-Perioden, er Navnet paa den kongelige Residens, og National-Helligdommen, *Hleiðr*, fem., gen. *Hleiðrar*, paa Olddansk *Hlêþr*, g. *Hlêþrar*, latiniseret *Lethra*, og af nyere Skribenter, uvist hvorfor, gjengivet *Lejre*. Stedet kaldes og *Hleiðrargarðr*, og Kongesædet *Hleiðrarstóll*, en ellers temmelig sjelden Sammensætning; idetmindste findes aldrig det tilsvarende *Uppsalastóll*. Noget Appellativum, som kunde svare til *Hleiðr*, söger man forgjeves i det rige oldnordiske Sprogforraad. Derimod have Goterne

---

de mange norske Stedsnavne *Sköðvin, Sköðyn, Sköðin*, nu Sköjen, *Skojen*, oprindelig *Skaðvin*, af *Skad-* og *vin*, behageligt Sted, Græsgang, det gotiske *vinja*. Til *Skaðvin* vilde saaledes et gotisk *Skanðvinja* svare, og hvis vi og i Gotisk kunde tænke os det förste *v* opslugt, som i Oldn., fik vi netop *Skandinja*, hvor *j* kun er Afledsbogstav og *a* Flexionsvocal; sammensat med *avi* kunde det ligefuldt hede *Skandinavi*. Og mærkeligt er det, at det af *Sköðin* eller *Skaðvin* sammensatte *Sköðinarvík* nuomstunder sammendrages til *Skaanevik*. — *Ethelwerd* (hos Savile III c. 3) har allerede *Scani*, Einhard (om Freden i 811) *Sconaouwe*, nordiske Former.

Femininet *hleiþra* (udtalt *hlíþr*) eller *hlêþra* (begge Former findes), til at udtrykke det nytestamentlige σκηνή, lat. *tabernaculum*, og det kan neppe betvivles, at det er dette Ord, som *uforandret* (at det gotiske Flexions-*a* er borttaget, kan ej kaldes nogen egentlig Forandring) er bibeholdt i Navnet *Hleiðr* eller *Hlêþr*, saamegetmere som den egentlige sproganaloge Overgangsform for *Hleiþra* vilde have været *Hlíðr*, for *Hlêþra* derimod *Hláðr*; det er altsaa kun en umiddelbar, uetymologisk Optagelse fra Gotisk, som kan forklare Navnets Form. Den til Grund liggende verbale (i det germaniske Ordforraad ei længer forekommende) Rod-Verbalform maa enten have været got. *hleiþan*, *hlaiþ*, *hliþum*, oldn. *hlíða*, *hleið*, *hliðum*, eller *hliþan*, *hlaþ*, *hlêþum*, oldn. *hliða*, *hlað*, *hláðum*. I begge Tilfælde kan man sætte det i Forbindelse med det angelsaxiske *hleoðor*, dativ *hleoðre*, Aabenbaring, Orakel; Sammensætningen *hleoðorstede* bruges i Cædmon 109 netop om Orakelsted, Tabernakel, og naar man hermed sammenholder de store Offringer i Leidr, der endog omtales i det bekjendte Sted hos Thietmar af Merseburg [1], og hvor det i höj Grad er rimeligt, at Orakelsprog meddeeltes gjennem den offrende Fyrstes Mund, faar man den bedste Forklaring af Ordet *Hleiðr* og *Hleiðrarstóll*,

[1]) Sed quia ego de hostiis (Northmannorum) mira audivi, hæc indiscussa præterire nolo. Est unus in his partibus locus, caput istius regni, *Lederun* nomine, in pago qui *Selon* dicitur, ubi post novem annos mense Januario, post hoc tempus, quo nos theophaniam domini celebramus, omnes convenerunt, et ibi diis suismet 99 homines et totidem equos, cum canibus et gallis pro accipitribus oblatis, immolant, pro certo, ut prædixi, putantes, hos eisdem erga inferos serviturος, et commissa crimina apud eosdem placaturos. Quam bene rex noster (Henrik Fuglefænger) fecit, qui eos a tam exsecrando ritu prohibuit.

ligesom og, hvorfor de gamle Leidrekonger fortrinsviis kaldes Stolkonger.

Med Navnet *Hleiðr* staar Navnet paa det Landskab, hvori det var beliggende, i den nöjeste Forbindelse, nemlig *Sælund* eller *Selund.* Dette Navn bliver os ogsaa her af Vigtighed. Saalænge der nemlig er Tale om Skjoldunger, eller om Hleidr, eller om Gotland (Reid- eller Ey-Gotland), fremtræder det under Formen *Sælund*, men saasnart Navnet Gotland er ophört, ophörer ogsaa Formen *Sælund*, og derimod bruges *Sjáland, Sjóland, Sæland*, hvoraf det nu brugelige *Sjæland*, i alle prosaiske Beretninger, saavelsom i Diplomer og Jordeböger, men Formen *Sælund* er ene bibeholdt i Skaldekvad, som en Levning fra den mythiske Skjoldungetid tilligemed det övrige poetiske Repertoire fra hiin Periode [1]. *Sjáland* er ligefrem sammensat af *sjár* (eller *sjór, sær*), og *land*, betyder altsaa „Sø-Land". *Sælund* har man sædvanligviis forklaret paa samme Maade, af *sær*, Sø, og *lundr* en Lund, altsaa Sö-Lund. Denne Forklaringsmaade er aldeles urigtig, thi det ældste Navn maatte i saa Fald være *Sælundr*, Masculinum; denne Form finder man imidlertid aldrig, thi den rette Nominativform er *Sælund*, snart Femininum, snart Neutrum (ligesom *þúsund*) [2]. Denne Form nærmer sig ogsaa mest

---

[1]) *Sælund* eller *Selund* forekommer senest i Haakon den Godes Saga i prosaisk Stil, men umiddelbart ved Siden af et Vers, hvor det nævnes, og hvortil Fortællingen slutter sig. Adam af Bremen skriver *Seland*, *Selandia*, Saxo *Sialandia*, Valdemars Jordebog *Syaland.* I Jomsvikinga og Knytlingasaga bruges det ofte i Pluralis, *Sjálönd* (S. 77, 83, 157, 221, 222). — [2]) *Sælund*, nominativ, forekommer tilligemed *Jölund, Borgund, Sólund, Lóönd (ɔ: Lóund)* blandt *eyjaheiti* i *Skálda* (Annaler for nord. Oldkynd. og Historie f. 1847, S. 85–87). I Valgards Vise om Harald Haardraades Herjetog paa Sjæland og Fyn heder det: *Haraldr, gerva lézta herjat... Sælund alla;* her viser det sig tydeligt, at det er Femi–

det i det anförte Sted hos Thietmar forekommende *Selon*, hvor det ligeledes sættes i Forbindelse med *Hleidr (Lederun).* Uagtet *Sjáland*, oversat paa Angelsaxisk, ligefrem vilde lyde *Sæland* eller *Sælond*, kan man dog ej antage *Sælund* opstaaet deraf, da det ellers ikke kunde være Feminin. Femininformen paa *-und* er forresten ingenlunde sjelden i Oldn. ved Landskabsnavne, man har f. Ex. *Borgund*, *Jalund* (Jelön ved Moss), *Raðund* (Ranen paa Helgeland); af disse er idetmindste *Borgund* afledet af *borg*, *Raðund* af *raðr* eller *hraðr;* disse Navne henhöre saaledes til de sædvanlige afledede Feminina paa *-und*, f. Ex. *holund* (Huulhed) af *holr; mergund* af *marg*, o. fl. Skulde man paa samme Maade udlede *Sælund*, vilde det ligefrem være af *sæll*, lykkelig, lyksalig, og som det Sted, hvor Nationalhelligdommen havde sit Sæde, og overhoved formedelst sin skjönne Natur — *amoenitate cunctas nostræ regionis provincias antecedens*, siger Saxo — kunde nok Sjæland passende bære dette Navn. Men til *Sælund*, paa den Maade afledet af *sæll*, svarer ganske det gotiske *sêlundi*, udledet af *sêls*, dette sidste Ord findes i de existerende Sproglevninger, og den feminine Afledsendelse *-undi* er ligeledes sædvanlig, f. Ex. *hulundi*, old. *holund.* Det er derfor ikke alene sandsynligt, men endog saagodtsom utvivlsomt, at Navnet *Sêlundi* og det deraf ligefrem dannede *Sælund* er det gotiske Navn, som var brugeligt i Skjoldunge- eller Leidrekonge-Perioden, og at *Sjáland* derimod er det senere nordiske, ved en urigtig Etymologi, opstaaede Navn.

---

ninum (Harald Haardr. Saga c. 17. Fagrskinna cap. 167). *I Sælundi* (altsaa Neutralform), forekommer i Sn. Edda S. 1, og paa flere Steder i Yngl. Saga, derimod *heima á Sælund* (Femin.) i *þáttr af Ragnars sonum*, S. 366, *á Sælund*, Örv. S. c. 10. Det er formodentlig gaaet Navnet *Sælund*, som Talordet *þúsund*, at det oprindelig, og rettest, er Feminin (got. *þúsundi)*, men siden ogsaa er blevet brugt som Neutrum.

Hvorvidt forresten en Forvexling undertiden kan have fundet Sted mellem *Sælund*, *Sėlundi*, *og Sinlendi* eller *Sillende* [1], der engang var Navnet paa den sydlige Deel af det Slesvigske, eller om *Sillende* maaskee kan have været det samme Navn, kun anvendt paa et andet Landskab, vil senere vorde omtalt.

Endnu et Navn, der aabenbart viser sig som gotisk, maa i Forbindelse med *Hleiðr* og *Sælund* omtales, hvorvel dets umiddelbare Sammenhæng dermed ikke ligefrem nævnes, men ikke destomindre er umiskjendelig. Det er Navnet *Nerthus* i det bekjendte Sted hos Tacitus (Germania cap. 40), hvor der en Tidlang urigtigen har været læst *Hertha*. Der staar: *Reudigni deinde* (næst Langobarderne) *et Aviones et Angli et Varini et Eudoses et Suardones et Vuithones* (saaledes læses der og i de bedste Haandskrifter) *fluminibus aut silvis muniuntur; nec quidquam notabile in singulis, nisi quod in commune Nerthum, id*

---

[1]) See det bekjendte Sted i *Anonymi vita Ludovici pii* (hos Pithoeus, Annal. et Historiæ Francorum scriptores 12 coætanei, Francof. 1594, S. 363): *„quum Egidoram fluvium transissent, devenerunt in terram Nortmannorum, in locum, cuius vocabulum est Sinlendi;* sammenholdt med Alfreds Oversættelse af Orosius (Rasks samlede Afhandlinger 1 S. 300): *be vestan Eald-Seaxum is Älfemúða þære eá, and Frysland, and þanon vestnorð is þät land, þe man Angle hæt, and Sillende, and sum dæl Dena;* samt med Ohteres Reiseberetning (sammesteds S. 322): *þá tvegen dagas ær he tó Hæðum* (Hedeby) *come, him väs on þät steórbord Gotland* (Jylland) *and Sillende, and iglanda fela.* Man finder i vore Oldskrifter Sælund ogsaa skrevet *Silund*, og det gotiske *é* udtaltes næsten som *í;* deraf Afvexlingen mellem *Hleiþra* og *Hléþra*, og Skrivemaaden *Marcus Mirus* hos Geogr. af Ravenna, istedetfor *Marcomerus (Markamérts* eller *Markumérts)*. Ptolemæos (II. 11) sætter *Sigulones* nærmest Saxerne paa den kimbriske Halvø, fra Vest af at regne.

est Terram matrem, colunt, eamque intervenire rebus hominum, invehi populis, arbitrantur. Est in insulâ oceani castum nemus, dicatumque in eo vehiculum, veste contectum; attingere uni sacerdoti concessum. Is adesse penetrali Deam intelligit, vectamque bubus feminis multâ cùm veneratione prosequitur . . . . donec idem sacerdos satiatam conversatione mortalium Deam templo reddat. Mox vehiculum et vestes, et, si credere velis, numen ipsum secreto lacu abluitur. Servi ministrant, quos statim idem lacus haurit. Vi vide fra andre Kilder, (f. Ex. Ptolomæos), at Longobarderne tidligst dukke op i de nedre Elb-Egne; af de 7 Folkeslag med fælles Nationalhelligdom, som Tacitus derpaa opregner, kjende vi idetmindste *Varner* og *Angler*, og faae saaledes Ösersöen antydet som det Ocean, hvor Öen med den hellige Lund laa; *Aviones* er ligefrem dannet af det gotiske *Avi* (ɔ: Ö), med den latinske Endelse *-ones*, altsaa Öboere; *Vuithones* kan ikke være noget andet Folk, end de samme *With-er*, efter hvilke Sjæland med nærmest omliggende Öer engang havde sit Navn, og det bliver derfor idetmindste ikke urimeligt, men tvertimod saare rimeligt, at lægge den i Capitlet beskrevne Nationalhelligdom paa Sjæland, saamegetmere som Öens Afstand fra det tydske Fastland dog ikke kan have været saa ganske ubetydelig, naar den skulde ligge i Oceanet. Ordet *hlèþra* bruges, som ovenfor omtalt, i den gotiske Bibel-Oversættelse til at udtrykke det græske σκηνὴ, det latinske *tabernaculum*. Men ved *tabernaculum* i bibelsk Forstand, saavelsom ved σκηνὴ i Septuaginta, menes altid et Telt eller en Hytte saadan som Jödernes Stiftshytte, og σκηνη (lat. *scena*) betegnede, som bekjendt, en simpel, med Tjelding forsynet Platform paa Hjul, förend det anvendtes om Scenen paa et fast Theater. Det gotiske *hlèþra* synes saaledes nærmest at have tilkjendegivet en

flytbar Hytte [1], en tjeldet Vogn, netop et *vehiculum veste contectum*, og om Offerpræsten, hvem det ene var tilladt at beröre denne, og ligesom overbevise sig om det hellige Væsens Nærværelse, kunde nok Talemaaden „*at halda Hleiðrarstóli*" være passende (det har maaskee været deres Forretning, at udtale Orakelsproget *hleoðorcvyð*), ligesom og det Sted, hvor Tabernaklet opbevaredes, meget let kunde, ja snarere endog maatte, faa Navn efter dette. Det Væsen, som dyrkedes i *Hlêþra*, var altsaa Gudinden *Nerthus*. Navnet maa nödvendigviis i Folkesproget have haft denne Form, ellers vilde neppe Tacitus have brugt den, da den i Latin er Hankjönsform. Paa Gotisk er den derimod baade mandlig og kvindelig (f. Ex. *sunus*, masc. Sön; *handus*, fem. Haand), og af alle bekjendte germaniske Sprog er det kun Gotisken, som frembyder denne Egenhed. Kommer nu dertil, at det gotiske korte *e*, hos Vulfila skrevet *ai*, aldeles svarer til den oldn. Brydningsform *ja* eller *jö*, faae vi i *Nerthus* eller *Nairþus*, som Feminin, en aldeles til det oldn. *Njörðr* som Masc. svarende Form; eller, ligesom *Nairþus*, masculint, i Oldn. netop vilde blive *Njörðr*, gen. *Njarðar*, saaledes maa *Nairþus*, feminint, i Oldn. blive *Njörð*, ligeledes gen. *Njarðar*. Om Antydningen til en dobbelt *Nird* eller *Njörd*, baade mandlig og kvindelig, skal senere tales; her være det nok at tilföje, at en Ö i Norge, den nu saakaldte Tysnæs-Ö, i Oldskrifter kaldes *Njarðarlög* (ɔ: Njörds Lag), og *Jarðarlög* (ɔ: Jordens Lag) om hinanden, og at det sædvanlige Navn lige til for et Aarhundrede siden var det af *Jarðarlög* forvanskede *Jarlö*. Heraf synes det at fremgaa, hvad der og senere nærmere vil blive udviklet, at Navnet *Njörðr*, *Njörð* oprindelig er opstaaet af *jörð* (Jorden) med prosthetisk

[1]) I Apostlernes Gjerninger, 7, 43, hvor det heder: „I bare Melochs Telt", bruges ogsaa Ordet σκηνή, der i Wahls *Clavis* forklares *templum portatile*.

N, og det bliver saaledes ikke forunderligt, at paa Gotisk baade *airþa* (udtalt *ertha*), efter förste Declination, og *nairþus* (udtalt *nerthus*) efter tredie, kan betyde *Terra mater*. Det dunkle, prosthetiske *N* har maaskee medfört det personificerende Begreb.

Som bestemte Vidnesbyrd om Goterne eller Sydgermanerne i de nuværende danske Lande, fornemmelig de östlige, have vi altsaa de gotiske Navne *Skandinavi (Skáney)*, *Hlêþra (Hleiðr)*, *Sêlundi (Sælund)* og *Nerþus (Njörð)*. Endnu tydeligere Vidnesbyrd kunne vi fremvise i gamle *Rune-Indskrifter*. Som bekjendt, gives der to Hovedklasser af Runer, *tydske* og *nordiske*, der for en Deel stemme med hinanden, men dog ogsaa i flere Henseender ere væsentlig forskjellige, baade derved at flere af de tydske Runetegn mere nærme sig de græsk-latinske Bogstaver, og tillige derved, at flere Mellemlyd, især af Vocaler, i de sidste findes betegnede. I de Lande, der i ældre Tider udgjorde Danmark, findes Runemonumenter af begge Slags. Ej alene Bracteater med tydske Runetegn opgraves af og til i Jylland, paa Öerne, i Skaane og Bleking, men man har, som bekjendt, i den til Ribe Stift hörende Enclave af Sönderjylland, ikke langt fra Mögeltönder, fundet to prægtige Guldhorn, hvoraf det ene med Inscription i tydske Runer; store Mindestene med Indskrifter i lignende Runer findes i Bleking. Monumenter med nordiske Rune-Indskrifter findes ligeledes i mængdeviis ligefra Slien og nord- og östefter. I Sverige findes de, som bekjendt, allertalrigst, medens man hidtil kun har fundet yderst faa Stene med tydske Runer i Götaland eller Sverige, og i Norge neppe flere end tvende [1], og disse i dets allersydligste Deel. De

[1]) Nemlig Stenen i *Tune*, og Stenkisten fra Kalleby i Tanum i Bohuslen, der forhen tilhörte Norge. See det kgl. danske Vid. Selsk. hist. og philos. Afhandlinger, 6te Deel, Side 485 fgg. De övrige norske Stene med tydske Runer, som der anföres, vise sig

nordiske Rune-Indskrifter i Danmark, Sverige og Norge slutte sig paa det nöjeste til den nordgermaniske Befolkning; de angaa stundom historiske Personer (som Gorm den gamle, Thyre og Harald Gormssön), og mange af dem, ja maaskee de fleste, ere yngre end Christendommens Indförelse; det er derfor klart, at der ikke kan være nogen egen Skriftperiode mellem de nordiske Runer og den latinske Bogstavskrift. De nordiske Runeindskrifter i Danmark udmærke sig derhos ved en Enkelthed og Primitivitet i Lydbetegningen, som viser, at Sproget selv, paa den Tid, da de bleve indhugne, befandt sig paa et meget antikt Standpunkt; de saakaldte stungne Runer, der efterhaanden opfandtes for at betegne Mellemlydene, forekomme höjst sjelden, og i de ældste Indskrifter aldeles ikke. Da nu ingen Skrift gaar over fra Mangfoldighed til Enkelthed, men omvendt, kunne umuligt de nordiske Runer i Danmark have udviklet sig af de tydske; og paa den anden Side kunne disse, der i saamange Stykker afvige fra de nordiske, heller ikke have udviklet sig af hine; begge Runealfabeter maae, uafhængigt af hinanden, have udviklet sig fra et oprindeligt Ur-Alfabet, og de betegne derfor, hvor de begge findes anvendte, tvende *forskjellige* Skrift- og Sprog-Perioder, af hvilke den tydske, ifölge det nys paapegede, maa ligge forud for den nordiske, og ikke anderledes strække sig ind i denne, end saaledes, at den nordiske Periodes förste Tid kan have grebet ind i den tydske Periodes sidste. Og den overvejende Mængde af nordiske Runeindskrifter

ved nærmere Betragtning ej at have tydske, kun nordiske, og det maaskee temmelig sildige, Skrifttegn. Om de faa svenske Mindesmærker med tydske Runer, især de to uplandske, see samme Verk, S. 336 fgg. Wilhelm Grimm, über deutsche Runen S. 171-178. Om de danske, fornemmelig de blekingske, see hiint Verk, S. 387-396, 419-474; og om de sidste isærdeleshed, see Worsaae: om de blekingske Mindesmærker.

i de nordiske Lande maae, selv om man kunde antage de tydske og nordiske Runer for samtidige, umiskjendelig betegne Nordgermanerne som det herskende Folk, ligesom den under alle Omstændigheder maa betegne dem som de seneste Besiddere af Landet. Da der nu neppe existerer nogen nordisk Runeindskrift, hvis Ælde med Sikkerhed kan sættes höjere op end det 9de Aarhundrede, og da der, hvad der strax skal vises, paa de i Norden fundne tydske Runemindesmærker findes umiskjendelige Tegn paa fuldkommen Hedènskab, med Menneskeoffringer, saa ligger den Slutning temmelig nær, at de tydske Runeindskrifter tilhöre Perioden för Braavalla-Slaget, og kun for en ubetydelig Deel naa længere ned end dette, fornemmelig maaskee i det, hvad enten man regner det til Danmark eller Sverige, afsidesliggende Bleking[1]. Undersögelsen af enkelte Rune-Indskrifter vil endmere bekræfte det her antydede. Vi begynde med Indskriften paa det ene af de nysnævnte Guldhorn, der begge have Afbildninger, som vidne om Hedendommen, og tildeels fremstille Offer-Scener, endog Menneske-Offringer. Denne Indskrift har jeg tidligere i nærværende Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie, 1847, S. 327-352, og derefter ligeledes i det kgl. preussiske Vidensk. Akademis Monatsbericht for Marts d. A.) læst, som jeg troer rigtigen: *Ek Hleva gastim holtingam horna tavido*; d. e.: „Jeg Hleva gjorde Hornene for (eller „skjenkede

[1]) Det kan neppe betvivles, at flere Stene med Runeindskrifter paa Grund af den Vanskelighed, som nödvendigviis maatte finde Sted ved deres Anskaffelse, have undergaaet samme Skjebne, som de saakaldte *Codices rescripti*, nemlig at tidligere indgravne Runer nogle Generationer senere ere blevne udslebne for at skaffe Plads til en anden Indskrift. Dette maa især deleshed falde naturligt, naar nye Herrer, der ikke respecterede de forrige, kom i Landet. Endog paa Alfstadstenen paa Thoten i Norge findes to Indskrifter, af hvilke den ældste sikkert er mindst et Aarhundrede ældre end den senere.

Hornene til") de boltingske (holstenske?) Gjester". Jeg har ogsaa der paapeget, hvad der forövrigt for den, der end blot nogenledes kjender det gotiske Sprog, er overflödigt at paapege, at Sproget, hvori denne Indskrift er forfattet, er *reengotisk*, kun i enkelte Ubetydeligheder afvigende fra Vulfilas Orthographi [1], og dog saaledes, at disse Afvigelser netop gjenfindes i den Maade, paa hvilken Jornandes og andre Forfattere skrive gotiske Navne. Jeg har tillige sögt at godtgjöre Muligheden af, at Indskriften hidrörer fra Sjæland eller Skaane. Jacob Grimm har i nogle Tillægsbemærkninger i hiin „Monatsbericht", uagtet han erkjender, „at jeg har læst Indskriften i sig selv rigtigt og godtgjort, at dens Runer maae udtydes af oldtydskt, ikke oldnordiskt, Sprog", dog gjort Indvendinger mod just at forklare den af det Gotiske; han siger rigtignok ikke, *af hvilket Sprog den isaafald maatte forklares*, men mener dog, at dens Hjem snarest maa söges paa den jydske Halvö selv, og at den neppe er saa gammel, som jeg antager (ikke senere end c. 200 Aar efter Chr.), men maaskee endog kun fra det 7de Aarhundrede. Jeg har intet imod at henföre den til Jylland, hvor jeg, som nedenfor vil vises, ogsaa antager at en gotisk Mundart *kan* have været talt, kun formener jeg, at hvis den var forfattet i den sydligste Deel af Halvöen i det 5te Aarhundrede eller tidligere, Sproget da vilde have været angelsaxisk eller oldsaxisk, ikke gotisk eller nærmende sig til gotisk; og under alle Omstændigheder lader dette sig ikke modsige, at den *kun kan forklares af det gotiske Sprog*, men af dette ogsaa med största Lethed, og det er alt, hvad der for det förste udfordres til Beviis i nærværende Materie [2].

---

[1]) Efter Vulfila vilde den lyde: *Ik Hlaiba gastim hultiggam* (udtalt *hultingam*) *haurna tavida.* — [2]) Grimm vil ogsaa, uagtet han erkjender at Giverens Navn ikke burde mangle, heller forklare

Man maa kalde Sproget gotisk eller ei, man kan dog ikke negte, at det ligner Sproget i Vulfilas Bibeloversættelse meget mere end Dansk ligner Svensk, eller endog Dansk med det 16de Aarhundredes Orthographi ligner nyeste Dansk, at det ikke er Oldhöjtydsk, endmindre Oldsaxisk eller Angelsaxisk, allermindst Oldnordisk.

De blekingske Runeindskrifter frembyde större Vanskeligheder, end Guldhorn-Indskriften. Det er tydeligt, at idetmindste Vocaltegnene ere brugte paa en yderst vaklende eller vilkaarlig Maade, hvorom man i det fölgende let vil overbevise sig, og at de faa sikkre Resultater, Læsningen af enkelte eller Dele af enkelte udbringer, röbe en usikker Sprogform, der ligesom synes at svæve mellem Nord- og Syd-Germanisk. I Særdeleshed synes en Mellemlyd, eller, som det i Hebraisk kaldes, Scheva-Lyd mellem to Consonanter at have fundet Sted. Den Sten, hvis Runer ere tydeligst, og som frembyder de færreste Vanskeligheder, er den hos Worsaae tab. XIII, fig. 1. a og b fra Istaby i Melby Sogn. Undersöger man paa denne Steen Vocaltegnene, eller de mellem to Consonanter hyppigst forekommende Runer, vil man finde det retmæssige Tegn for U (ᚢ), for E (ᛖ), og for I (ᛁ). Men derforuden vil man finde et Tegn, der ellers i nordiske Runer betegner S (ᛋ), umiddelbar foran F, imellem H og þ, H og R, N og R; det maa altsaa ligeledes være en Vocal; endvidere findes ᚨ, der

---

Hleva som det angels. *hleo*, og læse i eet Ord *Hlevagastim* o: *hleogastum*, kjere, i nöje Venskabsforbindelse staaende Gjester. Men hvor tvungent det falder, at Giverens Navn mangler, vil enhver lettelig föle; at *Hleva* ligefrem er det vulfilanske *Hlaiba*, vort *Hleifi*, og det nödvendigen saaledes, uden Tvang, har jeg ligeledes viist. Aarsagen, hvorfor Grimm desuagtet foretrækker den tvungne Forklaring, aabenbarer sig imidlertid tydeligt nok af den antidanske Tone i hans Efterskrift: hans Bestræbelse gaar ud paa at godtgjöre Jyllands og Holstens Intimitet i Hedenold.

ellers i tydske Runer betegner A eller Å. Da Indskriften har Tegn for U, E, og I, kunne de sidstnævnte Vocaltegn kun betegne A og O, eller, hvis U betegner baade U og O, kan et af dem betegne Å, eller en anden svævende Mellemlyd. At ᛋ maa betegne A, vil ved förste Öjekast være indlysende. Læser man nemlig, först de to Linjer paa 1. a, og dernæst den tredie paa 1. b, og lader ᛋ gjelde for A, ᚨ derimod for en svævende Mellemlyd, som vi kun ville betegne med Apostrof ('), og antages ᛉ, der ellers betegner M, for at være R finale (sædvanligt i nordiske Indskrifter ᛦ), saa faar man: *af'tr harivul'f' haþuvul'f'r haeruvul'fir* (*f* er i dette Ord noget utydeligt, eller mangler en Streg) *v'rait runar þaiar*. Her synes det temmelig klart, at baade ᛋ og ᚨ have faaet deres rigtige Betydning. Thi ellers kunde man hverken læse *runar* eller *v'rait*; og Rigtigheden, eller idetmindste Rimeligheden heraf kan neppe modsiges. *Runar* er allerede den nordiske acc. plur. af *rún*, Rune; *vrait* er den oprindelige Præteritum af *vríta*, gotisk *vreitan* (udtalt *vrítan*), angelsaxisk *vrítan*, engelsk *write*. I Oldnorsk skrives Ordet med udeladt *v*, *ríta*, præt. *reit;* men i Olddansk og Oldsvensk er *v* bibeholdt, *vríta*, præt. *vrét;* det deraf dannede oldnorske *reit*, et Beed i en Have eller Ager (egentlig et ophakket Stykke), heder endnu paa Svensk *vrét*, hvoraf Navnet paa *Vreta* Kloster. Den ældste nordiske Runeskrift kjendte ingen Omlyd, saaledes vilde Præter. *reit* eller *vreit* ogsaa der lyde *vrait;* i Gotisk lyder det *vrait*, i Angels., der ei taaler Diphtonger, *vrát*, i Engelsk *wrote* (ligesom gotisk *stains*, oldnordisk Runeskrift *stain*, sædvanlig Oldnorsk *steinn*, Olddansk og Oldsvensk *stênn*, angelsaxisk *stán*, engelsk *stone*). *Vrait runar* er altsaa ligefrem „skrev eller indgrov Runer". Det övrige lader sig nu let forklare. *Aftr* (vi forbigaae Scheva-Lyden), er det i oldnordiske Runer forekommende *aft*, *aftir*, i sædvanlig Skrift *eptir*, gotisk *afar*,

angels. *äfter*. *Harivulf* er accus. af *Harivulfr*, gotisk *Harivulfs*, angels. *Herevulf*. Formen er mere primitiv, end ellers i Oldnordisk; *hari* kommer nemlig af Roden *HAR* med Aflednings I, der i Gotisk, med Masculinsmærket *s*, lyder *harjis*, accus. *hari*, oldhöjtydsk med Omlyd *here*, angels. ligesaa med Omlyd *here*, oldfrankisk *chari*, nordisk Runeskrift uden Omlyd *har*, gen. *hariar*, sædvanlig Skrift med Omlyd *herr*, gen. *herjar*, (i Sammensætning foran Vocal *herj*); nu *Hær*. *Vulf* er det oldnordiske *ulfr*, og *Harivulfr* saaledes det sædv. *Herjúlfr* eller *Herjólfr*, i Runeskrift *Hariulfr*. Hvor yndet Ordet *hari-* eller *herr* var i Sammensætninger til Navne, er bekjendt, f. Ex. *Hergeirr*, angelsax. *Heregár*, *Herbjartr*, angels. *Herebeorht*, oldhöjtydsk *Heriperaht*, olfrankisk *Chariberht*, (gotisk *Haribairhts*), engelsk *Herbert*. *Haþuvulfr* er ligeledes sammensat med *vulf* (Ulv) og staar her i Nominativ, det er altsaa Navnet paa den Mand, som skrev eller hug Runerne. *Haþu-* er det angelsaxiske *Heaþo-* eller *Heaðu-*, der saa ofte forekommer i Navn-Sammensætninger og som et Præfixum ornans foran Navne og Ord, altid betegnende Krig, maaskee oprindelig „blind Heftighed", det oldhöjtydske *Hadu-*, saaledes *Haduprant*, *Hadubrand*, angelsax. *Heaðobrond; heaðorincas* (Strids-Kæmper), *heaðolind*, Stridsbanner, *Heaðubeardan* (Helmolds *Bardi bellicosissimi*); det er ligefrem det oldn. Gudenavn *Höðr* (oprindelig *Haður*), gen. *Haðar;* deraf haves endnu det sammensatte Navn *Höðbroddr;* paa Gotisk maatte det lyde *Haþus*, i Sammensætninger *Haþu-*. *Haþuvulfr*, gotisk *Haþuvulf*, maatte saaledes lyde i nordisk Runeskrift *Haþulfr*, i sædvanlig Skrift *Höðúlfr*, i angels. *Heaðovulf*, oldhöjt. *Haðuwulf*, et Navn, der vistnok ofte i Angelsaxisk og Oldhöjtydsk forekommer, medens derimod alle andre Sammensætninger i Oldnordisk, end *Höðbroddr*, ere ukjendte, eller idetmindste ikke forekomme i vore nuværende Sprog-levninger. Navnet *Haþuvulf* hörer saaledes nærmest til

Sydgermanisken. Ved *Haerivulfir* er endnu en tredie Sammensætning af *vulf.* Den förste Deel af Navnet svarer umiskjendeligt til det gotiske *hairu* (udtalt *heru*), Sammensætningsformen af *hairus*, et Sverd. I dette Ord er *ai*, som sædvanligt foran *r* og *h*, Brydningsformen af *i*, og, som forhen er viist, aldeles svarende til det oldn. *ja*, med Omlyd *jö.** Til det gotiske *hairus* svarer derfor aldeles det oldn. *hjörr* (Sverd), hvor det udeladte *u* har bevirket Omlyden; oldhöjtydsk *heru*, angels. *heoro;* af dette Ord findes mange Navnsammensætninger, som angels. *Heorogár;* oldn. *Hjörleifr* (angels. *Heoroláf*); saaledes og her i got. Form *Hairuvulfs*, angels. *Heorovulf*, oldn. *Hjörúlfr* eller *Hjörólfr*, et ikke saa sjelden forekommende Navn. I Slutningen af Ordet have Trækkene aabenbart lidt nogen Skade, saaledes er, som ovenanfört, ᚠ defect; det er derfor neppe for dristigt at antage, at der ogsaa kan mangle noget ved Slutningsbogstavet, og at man maaskee kan læse *-ingr*, thi at Navnet staar patronymisk, som Apposition til *Haþuvulfr*, synes uomtvisteligt. Det sidste Ord i hele Indskriften, *þaiar*, er en udvidet Form af det sædvanligt sammendragne *þær*, der netop kommer af *þa-ar*, ligesom det gotiske *þôs* af *þa-as*. Muligtviis er I indsat blot som et Adskillelsesmærke, men det kan ogsaa let have været til i Udtalen. Omskrevet i oldnordisk Runeskrift vilde altsaa Indskriften lyde: *aftir (eller aft) Hariulf Haþulfr Hiarulfingr rait (vraït) runar þar;* i sædvanlig oldnorsk Retskrivning: *eptir Herjúlf Höðúlfr Hjörylfingr reit rúnar þær*; paa Gotisk: *afar Harivulfa (Harivulf?) Haþuvulfs Hairuvulfiggs vrait runôs (runaas) þôs (þaas).* Det er „Hadulf, Hjarulfs Sön, indhug disse Runer efter Herjulf". Læsningens Rigtighed (Conjecturen om *-ingr* naturligviis fraregnet) vil sandsynligviis nu være saa temmelig indlysende. Sammenligning med andre Runestene ville endnu mere bestyrke den. Hos Worsaae, tab. XII, findes afbildet en Rune-

steen i Steentoften paa Sölvitsborgs Mark. Den har paa Forsiden 6 Rader, foruden to Rader omvendte Runer, överst; paa Siden to krumme Linjer. Her spiller ✱ (der ellers i nordiske Runer betyder H) aldeles samme Rolle som ᛋ paa Istaby-Stenen; betegner saaledes A. Det er imidlertid kun den 3die og 4de Linje, hvori vi kunne skimte nogen Mening, eller opdage Ord eller Navne; de övrige ere saa dunkle, at deres Forklaring, hvis den overhoved er mulig, snarere vil blive et lykkeligt Tilfældes, end vedholdende Granskninngs Verk. Tredie Linje begynder aabenbart med Navnet *Haþuvolafr*, hvor saaledes *o* spiller samme Rolle, som *u* paa Istaby-Stenen, og *a*, eller det derfor antagne Tegn, ogsaa bruges som Mellemlyd. Efter Navnet staar der umiskjendeligt *gaf;* fjerde Linje begynder ikke mindre tydeligt med Navnet *Harivolafr*, hvorpaa fölger *ma.* Vi gjenkjende her Navnene *Haþuvulfr* og *Harivulfr* fra Istaby-Stenen, kun noget anderledes, men conseqvent saaledes, bogstaverede. Disse Navne maa have været yndede her i Egnen, hvis ikke begge Stene angaae de samme Personer. Spor af et blandt disse Navne findes, eller fandtes paa en tredie Steen, nemlig det forlængst tabte Brudstykke af Stenen fra Gomor-Engene ved Sölvitsborg, hvorom Finn Magnusen (i Vid. Selsk. 6. D. S. 441-449) og W. Grimm, (über Deutsche Runen, S. 203-206) have handlet, men, som det forekommer mig, neppe tilfredsstillende. Stenen var kun et Fragment; maa altsaa have lidt meget, og saameget at man nok kan tænke sig flere Bogstaver at have været defecte; at de vare utydelige, vise Afvigelserne mellem de forskjellige Afbildninger. Fjerde Linje har W. Grimm læst *iaþu þgl. afa,* Finn Magnusen *iaþuvglafa*, begge med mere eller mindre tvungne Forklaringer. Men antage vi det förste ᛁ for et ✱, der ved den Skade, Stenen har lidt, er blevet defect, og det X, som baade W. G. og F. M. læse *g*, for et o (ɔ: ᛟ med

afslidt Forbindelsesbue), saa staar der ligefrem *Haþuvolafa*, hvor *a* betegner Mellemlyden, altsaa *Haþuvol'f'*, samme Casus som Harivul'f' paa Istaby-Stenen. Og dette synes dog isandhed langt mindre tvungent, end med Grimm at forklare *iaþu* som *gátu*, noget, enhver, der kjender den strenge Forskjel mellem *þ* og *t* i de ældste Tider, maa erklære for en Umulighed; *þgl* (der staar desuden *v*, ikke *þ*) med *dögl*, Vaaben; eller med Finn Magnusen at antage *ia* for at staa istedetfor *hia*, *þuv* for *þúfu*, *glafa* for *klaufa*, ligeledes lingvistiske Umuligheder. Hvad forövrigt den anseeligste af alle de Blekingske Runestene angaar, *Leraakra-* eller *Björketorp*-Stenen (hos Worsaae tab. XI), da maae vi desværre endnu erklære den for ligesaa gaadefuld, som de ovenfor ikke forklarede Linjer af Sölvitsborg-Stenen. Imidlertid have vi, med Hensyn til nærværende Materie, tilstrækkelige Oplysninger i, hvad der allerede er forklaret [1].

Sammenligne vi Sprogformen paa de her dechifferede Dele af de blekingske Runeindskrifter med Gotisk og Old-

---

[1]) Til yderligere Bestyrkelse for Rigtigheden af de ovenanförte Forklaringer, vil jeg ikke undlade at tilföje, at jeg, da jeg gjennem Guldhorn-Indskriften var bleven opmærksom paa, hvorledes dette Slags Runer skulle forklares, og allerede havde udbragt *Haþuvolaf* og *Harivolaf* af Sölvitsborg-Stenen, modtog en Skrivelse fra den lærde Germanist, Hr. *J. M. Kemble* i London, hvori han udbringer de samme Navne af Istaby-Stenen, uden at jeg tidligere havde gjort ham, eller han mig, opmærksom derpaa. — Med Hensyn til Leraakrastenen bör det, som nogen Hjelp til dens Forklaring, ikke oversees, at dens tredje Linje umiskjendeligt indeholder det samme, eller noget lignende, som 6te Linje paa Sölvitsborgstenen — kun med de Afvigelser, en vaklende Retskrivning kan antages at medföre. Leraakrastenen har *haeramalausr* . . ., Sölvitsborgstenen *heramalasarageuv* . . . Endelsen *arageu* findes igien i 3die Linje paa hiin. Maaskee og 6te Linje paa Leraakrastenen: *haidrrunoronu* stemmer med 5te paa Sölvitsborgstenen: *hiderrungno*, thi *o* og *g* kunne ogsaa her tænkes forvexlede.

nordisk, da vil man finde, at den svæver mellem begge; den har det gotiske Lydsystem, især Vocalismus, de oldnordiske grammatiske Former. Dens Forkjærlighed for svævende Mellemlyd vækker en Forestilling om et vist usikkert Vaklepunkt, hvorpaa Sproget har befundet sig. Sammenholde vi den endelig med den rene og simple gotiske Indskrift paa Guldhornene, saa see vi tydeligt, at denne sidste repræsenterer en langt tidligere Periode. Vi have altsaa, saa sparsomme end disse Mindesmærker ere, dog reengotiske Sproglevninger og andre, der kunne kaldes halvgotiske, hvilke danne Overgangen til den nordiske. Begge Slags maae saaledes ligge forud for den nordiske Skriftperiode og de danne med Hensyn til Skrifttegn og fremherskende Former en Skriftperiode, som man vistnok mest adæqvat kalder den *gotiske*. At henföre den idetmindste gotiske Skriftperiodes sidste Deel til Hleidrekonge-Perioden, ligesom den nordiske maa henföres til Danavælde-Perioden, bliver nu ej alene rimeligt, men ligefrem naturligt.

I den Periode altsaa, da Danmark kaldtes Gotland, og dets fornemste Kongeæt Skjoldunger, med sædvanlig Residens i Hleidr, taltes der i Danmark af Folk, der kunde opsætte saa kostbare Monumenter, som Leraakra-Stenen, deels reengotisk, deels et Blandingssprog af gotisk og nordisk, enten samtidigt, og saaledes at Mundarten i Landets östligste Dele, hvor den var mere udsat for Paavirkning af Nordisk, nærmede sig dette, eller til forskjellige Tider, saaledes at Blandingssproget betegner en sildigere Periode, hvor ligeledes Nordisken gjorde sig mest gjeldende. Undersöger man nærmere, hvorledes det forholder sig med de Skrifttegn, hvori disse Inscriptioner ere affattede, torde man maaskee komme til det Resultat, at de ikke engang bör kaldes tydske Runer, men *gotiske* eller *danske*, og og at de endog oprindeligt höre hjemme i de danske Lande. Det er nemlig en bekjendt Sag, at virkelige Oldtidslevninger

med saadan Skrift ingensteds findes i större Mængde, end i de nuværende og ældre danske Lande. Ikke engang i England, efter hvilket dog dette Slags Runer eller en Afart af dem kaldes angelsaxiske, findes de saa talrige som i Danmark, og vi have seet, at nogle faa endog findes i det sydlige Norge og Svealand. I Tydskland derimod var, iflölge Wilhelm Grimms udtrykkelige Ord i hans Verk over tydske Runer S. 163, indtil 1821 „intet utvivlsomt Mindesmærke med tydske Runer opdaget i Tydskland selv". Alt, hvad man har af „tydske Runer", skrevne i Tydskland selv, er det bekjendte Alfabet hos Hrabanus Maurus, som i nysnævnte Verk af W. Grimm meddeles og nöjagtigen forklares, og af hvilket alle de övrige Alfabeter, som findes i enkelte tydske Codices, synes at være Affödninger, med Undtagelse af det saakaldte isidorske, der beskrives i samme Verk S. 137. Men om det Folk, hos hvilke disse Runer oprindelig hörte hjemme, udtrykker Hrabanus sig netop höjst mærkeligt saaledes: *Literas quippe, quas* (skal være *quibus*) *utuntur Marcomanni, quos nos Nordmannos vocamus, infra scriptas habemus; a quibus (ɔ: Nordmannis) originem, qui theodiscam l oquuntur linguam, trahunt. Cum quibus (ɔ: literis) carmina sua incantationesque ac divinationes significare procurant, qui adhuc paganis ritibus involvuntur.* Hrabanus levede i det 8de og 9de Aarhundrede, altsaa forholdsviis ei saa meget lang Tid efter Braavalla-Slaget, og förend nogen væsentlig Forandring i de nordiske Landes Folkeforholde havde kunnet fremtræde for Tydskerne, ligesom man vel neppe nogensinde i de Tider kan antage en efter Sigende samtidig Beretning fra et Land til andet for fuldkommen samtidig, naar Forbindelsen mellem Landene ikke var desto större. Beretningen behövede vist flere Aar til at vinde frem, og det er neppe for dristigt at antage, at det i Hovedsagen er Beboerne af de danske Lande i Skjoldunge-

tiden, hvortil han sigter med Navnet *Marcomanni* eller *Nordmanni*, saamegetmere som vi jo ellers vide, at netop de *nordiske* Runer tilhöre de egentlige Nordmanner eller Daner. W. Grimm anförer S. 150 fgg. flere oplysende Steder af andre Forfattere, hvoraf man seer, at paa Karl den Stores Tid Indbyggerne nordenfor Elben kaldtes *Nordmanni*, *Nordliudi*, ogsaa *Nordalbingi*, uden at just det förste Navn, som W. Grimm mener, indskrænkes alene til Saxerne [1]. Wanley har i Fortegnelsen over de cottonske Manuskripter meddeelt en Notits af et angelsaxisk Haandskrift, hvori Opfindelsen af de angelsaxiske Runer ligeledes tillægges *Nortmanni* (W. Grimm, S. 154). Da Hrabanus levede paa en Tid, hvor man i Tydskland endnu ikke ret tilgavns havde lært de virkelige nordiske Normanner at kjende som Vikinger, og der overhoved paa de övrige anförte Steder ikke under dette Navn synes at være forstaaet nogen ueensartet Befolkning, har man derved enten villet betegne en blot og bar geographisk Position nordenfor Elben, eller, hvad der maaskee er endnu rimeligere, den nordiske Nationalitets Paavirkning har allerede forlængst været saa stor, at Beboerne af Tydskland have fundet den nordiske Benævnelse *Nordmanner* mest passende paa de

[1]) Thi naar Fulcuin, fra Enden af det 10de Aarhundrede (*de gestis abbatum Lobiens.* c. 16) har „*gens quædam aquilonaris, quam plerique Nordalbincos, alii usitatius Normannos vocant*", men den saakaldte *Poëta in annal. Caroli M. ad annum 798* siger: *Saxonum populus quidam, quos claudit ab austro Albia, sejunctim positos aquilonis ad axem, hos Northalbingios patrio sermone vocamus*, saa fölger deraf ikke, at baade Saxer og Nordmanner, fordi de af forskjellige Forfattere kunde kaldes Nordalbinger, vare eet og samme Folk; og selv for det Tilfælde, at Digteren kunde have haft en saadan Forestilling, synes dog denne at have været höjst uklar hos ham, thi han sætter de samme Saxer, som det lader, *aquilonis ad axem*, med andre Ord, han veed blot at der boe Saxer hiinsides Elben; om der boe flere Folkeslag, veed han ej.

hiinsides Elben boende Folk, uagtet Störstedelen af dets Land, ja maaskee det Hele, endnu kaldtes Gotland. Af Hrabanus's Ord, at de, der tale det tydske Sprog, stamme fra Nordmannerne, kunde man maaskee slutte, at ogsaa han ansaa det i Landene hiinsides Elben herskende Sprog for sydgermanisk, naar man ikke vidste, at Tydsk og Nordisk paa hans Tid laa hinanden for nær til at man skulde have kunnet opfatte den charakteristiske Forskjel mellem dem. Ogsaa Nordboerne stode i den Formening, at det saxiske Sprog var paa det nöjeste forbundet med det nordiske. I Indledningen til den yngre Edda heder det, at Aserne havde Sproget med sig til Norden *(norðr í heim)*, nemlig til Norge, Svithjod, Danmark og Saxland (Formáli cap. 12). Om Sydtydskland er her ikke Talen.

Kan altsaa *Marcomanni* (der forresten ligesaavel kan betyde „Skovboere", oldn. *Markamenn*, som Grændsebeboere), og *Nortmanni* hos Hrabanus ansees som en passende Benævnelse paa Indbyggerne af Reið- og Ey-Gotland, bliver det for os af væsentlig Betydning, at den eneste, ikke umiddelbart af Hrabanus afhængige Kilde, fra hvilken det saakaldte tydske Runealfabet i Tydskland selv meddeles, er Isidor „*de accentibus*", der neppe kan være nogen anden end den bekjendte vestgotiske Biskop i Sevilla († 636). Alfabetet findes i en Codex i St. Gallen (Nr. 878) fra det 9de Aarhundrebe (Wilhelm Grimm S. 138 fgg.), og denne lange Tidsafstand mellem den förste Nedskriver og den forefundne Afskrift kan nok forklare os de smaa Fejl, hvorpaa Wilhelm Grimm gjör opmærksom, saavelsom, at Runealfabetet her kaldes *anguliscum;* i en Codex af samme Skrift i Paris förer det intet Navn [1].

[1]) Navnet *anguliscum* er tilföjet af Afskriveren, for at skjelne det fra det nordiske Runealfabet *(Abecedarium nord)*, der ligeledes meddeles i den St. Gallenske Codex, ej i den parisiske. De nordiske Runenavne tilföjes i en, forsaavidt de kunne læses, saare mærkelig antik Form, der endog overgaar de ældste Runeindskrifter

Og i Wiener Jahrbücher der Literatur, 43de B. har W. Grimm efter en Codex i det wienske Hofbibliothek fra 8de eller 9de Aarhundrede meddeelt et gotisk Alfabet, med tilföjede Navne; men disse Navne ere alle de sædvanlige Runenavne, kun i en fordreiet Skikkelse, men dog saaledes, at vi næsten overalt gjenkjende den gotiske Grundform [1]. Have nu saaledes de saakaldte mösogotiske Bogstaver haft tydske Rune-Navne, saa fölger heraf ligefrem, at Goterne paa Vulfilas Tid havde de tydske Runer, og at Navnene fra disse umiddelbart overförtes til det nye Alfabet. Men disse Runer maae Goterne saaledes have medbragt fra deres ældre Hjem ved Östersöen. Saaledes före alle Spor, som vi forfölge, for at finde disse Runers Hjemstavn, tilbage til de östersöiske eller rettere gotiske Lande, fra hvilke de udstraale i alle Retninger, endog mod Nord [2].

i Primitivitet; *fé* kaldes saaledes *feu* (ɔ: *fehu*, hvoraf *fé* er sammendraget); *þurs* kaldes *þuris*, med Mellemlyd; *reið* synes at have heddet *raið*, *hagl* kaldes *hagal*.

1) See ovenomtalte „Monatsbericht", saavelsom min gotiske Formlære, S. 15, 16. — 2) At enkelte Indskrifter med disse Runer og i ikkenordisk Mundart ogsaa kunne findes i Sverige og det sydligste Norge, uden derfor at vidne om en betydelig ikkenordisk Befolkning, vil deels indlyse af det Fölgende, hvor der skal vises, at en enkelt gotisk Æt kunde erhverve Herredömme og Anseelse over udelukkende nordiske Folk; deels bliver det under alle Omstændigheder vanskeligt at paavise, hvor langt den tidligere gotiske Population har strakt sig mod Nord langs Kysterne. Mærkeligt er det, at Alfheims Konger i Braavallaslaget stode paa Haralds Parti; thi fra Alfheim, eller Egnen mellem Glommen og Götaelven, ere netop de to gotiske eller tydske Runestene, fundne i Norge, af hvilke W. Grimm (S. 186 fgg.) forklarer den ene, og Finn Magnusen (i ovenanförte Verk S. 344 fgg.) den anden; han beskriver senere ogsaa hiin, S. 485 fgg. Forklaringerne ville dog ikke ret smage mig, især forekommer mig Grimms Forklaring af Tune-Stenen tvungen; og saalænge ikke nogen ny, nöjagtig Af-

At de derfor med Rette bör kaldes *gotiske* Runer, at det var fra Goterne, at Angelsaxerne lærte dem og förte dem med sig til England, og at de med dem skrevne Indskrifter i de nordiske Lande betegne Reið- og Eygotlands-Tiden, Hleidrekonge-Perioden, staar neppe til at negte.

9. Endnu existerende, brugelige Navne fra den gotiske Tid er ganske bestemt *Gotland*, eller, som Indbyggerne selv kalde det, *Gutland*, dansk *Gulland*, og maaskee *Bornholm*, begge temmelig afsidesliggende Öer i Östersöen, hvor en ældre Befolkning maa have kunnet holde sig længere end i de lettere tilgængelige Egne. Hvad Gotland angaar, da er allerede Navnet „Gulland" og „Gotar" et umiskjendeligt Vidnesbyrd om, at her har været en gotisk Befolkning, og at denne Befolkning neppe nogensinde har været fortrængt, men kun efterhaanden har modificeret sin Mundart efter den nordiske, der endnu i det 10de og 11te Aarhundrede laa den gotiske saa nær, at en umærkelig Overgang maatte være yderst let; det aabenbarer sig end-

---

tegning er tilvejebragt, vil det vist være et forgjeves Arbejde at gruble over Worms upaalidelige Copier. Kallebystenen fra Bohuslen indeholder aldeles saadanne Runer, som paa Guldhornet; efter dette skulde man læse *þraving* eller *þuaving. an haitinam va*, hvilket dog blot synes at være et Fragment af en Indskrift; (*þraving* er rimeligviis et Egenavn; *an* det gotiske *ana*, angels. *an* eller *on*, oldn. *á*, *heitinam* gotisk dat. pl. styret af *an*, og formodentlig betegnende et Stedsnavn; *va* bliver Begyndelsen til et Ord). Ved Læsningen af de uplandske Runestene forekommer det mig ogsaa, at man har gaaet noget vilkaarligt tilværks. Paa Krogestad-Stenen staar der snarere *mvstuingi* og *stainam*, end *dthrvisi* og *roinor* (Grimm) eller *laivr uilti roinom* (F. Magnusen); Möjebro-Stenen, som kun har et eneste Vocaltegn for alle Vocaler, synes vistnok at indeholde Navnet *Froþo* eller *Froþa*, men det er ogsaa det eneste, man uden aabenbar Vilkaarlighed faar ud. Man burde dog maaskee snarere tænke paa *Frid* — thi *þ* hörer oprindelig ikke hjemme i Navnet Frode.

mere deraf, at Gotlænderne, eller Goterne, som de selv kalde sig, lige til vore Tider have bibeholdt Egenheder, som netop charakterisere Gotisken, og hvis Ikketilværelse i Nordisken ligeledes charakteriserer dette; f. Ex. naar man paa Gotland endnu siger *stinka* (ɔ: got. *stigkvan*), istedetfor det sædvanlige *stökva, stenkja; dunkar*, sædvanlig *dökkr* o. s. v. [1]. Begge disse Momenter, de saaledes levnede gotiske Former, og det gotiske Navn vidne tilstrækkeligt om Befolkningens tidligere Gotiskhed. De samme gotiske Former i Forbindelse med de gotiske Sproglevninger andensteds i Norden vise, at denne Gotiskhed ej har bestaaet i Navnet alene, men engang i Tiden maa have været fuldstændig. Den overvejende og charakteristiske Nordiskhed, som Gotlandsken nu viser, vidner blot om, hvad vi desuden ved Sammenligning mellem Gotisk og ældste Oldnordisk allerede forud kunne vide, at Gotisken har frembudt en bekvem Materie til Modification, og det saaledes, at naar kun enkelte af de mest afvigende Flexionsendelser vare afslebne eller ombyttede, Bibeholdelsen af det gotiske Vocalsystem netop maatte gjöre det muligt for den nordisk-gotlandske Mundart at vedligeholde det antik-nordiske Præg, der endnu den Dag idag charakteriserer den. Men den gradvise Overgang fra Gotisk til Nordisk, som paa Gotland maa have fundet Sted, og som allerede var fuldfört, da den gamle Gutalag blev nedskreven, den samme kan og maa ogsaa have fundet Sted i de andre Lande, hvor nordisk Befolkning aflöste den gotiske, kun, som det synes, idetmindste for det egentlige Danmarks Vedkommende, langt tidligere, og saameget hurtigere, som den omhandlede Kamp mellem Sigurd Ring og den sidste Hleidrekonge i Forbindelse med de strax efter fremmylrende Vikinger vidner om en voldsom Folketilströmmen, fra hvilken

[1]) See herom Mag. Sæve's Afhandling i „dansk historisk Tidsskrift" 4de Bind, Side 87-152.

Bibeholdelsen af Navnet Gotland synes at undtage denne Ö. Man kjender kun lidet til Gotlands ældre Historie, men saameget veed man dog, at det væsentligst var over denne Ö, at en stor Deel af Norden i Middelalderens tidligste Aarhundreder stod i Handelsforbindelse med Landene hiinsides Östersöen. Desto större har vel Gotlands egen Forbindelse med disse Lande været, og dette torde vel igjen antyde en sildigere Inddragen i Nordgermanismen, end Tilfældet var med de övrige, nu til Norden henhörende, ældre gotiske Lande. Vi kunne saaledes maaskee antage, at den Overgangsproces, der i Danmark eller overhoved i Sydskandinavien allerede tog sin Begyndelse i Skjoldunge-Perioden, paa Gotland först begyndte i den fölgende Periode, og for dets Vedkommende derfor ligger os saameget nærmere. Den bliver os derfor og saamegetmere instructiv.

Hvad Bornholm, *Borgundarhólmr*, angaar, da maa dette Navns nordiske Form vistnok udledes af *Borgund*, et Navn, der ogsaa forekommer idetmindste paa tre Steder i Norge, og i og for sig er nordisk, det vil sige dannet ved den ogsaa i Nordisken sædvanlige Afledsendelse *-und* (see ovenfor om *Sælund*). Men ogsaa Goterne have den samme Afledsform *-undi*, og Angelsaxerne: *-end;* den er derfor ikke mere nordisk, end gotisk og angelsaxisk; den er fællesgermanisk; og om nu Goterne af samme Grund, hvorfor Nordmændene i Söndhordeland, Sogn og Söndmöre kaldte nogle der liggende Steder *Borgund*, (rimeligviis af *Borg*, der igjen kommer af at *bjarga*, eg. *birga*, forsvare), ogsaa kaldte den med Klipper opfyldte Ö i Östersöen, der til alle Tider har viist sig temmelig let at forsvare, *Burgundi*, *Baurgundi eller Borgundi*, saa kunde dog Nordgermanerne, med Bevidsthed om Navnets Betydning, ej andet end gjengive det ved *Borgund*. Indbyggerne kunde heller ikke lettelig kaldes andet end *Borgundir*, og Benævnelsen *Borgundarhólmr* eller *Borgundahólmr* maatte

saaledes blive eenstydig. Det egentlige Navn paa Öen var dog i Grunden blot *Borgund*, ligesom man sagde *Álsey*, *Vambarhólmr* eller *Vömb*, *Leka* og *Lekey*, *Röð*, nu *Radö*, o. fl. I Vulfstáns Reiseberetning kaldes Öen endog *Burgendaland*, og det tilföjes, at de (ɔ: Burgenderne) paa den Tid (c. 890) endnu havde sin egen Konge[1]. I Kong Alfreds egen Beretning, optagen i Oversættelsen over Orosius, nævnes Burgunderne *(Burgendas)* tvende Gange, saaledes at det idetmindste paa eet Sted er tvivlsomt, om derved menes de af latinske og græske Skribenter omtalte Burgunder mellem Oder og Weichsel, eller Bornholmerne, eller begge tilsammen. Det sidste torde maaskee være det rimeligste, thi den hele Beretning viser sig aabenbart at være en Blanding af Notitser fra ældre latinske Forfattere, og egne samtidige Erfaringer[2]. Men vi see i alle Fald deraf, at Alfred ansaa Bornholmerne og Burgunderne

[1]) Der staar *And þonne* (ɔ: efterat have passeret Skaane östefter) *Burgendaland väs ús on bäcbord, and þá habbað him sylf cyning*. Dette *þá* gaar paa gen. pl. *Burgenda* i Navnet *Burgendaland*; man burde derfor endog læse adskilt *Burgenda land*, Burgendernes Land, og dermed er Folkenavnet *Burgendas* givet. — [2]) Vulfstáns Beretning, hos Rask, I. S. 322: *Ósti* (ligefrem en latinsk Form, der saaledes röber sin latinske Oprindelse) *habbad be norðan him þone ilcan sæs earm and Vinedas and Burgendas*; ɔ: Osterne (Esterne, her menes Preusserne) have nordenfor sig den samme Arm af Söen, som Vender og Burgunder. At man her nærmest maa tænke paa et ved Siden af Venderne, söndenfor Östersöen boende Folk, er klart. Men der tilföjes: *Burgendan habbað þone ilcan sæs-earm be vestan him, and Sveón be norðan, and be eastan him sind Sermende* (Sarmaterne), *and be súðan him Surfe* (Sorberne). At der her staar *Burgendan* (svag Form), hist *Burgendas* (sterk Form), er vel kun at betragte som en Unöjagtighed. Idet disse Burgunder siges at have Havet i Vest, og Svearne i Nord, charakteriseres de som Beboere af Bornholm, men ved at have Sarmater i Öst og Sorber i Syd komme de atter over paa Fastlandet.

for eet og samme Folk. I Vidsiðkvadet kaldes ogsaa de af Nibelunge-Sagnene, Eddadigtene og historiske Beretninger bekjendte, fra Nordosten til de vestlige Alpe-Egne udvandrede Burgunder *Burgendas*, ligeledes i Eddadigtene paa Oldn. *Borgundar*, (see ovenfor, S. 216). At Bornholms ældste Burgunder og Burgunderne hiinsides Östersöen vare eet og samme Folk, kan saaledes neppe betvivles, og rimeligviis havde de endog Navn efter Öen. Men da Burgunderne ere Goter, bliver ogsaa Bornholms ældste Befolkning gotisk — hvad den desuden under alle Omstændigheder maa have været, naar baade Sjælands og Skaanes Befolkning var gotisk. Og den Omstændighed at Bornholm endnu paa Alfreds Tid havde sin egen Konge, medens dog Gotland allerede regnedes til Sverige [1], synes at vidne om, at denne Ö dengang endnu ei var bleven indlemmet i Danaværldet, thi det Slag ved Bornholm, der omtales i Krákumál, synes ikke at have været andet end et Söslag, som Ragnar Lodbrok her vandt [2]. Bornholm, om hvilket vi ligeledes vide, at det dannede et vigtigt Mellemled for Handelen med Östen, har maaskee ogsaa, ligesom Gotland, ja tildeels vel og hele Bleking, hört til den Deel af Norden, der sildigst gik over fra Sydgermanisme til Nordgermanisme.

10. Vise Sprogforholdene paa Gotland og Bornholm, hvorledes Gotisk umærkeligt kan gaa over i Nordisk, og vise de blekingske Runestene os Sproget midt paa et saadant Overgangstrin, saa kunne vi lettelig begribe, hvorledes det gik til, at Landet i Skjoldunge-Perioden, idetmindste i den förste Deel af denne, kunde vedblive at kaldes Gotland, og Stedsnavnene endnu for störstedelen være gotiske, medens det herskende Folk i disse Egne

[1]) *Blecingaég and Meóre and Eowland and Gotland … and þás land hýrað tó Sveón.* — [2]) See Fornaldar Sögur Norðrlanda, I B. S. 303.

dog allerede vare Daner. Men disse Daner, Forlöbere for större Folkesværme, kunne endnu ikke have været talrige nok til at deres Sprog paa engang var istand til at fortrænge det gotiske, men Overgangen maa være skeet gradeviis, og begge Folks Nationaliteter maa imidlertid ganske have assimileret sig med hinanden, om der overhoved i hine Tider mellem saa nærbeslægtede Folk, som Goter og Old-Nordboer, kunde være anden Nationalitetsforskjel end den ubetydelige Afvigelse i Sproget. Den har vel forövrigt mest aabenbaret sig i visse særegne religiöse Skikke og egne Localguddomme ved Siden af de fælles Hovedguder. De danske eller nordiske Stammer, der allerförst kom i Berörelse med de i de nuværende danske Lande boende Goter, have vel, som de förste Forlöbere i en Folkevandring, kommet i et fjendtligt Forhold til disse, og det bestandigt fortsatte Tryk af dem nordenfra har vel og bidraget meget til at fremskynde den store Gotervandring, men saalænge Trykket ikke var desto stærkere, eller denne Indvandring skete i Masse, maatte det fjendtlige Forhold ved den store Overeensstemmelse i Nationalitet let udjevnes, og en fuldstændig Assimilation foregaa, uden at dog de danske Hövdinger, hvilket vi see af Sagnene om Rolf Krake, glemte deres nordiske Oprindelse, men fornemmelig sögte at omgive sig med nordiske Kæmper og ved disses Hjelp herskede vældigen, ligesom der heller ikke ganske savnes Spor af at de overvundne Goter forsögte at afkaste Aaget; idetmindste synes den baade af Saxo og i Rolf Krakes Saga meddeelte Fortælling om Underkongen Hjörvards Forræderi at sigte til noget saadant [1]. Om *Dane*-Navnets

[1]) Det fuldstændige Sagn i Rolf Krakes Saga veed intet af, at Rolf underkastede sig Sverige, ligesom det ogsaa strider mod Gangen i Fortællingen om hans Strid med Adils. Det benegtes derhos paa en vis Maade af Snorre, der ikke nævner noget derom i Ynglingasaga, hvor han dog omtaler Rolf. Naar derfor Saxo

Oprindelse eller maaskee rettere förste Herredömme i de danske Lande indeholder vel Sagnet om Dan mikilláte dunkle Vink, der ej ganske ere at foragte. Dette Sagn, der heelt igjennem viser sig ikke at være mythisk, som de övrige, i hvilke det er indvævet, men alene allegorisk-ethnographisk, bör udskilles fra hine, mellem hvilke det ogsaa er temmelig uhjelpsomt indtvunget. Med Sagnet om Dan staae to gamle Kvad nöje i Forbindelse, og höre ligeledes til den samme allegorisk-ethnographiske Sagnkreds. Det er for det förste Eddadigtet *Rigsmaal*, der allegorisk fremstiller Stændernes Oprindelse, og antyder Jarleværdigheden som höjest, indtil Jarlen Rigs Sön *Konr ungr* (et uheldigt etymologisk Forsög paa at forklare *konungr*); af en Fugl henvises til *Dan* og *Danp*, der skulde besidde endnu bedre Odel og prægtigere Haller. Hertil slutter sig umiskjendeligt Snorres Beretning i Ynglingasaga. Efterat han i Cap. 17 har begyndt en Sagnrække, der knytter sig til et fatalt Guldsmykke, og som slutter med Katastrophen i Cap. 22, hvorved dette Guldsmykke, bliver Kong Agnes Bane, indskyder han i Cap. 20, hvor der handles om en Dyggve, om hvilken man forresten intet andet veed end at han döde Straadöd, den Notits, hvoraf Thjodolfs gamle

(S. 31) siger at Rolf gjorde Hjartvar (Hjörvard) til Underkonge i Sverige, er det sikkert kun en Maade, paa hvilken Saxo söger at forklare den Omstændighed, at Hjörvards Folk i Bjarkemaal, og vel ogsaa i det gamle Sagn, han benyttede, kaldes *Goter*. Han siger nemlig S. 38. „*Contigit autem potitis victoriâ Gothis omne Rolvonis agmen occumbere*"; i Parafrasen af Bjarkemaal heder det S. 33, v. 46, 47: *Ecce truces oculis Gotthi, visuque feroces cristatis galeis, hastisque sonantibns instant*, og S. 36. v. 44, 45: *Ergo duces ubi sunt Gotthorum, militiæque Hjartvari*; S. 37, v. 3, 4.' *Dans unum (ictum) tres accipio, sic mutua Gotthi vulnera compensant.* Heller ikke nævner Rolf Krakes Saga et Ord om, hvor Hjörvard var Konge. Han maa i det oprindelige Saga kunne have været betegnet som gotisk Underkonge.

Kvad intet indeholder, at Dyggves Moder var Drótt (hvilket betyder Hirdfölge), en Datter af Danp, Rigs Sön, der först kaldtes Konge i det danske Tungemaal, og at Drott var Syster af Dan mikilláte, efter hvilken Danmark har sit Navn. Her viser sig Notitsen om Dan, og maaskee tillige den om Dyggve, som aldeles heterogen fra det mythisk-tragiske Sagn om Halsbaandet, og derfor som indskudt, maaskee af ingen anden Grund, end fordi man plejede at kalde de Fyrster, der senere omtales, Konger, de, der tidligere nævnes, Drottner. I Fortalen til sit Verk angiver Snorre derhos Dan mikilláte som den, fra hvem den saakaldte Höjalder i Danmark har sin Oprindelse; endelig siger han i Cap. 29: „da de Konger, vi nu have omhandlet, vare i Upsala (han siger ikke, hvor langt op man skal regne, skjöndt han dog har nævnt Fred-Frode), herskede over Danmark först Dan Mikilláte, som blev meget gammel, og derpaa Frode *mikilláte* eller *fredsomme*. Det andet Kvad er den i sin nærværende Form vel ikke saameget gamle, men dog visselig paa ældre Kvad grundede svenske Vise om Kong Erik i Götaland, der först opryddede (arði) *Vetala* og sendte Colonister til dette sydlige Land, hvilke længe levede under blotte Hövdinger, indtil Kong Humle sendte sin Sön Dan som deres Konge; efter hvilken Dan Landet fik Navnet Danmark [1]. Til denne Vise, der i den Skikkelse, hvori den er os opbevaret, gaar ud paa at vise Danmarks Skattepligtighed under Götaland, slutter sig den danske Bearbejdelse af Sagnet, der er os opbevaret i den saakaldte Kong Eriks Krönike, fra Slutningen af det 13de Aarhundrede, hvor det heder, at *Dan*, *Humbles Sön*, kommende fra Sverige (paa den Tid, da Kröniken blev skreven, var Götaland ganske indlemmet i Sverige), herskede over Sjæland, Möen, Falster og Laaland, hvilke tilsammen

[1]) Eriks-Visan, ett fornsvenskt qväde, behandladt i språkligt afseende af Carl Säve. Stockholm 1848.

kaldtes *Withesleth;* at Jyderne *(Juti)*, angrebne af en mægtig Konge, forskandsede sig ved *Kovirke*, bade Dan om Hjelp, med Löfte, at de, hvis han sejrede, skulde erkjende ham for deres Overherre; at Dan kom, sejrede ved Kovirke, blev Jydernes Herre, og underkastede sig siden Fyen, Skaane og de övrige danske Öer, hvorpaa han efter alles fælles Beslutning, kaldte sit Rige *Danmark (Dania)* og Folket *Daner* (Langebeks Scriptt. I. S. 150). I de ikke stort yngre esromske Annaler (fra 1308) fortælles det samme, dog med den Afvigelse, at alle de enkelte Dele, hvoraf Danmark bestod, hörte under Sverige; at Kong Ypper i Sverige havde tre Sönner *Nori* (skal upaatvivlelig sigte til Norge), Östen og *Dan*, at den sidste sendtes til *Withesleth*, der indbefattede Sjæland, Möen, Falster og Laaland, at han herskede som Konge i Sjæland, hvor han byggede *Lethra*. Dan, der nys forud siges at være samtidig med Kong David, kom paa ovennævnte Viis Jyderne til Hjelp ved *Danevirke* imod Keiser Augustus (et gammelt Variantfragment tilföjer dog i Margen: „Kong Vesotis i Ægypten"). (Langebek sst. S. 223, 224). Hvis dette Sagn ikke havde været ældgammelt, vilde der neppe have været Tale om nogen tidligere Afhængighed af Sverige. Navnet *Withesleth*, eller *Wetalaheedh*, som det kaldes i den svenske mindre Rimkrönike (Hadorphs Udg. S. 2), kan netop formedelst Formen „*Vetala*" ikke udledes af adj. *víðr*, stor, aaben, og Navnet ikke forklares „den vide Slette", et Navn der heller ikke passede paa en Samling af mindre Öer; men *Withe-* eller *Wetala* er aabenbart et Folkenavn, Tacitus's *Vuithones* (see ovenfor S. 271) i nordisk Form altsaa enten *Viðar* eller afledet *Viðlar* (af *viðill*), og Stedsnavnet har snarere været *Viðlaheiðr* eller *Viðaleið*, end *Viðasletta*. Om disse Vithers eller Vidhelers Forbindelse med Gautland vidner det angelsaxiske Egennavn *Viðelgeát* (ɔ: Vedhelgaut), nord. *Við-*

gautr; at Navnet ogsaa gjenkjendes i *Vidivarierne (Við-verjar)* söndenfor Östersöen, hvilken tydske Benævnelse vedblev, efterat lettiske Preusser havde besat Landet *(Vitland)*, har jeg paa et andet Sted viist [1], og det bestyrkes ligeledes ved det mærkelige Sammentræf, at Knytlingasaga lader en *Viðgautr (Viðelgeát)* komme fra det preussiske Samland, hvis Helligdom, Romove, sagdes at være stiftet af en mystisk *Vidivut* (atter en Reminiscens af Videlgaut); jeg har paa det angivne Sted ogsaa sögt at vise, at *Gepidernes* Navn kun er en anden Form af „Vider". Hvilket Folk nu end man i Middelalderen forstod ved disse Vider eller Videler, saa er det klart, at de maa falde sammen med de Goter, der beviisligt vare Landets tidligere Beboere; for Öjeblikket bliver dog dette Spörgsmaal mindre vigtigt, thi vi holde os nærmest til Sagnet om Dan og det danske Navns Oprindelse. Og sætte vi, hvad vi vel ere berettigede til, Dan som en blot *Eponymus* eller Repræsentant for det danske Navn, saa indeholder Sagnet kun, at Danerne, udgaaede fra Gautland, ikke lige fra Skaane, besatte Vidernes Land og Jylland, som de forsvarede mod Tydskerne, og udbredte sig siden til Fyen og Skaane; at disse Lande efter dem fik Navnet Danmark, og regjeredes af Konger; Snorres Notits i Fortalen viser og at Danernes Fremstaaen og Höj-Alderens Oprindelse, eller den Maade, at begrave Ligene ubrændte, maa have hört sammen. Dan er altsaa Repræsentant for en Trilogi, Daner, Kongenavn, Höj-Alder.

Langfedgatal, som nöje stemmer med Snorre, sætter ogsaa Dan midt ind i Rækken, og lader Frode *friðsami,* som dog aabenbart ikke er nogen anden end den allerede

---

[1]) Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie f. 1847, S. 347–350. Skulde maaskee *sleþ* kunne betyde det s. s. *slóð*, Vej, med angelsaxisk Form, ligesom oldnordisk *Amlóði* hos Saxo skrives angelsaxisk *Amléþ?*

længere oppe nævnte *Fredfrode*, umiddelbart efter ham; med andre Ord, det begynder en ny, uafhængig Række med *Dan*, og denne kommer her ligesaa ubelejligt som Dyggve i Ynglingetallet. At han netop sættes efter Vermund den vises Sön *Olaf litilláte*, er rimeligviis for Modsætningens Skyld mellem begge Tilnavne; en Bearbejdelse af Langfedgatallet i Flatöbogen springer dog over Dan, og gjör Frode fredsomme til Vermunds Dattersön.

Saxo, og de danske Kongerækker, der i det Væsentlige slutte sig til ham (Nr. V-VIII) hos Langebek Scr. I. S. 15-34, udstykke Dans Personlighed i trende. Paa förste Sted, i Begyndelsen af hans Historie, fremtræder Dan ved Siden af Angul, Anglernes Repræsentant, som Repræsentant for Danmark, saavelsom for Kongenavnet; han kaldes Humbles Sön, som i Eriks Krönike og Eriks-Visen. Andengang fremtræder han hos Saxo som Uffes Sön, eller rettere, Saxo, som paa Vermund den vise og Sönnen Olaf litilláte i Langfedgatal overförer det gammelangliske Sagn om Värmund og Offa, der og fortælles af engelske Skribenter om en fabelagtig Kong Värmund og Offa i England, nödsages til at gjöre Olaf litilláte og Offa til een og samme Person, hvor lidet endog Sagaernes Taushed om hiin passer med dennes berömmelige Bedrifter. Han oversætter *litilláte* med *mansuetus*, og sætter nu, som Langfedgatal, Dan den mikilláte, storladne, umiddelbart efter, idet han i nogle Linier udhæver Modsætningen mellem Faderens Ydmyghed, og Sönnens *fastuosa elatio.* Mellem den tredie Dan og den anden sætter Saxo Hugleik og Frode frökne (vegetus); denne tredie Dan er hos ham Tydskernes Overvinder, dog ikke ved Danevirke, men ved Elben. Kongerækkerne Nr. V, VI og VII give Dan II intet Tilnavn; men kalde Dan III hin storladne; de to Rune-Kongerækker, Nr. VIII og IX, kjende heller ikke noget Tilnavn til Dan II, men kalde Dan III den *dagfulde.*

Sven Aagesön har kun een Dan, Uffes Efterfölger (Langebek Scr. I, S. 47), „*elatus* s. *superbus*"; Eriks Krönike, der fuldstændigen meddeler det egentlige Sagn om Dan, har dog ogsaa tvende andre, af hvilke han kalder Dan II den storladne, og gjör ham identisk med Olaf, men lader Dan III fölge efter Frode frökne I. De esromske Annaler kjende kun een Dan.

Saadan Vanskelighed have de ukritiske Sagnsamlere i Middelalderen haft, forat faa det allegorisk-ethnographiske Sagn om Dan tvunget ind i de mythiske Skjoldungesagn, til hvilke det aldeles ikke passer, og hvorfra vi derfor med fuld Föje aldeles udsondre det.

Men i Forbindelse med Dan bör vi maaskee nævne en anden Sagnfigur, der heller ikke passer i Kongerækken, om vi ville sætte den ind. Det er allerede (S. 251) omtalt, at Navnene *Skjöldungar*, *Ylfingar*, o. s. v., der idet senere Skaldesprog brugtes ifleng som Epitheta til alle Slags Konger og Fyrster, oprindelig maa have sigtet til bestemte Fyrsteætter. Ligesom det i og for sig er det rimeligste, saaledes fölger det af den specielle Betydning, hvori Skjoldungenavnet oprindelig tages, saavelsom Ylfingenavnet hos Snorre (Yngl. S. Cap. 41), i Sögubrot, S. 375, i Beovulfdigtet (*Vilfingas*, *Vylfingas* v. 916, 936), i Vidsíþkvadet *Vulfingas* v. 58). Om disse Slægters Oprindelse fortælles der i Skálda (S. 516) fölgende mærkelige Sagn: En Konge, ved Navn *Halfdan gamle*, var berömmeligst blandt alle Konger; han blotede til Guderne for at kunne leve 300 Aar i sit Kongedömme. Han fik det Svar, at han blot skulde leve i een lang Mandsalder, men at der i et Tidsrum af 300 Aar ikke skulde födes nogen Kvinde og ikke nogen ufyrstelig (*útiginn*) Person i hans Æt. Paa et af hans mange Vikingstog dræbte han i Österveg Kong Sigtryg i Enekamp, og egtede der Alveig den spake, Kong Edmunds Datter af Holmgard. De havde 18 Sönner;

nu opregnes Navnene; de förste 9 have Navne, der alle af Skaldene bruges som poetiske Synonymer for Konge-Navnet, f. Ex. *Ræsir, Hilmir, Jöfurr,* o. s. v.; disse Navne staae altsaa her blot allegorisk og det tilföjes klogeligt, at de alle faldt i Strid, uden at efterlade sig Börn, thi man kunde ikke af disse Appellativa udlede Slægtsnavne; de andre 9 ere derimod Stamfædre for Hövdingeslægterne, hvilke de saaledes repræsentere; Hildir Hildinger, Nefir Niflunger, Aude Ödlinger, Yngve Ynglinger, Dag Döglinger, Brage Bragninger, Budle Budlunger, Lofde Lofdunger, og endelig en Ulf, der dog ikke nævnes, Ylfinger. At dette Sagn, saaledes som det her er fremstillet, er meget forvansket og udvidet, derom vidne de ugrammatiske Udledninger, f. Ex. Ödlinger (Angelsax. *äðeling*) af Aude, og ligeledes Henförelsen af Yngve, Budle, o. s. v. hertil, uagtet de have hjemme paa et langt andet Sted. I den genealogiske Indledning til Flatöbogen, som vi forhen have omtalt under Navnet „*hversu Noregr bygðist*", seer man bedst, hvorledes Sagnet i det Tidsrum, der er hengaaet mellem Affattelsen af Skálda (c. 1220) og Nedskrivningen af Flatöbogen (c. 1380) er blevet endnu mere forvansket; det meddeles ogsaa her, for en stor Deel næsten med samme Ord som i Skálda, men Halfdan bliver her gjort til Konge paa Vors i Norge; hans 9 yngste Sönner ere her Hildir, Næfil, Aude, Skelfir, Dag, Brage, Budle, Lofde, Sigar (hvorfra Völsungar). Flere af disse Sönner gjöres til norske Fylkeskonger, f. Ex. Brage i Valdres, Skelfir paa Vors; som hans Sön nævnes Skjold (en Misforstaaelse af det angels. *Scyld Scefing*), og hans Ætlinger „Skilfingerne eller Skjǫldungerne" blive saaledes kun en Kongeslægt fra Valdres. Heldigviis har man Sagnet langt renere og simplere opbevaret i det gamle, forhen omtalte Eddadigt Hyndluljod, der synes at være samtidigt med Harald Hildetand. Her spörger (v. 11) Freyja i Ottars Navn den

vise Hyndla, hvorfra Skjoldunger, Skilfinger, Ödlinger, Ylfinger, samt Haulde- og Herse-Ætterne stamme; hun svarer, efter en nærmere Omtale af Ottars Forfædre saaledes: Halfdan var för (i fordums Dage) den höjeste blandt Skjöldunger; berömte vare de Kampe, hine Helte bestode; hans Bedrifter omtales paa alle Verdens Kanter; han forbandt sig med Eymund, den ypperste af Mænd, da han vog Sigtryg, og egtede Almveig, den ypperste Kvinde; de fik 18 Sönner, og derfra stamme Skjöldunger, Skilfinger, Ödlinger og Ylfinger (saaledes maa her læses, ikke Ynglinger) samt Haulde- og Herse-Ætterne. Her nævnes kun hine fire Hövdingeslægter, uden at nogen Eponymus for dem anföres, og ligesaalidt som i Skálda tales der om, hvor Halfdan herskede. Der staar blot at han i fordums Dage var höjest af Skjöldungerne, der endog nedstammede fra ham. I det angelsaxiske Beovulfdigt omtales ogsaa den höje Halfdan *(Healfdene)*, Sön af Beovulf, Sönnesön af Scyld (Skjold), at han herskede længe over Scyldingerne, blev gammel, var en vældig Kriger, og efterlod sig fire Börn, hvoriblandt den i Digtet forekommende Hróðgár (v. 112-122). Her staar altsaa ligeledes en gammel, vældig Kriger, ved Navn Halfdan, Skjoldung, i Spidsen for Skjoldungerne som deres Repræsentant, og Hrodgar nævnes gjerne som Halfdans Sön. I v. 2121 22 kaldes Kæmperne i Hrodgars Hal *Healfdenes hildevísan*, Halfdans Kampfæller; hvoraf man maa slutte, at Halfdans Navn var det fornemste, og endelig, hvad der er det mærkeligste, kaldes Scyldingen eller Skjoldungen Hnæf *(Hnæf Scyldinga)* i v. 2130 *hæleð Healfdena*, hvilket ei kan oversættes „Halfdans Helt", men „Halvdanernes Helt". Og paa denne Maade synes da Skjoldungen Halfdan ogsaa blot at være en Eponymus for „Halvdanernes" eller Skjoldungernes Stamme, med hvilken tillige Skilfinger, Ylfinger og Ödlinger vare beslægtede, Stammer, hvis Hjem, som

senere skal vises, nærmest maa være at söge i Gautland eller i Nærheden deraf. Navnet „Halvdaner" kan neppe betegne andet end et halv dansk, halv gotisk Folk, saadant som efter det Foranförte Danefolket i Danmark selv under Skjoldunge-Perioden maa have været, og Sagnet om Halfdan danner paa den Maade det allerbedste Tilknytningspunkt for Sagnet om Dan med Skjoldunge-Sagnene. Det er höjst rimeligt, at de övrige Halfdaner, der ogsaa forekomme i Langfedgatallet, ere nye Personificationer af den samme Halfdan, ligesom og Saxo, naar han i 7de Bog (S. 124) siger at Norges Konger sætte en Ære i at nedstamme fra Halfdan Bjerggrams Sön Aasmund, synes at have sammenblandet denne Halfdan Bjerggram med Halfdan den gamle, uagtet han i Begyndelsen af hans Historie fortæller aldeles det samme om ham og hans Broder Harald, som Rolf Krakes Saga fortæller om *Helge* og *Hroar*.

11. Erkjende vi, at de ethnographiske Sagn om Dan og Halfdan antyde i dunkle Omrids de territoriale og dynastiske Forhold ved Danefolkets förste Fremtræden, bliver det os af Vigtighed at vide, naar Danerne förs nævnes af paalidelige ikkenordiske Forfattere, og saaledes dukke op i Historien. Om Ptolemæos's *Daukioner*, der beboe den sydligste Deel af Skandia tilligemed *Gutæ* (Goter, ikke *Gauti*, Gauter, som Prokop har) kan der vel neppe være Spörgsmaal, da dette Navn kun har Begyndelsesbogstavet fælles med „Daner". Herimod har Byzantineren Prokopios (de bello Goth. II, 15) et mærkeligt Sted om Herulerne, hvor Daner förstegang nævnes. Det er i Udtog meddeelt i Werlauffs Forsög til at oplyse og forklare Procops Efterretninger om de nordiske Lande, S. 49 fgg., samt hos Keyser (om Nordm. Herkomst etc. S. 370); vi behöve derfor ikke at meddele det *in extenso*. Det heder, at da Herulerne i Donau-Egnene under Keiser Anastasius's Regjering (491-518) vare blevne overvundne

af Longobarderne, flygtede nogle af dem syd over Donau, hvor Keiser Anastasius tog vel imod dem, men andre, under Hövdinger af Kongeæt, sögte hen til Jordens yderste Egne; droge gjennem Sklavinernes Folkefærd og derpaa gjennem öde Egne, indtil de naaede de saakaldte Varner; derpaa droge de gjennem *Danernes* Folkefærd (Δανῶν τὰ ἔθνη), uden at Barbarerne her kunde tvinge dem; efterat have naaet Havet, gik de til Skibs, og landede paa Öen Thule, hvor de nedsatte sig hos de der talrigt boende Gauter (Γαυτοί). Ved denne Lejlighed beskriver Prokop Thule saaledes, at man strax gjenkjender den skandinaviske Halvö, der hos Sydboerne altid maatte gjelde for en Ö, saalænge de intet vidste om dens nordlige Sammenhæng med Fastlandet[1]. Efter Prokops, som det synes, paalidelige Beretning kan det ej have været den korte Fart over Öresund, hvortil han sigter; det maa idetmindste have været en Fart over Kattegat eller den Deel af Östersöen, der ligger mellem den jydske Halvö og Skaane; thi der omtales intet Sund, de satte over, förend de naaede Havet. Danske Folkefærd maa saaledes paa den Tid, Prokop angiver, allerede have boet paa den jydske Halvö. Nærmest efter denne Tid omtales Danerne hos de frankiske Annalister, hvor der handles om Chochilaichs (Hugleiks) Tog. Gregor fra Tours (559-593) fortæller derom, at medens Theodorik, Chlodovigs Sön, beherskede Austrasien (511-535), gjorde *Danerne*, der ankom til Sös under deres Konge Chochilaichus (den frankisk-latiniserede Form for *Hugleikr)* Landgang i et, Theodoriks Rige tilhörende, Herred, plyndrede det, vendte, belæssede med Bytte, tilbage til Skibene, og satte Sejl til, medens deres Konge endnu biede paa Strandbreden; imidlertid havde Theodorik sendt sin Sön Theodobest med en Hær til Stedet, og han angreb og fældte

---

[1]) See Keyser, l, c. S. 369 fg.

Chochilaich, overvandt ligeledes de övrige Fjender i et Söslag, og tog Byttet tilbage. Begivenheden henföres i *Gesta Francorum* cap. 19 (Duchêne, T. 1.) til Aarene mellem 515 og 520, og Heredet *(pagus)*, som de herjede, kaldes *Attoarii (Attuarii* hos Vellejus, II, 105; Χαττουάριοι hos Strabo (VII. S. 291, 292; *Haturii* i forskjellige franske Kröniker, *Hetvare* i Beovulfdigtet v. 5827, *Hätvere* i Vidsíþkvadet v. 65, Beboerne af et Strög mellem Rhin og Maas ved Nimwegen og Cleve) [1]. Hvorledes det forholder sig med disse Daner, vil senere blive omtalt. Fremdeles omtales Danerne *(Dani)* af Jornandes (i Midten af det 6te Aarhundrede) i hans gotiske Historie (de rebus Geticis cap. 3), hvor han allerede veed at nævne endog flere norske og svenske Folkefærd, som *Raumariciæ, Ragnaricii (Ránríki)*, *Ostrogothæ* o, fl. Han siger at *Suethidi* (Svithjodfolket) udmærke sig ved deres höje Vext, „quamvis et *Dani ex ipsorum stirpe progressi, Herulos propriis sedibus expulerunt.* Her sigtes maaskee til den samme Begivenhed, som Prokop omtaler, maaskee og til Aarsagen, hvorfor Herulerne fra förste Færd af vandrede ud, men en mærkelig Notits er det, at de siges at være af samme Rod som *Suethidi*, altsaa nordiske, og nærmest komne fra den skandinaviske Halvö, som Erikskröniken beretter.

12. Det kunde synes, som om denne sildige Fremtræden af Danerne ikke ret vel stemmer med den höje Ælde, de nordiske Oldskrifter tillægge deres ældste Konger, thi, som bekjendt, beregne de Frode-Freden til at være samtidig med Christi Födsel, og Frodes Farfader Skjöld altsaa til at være to Generationer ældre. Men det er allerede af en anden Forfatter tilstrækkelig viist [2], at Frode-Fredens Henförelse til Christi Födsels Tider kun er en

[1]) See Ettmüllers Beowulf S. 28, og Keyser, l. c. S. 374. —
[2]) Keyser, i den oftomtalte Afhandling S. 279, fgg.

vilkaarlig Combination, udtænkt af christelige Forfattere, hvilke i Beretningen om den almindelige Fred under August, der allerede forlængst af fromme Christne var sat i Forbindelse med Christi Födsel, fandt mere end nok til at bevise, at Frodes Fred heller ikke kunde have fundet Sted til nogen anden Tid. Det er vel endog denne vilkaarlige Sammenstillen, som har tvunget dem til, paa en ligesaa vilkaarlig Maade at forlænge Kongerækken, for nogenledes at udfylde Tiden mellem Christi Födsel og Gorm den gamle. Vilkaarligheden viser sig til Overflod deri, at angelsaxiske Slægtregistre lade *Sceaf*, der deels sættes som Scylds (Skjolds) Fader, deels som hans Stamfader i 6te Led, være föd i Noah's Ark, og at den esromske Krönike, som forhen viist, sætter Dan samtidig med Kong David. Vi have allerede (S. 248-249) nævnt, at Skjoldungehistorien baade hos Saxo og efter Langfedgatal blot er en ukritisk Sammenkjedning af indbyrdes usammenhængende Sagnkredse; hertil har Saxo og blandet virkelige Asamyther og angliske eller angelsaxiske Oldsagn, tildeels og Æventyr af samme Slags som dem, vi endnu læse i det sidste Bind af Fornaldar Sögur Norðrlanda; dog saaledes, at hverken Asamytherne, eller de angliske Sagn, saaledes som han fortæller dem, synes at være hentede, hine fra oldnorske Kildeskrifter, som Eddaerne, eller disse fra angelsaxiske Skribenter, og siden af ham fordanskede, men at de tydeligst bære Præget af at være egte danske Sagn, opbevarede i Danmark fra umindelige Tider, uafhængige baade af norsk og anglisk Fortællemaade: heri ligger vel og deres störste Interesse[1]. Kaste vi et Blik paa de

1) Naar man læser Saxos Fremstilling af Balders Strid med Höd (*Hotherus*) og hans Död for dennes Haand, om Hadding (der ellers svarer til Njörd), om Besöget hos Geirröd (*Geruth*), og hos Utgardeloke (*Ugarthilocus*), saa overbevises man snart om,

danske oldhistoriske Sagn, saaledes som de findes baade i danske og oldnorske Kilder, ville vi finde, at de reducere sig til fölgende Hoved-Grupper eller uafhængige Kredse, den om Dan undtagen: A) om Skjold, som Ættens Stamfader [1]. B) om den fredelige og guldrige Frode, Opretter

at Saxo umuligt selv kan have forandret disse Sagn saaledes fra den Skikkelse, hvori de fremtræde i begge Eddaer, hvilke nedskrevne i det fra Norge befolkede Island, maae antages nærmest at fremstille Mythesagnene i deres norske Form. Saxo maa her have nedskrevet egte danske Folkesagn, der vistnok paa hans Tid vare noget forvanskede fra deres oprindelige Reenhed, men som dog vise altfor charakteristiske Afvigelser fra Eddasagnene, til ikke, endog i den hedenske Tid, at have afveget fra disse, medens de dog ligefuldt have egte nordiskt Præg. Paa samme Maade forholder det sig og med det i Danmark localiserede Heroesagn om *Jörmunrek*, eller, som Navnet i Kongerækkerne V og VI paa rigtigt Olddansk skrives, *Jarmunrek* (skjödeslösere *Jarmerik* hos Saxo); det er ikke Völsungasagaens, og heller ikke Jornandes's Fremstilling, men en egen, aldeles uafhængig. Alt dette er et interessant Vidnesbyrd om at de nordiske Hovedstammer, Danske, Norske og rimeligviis ogsaa Svenske med al deres nationale Lighed og oprindelige Eenhed dog hver for sig udviklede sig med særegen Individualitet. Ogsaa Lov-Institutionerne, endog Lovsproget vidner derom, f. Ex. naar Kong Christoffer af Bayern i en Forordning taler om „dem, der ere *fredlöse* i Danmark, *biltoge* i Sverige og *utlæge* i Norge". Den store Mangfoldighed i de af Saxo meddeelte Sagn, i Sammenligning med hvad vi kjende af deres oldnorske Bearbejdelse forklares let af Danmarks særegne Folkeforhold, thi her maatte nödvendigviis særegne gotiske, angliske, frisiske og saxiske Sagn blande sig med de nordiske. Vi vide at Tydskernes Mythologi, overeensstemmende med Nordboernes i de væsentlige Hovedomrids, dog havde sine særegne Sagn og Væsener, ligesom Angelsaxernes (f. Ex. Gudinderne *Eástre* og *Hréðe)*. Optagelsen af slige Localmyther maatte i Danmark være uundgaaelig.

[1]) Ligesom Navnet Danmark allerförst nævnes i Brage gamles Kvad om Gefjon, og derfor viser sig neppe at hidröre fra Skjoldungetiden, saaledes er det og tydeligt, at Sagnet om Gefjons Plöjning

af Frodefreden; hertil hörer Fridleif, Frode I hos Saxo, forsaavidt han hos Skate sidder paa Guldhynder[1] og ströer malet Guldstöv *(Fróða mjöl)* paa sin Mad (Saxo, II B, S. 27); Frode III hos Saxo, der henlægger Guldkjeden paa Jellingehede, med Tilnavnet *friþgóþi* efter Kongerækkerne, *florentissimæ pacis auctor* hos Saxo (S. 84) samtidig med Christus (S. 95). I Langfedgatal og hos Snorre er han *Fredfrode*, Fridleifs Sön, samtidig med Fjölner i Uppsala, der upaatvivlelig hörer til samme Gruppe; samtidig med Christus, Ejer af Kvernen, som malede Guld; henlæggende Ringen paa Jellingehede. Det er denne Frode, hvis Indlemmelse i den tydske Mythekreds de forhen omtalte Navne *Fanigold* og *Manigold* vise; det svævende, til ingen bestemt Localitet bundne i Sagnet, som overhoved er mere mythisk, end heroisk, viser dets Vaklen mellem Leidr og Jylland, ligesom Sagnet om Tryllekvernen er saaledes localiseret i Norge, at det gaar som et sædvanligt Æventyr i Folkemunde[2]. C) Om en krigersk og

---

er et *efter* Skjoldungetiden opstaaet, udansk og mod Mythologien stridende, Sagn. Gefjon, Jomfrueligbedens Repræsentant, föder ikke en Jette 4 Sönner, egter ikke Skjold. Saxo veed heller ikke noget derom.

1) *siti hann á auði, sofi hann á dúni*, Grottesangen. — 2) Fredfrode sættes i Leidr, Yngl. S. Cap. 14; og i Grottesangen, v. 19; derimod i Jylland, hvor Talen er om Ringen paa Jellingehede (Skálda S. 374–376 og hos Saxo S. 95), *„in Jutiâ, tamquam in capite regni sui"*. Naar ellers Grottesangen i v. 21, ved at hentyde paa Rolf Krake, sætter Sagnet om denne i Forbindelse med Fredfrode-Sagnet, da er dette vist en urigtig Combination, der vidner om, hvad der vel i og for sig maa antages som givet, at Grottesangen er yngre end Skjoldungetiden, og affattet i Norge. — Med Hensyn til Frodefreden, og Benævnelsen *„Friðfróði, Fróði friðgoði,* kunde det muligtviis ogsaa have en anden Sammenhæng end det i de ældre Skrifter forklares. I Ynglingasaga Cap. 12 fortælles om Frey, at han reiste Upsalatemplet, og lagde Jordegods m. m.

höjhjertet Frode, Fridleifs Sön, der udförte mange berömmelige Heltegjerninger, men fældtes af Tydskeren Sverting; han efterlader Sönnen Ingild eller Ingjald, der var opfostret af Starkad, men dog vanslægtede fra Faderen, og derfor haardt irettesattes af Starkad. Denne Frode betegnes fornemmelig med Tilnavnet *hinn frœkni* (hos Saxo altid gjengivet *vegetus*); han er hos Saxo Frode IV, Fridleifs Sön,

dertil; *þá hófst*, heder det, *Uppsala auðr*, da begyndte, da grundlagdes Uppsala-Öde; saa kaldes, som bekjendt, Tempel- og siden Krongodset i Sverige; den er siden, tillægges det, stedse vedbleven. Umiddelbart derefter fölger: *Á hans dögum hófst Fróðafriðr*, o: i hans Dage begyndte Frodefreden. Det kan ikke negtes, at denne saaledes henkastede Bemerkning staar aldeles parallelt til den foregaaende om Upppsala-Öde. Ligesom nu dette er en Institution, der nöje vedkommer den store Offerfest, saaledes kunde man fra hiin Parallellisme slutte til det samme om Frodefreden, og forklare den om en höjtidelig, hellig Fred, saalænge Offringerne i Hleiðr varede. Derpaa kunde Ordene i Grottesangens 6te Vers: („*Her skyli engi öðrum granda, til böls búa, né til bana orka, né höggva því hvössu sverði, þó at bana bróður bundinn finni*") særdeles godt passe, og hvad mere er, det bliver da et mærkeligt Coincidenspunkt med Tacitus's Ord paa det forhen omtalte Sted om Nerthus-Dyrkelsen, der, som det viistes, efter al Sandsynlighed maa have foregaaet i Hleiðr: *Læti tunc dies, festa loca, quæcunque adventu hospitisque dignatur; non bella ineunt, neque arma sumunt; clausum omne ferrum: pax et quies tunc tantum nota, tunc tantum amata*". Bedre Beskrivelse kan man ikke önske sig over Frodefreden, om hvilken, endog som Institution, Snorre naturligviis ikke, som om Uppsala-Öde, kunde tilföje at den havde vedligeholdt sig i fölgende Tider. Men et Spörgsmaal er, om ikke Tilnavnet *friðgóði* da snarere skulde læses *friðgoði*, og oversættes „Fred-Goden", „Fred-Offerpresten". Mærkeligt er det at Kongerækken VI hos Langebek, der fra Sprogets Side er den bedste af dem alle, skriver *Frothe hin frœghœ, Frothi hin frøkne, Frothi hin fœmildœ*, hvor Tillægsordene ere Adjectiver, men derimod *Frothi frithgothe* uden *hin*, hvorved det bliver muligt at tage Tillægsordet som Substantiv.

uagtet han dog her ikke faar Tilnavnet *vegetus*, hvilket Saxo derimod tillægger Frode II; men han synes derhos og at have udstykket de mange Sagn om Frodes Heltegjerninger og Krigstog paa enhver af sine Froder. Ogsaa de bedre Kongerækker (V. og VI.) udstykke denne Frode i tvende, nemlig Frode II (frøkne) og Frode IV (femilde). Langfedgatal kalde denne Frode *hinn frækni*, Fridleifs Sön, og Frodes Sön *Ingjald Starkaðarfóstri;* Laxdœlasaga kalder ham den Frode, som Svertlingerne dræbte. Ynglingasaga (c. 30 og 31) veed og at fortælle ikke saa lidet om denne Frode, som den lader underlægge sig Svithjod, og usandsynligt er det ikke, at den Ále hin frøkne, Ynglingasaga i C. 29 omtaler, som Fridleifs Sön, og altsaa som Frode hin frøknes Broder, ogsaa hörer med til Sagnet, thi han er ligeledes i nöjeste Forbindelse med Starkad, der dræber ham, og i denne Forbindelse forekommer han og hos Saxo som *Olo vegetus*[1], men Saxo maa kun sætte ham efter Braavalla Slaget, fordi Starkad deeltager i dette, og Áles Mord var et Motiv til at fremskynde Starkads Död. D) Om en grum og ondskabsfuld Frode, der myrder sin Broder, og efterstræber dennes Sönner, der kun med Möje og stor List undgaae ham, men endelig ved Regins Hjelp overfalde ham og kvæle ham ved Ild og Rög i en underjordisk Gang. Dette er Saxos Frode V, hvis Broder kaldes Harald, og dennes Sönner Harald og Halfdan Bjerggram (VII B. S. 120 fgg.) men i Rolf Krakes Saga, hvor det samme Sagn fortælles, er det paa det nöjeste sammen-

---

[1]) Saxo, VIII B. S. 147, 148. Starkad dræber her Olo i Badet. I Nornagests þáttr, cap. 8 omtales det, at Starkad dræbte Ále i Badet. Áles Drab var et af de tre Nidingsverk, Thor havde dömt Starkad til at begaa, og er derfor et væsentligt Moment i hans Historie. Om Helge magre heder det i Landnámabók (III, 12), at han nedstammede fra Kong Ingjald, Frodes Sön, og at Starkad var begge disses Skald.

kjedet med Sagnet om Hroar, Helge og Yrsa; Frodes Broder kaldes her Halfdan, og dennes Sönner ere Hroar og Helge. Baade Langfedgatal og Ynglingasaga synes ogsaa at antage den samme Combination, ja endog at gjöre denne Frode identisk med Frode frøkne. E) Om Helge, Hroar, Yrsa, Rolf Krake og Adils, hvilken Gruppe, som nys bemærket, ogsaa combineres med den foregaaende. Saxo sætter Rolf Krake længe för Frode frøkne, Langfedgatal efter. F) Om Hrörik Slöngvanbauge, Harald Hildetand, Ivar Vidfadme, Aude m. m. og endelig Braavallaslaget. Denne Gruppe, der saa bestemt constateres af Hyndluljod, er hos Saxo splittet til forskjellige Kanter. Rörek, om hvem han forresten veed at fortælle Oprindelsen til hans Tilnavn, men ellers intet, forekommer allerede i 3die Bog (S. 47 fgg.), Harald Hildetand derimod först i 7de, og han kjender aldeles intet til Ivar, der ellers som skaansk Skjoldung spiller en saadan Rolle. Men de skaanske Sagn synes i det Hele taget at have været Saxo fremmede. Til Sagnene om Ivar og Aude, der heel igjennem vise sig at være opbevarede i Norge, eller idetmindste ikke i Danmark, slutte sig nöje Sagnet om Ynglingen Ingjald Ildraade, saaledes som det fortælles i Ynglingasaga Cap. 37-44 [1]; da Ingjalds Fader, Sveriges Oprydder, Amund, siges at være Sön af *Yngvar*, hvor det eponymiske Yngvenavn

[1]) De Begivenheder, som omtales i Ynglingasaga Cap. 43, om Aasa Ingjaldsdatters Ondskab, slutte sig nöje til de i Sögubrot Cap. 3 antydede Tildragelser. Ligeledes forekommer i Sögubrot Cap. 4 en Sön af den Hjörvard Ylfing, som vidtlöftigen omtales i Yngl. S. Cap. 40-43; den samme Kong Granmar bliver ogsaa nævnt. Saxe fletter, der nævnes i Cap. 43, kommer atter frem i Sögubrot som en af Braavallakæmperne. Rimeligviis vilde man, hvis den Saga var til i sin Heelhed, hvoraf Sögubrot kun er et Fragment, der finde alt det omtalt, som Snorre fortæller i Ynglingasaga fra Cap. 37 til Cap. 45; ja han har maaskee uden videre taget sin Beretning af hiin.

atter kommer frem, torde det nok være muligt, at det er oprindelig bestaaende for sig selv, og kun ved Yngvar vilkaarligen knyttet til den övrige Kongerække. De mange indskudte Smaasagn og Episoder hos Saxo, f. Ex. af Hervararsagas Cyclus; det jydske Sagn om Örvandel og Amlode *(Amleth)*, og det angliske om Viglet *(Vihtläg)*, Vermund *(Värmund)*, Uffo *(Offa)*, Frovin *(Fredvine)* og Vig *(Víg)*, kunne her ikke komme i Betragtning. Men forsöger man at anvise de ovennævnte sex Hovedgrupper nogen chronologisk Orden, saa vil man snart indsee, at der her ej kan være Tale om Skjold og den mythiske Fredfrode; Harald Hildetands Plads er allerede nogenlunde sikker; Undersögelserne maa derfor væsentligst dreje sig om Frode frøkne, Frode den onde og Rolf Krake; disse ere ogsaa alle bestemte historiske Figurer, der som saadanne heller ikke omtales i tydske Oldsagn. Efter Saxo fulgte Rörek temmelig nær efter Rolf; det samme er ogsaa Tilfældet i Langfedgatal og hos Snorre. Nærmere kan man neppe bestemme Rolfs Tid; vil man stole noget paa Langfedgatal, kommer Rolf til at have levet i Slutningen eller anden Halvdeel af det 6te Aarhundrede[1]. De usikkre Sagn om Frode den onde og Brodersönner faae da staa ved sit Værd. Men med Hensyn til Frode frøkne

[1]) Der er mellem Langfedgatal i Flatöhogen og hos Langebek den lille Afvigelse, at Rolf efter hiint kommer i samme Led som Röreks Fader Halfdan, efter dette et Led höjere. Sætte vi Braavallaslaget 716, og Harald Hildetand da 76 Aar gammel, bliver hans Födselsaar 650; Rörek var da neppe over 25 Aar, han bliver altsaa föd ved 625. Hans Fader kan være föd 590, hans Farfader 560; her omkring maa saaledes Rolfs Födsel falde. Efter Ynglingasaga er Rolf derimod Stifsön af Adils, altsaa sideordnet med dennes Sön Eystein, der var Oldefader til den med Röreks Fader sideordnede Ingjald Ildraade. Paa den Maade naar Rolfs Födselsaar op til c. 500. Men Eystein og Yngvar ere aabenbar blinde Led i Rækken, om den overhoved kan afgive noget Vidnesbyrd.

have vi et paalideligere Vidnesbyrd i en Genealogi i Landnamsbogen, der bærer alt Præg af Egthed, forsaavidt som der, hvor den meddeles, ogsaa anföres temmelig omstændelige og i höj Grad sandsynlige Beretninger om flere af dens Medlemmer, der ligge Frodes Tid temmelig nær; en Omstændelighed, som paa den ene Side let forklares deraf, at denne Slægt var en af de fornemste paa Island, hvorfor Opbevarelsen af dens gamle Minder maatte være saameget vigtigere, paa den anden Side forudsætter den Tilværelsen af en ældgammel, troværdig Beretning. Det er Landnamsmanden Helge magres Genealogi i P. 3, Cap. 12, hvortil knytter sig omstændelige Fortællinger i dette og 15de Capitel om hans Farfader Björns og dennes Ven Öndott Krákas Hændelser i Hvinisdalen og Soknedalen i den sydligste Deel af Norge. Her heder det, at Landnamsmanden Helge magre, der, længe förend han drog til Island, etsteds i Vesterleden, enten paa Irland eller i Syderöerne, egtede en Datter af Ketil flatnef, som var kommen over fra Norge c. 875, var en Sön af Eyvind Östmand, Sön af Gautlænderen Björn og Hlif, en Sönnedatter af Ingjald, Sön af Kong Frode, Konge i Danmark, hvis Skald, saavelsom Ingjalds, Starkad hin gamle var. Blev Helge saaledes gift henved 875, kan han maaskee være föd henved 845. Eyvind synes temmelig sildigt at være bleven gift; hans Födsel kan derfor maaskee sættes ved 805. Er nu Hlif föd 775, og hendes Fader Rolf 745, da bliver Ingjald föd omtrent 715, og dette Aar vil betegne Frodes Levetid. Dette synes nu vistnok besynderligt, thi han bliver derved samtidig med Harald Hildetand, og dog er det det eneste uafhængige Slægtregister fra Frode, man kan opvise, ligesom det og i og for sig synes rimeligt, at Eyvind, om hvis Fader Björn der fortælles saa meget, ogsaa rigtigt har erindret sin Oldefaders Navn. Heller ikke bör det oversees, at gamle Kvad dog altid knyttede Starkads Be-

drifter ogsaa til Braavallaslaget, og at Saxo sætter Ále hin frøknes Död efter dette. Maae vi desuagtet antage Slægtregistret altfor kort, ere vi dog neppe berettigede til at antage flere end to eller höjst tre Led udfaldne. Og vi kunne saaledes ikke med nogen Sikkerhed paapege Sagn om Danekonger, ældre end Aar 500 e. Chr., den Tid, da Danerne allerförst nævnes af Prokop. Men da vi nu i Begyndelsen af den angelsaxiske Vandring 449 synes at have et bestemt Vidnesbyrd om en i de nuværende danske Lande indtruffen Folkebevægelse, især da Nennius ligefrem siger at Jyderne, Anglerne og Saxerne bleve uddrevne fra deres ældre Hjem [1], saa bliver det höjst rimeligt, at sætte Danernes Fremstaaen i de danske Öer og paa Halvöen i Forbindelse med hiin Vandring, saaledes at der för Midten af 5te Aarhundrede ei kan være Tale om dem, men at de omtrent paa den Tid optraadte som Herrer lige ned til det sydligste af Halvöen. Den reengotiske Tid, fra hvilken Guldhornene skriver sig, torde saaledes være at sætte för 450; den danskgotiske Skjoldunge-, Leidre- eller Halfdane-Tiden mellem 450 og Braavallaslaget.

13. Vi finde saaledes Danenavnet omkring Aaret 500, da det förste nævnes, jevnt udbredt over alle de Dele, der indtil 1645 udgjorde Danmark, fra Jylland indtil Skaane. Om man end vilde opkaste en Tvivl angaaende dette sidste Land, fordi det ikke udtrykkeligen nævnes hos nordiske Oldforfattere, saa maa dog denne Tvivl aldeles svinde ved en rigtig Opfatning og Fortolkning af det mærkelige, og i mange Henseender gaadefulde Beovulf-Digt. Vistnok have de i dette Digt antydede Stedforholde været mange forskjellige Fortolkninger underkastede, men en ligefrem, ubildet Betragtning maa dog ganske bestemt gjöre det indlysende, at Hovedscenen for Begivenhederne, Scyldingen

---

[1]) Nennius, Eulog. Brit. cap. 28.

Hróðgárs Kongesæde Heorot, ej kan have ligget andensteds, end i Skaane. For det förste falder det naturligst, naar Digtet, som paa flere Steder saa tydeligt skeer, nævner Hróðgárs Daner som Naboer til Hygelács *Geátas* ɔ: Gauter, og disse igjen som Naboer til Ongenþeovs *Sveón* ɔ: Svear, at antage at disse Daner, Gauter og Svear ikke have staaet i noget andet indbyrdes Localforhold til hverandre, end det, hvori vi fra de tidligste Tider i nordiske Oldskrifter see dem fremtræde; for det andet skildres Gaute-Landets Kyster saaledes at det ypperligt passer paa den götiske Skærgaard, men ikke paa nogen jydsk eller overhoved dansk Kyst [1]. Vistnok kunde den Omstændighed, at Beovulf blot var et Dögn om at sejle fra sit Hjem til Hróðgárs Land [2], ogsaa passe, om vi antoge dette for at være Sjæland, men isaafald maatte der da og være talt noget om Hleidr, eller overhoved andre charakteristiske Mærker paa Sjæland. Endelig kommer dertil, at Hróðgár, Danernes Konge i v. 3368-3370 kaldes den lyksaligste Konge *mellem begge Have* (Kattegat og Östersöen) blandt dem, som paa *Scedeníg*, d. e. Skaane, uddeelte Skatte [3]. Der skjelnes endog mellem *Scedeníg*, det egentlige Skaane, og *Scedeland* [4], de skandiske Lande i Almindelighed, aldeles paa samme Maade, hvorpaa Ptolemæos skjelner mellem de skandiske Öer og den egentlige Ö Skandia. Dertil kommer, at Digtet hensætter Scefingen

[1]) V. 3814–3820: *fleát fámigheals forð ofer ýðe, bundenstefna ofer brimstreámas, þät hie Geáta clifu* (Gauternes Klipper) *ongitan meahton, cúðe nässas* (de bekjendte Næs). Ogsaa i v. 440 til 444 skildres det danske Land ved Ankomsten som klippigt; der tales om *brimclifu, beorgas steápe, síde sænässas;* dette passer bedst paa Egnen ved Kullen eller nærmest Bleking, men hverken paa Sjæland eller Jylland. — [2]) V. 436–439: *óð þät ymb ántid óðres dógores vunden stefna gevaden häfde.* — [3]) . . . *þæm sælestan be sæm tveónum, þára þe on Scedeníge sceattas dælde.* See ovenfor S. 265. — [4]) V. 35–38. *Beóvulf väs breme, bläd víde sprang, Scyldes eafera Scedelandum in.*

Scylds egentlige Hjem i dette Land, og overförer i förste Sang paa ham, hvad der ellers fortælles om hans Fader *Sceaf* eller *Scéf* og dennes mystiske Ankomst til Landet, det Land, som Ædhelvard kalder ligefrem *Scani*, og andre Forfattere *Scandza* eller *Scandea*, medens Skjold (Fornm. S. 5, S. 239) kaldes *Skúnunga goð*. Vistnok regner den anonyme Longobarder i Fortalen til Ritters Cod. Theodos. *Scatenauge* som *albii fluminis ripa;* Prosper Aquit. (Chron. Ronc. l. 635) fortæller, at Langobarderne ere udvandrede af *Scandia insula*, Paulus Diaconus, at de ere udvandrede fra *Scandinavia*, og selv en engelsk Annalist (Gul. Meld., see Ettmüllers Beovulf, Fortale S. 5) fortæller, at Sceaf herskede i Slesvig eller Hedeby, men man maa lægge mærke til, at alle disse Notitser skrive sig fra en Tid, da de skandiske eller gotiske Folk forlængst herskede idetmindste lige til Eideren, om ikke længere, og derhos ere nedskrevne af Personer, som ingen bestemt Forestilling havde om Nordens Localitet. Sceaf forekommer i de angliske Slægtregistre, altsaa maatte han hensættes i Angeln, i de longobardiske Oldsagn, derfor bliver han i Vidsíðkvadet (v. 64) nævnt som Longobardernes Hersker. Af denne Udstrækning af det skandiske Navn kan man derfor kun slutte til Landenes *eensartede Befolkning* paa den Tid, da Underretningen allerförst indhentedes. Ogsaa seer man idetmindste den nordlige Deel af Jylland regnet med til Danernes Land eller *Scedeland* af Kvadets Forfatter, thi han nævner *Vulfgár*, Vendlernes Herre, som en af Hróðgárs Mænd (v. 692, 693).

Disse *Dene* eller Daner, over hvilke Hróðgár hersker, kaldes afvexlende „*Gárdene (Geir-Danir)*, „Ring-Daner, Nord-, Syd-, Vest- og Öst-Daner, uden at Forfatteren derved synes at have tænkt sig nogen Forskjel. Men mærkeligere er det, at ogsaa Geaterne eller Gauterne, over hvilke Hygelác og siden Beovulf hersker, ogsaa maa

have været regnede til Daner i videre Forstand; thi nöjagtige Sammenstillinger, angaaende hvis nærmere Udvikling jeg henviser til Leo's Beovulf og Ettmüllers Oversættelse af Kvadet, have gjort det aldeles utvivlsomt, at Hygelác, der falder i Kampen mod Hetvarerne, blandt Franker og Friser, er identisk med den ovenfor nævnte, i frankiske Kröniker omtalte, Danekonge *Chochilaicus*. Dette Forhold mellem Daner og Gauter er i og for sig naturligt, og stemmer aldeles med det ovenfor udviklede Sagn om Dan og Danernes Udvandring fra Gautland. Det viser endmere Danernes nordiske Oprindelse.

Det er her ikke Stedet, nærmere at forklare Beovulfkvadets Ethnographi, der i og for sig kunde udfylde en egen Afhandling. Men jeg vil blot bemærke det Mislige i at ville gjenfinde de her forekommende Stedsnavne blandt de nuværende, og de her handlende Personer i nordiske Sagaer. De specielle Stedsnavne maae nödvendigviis fra hiin endnu halvgotiske Tid have forandret sig, saaat man nu neppe kan vente at gjenfinde dem — hidtil er det jo ikke engang lykkets, tilfredsstillende at gjenfinde de i Eddas Helgakvider forekommende nordiske Stedsnavne, der dog maae være at söge i eller ved Danmark —; og hvad Personerne angaar, saa er det netop for Skaanes og Gautlands Vedkommende saameget mere umuligt at gjenfinde dem, som de skaanske og gautske Heltesagn ere hverken behandlede af danske eller norsk-islandske, end mindre af svenske Odskribenter [1], og hele dette Parti danner en Lacune

[1]) Alle de Fortolkere, der have villet gjenkjende f. Ex. *Hroar* i *Hróðgár*, Roskilde i Heorot, Adils i Eadgils, have derfor mödt næsten uoverstigelige Vanskeligheder ved at combinere de forskjellige, og i Grunden aldeles uforligelige, genealogiske Omstændigheder. Og hvilke aabenbare Fejl man ved Gjenkjendelsen af Stedsnavnene kan komme til at begaa, viser den temmelig yndede Forklåringsmaade af *Heaðo-Ræmes* i v. 1032 med den jydske Ö

i vor Oldhistorie. Ogsaa de Svear, som nærmest kunde komme i Berörelse med Gauterne, maatte höre til de Landskaber, hvorfra ingen Sagn haves, thi det er kun Upland, hvis Fyrsteæt er Gjenstand for Ynglingasaga. Hróðgár, Beóvulf, Hygelác og Ongenþeóv kunne derfor meget vel have været til, og været omtalte i gamle skaanske, gautske og sydsvenske Sagaer, om vi end ikke i de os opbevarede danske og svenske finde dem nævnte. Og Hygelács eller Hugleiks Tilværelse er desuden godtgjort ved de oftnævnte Steder hos de franske Annalister. Tiden, naar Hróðgár og Beovulf maae have levet, er derved ligeledes given, nemlig omkring Aar 500 e. Chr.

Et Par Antydninger i Beovulfdigtet maa imidlertid endnu omtales, fordi de endmere bestyrke den oven antagne Forklaring af Digtets Stedforhold. Vi have seet, at en Deel Heruler omtrent ved 500 havde nedsat sig blandt Gauterne. Navnet „Heruler", „Eruler" er egentlig kun et Appellativum, oldn. *jarlar,* angels. *eorlas;* Isidorus Hispalensis forklarer derfor ogsaa deres Navn ved „*Domini*". Det er derfor ikke at forundres over, naar en Fyrste, der hos en Forfatter siges at herske over Herulerne, af en anden nævnes som herskende over et Folk af andet Navn. Saaledes kalder Procopius (den got. Krig, I. 20, II. 7, 9) en vis *Sindual* eller *Sindval,* Erulernes Fyrste. Paulus Diaconus (II. 3) kalder ham derimod *Brenternes* Konge. En herulisk Stamme, eller maaskee Herulerne i Almindelighed, saaledes og de hos Gauterne bosatte, kaldtes altsaa Brenter. Men nu lader Skalden den saarede, alderstegne Beovulf bede sine Mænd begrave ham paa Hronesnes, saaat de Söfarende siden kunne kalde Stedet Beovulfsborg, naar *Brentingerne* langveis fra sejle forbi. Med disse Brentinger

---

Romö. Dennes Navn blev nemlig i fordums Dage ej skreven med langt œ eller *o*, men derimod med kort *y*, *Rymö*, see Valdemars Jordebog.

kan neppe andet være meent, end den heruliske, paa Rigets yderste Kant bosatte, Stamme. Og i v. 4983-85 kaldes Gauternes nærmeste Nabofolk *Gifðas* (Gepider, d. e. Vither) Gár-Daner, og Indbyggerne af Sverige.

14. I Begyndelsen af det 6te Aarhundrede see vi saaledes Danenavnet *jevnt* udbredt over det hele nuværende Danmark indtil Varnernes Grændser. Landet blev endnu kaldet deels Gotland, deels de skandiske Lande, lutter Benævnelser, nedarvede fra Goterne, og Daner og Goter synes saagodtsom ganske at have smeltet sammen, men Dane-Navnet var dog forherskende; Danerne vare Landets Hövdinger, og danske Konger af Skjoldungernes Æt raadede for Nationalhelligdommen i Hleidr. Betænke vi den Overeensstemmelse i Institutioner og Leveskik, som i hine hedenske Tider var mellem Nord- og Syd-Germaner; en Overeensstemmelse, der ogsaa i Eddadigtene lade de nordiske Völsunger blande sig mellem de tydske Niflunger uden at der ymtes om nogen Nationalforskjellighed, saa begriber man let, hvorledes begge de nærbeslægtede Folk kunde smelte saaledes sammen, især da man seer, at de danske Konger ikke tilintetgjorde, men vedligeholdt den ældre gotiske Nationalhelligdom i Hleidr, ja maaskee endog derpaa for en stor Deel grundede deres Magt[1]. Det ubetydelige

[1]) Det er allerede af flere bemærket, hvorledes enkelte Partier af Saxos Frode-Sagn ligefrem ere Modificationer af de i Eddaerne og Sagaerne forekommende Sagn om *Freyr*, saaat man næsten maa slutte, at Saxo, eller en tidligere Sagn-Fortæller, har forvexlet Formen *Frø*, accus. af den olddanske Form *Frør*, med *Fróði*. Det heder saaledes om Frode III, at hans Död skjultes i 3 Aar for hans Undersaatter, aldeles som Ynglingasaga fortæller det om Frey, og hans Lig förtes om paa en Vogn, aldeles saaledes som Freys Billede ifölge Fortællingen om Gunnar Helming i Olaf Tryggvesöns Saga förtes om blandt de Svenske. Derhos er Frode I, hvilken, som ovenfor viist, kun er vilkaarlig Udsondring af den oprindelige Eenhed i Frode-Personligheden, hos Saxo en Sön af *Had-*

Særegne, som kunde charakterisere Sydgermanismen, maatte

---

ding, og denne Hadding er igjen intet andet, end en anden Indklædning for den mystiske Njörds Personlighed. Thi de Vers, Saxo (I. B. S. 17, 18) lægger Hadding og hans Hustru, den norske Kongedatter Ragnhild, i Munden, hvori de gjensidigen udtrykker deres Utilfredshed med hinandens Hjem, er en paa Saxos almindelige Maneer forfattet Oversættelse af de bekjendte Vers i Edda, hvorved Njörd klager over Thrymheim, Skade over Noatun. Og den Maade, paa hvilken Hadding bliver valgt af Ragnhild, er i det Væsentlige den samme, som den, paa hvilken Njörd vælges af Skade. Skade vælger ham efter Födderne, Ragnhild vælger blandt flere Ynglinger *contrectatione corporum*, det vil her sige *crurum*, thi hun fölte efter den Ring, hun havde gjemt i Saaret i Haddings Been *(crus ejus annulo vulneri incluso obsignatum reliquit)*. Fremdeles lader Saxo Hadding være den, som indstiftede det store Freys-Offer (*Frø-blót*, efter olddansk Form) i Uppsala (Saxo, S. 16), det samme, om hvilket Adam af Bremen fortæller: *solet quoque post novem annos communis omnium Sveoniæ provinciarum solennitas celebrari*; og naar vi nu erindre, hvorledes Thietmar af Merseburg paa det ovenciterede Sted ligeledes omtaler den niaarige Periode for Leidre-Offringerne, og derhos, hvorledes disse Leidre-Offringer nödvendigviis maae være de samme, som dem, hvortil Tacitus i Anledning af *Nerthus*-Dyrkelsen paa den bedækkede Vogn hos Vuithonerne m. fl. sigter, saa have vi her altformange Coincidenspunkter, til ej at opfatte den Sammenhæng, der ligger til Grund for det hele, saaledes at de hvert 9de Aar tilbagevendende Offerfester for *Frey* eller *Frø* (i de ældste Tider *Frauir*, gotisk *Fravis*), i Forbindelse med hans Fader eller Moder *Njörðr* eller *Njörð*, i de ældste Tider *Nirður* eller *Nirðu*, got. *Nairþus*), vare en særegen Ritus, der var fælles for Leidr og Uppsala, og paa disse Steder synes at have været celebreret med störst Pragt og Höjtidelighed. Men vi kunne gaae noget videre i at bestemme denne Ritus's Oprindelse, forsaavidt som vi nærmest troe at burde kalde den *gotisk*. Hvad Nerthusdyrkelsen angaar, er dens Beskaffenhed allerede viist. Grimm har derhos i sin Mythologi S. 317, 322 ved en særdeles interessant Undersögelse tilstrækkelig godtgjort, at *Haddingr (homo capillatus)* egentlig blot svarer til det Navn, Jor-

derfor snart aldeles svinde, kun med Undtagelse af de i

---

nandes tillægger en gotisk Heltestamme, nemlig *Azdingi* (ɔ: *Hazdiggós*), paa Angelsaxisk *Heardingas*. Men disse Haddinger, Hazdinger eller Heardinger staae i den nöjeste Sammenhæng med *Frey*. „Det er bekjendt, hvorledes det patronymiske Navn *Yngvi* saaofte sættes i Forbindelse med *Freys* Navn. Snorre fortæller udtrykkelig i Ynglingasaga, Cap. 12, at Frey ogsaa hed *Yngve*, og hans Ætlinger derfor *Ynglinger*; ligeledes i Cap. 20, at enhver af Ætten altid var kaldet *Yngve* eller *Yngune*, og alle tilsammen *Ynglinger*. Dette Navn, *Yngvi*, maa man ikke forestille sig dannet af *ungr*, men det kommer af Roden *ing*, hvortil Afledsendelsen *vi* er föjet, og hvor *v* efter en i Oldnorsken sædvanlig Analogi bevirker en saakaldet sterk Omlyd, ligesom i *syngva* f. *singva*, gotisk *siggvan*, *ykkar* f. *ikkvar*, gotisk *igqvar* o. s. v. Formen er derfor opr. *Ingvi*; derfor findes ogsaa i Svensk, hvor Afleds-v-et somoftest udelades, *Ingi* (see Slægtrækken i Fants Scriptores rerum Svecicarum I p. 2 og 5). Formen *Ingi* optoges siden i den norske Kongeæt, da den svenske Konge *Ingi Steinkelssöns* Sönnedatter *Ingerid* blev gift med den norske Konge Harald Gille, og opkaldte sin Sön efter sin Farfader. Man finder saaledes ogsaa baade *Yngvi-Freyrr* og *Ingifreyrr*, ja endog *Ingunarfreyr* (*Œgisdrekka* 43) om hinanden; ligesaa det afledede *Ingvarr* (eg. *Ingvharr*, gotisk *Iggvjahari*) afvexlende med *Yngvarr*. *Frey* og *Ingvi* ere saaledes uadskillelig forbundne. Nu heder det udtrykkeligt i et gammelt angelsaxisk Kvad om Runebogstavernes Navne, der meddeles efter Hickes hos W. Grimm i hans Skrift over tydske Runer: „*Ing* var först hos *Östdanerne*, indtil han siden gik over Voven mod Öst, og *Vognen* fulgte ham. Saaledes kaldte *Heardingerne* denne Helt". Her have vi igjen den charakteristiske Vogn (σκηνὴ, *hleiþra*); her heder det udtrykkeligt at *Ing* (den oprindelige Stamme i Navnet *Ingvi*) var Heardingernes eller *Haddingernes* (Azdingernes, Goternes) Benævnelse paa det Væsen, som forhen havde været hos Öst-Danerne. Hvorledes Navnet *Ingvi*, den svage Form af *Ingr*, stemmer med det oldhöjtydske *Inguio*, der forekommer i flere Navne, som *Ingviomerus*, oldn. *Ingimarr*, har Grimm viist (l. c. S. 320), ligeledes, at Folke-Navnet *Ingævones*, eller, som det og læses, *Ingviones*, hos Plinius og Tacitus kun er

Fleertal af samme Navn, der ogsaa forekommer paa Angelsaxisk i Beovulfdigtet, hvor Talemaaden *freá Ingvina* (Ingvinernes Herre, ligefrem *Yngvifreyrr*, *Ingunarfreyrr*) eller *eodor Ingvina*, ligeledes Ingvinernes Herre, oldn. *jaðarr*) bruges om Danernes Hersker *Hróðgár*. Efter Tacitus vare Ingævonerne en af det tydske Folks tre Hovedafdelinger; Navnet kan imidlertid gjerne være mindre heldigt valgt, og oprindeligt kun betegne en enkelt fremragende Herskerstamme, men ved en Misforstaaelse være udstrakt til en heel Afdeling; hvilket ogsaa Plinius's Inddeling, hvorved Ingvionerne sættes som en egen Afdeling ved Siden af Vindilerne, uagtet de dog umiskjendeligt höre til samme Afdeling som disse, synes at vise. Men Plinius (IV. 13, 96) siger selv, at Ingvionerne er den förste germaniske Stamme, fra Östen regnet, og da, hvad ovenfor er viist, de tre tydske Hoved-Afdelinger, Nedertydskere, Overtydskere og Goter maa have været saaledes fordeelte, at Goterne boede östligst, d. e. nordöstligst, falde ogsaa paa denne Maade Goter og Ingvioner sammen. At nu *Hróðgár*, hvis Undersaatter endnu for en stor Deel vare Gotiske, kunde kaldes Ingvinernes Herre, bliver saaledes heel naturligt. Men hörer nu Frey nærmest til de samme Ingviner, saa bliver han nærmest en *gotisk* Guddom, saavelsom Njörð og Systeren Freyja. Og disse trende höre alle ifölge Eddalæren til de saakaldte *Vaner*, der efter længere Strid sluttede Forlig med Aserne, saaledes at Njörd, Frey og Freya bleve optagne i disses Tal. Betegne nu Vanerne gotiske, eller sydgermaniske Special-Guddomme, der oprindelig ikke kjendtes af Nordgermanerne? Dette bliver efter det foranförte höjst sandsynligt, og Mythen om deres Fredsslutning, betegner altsaa meget passende en Forening mellem Nordgermaner og Sydgermaner. I Sagnet om Fredsslutningen med Vanerne möder igjen den mærkelige Omstændighed, at Njörd, som det hed (Yngl. S. cap. 4), i Vanaheim havde haft sin Syster til Egte, og med hende haft Börnene *Frey* og *Freyja*, men at et saadant Giftermaal ej var tilladt blandt Aserne. Hvo var denne ellers ubekjendte Syster af Njörd? Maa man ikke her tænke paa en kvindelig Njörd (den gotiske Nerthus) ved Siden af den mandlige, ligesom vi have den kvindelige *Freya* ved Siden af den mandlige *Frey*? Og skulde der ikke i Navnet „*Vaner*" ligge Begrebet af

i Landsbyer, ikke i enkelte Gaarde), der begunstigede en

---

en vis Ancipitet skjult? Saameget er idetmindste vist, at Ordene *missa* og *vanta* begge betyde „at mangle", men at Stammen *mis* i Sammensætning oprindelig betegner en Forskjellighed, en Omvexlen; skulde *van-* ogsaa oprindelig betyde det samme?

Hvad nu Navnet *Freyr* angaar, da betyder det oprindelig kun „Herre", ligesom dets Feminin *Freyja*, sammendraget *Frú*, efter Snorres udtrykkelige Vidnesbyrd og hyppig Sprogbrug betyder „Frue". Hin Betydning af *„Freyr"* viser sig især i det Gotiske, hvor den svage og derfor mere emphatiske Form *frauja* hos Vulfila bruges til at gjengive Bibelens „Herren", og paa samme Maade i Oldhöjtydsk *fróho*, Angels. *freá* (f. Ex. hos Cædmon: *freá älmihtig*, den almægtige Herre). Men kan Ordet endog af streng-christelige Forfattere benyttes som et Appellativ for Gud eller Christus, saa kan umulig, idetmindste i Gotisk, Oldtydsk eller Angelsaxisk, noget hedensk eller afgudsmessigt have klæbet derved, og det maa saaledes i egentlig Forstand have været appellativisk, d. e. blot betydet „Herren"; men den Herre, som dermed κατ' ἐξοχήν meentes, kan da igjen ikke have været nogen underordnet Guddom, men i Hedendommen den överste Gud, og det er saaledes at antage, at *frauja* eller *fravis* hos Goterne, *fróho* hos Oldhöjtydskerne, *freá* hos Angelsaxerne kun var det sædvanlige Værdighedsnavn, hvorunder man forstod Odin (*Vódans, Wuotan, Vóden*), saaat maaskee endog dette Odins egentlige Navn der forholdsviis sjeldnere har været brugt. Nu er det en bekjendt Sag, at der i den nordiske Mythologi (efter Edda) hersker en Forvirring med Hensyn til *Frigg*, Odins Hustru, og *Freyja*. Det er ikke Frigg, men Freyja, som deler Valen med Odin; i det angelsaxiske allitererede Homili, optagen i Annaler for nord. Oldkyndighed og Historie 1846 heder det udtrykkelig, at *Venus* paa Dansk kaldtes *Frycg* (S. 79) ɔ: Frigg; og Fredagen, der, som bekjendt, ellers udledes af Freyjas Navn, udledes i en gammel svensk Paraphrase af Bibelen af *„Frig drötning Odhins kono"*. Benævnelsen *Frú*, som ej alene af Snorre erklæres at være synonym med *Freyja*, men endog virkelig er synonym dermed, (da *húsfrú* og *húsfreyja* bruges om hinanden) er egentlig kun en Modification af *Frigg* eller rettere, som Angelsaxerne skrive, med *y*, *Frygg*, d. e. *Friggv*, med Aflednings *-v*;

tidligere Udvikling af en Adelstand, og Sproget, hvis

---

thi ligesom det gotiske *triggvs* paa Oldn. lyder *tryggr* og *trúr*, og ligesom der af *brú* dannes *bryggja*, saaledes svarer analogt *Frú* til *Friggv* eller *Frygg*. Odin havde, som oftere antydes, ogsaa været gift med *Jörð*; Freyja derimod med *Óðr*, for hvilket Navn en Variant i den svenske Codex af Sn. Edda virkelig har Odin. Her synes saaledes en fuldstændig Forvirring eller Forvexling at herske, nærmest opstaaet af hin Dilogi i Freyja-Begrebet. Og paa den anden Side kaldes Freyr etsteds (*Skirnismál v. 3*) *fólkvaldi goða*, hvilket antyder at han skulde være den överste Gud. Den rette Sammenhæng synes at være den, at der ved Indlemmelsen af de gotiske eller vaniske Specialguddomme har fundet en Misforstaaelse Sted. Goterne have kaldet deres överste Ans (*Vódans*) og deres överste Gudinde (*Nairþus*) i daglig Tale „Herren" og „Fruen" (*Fravis* og *Fravi* eller svagt *Frauja* og *Fraujó*). Det har maaskee været saa særegent for Goterne, som for Sydgermanerne i Almindelighed, at benytte sig af denne Benævnelse, at Nordgermanerne, der kom i Berörelse med dem, og ikke vare vante til at betegne hine Guddomme saaledes, vante sig til at betragte *Frauja* og *Fraujó* (*Freyrr* og *Freyja*), som særegne Guddomme, som Personligheder, forskjellige fra Odin og hans Hustru, hvilket var saa meget lettere, naar — hvad Beretningerne om Offringerne i Leidr og Fröblot synes at antyde — deres Dyrkelse foregik under en særegen Ritus. Skulde nu disse formeentlig særegne Guddomme optages blandt Aserne, maatte nödvendigviis en Forvirring opstaa. Freyrr kunde efter Nordboernes Forestillinger ej være gift med *Freyja*, deraf Sagnet om at hendes Mand *Od* eller *Odin* havde forladt hende. Som Frigg blev hun Odins Hustru, men som Freyja deelte hun dog Valen med ham. Odins egentlige Hustru var efter den ældste Forestilling upaatvivlelig *Jörð*, men dette er ingen anden end den gotiske *Nairþus*, Tacitus's *terra mater*, sædvanlig *airþa*, men med N euphonicum, og efter 3die Declination (der er fælles for begge Kjön og saaledes vel her instinctmessig er valgt) forandret til *Nairþus*, ligesom ogsaa *jörð* og *Njörð* omvexler i Oldnordisk, f. Ex. i Navnet paa den norske Ö *Njarðarlög*, der ligesaa hyppigt skrives *Jarðarlög*. Nu kom ved Siden af *Jörð* den gotiske *Nerthus* ind tilligemed *Frey* og

sterke Helden over mod Nordisken vi paa de blekingske

Freyja. Man kunde heraf ikke længer gjöre nogen kvindelig *Njörð*, eller rettere, en saadan lod sig ej længer optage, thi man havde allerede Hustruer nok for den överste Gud, men den hermaphroditiske Form begunstigede Dannelsen af et Sagn om en dobbelt Njörd, en mandlig og en kvindelig, af hvilke denne blev tilbage i Vanaheim, medens den mandlige ogsaa indlemmedes blandt Aserne, skjönt man öjensynlig var forlegen med ham, thi som Guddom staar han egentlig overflödig; Sönnen Freyr overflöjer ham aldeles; man maa anvise ham Jettekvinden Skade til Hustru, med andre Ord, man har paa ham tillempet det gotiske eller ingvionske Hadding-Sagn, og selv denne Skade fremtræder derhos som Odins Medhustru, det vil sige Njörd og Odin identificeres. Ogsaa *Frey* maa man anvise en Jettekvinde, Gerd, til Hustru; han opdager hende fra Lidskjalf, Odins Sæde. Indlemmelsen af Vaneguddommene, eller den mythiske Fredsslutning med disse, var saaledes egentlig kun Indförelsen af Nerthusdyrkelsen eller Fröblot; deraf udspandt sig de fire nye Personligheder, med hvilke man kom i saadan Forlegenhed, Njörd, Frigg, Frey og Freyja ved Siden af Odin og Jörd.

Men denne Indlemmelse kan neppe have skeet paa anden Maade, end derved, at en gotisk eller ingvionsk Herskerstamme blev mægtig og anseet blandt Nordgermaner, og vedligeholdt sin særegne Ritus, tillempende den paa den nordgermaniske. En Mængde Analogier i denne Henseende frembyder sig blandt de gamle Romere og Grækere. Nu er det vist at Ynglingestammen i Uppsala, fra hvilken siden Norges Konger nedstammede, virkelig betragtedes som en særegen Stamme for sig, der udledede sin Herkomst netop fra de nysnævnte gotiske eller ingvionske Specialguddomme, Njörð og Frey, og tildeels endog satte *Yngvi* (Ingvio) i Spidsen for Stammen, hvilket skeer i Are frodes Islendingabók og i den hos Fant (l. c.) meddeelte Slægtrække. Og Navnet *Ynglinger* siger selv ikke andet, end „Yngves Efterkommere", ɔ: „Ingvionerne". Vi have seet, at der herskede et bestemt Sagn om Indstiftelsen af Fröblot ved en Hadding, altsaa en Ingvioner; noget lignende kunde vel og ligge til Grunden for Sagnet om Odins Ankomst til Uppsala. Det historiske Grundfactum torde derfor maaskee være dette, at en ingvionsk Herskerstamme, af samme Æt som Hróðgárs

Runestene have seet (jevnför ovenfor S. 277-283)[1].

Ingviner, i den Tid, da Goter og Nordboer endnu tumlede sig om hinanden paa Halvöen, har erhvervet Magten i Uppland eller rettere Tiundaland, bibeholdt sin egen Gudsdyrkelse, og saaledes oprettet det saakaldte Frøblot, hvoraf igjen fulgte Friggs, Njörds, Freys, og Freyjas Indlemmelse blandt Aserne. Dette bestyrkes og af den mærkelige Omstændighed, at nogen speciel Dyrkelse af Frey og Njörd kun kjendes i de Lande, hvor Ynglinger have hersket, nemlig Sverige, Norge og Island. Saxo kjender ikke *Njörd*, kun den gotiske Hadding; man vil neppe finde et eneste dansk Stedsnavn, sammensat med *Njörd*, et tydeligt Vidnesbyrd om, at han ej kjendes i den olddanske Gudelære, og at Nerthus her i den saaat sige förhistoriske Tid kun var et Appellativum. Saxo giver ligeledes tydeligt nok at forstaa, at han, og derfor vel rimeligviis ogsaa de danske i Almindelighed, ansee Frø for en svensk Guddom. De ikke faa danske Stedsnavne, sammensatte med *Frø*, kunne ligesaavel udledes fra *frør* (Herren), appellativt Epitheton til Odin, som fra det samme Ord, brugt som Egennavn. Ligesaalidt findes i den oldtydske Mythologi nogen Antydning til Njörd, eller til *Fróho, Freá* i anden Betydning end appellativisk, om den överste Gud. Dette anerkjender tildeels Grimm (Mythol. S. 190), ligesom han ingen Exempler anförer, hvoraf man kan slutte til en særegen Personlighed for Froho efter Tydskernes Forestilling. Mærkeligt er det, at den upsalske Nerthusdyrkelse, som vi nu vel kunne kalde den, eller Fröblot, ligesom det efter Sagnet var indstiftet af en Ingvi, saaledes ogsaa omsider ophævedes af en *Ingvi* (Inge Steenkelssön). Det er forresten ikke umuligt, at der kan have været flere slige ingvionske Ætter hist og her i Norden, hvilke siden ere slaaede sammen i een Æt; saaledes nævner f. Ex. Ynglingasaga Hugleik, der af Saxo endog henföres til Irland; Ingjald Ildraade og Sönnen Olaf staae, som ovenfor viist, i svag Forbindelse med de tidlige Ætled.

[1]) Man tænke sig desuden de hinanden berörende Sprog i deres ældre, mere primitive Form, og de ville allerede derved næsten falde sammen. Saaledes vise de ældste angels. Manuskripter, at man i meget gammel Tid virkelig ikke kjendte den Forvanskning af *a* til *ėa* og *ā*, der ellers er sædvanlig i almindeligt Angelsaxisk;

Men den jevne Overgang fra Sydgermanisme til Nordgermanisme maatte derhos særdeles begunstiges ved den tidligere *Eenhed* af Danmarks Befolkning. Den synes nemlig heelt igjennem, lige til Angeln, eller de af Angler beboede Egne, at have været *eensartet gotisk*. Vi have allerede seet, at Reidgotaland i Sagaerne angives som Jyllands ældste Navn. Uagtet det vistnok er rimeligere, at Reidgotland har været Navnet paa det store gotiske Land söndenfor Östersöen, saa tör man dog ikke ligefrem, mod Sagaernes eenstemmige Vidnesbyrd benegte, at ogsaa Jylland kan have været regnet dertil, eller idetmindste haft gotisk Befolkning. Derfor kunde vel og Benævnelsen *Gotland* om Jylland i Ohtheres Reiseberetning istedetfor *Eotland* ikke saa ganske regnes ham til Fejl, men ligesaavel ansees som en Beviisgrund for Tilværelsen af en Tradition, der regnede Jyderne til den gotiske Stamme. At de faa gamle Love af de kentiske Konger, der ere os opbevarede, ere i reent angelsaxisk Sprog, kan ikke afgive noget Vidnesbyrd om at Jyderne, fra hvem Kentboerne stammede, ogsaa vare Nedertydskere, eller talte anglisk; thi disse Love ere senere nedskrevne, og Jyderne, som udgjorde den mindste Deel af Indvandrerne, maatte snart ligesom fortabe sig i den övrige Masse [1]. Navnet paa Vend-

man satte rent *u* og *i*, ikke *o*, *e* eller *eo*. Oldnordisken kjendte heller ikke Omlyd. Sammensætningsordet *keaðo*, Oldn. *köð*-, vilde saaledes baade i Got., Ang., og Oldn. lyde *kaþu*-. Navnet *Hjörleifr* vilde lyde paa Got. *Hairulaifs*, udtalt *Herulaifs*, Angels. *Hiruláf* (sædv. *Heoroláf*), Oldn. *Hirulaifr*. Forat mödes halvvejs behövede Goten og Nordboen kun at udelade Flexionsendelsen, eller mödes i Angelsaxisk. Dette kan heel vel forklare, hvorfor Nordisken tidligst yttrede Tendens til at afkaste de strenge grammatiske Endelser i Danmark.

[1]) Fra Jyderne nedstammede iflölge Saxerkröniken kun Beboerne af Kent, Öen Wight, og en enkelt Æt i Wessex. Derfor kan det bekjendte Sted i Edvard Confessors, meget sildigere end

syssel, Vendil, og paa Vendlefolkherred i Ribe Stift, vidner om vandalsk (altsaa til gotisk Stamme hörende) Befolkning i disse Egne. Noget lignende kunde man maaskee og udlede ved at sammenligne de Personsnavne, der forekomme i de ældste Diplomer fra Kent, med Navne fra andre Dele af England. Thi uagtet Navneforraadet vel overhoved maa antages at have været fælles for alle Germaner, saa vide vi dog altfor vel, at en Stamme foretrak een, en anden Stamme en anden Klasse af Navne; vi vide det af vort eget Sprog, thi f. Ex. *Harald*, saa almindeligt i Norden, er allerede sjeldnere blandt Angelsaxerne, og forekommer neppe i Tydskland, ligesaa *Hákon*, *Olaf*, *Hallvard*, *Eystein* o. fl. Ikke engang det danske *Tóki* eller *Túki* forekommer i Norsk. Saa og i Gotisk. Goterne synes at have haft Kjerlighed for Navne paa *-gisel*, som Godegisel, Theudegisel, o. fl., Navne paa *-mund*, som Thorismund o. s. v.; Navne paa *-gisel* ere derimod neppe at opdage i sædvanlig Angelsaxisk, uden nogle Gange, og altid omsatte til *-gils*. Af kentiske Navne findes *Hamigisilus*, *Tangisilus*, *Angemund*, *Égisa*, *Raban*, *Gebmund*, *Agesmund*, lutter gotiske Former, der forgjeves ville söges i Diplomer fra Angler eller Saxer. *Egisa* er ogsaa Navnet paa en vestgotisk Konge; *Raban* er det got. *Hrabans*, angels. *hräfen*; *Gebmund* det got. *Gibamunds*. Alt tyder saaledes hen paa at Jyderne vare oprindeligt *Goter*.

Hvad nu forresten den angliske Befolkning i Sönderjylland angaar, saa maa den efter Indvandringen i England have været saagodtsom *aldeles forsvunden*. Deels maatte Indvandringen være særdeles talrig, naar den i den Grad

hans Levetid, nedskrevne Love, hvor noget af den gamle vestsaxiske Kong Ines Lov citeres til Beviis for Anglers og Jyders Eenhed, ej have stort at betyde, thi allerede paa Ines Tid maa de have været aldeles sammensmeltede.

kunde forandre Englands Udseende, at et nyt Sprog, nye Stedsnavne indförtes. Og Beda, der skrev saa tidligt som i förste Halvdeel af 8de Aarhundrede (föd 673, död 735), siger udtrykkeligt, at Anglernes ældre Hjem stod öde mellem Jylland og Saxland[1]. Kan nu end dette ikke tages aldeles bogstaveligt, saa vidner det dog om, at et Sagn om en saagodtsom udtömmende Udvandring havde vedligeholdt sig i England, og dette Sagn kan ikke have været uden Grund. De til dansk Nationalitet overgaaende gotiske Jyder kunde saaledes uhindret udbrede sig i de af Anglerne forladte Egne, og de Spor, man nutildags troer at have fundet af Angelsaxisk i visse Egne af Nörre- og Sönder-Jylland, kunne alle ligesaavel udledes af Frisisken, og forklares ved en senere Paavirkning af dette Sprog. Om Frisiskens overordentlige Lighed med Angelsaxisk ved Siden af en större Tilböjelighed for grammatiske Former, der ligne Nordisk, kan man ved at sammenligne begge Sprog i Grimms deutsche Grammatik fuldkommen overbevise sig. Men alle de Vink, historiske Antydninger give, sammenholdte med, hvad der maa ligge i Sagens Natur, lede til det Resultat, at den angliske Befolkning og angliske Nationalitet *aldeles* er forsvunden paa Halvöen, kun efterladende Spor i nogle faa Navne, som Angeln, Egidor, og har maattet give Rum for den dansk-gotiske. Den danske Befolkning var saaledes i Skjoldungetiden *eensartet* lige ned til det ældre Anglelands sydlige Grændse.

Denne Grændse var og i den gamle angliske Tid sikker nok; det var Eideren, paa angelsaxisk *Égidor*, hvilket Navns Identitet med *Fífeldor*, der forekommer i Vidsíðkvadet, Grimm tilfredsstillende har viist i sin deutsche Mythologi, S. 219. Men ved *Égidor*, Oldn.

[1]) Beda, I, 15: *illa patria, quæ Angulus dicitur et ab eo tempore usque hodie manere desertus inter provincias Jutarum et Saxonum perhibetur.*

Œgisdyr, i begge Sprog, *Øgers*[1], *Havets Dör*, kan man oprindelig neppe have forstaaet den egentlige Flod, men snarere dens Munding. Hvorledes der i hine ældgamle Tider saa ud paa denne Kant, er vanskeligt at gjette. Af den bekjendte Beretning om *Fosetesland* (Helgoland), sammenholdt med hvad vi ellers vide om de Oversvömmelser, der i disse Marskegne fra Tid til anden have fundet Sted, kunne vi nok antage, at Landet har strakt sig meget langt ud mod Vest, og rimeligviis næsten til en Diagonallinje fra Dollart til Hjerting. Men den Afsondrethed, hvori Friserne, der beboede disse Egne, stedse synes at have været fra Naboerne i Öst, bringer os paa den Formodning, at deres Land ved mellemliggende Strömme har været adskilt fra Fastlandet, saaat det omtrent kan have haft det Udseende, som for nærværende Tid Provindsen Zeeland. Paa det Sted, hvor Eideren havde sin Munding, var der da vel et videre Gab, der satte det indre Land, Anglernes Hjem, i umiddelbar Forbindelse med Havet, og dette var da den egentlige Havdör, Havets Port. At man nu siden vedblev med Navnet opad Strömmen, er i og for sig heel begribeligt, men isaafald kunde ligesaagjerne *Treenen* faa dette Navn, og Outzens Mening, at Treenen ogsaa har været regnet for Eideren, synes heel antagelig.

Denne Grændse maae allerede Anglerne have sögt at sikkre sig med en Iver, der vidner om den heftigste Jalousie og et fuldstændigt Nationalhad mellem dem og de söndenfor boende Saxere, der, som vi af Guldhorn-Indskriften

---

[1]) Det er ubegribeligt, hvorfor man i Danmark har optaget den islandske, med det danske Sprogs Charakter ufordragelige Form *Ægir*. Islænderne lade Omlyden af *ó* blive æ, istedetfor œ; de sige dæma, ikke dœma. Men i Olddansk sagdes *døma*, og hvis man havde haft Sproglevninger, hvori Havgudens Navn forekom, vilde det være skrevet *Øgir*, *Øgher*. Roden er det i Got. brugelige, i Oldn. obsolete *ógan*, frygte, hvoraf *ótti*.

see, allerede langt op i Tiden kaldtes *Holtinger*, men ogsaa (i Vidsíðkvadet, der regner dem blandt Sveverne, *Svæfe) Myrginger*, hos Geographen af Ravenna (I, II) *Maurungani*, et Navn, der rimeligviis ogsaa betegner Skovboerne. Thi hvis ikke Anglerne havde betragtet dette Grændsespörgsmaal som en overordentlig vigtig Sag, en fuldkommen Æressag, vilde vel neppe Offa's eller Uffe's bekjendte Kamp være bleven saaledes foreviget. Saxo fortæller, som bekjendt, dette Sagn bedst og fuldstændigst; at han henregner det til den danske Historie, er ej at undres over. Det samme gjör Sven Aagesön. Det fortælles ogsaa, skjönt noget forvansket, og localiseret til England, i Matthæus Paris. *Vita Offæ primi*. At det tilhörer Anglernes Urhistorie för Udvandringen, viser Slægtregistret i Chron. Sax. S. 34, der nævner *Offa*, Faderen *Värmund* og dennes Fader *Vihtläg* (Wiglet ɔ: Viglec hos Saxo), men kalder *Vihtläg* Odins Sön. Endelig omtales det i Vidsíðkvadet v. 69-88 med allerstörste Berömmelse: „Offa beherskede Angler, Alevih Daner, den kjekkeste blandt disse Mænd; dog udförte han ikke berömmeligere Krigerdaad (*eorlscipe*) end Offa, thi denne tilkæmpede sig — en ædel Kæmpe — allerförst det störste Rige; ingen, ikke ældre end ham, udförte med eet Sverd större Heltedaad; ved Fifeldor (Eideren) bestemte han Grændsen mod Myrgingerne, og saaledes som han ved sin Kamp bestemte den, overholdtes den siden af Angler og Svever." Den Hidsighed, hvormed Grændsen forsvaredes, og den Berömmelse, hvormed Offas Kamp sidenefter omtaltes, viser bedst Eiderens ældgamle Betydning som *Folkegrændse*, og udelukker enhver Tanke om nogen varig venlig Forstaaelse mellem de söndenfor denne Grændse boende og deres nordlige Naboer.

Anglernes Land eller en Deel deraf kaldtes, som vi ovenfor have seet, *Sillende* eller *Sinlendi*. At dette Navn

virkelig skulde være det samme, som Marsklandet, eller blot *Sylt*, der i Middelalderen skal have hedet *Seland*, skjönt den i Valdemars Jordebog heder *Syld*, synes vanskeligt at kunne forenes med Obtheres Udtryk, der antyde at Sillende berörte Östersöen; og den östlige Kyst af Sönderjylland kunde man ikke vel kalde et sidt Land, ligesom Sillendes Beboere i hiint Tilfælde maatte være Friser. Men Betydningen af Navnet bliver paa den anden Side en Gaade.

Friserne, der nævnes i disse Egne ligefra Drusus's Tog (Tac. Ann. IV, 72) have haft deres Lands særegne Beskaffenhed, der sikkrede dem mod Folkevandringernes Oversvömmelser, medens den stillede dem blot for Havets, at takke for den Mulighed gjennem saa mange Aarhundreder at kunne vedligeholde deres egen, eller rettere en old-germanisk Nationalitet. At den Deel af Frisland, der strakte sig langs den jydske Halvöes Kyst, ligesaalidt regnedes til Anglernes Land, som senere til Jylland, er klart, men hvorledes Grændsen dannedes, om ved mellem-kommende Strömme eller paa andre Maader, maa lades uafgjort. Friserne vare Nedertydskere, men deres Mundart var af alle tydske i Middelalderen mest lig den nordiske. Der var mindre Forskjel mellem Frisisk og Oldnordisk, end mellem Oldhöjtydsk og Frisisk, ligesom der vel nu er större, eller ikke mindre Forskjel mellem almindelig tydsk og frisisk Leveskik, end mellem frisisk og dansk.

15. Udkaste vi os nu efter alt det foranförte i korte Omrids Danmarks ethnographiske Historie, saa maa vi först opstille en *ikke-nordisk*, men alene *sydgermanisk* Periode, hvori Goter boede overalt i Landet, undtagen i Sönderjylland, hvor der boede Angler. Goter have ligeledes maaskee boet i Gautland og i Alfheim. Men ved den angelsaxiske Udvandrings Tider begyndte *Daner*, et nordisk Folk, ligesom *Gauterne*, med hvem de vare nöje

beslægtede, og som i videre Forstand ogsaa kaldes Daner, at vise sig overalt i det senere saakaldte Danmark, fra Skaane til Sönderjylland, deels beherskende, deels blandende sig med Goterne, tilligemed dem trængende ned til Eideren. Dette er Skjoldungeperioden og Leidrekongernes Tid. Landet kaldes endnu Gotland, tildeels og Scandia, men Folket *Daner*; de herskende Daners Sprog blev vel modificeret af Goternes, men arbeidede sig dog gradeviis tilbage til den egentlige Nordiskhed. I denne Tid ere rimeligviis de fleste Stedsnavne opkomne, og de ere (see Werlauff om det danske Sprog i Slesvig S. 24 fgg.) ligesaa nordiske i Sönderjylland, som i nogen anden Deel af Riget, fremdeles et Vidnesbyrd om Jevnheden af de nordiske Elementers Udbredelse, og deres egale Virkekraft og Virkemaade. Kun det frisiske Kystland betragtes som et Land for sig, og de Danske uvedkommende. Fra denne Tid skrive sig de fleste Mindesmerker med gotiske Runer; de sydgermaniske Nabofolk begynde at regne Beboerne af de nordiske Lande som et eget Folk for sig, hvilket de tilsammen kalde *Marcomanni* eller *Nordmanni*. Endelig fremstaar Sigurd Ring fra Nord-Germanismens ældre Hjem, Garderige, i Spidsen for ublandede nordiske Skarer, fælder den sidste Leidrekonge, Harald Hildetand, der nu betragter sig, og betragtes af sine Undergivne, som Halv-Dane-Nationalitetens Repræsentant. Sigurd Ring aabner den sidste, reen nordiske Periode, og opretter *Danaveldet*; Navnet Danmark bliver almindeligt, og nye Sværme af Nordgermaner sætte sig i Masse fast i Landet; Blandingssproget ophörer, idetmindste blandt de Herskende, ublandet nordisk Sprog indföres, fra Skovene ved Eideren og Slien, hvor Stedsnavne og Runestene vidne derom, til Landets östligste Grændser. Sværme af nordiske Vikinger brede sig ved *Danaveldets* Oprettelse ud over det övrige Europa, og kaldes derfor i Almindelighed *Daner*, deres Sprog den *danske*

Tunge. Det eneste, som vidner om forskjellige Sprogforhold fra hvad der finder Sted i de andre nordiske Lande, hvis Befolkning aldrig var andet end nordisk, er den större Lethed, hvormed Sproget afkaster de strengere grammatiske Former, det nordiske Princip er dog allerede saa rodfæstet, at det vedligeholder sig, trods Afslibningen, i alle Enkeltheder og i alle fölgende Aarhundreder. Det eensartede Substrat for Befolkningen i den sidste Periode, som i Skjoldunge-Perioden var tilvejebragt, gjör det og her muligt, at Folkets Regeneration bliver eensartet og heelstöbt. Det fölger heraf ligefrem, at naar Tydsklands Doctrinære paa Grund af en foregiven Tydskhed i ældre Tider hos et dansk Land fremkomme med Fordringer paa dette, og tale om Gjenforening, maa de conseqvent udstrække Fordringerne til det Hele, hvis de ej ville stille det Vilkaarlige i deres Paastand aldeles blot, thi ingen Deel af Danmark er oprindelig mindre dansk, eller mere tydsk, end en anden. Vove de det ej, da have de med det samme underkjendt den enkelte Fordring, og vedblive de desuagtet med denne, da udtale de dog i Virkeligheden det samme Princip, hvilket de, naar de ej i Tide fik Modbör, kunde falde paa at udstrække til det Yderste, og omsider ogsaa fordre de Dele af Sverige, der forhen have tilhört Danmark. Det er klart at Gotiskheden, hvorvel sydgermanisk, ikke vedkommer det nuværende Tydskland og er saaledes intet, hvorpaa Tydskland nu kan grunde nogen Vindicationsret, thi hele denne store Tredeel af Sydgermanismen er nu aldeles uddöd og forsvunden; den var det i Grunden allerede i Middelalderen, da Tydskland som et eget Rige skiltes fra det frankiske Monarki. Den stod desuden langt anderledes nær den nordiske Nationalitet, end nogen af de to andre Tredele, der nu danne Tydsklands Befolkning, nemlig Nedertydskere og Overtydskere. Om Gotisken siger Grimm selv, at det mere end noget

andet tydsk Oldsprog stemmer med det Oldnordiske. Under saadanne Omstændigheder blive Tydskernes Vindicationspaastande dobbelt latterlige, thi ei alene have Nedertydskere og Overtydskere intet med Goter at bestille, men den allerede halvnordiske Nationalitet hos Goterne maa ved den aarhundredelange Amalgamation med de nordiske Daner, som ovenfor er paaviist, være bleven aldeles nordisk, saameget mere som endog de næst Goterne med Nordboerne mest beslægtede Folk, Anglerne, efter det foranförte maa ansees at være forsvundne fra, eller af egen Drift at have forladt de danske Lande, hvor Goter indtoge deres Plads.

16. Det maa forresten ligge i Sagens Natur, at der i de nærmeste Grændse-Egne mod Frisland og Holsten, især under de allerede fra gammel Tid mislige Betingelser for Overholdelsen af Sprogreenheden, ikke kunde undgaas at enkelte sydgermaniske Egenheder bibeholdtes eller snarere optoges, f. Ex. den tydske Maade at tilföje Artiklen; men ikkedestomindre behöver man blot at læse det hos Werlauff (S. 18) meddeelte angelnske Fadervor, for at overbevise sig om Sprogets indre Nordiskhed, og for at indsee, at Tydskheden kun er den ydre Skal. Her er der i alle Fald ikke Tale om angelsaxiske, kun om *gotiske* Reminiscenser. Anglernes forrige Hjem blev dansk-gotisk i Skjoldungeperioden, reendansk i Danavældeperioden paa samme Maade og til samme Tid, som Landets övrige Dele. Det var en naturlig Fölge af det gotiske Sprogs og den gotiske Nationalitets nære Forhold til den daværende Nordiskhed, at de, naar denne blev herskende, ganske maatte fortabe sig deri. Paa samme Maade vilde Plattydsken, der i Mangt og Meget nuomstunder staar Dansken nærmere end Tydsken, overladt til Danskens Paavirkning umærkeligt fortabe sig i denne.

Der er endelig en Omstændighed, som ved Sammenligning af Nutidens og Oldtidens Nationalitetsforholde ej maa

oversees, at lige indtil Karl den stores Tider og maaskee længere ud i Middelalderen stod der ingen bestemt *fællestydsk* Nationalitet ligeoverfor den nordiske, men baade Nord- og Syd-Germaner havde en eneste *fælles germanisk* Nationalitet. Heller ikke stod *tydsk Sprog* i Bevidstheden ligeoverfor *nordisk*, men Nordisk regnedes kun som en anden Mundart ved Siden af Saxisk, Frankisk, o. s. v. Der gaves i Bevidstheden en Tidlang heller ikke noget *fælles Tydskland*, men Saxer, Franker, Svaber o. s. v. betragtede hinanden som forskjellige Folk, kun tilfældigviis forenede under en Overlehnsherre eller Keiser. Efterhaanden udviklede sig Forestillingen om et tydsk Rige, men ikke som nogen national, kun som en *dynastisk* Eenhed. Eenheden bestod i fælles Keiser, fælles Lehnsret, fælles eller eensartet Geistlighed og i en over de fleste Dele af Riget ligelig Indtvingen af romerske Rets-Institutioner, altsaa i en over de fleste Dele af Riget ligelig Fortrængen og Undertrykken af den urgermaniske Nationalitet. Denne vedligeholdt sig kun tildeels hos Landalmuen, i Schweitz's Bjergegne og i Hollands og Frislands Marskegne, og i samme Grad, som den var stærk og sig selv bevidst, i samme Grad maatte den söge at befrie sig fra det unationale Element, altsaa enten, ligesom Schweitz og Holland, lösrive sig fra Riget, eller, som Bönderne paa Reformations-Tiden, reise sig mod Herrerne. Dette mislykkedes, og Herrerne bleve raadende. Det höjtydske Skriftsprogs Indförelse stod dermed nöje i Forbindelse; det kunde igrunden blot interessere de höjere Klasser, der ej fölte sig bundne til Hjemstavnen. Det laa i Sagens Natur, at ogsaa den dannede Trediestand i Tidens Löb, eftersom den emanciperedes, maatte slutte sig til Herrernes, eller den saakaldte fællestydske Interesse, der endelig fik sit sidste Præg ved den nyere saakaldte *tydske Philosophi*. Men om hin Fællestydskhed end repræsenteredes af et

större Antal Individer, vedblev og vedbliver den dog i sin Rod at være ligefuldt unational og ugermanisk. Det er saaledes klart, at Massen af den tydske Nation, den egentlige Kjerne af Folket, men desværre den, der ej skriver eller synderligt lader höre fra sig, ej alene maa være ligegyldig ved, men instinctmessig endog misbillige den tydske Eenheds-Idee, der blot kan blive de dannede, mere cosmopolitiske end nationale Klasser til Nytte. Men det bliver da og klart, at naar denne mere utydske end tydske Eenhedsstræben vil gjöre sig gjeldende lige over for en Nationalitet, der har bevaret sin Germanisme, og holdt sig fri for de ugermaniske Elementer — og dette er Tilfældet med den danske, som med den svenske og norske Nationalitet — saa maa endog hos Kjernen af det tydske Folk selv, naar den uforstyrret kan fölge sit Instinct, Sympathierne uvilkaarligt, trods forskjelligt Sprog, være med den rene Germanisme mod det urimelige og uheldige Product af Romerret, Feudal-Insolens og tydsk Philosophi, som nu reiser Germanias Banner.

HVIDEGAARDS FUNDET, VED C. F. HERBST.

(Jfr. Afbildningerne, Tab. I-V).

Hvor vigtigt det er for Oldtidsvidenskaben nöiagtigt at undersöge og sammenligne Gravhöiene og deres Indhold er oftere blevet paaviist, og et stort Udbytte er derved allerede blevet vundet, idet man ved de i senere Tider foretagne Undersögelser er bragt til med större Sikkerhed at kunne henföre Oldsagerne til de forskjellige Perioder af Hedenold og eftervise de Begravelsesskikke, der efterhaanden have aflöst hinanden. At Gravhöiene imidlertid,

naar de med tilbörlig Omhyggelighed og Forsigtighed blive undersögte, endnu ville kunne give mangen Oplysning om de mere særegne Forhold og Skikke i Hedenold, derpaa afgiver den i 1845 paa Hvidegaardens Mark ved Lyngby aabnede Gravhöi et saa iöinefaldende Beviis, at det vel fortjener at komme til et större Publicums Kundskab. Allerede i „Antiquarisk Tidsskrift" for 1843-1845 S. 236 er dette Fund blevet omtalt blandt de til Museet for nordiske Oldsager i 1845 indkomne Sager, men efter den for Tidsskriftet antagne Plan kunde det der ikke blive beskrevet med den Fuldstændighed, som man maatte önske, og det er derfor her blevet forsögt at samle hvad der kan bidrage til at oplyse det.

Da der strax efter Gravkammerets Aabning blev nedskrevet en fuldstændig Beretning derom, og dette ligeledes skete ved en senere foretagen Undersögelse af flere af de der fundne Gjenstande, skulle disse Beretninger först meddeles som de authentiske Actstykker over dette mærkelige Fund. Det förste lyder saaledes:

„I Sommeren 1845 havde Gaardmand *Erik Hansen* paa Hvidegaardens Mark i Nærheden af Lyngby efterhaanden bortfört det Halve af en derværende af Leerjord bestaaende Höi, der ligger tæt op til flere andre lignende Höie, for at bruge Leret til Fylding om sin Gaard. Omtrent i Midten af Höien og næsten i Niveau med den omgivende Jord stödte han paa flere store Stene, der efter hans Formening maatte dække en Steenkiste. Med Forsigtighed löftede han een af Stenene op, som han saae var lagt som Dæksteen over Fugen af tvende nedenunder liggende flade Stene. Han optog dernæst den ene af disse (den yderst mod Vest liggende Steen), hvorunder han saae en aaben, langagtig og firkantet Steenkiste, der strækkede sig ind under de andre Stene. I denne blev han noget bruunt Töi vaer, som han antog for at være en Kappe, og

længere inde syntes han at bemærke et Sværd. Förend han gik videre troede han at burde indberette dette, og henvendte sig desangaaende til Greve Tramp, som ansaae det for saa mærkeligt, at han strax skriftligen meldte det til Inspecteuren for det oldnordiske Museum, Etatsraad Thomsen. Nogle Timer senere tog Greven selv ind til Kjöbenhavn, for mundtligen at berette det Nærmere desangaaende, da han imidlertid selv havde beseet Stedet, og for at foranledige, at Etatsraad Thomsen eller en anden kyndig Mand kunde tage ud til Stedet for at forestaae Aabningen af Graven. Indtil da havde Greve Tramp truffet de fornödne Foranstaltninger ved Vagthold, Tildækning o. s. v. til at Alt kunde blive i urört Stand.

„Som en Fölge heraf begave Etatsraad Thomsen og Assistent ved det oldnordiske Museum, Herbst, sig Dagen efter Anmeldelsen, den 15. August, ud til Stedet, hvor de i Overværelse af Greve Tramp og Politiassistent Gad, der i Lyngby sluttede sig til dem, lode de to længst mod Vest liggende Dækstene optage. Det viste sig nu, at Gaardmandens tidligere Forklaring var aldeles rigtig, idet man ikke alene tydeligen saae et bruunt Klæde, der laae over en Deel Smaastene, men ogsaa Læderskeden til et Sværd, der efter den grönagtige Farve at dömme, var af Bronce. Imidlertid var det den Dag et stærkt Regnveir, og da man desuden savnede de nödvendige Apparater, ansaae man det for rigtigere at opsætte den endelige Undersögelse i nogle Dage. Efter derfor at have optaget nogle i den vestre Ende af Steenkisten, omtrent $\frac{1}{3}$ Alen fra det brune Klæde afsides liggende Smaastumper af Træ, som det syntes Levninger af en omtrent $4\frac{1}{3}$ Tomme i Diameter værende Træspand eller Trææske, samt et Par löst liggende Smaastykker af Töiet til dermed at foretage Forsög paa, hvorledes det bedst vilde kunne optages heelt og conserveres (ved Fernissering eller deslige), tildækkedes atter

Graven omhyggeligt, og Stedet besörgedes bevaret for mulig udvortes Vold."

„Tirsdagen den 10. August begave atter Etatsraad Thomsen og Assistenterne ved det oldnordiske Museum, Strunk og Herbst, sig i Fölgeskab med Regimentschirurg Ibsen, der godhedsfuldt havde præpareret en Schellakfernis til Klædets Conservation og havde lovet at forestaae den anatomiske Deel af Undersögelsen, ud til Stedet, hvor de traf sammen med Hr. Greve Tramp og Hr. Politiassistent Gad, der begge overværede hele den fölgende Undersögelse."

„Eterat den sidst paalagte Tildækning var aftaget, blev först en Skizze af Gravens ydre Udseende med nærmeste Omgivelse taget, og dernæst bleve med den störste Forsigtighed alle Dækstenene aftagne. De bestode ialt af 5 Stykker, af hvilke de 3 dækkede Graven i sin hele Længde, og de to övrige vare lagte over de to snevre Aabninger, der vare der, hvor de underliggende Stene stödte sammen. Man saae nu at Alt i Graven laae i fuldkommen urört Stand. Den strækkede sig fra N. O. t. O. til S. V. t. V., var af aflang firkantet Form, og dens Sidevægge bestode af flade Stene, ovenpaa hvilke laae en Mængde smaae, flade, flækkede Stene, bestemte til at danne et jevnt Leie for Overliggerne. Selve Steenkistens indvendige Længde var 3 Alen 10 Tommer, dens Brede mod Öst var 22 Tommer, hvorimod den mod Vest kun var 17 Tommer. Dybden var 18 Tommer, og udenom Steenkisten var en Mængde Haandstene sammenhobede for at fastholde Væggene."

„Bunden af Graven var bedækket med smaa Flintestene, og over dem saaes et i Folder lagt Stykke bruunt uldent Töi af simpel Vævning og grove Traade, omtrent $2\frac{3}{4}$ Alen langt, samt ved dettes nordre Side et i sin Skede liggende Broncesværd. Ved den söndre Side saaes en Deel Rygbvirvler. Efterat Töiet og Sværdskeden om-

hyggeligt vare overströgne med Schellakfernis, optoges saavidt muligt den överste Deel af Töiet, hvilket dog ikke kunde optages heelt, da Meget af det var aldeles hensmulret til Stöv. Derefter optoges Sværdet, hvorpaa endnu sad Skeden af Træ, belagt med Læder, og hvorved var en Læderrem med isiddende Bronceknapper som Gehæng; af Haandtaget var kun Knappen af Bronce og nogle Fragmenter af Træbeklædningen tilbage, hvoraf lod sig slutte at det har havt en Længde af omtrent 5 Tommer. Tæt op til Sværdets söndre Side laae desuden et Slags Bestik af Læder, hvorved en Læderrem til at bære det i var befæstet, og i det saaes Enden af et Flintstykke og Smaaredskaber af Bronce. Endnu længere mod Syd, omtrent midt i Graven, laae en lille Broncefibula, hvilken sidste tilligemed Bestikket havde været aldeles skjult af det overliggende Töi."

„Under alt dette, i Midten af Graven og kun af 1¼ Alens Længde, laae en Dynge brændte Been, som efter Regimentschirurg Ibsens Erklæring tilhörte en fuldvoxen Mand, og ved Borttagelsen af Benene saaes, at det ovenpaa liggende Töi havde været fortsat ind under Benene, saa at det syntes, at disse have været indsvöbte deri. Dette var atter nedlagt paa en Dyrehud med Haarene opad, der var udbredt over de paa Bunden værende Smaastene.

„Til Slutningen optoges Stenene, og ved Gravning stödte man paa reen Leerjord af samme Sort som den Höien omgivende Jordsmon."

„Alle de fundne Sager bleve omhyggeligt indpakkede, for at indföres til Museet for de nordiske Oldsager, for der nærmere at undersöges og bevares."

„Til Bekræftelse have vi som tilstedeværende ved Gravens Aabning underskrevet dette."

Sorgenfri Slot den 19. August 1845.

Thomsen. Ibsen. Herbst. Strunk. Tramp. Gad.

Hertil knytter sig fölgende Beskrivelse over en Undersögelse, som Fredagen den 22de August blev foretagen af Regimentschirurg Ibsen i Overværelse af Etatsraad Thomsen og Assistenterne ved Museet for de nordiske Oldsager, Strunk og Herbst, af nogle af de Sager, som den 19de vare optagne af Graven:

„a. *Om Bestikket:* Strax efterat dette var optaget af Graven blev det overdraget med Schellakfernis, for uskadt at kunne transporteres til Kjöbenhavn, hvor denne Fernis atter blev aftagen ved at lægge det i Spiritus vini Det er et 5⅓ Tomme langt og 1¾ Tomme bredt Læderfoderal, der har været til at aabne langs den ene Side, hvor det fastholdes ved en gjennem smaa Læderöskener stukken 5½ Tomme lang Broncestang, hvis överste Ende er forsynet med en Dup eller Knap. Lige under denne Knap er der en lille omtrent 2 Tommer lang Læderrem befæstet om Stangen, og da man af den afskaarne Ende tydeligen kan see, at Remmen ikke har været længere, er det at formode at den ikkun har tjent til at trække Broncestangen ud med. Omtrent ½ Tomme til Siden for Broncestangen ere to Læderöskener befæstede til Læderfoderalet — ikke ved Syning, men kun ved at stikke de noget bredere Ender af de Remme som danne Öskenerne igjennem Indsnit — og gjennem disse gaae en Rem, hvorved Bestikket har været baaret. Ved at bære Bestikket har Haarsiden af denne Rem vendt ind imod den Bærendes Legeme, og det Samme har været Tilfældet med den Rem, der danner Gehænget til det lige ved Siden deraf fundne Sværd, hvilket tydeligt kan sees af Forsiden af de Bronce-Dobbeltknapper, der sidde i Gehænget. Da desuden Remmen paa Bestikket har den selvsamme Brede som Sværdgehænget, er det sandsynligt, at den oprindeligt har dannet en Deel af dette, der rimeligviis har været baaret over Skulderen. Paa begge Sider af den Broncestang

der fastholder Bestikket, ere 6 parallele Streger indpressede som Zirater, og paa den Broncestangen modvendte Side ere 4 lignende Streger indpressede i Læderet."

„Ved med Forsigtighed at trække de i Bestikket værende Gjenstande ud af den ene Ende, hvor det var itu, befandtes de at være fölgende:"

„1. Et Ravstykke, der er et Fragment af en gjennemboret Perle. 2. Et lignende Stykke af en rödagtig Steen. 3. En lille Conchylie, og et Stykke af en större Conchylie, begge Dele gjennemtrukne med Broncerust. 4. En lille tilskaaret Cubus af Træ. (Egetræ?) 5. En lille Flise af Flint. 6. Flere forskjellige indtörrede Rödder, og et Stykke Bark(?). 7. Halen af et Fiirbeen. 8. En Falkeklo. 9. En lille smal Bronee-Pincet, uden Zirater. 10. En Bronce-Kniv med concav Eg og Skaft af gjennembrudt Arbeide. Herpaa sidde Fragmenter af en Læderskede, der er sammensyet paa Ryggen af Kniven, og hvorfra gaaer en lille Læderrem, der er trukken flere Gange gjennem Hullerne paa Skaftet af Kniven, der saaledes fastholdes til Skeden. 11. En Bronce-Kniv med convex Eg og et i et Slags Dyrehoved udgaaende Skaft, og med den endnu paasiddende Skede. Denne er af Læder og er beviklet med en smal og tynd Læderrem. 12. Et lille 3½ Tomme langt Instrument af Flint, af samme Form som Steenalderens Kastespydspidser, hvorpaa er en Beklædning af Tarm eller Blære, sammensyet med en Læderrem langs den ene Side. 13. Et 1½ Tomme langt Læderhylster, sammensyet paa den ene Side med en tynd Rem. I denne fandtes: *a*. Et Stykke af Underkjæben af et lille Dyr (formodentlig en Gnaver), hvori sad en Kind- og en Skjæretand, *b*. en lille Blære eller Tarm, hvori var indviklet en Deel Smaastene, *c*. en Deel löst liggende Smaastene af samme Slags som de i Blæren."

„b. *Om Sværdet.* Sværdet fandtes liggende i sin velconserverede Skede, hvorved var befæstet en Læderrem med isiddende Bronceknapper. Det er af Bronce og dets Haandtag, som ender sig i en Bronceknap, har forövrigt været af Træ eller Horn [1], der med 5 Nagler har været fastholdt til Klingen. Klingen med paasiddende Skede er 24¾ Tomme lang og paa det Bredeste 1¾ Tomme bred. Skeden bestaaer af 3 Lag. Inderst imod Klingen ligger paa hver af Bredsiderne en Strimmel ugarvet Skind med paasiddende Haar, der vende indad og gaae paatværs for Klingens Længde. Derover er lagt to Skinner af Birketræ, der ned imod Skedens Spids ere uskaarne med en ophöiet Kant paa Midten, saaledes at Gjennemsnittet af selve Spidsen danner en fuldkommen Fiirkant. Disse Skinner ere sammenholdte ved 3 Læderringe, hvoraf een sidder midt om Skeden, een om Skedens Munding, og een danner Öskenen til at fastgjöre Gehænget i. Denne Ösken er dannet paa en ganske særegen Maade, idet man af et Stykke Læder har udskaaret en oval langagtig Ring, der er bleven lagt tværs om Skeden tæt under Mundingen, og hvis Endeböiler, der danne den egentlige Ösken, ere omsyede med et tyndt Stykke Skind. Det tredie og yderste Lag af Skeden er af tyndt Skind, hvorpaa ikke opdages Spor af Syning, og som derfor rimeligviis har været paaklæbet Skeden; men mod Spidsen er det omviklet med en tynd Læderstrimmel. I Öskenen sad den ene Ende af en ½ Tomme bred Læderrem, der har tjent som Gehæng, men som fandtes i flere Stykker, og med denne har ved to Bronce-Dobbeltknapper været forenet en anden lignende Læderrem, hvorpaa det ovenomtalte Bestik eller Etui maaskee har været heftet, men hvoraf kun saaes Endestykkerne. Foruden denne Læderrem fandtes i Öskenen paa Sværd-

[1]) Ved en senere Undersögelse af Fragmenterne af Haandtaget har det viist sig, at de ere af Horn.

skeden endnu et lille Stykke af en Læderrem, der rimeligviis er et Fragment af et tidligere sönderrevet Gehæng."

„Slutteligen maae vi forsikkre at Bestikket og Sværdet fra den foretagne Aabning af Graven til den senere nöiagtige Undersögelse af dem have været i aldeles urört Stand, og at Intet har været eller har kunnet være indstukket i det förste, ligesaalidet som noget Forsög paa at forfalske deres Udseende kan have været foretaget."

Kjöbenhavn den 22. August 1845.

Thomsen. Ibsen. Strunk. Herbst.

Da ovennævnte Undersögelse af Bestikket og Sværdet kun havde til Hensigt at give en tro Beretning om det förstes Indhold og begges Udseende og Forarbeidelse, maatte man dengang indskrænke sig til forelöbigt og efter det blotte Udseende at bestemme flere af de derved fremkomne naturhistoriske Gjenstande, der ved Tidens og Omgivelsernes Paavirkning havde modtaget et meget forandret og skuffende Udseende, og til hvis rette Bestemmelse der udfordres lang Tid og mangfoldige og omhyggelige Sammenligninger. Hr. Prof. J. Steenstrup har senere havt den Godhed at underkaste disse Gjenstande en nöiagtig og kritisk Undersögelse, og som Resultatet heraf afgivet fölgende Erklæring:

„1. Underkjæben (og den lille Tand) er af en meget ung Gnaver, og man tager neppe feil, naar man erklærer den for at være venstre Underkjæbe af en Egernunge. 2. Halen er ikke af et Fiirbeen men ganske bestemt af en Slange, og efter Arrene af de affaldne Skjolde at dömme af den glatte Snog, Coluber lævis. Det har været et yngre Dyr. 3. Den lille Conchylie er upaatvivlelig en Conus mediterraneus Hwass. Det i Enden værende rundagtige Hul er sikkert kunstigt, og oprindelig vistnok anbragt for at bære Conchylien i et Baand. Gjenstandene 1 og 2 kunne være her fra Landet af, men Conchylien er hidtil ikke bekjendt at forekomme udenfor Middelhavet. 4. Ter-

ningen er bestemt ikke af Egetræ men af Naaletræ, og denne Mening deler ogsaa Prof. Liebmann ifölge den under Mikroskopet skete Undersögelse af Vævet. 5. Skindet „(det som var udbredt over Bunden af Graven)" er ifölge Haarenes Bygning ikke af nogensomhelst Hjorteart, men rimeligviis af en Oxe eller Oxekalv. 6. Svöbet omkring Stenene eller Gruset „(som laae i den lille Skindpung)" kan rimeligt antages for en Tarmhud eller et Stykke af en Blære, men bestemt kan intet siges derom."

Saavidt Undersögelserne; men endnu give de særegne Omstændigheder ved dette Fund Anledning til forskjellige Bemærkninger. Den hele Maade, hvorpaa Begravelsen er skeet: at de brændte Been ere blevne nedlagte i en saa lang og stor Steenkiste, at de ere blevne indviklede i en ulden Kappe, og at der under den, paa Bunden af Graven, har været udbredt Skindet af en Oxe, er noget höist usædvanligt. Dog er denne Begravelsesmaade i Broncealderen ikke enestaaende i sit Slags og man kan spore den samme ved enkelte tidligere Fund, der imidlertid ikke have givet noget klart og tydeligt Billede deraf. Saaledes berettes der om en i Nord. Tidsskrift f. O. III B. S. 304-5 omtalt Höi, ved Skaaningegaardene i Horns Herred, som Prinds Frederik (Hs. Majestæt vor nuregjerende Konge) lod udgrave i 1834, at der i den fandtes Broncesager tilligemed brændte Been, Birkebark, grovt uldent Töi og Dyreskind nedlagte i en langagtig firkantet Steenkiste. I Ann. f. nord. Oldk. for 1840-1841 S. 358 omtales et Fund paa Præstegaardens Mark i Snoldelöv ved Roeskilde, hvor man ved i 1840 at udgrave en Höi fandt nogle Menneskebeen, 2 Broncesværd, Træstumper, Fragmenter af uldent Töi af simpel Vævning og smaa Stykker af loddent Skind liggende under en stor Dynge Stene. Der kan neppe være Tvivl om at Begravelsesmaaden i begge disse Höie har været den samme som ved Hvidegaardsfundet.

Den om Benene svöbte uldne Kappe var, ligesom det i ovenomtalte tvende Fund nævnte Töi, af simpel Vævning, men det er förste Gang at det er lykkedes, at erholde saa store og velconserverede Stykker deraf. Töi fra en saa fjern Oldtid hörer naturligviis som en let forgjængelig Gjenstand til de sjældne Oldsager og meget bliver desuden sikkert ödelagt ved Findernes Mangel paa Kundskab og Omhu; men dog er der fra Broncealderen oftere fundet uldent Töi. Saaledes er det foruden de to ovennævnte Gange forekommet ved Fund der ere omtalte i Nordisk Tidsskrift f. O. III B. S. 283 286 og S. 331-332, og i Antiq. Tidsskrift for 1846-1848 S. 17-18. Ved senere at undersöge de af Graven optagne Stykker af Kappen opdagedes en Flig af denne (afbildet paa Tab. III), som var indlagt under det överste Lag, og hvorpaa det tydeligt sees, at den langs Kanten er omsyet eller kastet med en grov ulden Traad.

De Stykker af et Trækar, som bleve optagne ved den forelöbige Besigtigelse af Graven, danne, naar de sammenstilles, næsten hele den nederste Kant om Karrets Bund, der har havt en Störrelse af $4\frac{1}{3}$ Tomme i Diameter. Der er nu kun lidet tilbage af Træet, og Brudstykkerne bestaae næsten alene af en mörk harpixagtig Substants, hvorved Karrets Bund formodentligt har været tættet. Denne Substants er brændbar, og under Brændingen afgiver den en lignende Lugt som de saakaldte Rögelsekager, der flere Gange ere fundne i vore Törvemoser. Karret stod, som nævnt i Beskrivelsen over Gravens Aabning, i den vestlige Ende af Steenkisten og ganske afsides fra Kappen og de brændte Been. Der var intet Spor tilbage af at der havde været Noget i det, og det er, saaledes ikke muligt at afgjöre, til hvilken Hensigt man har sat det der.

Det Samme som ovenfor er sagt om Sjældenheden af Töier eller Klædningsstykker fra den fjerne Oldtid gjælder

naturligviis ogsaa om Sværdskeden, der er forarbeidet af et ligesaa forgjængeligt Stof. Det er oftere blevet indberettet, at der paa Broncesværd er fundet paasiddende Skeder (see t. Ex. Antiq. Tidsskr. 1846-1848 S. 19), men disse ere stedse faldne sammen ved Berörelsen og der er i det Höieste blevet indsendt enkelte Stykker af saadanne til det oldnordiske Museum, som blandt et Antal af henved et Par Hundrede Sværd og Dolke endnu kun besidder denne ene fuldstændige Pröve paa Skeder til Broncesværd. De Lag, hvoraf Skeden bestaaer (see Undersögelsen den 22. August 1845, indtil hvilken Dag den var holdt fugtig ved at lægges i Spiritus vini) vise med hvilken Omhyggelighed man har forarbeidet den og hvormeget man har taget Hensyn til at Sværdet ikke skulde gnaves eller slöves i den. Man har saaledes foret den med fiint Skind, hvis Haar vende ind imod Sværdklingen, og man har sörget for at Haarene kom til at ligge paatværs for Klingens Længde, rimeligviis for ikke at hindre Sværdet ved dets Udtrækning eller dets Nedstikning i Skeden. Sværdgehænget er ogsaa hidtil det eneste i sit Slags, som er opbevaret til os, og dets Form synes næsten at tyde paa, at man har baaret det over Skulderen. Havde det været til at spænde om Livet, havde nemlig den af flere Stykker ved Dobbeltknapper sammenföiede smale Rem, hvoraf Gehænget bestaaer, vistnok været forsynet med flere tæt ved hinanden skaarne Knaphuller, saaledes at man efter Behag kunde udvide den eller sammendrage den om Livet, men hertil findes aldeles intet Spor, og da Sværdet desuden kun ved een Ösken er befæstet til Gehænget, paa hvilket ogsaa Bestikket formodentlig har siddet, synes det rimeligere at antage at det har været baaret over Skulderen.

Om Bestemmelsen af Bestikket, som udentvivl er det mærkværdigste i dette Fund, kan der neppe være nogen Tvivl, da dets Indhold taler tydeligt nok. Den deri fundne

Kastespydspids af Flint, der er aldeles som de i Steenalderen almindeligt brugte, er omsyet med et Stykke Tarm eller Blære, der gaaer saa höit op om den, at den ikke uden at sönderrive det kunde uddrages deraf. Dens Eier see vi havde baade Sværd, Knive og Smykker af Metal, hvilket aldeles maatte gjöre Brugen af skjærende Redskaber af Steen overflödig, og hvad er da sandsynligere, end at han har bevaret og indsyet denne Levning af en da forsvunden Periode af Hedenold som en Amulet eller som en Ting, der havde en mystisk og hemmelig Kraft? Det Samme er Tilfældet med den lille Conchylie, der er gjennemboret og saaledes vistnok har været bestemt til at bæres. Ved dette Stykke er der endnu den Mærkelighed, at flere Naturkyndige, som have undersögt den, alle bestemt have erklæret at det er Conus mediterraneus, der ikke vides at forekomme uden i Middelhavet. Hvorledes den har fundet Veien hertil og hvorvidt den kan vidne om en datidig Forbindelse imellem Norden og de sydlige europæiske Lande, ere Spörgsmaal som maae paatrænge sig Enhver; men desværre: Intet lader sig sige derom, thi Ingen veed, fra hvilken Kyst af Middelhavet den er eller ad hvilke Omveie den muligviis er fört hertil. Flere af de övrige i Bestikket fundne Gjenstande saasom: Slangehalen, der er af en Coluber lævis, en Snog som nu kun forekommer yderst sjældent her i Landet; Fuglekloen, hvorom det neppe lader sig afgjöre om den er af en Falk eller af en anden Rovfugl; Tærningen af Naaletræ; de smaa Stykker af Rav, Steen og Conchylie; de indtörrede Rödder og det lille Stykke Bark; og endelig den lille Læderpose med Underkjæben af en Egernunge og de tildeels i et Stykke Tarm indsvöbte Smaastene; alle tale de höit for, at Besidderen har befattet sig med Spaadom, Seid eller Trolddom, til hvis Udförelse han har benyttet denne besynderlige

Samling af ellers aldeles unyttige Smaating. Antager man dette, ledes man naturligt til i de to Bronceknive og Pincetten, hvilke ogsaa vare bevarede i Bestikket, at see chirurgiske Instrumenter. Trolddom og Lægedom vandrede i hine Dage Haand i Haand, og den Omstændighed, at begge Knivene vare omhyggeligt beviklede og at der hörte en længere Tid saavel hertil som til atter at aftage Beviklingen, lader formode, at det har været Eierens Hensigt at holde dem blanke og skarpe og kun at bruge dem ved enkelte særegne Leiligheder.

Ligesom Bestikkets Indhold giver os et tro Billede af hvilke Apparater en Seidmand i hiin fjerne Oldtid har troet at behöve til Udförelsen af sine Kunster, saaledes lader det sig ogsaa deraf formode, at Eieren virkelig selv har troet paa sin Spaadoms eller Trolddoms Sandhed. Efter al Sandsynlighed har det nemlig vist ikke været ham ganske let at forskaffe sig enkelte af de deri værende Gjenstande, saasom Conchylien, Halen af den sjældne Snogeunge, og Underkjæben af Egernungen, og havde han staaet over sin Samtid, saa at han ikke selv troede paa sin höiere Magt men kun sögte at bedrage mere Uvidende, havde han sikkert benyttet langt lettere overkommelige Gjenstande. Det er mærkeligt, at en af de oldnordiske Sagaer, som rigtignok omhandler en senere Periode af Hedenold, beretter om et ganske lignende transportabelt Trolddoms-Apparat. I Sagaen om Thorfin Karlsefne (Antiquitates Americanæ S. 104 ff.) omtales nemlig en Troldqvinde, som heed Thorbjörg og kaldtes den lille Vala, og som i Slutningen af det tiende Aarhundrede boede paa Herjulfsnæs paa Grönland. Hun var meget kyndig i at forudsige kommende Ting, og hendes Adfærd og Klædedragt beskrives meget nöie. I denne Beskrivelse forekommer blandt Andet: „hun havde om sig et Bælte af

trösket Træ, og derfra hang en stor Skindpung, hvori hun forvarede sine Hexeredskaber, som hun behövede til at udföre sin Spaadom."

Tyder Bestikket paa, at den Mand, hvis Efterladenskaber bleve opdagede ved dette Fund, har givet sig af med Trolddom, tyder det dermed fundne Sværd ikke mindre paa, at han ogsaa har været Kriger. Men i denne Forening er der intet besynderligt; thi da var Enhver Kriger og maatte forstaae at före Sværdet, om han end ved Siden deraf gav sig af med hvilkensomhelst anden Bestilling, og navnlig med Hensyn til dette Tilfælde see vi endog af Völsunga Saga, at sin Tids navnkundigste Helt, Sigurd Fafnersbane, af Brynhild Budlesdatter lod sig lære Runer, hvorved han kunde læge Saar, ja hvad mere er, hjælpe Barselqvinder i deres Nöd.

I Antiquarisk Tidsskrift for 1843-1845 S. 236, hvor dette Fund först er omtalt, siges der, at det rimeligviis tilhörer den senere Broncealder. Hvorvidt dette er Tilfældet lader sig imidlertid neppe afgjöre endnu. Det uldne Töi afgiver intet Beviis herpaa, da det er af en meget simpel Vævning og man idetmindste ved Fundet ved Bjolderup (Nordisk Tidsskrift f. O. III B. S. 285) har erholdt Töi fra Broncealderen, der er forarbeidet med langt större Kunst, og da det endydermere aldeles ikke er usandsynligt at Kjendskab til vævede Stoffer er ligesaa gammel her i Landet som selve Broncealderen. Hvis man turde gaae ud fra, at Broncen har været kostbarere og vanskeligere at erholde i Begyndelsen end i Slutningen af denne Periode, da maatte det, at Sværdet hörer til de mindre, at Haandtaget ikke var af Metal men paa Knappen nær af Horn, samt at Skeden ikke har Dupsko eller Mundblik af Metal, hvilket undertiden er forekommet, snarere tyde paa at det hörte til den tidligere Deel af Broncealderen; men man har öien-

synligt hele Broncealderen igjennem sparet paa Metallet, og dette er kun en simpel Fölge af at det ikke fandtes her i Landet men vistnok med Vanskelighed maatte indföres fra Udlandet. Da det desuden lader til, at Kjendskaben til Bronce er kommen herind med en heel ny Folkestamme, der er indvandret hertil og sikkert har fört det nödvendige Metal med sig, er det endog muligt, at det i Begyndelsen af denne Periode har været forhaanden i ligesaa rundeligt Maal som senere. Det maa saaledes overlades den fremtidige Forskning, om den gjennem Studiet af Sværdformerne eller Begravelsesskikkene kan komme til noget Resultat i denne Retning.

Hvidegaardsfundet er saavel med Hensyn til det Lys, det kaster over enkelte af Skikkene i Broncealderen, som med Hensyn til de sjældne Oldsager af et let forgjængeligt Stof, det lykkedes at faae optaget hele af Graven, et af de mærkeligste Fund, der nogensinde er blevet gjort her i Landet. Den gode Tilstand, hvori de fundne Oldsager optoges af Graven og nu opbevares i Museet for de nordiske Oldsager, og hvori de forhaabentlig ville kunne bevares i meget lang Tid, skyldes ikke alene den Omhyggelighed, hvormed man sörgede for at frede om Graven fra den Dag den förste opdagedes indtil den endelige Undersögelse skete, men især den Forsigtighed hvormed man först præparerede og dernæst optog de fundne Sager. Vare disse ikke blevne gjennemtrukne af en sammenbindende Vædske inden man forsögte paa at forandre deres Leie eller optage dem, var det gaaet her som det næsten altid gaaer med Fund af skröbelige Oldsager, Alt var faldet sammen i Stöv. Gid det heldige Udfald som kronede deres Bestræbelser, der vare virksomme ved dette Fund, maatte anspore og opmuntre Andre til at anvende en lignende Omhu og Forsigtighed, naar de træffe paa Oldsager, der befinde sig i

en næsten oplöst Tilstand! Saadanne Oldsager höre altid til de sjældneste, og förstved deres Hjælp vil Meget opklares, der nu forekommer os dunkelt og ubegribeligt.

Til Slutning fölger her en Oversigt over Afbildningerne paa de hertil hörende Kobbertavler:

Tab. I. forestiller Gravhöien, hvoraf den vestlige Halvdeel er bortgravet, og den i dens Midte værende Gravkiste, hvorpaa Dækstenene endnu hvile.

Tab. II. Fugleperspectiv af Gravkisten strax efter at Dækstenene vare aftagne.

Tab. III. En Flig af den uldne Kappe. I fuld Störrelse.

Tab. IV. fig. 1. Sværdet, i $\frac{1}{4}$ Störrelse; fig. 2 og 3. Stykker af Gehænget med isiddende Bronce-Dobbeltknapper, i $\frac{3}{4}$ og $\frac{2}{3}$ Störrelse; fig. 4 Fibulaen; fig. 5. Bestikket; begge de sidste i $\frac{3}{4}$ Störrelse.

Tab. V. forestiller de mærkeligste af de i Bestikket forefundne Gjenstande. fig. 1. Den i et Stykke Tarm indsyede Kastespydspids af Flint; fig. 2-3. Bronceknivene med paasiddende Læderbylstre; fig. 4. Bronce-Pincetten; fig. 5. Fragmentet af en gjennemboret Ravperle; fig. 6. Den gjennemborede Conchylie (Conus mediterraneus Hwass), seet fra forskjellige Sider; fig. 7. Tærningen af Naaletræ; fig. 8. Kloen af en Rovfugl; fig. 9, a-b. Bugfladen og een af de to eensdannede Sideflader af Halen af en Snog (Coluber lævis); fig. 10. Den lille Læderpose; fig. 11. Den venstre Underkjæbe af en Egernunge; fig. 12. Pröve af de Smaastene, der fandtes i den fig. 10 afbildede Læderpose, afbildet for at vise deres Störrelse. — Af de paa denne Tavle afbildede Gjenstande ere fig. 1-5 og 7-8 i $\frac{3}{4}$ Störrelse, fig. 6, 9, 11 og 12 i fuld Störrelse og fig. 10 i $\frac{2}{3}$ Störrelse.

ALGORISMUS, ELLER ANVIISNING TIL AT KJENDE OG ANVENDE DE SAAKALDTE ARABISKE TAL, EFTER HR. HAUK ERLENDSSÖNS CODEX MEDDEELT OG LEDSAGET MED OVERSÆTTELSE AF P. A. MUNCH.

I dette Tidsskrifts forrige Bind (for 1847) anförte vi blandt andre Pröver paa den fortjente HR. HAUK ERLENDSSÖNS literære Virksomhed ogsaa Begyndelsen og Slutningen af den under hans Opsigt i Codex Arnamagnæanus, 544 qv., den saakaldte HAUKSBÓK, nedskrevne Afhandling om Brugen af de arabiske Tal, med Titelen Algorismus. Da det maa antages at være af særdeles Interesse, nærmere at lære at kjende dette mærkelige Vidnesbyrd om de mathematiske Videnskabers Standpunkt hos vore Forfædre, meddele vi Afhandlingen her fuldstændig, ledsaget med Oversættelse. Med Hensyn til Texten bemærkes, at den i Hauksbogen paa dette Sted, hvor Haanden ikke er Hauks egen (see nærværende Annaler 1847, S. 193-196) fulgte Retskrivning er ombyttet med en conseqvent grammatisk Orthographi, ligesom Interpunctionen er forbedret, aabenbare Fejl rettede ved Noter, og Capiteloverskrifter, hvor de manglede, tilföjede. Endelig ere Varianter tilföjede af de andre Codices, hvor samme Stykke ogsaa forefindes. Disse Codices ere, som allerede bemærket l. c. S. 194: a) No. 1812 qv. i det store kgl. Bibliotheks ældre Manuskriptsamling, hvor det findes heelt, med norsk Haand og Orthographi omtrent fra 1ste Fjerdedeel eller Halvdeel af 14de Aarhundrede, og i det Hele taget nöje stemmende med Hauksbogen; b) No. 736 qv. i den arnamagnæanske Samling, der synes at være mindst 60-80 Aar yngre, er skreven med islandsk Haand og Orthographi, og indeholder Fragmenter af flere blandt de i Hauksbogen forekommende Stykker, hvoriblandt ogsaa af Algorimus, fra det nedenfor i Cap. 14 antydede Sted.

For Oversættelsen maa jeg gjöre Undskyldninger, da den indeholder flere Dunkelheder, og et Par meningslöse Steder. Her var nemlig Originalen selv dunkel eller meningslös, enten fordi nu Afskriverne ikke ret have forstaaet hvad de skreve eller fordi Concipisten ikke har forstaaet at udtrykke sig ret tydeligt. Man skulde deraf formode, at Kunsten endnu ikke var ret gammel i Norge. Det ligger desuden i hele den Maade, hvorpaa Afhandlingen er forfattet. Det er ligesom om en ny Opfindelse for förste Gang meddeles. Imidlertid maae Tallene selv vistnok tidligere være bragte til Norge fra Udlandet, især ved Gejstligheden, thi allerede i det 9de Aarhundrede skal man have kjendt dem i Frankrige, i det 11te skulle de træffes i flere af de övrige europæiske Landes Literaturlevninger, og deres Bekvemhed til större Regninger maatte være for inlysende til at man ej skulde benytte dem.

Efter Hauks Tid, Begyndelsen af det 14de Aarhundrede, finder man ej sjelden arabiske Tal anvendte i norske og islandske Codices, deels som Capiteltal i Marginen, deels ogsaa ved Anförelsen af Aarstal eller Summer. Der findes flere Spor til, at man ved Opgjörelse af Regnskaber stadigen har brugt arabiske Tal under selve Regningen og

HÉR BYRJAR ALGORISMUM.

1. List þessi heitir *Algorismus*; hana fundu fyrst indverskir menn [ok skipuðu[1] með .x. stöfum þeim er svá eru ritnir: 0 9 8 7 6 5 4 3 2 1. Hinn fyrsti stafr merkir *einn* í fyrsta stað, hinn annarr .ij., hinn þriði *þrjá*, ok hverr eftir því sem skipaðr er alt til hins síðasta, er *cifra* heitir, ok skal þessa stafi frá hœgri hendi upp hefja ok rita til vinstri handar sem ebresku.

Um merking stafa.

2. Hverr þessi stafr[2] merkir sik einfaldlega í fyrsta stað, en ef hann er í öðrum stað en hann er skipaðr,

[1]) [*mgl. 1812.* — [2]) *Her er* hverr *urigtigen gjentaget i 544.*

paa Concepterne, men derimod i det reenskrevne Document indfört de forskjellige Talstörrelser med romerske Tal.

Den Form, hvorunder Tallene hos Hr. Hauk meddeles, synes de i det Væsentlige at have beholdt indtil Indförelsen af Bogtrykkerkunsten i Norden. Saaledes forekommer paa det af Langebek (Scriptt. Vol. III, S. 250 meddeelte Facsimile af Petri Olai Optegnelser, Aaret 1187 allernederst aldeles med saadanne Syvtal, som Hauk Erlendssöns; og Petrus Olai levede paa Reformationens Tid, efterat der allerede i Tydskland vare udkomne flere Böger med arabiske Tal, formede paa den nu brugelige Maade.

Navnet Algorismus synes at have sin förste Oprindelse fra det Arabiske, og rimeligviis har man dermed overalt i Middelalderen benævnt denne Regnemaade.

Slutningen af Cap. 15, hvor Forfatteren kommer ind i mystiske naturphilosophiske Betragtninger, er ej uden Interresse. Ved nærmere at undersöge flere af de scholastiske og andre Philosophers Skrifter fra Middelalderen, vilde man vel uden al Tvivl finde Kilderne, hvoraf dette Raisonnement er öst, thi det hidrörer neppe fra Hauk selv.

Her begynder Algorismus.

1. Denne Kunst heder *Algorismus;* den er först bleven opfunden hos Indierne, der indrettede den med 10 Bogstaver (Tegn), der skrives saaledes: 0 9 8 7 6 5 4 3 2 1. Det förste Bogstav betegner *Een* paa förste Plads (ɔ: naar den staar længst til Höjre); den anden *To*, den tredje *Tre*, og fremdeles enhver af de övrige efter sin Plads i ovenanförte Række, paa den sidste nær, der heder *Zifret* (Nul). Disse Bogstaver skal man skrive fra Höjre til Venstre ligesom *Hebraisk.*

Om Bogstavernes Betydning.

2. Enhver af disse Bogstaver betegner paa förste Plads kun sin enkelte Værdi, men sættes den paa anden

merkir hann .x. sinnum sjálfan sik, ok í hvern stað er þú setr figúru þessa annan en skipat er, þá merkir hon ávalt .x. hlutum meira í þeim stað er til vinstri handar veit, heldr en í næsta stað áðr. Cifra merkir ekki fyrir sik, en hon gerir stað ok gefr öðrum figúrum merking.

Um grein stafa.

3. Þar næst heyrir þat til, at vita þrenna grein stafanna ok allrar tölu, því at öll tala minni en .x. heitir *fingr*, en sú tala öll er tigum gegnir, heitir *liðr*, hvárt sem hon er meiri eða minni; en sú tala er alt er saman, liðr ok fingr, heitir *samsett tala.*

Um fingr ok figúru.

4. Ef þú vill rita nakkverja tölu, þá hygg þú at ef þat er fingr, ok rita í fyrsta stað eina hverja figúru slíka sem þarf, á þessa leið: 8. En ef þú vill lið rita, þá settu cifru fyri figúru, á þessa lund: 70. Vill þú samsetta tölu rita, þá settu *fingr* fyri lið, sem her: 65.

Hversu jöfn eða újöfn tala verðr.

5. Hverja tölu er þú ritar, þá er hon *jöfn*, ef tigum gegnir eða jafn fingr er umfram; en öll tala er *újöfn*, ef újafn fingr er umfram. Jafnir fingr eru fjórir: 2, 4, 6, 8; en újafnir aðrir fjórir: 3, 5, 7, 9. En *einn* er hvártki, því at hann er eigi tala, heldr upphaf allrar tölu.

Capitulum.

6. Í sjau staði er skift[1] þessarar listar greinum. Heitir hit fyrsta *viðrlagning*, annat *afdráttr*, þriðja *tvefaldan*, fjórða *helmingaskifti*, fimta *margfaldan*, setta *skifting*, sjaunda *at taka rót undan*, ok er sú [grein á tvær leiðir[2] annat[3] er at taka rót undan *ferskeyttri* tölu[4],

[1]) skip, *Mbr. urigtigt.* — [2]) [með tveimr greinum, *1812.* — [3]) önnur, *1812.* — [4]) töldu, *urigtigt, 544.*

Plads end den staar, betegner den sin tidobbelte Værdi[1], ok hvor du sætter en saadan Figur paa en anden Plads end forhen, da betegner den altid paa næste Plads til Venstre ti Gange mere end paa forrige Plads. Nullet har selv ingen Værdi, men betegner en Plads og giver saaledes de övrige Figurer Værdi.

Om Bogstavernes Inddeling.

3. Dernæst er det nödvendigt at kjende den tredobbelte Inddeling af Bogstaverne og alle Tal, nemlig: Ethvert Tal under *Ti* kaldes *Finger* (Ener); ethvert Tal, der bestaar af Tiere, kaldes *Led* (Tier), hvad enten det er större eller mindre; men et Tal, der baade bestaar af Led og Finger, kaldes *sammensat Tal.*

Om Finger og Figur.

4. Vil du skrive et Tal, da eftertænk först, om det blot er en Finger (Ener), og skriv saa Taltegnet paa förste Plads, f. Ex. 8. Er det derimod et Led (en Tier), du vil skrive, saa sæt et Nul foran Taltegnet, f. Ex. 70. Vil du skrive et sammensat Tal, da sæt Fingeren (Eneren) foran Ledet (Tieren) f. Ex. 65.

Om lige og ulige Tal.

5. Ethvert Tal, som du nedskriver, er *lige*, hvis det enten bestaar af hele Tiere, eller desforuden indeholder en *lige* Finger (Ener); ethvert Tal er derimod *ulige*, naar det foruden Tieren indeholder en *ulige* Finger. De lige Fingre ere fire: 2, 4, 6, 8, de ulige andre fire: 3, 5, 7, 9. *Een* er ingen af Delene, thi den er intet Tal, men heller Ophav til ethvert Tal.

Om de forskjellige Regnemaader.

6. I syv Stykker inddeles denne Kunst. Det förste er *Sammenlægning*, det andet *Fradragning*, det tredie *Fordobbling*, det fjerde *Halvering*, det femte *Mangfoldiggjörelse* (Multiplication), det sjette *Skiftning* (Division),

[1]) Dette er noget unöjagtigt udtrykt.

en annat[1] er þat at taka[2] rót undan *átthyrndri* tölu, þeirri er *verpilsvöxt* hefir.

Hversu af skal taka tölum ok við leggja.

7. Frá hinni hœgri hendi skaltu af taka ok við leggja ok skifta í helminga, en frá vinstri hendi skaltu tvefalda og skifta ok margfalda ok svá draga undan rót hváratveggju.

Her segir á hvern háft við skal leggja aðra tölu við aðra.

8. Ef þú vill við aðra tölu aðra leggja, þá rita yfir uppi hina meiri töluna ok set hina minni tölu jafnfram til hinnar hœgri handar ok legg þá figúru fyrst upp við töluna er utarst er til hœgri handar; ok ef sú tala öll saman er fingr, þá rita hann í sama stað, en ef talan verðr samsett, þá rita í fyrsta fingr, en legg við liðinn þá töluna, sem í næsta stað er áðr. En ef liðr verðr af viðrlagning í fyrsta stað, þá rita þar cifru, en legg liðinn við þá tölu er næst stendr, ef þar er nökkur tala, ella rita þar hann einnsaman; en ef þar er cifra, þá tak hana brott, en set liðinn þar niðr; legg síðan aðrar figúrur við á slíkum hætti.

(Afdráttr).

9. Ef þú vill aðra tölu af annarri taka, þá rita tvennar tölur sem í viðrlagning ok set jafnan hina minni tölu undir elligar jafna: þá tak þú af hinni fyrstu figúru þa tölu sem undir stendr, ef þat má, ok rita ef nökkut er eftir í sama stað, ella set þar cifru. En ef þú mátt eigi hina fyrstu figúru af taka, ok er sú tala meiri er undir stendr, þá taktu einn af næstu figúru; gá þess at hon[3] gerir .x. í fyrra staðinum; tak þá af þeim alla tölu þá sem undir er ok [rita[4] í sama stað þat sem af hleypr. En ef cifrur standa yfir uppi, þá tak einn af þeirri figúru er næst stendr cifrum ok rita *níu*, þar sem cifrur váru, alt þar til er þú kemr í þann stað er þú vill af taka, ok taktu þar af þeim tíu sem þarf, ok rita í sama stað þat er *lifn*ar.

[1]) önnur, *1812.* — [2]) draga, *1812.* — [3]) *at*, *tilf. 544 ur.* — [4]) [*mgl. ved en Forglemmelse i 544 og 1812.*

det syvende *Rodens Uddragning*. Denne er igjen tvende Slags, det ene er at uddrage Roden af et firkantet Tal (Qvadrattal), det andet er at uddrage Roden af et *aattehjörnet* Tal (Cubiktal), der har Tærnings-Udseende.

Om Regningens Retning.

7. Fra Höjre skal du subtrahere, addere og halvere; fra venstre skal du fordoble, dividere, multiplicere og uddrage beggeslags Rödder.

Om Addition.

8. Vil du lægge et Tal til et andet, da skriv det största Tal överst, og sæt det mindste Tal [derunder] ligesaa langt til Höjre. Læg derpaa det yderste Tal til Höjre til det ovenover staaende; bliver Summen en Finger (Ener), da skriv den paa samme Plads; bliver den et sammensat Tal, da skriv Fingeren paa förste Plads, men læg Ledet (Tieren) til det Tal, som forhen stod paa anden Plads. Bliver der Led (Tier) af Additionen paa förste Plads, da skriv her et Nul, men læg Ledet til næste Tal, hvis der er noget; hvis ikke, skriv Ledet der; stod der et Nul, da tag dette bort, men skriv Ledet istedet; addeer derpaa de övrige Tal paa samme Maade.

Om Subtraction.

9. Vil du drage et Tal fra et andet, da skriv to Tal, ligesom ved Additionen, altid saaledes at det mindste Tal eller ligestore kommer underst. Drag saa fra förste Tal det som staar under, hvis det lader sig gjöre, og skriv Differentsen, hvis der er nogen, paa samme Plads, ellers Nul. Kan du ej drage fra det förste Tal, fordi det under samme staaende er större, saa tag een fra næste Tal, men husk paa at den udgjör *ti* paa næstforegaaende Plads; drag saa fra dem begge tilsammen det nedenunder staaende Tal, og skriv Differentsen paa samme Plads. Staae Nuller överst, da tag ligeledes een fra nærmeste Tal, og skriv *ni* hvor der stode Nuller, indtil du kommer til det Sted, hvor

Hversu tvefalda skal tölu.

10. Ef þú vill tvefalda nakkverja tölu, þá rita fyrst slíka tölu er þér líkar, þarnæst tvefalda þú þá figúru er mest veit til vinstri handar ok rita í næsta stað þat er af hleypr, sem í viðrlagning. En ef semis stendr yfir uppi í ýzta stað, þá legg við einn, því at þar var áðr (ú)jöfn tala [1] er í helminga var skift.

(Um helmingaskipti).

11. En ef þú vill helming af taka, þá rita slíka tölu sem þú vill, ok tak af helmingi hinni fyrstu figúru, ef hon er jöfn, en ef hon er újöfn, þá skift í helminga því er af einum hleypr, ok tak upp einn, en rita yfir uppi þann staf er helming hvers hlutar merkir ok vér köllum *semis*, ok svá er görr: ꝉ, en set cifru í staðinn; þar næst tak af annarri figúru helming at sama hætti, ef hon er jöfn, en ef hon er újöfn, þá tak af helming af því at jafnt er; [ok tak upp I þaðan ok ger [2] af hánum fimm í næsta stað, [því at þat er helmíngr af tíu. En ef í öðrum stað stendr einn, þá tak hann upp ok rita fimm í næsta stað[3], en set þar niðr cifru sem hann stóð. Ekki gerir cifra nema nökkur figúra standi til vinstri handar henni. Far síðan fram at slíkum hætti hversugi margar sem figúrur eru.

Um margfaldan.

12. Ef þér líkar at margfalda aðra tölu í aðra, rita tvennar rásir[4] stafanna með þeim hætti, at hin ýzta figúra þeirrar tölu, er þú margfaldar, standi undir fyrsta staf hinnar efri tölu, en til vinstri handar allar aðrar frá þeirri, þær sem undir eru. Þar næst skaltu hugsa hversu mikit

---

[1]) jöfn tala, *to Gange i 544.* — [2]) *Saaledes rettet analogt med det Foregaaende. I Texten* I af upp þann ok ger *meningslöst.* — [3]) *[tilföjet efter 1212.* — [4]) raðir *1812.*

du tager hine Ti; tag dem, som du behöver, og skriv Differentsen paa samme Sted.

Om Fordobbling.

10. Vil du fordobble et Tal, da skriv först dette, hvilket du vil; fordobble saa den Figur, som staar længst til Venstre, og skriv paa næste Plads det overskydende Product [1], ligesom ved Addition. Staar Semistegn ($\frac{1}{2}$) oppe ved Figuren paa yderste (ↄ: förste) Plads, da læg *een* til, thi der har isaafald været et ulige Tal, som er blevet halveret [2].

Om Halvering.

11. Vil du halvere, da skriv det Tal, du vil, og tag Halvparten af den förste Figur [til Höjre], hvis den er lige. Er den ulige, da halveer, hvad der er mere end *een* [3]; er det *Eettal* da borttag dette, og sæt over Pladsen den Bogstav, der betegner *en Halv*, og som vi kalde *Semis* og skriv saaledes: ϯ; men sæt paa Pladsen selv et Nul. Tag paa samme Maade Halvdelen af næste Talfigur, hvis den er lige; er den ulige, da tag Halvdelen af det, som er lige, men borttag den resterende *een*, og gjör deraf *fem* paa næste Plads, thi det er Halvdelen af ti. Stod *Eettal* paa hiin Plads, da borttag det, skriv *fem* paa næste, og sæt Nul, hvor den stod. Nullet betyder intet, medmindre noget Taltegn staar paa dets venstre Side. Fortsæt saa fremdeles, saamange Taltegn som der ere.

Om Multiplication.

12. Vil du multiplicere et Tal med et andet, da skriv tvende Talrækker saaledes, at det yderste Tal i

---

[1]) Dette er noget unöjagtigt udtrykt. Meningen er, at Tierne skulle skrives paa næste Plads til Venstre. — [2]) For at forstaa dette, maa man gjennemlæse næste § (11) og sætte sig ind i, hvorledes Semistegnet fremkommer. Man vil deraf ogsaa see, at der maa læses *ujöfntala*, ej *jöfntala*. — [3]) Her er det glemt at tilföje, at der ligesaavel i dette Tilfælde, som hvor et *Eettal* ligefrem skal halveres, maa sættes et Semistegn over Enerpladsen. Nedenfor omtales udtrykkeligt begge de analoge Tilfælde, hvor et ulige Tal

hina meiri figúru, þá er þú vill margfalda, skortir á .x.[1]: Svá oft skaltu hina minni töluna, þá er þú vill margfalda, taka af tigum hennar. Ok at þú skilir þetta: — Margfalda VII ok níu. Níu skortir einn á x; því taktu eina VII af VII tigum; þá verða eptir III ok VI tiger; þat eru VII sinnum níu. At slíku skapi máttu aðrar tölur reyna. Margfalda hina fyrstu figúru réttliga í allar þær er undir standa, ok rita yfir hverri figúru þá margfald er hon hefir, ok til vinstri handar þat sem eigi má yfir henni í næsta stað með viðlagning réttri, ok þá er þessi figúra er margfölduð, fœr hina ýztu af þeim, er undir standa, undir næstu figúru, ok margfalda við þann svá sem við hinn fyrra, ok ef margfaldan gefr þér lið, set cifru yfir uppi, en skipa liðnum til vinstri handar. En ef bæði verðr af[2], fingr ok liðr, þá rita fingr yfir þeirri figúru er þú margfaldaðir, en lið æ næsta stað. En ef fingr einn verðr af margfaldan, þá rita hann yfir uppi. Ef cifra er í hinni efri tölu, þá hlaup yfir hana, því at ekki er hennar margfaldan. Þess skal ok gá, at taka af figúrur þær sem yfir uppi standa jafnskjótt, hverja sem þú hefir margfaldat, ok rita þann fingr í stað hverrar, sem til heyrir, eða cifra ef þat er réttara, en legg þat við hinar er til vinstra vegs standa sem af hleypr. Ef cifra stendr yfir þeirri figúru er þú margfaldar, þá tak hana af, ef fingr verðr, ok margfalda; ella standi hon kyr. Ef þú grunar hvárt[3] þú hefir rétt margfaldat, þá skift í sundr alla töluna um margfaldan, þat er sú tala er undir stóð, ok muntu fá hina sömu tölu ok fyrr hafðir þú.

---

eller et Eettal findes længere til Venstre. Fremgangsmaaden maa vi overhoved forestille os saaledes. Ex. halveer 47215.

$\frac{5}{2} = 2\frac{1}{2}$
$\frac{1}{2} = 05$
$\frac{2}{2} = 1..$
$\frac{7}{2} = 35..$
$\frac{4}{2} = 2....$

$23607\frac{1}{2}$ Den endelige Addition er ej udtrykkelig nævnt.

Multiplicanden kommer under förste Tal af den övre Række (Multiplicator), og alle de övrige Tal af den underste Række til Venstre fra hiin. Eftertænk derpaa, hvor meget den största af de to Factorer mangler i *ti;* saamange Gange skal du drage den mindste Factor fra sine Tiere. For at du bedre kan forstaa dette, fölger her et Exempel. Multipliceer 7 med 9. Ni mangler 1 i 10, tag derfor 1 × 7 fra 10 × 7, da blive 3 og 6 × 10 tilbage, hvilket = 7 × 9. Paa samme Maade kan du og forsöge andre Tal. Multipliceer retteligen det förste Taltegn med alle dem, der staae under, og skriv over ethvert Taltegn det Product, det giver, samt til venstre med rigtig Addition det, som ej kan staa over hint; og naar dette Taltegn er multipliceret, da flyt den yderste af dem, som staae nedenunder, hen under det næste Taltegn, og multipliceer den dermed, ligesom med den forrige. Er Productet en Tier, da sæt 0 over, og Tieren til Venstre; er det baade Ener og Tier, da skriv Fingeren over det sidst multiplicerede Tal, og Tieren til Venstre; er det kun en Ener, da sæt den ovenover. Forekommer et 0 i den övre Række, da spring over det, thi den Multiplication udbringer intet. Husk altid paa, at borttage ethvert af de ovenfor staaende Tal saa snart som du har multipliceret, og skriv den Ener i Stedet for hvert, som dertil hörer, eller 0, hvis det er rettere; men læg det, som mere er, til dem, der staa til venstre. Staar et 0 over det Tal, du multiplicerer, saa tag det bort, hvis der skal multipliceres med en Ener, og multipliceer; eller skal det blive staaende. Er du ikke vis paa, om du har multipliceret rigtigt, da divideer hele Tallet i Productet, d. e. de Tal, som stod under, og da vil det samme Tal udkomme, som du för havde.

---

[1]) ok sva marghar eininger sem áskortir, *tilf. 1812.* — [2]) margfaldir, *1812.* — [3]) *skrevet* hvar.

Sundrskiftileg tala.

13. En ef þú vill skifta í sundr tölunni, þá rita tvennar rásirnar[1] stafanna ok rita undir hina minni töluna, ok skal hin meiri tala[2] hálfu meiri eða þrjú slík eða meiri munr. Settu hina fremstu figúru þá er undir stendr gegnt hinni fyrstu yfir uppi ok aðrar til hœgri handar jafnfram sem þær endast er undir standa. Þar næst hugsa þú hversu oft hinn fyrsti fingr [er ok í hinum[3] efra, svá at jafn oft se þær er fylgja henni, hver í þeirri tölu er yfir stendr, ok set þú þann fingr gengt hinni ýztu figúru er undir stendr, ok þó uppi yfir báðar raðir; tak síðan hina fyrstu af hinni fyrstu figúru ok þar næst hverja at hendi jafnoft af hinni efri tölu. En ef ein tala er undir, þá tak hana af hinni efri[4] tölunni, þar næst flyt alla tölu þá er undir stendr um einn, ok finn[5] annan kotiens ok set þann hjá hinum fyrsta, ok tak hina neðri tölu [í qvotiens[6] svá oft af hinni efri ok ger at sama hætti svá oft sem þarf. Ef þú mátt eigi hina neðri tölu í figúru finna í hinni efri, þá set þann fingr er undir stendr fremstr næst hinni fyrstu ok aðrar at sama hætti til hœgri handar, ok finn síðan kotiens eftir slíkum hætti, ok fœr aftr figúrur sem þarf, ok rita alla sama kotiens yfir uppi svá marga sem þarf. En ef cifra stendr undir niðri, þá hlaup yfir hana, því at ekki má henni skifta. Þá er þú kemr undir hina ýztu figúru ok hefir hinni skift, máttu ekki lengr skifta, ok gættu þá þeirrar tölu er eftir stendr, ef hon er nökkur. En ef þú vill prófa, hvárt þú skiftir rétt, þá margfalda þá tölu er undir stóð við kotiens ok muntu fá sömu tölu ok fyrst hafðir þú. En ef nökkut hljóp af fram í skifting, þá legg þat við síðan, er margfaldat er, ok mantu finna hina sömu tölu.

---

[1]) raðir, *1812*. — [2]) vera, *tilf. 1812*. — [3]) [í ok einum, *1812*. — [4]) einni, *tilf. 1812*. — [5]) *saaledes 1812 f.* v. (fim), *urigtigt 544*. — [6]) [*mgl. 1812*.

Om Division.

13. Vil du dividere et Tal, da skriv to Rader Talbogstaver, saaledes at det mindste Tal kommer under; da er det det större Tal, som skal være dobbelt eller tredobbelt o. s. v. saa stort. Sæt det förste Ziffer af det nedenunder staaende Tal lige for det förste i den övre Rad, og de andre til Höjre videre fort, saa langt som det Tal er, der skal staa nedenunder. Tænk saa efter, hvor ofte den förste Ener indeholdes i den ovenfor staaende, saaledes at de efterfölgende indeholdes ligesaa mange Gange hver i det ovenfor staaende Tal; sæt den Ener ligeoverfor det yderste Talziffer, som staar nedenunder, og dog oppe over begge Rader. Drag siden det förste fra det förste Talziffer, og dernæst hvert fölgende ligesaa ofte fra det övre Tal. Men er eet Tal under, da tag det fra det ene Tal ovenfor. Flyt dernæst hele det Tal, der staar under, een Plads videre, og find den anden Qvotient, og sæt den ved den förste, og drag det nedre Tal i Qvotienten ligesaa ofte fra det övre, og fortsæt paa samme Viis saa ofte, det udfordres. Kan du ikke finde det nederste Tal i det överste, saa sæt den Ener, der staar fremst under, nærmest det förste, og de andre Tal paa samme Viis til Höjre, og find siden Qvotienten paa denne Maade, og bring tilbage de Tal, som behöves (?) og skriv alle de samme Qvotienter ovenover, saa mange som udfordres. Staar et 0 nedenunder, saa spring over dette, thi det kan ej divideres. Naar du kommer under det yderste Talziffer og har divideret dette, da kan du ikke dividere længer, og pas da paa det Tal, som staar tilbage (Resten), hvis der er noget. Vil du pröve, om du har divideret rigtigt, saa multipliceer det Tal, der stod nedenunder med Qvotienten; da vil du faa det samme Tal ud, som du först havde. Blev der nogen Rest ved Divisionen, da læg den til Productet, saa udkommer hiint samme Tal [1].

---

[1]) Hele denne § er oversat bogstaveligt; men meget er saare dunkelt, paa Grund af den indviklede Fremgangsmaade.

(At taka rót undan ferskeyttri tölu.)[1]

14. Þá er þú leiðir eina hverja tölu ok margfaldar í sjálfa sik, heitir sú tala ferskeytt eða qvadrans, ok hin fyrsta tala[2], sú er þú margfaldaðir[3], heitir rót, ok er hver tala rót undir nökkurri tölu, en eigi er hver tala ferskeytt. Ef þú vill rót finna undir nökkurri tölu þá rita fyrst slíka tölu er þér líkar, ok æ í enum fyrsta ójöfnum stað rita undir fingr þann er þú leiðir í sjálfan sik, ok taki af þat sem yfir uppi er eða svá sem næst má hann ganga. Síðan tvefalda þú þann sama fingr, ok heitir þat *dufl*[4]. Tak þá upp fingrinn, ok heitir hann *subdupl.* Gættu subdupls, en rita dufl í næsta stað, ef þat er fingr; en ef liðr er, þá rita þar sem fingr hinn fyrri stoð, ok set cifru fyri, ella fingr, ef samsett tala er. Finn síðan nýjan fingr ok (leið) hann í dufl, ok tak af hinni efri tölu þá tölu er þú margfaldar, síðan margfaldaþú fingr í sjálfan sik ,ok tak þá tölu af hinni efri gegnt sjálfum hánum. Þarnæst tvefaldadu fingrinn ok gæt hans með fyrra subdupli, en set dufl i næsta stað sem fyrr. Finn þar[5] næst nýjan fingr ok *(leið)* í duflin bæði samt, ok flyt duflit fyrra at hinu dufli um einn stað, ok legg þar við ef þar stóð liðr fyri af hinu duflinu. Margfalda þá nýjan fingr í bæði duflin, ok tak þá tölu af hinni efri gegnt duflinu. Ger at sama hætti svá oft sem þarf, ok leið nýjan fingr í öll duflin, ok flyt þau eftir ávalt um einn þar til er þú kemr i hinn ýzta stað. Ef upp gengr öll talan sú er þú ritaðir í fyrstunni, þá var sú tala ferskeytt, en rót undir þeirri tölu eru fingr allir saman, þeir er þú tvefaldadir með síðasta fingrinum þeim er þú fant. Margfaldaþu rótina í sjálfa sik ok muntu hafa hina sömu tölu sem í fyrstu, ef þú gerðir rétt. Ef af hleypr nökkut tölunni, þá er þú dregr rótina undan, þá var sú tala eigi ferskeytt, ok leggþu þá tölu við hina er þú margfaldar

---

[1]) *Istedetfor denne Overskrift har Membranen blot:* Capitulum. — [2]) tald, *544, Skrivfeil.* — [3]) margfaldar, *1812.* — [4]) dupl, *1812.* — [5]) *her begynder 736, 2.*

Om Uddragning af Qvadratroden.

14. Naar du multiplicerer et Tal med sig selv, kaldes det udkomne Tal firkantet eller Qvadrans, og det Tal, du multiplicerede, heder Roden. Ethvert Tal er Rod til et Qvadrattal, men ikke er ethvert Tal Qvadrattal. Vil du finde Roden til et Tal, da skriv först Tallet, og skriv under den förste ujevne Talplads[1] en Ener, som du qvadrerer og drager fra hvad der staar ovenfor, saa nær dette som muligt. Fordobble derpaa denne Ener; dette kaldes *Duplum*, og tag Eneren bort; den kaldes *Subduplum*. Pas paa dette, men skriv Duplum paa næste Plads, hvis det er en Ener; er det en Tier, da skriv den der, hvor den forrige Ener stod, og sæt 0 foran, eller en Ener, hvis Tallet er sammensat. Find derpaa en ny Ener, multipliceer den med *Duplum*, og drag Productet fra det övre Tal; qvadreer derpaa samme Ener, og træk dette Qvadrat fra det övre Tal ligeoverfor. Derpaa skal du fordobble Eneren og passe paa den tillige med det forrige *Subduplum*, men sæt *Duplum* paa næste Plads som forhen. Find derpaa en ny Ener og multipliceer med begge *Dupla*, men flyt först det forrige *Duplum* en Plads nærmere mod det andet, og læg det til den Tier, der muligviis kunde findes i det sidste *Duplum*. Multipliceer saa den nye Finger med denne Sum af begge Dupla, og drag Productet fra det övre Tal ligeoverfor *Duplumet*. Fortsæt paa samme Viis, saa ofte som det behöves, mutipliceer den nye Ener med alle Dupla, og flyt dem stedse efter en Plads videre, indtil du kommer til den yderste. Gaar hele Tallet op, som du skrev, da var det et Qvadrattal, og Roden dertil er de Enere, som du fordobblede med den sidste Ener, du fandt. Qvadreer denne Rod, saa vil du, hvis du har regnet rigtigt, faae det Tal ud, som du opskrev. Udkommer der en Rest,

[1]) Ujevn ɔ: ueffen, her menes ved de uefne Pladse den förste, tredie, femte o, s. v.

rœtrnar [1] til, ok muntu fá hina fyrstu töluna, ok er sú tala öll saman, rótin ok afhlaup, rót meiri tölu. Ef hinn fyrsti staðr þeirrar tölu, er þú ritaðir, var jafn, þá finn fingr undir næstu figúru ok margfalda á sömu leið [2].

(At taka rót undan átthyrndri tölu [3].)

15. En ef þú margfaldar réttliga á þá leið ferskeytta tölu í sjálfa sik, ok sú tala er af þeirri margfaldan kemr, heitir cubikus *(eða)* verpilstala; hon er alla vega jafnmikil. En rótin undir cubico var hin sama ok ferskeyttrar tölu. Hver tala er rót nökkurrar verpilstölu *(eða)* cubici, en eigi er hver tala cubicus. Ef þú vill finna rót undir cubico, hugsa hversu mikil tala er ok hversu margir staðir eru; finn þar næst fingr í hinum fremsta þúsundastað. (Þúsundastaði köllum vér þá alla er um þúsundir einar brjótast, þat er hinn fjórði ok hinn sjaundi ok hinn tíundi ok hinn þrettándi ok ávalt hleypr yfir ij staði.) Frá vinstri hendi skaltu þetta verk upp hefja. Leið þann fingr, þú fant, í sik cubice, þat er tysvar sinnum margfaldat, fyrst í sjálfan sik ok annat sinn í þá tölu er þar kom af, ok þar næst tak af efri tölu þessa tölu alla gegnt fingrinum þeim sjálfum, ok þrefalda þar næst fingrinn, ok hoppa yfir einn stað með þá tölu, ok set í þriðja stað fyri hinum þá töluna, ef þat er fingr; en ef þat er liðr, þá set þar cifru, en liðin í næsta stað; en ef samsett tala er, þá set fingrinn í sama stað, en lið hit næsta. Þar næst finn nýjan fingr í næsta stað þrefaldri tölu, er *tripl* heitir, ok leið hann með hinni figúru er fyrst fantu, ok vér köllum *subtripl*, ok á hœgra veg henni í triplit með margfaldan, ok þar næst leið hann einnsaman í þá tölu er af margfaldan kom

---

[1]) rótina, *1812*. — [2]) Uagtet alle Dunkelheder, som her findes, vil det dog let indsees, at der ved *Duplum* forstaaes 2 *a*, ved förste Ener (Finger) eller *Subduplum a*, og ved den nye Ener (Finger) *b* efter. Formlen $a^2 + 2ab + b^2$. At *b* findes ved Division, er ikke

naar du fradrager Roden, da var hiint Tal intet Qvadrattal; men læg Resten til Qvadratet af Roden, da udkommer det förste Tal, og er da Roden og Resten tilsammen Roden til det större Tal. Var den förste Plads af det Tal, du skrev, jevn, da find Ener under næste Ziffer og multipliceer paa samme Maade.

Om at uddrage Kubikroden.

15. Multiplicerer du rigtigt paa den Maade et Qvadrattal med sig selv (ɔ: Roden), da kaldes Productet *Cubicus* eller Terningstal; den er ligestor til alle Kanter. Roden til Cubicus var den samme, som Roden til et Qvadrattal. Ethvert Tal er Rod til et Kubiktal, men ikke ethvert Tal selv et Kubiktal. Vil du finde Roden til et Kubiktal, saa overtænk först, hvor stort Tallet er, og hvor mange Pladser der ere; find derpaa Eneren (Roden til den forreste Tusendeplads (Tusendepladser kalde vi dem, der kun indeholde Tusender, d. e. den 4de, 7de, 10de, 13de og saa fremdeles, idet man springer over to Pladser). Fra Venstre begynder Operationen. Multipliceer den fundne Ener kubisk med sig selv, d. e. to Gange, först med sig selv og derpaa med dette Product; træk det saaledes udkomne Product fra det ovenfor Eneren selv staaende Tal. Trefolde dernæst Eneren, og spring med det Udkomne over en Plads, idet du sætter det paa tredie Plads fra hiin, hvis det er en Ener, er det en Tier, sæt 0 paa tredie Plads, Tieren paa den næste; er det et sammensat Tal, da sæt Eneren paa tredie, Tieren paa næste Plads. Find derpaa den nye Ener paa den Plads, der er nærmest det trefoldede Tal, der kaldes *Triplum*, og multipliceer den tilligemed det först fundne Tal, hvilket vi kalde *Subtriplum*, med det til Höjre staaende *Triplum*; multipliceer den derpaa alene med det ved denne Multiplication ud-

udtrykkeligt anfört. — [1]) *Membr. har ingen anden Overskrift end* Capitulum.

ok vér köllum *productum*[1]. Tak þá þessa tölu alla samt af hinni efri gegnt því sem triplit stóð, þvínæst leið fingr þann sama í sjálfan sik cubice ok tak þá tölu af hinni efri gegnt sjálfum fingrinum; tak af fingr þann ok þrefalda hann sem hinn fyrra, ok finn þá nýjan fingr; leið þann með báðum subtriplum í triplin samt ok flyt ávalt triplin fornari eftir sem þú gerir í minna rótardrátt við dupl, nema hér skaltu ávalt einn stað hoppa, en leggja þó at sama hætti tripl við tripl með réttri viðrlagning. Far fram at slíku hófi meðan þarf, ok þú kemr í ýzta stað. En þat skaltu með mikilli vandvirkt hugsa, þá er þú finnr fingrna, at þeir taki eigi svá mikit af efri tölu, at sú tala hafi eigi stað, er þú margfaldar triplin til, eða hin önnur, er þú margfaldar fingrinn þann síðara til. Varðveittu ávalt subtripl med tripli. Gæt þess ok, ef cifrur koma í subtripl, at engi er margfaldan eða þrefaldan þeirra, en halda þær stöðum sínum, meðan nökkur figúra er til hœgri handar þeim, ok er þat úvandast í viðrlagning tripls, at ávalt ferr þat, sem fyrr er ritat í viðrlögu list. Fingr allir samt, þeir er subtripl váru, ok ýztr fingr með eru rót hinnar meiri tölu, þeirrar er þú ritaðir fyrst, ef upp gekk öll talan í afdrættinum, ok margfalda þú subtriplin í sjálf sik cubice, ok muntu finna hina fyrstu tölu; en ef af hljóp nökkut tölunni í afdrætti, þá er sú tala eigi cubicus, en þó er afhlaup þat með subtriplum rót nökkurs cubici, ok ef þú margfaldar rót hina minni cubice, ok leggr undir þá tölu, er af margfaldan kemr, afhlaupit, ok muntu fá fyrstu tölu er þú ritaðir, ok nú ritum vér at sinni eigi fleira þar af.

16. Þessar eru fingra margfaldanar ferskeyttar[2]: af 3 = 9; qvadratus af 2 = 4; af 4 = 16; qvadratus af

[1]) Her synes Fremstillingen at være urigtig; forvirret er den idetmindste. *Subtriplum* skal naturligviis i Formlen $a^3 + 3a^2b + 3ab^2 + b^3$ være *a*, men Triplet skulde da ligesaavist være $3a^2$; her er det derimod kun 3a. — [2]) ferskeyttrar, 544.

komne Tal, hvilket vi kalde *Productet.* Drag hele dette Tal fra det ovenfor Triplet staaende; kubeer den fundne Ener og drag det Udkomne fra det ovenfor Eneren staaende Tal; tag denne Ener (ɔ: dette Led) og trefolde den som den forrige og find saaledes en ny Ener, multipliceer den og begge Subtripler med Triplerne, og flyt stedse de gamle Tripla efter, ligesom du gjorde i den mindre Roduddragning med *Duplerne,* paa det nær, at du her stedse skal hoppe over en Plads, medens du dog paa samme Maade lægger *Triplum* til *Triplum* med rigtig Addition. Fortsæt paa samme Maade saalænge det behöves, indtil du kommer til yderste Plads. Men du maa omhyggeligt huske paa, naar du finder Enerne (Leddene), at du ej drager saameget fra det övre Tal, at det Tal, du multiplicerer Triplerne til, eller det du multiplicerer den sidstfundne Ener (Led) til, ej kan finde Plads. Pas altid paa Subtriplet tilligemed Triplet. Mærk dig ogsaa, hvis Nuller komme i Subtriplet, at deres Multiplication eller Trefoldning giver et Product = 0, og at de beholde sine Pladser, saalænge noget Talciffer staar paa höjre Haand for dem; ligesom det er lettest ved Addition af Triplum at bære sig ad, som forhen anmærket ved Addition. Alle de Enere, som vare *Subtripla*, tilsammen og den yderste Ener tilligemed dem ere Roden til det störste Tal, som du först skrev, hvis hele Tallet gik op ved Subtractionen. Naar du cuberer Subtriplerne, vil du finde hiint förste Tal; blev der ved Subtractionen nogen Rest, da var hiint Tal intet Kubiktal; dog er Resten, tillagt Subtriplum, Rod til et Kubiktal; og hvis du kuberer den mindre Rod, og lægger Resten til Productet, da udkommer hiint förste Tal. Mere skrive vi ej derom for denne Sinde.

16. Qvadraterne af Enerne ere fölgende: $3^2 = 9$, $2^2 = 4$, $4^2 = 16$, $5^2 = 25$, $6^2 = 36$, $7^2 = 49$, $8^2 = 64$, $9^2 = 81$. Maaden at finde Producterne paa er forhen beskreven. Kuberne af Enerne ere: $8^3 = 27$,

5 = 25; af 6 = 36; qvadratus af 7 = 49; qvadratus af 8 = 64; qvadratus af 9 = 81. Ok sú list til at finna fingra margfaldan, sem ritat er fyrr. Þessi er fingra margfaldan cubice: 3 rót, 27 cubus; 2 rót, 8 cubus; 4 rót, 64 cubus; 5 rót, 125 cubus; 6 rót, 216 cubus; 7 rót, 343 cubus; 8 rót, 512 cubus; 9 rót, 729 cubus.

17. Hver ferskeytt tala hefir ij mælingar, þat er *breidd* og *lengð*, en [cubicus numerus (tala)[1] hefir þrenna mæling, þat er *breidd* ok *lengð* ok *þykt* eða *hæð;* ok því kalla spekingar hvern sýnilegan líkama með þessi tölu saman settan, at hann hefir ávalt þessa mæling þrenna. Með því at eilíf speki ok einn guð vildi heiminn sýnilegan ok líkamlegan skapa, þá setti hann fyrst ij hinar ýztu höfuðskepnur, *eld* ok *jörð*, þvíat ekki má nattúrlega sýnilegt vera utan þær, þar sem eldr gerir ljós ok hrœring, en jörð staðfesti ok hald. En með því at þau hafa þrenna újafna hvílegleika ok gagnstaðlega, þá var nátturuleg nauðsyn at setja nakkvat milli þeirra þat er samþykkti þeirra úsætti; ok sem fyrr var sagt, at eldr ok jörð ok þat alt sem líkamlegt er, þá er með þrefaldri tölu, er vér köllum cubicum, samansett, þá ritum vér þessa tvá cubicus: ritum jörðina þessa leið: *tysvarsinnum ij tysvar* = 2. 4. 8; en eldinn svá: *þrysvar iij þrysvar* = 3. 9. 27. En með því at ekki eitt miðskeið má meðal þessarra talna einna, þat er jafnri hlutteknìng heyri til hvárttveggja ok engra annarra tveggja cuba, þá finnum vér tvær hlutfellingartölur á þessa lund: leiðum rót hins meira cúbs í kvadratum hins minna cúbs, þat er *tysvar ij þrysvar* = 2. 4. 12; ok rót hins minna cúbs í kvadratum hins meira cúbs, þat er *þrysvar þrír tysvar* = 3. 9. 18. Þessar tvær tölur heyra jafnt til tveggja hinna enna fyrstu cúba, þvíat 27 hafa í sér 18 ok helming af 18; en 18 hafa í sér 12 og

---

[1]) *fra* [cubus numerus (tala)

$2^3 = 8$, $4^3 = 64$, $5^3 = 125$, 6^3 216, $7^3 = 343$, $8^3 = 512$, $9^3 = 729$.

17. Ethvert Qvadrattal har to Dimensioner, Brede og Længde, men Kubiktallet har tre Dimensioner, Brede, Længde og Tykkelse eller Höjde. Derfor sige Philosopherne, at ethvert synligt Legeme er sammensat med dette Tal, thi det (Legemet) har altid disse tre Dimensioner. Da den evige Viisdom og eneste Gud vilde skabe den synlige og legemlige Verden, dannede han först de to yderste Elementer, Ild og Jord, thi intet kan af Naturen være synligt uden dem, eftersom Ilden giver Lys og Bevægelse, Jorden Fasthed og Hold. Men saasom disse Elementer have trende ulige og modsatte Qvaliteter, var det en naturlig Nödvendighed at sætte noget mellem dem, der kunde forlige deres Modstræben. Da nu, som forhen nævnt, Jord og Ild og alt legemligt er sammensat med det trefoldige Tal, vi kalde Kubus, skrive vi disse to Kubiktal saaledes: Jorden togange To to Gange = 2. 4. 8, og Ilden: tregange Tre tre Gange = 3. 9. 27. Men da der intet Midt-Skille kan være mellem begge disse Tal, uden det, der med ligelig Proportion hörer til hvert af dem, ligesaalidt som mellem de to andre Kuber, finde vi to Proportionstal saaledes: vi multiplicere Roden til den största Kubus med Qvadraten til den mindre, det er togange To tre Gange = 2. 4. 12., og Roden til den mindre med Qvadraten til den större, det er tregange Tre to Gange, = 3. 9. 18. Disse to Tal höre ligemeget til begge hine förste Kuber, thi 27 indeholder 18 og Halvdelen af 18, og 18 indeholder 12 og Halvdelen af 12; ligeledes indeholder Tolv 8 og Halvdelen af 8. Paa den Maade findes stedse Proportionaldelene mellem to Kuber. Og paa denne Maade dannede Gud de to Elementer mellem Ild og Jord, d. e. Luft og Vand. Vandet indeholder to Qvaliteter og to Tal af Jorden, een Qvalitet og eet Tal af Ilden; Luften indeholder 2

helming af 12; svá hafa ok tólf -12- í sér 8 ok helming af 8. At sama hætti skaltu ávalt hlutekningar finna milli tveggja cúba. Svá skipaði guð tvennar höfuðskepnur milli elds ok jarðar, *loft ok vatn*, ok hefir vatn tvá hvílegleika af jörð ok ij tölur, af eldi einn hvílegleik ok eina tölu; en loft hefir ij hvílegleika af eldi ok ij tölur, en einn af jörð ok eina tölu; ok er eldr því léttari en loft, sem 27 eru meiri en 18; en loft því léttara en vatn, sem 18 eru meiri en 12; vatn því léttara en jörð, sem 12 eru meiri en 8. Má þetta fullegar skilja í þeirri figúru er hér er síðar ger, ok kölluð er *cubus perfectus*.

Med den her udgivne Afhandling om Algorismus fortjener at jevnföres en „Treatise on the Numeration of Algorisme" efter et Pergamentsblad fra det 14de Aarhundrede, og i Særdeleshed „Alexandri de Villa Dei Carmen de Algorismo", af hvilket der findes talrige Haandskrifter i de britiske Bibliotheker og Archiver, begge udgivne af James Orchard Halliwell i Rara Mathematica, or a Collection of Treatises on the Mathematics and subjects connected with them, from ancient inedited Manuscripts (London 1839, 8), S. 29-31 og 73-83. Vi ville her meddele Begyndelsen af dette „Carmen de Algorismo":

Hæc algorismus ars præsens dicitur; in qua
talibus Indorum fruimur bis quinque figuris.
0. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1.
primaque significat unum: duo vero secunda.
tertia significat tria: sic procede sinistra
donec ad extremam venias, quæ cifra vocatur,
quæ nil significat, dat significare sequenti.
Quælibet illarum si primo limite ponas,
simpliciter se significat: si vero secundo,
se decies: sursum procedas multiplicando.
Post prædicta scias breviter quod tres numerorum

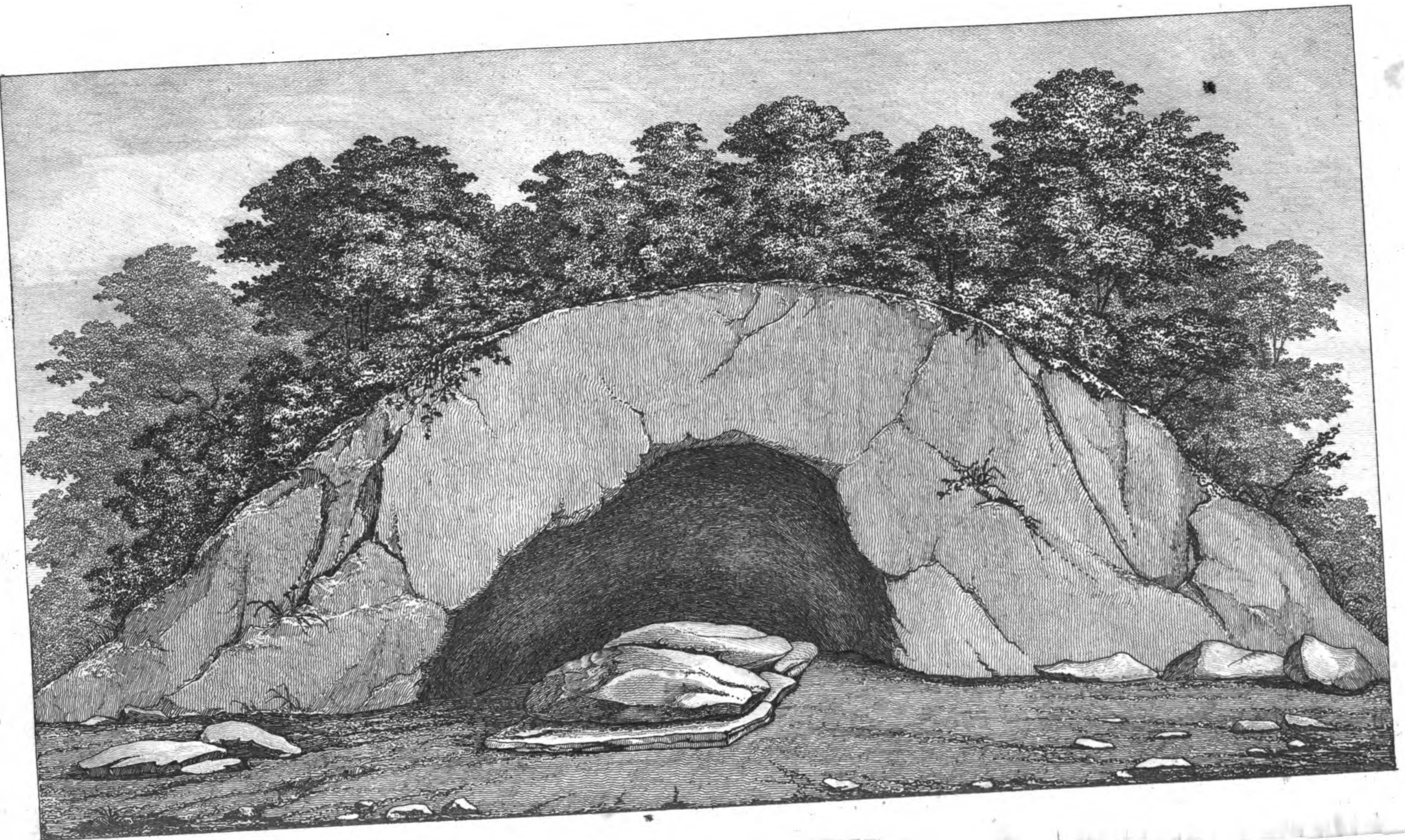
Qvaliteter og 2 Tal af Ilden, een Qvalitet og eet Tal af Jorden. Ilden er saameget lettere end Luften, som 27 er större end 18, Luften saa meget lettere end Vandet, som 18 er större end 12, Vandet saa meget lettere end Jorden, som 12 er större end 8. Dette vil tydeligere skjönnes af den Figur, som nedenfor er tegnet, og kaldes *Cubus perfectus* [1].

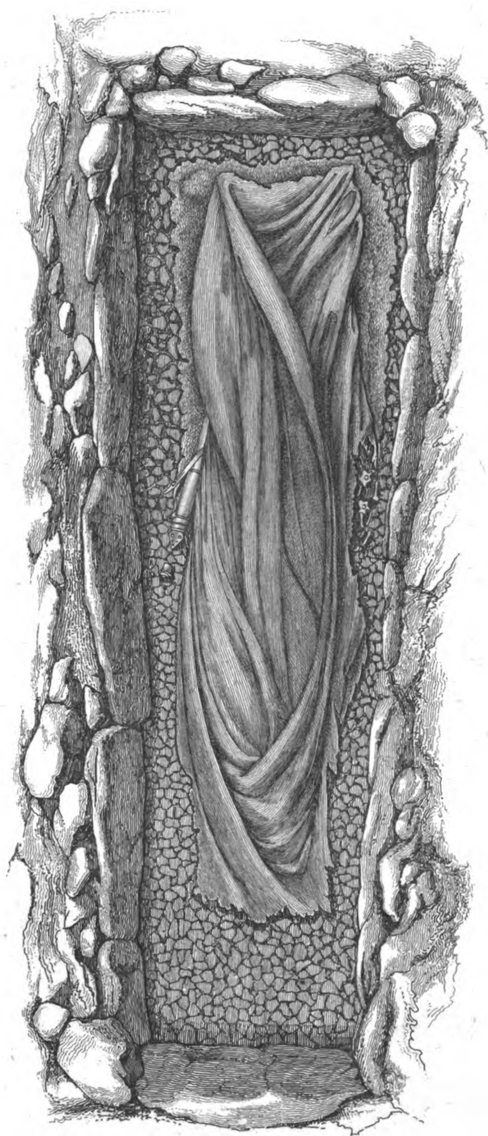
[1]) Denne Figur findes nu ingensteds i Hauksbogen eller de övrige Codices.

distinctæ species sunt; nam quidam digiti sunt;
articuli quidam; quidam quoque compositi sunt.
Sunt digiti numeri qui semper infra decem sunt;
articuli decupli digitorum; compositi sunt
illi qui constant ex articulis digitisque.
Ergo, proposito numero tibi scribere, primo
respicias quis sit numerus; quia si digitus sit,
una figura satis sibi; sed si compositus sit,
primo scribe loco digitum post articulum; atque
si sit articulus, in primo limite cifram,
articulum vero tu in limite scribe sequenti.
Quolibet in numero, si par sit prima figura,
par erit et totum, quicquid sibi continuatur;
impar si fuerit, totum sibi fiet et impar.
Septem sunt partes, non plures, istius artis;
addere, subtrahere, duplareque dimidiare;
sextaque dividere est, sed quinta est multiplicare;
radicem extrahere pars septima dicitur esse.
Subtrahis aut addis a dextris vel mediabis;
a leva dupla, divide, multiplicaque;
extrahe radicem semper sub parte sinistra.

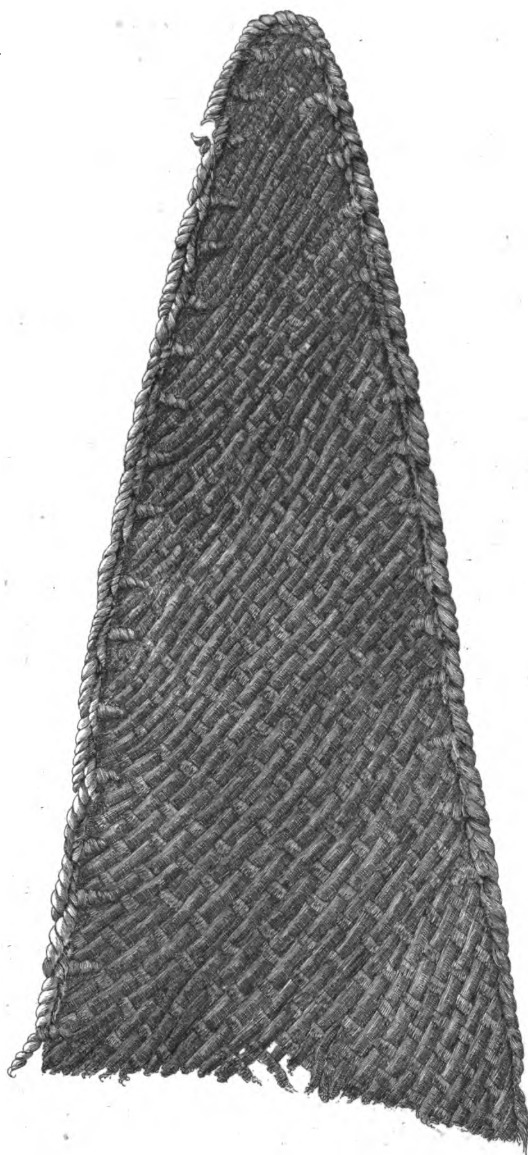
INDHOLD AF AARGANGEN
1848.

Tab. I.

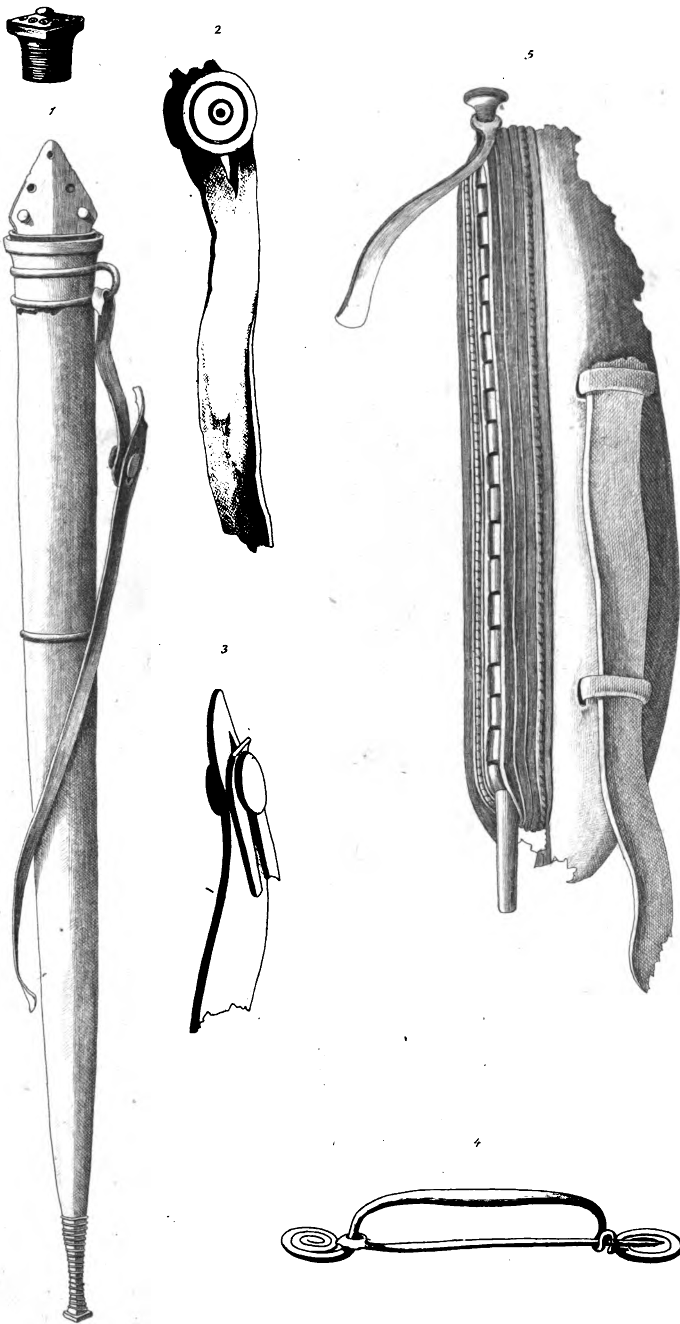

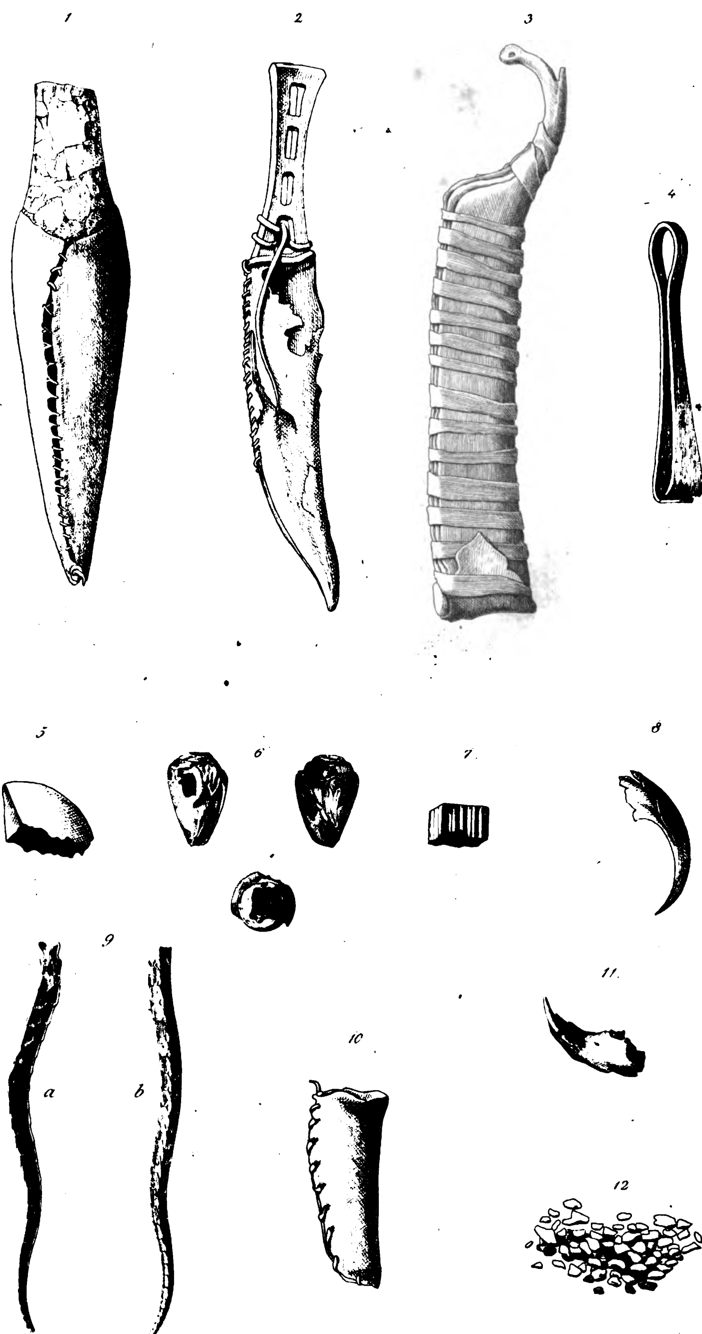
HVIDEGAARDS – FUNDET.

HVILEGAARDS – FUNDET.

HVIDEGAARDS – FUNDET.

HVIDEGAARDS – FUNDET.

